Turhan Feyizoğlu

MAHİR

GÖKKUŞAĞI

Yayın No: 7
Birinci Baskı: Şubat 1996
İkinci Baskı: Haziran 1996
Dizgi: Gökkuşağı
Baskı: Ceylan Ofset
Cilt: Güven Ciltevi

©Gökkuşağı
Kaynak belirtilmeden alıntı yapılamaz.

ISBN - 975-8054-05-8

Gökkuşağı Basın Yayın : Dr. Emin Paşa Sok.
Kardeşler Han No: 16 Kat: 3 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: (212) 519 39 32 Fax: (212) 511 30 09

Turhan Feyizoğlu

MAHİR

-Biyografi-

GÖKKUŞAĞI

Meryem ve
Kemal ***Feyizoğlu***
ile tüm anneler ve babalara

ÖNSÖZ

Türkiye sol hareketinin tarihindeki yoğunluk ile bu tarih üzerine yapılmış araştırmalar değerlendirildiğinde bir paralellik olmadığını görürüz. Solun siyasi tarihinin yaklaşık 100 yıllık bir geçmişi olmasına rağmen bu konuda yayınlanmış eserler çok sınırlıdır.

Bunun çok çeşitli nedenleri vardır. En önemli neden yasaklı bir tarih olmasıdır. Solun siyasi geçmişini merak edenler konuyu ilk önce antikomünist yayınlardan öğrenmeye çalıştılar. Ancak 1961'den sonra bu konuda daha ciddi araştırmalar yayınlanmaya başlanmıştır. Artık konu giderek kendi içinde gençlik, sendikalar, enternasyonal ilişkiler gibi belli alanlarda ayrıntılı çalışmaları gerektiren bir boyuta gelmiştir.

Fakat, "tarihi yazmak, tarihi yapmaktan daha zordur" derler. Belli zorlukları aşarak bir okuyucunun eline ulaşan böyle bir kitabın nasıl hazırlandığı-yazıldığının okuyucu tarafından bilinmesinde yarar var. Okuyucu bu ön bilgilerle, okuduğu kitabı daha iyi anlayabilir, daha iyi değerlendirebilir, edineceği bilgi ve hazzı daha da artırabilir. Ayrıca yazar-okuyucu arasında oluşacak güven ilişkisini daha da pekiştirebilir.

Mahir Çayan hakkındaki bu biyografik kitap da solun genel tarihine ilişkin araştırmalardan pek farklı değildir. Bu kitap ana hatlarıyla şöyle hazırlandı: İlk elde araştırmacıların karşılaştığı sorun ekonomik olmuştur. İkinci sorun, elde edilecek bilgilerin derlenip toparlanmasıdır. Kitabı hazırlarken konuyu birinci dereceden bilen kişilerle görüşme yapmak, belge ve dökümanları incelemek için yurt içi-yurt dışı değişik yerlere gidilmesi gerekiyordu. Bu sorun kitabın bitme aşamasına kadar sürmüştür.

Mahir'in biyografisini hazırlamak elbette ki kolay olmadı. 91'de belge toplamaya başladığımda sonuçta binlerce sayfalık döküman-belge-araştırma okumam gerekeceğini ve yüzden fazla kaseti dolduracak röportajlar yapacağımı düşünmemiştim. İlk anda direk bilgilere ulaşmakta zorluk çektim. Bunun en önemli nedeni olayı bilen birinci elden tanıkların büyük çoğunluğunun sağ olmamasıdır. İkinci neden, devletin elinde bulunan belgelere (mahkeme tutanakları, ifadeler vb.) ulaşma güçlüğüdür. Ayrıca sanık avukatlarında olması gereken belgelerin önemli bir kısmı gözaltı-tutuklama-arama nedeniyle yokolup gitmiştir.

Belgelere sahip bazı kişiler ise bu belgelerden yararlanılması konusunda, "yok", "hukukçu olarak ikinci ve üçüncü kişilere göstermem olanaklı değil" gibi gerekçeler öne sürdükleri için bu kaynaklardan yararlanılamadı.

Bu nedenle yazılı belge olarak daha çok dönemin gazeteleri, dergileri, bulunabilen bazı mahkeme tutanakları, yayınlanmış anı, inceleme-araştırma kitapları, romanlar kaynak olarak kullanılmıştır. Bu kaynaklara ulaşabilmek için devlet kütüphanelerinden yararlandım. Özel kütüphane

ve arşivi olan kişilerden yararlanmam çok sınırlı oldu. Bazı belgeleri inceleyebilmem, ısrarlarım sonucu ancak üç sene sonra gerçekleşebildi.

Kütüphanelerde bulunan bütün günlük gazeteler ve ajans bültenleri 1962 yılından 1974 yılına kadar günü gününe taranmıştır.

Olayı birinci dereceden bilen kişilerle olanaklar ölçüsünde doğrudan sözlü görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda yüz kaset ortaya çıkmıştır. Bu kasetler yazıya dönüştürülerek titiz bir şekilde değerlendirilmiştir. Aynı olaylar, görüşme yapılan herkese sorularak bilgiler zenginleştirilip, ayrıntılandırılmaya, en doğrusu aktarılmaya çalışılmıştır.

Sözlü bilgi edinmede ister istemez bazı zorluklar ve sınırlamalarla karşılaşıldı. Anılarını aktaran kişiler, aynı olayı yaklaşık 25 yıl sonra anlattığı için ve olaydan nasıl etkilenmişse o şekilde anlattığı, ayrıca anısında nasıl ve neler kalmışsa, doğal olarak o şekilde anlattığından olaylar-yorumlar içiçe geçmiştir.

Bu nedenle konu anlatımları olayı anlatanın ağzından doğrudan verilmiştir. Sözlü anlatımlarda dikkat ettiğim en önemli nokta kişisel yorumlardan çok, olayları dikkate almak olmuştur.

Bunun dışında, politik, hukuki ve zamanlama açısından bazı bilgiler, görüşülen kişiler açısından açıklanmasında erken ve sakıncalı bulunduğu için anlatılmamıştır.

Yaptığım görüşmelerde elde ettiğim sözlü bilgileri yazılı bilgilerle karşılaştırıp değerlendirdim. Bu nedenle, görüşme yaptığım kişilerle tekrar görüşmem gerekti. Elde edilen bilgileri tekrar tekrar gözden geçirip, değerlendirdim, karşılaştırdım ve yayınlanır biçime getirdim. Buna rağmen çelişkili görünen bazı olayları çeşitli kişilerin anlatımından aktararak okuyucunun olayı değişik boyutlarıyla değerlendirmesini sağlamaya çalıştım.

Kullandığım malzemeyi de dikkate alarak kitabın uygun olan bazı bölümlerini öyküleştirmeye çalıştım. Sonuçta, elde edilen yazılı-sözlü bütün bilgiler kullanılarak, anı-belge türü bir kitap ortaya çıkartılmıştır. Bu çabalar sonunda ortaya çıkan bu kitap, umarım Türkiye sol hareketi tarihine bir katkı olacaktır.

Artık Türkiye siyasi tarihini ilgilendiren bazı olayların sadece ceza yasaları açısından, adli zabıta olayı açısından değil tarihbilimi, siyasetbilimi, toplumbilim, tinbilim vb. açısından da ele alınıp değerlendirilme zamanı gelmiştir. Çünkü, politika insan yönetme sanatıdır. Ve sanatların en güzelidir. İnsanlar, her zaman iyi, güzel olana layıktır.

Son olarak, bu kitaba yazılı-sözlü katkısı olan herkese, ayrıca sabırla bana yardımcı olan Aynur'a teşekkür ederim.

T. F.
Şubat 1996

*Çayanoğlu Kışlağı**

Dünyanın en eski yerleşim merkezlerinden biri sayılan Anadolu, tarih boyunca çeşitli uygarlıklara sahne olmuş, birçok uygarlık, kültür, kaybolup gitmiş, birçok uygarlık varlığını günümüze kadar koruyabilmiştir. Yaşayan toplumsal grupların arasında varlığını günümüze kadar koruyabilen Türkler, dünyanın çeşitli kıtalarında olduğu gibi Anadolu'yu da kendilerine yurt edinmiş, uygarlıklarını günümüze kadar, bir ulus devlet olarak sürdürmüşlerdir.[1]

Anadolu'da varlığını sürdüren birçok Türk aşireti, yaşadıkları yerlerde kendi isimleri ile köy ve kasaba gibi yerleşim yerleri teşkil etmişlerdir.[2]

Boz-Ulus Türkmenlerinden bir cemaat olduğu söylenen Çayanların[3], "Boynuinceli Yörüklerinin, Türkmenlere, (Çayan) dediklerini kendilerinden duyduk. Eski bir Türk parasının üzerinde de bu ismin bulunduğunu ve şahıs adı olabileceğini aşağıdaki satırlardan anlıyoruz: '*1884 de Wiatka vilayetine tabi Sediarsk'ta da bir Türk parası bulunmuştur ki, Ermitaj müzesinde saklı olan bu paranın üzerinde de eski Türk yazısı ile yazılmış ibare vardır: Ben Çayan, bir akça. Demek oluyor ki, paranın üzerinde bunu bastıranın ismi ve kaç akça olduğu kaydedilmiştir.*' Ayrıca Anadolu'da (Çayan)lı beş tane köy adı mevcuttur. Çayan (Çorum-Mecidözü), Çayan (Çorum-Sungurlu), Çayan (Muğla-Fethiye), Çayan Yurdu (Erzurum-Pasinler)."[4]

Bir Türk oymağı olan Çayanlar da, zamanında, Amasya'nın Gümüş ilçesinde, eski ismi "Çayanoğlu Kışlağı" şimdiki ismi Yeniköy olan yerleşim bölgesinin feodal beyleri olmuşlardır. O yörede aynı oymağın soyundan gelen Çayanların dışında, Özçayan, Erçayan adını taşıyan aileler de bulunmaktadır. Mahir Çayan'ın üç kuşak öncesi hakkında, amcası Enver bey, şu bilgileri vermiştir:

Dedesi Hacı Halil Çayan, büyük arazi ve toprak sahibi. Köye su getirmiş, cami yaptırmış. Köyü oturulabilir hale sokmuş. O dönemde cıvar köylerde büyük toprağı olan feodaller gibi, o da Gümüş bucağında oturmuş. Dört evlilik yapmış. Bu evliliklerinden Emine, Mustafa, İbrahim, Münevver ve Aliye adında çocukları olmuş.

Mahir'in büyükbabası olan Hacı Mustafa Çayan, I. Dünya Savaşı çıktığında bedel ödeyerek askerlik yapmaz. Daha sonra bedellilerin de

* Çayan sözcüğü şu anlamlarda kullanılmaktadır: Akrep, Kırkayak, Çıyan, Yılan, Midye, Yılana benzer Kertenkele gibi yürüyen hayvan, Yengeç, Mavi gözlü, Arpa başağı, Kızak. (Bak. Türkiye' de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, Cilt 3, Türk Dil Kurumu Yayını- Ankara, 1968

askere çağrılmalarıyla Enver Paşa'nın komutasındaki Üçüncü Ordu'da görev alır. Ruslarla yapılan Sarıkamış Savaşına katılır, esir düşer. 5 yıl Sibirya'da sürgün kalır. Çarlık Rusyası'nın ve Osmanlı İmparatorluğu'nun sona ermesinden sonra Ankara'da kurulan TBMM Hükümeti ile Rusya'da kurulan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği arasında yapılan barış antlaşması sonucu Türkiye'ye döner. Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara ile Amasya arasında cephe gerisinde askeri görev alır. Savaş sonrası Gümüş'e döner. Babaları Hacı Halil'in ölümüyle topraklar, kardeşler arasında pay edilir. Kendisine ait toprakları idare ederek yaşamını sürdürür.

1. Dünya Savaşı'nda şehit olan Hacı Kamil'in kızı Kafiye hanımla evliliklerinden Abdülaziz, Mahir, Mehmet Kamil, Naciye (Bir rastlantı olarak Mahir'in annesinin ismi de Naciye'dir) ve Enver (İttihatçı Enver Paşa'yı çok sevdiği için bu ismi vermiş) adlarında çocukları olur.

Hacı Mustafa Ağa'nın ilk oğlu Abdülaziz; önce eski Türkçe alfabeyle eğitime başlar. Daha sonra yapılan harf inkilabıyla getirilen yeni alfabeyle eğitimini bitirir. İlkokul sonrası eğitim için Istanbul'a Kazım dayısının yanına gönderilir. Fakat Abdülaziz Bey, eğitim için geldiği Istanbul'da okumaktan çok eğlence hayatıyla ilgilenir. Ailesiyle arasında bu konuda sorunlar çıkar. Memleketine dönmeyerek bir gözlük ithalatçısının yanında çalışmaya başlar. Çok kısa bir süre içinde bu işin Istanbul ve Anadolu'da pazarlamasını üstlenerek iyi para kazanmaya başlar. 1944 yılında, kardeşi Mehmet Kamil'in hanımı, bir tanıdığı olan Çarşambalı Naciye Aktaş'ı Abdülaziz Bey'e evlenmeleri için önerir. Ailenin büyükleri ve Abdülaziz Bey, Naciye Hanım'ı beğenirler. Daha sonra, Abdülaziz Çayan ile Naciye Aktaş evlenerek Samsun'a yerleşir.

Bu evlilikten, 15 Mart 1946 Cuma günü, bir erkek çocukları dünyaya gelir. Dede Hacı Mustafa Ağa'nın isteği ile çocuğun ismi, 16 yaşında iken bir hastalık sonucu ölmüş olan oğlu Mahir'in anısına Mahir konulur.

Samsun'da gözlük ticareti yaparak ailesiyle birlikte yaşamını sürdürmeye çalışan Abdülaziz Bey, bir yıl kadar Samsun'da kaldıktan sonra hem Naciye Hanım'ın TCDD'de müdürlük yapan dayısının yardımı olur, hem de, gözlük ticaretini daha iyi yaparım gerekçesiyle, ailece, Ankara'ya göç eder.

Bir sene kadar da Ankara'da yaşamını sürdüren aile, bu kez Istanbul'a göçederek, Abdülaziz Bey'in kardeşi Mehmet Kamil'in de evinin bulunduğu Üsküdar'a yerleşir ve bundan sonraki yaşamlarını orada sürdürmeye karar verir.

1948 yılında, Abdülaziz Bey ve Naciye Hanımın, Hüseyin Ergün adını verdikleri ikinci erkek çocukları dünyaya gelir. Bu sırada dede Hacı Mustafa Ağa, duyduğu özlemle torunu Mahir'i anne ve babasının rızasıyla Gümüş'e yanına istetir. Amca Enver Çayan, bir yaz günü Ankara'dan Istanbul'a gelerek, 4 yaşındaki Mahir'i bir tren yolculuğuyla Gümüş'e dedesinin yanına götürür.

Mahir, böylece çocukluğunu, Osmanlı kültürü almış bir ailenin Cumhuriyet ideolojisiyle yetişmiş bir çocuğu olan dede ile büyükannesinin ve halası Naciye hanımın yanında geçirir. Okul çağına geldiğinde, annesi Naciye hanım, Mahir'in eğitiminin Istanbul'da daha iyi olacağı düşüncesiyle oğlunu geri ister. Dede Hacı Mustafa Ağa, nasılsa bir erkek çocukları daha var duygusuyla Mahir'i yanından ayırmak istemez, ama anne ve babası istediği için ısrar etmeyerek sonuçta torununu Istanbul'a gönderir.

Istanbul Dükalığı

Çocukluğunun ilk yıllarını değişik yerleşim bölgelerinde geçiren Mahir, Istanbul'a anne ve babasının yanına gönderildikten sonra 1952-53 ders yılında, Üsküdar Halil Rüşdü İlkokulu'na 687 no'lu öğrenci olarak kaydedilir.

Kardeşi Hüseyin Ergün'ün anlattığına göre, "Mahir, dedesinin yanından Istanbul'a geldiği zaman en çok merak ettiği şey Kur'anı incelemektir. İlkokulda, okumayı öğrendikten sonra yaptığı ilk iş, acaba çarpılır mıyım, diye abdest almak olmuş, daha sonra da Kur'anın Türkçesini okumuştur."

Mahir, İlkokul eğitimi sürecinde bazı piyeslerde rol alır. Annesi kendisini her konuda desteklemektedir. İlkokulu, "Pekiyi" derece ile 1956-57 döneminde bitirir.

Aynı okulda Mahir'den iki sınıf altta okuyan kardeşi Hüseyin Ergün'ün anlatığına göre, "Mahir, sinirli bir mizaca sahip olduğu için, okul müdürüne bir nedenle hakaret eder. Okul müdürü, Mahir'in okulu bitirmesi nedeniyle ona birşey yapamaz, ama Ergün'ü bir sene sınıfta çaktırır"

Üsküdar Paşakapısı Ortaokulu'na 1957-58 döneminde kaydı yapturılan Mahir, bu okulu 1959-60 döneminde normal süresi içinde bitirir. Bu sırada Mahir'in amcası Enver Bey, TRT'deki görevine başlamak üzere Istanbul'a gelir. Böylece, bir amca yeğen olarak değil, iki arkadaş gibi başlayan dostluk zaman zaman bazı olumsuzlar yaşanmasına rağmen eşit düzeyde, birbirlerine saygı temelinde Mahir'in

ölümüne kadar sürer. Mahir, amcasına göndermiş olduğu bir mektubunda, bu yakınlığı, şu duygusal cümleyle açıklamaktadır, "Senin bana katkılarını inkar etmek, varlığımı inkar etmekle eşanlamlıdır"

Mahir'in orta ve lise eğitimini yaptığı 1950'lerin sonu ile 1960'ların başında tüm dünyada ve buna bağlantılı olarak Türkiye'de ekonomik ve toplumsal alandaki değişimle birlikte, çeşitli sınıf ve katmanların siyasete daha büyük bir ilgiyle katıldıklarını, adeta toplumun her kesiminin siyasallaşmaya başladığını görürüz.

Devrimci ve sosyalist görüşlerin toplumda yeniden yükselmesinin bir sonucu olarak, öğrenci gençlik özellikle büyük şehirlerde, 27 Mayıs 1960 darbesinden önce iktidara karşı düzenlenen protesto hareketlerine katılmıştır. Uğur Mumcu, Doğu Perinçek ve Atilla Sarp, o yıllarda Ankara'da yapılan gösterilere aktif olarak katılan lise öğrencilerinden bazılarıdır.

"Bu Hareket, Haydarpaşa Lisesi'ndeki İlk Olaydır"

Toplumda gençlik dahil tüm katmanları etkileyen bu değişimlerin ilk adımlarının yaşandığı 1960'lı yılların başında Mahir, 1960-61 ders döneminde kaydını Haydarpaşa Lisesi'ne yaptırır. Eğitimini sürdürürken, amcası Enver Beyin önerisiyle, bir yandan da İngilizce dil kurslarına gitmeye başlar. Bu dil kursları lise eğitimi süresince devam eder.

1960'lı yılların gençliği gibi Mahir de bir arayış içindedir. Toplumdaki değişimlerden etkilenmektedir. Örneğin Mahir, bu ilk gençlik yıllarında, annesi Naciye Hanımın, gelini Hikmet Hanıma anlattığına göre, "Elizabeth Taylor'u beğenir", arkadaşlarının söylediğine göre ise Mahir, kendini fizik olarak Alain Delon'a benzetirmiş.

Mahir'i yine o günlerde, Üsküdar Ahmediye Meydanı'nda bulunan ve gençlerin de rahatça gidip zamanlarını değerlendirdikleri, "Romans Kıraathanesi"nde arkadaşlarıyla, hatta zaman zaman kendinden yaşça daha büyük ağabeyleri ile birlikte okey, iskambil oynarken görüyoruz. Kamil Dede'nin üvey ağabeyi Edip Özkonuksever ve Fenerbahçe Kulübünde yelken sporu yapan Taner Türkantöz, o günleri, tatlı birer anı olarak anlatmaktadır.

1960'lı yıllarda, sadece müzik, sinema alanında değil spor, özellikle de futbol alanında çok farklı bir canlılık görürüz. Herşey çok sıcak ve insanidir. Galatasaray Kulübünden Metin Oktay, "Gol Kralığı" ile Fenerbahçeli Lefter Küçükandonyadis ise oynadığı futbol ile herkesin sevgilisi oluyorlardı.

Mahir de bu sıralar bir taraftan Üsküdar Fıstıkağacı'nda Beyleroğlu sahasında mahalle takımında, bir taraftan da Haydarpaşa Lisesi okul takımında futbol oynamaktadır. Okul takımında oynarken diğer liselerle yapılan müsabakalara da katılmaktadır. Amcası Enver Beyin söylediğine göre, takım olarak Fenerbahçe Kulübü futbol takımı taraftarıymış. O yıllarda Fenerbahçeli ünlü futbolcu Ömer Boncuk, Haydarpaşa Lisesi'nde uzun yıllardan beri öğretmenlik yapmaktaydı ve çok sevilen bir öğretmendi.

Mahir, lise son sınıftayken, Hürriyet gazetesinde, 16 Mart 1963 Cumartesi günü, birinci sayfadan, "Haydarpaşa Lisesi'nde Altı Öğrenciye Tecavüz Edilmiş" başlığıyla bir haber yayınlanır. Bu habere göre, Haydarpaşa Lisesi Müdür Muavini ve müzik öğretmeni, aynı zamanda lisenin pansiyon müdürü eski Fenerbahçeli ünlü futbolcu Ömer Boncuk, orta ve lisede okuyan yatılı öğrencilerden altısını, sizi sınıf geçireceğim, diyerek odasına götürmüş ve tecavüzde bulunmuştur.

Hürriyet gazetesinin bu haberini okuyan, duyan Haydarpaşa Lisesi'nden bine yakın öğrenci, Haydarpaşa Lisesi ile özdeşleştirdikleri öğretmenleri Ömer Boncuk'a iftira atıldığına inandıkları için vapurlarla Eminönü'ne geçerler ve oradan, ellerinde, "Boncuk Ömer Babamız", "Boncuk'suz Haydarpaşa Olmaz", "Boncuk'u İsteriz", "İftira Etme Hürriyet" yazılı pankartlarla yürüyerek Hürriyet gazetesinin Cağaloğlu'ndaki binasının önüne gelirler. Burada gazetenin bazı nüshalarını yakan öğrenciler, protesto gösterilerinde bulunurlar. Gazete binasını taşlayarak camların kırılmasına neden olurlar.

O gün, olayı yaşayanlardan, Üsküdar Yüksek Tahsil Talebe ve Istanbul İktisat Fakültesi Talebe Cemiyetlerinde yönetici ve İktisat Fakültesi'nde okuyan Haydarpaşa Lisesi mezunu Satılmış Halil Baloğlu, protesto gösterisini şöyle anlatmıştır:

"Ömer Boncuk, bütün öğrencilerin çok sevdiği bir öğretmenimizdi. Çok duygulu bir insandı ve küçük bir çocuğunu yitirdiği için çocuklara karşı müşfik birisiydi. Bu iftira ona karşı yapılan büyük bir saygısızlık olduğu için, öğrenciler, büyük bir infial içinde nereye gideceklerini, ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Başsız kalmışlar bağırıyor, çağırıyorlardı. Bine yakın öğrenci vapur iskelelerine doluşmuş karşıya geçmeye çalışıyordu. Polisler ve görevli memurlar da çocuklara biraz haşin davranıyordu. Bazılarını gözaltına almışlar. Kadıköy Kaymakamı beni cemiyet çalışmalarından tanıdığı için, gittim onunla konuştum ve gözaltındaki çocukların serbest bırakılmalarını sağladım. Daha sonra karşıya geçildi ve Hürriyet gazetesinin önünde deşarj olunarak yeniden okula geri dönüldü. Bu hareket, Haydarpaşa Lisesi'ndeki ilk olaydır."

Olay yerinde güvenlik güçlerinin çektiği ve gazetelerde yayınlanan fotoğraflardan, bu olayda elebaşı olarak başta Mahir Çayan olmak üzere Satılmış Halil Baloğlu, Tarık Erman, Çetin Örgen, Turgut Marangozlar, Nejdi Katmer, Osman Şeref, Kemalettin Kabasakal, Fuat Kaya, Mustafa Berktan, Gültekin Deniz, Haluk Çevik, Doğan Satı, Erdoğan Barutoğlu, Necat Bulkı, Mahmut Aras, Yusuf Baykan ve Şakir Baykan saptanır ve Selimiye Karakolunda alınan ifadelerinden sonra Kadıköy Nöbetçi 2. Asliye Ceza Mahkemesine sevkedilirler. Bu olayla Mahir ilk kez yargı karşısına çıkıyordu.

Lise döneminde başlayan futbol oynama isteği, daha sonra bir tutkuya dönüşür. Liseyi bitirdiği yıl Beşiktaş Kulübünün açmış olduğu genç yetenekler sınavını kazanarak bir süre Beşiktaş Genç takımında oynar. 60'lı yılların ortalarında artık Türkiye üniversitelerinin önde gelen öğrenci liderlerinden sayılan Mahir, bazen Ankara SBF yurdunun altındaki spor salonunda ve Istanbul'a gittiğinde İTÜ Gümüşsuyu'ndaki Makine Fakültesi'nin önündeki sahada, aralarında Saffet Rüştü Tekin, İlhami Aras, Sebahattin Kurt, Oktay Etiman, Osman Tokcan, Deniz Gezmiş, Mustafa Lütfü Kıyıcı, Ömer Erim Süerkan, Mustafa İlker Gürkan, Gökalp Eren, Ömer Güven'in de bulunduğu arkadaşlarıyla ayaklarında askeri postallar, plastik top ya da yurt koridorlarında gazoz şişesi kapağıyla dehşetli maçlar yaparlar. Kimi zaman bu maçlara başta Kadriye Deniz Özen olmak üzere kızların da katıldığı olurdu.

Futbol, Mahir'in kısacık ömründe önemli bir yer tutmuştur. Futbol sohbeti ve maçlar yaparak yeni ilişkiler kurar, varolan ilişkilerini geliştirerek, bu ilişkilerini arkadaşlıklara ve dostluklara dönüştürür. Böyle gelişen ilişkiler politik düzlemde devam ettirilir. Mahir lise yaşamının sonlarına doğru futbol nedeniyle çok ciddi bir ameliyat geçirir. Mahallede taşlı, sert toprak zeminde maç yaparken sık sık düşer, dizleri sakatlanır. Eklem yerleri sürekli futbol oynamaktan kireçlenir. Sonuçta, iki ayağını oynatmakta, dizlerini bükmekte zorluklarla karşılaşır. Doktora gider. Ameliyat ve bir daha futbol oynamamak teşhisi konulur. İstanbul Kıbrıs Türk Kültür Derneği Derneği Başkanlığı da yapmış olan Kıbrıslı Prof. Derviş Manizade, 1964 yılında, Teşvikiye civarındaki, bir hastanede yaptığı bir ameliyatla, Mahir'in iki dizine platin çubuklar takar. Ameliyat nedeniyle Mahir, uzunca bir süre yatakta yatmak zorunda kalır. Bu sıra yapacağı tek şey vardır. Bol bol kitap okumak. Amcası Enver bey her ziyaretinde kitaplar getirir. Okuduğu bu kitaplar Mahir'in bilgi ve fikri gelişimine önemli katkılar sağlar.

Mahir'le amcası arasındaki bu tür ilişki 1958'den beri sürmektedir. Mahir, futbola düşkün olduğu için, amcası sanat, edebiyat, felsefe kitapları ve romanlar verir ve "sen bu kitapları oku; Cumartesi-Pazar gider eğleniriz" der. Çoğu hafta sonlarını maça giderek değerlendirirler. Bu birlikte olunan süre içinde de okunan kitaplar üzerinde yapılan tartışmalar, görüş alışverişinde bulunmalar, bir anlamda Mahir'in düşünce ve muhakeme yeteneğini geliştirir.

Enver bey, bu dostluğu şöyle anlatır, "Mahir'le kadınların dışında her konuda arkadaşlık yapmışızdır. Tiyatroya, maçlara gitmiş, içki içmişizdir. Zaman zaman telefon eder, çalıştığım Radyoevi'ne konuşma amacıyla gelirdi." Amcasıyla birlikte olmak Mahir için hem bir mükafattı, hem de seçkin yerlerde bulunduğu için bu dostluk onun bu sosyal çevreleri daha iyi tanımasını sağlıyordu. "Divan Oteli'nin, Park Oteli'nin barına giderdik. Oralara gelen ilerici aydınlarla, sanatçılarla, seçkin insanlarla birarada olur ve bazılarıyla tanışırdı. Aramızda zımni bir anlaşma vardı. 'Her konuda, herşeyi sansürsüz karşılıklı tartışacağız' Mahir'le bu nedenle her konuyu tartışırdık. Daha sonraki teorik oluşumunun ve yazı yazmasının kaynağı bu tartışmalardan gelmektedir."

Mahir, ameliyat nedeniyle sürekli yattığı günlerde tam karşı apartmanda oturan Sevgi adında bir genç kızla ilk önce pencereden pencereye başlayan yakınlaşma olur. Ardından, duygusal bir ilişkiye dönüşür. O ara, koltuk değnekleriyle gezebilecek kadar iyileşmiştir. Arkadaşlarının yardımıyla zaman zaman evden dışarı çıkarak Selimiye ve Salacak sahilinde gezerler. Tiyatroya, sinemaya giderler.

İlk Önce Tıp, Sonra Hukuk, En Son SBF

Mahir, 1963 yazında Üniversite Sınavına girer ve Istanbul Üniversitesi Hukuk ve Tıp Fakültesi'ni kazanır. Mahir, ailesinin isteğiyle ilk önce Istanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne kaydını yaptırır. Amcası Enver bey, Mahir'in üniversite sınavlarına girdiği ve Tıp Fakültesi'ne kaydını yaptırdığı dönemde Gümüş'tedir. Gümüş dönüşü, Mahir'lerin evlerine uğrar. Mahir, o sıra evde yoktur. Naciye hanımla sohbet eder. Mahir'in odasına göz gezdirir. Bir yerde kafatası, bir torbanın içinde çeşitli boylarda kemikler, anatomi atlasları, beyaz gömlek vb. görür, şaşırır. Bir süre sonra Mahir geldiğinde, Mahir'e,

"-Nedir bunlar?"

"-Tıp'a kaydımı yaptırdım."

"-Yahu ne işin var Tıp'ta. Bizim konuşmalarımızda Tıp yoktu, siyasi amaçlarımız vardı."

"-Doğru amca, haklısın, ama annem ve babam bu fakülteye kaydımı yaptırmamı istedi. Ayrıca Ankara'ya gitmemi de istemiyorlar."

Mahir, amcasıyla yaptığı bu konuşmadan sonra, Istanbul Tıp Fakültesi'nden kaydını sildirir, 3 Aralık 1963 Salı günü Istanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne, 4007 Nolu öğrenci olarak kaydını yaptırır.

1964 yazında yeniden üniversite sınavlarına girer; bu kez Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni yedek listeden kazanır. Amacına uygun ve daha rahat bir ortamda okumak isteğiyle Ankara'ya gider, 1 Aralık 1964 Salı günü, 2690 nolu öğrenci olarak SBF'ye kaydını yaptırır.

Mahir'in politik bilinç kazanmasında önemli rol oynayan amcası Enver Çayan, SBF'ye kayıt yaptırmasındaki ısrarının nedenini özetle şöyle açıklar:

"Sevdiğim bir dost, iyi bir çocuk. Tehlikesizce bu köprüyü geçebilseydi çok iyi bir yön izleyecekti. İlerde, Türk siyasal hayatının, sosyal hayatının içinde parlak biri olacaktı. Dürüst, doğru bir yolla, ortak üretebileceğimiz bir politikada, Türk siyasi hareketinin içine girecektik. Ama olmadı. Bu iç diyaloglar yetmedi."

İşçi - Üniversiteli Ortak Yürüyüşü

Mahir'in SBF'ye başladığı 1964-1965 öğretim döneminde, öğrenci cemiyetleri yoğun etkinlikler içindedir. Paneller, açık oturumlar düzenlenmekte, ülkenin her alanda gelişme ve kalkınması için çağrılar yapılmakta, bu konuda bildiriler, broşürler yayınlanmakta, kampanyalar, mitingler, yürüyüşler düzenlenmektedir.

Bu tür bir hareketliliğin yaşandığı bir zamanda, 9 Mart 1965 Salı günü, Zonguldak Karadon kömür ocaklarında çalışan yaklaşık 5 bin işçi, özünde ücret zammı uygulamasını doğuran iş becerirlik ölçütüne dayalı liyakat zammının dağıtılmasını protesto etmek için direnişe başlar. 11 Mart günü, direnişe Kozlu yöresindeki işçiler de katılır. Yöreye gönderilen güvenlik güçleriyle işçiler arasında şiddetli çatışmalar olur ve Satılmış Tepe ile Mehmet Çavdar adlı işçiler ölür. Çok sayıda işçi ve güvenlik görevlisi yaralanır.

Zonguldak Kozlu Kömür ocaklarında meydana gelen olayları kınamak amacıyla 1960 sonrasında ilk kez sendikalarla, öğrenci cemiyetleri, bir araya gelerek ortaklaşa bir yürüyüş düzenlemeye karar verirler.

Yürüyüş, SBF Fikir Kulübünün öncülüğünde, 17 Mart 1965 Çarşamba günü, yapılır. Sessiz yürüyüşe SBF Fikir Kulübünün kayıtlı 47 üyesi de katılmıştır.[1]

Dönüşüm

Bu olayların yaşandığı sırada çoğu SBF Fikir Kulübü üyesi TİP'li gençler, Ankara'da, ilk sayısı 22 Nisan 1965 Perşembe tarihini taşıyan Dönüşüm adında onbeş günde bir yayınlanan dergi çıkarmaya başlar.

Dergi, bir bakıma sosyalist gençlerin ilk örgütlü, bağımsız çıkışıdır. Bu nedenle saldırıya uğramakta gecikmez.

Ankara Zafer Mimar ve Mühendislik Özel Yüksek Okulu'nun sahibi, AP taraftarı, müteahhit Muammer Kıraner'in verdiği parayla 5 Haziran 1965 günü, Kuva-i Milliye adında bir dergi çıkartan ve kendilerini "Milliyetçi" olarak adlandıran gençler, Dönüşüm dergisini satan gençlere saldırarak olay çıkartır.[1]

Dönüşüm dergisinin çıkışıyla meydana gelen olaylar üniversite gençliği arasında önemli bir hareketlilik ve tartışma yaratır. Bu olayların yarattığı potansiyel, öğrenci gençlik içinde belli örgütlenmelere gidilmesine zemin hazırlar. İlerde, Ülkü Ocakları ve Ülkücü Gençlik derneklerinin temelini oluşturacak Kuva-i Milliye Derneği 11 Aralık 1965 Cumartesi günü; çeşitli adlar altında kurulan fikir kulüplerinin biraraya gelmesiyle oluşturulan Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) ise tüm olanaksızlıklara, engelleme ve baskılara rağmen ancak altı gün sonra 17 Aralık 1965 Cuma günü kurulur.

"1962-63'te TİP Üyesi Olmak Kolay Değildi"

Federasyon kurma çalışmalarına katılan ve çok kısa bir süre SBF Fikir Kulübü yöneticiliği yapan Arslan Sonat, o dönem yaptıkları çalışmalar hakkında şunları anlatmıştır:

"1965'te küçük bir gruptuk. 66'da kantinin bir köşesinde toplanan, giderek büyüyen ve ilk defa marşlar söylemeye başlayan bir gruptuk. Bizim hayatımız çok sınırlıydı. Sabahtan akşama kadar genellikle okulun kantininde otururduk. Bütün hayat okulun kantininde geçerdi.

En azından baskıları göğüsleyebilecek ya da etrafa karşı direnebilecek grup haline geldik 65'te. Ondan sonra hızla büyüdük, Hüseyin Ergün'ün başkanlık döneminde. Ben hatırlıyorum. Kantinde bir köşede toplanmıştık. 'Yine toplandılar' demişlerdi. Genel kitleden ayrı bir grup olarak, ama giderek büyüyorduk. Masanın etrafında çember olurdu ve marşlar söylenirdi.

Dönüşüm dergisi kavgayla satılıyordu o dönem. Kavganın or-

tasında aramıza katılanlar oluyordu. Örneğin Ressam Mehmet Sönmez. Ne o bizi, ne de biz onu tanıyorduk. Kavganın orta yerinde gelir katılırdı bize. Mehmet Taşkesen, Kahramanmaraş'tan kalkıp bizi korumaya Ankara'ya geliyordu. Kızılay Meydanı dövüş meydanı olmuştu. Ankara'da baskılara karşı direnebilecek olanların hepsi kantinde sırt sırta vermişti. Hareket, Parti binasından kaldırıma çıkıyordu. Sanıyorum TİP, o zaman, böyle bir büyümeye karşıydı.

Benim hatırlayabildiğim kadarıyla, Dönüşüm dergisindeki olay şuydu: Bu şekilde devam mı etsin, yoksa Kızılay'daki satışı bırakarak, biraz ara verip, daha sonra yeniden profesyonel şekilde satacak bir dergi haline mi dönüşülsün ya da Sosyal Adalet dergisine mi katılınsın diye tartışmalar oldu.

Bu tartışmalar sonunda Hüseyin Ergün ve İsmet Özel, Dönüşüm dergisinin yazı kurulundan ayrıldı. Bunlar, daha sonra oluşacak siyasi çizgilere yön verecek olaylardı. Sonuçta, ayrılmakta ya da gruplaşmakta siyasi olarak belirgin bir çizgi yoktu, ama daha aktif bir politika izlemek, daha çok sokağa çıkmak anlayışı ile TİP'te daha örgütlü ve belli bir merkezin vesayeti, yönetimi altında çalışmak diye iki çizgi belirginleşmişti.

Bu ayrılıklar 67'den sonra çok açık biçimde ortaya çıktı ama 65'te çok dolaylı ve tohumlar halindeydi.

DTCF Fikir Kulübü üyelerinin durumlarını ise Ataol Behramoğlu şöyle anlatmıştır: "1962-63'te TİP üyesi olmak kolay değildi. Ankara'da TİP ilçelerini kurarken olmadık tehlikeli işler başımıza geliyordu. Bazı arkadaşlarımız gittikleri yerlerden kovalandılar. Ölüm tehlikesi i'e karşı karşıya kalan arkadaşlarımız oldu. 10 Mayıs 1964 günü, Bursa'da yapılan TİP-GYK toplantısında, Mehmet Ali Aybar, TİP'in Kıbrıs konusundaki görüşlerini açıkladı. Bazı gazeteler, bu nedenle, Aybar aleyhine ağır yazılar yazdı. 'Vatan Haini' gibi suçlamalarda bulunuldu.

DTCF öğrencisi ve TİP'in aktif bir üyesi olarak Aybar'ı ve TİP'i savunan bir bildiri kaleme aldım. Bu bildiriyi bazı arkadaşlarla birlikte dağıttık. Fakat o sıra sıkıyönetim vardı. Beni ve beş arkadaşı 16 Mayıs 1964 Cumartesi günü Ankara dışına sürdüler. Ben Çorum'da 15 gün kaldım. Rahmetli Ergin Günce de Amasya'ya sürüldü.

1965 yılında Dönüşüm dergisi çıkmaya başladı. O derginin fikrini oluşturanlar ve kurucuları SBF'deki arkadaşlardır. Derginin sahibi olarak benim adım gözükür. Arkadaşlar, derginin sahibi benim olmamı istediler, ben de açıkcası kabul ettim. Derginin bulvardaki ilk satışı sırasında CKMP'nin militanları bize saldırdılar.

Derginin ikinci sayısında, bu sefer daha hazırlıklı gittik, ama hazırlığımız pankart sopalarıydı. Eylemde farklılaşmalar ortaya çıktı, hatta bazı tatsızlıklar oldu arkadaşlar arasında. Derginin çıkışı bir kaç sayı sonra engellendi. Çünkü her seferinde bizi gözaltına aldılar. Tutuklanmadık, ama hakkımızda durmadan dava açtılar. Öğrenci hareketinde öncülük, o dönem SBF'deydi. O nedenle bizim ilişkilerimiz daha çok SBF ile oluyordu.

"Tercüman Gazetesini Gizli Okurdum"

THKP-C'nin kuruluşu ve örgütlenmesinde yeralan Mustafa Kemal Kaçaroğlu, 1966-67 ders yılında kaydını yaptırdığı SBF'nin ortamını, yaşadığı bir olayla şöyle anlatmıştır:

"Sağ bir düşünceye sahiptim. 27-29 Kasım 1966 günleri Ankara'da yapılan Adalet Partisi büyük kongresinde görevli olan birisiydim. O zaman SBF'nin birinci sınıfında okuyor, okulun yurdunda kalıyordum. Babam Tercüman gazetesi okurdu. Ben de Tercüman gazetesi okuyordum. Fakat okulun havası, sol bir hava olduğu için Tercüman gazetesini, Cumhuriyet gazetesinin içine koyup, SBF yurdunun odasında gizli okurdum. Bunu, birisi bana baskı yaptığı veya herhangi birisinden çekindiğim için değil, çevremdeki kişilerin hepsi, özellikle Cumhuriyet, Akşam gibi sol eğilimli gazeteleri okuduğu için yapıyordum. Fakat, böyle yaptığım için birazcık da rahatsız oluyordum. O rahatsızlıkta da Cumhuriyet gazetesini taşırken, insan, para vererek aldığı bir şeyin içeriğinin ne olduğunu okumak ihtiyacı hissediyor. Ben yavaş yavaş Cumhuriyet gazetesi okumaya başladım. Halbuki SBF'ye gelene kadar böyle bir şeyi kesinlikle okumamışımdır."

Fikir Kulübünün ve üyelerinin nereden nereye geldiğini, o dönemi bizzat yaşayan şair-yazar İsmet Özel, SBF özgülünde şöyle anlatmıştır: "O zamanların psikolojisini şimdi anlatmak çok zor. Bir şeyin altını çizerek vurgulamak istiyorum: SBF, Türkiye'de yüksek okulların içinde ilericiliğiyle nam salmış bir okuldu o zaman. Hatta ben okula girdiğim ilk yıl bir açık oturum olmuştu ve orada bir konuşma yapan Aziz Nesin, 'Ben SBF'ye geldiğim zaman kendimi güvenlikte hissediyorum' demişti. Yani SBF en ilerici, en solcu okul olarak bilinirdi. Bu da tabii 27 Mayıs'a varan olaylarda SBF öğrencilerinin etkinliğinin de payı var. Ama burada asıl vurgulamak istediğim şey, böyle bir okulda bile, kendini sosyalist olarak deklare eden insan sayısı çok azdı. Bu kadar ilericiliği ile ün salmış bir fakültede sosyalist, tabii o zamanki korkulan kelimeyle komünist olarak bilinmek hâlâ çok çekinilen bir şeydi. Ben

kendimi her zaman solcu olmaktan ziyade sosyalist olarak tanımladım. Biz bir kere Fakülte içinde öcüydük. Fikir Kulübüne karşı olanlar Hür Düşünce Kulübünü kurdular. Onların arasında Hasan Celal Güzel önde gelen isimlerdendi. Onların çoğu daha sonra Bakan oldular. Kendi aralarında bir dayanışma, iletişim kuruyorlardı. Bir de bizi polise ihbar ediyorlardı. Bizim ise Fikir Kulübünde, birinci amacımız, öğrenci tabanında kabul edilebilirlik sağlamaktı. Bu çok zor bir şeydi. Çünkü, biraz önce söylediğim gibi korkulan bir şeydi.

1963 yılında, TİP'in Çankaya ilçesine üye oldum. SBF'de, yakaşında, TİP'in rozetiyle dolaşan ilk adam bendim. TİP'in rozetiyle Siyasal'da dolaşmam o zaman tedirginlik yarattı. Nazım Hikmet'in şiirlerini ben bir toplantıda okuduğum zaman ilk önce arkadaşlarımdan tepki almıştım. Bazı şeyleri yapmak, söylemek, konuşmak rahat olan bir şey değildi. 1961 Anayasası'na rağmen bir sosyal baskı, sosyal çekingenlik söz konusuydu.

SBF Fikir Kulübü, Ankara'daki Fikir Kulüpleri içinde en etkin sosyalist tavrı gösteren kulüptü. Ve bir bakıma diğer fakültelerdeki sola eğilimli, sosyalist eğilimli arkadaşlar bizimle ilişkiyi iyi bulurlardı. Biz bu arkadaşlar aracılığıyla alttan yukarı demokratik bir yöntemle değil, tam tersine Leninist örgütlenme tarzı biçiminde önce Fakültelerde Fikir Kulüpleri kurdurduk, sonra onları birleştirerek FKF'yi kurduk.

Sonradan adı Sosyalist Devrim ve Milli Demokratik Devrim tezlerine dönüşen ayrışmalar o dönemde henüz nüve halindeydi. Bunlar çok adı konmuş şeyler değildi. Daha sonra belirginleşti. Bunun temel sebebi bizim, darbe aleyhtarı oluşumuzdu. Yön dergisiyle başlayan bu eğilim daha sonra MDD tezine dönüştü.

Biz o zaman TİP'in başarısını önemsiyorduk. Bizim yönetimimiz 1965'teydi. 1965'te bir de genel seçim olmuştu ve TİP 15 milletvekili çıkartu. Ama ondan 6 sene sonra da 12 Mart 1971 Muhtırası verildi. Bu da aslında, bizim yaklaşımımızın ne kadar isabetli olduğunu gösterdi.

Doğu Perinçek, FKF yönetimini hile yoluyla kapıncaya kadar bizim eğilimimiz hakimdi. Bizim temel tezimiz ve görüşümüz şuydu: Biz öğrenci örgütü ve hareketi olarak ancak Türkiye'de yürüyen sosyalist hareketin yan kuruluşu olabiliriz. Buna destek verebiliriz, buna yardım edebiliriz. Kendimiz bir unsur olarak ortaya çıkmamalıyız. Örneğin biz, Amerikan Haberler Merkezi'nin camının kırılmasına karşıydık. Ama bazı arkadaşlar, bilhassa böyle şeylerden yanaydılar ve böyle şeyler yaptılar. İnsanlar da buna eğilimliydiler. Üniversite öğrencileri, hemen birşeyler yapalım eğilimindeydiler.

SBF Fikir Kulübü'nde bir çeşit sol, ama sonradan bizim sosyalist yapmaya çalıştığımız bir tavır ve düşünce geleneği vardı. Bizim yönetimimiz de bu anlamda oldukça despotik sayılırdı. İpleri elimizden bırakmamak, denetimi elden çıkarmamak gibi bir endişemiz vardı. Yeni Fikir Kulübü yönetimi, bir önceki yönetim kurulu üyeleri tarafından saptanırdı. Böyle bir gelenek vardı.

Ömür Sezgin'in yönetimindeki SBF-Fikir Kulübü 1963'te bir tanışma toplantısı yaptı. Fikir Kulübünün Yönetim kurulu üyeleri, kendilerinden sonra oluşacak olan yönetim kurulunu bir bakıma tesbit etti. Ve seçime girdiğimizde Alper Aktan'ın birlikte çalışacağı arkadaşlar olarak Fikir Kulübü'nün yeni yönetim kuruluna girdik. Yönetim Kurulunda Hüseyin Ergün de vardı. Ben ise sekreterdim. Alper, Hüseyin ve ben, triumvira yani biz üçümüz, işe daha çok angajeydik. Ayrıca kişi olarak da birbirimizi çok severdik. Sosyalist görüşlerimiz o dönemde aynı kanalda akıyordu. Hüseyin'le ayrıca bir bakıma sınıfsal müşterekliğimiz de vardı. Bir memur çocuğuydu, babası sağlık memuruydu. Benim babam polisti. Alper, büyük şehirde büyümüş bir çocuktu. Evliydi. Biz üçümüz, Fikir Kulübü'nün yönetiminde aktif bir faaliyet yürüttük ve bir sene geçti.

Fikir Kulübü'nde bir çeşit silsileye dayalı bir yol izlenirdi ve geçmiş yöneticilere sadakat gösterilirdi. Yani bir önceki yöneticilerle bağ hiç bir zaman kesilmezdi ve düşünce alışverişi hep süreklilik gösterirdi. Bu nedenle biz, bir bakıma geleneği temsil eden takımdık. İkinci yıl Alper, bir toplantı yaptı ve kendisinden sonra oluşacak yeni yönetimi belirledi. Bu kez Hüseyin Ergün başkan, ben ise ikinci başkan oldum. İkinci devre yönetime gelmemiz ile bizim etkimiz biraz daha ön plana çıktı.

Fikir Kulübü'ndeki bu gelenek sürsün diye Hüseyin Ergün'den sonra ben Fikir Kulübü başkanlığını üstlenmediğim için Aslan Sonat'ın başkanlığını onayladık. Aslan, fakülteye girdiğinden beri sosyalistliği belli olan eski bir arkadaşımız ve bizim dönemimizden olduğu için garanti diyorduk. Fakat Aslan, şahsi eğilimleri yüzünden, bizim tavrımızın devam etmemesini mümkün kılan ve Mahir'lerin biraz daha etkin olmalarına olanak veren bir tutum izledi ve ondan sonra oldu olan ve Mahir geçmiş başkanlığa."

"Bir Gençlik Örgütünün Üzerinde Başka Bir Gençlik Örgütünün Denetimini Hiç Kabul Etmiyordum"

Hüseyin Ergün Başkanlığındaki SBF Fikir Kulübü Yönetim Kurulu üyelerinin hepsi FKF'de kurucu üye olduğu için, 23 Aralık 1965

Perşembe günü saat 16.30'da Fikir Kulübü'nün SBF'de yapılan genel kurul toplantısında, SBF Fikir Kulübü'nün geleneğine uygun olarak Arslan Sonat Başkanlığa seçilir. İkinci Başkanlığa ise üyeliğe 8 Kasım 1965 günü kabul edilen Mahir Çayan getirilir.

Yusuf Küpeli'nin söylediğine göre, bu dönem, "SBF Fikir Kulübü içinde TİP çizgisini Hüseyin Ergün, İsmet Özel ve Alper Aktan, karşı tarafı da Erdal Yavuz ve Ayhan Başaran temsil etmektedir." Erdal Yavuz Barış Derneği'nin Başkanı, Ayhan Başaran ise Toplumcular Derneği'nin Başkanıdır.

Ataol Behramoğlu, izlediği bu genel kurulu şöyle anlatmıştır, "Arkadaşlar, 'SBF Fikir Kulübü'nde bir toplantı olacak. Yönetimi için bir seçim var. Yetenekli bir arkadaş var, muhtemelen onu başkan yapacağız' dediler. Salona girdik. Bizler arka sıralarda oturuyoruz. O sıra Mahir konuşma yapıyordu. Koyu renkli bir takım elbise vardı üzerinde. Kravatlıydı. Bizler için o sıralarda alışılmış bir görüntü değildi.

Kelimeleri seçmeye gayret ederek, heyecanlı bir konuşma yapıyordu. 'Gerçekten yetenekli bir arkadaş', dedik. Çarpıcı, büyüleyici bir konuşma değil ama, ağzı laf yapan, ciddi bir arkadaş ve iyi eğitim görmüş, kentli bir insan olarak gördük. Mahir, bu görüntüyü o dönem hep korudu.

Mahir'le ilgili olarak hatırladığım bir başka olay da, 69'da bir gün Sağlık Sokak'taki evime geldi. O civarlarda bir yere toplantıya gidecekmiş. 'Silahımı bırakabilir miyim' dedi. 'Tabii' dedim. Bu sadece bir arkadaş ve güven ilişkisiydi. Hangi toplantıya gitti, nereye gitti bilmiyorum."

Muharrem Kılıç, Mahir'in başkan seçilme olayı konusunda şunu anlatmıştır, "Mahir'i kulüp başkanı yapan Hüseyin Ergün'dür. 'Ümit verici bir arkadaş' diye görüp kulüp başkanlığına getirilmiş. Fakat, Kulüp Başkanlığını yürütmek kolay değil. Çünkü, ben okula girdiğimde, bir avuçtular. Böyle bir gruba İstanbul'dan genç birisi geliyor, giriyor. İlk önce yönetim kuruluna sokuyorlar. Fakat bir süre sonra umduklarını bulamadıkları için eleştirilmeye başlandı. Sonra da Fikir Kulübü başkanlığından devrildi."

23 Aralık 1965 Perşembe günü yapılan olağan SBF Fikir Kulübü Genel Kurulunda başkan seçilen Arslan Sonat, aradan 21 gün gibi çok kısa bir süre geçtikten sonra istifa eder. Boşalan başkanlığa ise 13 Ocak 1966 Perşembe günü yapılan yönetim kurulu toplantısından sonra, ikinci başkan olan Mahir getirilir.

SBF Fikir Başkanı Mahir Çayan imzasıyla 14 Ocak 1966 Cuma

günü bir bildiri yayınlanarak, toplum yararına olan davranışları sömürücü ve çıkarcı çevrelerin "komünizm propagandası" adı altında baskıya alma gayretini son zamanlarda şiddetlendirdiği, bu tutumun şimdi de genç lise öğrencilerini hedef aldığı belirtilerek protesto edilir.

Arslan Sonat, istifa nedenini şöyle açıklamıştır: "Benim istifa ettiğim genel kurulda ve daha sonra Mahir'in düşürüldüğü genel kurulda çok dolaylı biçimde partinin etkisi olduğu söylenebilir. Ben Fikir Kulübü Başkanlığı'ndan istifa ettiğim zaman zaten azınlıktaydık. O biraz çatışmalı bir genel kurul oldu ve azınlıkta kalındı. Mahir zaten azınlıkta olarak bir süre devam etti. Fikir Kulübüne girene kadar arkadaş grubu geniş olan ve herkesin tanıdığı birisi değildi.

O zamana kadar Fikir Kulübü için kararlar önceden verilirdi. Herhalde, Hüseyin'in ya da FKF'nin denetiminde olması ve dolaylı olarak da partinin denetiminde olması bekleniyordu. Öyle bir denetime katılmayınca, denetim altına girmeyince tepki de doğdu. Hüseyin Ergün, Mahir'e ilk önce açıktan muhalefet etmiyordu. Bir süre sonra açık muhalefete dönüştü. Hüseyin açık söyliyemiyordu ama sorun FKF'ye para verip vermeme sorunu değildi. 'Fikir Kulübü Başkanı Federasyon'a para vermedi' diyorlardı. FKF'ye niye para vereyim.

O zamanki belirginleşmemiş konulardı bu çatışmalar, bu tip ayrışmalar. Benim istifa nedenim, Hüseyin'in denetimine karşı çıkmamdı. Bir gençlik örgütünün üzerinde başka bir gençlik örgütünün denetimini hiç kabul etmiyordum. Ayrıca şunu savunuyordum, partinin çizgisini aşacak bir gençlik örgütlenmesi olanağı vardı. O zaman bu düşünce vardı. Ben de bunu savunuyordum. Mahir de onu söylüyordu. Mahir, Fikir Kulübü Başkanı olduktan sonra bunu çok daha etkin biçimde söylemeye başladı. Yani, Çankaya ilçesinden haber gelecek, biz ondan sonra eylem yapacağız. 'Böyle şey olmaz' diyorduk.

Doğrudan doğruya gençlik örgütü olarak, parti ilişkisini TİP'le kurmaya çalışıyorlardı. 65 yılının başlarında TİP Çankaya ilçesi, SBF'nin karşısına taşındı. Onlar, partide toplanıyorlardı. Ben de Çankaya ilçesine üyeydim, ama ben Fikir Kulübü'nün toplantısı, Fakülte'de, Fikir Kulübü'nde olur, Partide değil diye düşünüyordum.

SBF Fikir Kulübü içinde gruplaşmalar vardı, ama çok belirgin net bir çizgi değildi. Örneğin Hüseyin Ergün'ün başkanlık yaptığı dönem ben de yönetim kurulu üyesiydim. Siyasi bir ayırım, siyasi bir çizgi farkı yoktu. Benim istifa ettiğim dönemde azınlıkta kaldık ve Mahir, benim yanımda yer aldı. Böyle bir durumun partiye karşı olmak ya da partiye yakın olmakla bir ilgisi yok. Daha sonra o biçime dönüştü.

TİP'i pasif bulma çizgisi ortaya çıktı. O zaman Mahir'le ko-

ñuşmalarımızı hatırlıyorum. Hüseyin Ergün'ü, FKF kuruluşunu, bina alıp, lokal işletme meselesini hep konuşurduk. Para meselesi de bu noktada ortaya çıktı zaten. Yönetim Kurulu'nda biz, pankart hazırlamak ya da afiş yaptırmak gibi şeyler düşünüyorduk. Lokal tutmak, lokal oluşturmak ve oradan para kazanmak gibi etkinliklerin pasifist bir çizgi olarak görülmesi o dönem çok net değildi. Belirsiz fikirlerdi onlar. Sonra çok daha belirgin hale geldi bunlar. Bunlar çok belirginleşmiş, kalın çizgiler değildi, ama insanların o olaylara bakışları demek ki böyle bir ayırımı ortaya çıkarttı.

İlk defa Hüseyin'in SBF Fikir Kulübü Başkanlığı'ndan ayrılmasından sonra bunlar ortaya çıkmaya başladı. 1965'te ilk defa böyle, benim istifa ettiğim bir olay oldu. Çok büyük bir olay değildi, ama daha sonra o gruplaşma devam etti. Mahir'in de içinde bulunduğu, daha sonra da yöneticisi olduğu grup, parti dışında daha aktif örgütlenmeye ve adım adım bildiğimiz THKP-C çizgisine giden bir yol izlediler. Bu grubun içinde Yusuf Küpeli, Mahir vardı. Hüseyin Cevahir çok sonra girdi. Oktay Etiman vardı.

Bu olaylar, ilk gruplaşmalar 1966'ların başında yaşanır. 68'deki örgütlenme ve gençlik hareketinin yükselişi 66'lardan belliydi. Hızla gelişiyordu. Çok küçük bir baz üzerindeydi, ama büyük bir hızla gelişiyordu. Bu anlattığım olaylar da onun için çok önemli. Yani bu anlatılanlardan şu gruptan mı, bu gruptan mı diye kesin sonuçlar çıkartılamaz, ama TİP'in sınırlarını aşmak vardı. Gençlik hareketi çok dinamikti.

Mahir, Partinin çalışmasını yetersiz buluyordu. Gençlik içinde. daha aktif örgütlenilmesini, daha aktif bir politika izlenmesini istiyor ve TİP'in o zamanki politikasını beğenmiyordu. Nazım'ın şiirlerinin gizli gizli okunduğu dönemlerdi. Yön dergisi Nazım'ın şiirlerini bastı, olay oldu. Sol klasiklerin çıkması, yayınlanması o yıllardan sonradır. O zamanki teorik birikim çok zayıftır. Hepimiz için çok zayıftı. Çok temel marksist kavramları yeni yeni öğrendiğimiz ve onları çok sınırlı bildiğimiz bir dönem. Sadece, 'Eski Tüfek' abiler vardı, onlardan sözlü olarak, ikinci elden dinleyerek öğreniyorduk. Ya da eskiden çıkmış broşürleri el altından bulur, onları okurduk.

İdeolojik birikim çok sınırlı da olsa, fakültede çok tartışma olurdu. Savunurduk fikirlerimizi ve biz kendimizi Mahir'le birlikte marksist diye tanımlıyorduk.

O dönem şunları tartıştığımızı hatırlıyorum: Marksizmde genel olarak, partilerin sınıf partisi olduğunu, sınıfsız bir toplumda çok parti olmaması gerektiğini bilir ve onu savunurduk. Hüseyin Ergün, bir

gün, 'Çok parti olsa ne olur' demişti ve 'Sen ne biçim sosyalistsin' anlamında çok şaşırmıştık. Yani hepimiz çok sınırlı bir teorik birikim üzerindeydik. Marksizmi öğrenmemiz çok sonradır."

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları söylemiştir, "Hüseyin Ergün ve çevresi anlaşarak, Aslan Sonat'ı başkan yapmağa karar vermişler. Aslan, anlaşma ile başkan oldu. Mahir de, onun Haydarpaşa Lisesi'nden tanıdığı diye yönetim kuruluna alındı. Aslan, Hüseyinlere kızarak istifa edince, başkanlık otomatikman Mahir'e kaldı.

Esasında, SBF Fikir Kulübünde çatışmaların derinliklerinde, kişilik problemleri yatmaktadır. Yoksa, herkes şu veya bu ölçüde TİP'li idi, söylenen aynı kalıplardı o zaman."

"Komünist Damgası Yemek Korkusu Ağır Basıyordu"

Sadun Aren'in yazdığı gibi, "M. A. Aybar genel başkan oluncaya kadar TİP ne kamuoyunda tanınıyordu, ne de sözü edilecek önemde bir örgütlenmeye sahipti." Etkinliğinin artmasını ise Aren şuna bağlamaktadır, "Partinin örgütlenmesi ve ülke düzeyinde tanınması bakımından en elverişli ortamı seçimler sağlamıştır. Gerçekten seçimler Partiye yoğun bir biçimde açık hava ve kapalı salon toplantıları yapmanın yanı sıra bunlardan çok daha önemli olarak radyodan (o dönemde televizyon henüz yoktu) konuşma olanağı da veriyordu. Bu konudaki ilk fırsat 17 Kasım 1963 yerel yönetim seçimleriydi. Parti örgütlü olduğu bir kısım illerde bu seçimlere girdi ve radyodan konuştu. Bu konuşmalarda 'işçiler, köylüler, ırgatlar ve böyle...' denilerek yalnız emekçi halka hitap edilmesi ve TİP'in yalnız işçi ve diğer emekçilerin partisi olduğunun vurgulanması, kamuoyunda büyük etki yapmış ve doğal olarak tepkilere de neden olmuştu. Konuşmacıların bazıları için adli kovuşturma açılmış, fakat bunlardan bir sonuç çıkmamıştı.

Bundan sonraki ilk seçim fırsatı 7 Haziran 1964 kısmi senato seçimleriydi."[1]

Fakat, 15 ilin bütün ilçelerinde örgütlerini kuramadığı gerekçesiyle TİP'in bu seçime girmesi Yüksek Seçim Kurulu kararıyla engellenir. "Bu, TİP gibi marksist-sosyalist bir parti için yerine getirilmesi çok güç bir koşuldu. Çünkü en gelişmiş illerimizin bile çok geri kalmış ve az nüfuslu ilçeleri vardı. Değil buralarda, hatta büyük kentlerimizin dışındaki il merkezlerinde bile ciddi bir biçimde örgütlenmek olanaksızdı."[2]

Parti yöneticileri, "komünist" suçlamasından öyle korkmaktadırlar ki, adı çıkmış diye özellikle parti kurucuları, Behice Boran'ın üyelik başvurusunu sakıncalı bularak ilk önce kabul etmemişlerdir. Behice Boran bunun üzerine, yeniden doldurduğu üyelik fişini partiye değil doğrudan Mehmet Ali Aybar'a vermiş, Aybar da belli tereddütlerden sonra üyeliğini kabul etmiştir.[3]

TİP Genel Başkanı M. Ali Aybar, bu konuda şunları yazmış: "Behice Boran en çok tartışılan kişi olmuştu. Üniversitedeki görevine neden, hangi koşullarda son verildiğini açıklamış; Türkiye'de, işçilerden halktan yana olan aydınların, halka, halk düşmanı, yabancı ajanları olarak tanıtıldığını anlatmıştım. Gene de kolay olmamıştı. Kurucuların, o günlerde sosyalizme en açık olanlarından İbrahim Güzelce, toplantıdan çıkarken, Peşte Radyosunda adımdan söz edilmesinden hoşlanmadığını söylemişti. Komünist damgası yemek korkusu ağır basıyordu"[4]

Bu dönemde, "komünizm" kitleler için tam bir "öcü"dür. İkinci Dünya Savaşı ertesinde, bütün dünyada estirilen "komünizm öcüsü" rüzgarı, doğrudan ya da dolaylı olarak herkesi etkilemiştir.

SSCB'nin sınır komşusu ve ABD ile askeri, ekonomik, kültürel, siyasi bağlantıları olan Türkiye için bu etki çok daha yoğundur. TİP, bu baskıyı üzerinde her zaman yaşamıştır. Bu nedenle, "komünist" suçlaması karşısında TİP yöneticileri ve yandaşları çok duyarlı davranmıştır.

Niyazi Ağırnaslı, 1964 yazında Almanya, İngiltere ve Macaristan'ı kapsayan bir yurtdışı gezisine katılmış, bu gezisinde Macaristan'da arkadaşı ve o dönem TKP Genel Sekreteri olan Zeki Baştımar (Yakup Demir) ile görüşmüş ve Türkiye'ye dönüşünde de bu görüşmesinden M. A. Aybar'a bahsetmiştir. Birincisi komünist suçlamasına maruz kalınacağı, ikincisi de parti içi çelişkiler nedeniyle Aybar, TİP kara Senatörü Niyazi Ağırnaslı'yı istifaya zorlamış ve sonuçta Ağırnaslı, 27 Aralık 1964'de TİP Ankara İl Başkanlığı'ndan istifa etmiştir.[5]

1965 Seçimlerine kadar, hatta 1968'deki Üçüncü Kongreye kadar TİP çalışmalarında en ağır yükü üniversiteli gençler başta olmak üzere öğretmenler, avukatlar, öğretim üyeleri, yazarlar, sanatçılar omuzlamış ve bütün güçlerini, heyecanlarını, coşkularını, yeteneklerini ortaya koymuşlardır.

"TİP o devrede gençliğin potansiyel gücünü, örgütlenmede ve AP'den gelen saldırılara karşı savunmada kullanmıştır.

1965 seçimlerinden önce Sosyalist gençlerin elinde bulunan

ODTÜ Öğrenci Birliği aracılığıyla Bekir Harputlu ve arkadaşları 35 bin lira sarfederek TİP'in 46 ilçe teşkilatını kurmuşlardı. Buna benzer pek çok çalışmalar olmuştur."[6]

Sadece toplumun en iyi insanları değil, en seçkin, en aydın insanları o dönemde TİP'te yer alarak çalışıyorlardı. TİP'li olmak bir ayrıcalıktır.

1965 seçimlerinde SBF ikinci sınıf öğrencisi olan Mahir'in, bu seçim çalışmalarına katılıp katılmadığını bilmiyoruz, fakat sola, sosyalizme, TİP'e gönül vermiş kimseler, seçim çalışmalarına aktif olarak katılmıştır.

Mahir'in TİP Çankaya ilçesine üye olduğu konusunda bilgi olmasına rağmen, ne zaman üye olduğu konusunda şimdilik net bir bilgi bulunmamaktadır. Mahir ile SBF'de aynı sınıfta okuyan ve TİP Ankara İl Gençlik Kolları Sekreteri Necmiye Alpay, bu konuda şunları anlatmıştır:

"Gerek Yusuf'u gerek Mahir'i TİP'e götürmeye çalıştığımı hatırlıyorum. Çok hoşlanmazlardı partiden. TİP'e yakın durmazlardı. Yusuf daha yakın arkadaşımdı. Onu çeke çeke götürdüğümü hatırlıyorum. Gelmezlerdi. 'Bu partiyle bu iş olmaz' havasında oldular hep. Baştan beri öyleydiler. TİP'e, toplantılara geldikleri olmuştur. Ama aktif üyelik, parti işlerine girişme olmamıştır."

12 Aralık 1965 Pazar günü yapılan TİP Ankara İl Kongresine sunulan Çalışma Raporu, bu konuda bize bazı bilgiler vermektedir: "Ankara Üniversitesi'ne bağlı fakültelerde bulunan sandıklardan hemen hepsinde partimiz çok yüksek oranda oy almış, hatta Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'nda diğer partileri büyük oy çoğunluğuyla geçerek, en çok oy alan parti durumuna yükselmiştir."

"Bugün Mülkiye'de Yarın Türkiye'de"

19 Ocak 1963 tarihinde Fikir Kulübü başkanlığına seçilen Ömür Sezgin, Fikir Kulübü başkanlığını 22 Ocak 1964 günü Alper Aktan'a devrettikten sonra, Fikir Kulübünün desteğiyle SBF Talebe Cemiyeti Başkanlığına aday olur.

SBF Fikir Kulübü'nün, "Bugün Mülkiye'de Yarın Türkiye'de" şiarıyla, SBF öğrencileri karşısında yaptığı propaganda çalışmalarında, Ömür Sezgin, "Evet Türkiye İşçi Partisi üyesiyim ve sosyalistim. Talebe Cemiyeti Başkanlığı için fikirlerimden fedakarlık etmeyeceğim" diyordu.[1]

O dönem, sağ bir yayın organı olan Yarın dergisinde, "Siyasal

Bilgiler'de Demokratik Cephenin Zaferi" başlığıyla yayınlanan yazıda, cemiyet seçimleri konusunda şöyle ilginç bir değerlendirme yapılmış:

"Siyasal Bilgiler Fakültesindeki seçimlerin, Türkiye'de hergün yapılagelmekte olan düzinelerle dernek seçiminden ne farkı olabilir diye düşünenler çok geçmeden ne kadar gafil olduklarını anlayacaklardır. Dünyada öyle olaylar vardır ki, bugün kimsenin dikkatini çekmeyen, kimsenin önemsemediği küçük olaylar gibi, otların, fundalıkların altında yeşermekte olan bu uzviyetler, çok sonraları etrafı saran, çevresine hakim olan büyük varlıklar haline gelmiştir."

"Denilebilir ki, bundan sonra Türk fikir hayatının, siyasetinin, sosyal mücadelelerinin mihraklaşacağı, dikkatlerin temerküz edeceği büyük kavgalar, bugün Siyasal Bilgiler Fakültesinde yapılagelmekte olan üstü örtülü mücadelenin şekline göre yön alacaktır. Bugün Siyasal Bilgiler Fakültesinde devam edegelmekte olan sathın altındaki kavga, Türkiye'nin müstakbel hayatına istikamet verecek büyük mücadelelerin ilk öncü çatışmalarıdır."[2]

10 Nisan 1964 Cuma günü yapılan, SBF Talebe Cemiyeti seçimlerinde başkan adaylarından Sadi Nebrekli 447, Ömür Sezgin ise 410 oy alır.

1965 Ocak ayının ilk haftasında yapılan SBF Talebe Cemiyeti seçimlerine yeniden Fikir Kulübü adayı olarak katılan Ömür Sezgin bu kez, rakip adayın aldığı 370 oya karşılık, aldığı 386 oy ile SBF Talebe Cemiyeti'nin ilk sosyalist başkanı olur.

Ömür Sezgin'in, SBF Talebe Cemiyeti Başkanı olarak ilk çıkışı, 10 Ocak 1965 günü Istanbul'da yapılan TİP Genel Yönetim kurulu toplantısına 150 kişilik sağcı bir topluluğun taşlı, sopalı saldırısını protesto etmek için yayınladığı bildiridir.[3]

17 Mart 1965 Çarşamba günü yapılacak olan yürüyüşü destekleyip, desteklememe konusunda cemiyet yönetim kurulu üyeleri arasında görüş ayrılığı çıkar. 13 kişilik yönetim kurulu içinde 4 üye lehte, 4 üye aleyhte ve 4 üye çekimser oy kullanır. Fakat Başkan Ömür Sezgin'in lehte oy kullanmasıyla, mitinge katılma yönünde karar çıkar. Ama 8 üye daha sonra birleşerek, mitinge katılma kararının geri alınmasını ister. Ömür Sezgin, bu karardan vazgeçmez ve başkanlıktan istifa etmeye mecbur edilir. Bu nedenle yönetim kurulu düşer ve yeniden cemiyet seçimlerine gidilir.

21 Nisan 1965 günü yapılan cemiyet seçimlerine, "Toplumcu Grup" adayı olarak Erhan Tezgör katılır. Diğer adaylar ise Abdülkadir Ateş ve Şükrü Tufan'dır. Abdülkadir Ateş 159 oy, Erhan Tezgör 232 oy alır. Şükrü Tufan ise 340 oy alarak SBF Talebe Cemiyeti Başkanı seçilir.

Yeni öğretim döneminde, Şükrü Tufan başkanlığındaki cemiyet yönetimi özellikle fikir kulübü üyeleri tarafından iyi çalışmadığı gerekçesiyle yoğun şekilde eleştirilir. Bu nedenle, 23 Kasım 1965 Salı günü tüm cemiyet üyelerinin katıldığı bir toplantıda cemiyet yönetiminin çalışmaları tartışılır.

Toplantıda "cemiyetin demokratik olmaktan uzakta, tek yönlü çalıştığı", "Vietnam Türkiye'nin bir sorunudur; böyle olunca da Amerika'nın Vietnam politikasına niçin karşı durulmamıştır; halbuki Amerikan Üniversitesi gerekli reaksiyonu göstermiştir; bugünkü sosyal düzenimiz geniş anlamda bir demokratik düzen değil, dar anlamda bir burjuva demokrasisidir", "petrol konusunda aktif rol oynayabilmemiz için ODTÜ talebeleri gibi bizim de Petrol Ofisi istasyonlarında satış yapmamız lazımdı", "Fakülte'de satılan Amerikan sigarası dolayısıyla, emperyalizmin Fakülteye de kol atmış olduğu Fakültede Amerikan polisinin kol gezdiği" gibi konularda eleştiriler yapılır.[4]

Yapılan eleştirilerin ardından yapılan güven oylaması sonucunda, kullanılan oylar sayıldığında cemiyet yönetimi 141 red oyuna karşılık 217 kabul oyu alarak, yönetimde kalır.

Fakat, "Bununla beraber, SBF'de mücadele bitmemiştir. El'an öğrenciler arasında kuvvetli bir sol akım ilgisi vardır."[5]

"Biz Genciz, Biz Düzenle Bağlantı İçinde Değiliz"

Yaklaşan yeni cemiyet yönetimi seçimleri dolayısıyla Mahir Çayan başkanlığında toplanan, Oğuz Kutdemir, Ali Kulebi, Atilla Arsoy, Atilla Atasü, Rüstem Sungur ve Haluk Gürsel'den oluşan SBF Fikir Kulübü yönetimi, 19 Ocak 1966 Çarşamba günü yaptığı toplantı sonunda ilk önce Nuri Çolakoğlu'nu Talebe Cemiyeti başkan adayı olarak saptar.

Nuri Çolakoğlu ile Şahin Alpay, bu sırada, Ocak 1966 tarihinde, Sol Yayınları tarafından yayınlanan, "Vietnam'da Savaş ve Zulüm" adlı kitabı, İngilizceden Türkçeye beraber çevirecek kadar yakın ilişki içerisindedir. Rüstem Sungur'un söylediğine göre, Nuri Çolakoğlu, "Tiyatro Kolu başkanı olduğu ve sanat çalışmaları yaptığı için ikisini birlikte yürütemeyeceği gerekçesiyle öneriyi reddeder ve arkadaşı olan Şahin Alpay'ı önerir." Bunun üzerine, 21 Ocak 1966 Cuma günü, yeniden toplanan SBF Fikir Kulübü yönetim kurulu, yaptığı ikinci toplantı sonunda aldığı karar gereğince Şahin Alpay'ı Talebe Cemiyeti Başkan adayı olarak saptar.

Muharrem Kılıç'ın söylediğine göre, "Fikir Kulübü, başkan ada-

yını belirlerken sıkıntı yaşar. Fikir Kulübünün eski ve güçlü üyeleri (ki bunlar aynı zamanda FKF'nin kuruluşunda da belirleyici rol oynamışlardı) Kudret Ulutürk'ü aday olarak düşünüyorlardı. Kulüp içindeki bir başka grup ise seçilme şansı daha yüksek birinin bulunmasında diretiyorlardı. Sonuçta, Diplomasi 3. sınıfta okuyan, ama öğrenci yurdunda kalmadığı için öğrencilerin pek tanımadığı Şahin Alpay aday olmuştu. Şahin, Tarsus Amerikan Koleji çıkışlı, güzel konuşan, entellektüel birisiydi. Açık oturumlarda üstünlüğünü kanıtlıyordu. Nitekim seçimi de kazandı.

Fakat, aday belirlemede yaşanan sancı Fikir Kulübünü ikiye bölmüştü. Aslında her iki grup da sosyalist olduğunu söylüyordu. Hatta her iki taraf, bu noktada birbiriyle yarış içindeydi. Çekişme ilginç bir formülle tatlıya bağlandı. Kudret Ulutürk ve onunla birlikte davranan arkadaşlar FKF'de etkin hale getirildi, Fikir Kulübünde ise Yusuf Küpeli ve Mahir Çayan gibi arkadaşlar görev aldı. Bu düzenlemeyi yapanlar, Hüseyin Ergün ve Alper Aktan'dı."

Yarın dergisinin yazdığına göre de, "Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin solcuları, yıllardır çok kısa bir süre hariç, bir türlü ellerine geçiremedikleri talebe cemiyetini bu defa muhakkak kendi adamları ile işgal etmek azmindeydiler. İşte bunun içindir ki, cemiyet seçimlerinden önce çalışmaya başlamışlar ve herkesten önce propaganda faaliyetine girişmişlerdi. Cemiyet başkanı adayları, Şahin Alpay'dı. Sol kanattan olmayanlar ise, yeni seçimlerde tek bir aday göstermeyi, oyların dağılmasını önlemeyi kararlaştırmışlardı. Çünkü solcular hep birlikte hareket ediyorlar, karşılarındaki oylar dağılırken kendi adaylarının seçilme ihtimalini çoğaltıyorlardı. Buna rağmen şimdiye kadar Ömür Sezgin'in, o da eski cemiyet başkanının okuldan ayrılması dolayısıyla, kısa bir süre, hiçbir kanada mensup olmayan öğrencilerden kurulu bir idare heyetine başkanlık etmesi hariç, bu organı hiç ellerine geçirememişlerdi. Dolayısıyla geçen hafta yapılan seçimlerde karşılarına tek bir aday çıkarıldığı için, pek kazanacaklarını beklemiyorlardı, ama ümitlerini de kesmiyorlardı.

Sayıları yirmiyi geçmeyen bir kaç marksistin son yıllardaki kesif faaliyeti yüzünden kamuoyuna 'solcu' olarak tanıtılan bu fakültede solcular, üç aylık olağanüstü bir devre hariç, yıllardır seçimi alamamışlardı. Çünkü, aslında talebelerin büyük çoğunluğu sosyal ilimlerin eğitici formasyonuyla yoğrulmuş, olgun ve hür düşünceli kimseler olup, uçlar çok küçük bir azınlığı teşkil ediyordu. Fakat kendilerine karargah olarak seçtikleri Fikir Kulübünün ideolojik atmosferi bu küçük grubu olduğundan daha büyük göstermeğe yetiyordu."[1]

Bu sırada TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın, SBF'de verdiği konferans sırasında İlahiyat Fakülteli ve sağcı öğrencilerin yaptığı saldırılar nedeniyle, "Solcular, Turan Oktay'ın bir gerici yobaz olduğu propagandasını yapmağı da ihmal etmiyorlardı."

"İşte bu hava içinde geçen hafta ortasında yapılan seçimlerin sonucu kimsenin ummadığı şekilde çıktı. Solcuların başkan adayı Şahin Alpay, 487 oyla başkanlığa seçildi. Diğer aday Turan Oktay ise, 486 oy almıştı. Solcular sadece başkanlığı değil, cemiyet yönetim kurulunun yarıdan fazla üyeliğini, denetim kurulu üyeliklerinin çoğunu da ellerine geçirmişlerdi. Sevinçlerinden neredeyse bayram yapacaklardı."

"On kişilik bir grup, Küba'da ihtilalcilerin söyledikleri Enternasyonali söylüyorlardı bağıra çağıra. Bu Latince-İspanyolca bir takım sözlerden ve bir nakarattan ibaretti: Viva Sosyalismus-Viva Komünismus. Yüz on yıllık Mülkiyenin kutsal çatıları bu kelimelerle defalarca inledi."[2]

Necmiye Alpay, tanık olduğu bu genel kuruldan anısında kalanları şöyle anlatmıştır: "Mahir'in ajitatif olmaya çalışan bir konuşma yaptığını hatırlıyorum. O zaman alıştığımız konuşmadan öte ajitatif olmaya çalışırken şu sözünü çok iyi hatırlıyorum, 'Biz genciz. Biz düzenle bağlantı içinde değiliz.' Bu iki cümlesi aklımda kalmış. Doğrusu yaptığı konuşma bende çok da olumlu bir etki uyandırmadı. Çünkü, o ajitatif gayret dikkatimi çekmişti. Buna karşılık, o ajitatif konuşma sırasında da, belli bir soğukluk diyebileceğim, soğukluk derecesinde ciddiyet vardı Mahir'de. Ciddiyetiyle dikkatimi çekmişti. Çok az gülen bir insandı ve söylediğini belli bir kesinlik ve iyi ifadelerle, düzgün cümlelerle, kesin, net aktarmaya çalışan birisi izlenimi veriyordu. Mahir'in konuşmasında bir politikacılık vardı. Bir politik irade netliği vardı."

Yeni yönetim kuruluna Tuğrul Eryılmaz, Şahin Alpay, Erdal Yavuz, Esat Güçhan, Savaş Dizdar ve Betül isimli bir bayan seçilir. Betül, 17 yaşında olduğu için üç-dört ay sonra cemiyetler kanununa göre yaşından dolayı istifa etmek zorunda kalır. SBF'nde bu dönem çok demokratik bir ortam vardır ve Cemiyet yönetimine seçilen Esat Güçhan aynı zamanda Fikir Kulübüne karşı alternatif olarak kurulan Hür Düşünce Kulübünün başkanıdır.[3]

1966-67 öğretim yılı başladıktan hemen sonra, Şahin Alpay'ın başkan olduğu SBF Talebe Cemiyeti, tüzükte bir kısım değişiklikler yapmak amacıyla, 30 Kasım 1966 Çarşamba günü akşamı başlayan fakat yarıda kaldığı için 12 Aralık 1966 Pazartesi günü devam eden olağanüstü bir genel kurul toplantısı düzenler.

Başkan Şahin Alpay, konuşmaya, "Bu genel kurul sosyalist zaferlere bir yenisini katacaktır" diye başlar. Fikir Kulübü Başkanı olan Mahir Çayan da, yaptığı konuşmada, özetle şunları söylemiştir, "Kardeşlerim! Emperyalistlerin ve sömürücülerin adamları burada güya eleştiride bulundular. Türkiye'de bugün iğrenç bir oyun oynanmaktadır. Bu oyunun yöneticileri, bugün maalesef fakültemize kadar sızmış bulunmaktadır. Biz emperyalistlere, sömürücülere (...) vatan hainlerine karşı çarpışıyoruz.

Dünyada bugün iki cephe vardır. Birisi sözde hürriyet savunucusu, emperyalist Amerikalıların liderliğini yaptığı Batı cephesi, diğeri de Sovyetler. İşte biz bu emperyalist batılılarla savaşıyoruz."[4]

Grupların birbirlerini kıyasıya eleştirdikleri, eleştirilere yanıt verdikleri tartışmalı toplantının sonunda, 150 civarında üyenin oyuyla Sadi Nebrekli ve Mustafa Dinçer'in karşısında daha çok oy aldığı için son sınıf öğrencisi olan Şahin Alpay, cemiyet başkanlığını 1967 Nisan ayındaki olağan kongresine kadar aynı şekilde devam ettirir.

Mahir'i, Fikir Kulübü Başkanlığından Deviriyorlar

Bu sırada, SBF Fikir Kulübü içerisinde yaşanan tartışmalar sonucu, Mahir başkanlığında toplanan SBF Fikir Kulübü yönetim kurulu, aldığı bir kararla SBF Fikir Kulübü'nün, olağanüstü olarak toplanmasına karar verir.

10 Nisan 1967 Pazartesi günü yapılan olağanüstü Fikir Kulübü toplantısı sonucunda Mahir'in başkanlığında olan Fikir Kulübü yönetimi düşürülerek, yerine Kaya Ersoy, Koray Düzgören, Hayri Muşlu, Yurdakul Alpay ve Fehmi Baykan'dan oluşan SBF Fikir Kulübü'nün yeni yönetimi seçilir. Kaya Ersoy başkanlığındaki yeni Fikir Kulübü yönetiminin artık talebe cemiyeti seçimleri için yapabileceği fazla birşey kalmamıştır. Çünkü, seçimler 3 gün sonra yapılacaktır.

13 Nisan 1967 Perşembe günü yapılan olağan SBF Talebe Cemiyeti seçimlerini Ortanın Solu grubundan Uluç Gürkan ve ekibi kazanır.

SBF Fikir Kulübü Başkanı Kaya Ersoy, devirdikleri eski Fikir Kulübü yönetimi konusunda şu değerlendirmeyi yapmıştır, "Fikir Kulübü başkanlığından düşürülmesi Mahir Çayan'ın SBF Fikir Kulübü içindeki ve genelde SBF'deki çalışmalarının sonu olmuştur. Mahir artık çalışmalarını başka çevrelerde yürütmektedir. Bu durum, Yusuf Küpeli'nin FKF Genel Başkanı olmasına kadar sürecektir. Kulüp başkanlığından düşürülmesi Mahir'in politik çizgisini daha da netleştirecek ve TİP'den uzaklaşan tavrı belirginleşecektir."

Mahir, başkanlıktan düşürüldükten sonra çalışmalarını başka çevrelerle yürütür. Çünkü, delege olmasına rağmen, İzzet Ararat'ın genel başkan seçildiği FKF'nin 22 Ocak 1967 tarihinde yapılan 1. Olağan Kurultayı ile 28 Mart 1968 tarihinde yapılan ve Doğu Perinçek'in başkan seçildiği, FKF'nin İkinci Olağan kurultayına katılmaz.

Milli Kurtuluş Komitesi

18 Ocak 1966 Salı günü, SBF'nin bahçesine atılmış, "Hür Subaylar Komitesi" imzalı ve AP hükümeti karşıtı bildiriler bulunur. Bu nedenle, SBF Fikir Kulübü üyeleri ile SBF öğrencilerinden 150 kişi evleri arandıktan sonra 1. Şube yetkilileri tarafından sorgulanır.[1]

4 Mart 1966 Cuma sabahı da, Ankara, Bahçelievler ve Yenimahalle'de evlere, "Milli Kurtuluş Komitesi" imzalı yine AP hükümeti aleyhtarı bildiriler dağıtılır. Dağıtılan bu bildirinin ardından 5 Mart 1966 günü, 1960'daki gibi (555 K) parolası ile Kızılay'da hükümet aleyhtarı bir gösteri yapılacağı söylentileri çıkar. Suçlanan ve gözaltına alınanlar yine solculardır.[2]

ODTÜ Fikir Kulübü kurucularından Kamuran Bekir Harputlu, SBF öğrencisi Faruk Sindel bu bildiri nedeni ile gözaltına alınır. Yeni bir 28-29 Nisan olaylarının ve yeni bir askeri ihtilalin olabileceği söylentilerinin çok yaygın olduğu böyle bir ortamda, Başbakan Süleyman Demirel yönetimindeki AP Hükümeti, büyük illerde olağanüstü önlemler alır ve tanınmış aydınları gözaltına alır. Yazar Orhan Kemal, şair Can Yücel, ozan Ruhi Su, Nesimi Çimen, yazar Yaşar Kemal, Ahmet Yürür, Kemal Çiftler, TİP Fatih ilçe başkanı Mehmet Şahin, TİP üyesi Mustafa Kutlu ve 15 yaşındaki ortaokul öğrencisi Gürbüz Şimşek, "Komünizm propagandası" yaptıkları gerekçesiyle gözaltına alınır. Ankara'da Namık Kemal Ortaokulu ikinci sınıf öğrencisi Gürbüz Şimşek'i, "Komünizm propagandası" yapıyor diye ihbar edense tarih öğretmeni Nihal Özsan'dır.[3]

O sıra SBF Fikir Kulübü Başkanı olan Mahir, bu olayı protesto etmek amacıyla onbeş arkadaşıyla birlikte Namık Kemal Ortaokulu'na giderek siyah çelenk bırakır ve SBF Fikir Kulübü adına bir protesto bildirisi yayınlar.

SBF Fikir Kulübü üyelerine ve ilerici kamuoyuna yönelik yaratılan ve sürdürülen baskılar üzerine yayınlanan bildiride, toplum kaynaklarını sömürenlere karşı çıkan, toplum çıkarlarını savunan devrimci güçleri aşırı akımlar, tehlikeli akımlar gürültüsü ile boğmak isteyen düşüncenin son günlerde bir terör havası yaratarak bulanık suda balık avlamak sevdasına kapıldığını açıklamış, özellikle bu "aşırı

akımlar komedisi"nin SBF Fikir Kulübü üzerinde hızlandırıldığını kaydetmiştir. Bildiride daha sonra özetle şunlar ifade edilmiştir :

"Böylelikle SBF Fikir Kulübünün kamuoyundaki etkin, devrimci niteliği yitirilmek istenmektedir. Aslında bu baskıların nedeni, SBF Fikir Kulübü'nün devrimci niteliğinden ve yurt sorunlarına bilinçle eğilmesinden doğan korkudur.

Biz biliriz ki, salt faşist çabalara karşı toplumlar daima ilerlemişlerdir. Türk halkı da bir gün mutlak huzura ve refaha kavuşacaktır.

Bugün bizim üzerimizde bu tedbirler gittikçe artabilir. Fakat tüm bunlar bizim direnme gücümüzü kıramayacaktır. Çünkü biz kuvvetimizi, gücümüzü halktan, toplumdan almaktayız.

Mutlu günlerin özlemini çeken Türk halkına bildiririz ki:

Sana karşı olan, seni sömürmek isteyen ortaçağ kalıntılarının her zaman karşısındayız ve varlığımız pahasına, sonuna dek direnme gücümüzü kullanacağız."[4]

"Gizli bildirilerden sonra fikir kulübü üyelerinin evleri aranıyor, ifadeleri alınıyor, tartaklanıyor. Toplum yararlarını savunan devrimci güçleri aşırı akımlar gürültüsü ile boğmak isteyen düşünce, son sıralarda terör havası yaratarak, bulanık suda balık avlamak sevdasındadır."[5]

Bu bildiri nedeni ile Birinci Şube tarafından arama yapılan FKF ise, "Bu oyun sökmeyecek" başlıklı bir bildiri yayınlar. Ve işin bir CIA oyunu olduğunu, hükümetin yanlış yönde araştırmalar yaptığını, dünyanın başka yerinde ilericileri bu tür oyunlarla alteden CIA'nın Türkiye'deki bu tuzağına düşecek kimsenin bulunmadığını belirtir. Bildiri 15.000 basılıp İstanbul, Ankara, İzmir ve Erzurum'da dağıtılır.[6]

"Başbakan Demirel Yuhalanıyor"

10 Ekim 1965 Pazar günü yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinin ardından Türkiye'nin "iki önemli olgusu vardı: Yeni bir iktidarla AP; Türkiye'nin işitmediği sloganlar ve sözlerle sol bir parti olan TİP."[1]

27 Mayıs'ı gerçekleştiren ve destekleyen çevreler, 1965 seçimlerinde AP'nin tek başına iktidar olmasını şaşkınlık ve tepkiyle karşılar.

Yön Dergisi, "Anayasa tehlikededir. Anayasa ancak 27 Mayıstan yana güçlerin bilinçli ve azimli direnmesiyle korunabilir" yorumunu yapar.[2] Kim Dergisi, "Bugünün baş meselesi Başbakan Demirel'dir" diye başlık atar.[3]

Ankara Üniversitesi SBF ve Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri, ortaklaşa bir bildiri yayınlayarak, Başbakan Demirel'i, Hükümeti ve yetkilileri demokratik rejimin yaşaması ve anayasa düzeninin korunması konusunda uyarır. Bu bildirinin yankıları sürerken Istanbul, Ankara ve ODTÜ Üniversitelerine mensup 101 öğretim üyesi tarafından imzalanan ve bu bildiriyi destekleyen yeni bir bildiri daha yayınlanır.[4]

Ülkenin önde gelen aydınlarından gelen bu yoğun tepkiler üzerine, AP'ye yakınlığı ile bilinen SBF Dekanı Prof. Fahir Armaoğlu, Başbakan Süleyman Demirel'in, "Üniversitelerimizin en dik başlı hocalarını barındıran SBF'ye, gelmesini" ister.[5]

Demirel, 8 Mart 1966 Salı günü beraberinde Milli Eğitim Bakanı Orhan Dengiz ve daha önce SBF'de öğretim üyesi olan Istanbul Milletvekili Prof. Aydın Yalçın'la birlikte SBF'yi ziyaret eder. "Demirel saat 16.30'da Fakülteye girerken, birkaç SBF öğrencisi dışında, Demirel'i yuhalayan olmadı. Yakalarında İlahiyat ve Hukuk Fakültesi rozeti taşıyan gençler ise 'Bravo' diye bağırdılar."[6]

Başbakan Demirel'i, SBF'nin kapısında Dekan Prof. Fahir Armaoğlu karşılar ve dinlenmesi için kendi odasına götürür. Demirel, daha sonra aleyhine bildiri yayınlayan SBF öğretim üyeleri ile görüşme yapmak üzere, öğretim üyelerinin odasına gider. Görüşme saat 20.15'e kadar sürer.

29 Nisan 1960'da SBF öğrencilerini öldürmek amacıyla üzerlerine ateş açtıran Demokrat Parti'nin siyasi devamcısı olduğunu iddia eden AP Genel Başkanının SBF'ye gelmesini bir meydan okuma ve kendilerine hakaret sayan bir kısım öğrenci, tepkilerini dile getirmek amacıyla Başbakan'ın geçeceği koridora doluşur. Demirel, görüşme yapılan odanın kapısını açıp koridora çıktığında, orada bulunan öğrencilerden, koridora bir "tsss" sesi yayılır. Bu, bir şaşkınlık yaratır ve sesi çıkartan bulunmaya çalışılır, ama koridoru doldurup, hep birden hareket eden yüzlerce öğrenci arasında kimin yaptığını saptamak olanaksızdır. Bu arada merdivenin başında duran 10-15 kadar genç de bağırmağa başlar,

"-Demirel, Demirel çok yaşa! Yaşa, yaşa, yaşa! Bravo."

Bu, bir anlık sessizlik yaratır ve "tss" durur. Hemen arkasından, SBF'nin koridorları, "Yuhh!" sesleri ile inlemeğe başlar. Demirel, bu sesler üzerine gülümser ve her zaman yaptığı gibi elini kaldırarak, kendisini yuhalayan genç üniversitelileri şükranla selamlar. Bu arada tüküren bazı öğrenciler de olur. Demirel arabasına biner. Araba hareket ederken bir genç, merdivenlerden bağırıyordu:

"-Go home Demirel, go home!"

Demirel'in yuhalanması üzerine SBF Hür Düşünce Kulübü Başkanı Ali Muhsin Nakipoğlu, "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Başbakanına, fakülteden ayrılışı esnasında fakültemizde faaliyet gösteren bir kulüp ile bu kulübün dışardan topladığı bir takım maksatlı kişiler tarafından çirkin ve medeni olmayan sesler çıkartılarak aleyhte gösteri yapıldığını üzüntü ile müşahade ettik" diye açıklamada bulunur. Ertesi gün, SBF'den 7 kişilik bir öğrenci grubu, Başbakan Süleyman Demirel'i Başbakanlık'ta ziyaret eder ve Demirel ile 40 dakika görüşür. Fatih Özgür adlı öğrenci, yuhalamayı milliyetçi gençler yapmazlar ve yapmamışlardır. Sayın Başbakanımızı yuhalayanlar TİP'e mensup arkadaşlarımızdır" diye konuşur.[7]

TİP Lideri Aybar Yuhalanıyor

Başbakan Demirel'in yuhalanmasından tam bir hafta sonra SBF Fikir Kulübü, TİP Genel Başkanı ve Istanbul Milletvekili Mehmet Ali Aybar'ı, SBF'de, "Osmanlı İmparatorluğu'ndan Bu Yana Rejim Sorunu" konulu bir konferans vermek üzere davet eder. Fakülte idarecileri, bu konferansa izin verir.

15 Mart 1966 Salı günü, Aybar'ın konferans vereceği salon, koridorlar ve dış bahçe, özellikle yakasında TİP rozeti bulunan üniversiteli öğrenciler ile Bozkurt rozetli Milliyetçiler Derneğine üye gençlerle dolmuştur. Komandoların paltolarının altında sopalar vardır. Konferansı düzenleyen Fikir Kulübü yöneticileri, Mülkiye'ye bir saldırı olabileceğine hiç ihtimal vermedikleri için kantinde konferans saatini beklemektedir. Bu arada kalabalık, konferans salonunun camlarını kırarak içeriye dolar. Bu olay karşısında Fikir Kulübü yöneticileri, Hukuk Fakültesi'nden yardıma gelen arkadaşlarıyla hemen olaya müdahale eder ve salona gerçek öğrencileri sokmaya çalışır.

Bu arada SBF Fikir Kulübü Başkanı Mahir Çayan, Mehmet Ali Aybar'ı TBMM'den alıp SBF'ye gelir. SBF Dekanı Fahir Armaoğlu, Aybar'dan, "Konferansını başka bir günde vermesini" ister. Aybar ise konunun bilimsel bir yönü olduğunu, bu nedenle konferansını vereceğini söyler.

Saat 16.30'da Mehmet Ali Aybar beraberinde Istanbul Milletvekili, eski SBF öğretim üyesi Sadun Aren ve Fikir Kulübü yöneticileri olduğu halde salona girerken, bir taraftan lehte, bir taraftan da, "Komünistler Moskova'ya" diye aleyhte tezahürat başlar. Bu te-

zahürata karşı TİP'lilerin ve SBF Fikir Kulübü üyelerinin ilk tepkisi, "Ayıptır, misafir gelmiş" şeklinde olur.

Aybar'ı yuhalayanlar ise, geçen hafta SBF'yi ziyarete gelen Başbakanın da misafir olduğunu, fakat buna rağmen yuhalandığını söyler ve "Komünistler Moskova'ya" sesleriyle aleyhte tezahürata devam ederler.

Aybar gürültüler arasında kürsüye çıkar. İlk konuşmayı Fikir Kulübü yöneticileri yapar. Aybar, ağzını açar açmaz saldırgan grubun bağırtılarıyla karşılaşır ve gruba hitaben, aralarında art niyetli kişilerin bulunacağını sanmadığını, gençlerin yurt sorunlarını olgunluk içinde dinleyeceğine inandığını söylerse de, aleyhte tezahürat saat 17'ye kadar sürer.

Bunun üzerine, FKF Başkanı Hüseyin Ergün, bir konuşma yaparak ortalığı kısa bir süre yatıştırır ve Aybar konuşmaya başlar. Konuşma 1908 meşrutiyetine geldiği zaman, konferansın verildiği salonun balkonunda bulunan gericiler, tekrar aleyhte tezahürat yapmağa başlayınca kavga başlar. Dayak yiyip dışarı atılan gericiler, bu kez, konferans salonuna taş atmaya başlar. Atılan taşlarla camlar kırılır, konferans salonunun içi tam bir savaş alanına döner. Konferans salonundaki sandalyeler parçalanıp sopa olarak kullanılır. Gericilerin attığı taşlar sonunda, fakültenin bahçeye bakan cephesinde sağlam cam bırakılmaz.

Kavga başladıktan sonra Dekan Fahir Armaoğlu'na giden Fikir Kulübü yöneticileri, olay çıktığını ve bastıramadıklarını söylerler. Dekan Fahir Armaoğlu ise Fakülte Yönetim Kurulu üyelerini toplayarak, Fikir Kulübü yöneticilerine taleplerini tekrarlatır ve daha sonra da Emniyet Müdürlüğüne telefon edip, polisi fakülteye davet eder. İki otobüs dolusu toplum polisi olay yerine gelir. Ayrıca Emniyet Genel Müdürü Hayrettin Nakiboğlu ve Ankara Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar da, alınan güvenlik önlemlerini yerinde incelemek üzere Fakülteye gelir.

Polisin, fakültenin bahçesine girdiğini gören SBF öğrencileri, üniversitenin özerk olduğunu, polisin üniversiteye giremeyeceğini söyler, ancak polis şefleri, Dekan Fahir Armaoğlu'nun yazılı isteği üzerine gelindiğini açıklar.

1961-71 döneminde polis, herhangi bir nedenle de olsa, değil fakülte binalarına, kampüs içinde bulunan yurt binalarına bile giremezdi. 1960 öncesinde siyasi iktidarın üniversitelere yaptığı saldırılar nedeniyle 27 Mayıs ihtilalinden sonra üniversite özekliğinin korunması için yasal güvenceler sağlanmıştır. Öğrenci cemiyetleri bu nedenle rahat bir çalışma olanağı buluyorlardı.

Gericileri dövüp, SBF'den tamamen püskürten ilericiler, "Dağ Başını Duman Almış" ve "Mülkiye Marşı"nı söylemeye başlar. Bu arada polis, iki grup arasında barikat kurarak, olayları engellemeye çalışır. Kavga nedeniyle konferansı yarım kalan TİP Genel Başkanı Aybar, bazı öğrenciler tarafından koruma altında bir otomobile bindirilerek fakülteden uzaklaştırılır. Bu arada, Kızılay'a yürümek isteyen öğrencilere polis engel olur. TİP Milletvekillerinden Şaban Erik, Rıza Kuas ve Kemal Nebioğlu da olayları yerinde incelemek üzere SBF'ye gelir.[1]

Saat 18.30'a doğru önce SBF öğrencileri, "Dağ Başını Duman Almış" marşını söyleyerek dağılmaya başlar. "Bozkurt-Ordu Buraya" diye slogan atan İmam Hatip Okulu, Ticari İlimler Akademisi ve Hukuk Fakültesi öğrencilerinin oluşturduğu milliyetçi grup ise, Hukuk Fakültesi'nde toplanır ve İstiklal Marşını okuduktan sonra Atatürk büstü önünde, "Komünistleri bu topraklardan kovmağa Atatürk büstü önünde and içiyoruz" diye bağırıp, dağılırlar.

Olaylar sırasında İlahiyat Fakültesi öğrencilerinden Mustafa Güneş, Hukuk Fakültesinden Orhan Aydın ve polislerden Turgut Öztürk, Turan Altınoğlu, Abdullah Aydın ve İran uyruklu İsmail Muni adlı öğrenci yaralanır.

Birleşmiş İlerici Vatansever Bir Mülkiye Vardır

Mülkiyeye saldırı geniş tepkilere yol açar. Prof. Muammer Aksoy, "Polis, Devleti'nin Polisi mi?" başlıklı yazısında, şunları söylüyordu, "Siyasal Bilgiler Fakültesine yapılan saldırı, kanaatimizce, 1964'den sonra zabıtanın yeniden 'polis devletinin zabıtası istikametine yönelmesi'nde, en önemli nirengi noktasını teşkil etmektedir. Memleketimizin bir irfan ocağı, 150-200 kişilik bir güruh tarafından muhasara edilmiş ve polisin gözü önünde yarım saat taşlanmış, Fakültenin bahçesindeki öğrencilere sopalarla hücum edilmiş, bıçaklananlar, muştalananlar da olmuştur. Manga manga toplum polisi, başlarında amirleri de olduğu halde, bir tek saldırganı bile yakalamamış ve hatta bir tanesinin fotoğrafını çekip Adliyeye vermemiştir. Buna karşılık, saldırıya uğrayanların resimleri bol bol çekilmiş ve şahıslar şüphesiz ki, fişlere bağlanmıştır."[1]

Saldırıdan bir gün sonra SBF Profesörler Kurulu toplantısında yapılan tartışmalarda, fakültenin eski öğretim üyelerinden Aydın Yalçın'ın toplantıya çağrılarak, özgürlüğe indirilen bu darbenin muhasebesinin yapılması istenir. Çünkü, Aybar'dan önce SBF Fikir Ku-

lübünün çağrılısı olarak SBF'ye gelerek konferans verenler arasında CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, CHP Milletvekili Turhan Feyzioğlu, AP Milletvekili Aydın Yalçın, TİP Milletvekili Sadun Aren de vardır. Başbakan ve İçişleri Bakanının protesto edilmesi talep edilir. Armaoğlu aldığı sert eleştiriler üzerine SBF Dekanlığı görevinden istifa etmek zorunda kalır. Yerine Prof. Aziz Köklü, dekan seçilir.

TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın SBF'de verdiği konferans sırasında çıkan olaylarla ilgili olarak Mülkiye öğrenci örgütleri başkanları, 16 Mart 1966 Çarşamba günü, SBF Talebe Cemiyeti odasında ortak bir basın toplantısı düzenler. Toplantıda ilk konuşmayı SBF Talebe Cemiyeti Başkanı Şükrü Tufan yapar ve Mülkiyelilere karşı girişilen hareketlerin kendilerini yıldırmayacağını söyler. Daha sonra Hür Düşünce Kulübü Başkanı Ali Nakipoğlu, "Olaylardan üzgünüz. Ancak böyle bir konferans düzenlendiği zaman hadisenin çıkacağı bilinen bir gerçekti. Armaoğlu'nun, TİP Genel Başkanını ikaz etmesine rağmen Aybar'ın bu konuda ısrar etmesini tasvip etmiyoruz" diye konuşur. Nakipoğlu'nun bu konuşması, diğer kulüp yöneticilerini sinirlendirir. Öğrenciler arasında karşılıklı küfürleşmelere varan tartışmalar çıkar.

FKF Başkanı Hüseyin Ergün, dünkü olayların üzücü olduğunu belirterek, "Bir hukuk ve kanun devleti olan Türkiye'de herkes fikrini serbestçe söyleyebilmelidir" der. SBF Fikir Kulübü Başkanı Mahir Çayan da, polisin pasif hareketi yüzünden dünkü olayların çıktığını, hükümetin gerçek görevinin söz hürriyetini sağlamak için gerekli güvenlik önlemlerini almak olduğunu belirtir. SBF Talebe Cemiyeti ile Fikir Kulübü yöneticileri, "Fikir kaba kuvvetle susturulamaz. Aybar'a konferansını tamamlatacağız" şeklinde bir görüş birliğine varırlar. Bazı konularda farklı görüş savunmalarına rağmen toplantı sonunda ortak bir bildiri yayınlarlar. Olayla ilgili, sağ ve sol grup cemiyet başkanları ortak bir tavır koyar, ama sağ cemiyet başkanları, kendi grupları tarafından SBF'ye saldırı yaptıkları gerekçesiyle suçlanırlar ve sağcı cemiyetlerin okul içindeki saygınlığı iyice azalır.

SBF Fikir Kulübü, SBF Hür Düşünce Kulübü, SBF Talebe Cemiyeti ve SBF Toplumcular Derneği'nin ortaklaşa yayınladıkları bildiri şöyledir, "Konferans kendilerine, Mukaddesatçı, Milliyetçi adlarını veren ve aslında hangi paralelde oldukları herkesçe bilinen bazı maksatlı gruplar tarafından sabote edilmek istenmiş ve müessif olaylar meydana gelmiştir. Konu artık bir düşünce ve doktrin tartışması olmaktan çıkmış, dejenere edilerek kamuoyunu aldatıcı ve hukuk devleti anlayışını yıkıcı bir nitelik almıştır. Bunun sorumluları bellidir. İlerici

ülkülerin savunuculuğunu yapan Mülkiyeye dil uzatanlar ve tecavüz edenler, şunu bilmelidirler ki, onun ilerici gücünü tüketemeyecekler ve sonunda kendi örümceklenmiş, süfli düşüncelerinin zavallılığında kendi kendilerini yiyeceklerdir.

Mülkiye çatısı altında da farklı görüşler vardır. Bunlar değişik çözüm yolu etrafında toplanırlar. Ancak Komünizm fobisi yaratarak onu aldatan ve bu şerefli camiaya tecavüze yeltenen malum zihniyetin karşısında birleşmiş bir Mülkiye, ilerici vatansever Mülkiye vardır. Ve bu Mülkiye, mücadelesini onların metodları ile değil, içten benimsediği, hukuk ve Anayasa düzeni içerisinde yapacaktır. Bu ülkenin mutluluğa kavuşması, kendisinden başkasının düşüncesine saygı göstermeyen bilinçsiz, kaba kuvvet aşığı bir zihniyetle başarılamaz. Bu zihniyeti şiddetle ve nefretle protesto ederiz."

MTTB İkinci Başkanı Yavuz Ulusu ise, yaptığı açıklamada, 141 ve 142. maddeler bir an önce açıklığa kavuşturulmazsa, gençliğin aşırı solculara karşı meselelerini sokakta halledeceğini ve şiddet hareketlerine başvuracağını belirterek, Wagon Lits ve Tan Matbaası olaylarını hatırlatır.[2]

Atatürk Büstlerine Yapılan Saldırı

1965'te, Adalet Partisi tek başına iktidara geldikten sonra yobazların Atatürk büstlerine ve laikliğe karşı giriştikleri saldırılar daha sık tekrarlanır. Malatya ve Antalya'da Atatürk büstleri yobazlar tarafından parçalanır. 1 Nisan 1966 Cuma günü, İzmir'de Cumhuriyet alanındaki Atatürk Heykelinin kaidesinde önce iki rekat namaz kılan Ahmet Ali Gezgin adındaki bir yobaz, besmele çekip, elindeki baltayla Atatürk heykelini parçalamak isterken yakalanır.

Türkiye'nin değişik şehirlerinde Atatürk heykellerine üst üste yapılan saldırılar üzerine başta İstanbul, Ankara ve İzmir'de üniversite öğrencileri protesto gösterileri düzenler. Yine İstanbul'da, Ankara'da ve İzmir'de, Atatürk heykelleri önünde, "Atatürk'e Bağlılık Nöbetleri" tutulmaya başlanır.

Partiler, sendikalar, demokratik kitle örgütleri ve öğrenci dernekleri, Atatürk'e yapılan saldırıları kınayan bildiriler yayınlar. SBF öğrencileri de, olayı protesto etmek için ilk önce Zafer Anıtına izinsiz bir yürüyüş yapar. Öğrencileri Zafer Anıtına çağıran konuşma yaptığı gerekçesiyle SBF öğrencilerinden Adem Yavuz, Ankara Birinci Şube ekipleri tarafından yakalanarak gözaltına alınır. Daha sonra savcılığa götürülüp ifadesi alınır ve serbest bırakılır.

Mahir'in başkan olduğu SBF Fikir Kulübü de, Atatürk'e saldırılarla ilgili şu bildiriyi yayınlamıştır: "Büyük kurtarıcı Atatürk'ün büstüne saldıran, yeşil bayrak isteyen gerici, korkunç zihniyet AP döneminde tekrar hortladı.

Yıllardır düşünce akımlarını baskı altında tutma çabaları yalnızca çıkarcı çevrelerin, sömürgen azınlığın yararına çalışmıştır. Neticede bu çabalar, yoksul halkımızın bu kadar geri kalmasına ve sömürülmesine yol açmıştır. Çirkin politikacı, yurtsevmez politikacı yıllardır Atatürk ilkelerine karşı dilini uzatmış, karşı çıkmıştır. Ve yıllardır bu yurtsevmezlere dur diyen çıkmamıştır. Uzun seneler başıboş bırakılan bu hareket, gerici ve çıkarcı basının ahlaksızca aracılığı ile yoksul halkımızın dini inançlarını, milli duygularını sömürmüş, halkı devrimlere karşı kışkırtmıştır. Ve nihayet bu korkunç düşünce, ilerici güçlerin potansiyeli olan yüce Ata'nın büstüne saldırmıştır. Biz, bu çirkin saldırılara araç olan uyutulmuş zavallı kişilere değil, bu anlayışın bilinçli, çıkarcı sözcülerine sesleniyoruz :

Kuvvetini Atatürk Devrimlerinden alan bir gençlik örgütü olarak biz, SBF Fikir Kulübü, tüm bu yurtsevmez hareketlerin karşısında sonuna dek direneceğiz ve Ata'nın büstüne kadar uzanmaya cüret eden ellerinizi kıracağız."[1]

"İlerici Güçlerin Karşısına Tutucu ve Gerici Güçler, Çıkarcı Çevreler Tarafından Çıkarılır"

1965'de tek başına iktidara gelen AP, ilk etapta, 1961 Anayasası'nı, toplumdaki bütün görüşlerin parlamentoda temsil edilmesine olanak sağlayan seçim sistemini değiştirmeyi hedefler; Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu adı altında düşünceyi açıklama ve örgütlenme özgürlüğünü ortadan kaldıracak yeni baskı tedbirleri öngören çalışmalara girişir.

Bu sırada, TİP'liler tarafından değişik yörelerde yerel, haftalık, onbeş günlük ve aylık dergi ve gazeteler çıkarılmaktadır.

Bu yayın organları bir taraftan ekonomik baskı ve zorluklar içinde yayınlarını sürdürmeye çalışırken, bir taraftan da siyasi iktidarın yasal, keyfi baskı ve uygulamalarına karşı yaşam savaşı veriyorlardı. Bu yayınlar, zaman zaman anti-demokratik uygulamalarla toplatılır, koğuşturmaya uğrar ve sorumlu yazı işleri müdürleri gözaltına alınır.

TİP Samsun il başkanı Oğuz Koyutürk'ün Samsun'da yayınladığı "Çaltı" adlı dergi, daha önceki yazı işleri müdürleri gibi en son Ahmet Yeşilyurt'un da tutuklanması üzerine, yeni bir yazı işleri müdürü bu-

lamaz ve Nisan 1966'da kapanır. Çeşitli kuruluşlar, yayınladıkları bildirilerle olaya duydukları tepkiyi açıklarlar. Bu tepkilere, Ankara'dan da iki kuruluş katılır. 12 Nisan 1966 tarihinde Oğuz Koyutürk'e gönderilen telgraflar ve gönderenler şunlardır:

"Sayın Oğuz Koyutürk,

Sizlere yapılan baskıları öğrenmiş bulunuyoruz. Bilgiye, düşünceye, ilericiliğe karşı kaba kuvvetle ortaya çıkanlar, zorbalığa dayananlar bunu çaresizlikleri ve güçsüzlüklerinden yaparlar. Kendilerini fikirle ortaya koyamıyanların durumu budur.

Bilgisiz ve geri bırakılan halkımız bir gün, elbet bilinçlenecek ve güzel günler gelecektir.

Çabanız çabamızdır. Saygılarımızla.

Fikir Kulüpleri Federasyonu Başkanı Hüseyin Ergün."

Aynı gün gönderilen diğer bildiri de şöyledir:

"Sayın Oğuz Koyutürk,

Tarihin her devrinde, ilerici güçlerin karşısına tutucu ve gerici güçler, çıkarcı çevreler tarafından çıkarılır. Fakat, hiç bir zaman tarihin akışını ve ilericiliğini durdurmayı ve engellemeyi başaramamışlardır. Nitelik niceliği, bilim menfaatı yenecektir. Yanınızdayız.

Saygılarımızla.

SBF Fikir Kulübü Başkanı Mahir Çayan."[1]

Anti-Amerikan Gösteriler

ABD Dışişleri Bakanı Dean Rusk, CENTO Dışişleri Bakanları toplantısına katılmak üzere 19 Nisan 1966 Salı günü uçakla Ankara'ya gelir ve FKF'li öğrencilerin yoğun protesto gösterisiyle karşılaşır.

ABD Dışişleri Bakanı Rusk'ın, Atatürk Bulvarından geçerek, ABD Büyükelçiliğine gideceğini öğrenen FKF'li öğrenciler, Rusk'ı protesto etmek için Lozan Meydanı-Kızılay arasında göze batmayacak fakat aniden biraraya gelebilecek şekilde ikişer, üçer kişilik gruplar halinde dolanmaya, paltolarının altında, "Yankee Go Home-Amerikalı Evine Dön", "The world is not Johnson's ranch- Dünya Johnson'un Çiftliği Değildir", "We are at the same age with Tran Van Tung- Vietnam'da Öldürülen Genç Tung ile Aynı Yaştayız" diye İngilizce ve "Ne Amerika, Ne Rusya", "Türkiye'de Amerikan Tesisi İstemiyoruz", "Kıbrıs'ı Sizin Yüzünüzden Kaybediyoruz" diye Türkçe yazılı dövizler taşımaya başlar.

Siyasi polis, Güney Amerika'da yüzüne tükürülen Rusk'ı benzer durumdan ve çürük yumurta ziyafetinden kurtarmak için "kaçırma" ihtiyacını duyar. Son dakikada alınan kararla, Atatürk Bulvarı yerine arka yol tercih edilir.

Bu oyunun farkına varan gençler, Kızılay'dan gruplar halinde ABD Elçiliğine doğru yönelirler. Ancak yol, Amerikanvari beyaz miğferler giyen polisler tarafından tutulmuştur. Bir grup genç, polis barikatını yaramıyacağını anlayınca, Çankaya'ya doğru giden bir belediye otobüsüne binerler, fakat otobüs toplum polisleri tarafından çevrilerek içinde bulunan gençler gözaltına alınır. Bu olay sırasında toplam olarak 74 öğrenci gözaltına alınır. Öğrencilerin savunmasını Avukat Prof. Muammer Aksoy üstlenir. Aynı gün, bir protesto yürüyüşü için Ankara Valiliğine başvuran Barış Derneği yöneticileri de tehdit edilir. Dernek Başkanı Ayhan Başaran, bir bildiri ile durumu kamuoyuna duyurur, "İkili anlaşmaların kaldırılmasını amaçlayan bir yürüyüşümüzü Ankara Valiliği 'halkı isyana teşvik' gibi gerekçelerle yasadışı sayacağını bildirdi."[1]

Gösteriler Çarşamba günü de devam eder. Sabahın erken saatlerinde bir kısım üniversite öğrencisi ve SBF Talebe Cemiyeti Başkanı ile SBF Fikir Kulübü, gençlerin gözaltına alınmalarını ve adliyeye verilmelerini protesto etmek amacıyla Anıt-Kabir'e siyah kurdeleli bir çelenk bırakma kararı alırlar. Bu nedenle SBF Fikir Kulübü yönetiminden Atilla Arsoy ile SBF Talebe Cemiyeti yönetiminden Savaş Dizdar, SBF'de çelenk yaptırmak için para toplamaya başlar. Bu nedenle birinci sınıf öğrencilerinden Muharrem Kılıç'a giderek,

"- Para topluyoruz. ABD Dışişleri Bakanı gelmiş onun için çelenk yaptıracağız" diyerek, para talep ederler. Muharrem de, henüz siyah çelenk bırakma denilen olayı bilmediği için,

"-Ne demek! Niye o adama çiçek yapılsın ki, bunun için ben neden para vereyim?" dediğinde ikisi de şaşırır ve ısrar etmeden ayrılırlar. Muharrem, yanında bulunan arkadaşlarına,

"-Yahu bunlar iyi arkadaşlar, niye bir Amerikalı kişiye çiçek alıyorlar?" diye sorar. İçlerinden birisi,

"-Onlar, protesto amacıyla siyah çelenk koyacaklar. Parayı onun için topluyorlar" diye yanıt verir.

Sonuçta toplanan bir miktar parayla alınan siyah kurdeleli bir çelenk, CENTO ülkeleri Dışişleri Bakanlarının Anıt-Kabir'i ziyaretlerinin hemen ardından, Rusk'ın Türkiye'ye gelişini protesto etmek amacıyla Anıt-Kabir'e SBF Fikir Kulübü ve SBF Talebe Ce-

miyetinden bir grup öğrenciyle götürülerek bırakılır. Polis, olaya müdahale etmez, ama çelengi bırakan Şahin Alpay ve Yusuf Küpeli'yi gözaltına alır, kimliklerini tesbit ettikten sonra serbest bırakır.

Aynı gün, saat 13.00'te Başbakan Demirel tarafından Orduevi'nde, şerefine verilen yemeğe gelirken, Dean Rusk ikinci kere öğrencilerin protestosuyla karşılaşır. Yüksel Palas önünde kümelenen 10 kadar üniversite öğrencisinin ıslıklarla başlayan ve daha sonra, "Yuh-Kahrolsunlar" diye devam eden protestolarını gülümseyerek izler. Rusk, Orduevine girdikten sonra polis, öğrencileri dağıtır. Bu arada Yılmaz Yalçıner'in önderliğinde Milliyetçi Türk Gençlik Teşkilatına bağlı gençler, Rusk'ı yuhalayan gençlere saldırır. SBF öğrencilerinden Mahmut Atilla Arsoy ile Osman Aybars bıçakla yaralanır. Yaralananlar arasında MTGT'li Yılmaz Yalçıner de vardır.

Polis tarafından uzaklaştırılan ve içlerinde Ataol Behramoğlu'nun da bulunduğu gençler, bu defa da Kızılay yönüne doğru, "Olur mu böyle olur mu, kardeş kardeşi vurur mu?" marşını söyleyerek yürür. AP genel merkezinin ve USIS'in önüne geldiklerinde, burada da, "Memleketi komünistlere mi satmak istiyorsunuz?" diyenlerin saldırılarına uğrarlar. Amerika Kütüphanesi'nin önünde milliyetçi grupla, TİP'li gençlerin tekrar çatıştıkları görülür. Polis, üç kişiyi adliyeye sevkeder.

"1966 Nisanı 1960 Nisanına fazlasıyla benzemeye başlamıştır. Şimdi Türkiye'de gözler kısılmış, dikkatler bilenmiş, endişeler artmış ve gelişmeler beklenmeğe başlamıştır. Bir takım gençler caddelerde yürümektedirler. Polis ve bir partinin militanları, bu gençlerin üzerine hücum ettirilmektedir. Atatürk'ün Bursa Nutku yalnız bildirilerde değil, ceplerde de taşınmakta, konuşmalarda kullanılmaktadır. Atatürk heykellerinin önünde nöbet tutulmakta ve dillerde 'Mayıs yaklaştı' diye bir söz dolaşıp durmaktadır. Bu havayı kimi haklı, kimi tabii, kimi de 'suni' bulmakta, çeşitli yorumlar yapılmaktadır. AP militanlarına ve kalemşörlerine göre, caddelerde yürüyenler komünistlerdir. Yürüyenler ise hedeflerinin 'emperyalist uşakları'na ve 'faşistler'e ihtarda bulunmak olduğunu söylemektedirler. Şurası iyice farkedilmektedir: 1966 Nisanındaki sloganlar ve karşılıklı ithamlar, 1960 Nisan'ındakine göre çok daha 'uç', kalabalıklar ise çok daha azdır. Ama Hükümetin telaşı, Polisin hataları ve iktidar partisi mensuplarının endişesi en az o günkü kadardır."[2]

SBF Talebe Cemiyeti, SBF Toplumcular Derneği, SBF Hür Düşünce Kulübü ve SBF Fikir Kulübü, ortak bir bildiri yayınlayarak, "Türkiye'nin bağımsızlığına gölge düşüren ve halkımızın ilerlemesine, kalkınmasına engel olan kurumların karşısında olduklarını" açık-

lamışlardır.

"Ulusal kurtuluş savaşlarının ilkini veren ve tam bağımsız Türkiye'yi kuran Türk halkı bugün bağımsızlığına gölge düşüren bir takım paktlar, bir takım ikili anlaşmalarla karşı karşıyadır. 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlüklerin yaşatılması ancak o özgürlüklere Türk Gençliğinin sahip çıkması ile olanaklı olacaktır" diye devam eden ortak bildiride, Atatürk'ün Bursa Nutku'nda gençlere gösterdiği yol hatırlatılmaktadır: "Anayasamızın getirdiği özgürlükleri yozlaştırmaya yönelen çıkarcı, gerici-sömürücü çevreler bilmelidirler ki, gücümüz sonsuzdur."

ABD Dışişleri Bakanı Dean Rusk'ın Ankara'ya gelişi sırasında yapılan protestolarla ilgili bir bildiri yayınlayan MTTB İkinci Başkanı Yavuz Ulusu ise, "Konuksever Türk gençliği mel'un hadiseyi tel'in eder, Dean Rusk'a hoşgeldiniz" demiştir.

"İranlı Gençlerin Yanında Olduğumuzu Bildiririz"

1960'lı yıllarda sadece Türkiye'de değil tüm dünyada, Küba, Vietnam ve Filistin'de meydana gelen olaylar nedeniyle protesto eylemleri yapılmaktadır.

Türkiye üniversitelerinde, yapılan kültür ve eğitim anlaşmaları gereği yabancı uyruklu öğrenciler de öğrenim görmektedir. Bu öğrenciler, daha çok Orta Doğu ülkelerindendir. O dönem, bu öğrencilerin büyük çoğunluğu, Türkiye'de yasal olarak dernek kurmuş ve ilerici örgütlerle ilişki içine girmiştir.

Türkiye üniversitelerinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kurmuş olduğu yasal demeklerden bir tanesi de, "İran Yüksek Tahsil Talebe Federasyonu"dur.

Türkiye'de bulunan İranlı öğrenciler, bir dönem İran Yüksek Tahsil Talebe Federasyonu Başkanlığını yapan Perviz Pürmehdi'nin öncülüğünde, İran'daki Şah Rıza Pehlevi yönetimine karşı 21 Ocak 1965 Perşembe günü Istanbul'da yürüyüş yapar. Istanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şubesinden üç polis, 22 Ocak günü, İTÜ'ye gidip Perviz Pürmehdi'yi gözaltına almak ister. Ama o sıra İTÜ İnşaat Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı olan Harun Karadeniz ve arkadaşları, üniversite özerkliği olduğunu öne sürerek, gözaltına alınmasına karşı çıkarlar, ama engelleyemezler. Bu olayın arkasından İran yönetimine karşı yapılan hareketlere öncülük ettiği ve şah aleyhinde açıklamalar yaptığı gerekçesiyle Perviz Pürmehdi, 21 Haziran 1966 günü, sabah saat 06.00'da evinden alınır ve sınırdışı edilir.

SBF Talebe Cemiyeti, SBF Fikir Kulübü ve SBF Toplumcular Derneği, ortak yayınladıkları bir bildiri ile tepkilerini şöyle dile getirmişlerdir:

"Türk kamuoyuna,

Söz, yazı ve fikir özgürlüklerinin Anayasa tarafından güvence altına alındığı bir ülkede, Türkiye'de, düşüncelerini açıkca belirtmekte sakınca görmeyen iki İranlı öğrenci, sınır dışı edilmektedir. Bu karar, halkına karşı silahların gölgesinde ayakta duran bir iktidarın Büyükelçisinin, İran Büyükelçisinin bir ricası ile, Bakanlar Kurulu tarafından alınmıştır. Eğer, birkaç ilerici yazar ve milletvekilinin gayretleri olmasa idi, bu öğrenciler, Türkiye'deki iktidarın kararı ile, İran Hükümetine teslim edileceklerdi. Bu ise, Türkiye'deki özgürlüklerden yararlanarak, kendi halkını yiğitçe bir çabayla uyarmaya, sömürücülerin ağından kurtarmaya çalışan öğrencilerin sonu demek olacaktı.

Türk gençliği olarak, Türkiye'deki yasalara ve insan haklarına aykırı olan bu kararı, şiddetle protesto ederiz. Kendi ülkelerindeki sömürücü güçlere karşı yiğitçe savaşan İranlı gençlerin yanında olduğumuzu bildiririz. Türk kamuoyuna duyururuz ki, görevi, tarihi akışı hızlandırmak olan bizler, uzak olmayan zafere değin, ilerici güçlerle omuz omuza iç ve dış sömürücülere karşı savaşacağız."[1]

"On Kasım Haykırışı"

TMTF, Türkiye-İş Sendikası, Yapım-İş Sendikası, Apanka Sendikası, ODTÜ Öğrenci Birliği, SBF Öğrenci Derneği, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği, ODTÜ Fen ve Edebiyat Fakültesi Öğrenci Derneği, ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Öğrenci Derneği, Fikir Kulüpleri Federasyonu, Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Fikir Kulübü, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Fikir Kulübü, Zıraat Fakültesi Fikir Kulübü, DTCF Fikir Kulübü ve ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü tarafından, 10 Kasım 1966 Perşembe günü Türk halkına hitaben, "Amerikalılar memleketimizden kovulmadıkça Türk halkına bu topraklarda huzur yoktur" diye başlayan, "Kahrolsun Amerikan emperyalizmi, yaşasın Türk milliyetçiliği" sözleriyle sona eren çok sert bir bildiri yayınlanır.

Bildiride, ABD'lilerin ordusu, uzmanları, resmi ve özel kuruluşları ile Türkiye'de, "Dünya emperyalizmi"nin temsilciliğini yaptığı ileri sürülmüş, "yardım ve kredi" perdesi altında ba-

ğımsızlığımızın yok edilmek istendiği iddia edilmiştir.

Bildiride ayrıca, Türkiye-İş Sendikasının toplu iş sözleşmesine çağırdığı ABD'li işveren AID teşkilatı tarafından Ankara bölge çalışma müdürlüğüne gönderilen, ABD hükümeti nizamlarına göre herhangi bir mahalli işçi sendikasının tanınamayacağı, onunla toplu sözleşme yapılmasının yasaklandığı bildirilen resmi yazıdan da bahsedilir.[1]

Türkiye-İş Sendikası, toplu sözleşme yapmak için yetkili olduğu ABD işyerlerine çağrı yapar. AID teşkilatı, buna yanıt olarak, Bölge Çalışma Müdürlüğüne şu yazıyı gönderir:

"Türkiye Cumhuriyeti ile ABD arasında aktedilmiş ikili anlaşmalar gereğince ABD sefareti, AID misyonu da dahil olmak üzere, bütün siyasi imtiyaz ve masumiyetlere sahip bulunmakta ve Türk iş kanunlarının yetkisinden de muaf tutulmaktadır. Böylece 275 sayılı Kanun ve bütün onunla ilgili iş kanunları AID misyonuna tatbik edilmemektedir. Ayrıca ABD hükümeti nizamları, herhangi bir mahalli işçi sendikasını tanımayı ve onunla toplu sözleşmeler yapmayı bilhassa yasaklamaktadır."[2]

ABD'lilerin bu davranışını, "bardağı taşıran son damla" olarak tanımlayan Türkiye-İş Sendikası yöneticileri, "Amerikalılar memleketimizden kovulmadıkça, Türk halkına bu topraklarda huzur yoktur" diye başlayan ve "Kahrolsun Amerikan emperyalizmi, yaşasın Türk milliyetçiliği" diye sona eren bir bildiriyle, "ABD'ye karşı büyük bir yürüyüş ve mitingin" yapılacağını haber verir.

10 Kasım günü, Atatürk'ün ölüm yıldönümü dolayısıyla SBF Fikir Kulübü, okulda bir toplantı düzenler. TİP Istanbul Milletvekili Çetin Altan'ın konuşması sırasında, alınan sıkı güvenlik önlemlerine rağmen bir grup gerici öğrenci, konferans salonuna girmek isteyince, SBF Dekanı Prof. Aziz Köklü, Emniyet'ten yardım istemek zorunda kalır. Gelen polisler kalabalığı dağıtır.

Türkiye-İş Sendikasının öncülük ettiği ve FKF ile ODTÜ Öğrenci Birliği'ne bağlı öğrencilerin katıldığı, "Amerikalılara karşı Türk halkının başkaldırması" mitingi 12 Kasım 1966 Cumartesi günü yapılır.

Yaklaşık 4 bin öğrenci ve işçinin katıldığı miting, 12.30'da başlar. Türkiye-İş Sendikası Genel Başkanı Cemal Akın'ın, "Amerikalıların emperyalist hareketlerine karşı demokratik ilk Türk hareketini başlatıyoruz. Uğurlu olsun" sözlerinin ardından, Gazi Osman Paşa Marşı değiştirilmiş şekliyle hep bir ağızdan söylenir:

"Tuna nehri akmam diyor,
Amerika Türkiye'den çıkmam diyor."

"Go Home", "Satılmışlar Defolsun", "Üslerimizden Çekilin", "Sosyalist Türkiye", "Bağımsız Türkiye", "Defol Git, Amerika", "AP ile ABD Sevişir Arada Türkler Ezilir", " Teksas'ın Ayısı, Demirel'in Dayısı", "Milli Petrol", "İşçi, Köylü Çok Yaşa" sloganlarıyla yürüyüş, İstasyon önünden Talat Paşa Bulvarı'nı izleyerek Hamamönü, Dikimevi güzergahında devam eder.

Yürüyüş yapanlar, SBF'nin tam karşısında bulunan Milliyetçi Türk Gençlik Teşkilatı'nın önüne geldiği zaman, yürüyüşçülerden bazıları, "Satılmışlar Kahrolun" diye MTGT binasının balkonunda oturanlara bağırır. MTGT yöneticilerinden Hüseyin Akyol buna, "Bize kimse satılmış diyemez. Biz milliyetçiyiz. Rusya da kahrolsun, komünizm de kahrolsun" diye cevap verir. Bunun üzerine bazı gençler, binaya girmek ister, ancak polis kendilerine engel olur.

Kurtuluş Meydanında sırasıyla Türkiye-İş Sendikası Genel Sekreteri Şükrü Ünal, ODTÜ Öğrenci Birliği'nden Ural Ateşer, Türkiye-İş Sendikası genel başkanı Cemal Akın, Gazi Eğitim Enstitüsü öğrencisi Yaşar Aziz, konuşma yapmıştır. Son olarak, "Emekçi" başlıklı bir şiir okunur. Mikrofona gelen bir genç, "Arkadaşlar, mitingimiz bitmiştir. Pankartları ve dövizleri bırakıp dağılmanızı rica ederiz" anonsunu bir kaç defa tekrarlar.

Fakat bu uyarılara rağmen, mitingten sonra Kurtuluş Meydanını dolduran kalabalık Cebeci'ye, Sıhhıye'ye, Topraklık'a ve Kızılay'a doğru, kollar halinde akmağa başlar. Çoğunluğu Kızılay yönüne doğru ilerleyerek Ziya Gökalp Caddesi'nin Ankara Koleji ile Kurtuluş Meydanı arasındaki kısmının tam ortasına geldiklerinde, yolun iki tarafına parkedilmiş Ulusoy otobüslerinin kapıları açılır ve beyaz miğferli polis kıtaları, ikiye bölünerek, yolun ortasında ellişer kişilik iki barikat kurup, sırt sırta vererek Kızılay'a doğru gidenleri engellemek isterler, ama mitinge katılan gençler, polis barikatına rağmen ara sokaklardan ve polis barikatını aşarak Kızılay'a gitmek ister. Bunun üzerine polislerle çatışma çıkar. "Yuh" çeken bazı öğrenciler gözaltına alınır. Bu sırada, Prof. Muammer Aksoy, bir polis amirinin yanına gelerek,

"-Yanlış hareket ediyorsunuz! Miting bitti ama, bu kalabalık yürüyüş yapmıyor, dağılıyor" diyerek, herhangi bir olayın çıkmasını engellemeye çalışır.[3]

Bu arada, Ankara'da bulunan başta Amerikan Büyükelçiliği olmak üzere USIS, AID ve Amerikalılara ait binaları koruma altına alan askeri inzibat ve polisler yolları kestikleri halde, muhtelif yerlerde çemberi yaran gençler, Kızılay'da Amerikan Haberler Merkezinin (USIS) önünde toplanarak, "Binaya Türk Bayrağı Çekin",

"Kahrolsun Amerika", "Katil Johnson", "Yankee Go Home" diye bağırmağa başlar. Olay bundan sonra büyür.

USIS önünde aşağı yukarı dolaşan ve gruplar oluşturan gençler, bu arada USIS'ın yanında bulunan TİP önünde de lehte gösteride bulunmuş, "Yaşasın İşçi Partisi", "Sosyalist Türkiye" şeklinde bağırarak, USIS etrafındaki polis kordonunu yarmağa çalışmışlardır.

Bina çevresinden polislerin cop kullanarak uzaklaştırmaya çalıştırdığı gençler, "Gazi Osman Paşa" marşını, 27 Mayıs öncesi günlerdeki gibi, "Olur mu böyle olur mu, kardeş kardeşi vurur mu?" şeklinde söyleyerek Güvenpark içindeki Atatürk Anıtı etrafında toplanırlar ve "Atam İzindeyiz" diye bağırdıktan sonra İstiklal Marşını okurlar.

Aradan bir süre geçtikten sonra ikinci kez, USIS önüne gitmek isteyen gençlere, Emniyet Müdürlüğü yetkilileri, saat 17.30'da megafonla, "Kanunsuz bir gösteride bulunduklarını, artık dağılmaları gerektiğini, dağılmazlarsa zorla dağıtacaklarını" söyleyerek ikaz eder.

USIS önünde bu olaylar olurken, AP'li Belediye Meclisi üyesi Muhlis Şensöz'ün idare ettiği AP'li ve milliyetçi genç bir grup, "Kahrolsun Komünizm" diye bağırarak, "Kahrolsun Amerika" diye aleyhte gösteri yapan gençlerin üzerine taş, toprak ve tretuvardan söktükleri demirlerle saldırır.

İki grup öğrenci arasında çıkan şiddetli çatışma sonrasında 15 kişi çeşitli yerlerinden yaralanır. Polis, olaylara elebaşılık ettiği gerekçesiyle, başta Türkiye-İş Sendikası Genel Başkanı Cemal Akın, sendikanın genel sekreteri Şükrü Ünal, sendikacı Rüştü Ölçer ile Emin Dereli (Yıldırım Beyazıt Lisesi öğretmeni), Nuri Kılıç, Emin Dertli, Yılmaz Şekerbey, Ahmet Güven Genç (Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Refik Yılmaz'ın makam şoförü), Nejat Aşkıner (Deniz Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Dairesinde er), Şerif Söyöğüt, Gün Zileli, Mehmet Güneş, Atilla Güneş, Bekir Güvenç, Nazım Gür, Ahmet Eroğlu, İsmet Yılmaz, Mehmet Nedim Aksoy, Nimetullah Bakırcı, Kenan Ölmez, Rıdvan Rıza Güzeller, Atilla Elçi, Muzaffer Balfez, Asun Güzel, Orhan Bayçu, Savaş Dizdar'ı gözaltına alır.

Yürüyüşü başta TİP Milletvekillerinden Sadun Aren olmak üzere, Turizm Bakanı Nihad Kürşad, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Senato Başkanı İbrahim Şevki Atasagun, Yassıada Başsavcısı Altay Ömer Egesel, Tabii Senatörlerden Haydar Tunçkanat, İrfan Solmazer, Niyazi Ağırnaslı ve ABD Büyükelçisi Parker Hart olmak üzere pek çok kişi, kimisi mitinge katılarak, kimisi miting alanını gören binalardan, kimisi de otomobilinden ilgiyle izler. SBF Hür Düşünce Ku-

lübü Başkanı Hasan Celal Güzel, olayla ilgili olarak, bir otelde yaptığı basın toplantısında şunları söyler, "Miting, fiyasko verdi. Bunun üzerine kaba kuvvet gösterisi yapıldı. Doğmatik fikirli bir takım kişiler, işçileri istismara kalkıştı. Biz, ne Amerika, ne de Rusya emperyalizmini görmek istiyoruz. Atatürkçü Türk gençliği, Marksistlerin oyununa kanmayarak, yenilmez şuurunu ispat etmiştir."

Aynı gün, Bursa AP il kongresine katılarak bir konuşma yapan Başbakan Demirel de, AP'nin halka silah dağıtmaya hazırlandığı konusundaki iddiaları reddeder, fakat "Meşru nizamı yıkmak isteyen asilere karşı gayet tabii ki, milletin direnme hakkı var!" der.[4]

Düzenlenen bu miting, FKF üyeleri arasında varolan ayrılıkları su yüzüne çıkartır ve birbirine muhalif gruplar belirginleşmeye başlar.

Mitinge katılanlardan Murat Cahit Koğacıoğlu, bu konuda şunları söylemiştir, "Bizler, 'Sosyalist Türkiye' sloganı attığımız zaman MDD'ciler, 'Bağımsız Türkiye' sloganı atarak bizim sesimizi bastırmaya çalışırlardı. Bizler hem 'Sosyalist Türkiye' hem de 'Bağımsız Türkiye' sloganı atardık, ama MDD'ciler 'Sosyalist Türkiye' sloganı atmazlardı, atılmasına da karşıydılar. Bu slogan ayrımı baştan beri bizim aramızda vardı."

FKF'nin, Birinci Dönem Çalışma Raporu'nda, bu konuyla ilgili olarak şu değerlendirme yapılmıştır:

"12 Kasım 1966'da yapılan anti-emperyalist mitingte ise, Tandoğan Alanından Kurtuluş'a dek olan yürüyüşü örgütümüz üyeleri yönettiler. Yol boyunca binlerce kişi, 'Sosyalist Türkiye' diye hep bir ağızdan durmadan haykırdılar. Ertesi gün ilerici geçinen gazetelerimizin 'Satılmışlar Kahrolsun' başlığını atması onların politikaları gereği idi. Yürüyüşün boyuna yinelenen sloganı toplumcu bir slogandı: 'Sosyalist Türkiye'. Bir takım ters etkiler altındaki arkadaşların FKF'yi bu mitingden uzak tutma çabalarının ne denli yanlış olduğu hemen kanıtlandı böylece. Hareket yozlaşmaktan kurtuldu."[5]

O dönem, ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü'nde etkin olan Vahap Erdoğdu, Seyhan Say (Erdoğdu), Muammer Soysal, Aydın Karagözoğlu'nun katkıda bulundukları ODTÜ Dergi adlı yayın organında ise mitingle ilgili şu değerlendirme yapılmıştır:

"Herşeyden önce hareket, anti-emperyalist milli bir harekettir. Ve günümüz Türkiye'sinin sorunu budur. Ve bu harekete, komprador burjuva-feodal ağa (ki bu sınıfların çıkarı, emperyalistlerle işbirliği yapmasına bağlıdır) sınıfının dışında her sınıf ve tabakadan kuruluş ve kişilerin katılması gerekir. Şüphesiz, yönetici kuruluş ve kişiler en devrimciler olmalıdır (...) Yürüyüş esnasında atılan sloganların bir

kısmı bu açıdan yanlıştır. Örneğin 'Sosyalist Türkiye' sloganı. Bugünki meselemiz emperyalistlerin Türkiye'den atılması olduğuna ve yanımıza alacağımız güçler de komprador-burjuva ve feodal ağa sınıfının dışından bütün yurtseverler olacağına göre bu yanlıştır. Zira o sloganın gerektirdiği mücadele ayrıdır ve seninle bu aşamada birlik olacak, fakat sosyalist olmayacak gruplar (veya sınıflar) olduğu gibi başka sınıflar da vardır. Nitekim yürüyüş esnasında bize katılacakları aşikar olan binlerce kişi sadece o slogan yüzünden katılmadılar."[6]

İkinci Bir Morrison

CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, SBF Sosyal Demokrasi Derneği'nin çağrılısı olarak 23 Ocak 1967 günü SBF'ye gelerek bir konferans verir.

SBF Fikir Kulübü, bu konferansla ilgili olarak bir bülten hazırlayarak dağıtır. Yön dergisi, bu bültenle ilgili olarak yayınladığı haberde şunları yazmıştır:

"Gençler coplanıp kelepçelenirken, SBF Fikir Kulübü enerjisini fakültede konferans veren Bülent Ecevit'in ikinci bir 'Morrison' olduğunu ispata harcıyordu! Fikir Kulübü gençleri, Ecevit'i Morrison ilan etmek için 300 lira harcayarak bin adet bülten bastırmışlardır!"[1]

Yeni Sınav Yönetmeliğini Protesto

Mahir'i, SBF Fikir Kulübü Başkanlığından düşürülmeden önce bu dönem öğrenci hareketi içerisinde son kez 27 Ocak 1967 Cuma günü, iki, üç ve dördüncü sınıf öğrencilerinin başlattıkları, "Yeni Sınav Yönetmeliğini" protesto etmek amacıyla yapılan boykot hareketi içerisinde görürüz. 27 Ocak günü başlayan boykotun amacı, yeni Fakülte Yönetmeliğinin getirdiği, "Not, sınav ve devam" hükümlerine bazı itirazlarda bulunmak, bunların düzeltilmesini sağlamaktır.

Fakültenin ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarında okuyan öğrenciler, "Kazanılmış hak" iddiasıyla kendilerine eski yönetmeliğin uygulanmasını isterler.

Öğrenciler, bu durum düzeltilmediği takdirde iki günlük ders boykotu yapacaklarını, ayrıca Şubat dönemi sınavlarına girmeyeceklerini açıklarlar.

Fakülte Dekanı Prof. Aziz Köklü, öğrencilerin davranışını katı bir tutumla karşılamadıklarını, yeni yönetmeliğin bazı ayrıntılarında hatalar olabileceğini ve Profesörler Genel Kurulunun, bunları düzeltmek

için Yönetim Kuruluna görev ve Nisan ayına kadar zaman verdiğini belirtir. Ama, "Kazanılmış hak durumu yoktur. Biz yönetmeliği elimizden geldiği kadar öğrencinin lehine anlamaya çalışıyoruz. Öğrencilerimizin de durumu takdir edeceklerini ümit ediyoruz" diye ekler.

Öğrencilerin Yeni Yönetmelikte itiraz ettikleri konular şunlardır :

1- Eski yönetmelikte, 5 olan Yabancı Dil sınıf geçme ortalamasının 7'ye çıkarılması,

2- Eskiden Mart başında kur'a usulü ile yapılan sınavların Şubat başında dil hariç bütün derslerden iki gün içinde yapılması,

3- Daha önce 65 saat olarak sınırlanmış devamsızlığın 30 saate indirilmesi.

SBF'nin derslere girmeyen öğrencileri adına basın toplantısı yapan Fakülte Öğrenci Temsilcileri Rüstem Sungur, Kutlay Ebiri, SBF Fikir Kulübünden Mahir Çayan, Suat Asutay, SBF Talebe Cemiyetinden Erçin Odman ve İlker Ağca, düzenledikleri basın toplantısında, yeni yönetmeliğin uygulanmasıyla halk çocuklarının SBF'de okumasının olanaklı olamayacağını belirterek, dersleri boykot etmelerinin nedenlerini şöyle açıklamıştır:

"Öğrenim sırasında aynı zamanda çalışmak zorunda olan, hatta ailesini geçindirmek durumunda bulunan arkadaşlarımızın bu şartlar altında öğrenimlerini sürdürmeleri imkansızlaşmıştır.

Sınavlar dolayısıyla çalışmalarını yoğunlaştıran arkadaşlarımız günde altı, yedi tane sınava girmenin olanaksızlığını farketmişlerdir. Ayrıca, yabancı dil öğretmenlerinin yetkisiz ve kabaca davranışları da boykotun başlıca nedenlerindendir. Davamızda haklı olduğumuzu bir çok profesörümüz de kabul etmektedir. Hareketimiz, öğretim üyelerine karşı yapılmış değildir. Bütün sorun, hiç kimsenin onaylamadığı böyle bir yönetmeliğin bir yıllık deneme tahtası ve kurbanı olmamaktır. Bu yüzden 1966-1967 döneminden önce fakülteye girmiş öğrencilerin kendi zamanlarındaki 1955 tarihli yönetmelik gereğince sınavlara girip, öğrenim görmelerini istiyoruz. Bu isteğimiz gerçekleşinceye kadar derslere ve sınavlara girmeyeceğiz."

SBF'de öğrenim gören 1400 öğrenciden 800'ü derslere girmez. Ancak, boykot uzun sürmez. Sınavların ertelenmesi üzerine, boykot 2 Şubat tarihinde sona erer.[1]

SBF Fikir Kulübü'nün Kapatılması

AP iktidara geldikten sonra, "Talebe cemiyetlerinin meşru kongrelerine müdahale edilmiş, satılık kişiler tarafından kongreler basılmış,

sahte kongreler ve suni ihtilaflar yaratılarak öğrenci kuruluşları iki başlı hale getirilmiştir."

"Öğrencilerden kaçırılan sahte kongrelerle, siyasi iktidarın himayesine sahip oldukları için işledikleri suçlardan dolayı haklarında kanuni takibat açılmayan eşkiya yapılı kişilerin kongre basmalarıyla, Vilayet makamının meşru kongre sahiplerine -kanunda bu hususta bir hüküm yoktur diye- sirküler vermeyip sahte kongre sahiplerine sirküler vermesiyle, bazı talebe cemiyetleri gayrımeşru, gayri kanuni, gayri ahlaki yollardan ele geçirilmiş, ya da iki başlı hale getirilmiştir. Ve bu yoldan ele geçirilen Talebe Cemiyetleri, Üniversiteler Talebe Birliklerini de ele geçirmek ve iki başlı hale getirmek için kullanılmıştır. Nitekim, Ankara Üniversitesi Talebe Birliği, Istanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birliği, Istanbul Üniversitesi Talebe Birliği bu yoldan iki başlı kılınmıştır."[1]

En fazla başvurulan bir diğer uygulama da, Dernekler Yasasına dayanılarak, öğrenci kuruluşları ile ilgili kendi alanları dışına çıkıp siyasetle uğraştıkları iddiasıyla soruşturma açılmasıdır.

Aralarında SBF Fikir Kulübünün de bulunduğu 13 derneğin feshedilmesi ve yöneticilerinin de Türk Ceza Kanununun 526. maddesine göre 1 ay hapis, 150 lira para cezası istemiyle cezalandırılması için Ankara Basın Savcılığınca, 6 Nisan 1966 Çarşamba günü soruşturma açılır.

Ankara Basın Savcısı Nazım Torunbalcı'nın açıklamasına göre, ayrıca, SBF Fikir Kulübü hakkında 21 Nisan 1966 tarihinde yayınladığı bildiriyle ilgili olarak siyasetle uğraştığı gerekçesiyle ikinci bir dava açılır.[2]

Mahir, açılan bu davalara ya katılmaz ya da bürokratik işlemleriyle uğraşmaz. Ayrıca, Mahir'in başkan olduğu dönem SBF Fikir Kulübü içerisinde, yönetime karşı "iş yapılmıyor" şeklinde yöneltilen eleştiriler nedeniyle bir yıl içinde yönetim kurulu üyeleri dört kez değiştirilmiştir.

10 Nisan 1967 günü SBF Fikir Kulübü'nün olağanüstü kongresi yapılır. Kongre çok sert tartışmalara sahne olur. Yönetim kıyasıya eleştirilir. Kulübün hiç bir şey yapmadığı ileri sürülür. O sırada FKF'nin yönetiminde yer alan ve Kulübün asıl gücünü oluşturan eski ya da kıdemli üyeler olaya el koyar. 'FKF Kliği' diye adlandırılan bu grup, yönetime Kaya Ersoy'u getirir.

FKF ile SBF-FK arasındaki çelişki o dönem için aşılmıştır, ama kapatılma sorunu gündemdedir. SBF Fikir Kulübü, Mahir döneminde gerekli yasal başvurular yapılmadığı ya da takip edilmediği için, Ankara Onuncu Asliye Hukuk Mahkemesinin verdiği fesih kararı ile ka-

patılır. Kaya Ersoy, arkadaşlarıyla beraber, kulüp kapanmadan önce yeni bir kulüp kurma çalışmalarına başlamıştır.

Fikir Kulübü yasal olarak 29 Haziran 1967 tarihinde kapatıldığında yeni kurulacak kulübün bütün evrakları tamamlandığından hemen başvurulur ve SBF Sosyalist Fikir Kulübü, 1967 Temmuz ayının ilk haftasında kurulur. FKF İkinci Dönem Çalışma Raporunda bu konu ile ilgili olarak, şu bilgi verilmiştir, "Örgütümüz kurucu kulüplerinden SBF Fikir Kulübünün mahkeme kararıyla kapatılması sonucu kurulan SBF Sosyalist Fikir Kulübü 7.7.1967'de örgütümüze katıldı."

SBF Sosyalist Fikir Kulübü'nün kurulmasıyla ilgili başkan Kaya Ersoy ise, şu açıklamayı yapmıştır, "SBF Fikir Kulübü kapatılmıştır. Ancak her türlü baskı karşısında toplumcu gençlik, yurt sorunlarıyla ilgilenecek, bu yolda sesini daha güçlü duyurmak için örgütlenmesini daha hızlı olarak sürdürecektir. SBF Fikir Kulübünün kapatılmasına yanıtımız, SBF Sosyalist Fikir Kulübünü kurmak olmuştur."[3]

Mahir, kulüp başkanlığını kaybettikten sonra bir bakıma o çevreden de kopar. Kulüp çalışmalarına, Parti faaliyetlerine alabildiğine uzak kalır. Zamanını daha çok okuluna, kendine ve yakın çevresine ayırır.

"Okulumuz Çok Demokratikti"

Mülkiye, tarihi boyunca sadece devlet yönetiminin üst kademelerine bürokrat, özel sektöre nitelikli eleman yetiştiren bir kurum değil, aynı zamanda kendine özgü sosyal yapısıyla her zaman aranan, tercih edilen seçkin bir eğitim kurumu olmuştur. Üniversitede okumak denince kuruluşlarından günümüze kadar üç yüksek okul olan Mülkiye, Tıbbiye, Harbiye akla gelmiş, öğrenci hareketini de bu üç okul ağırlıklı olarak karakterize etmiştir. Daha sonra, endüstrileşmenin ortaya çıkarttığı gereksinim sonucu İTÜ ve ODTÜ, aktif olarak ön plana çıkmaya başlar. Özellikle SBF, o dönem, saygınlığı ile yüksek okul okumak isteyen gençler tarafından tercih edilen bir okuldur.

Mahir'in, SBF'ye kaydını yaptırdığı 1964-65 eğitim döneminde daha sonra Fikir Kulüpleri ve devrimci-demokrat politikanın içinde yer alanlardan Yusuf Küpeli, İstemihan Talay, Erdal Yavuz, Uluç Gürkan, Mehmet Ali Kılıçbay, Ümit Hassan, Kutlay Ebiri, Melih Aşık, Tuğrul Eryılmaz, Savaş Dizdar, Ömer Madra, Mustafa Kemal Çamkıran, Murat Cahit Koğacıoğlu kayıtlarını yaptırıyorlardı. Aynı dönem Hasan Celal Güzel de kaydını yaptıranlar arasındadır.

Derslerin büyük bir bölümü toplumsal ve siyasal sorunlarla doğ-

rudan ilgilidir. Bu nedenle, okul öğrencileri arasında canlı politik tartışmalar olmaktadır.

Bu dönem üniversitelerin en dinamik, en canlı, en özgür mekanı kantinlerdir. Kantinler öğrencilerin sadece buluşup, görüştükleri yerler değil politikaların oluşturulduğu, önemli kararların alındığı, en iyi dostlukların kurulduğu ya da sona erdirildiği, özgür tartışma mekanlarıdır. 1960'lı yılların üniversite gençliğinin kimliğini, kişiliğini bulduğu, geliştirmeye, olgunlaştırmaya çalıştığı yerlerdir. Öğrenci-öğretim ilişkileri konusunda Arslan Sonat, şunları anlatmıştır, "Okulumuz çok demokratikti. Hocalarımızla ilişkilerimiz çok demokratikti. Hocalarla, asistanlarla pikniğe giderdik. Bir çoğunun evine gider, sohbet ederdik. Bir kaç tane saldırgan adam vardı, Fahir Armaoğlu gibi. 68'de öğrenci şiddeti, hocaları öğrencilerden uzaklaştırdı. Daha sonra 12 Mart ve 12 Eylül'ün şiddeti gelince öğrenci, hoca diyaloğu hiç kalmadı."

Osman Tokcan ise, SBF'nin o dönemdeki ortamını şöyle anlatmıştır, "SBF'nin ortamı çok güzeldi. Yatılı okul gibiydi. Kampüs havası vardı. Okulla yurt yan yana idi. Kız yurdu ile erkek yurdunu ortadan bir duvar ayırıyordu. Kantine, istediğimiz zaman istediğimiz kıyafetle inebiliyorduk. Çok rahat ve hoş bir ortamdı. SBF'nin dışına çıkmayı pek düşünmezdik.

Kızlarla aynı kantini paylaşıyorduk. Aynı mekanda tartışıyor, gülüp, eğleniyorduk. Maç yapar, şakalar düzenler, kışın kartopu oynardık. SBF'ye ilk gittiğim dönem, benim bağlı olduğum bir grup arkadaşım vardı. O döneme denk düşen davranışlar içindeydik. İşte Hippi denilen bir gruptuk. Beatles dinliyorduk. Bazı arkadaşların saçları uzundu."

O dönem kendilerini "kantinci" olarak adlandırdıklarını söyleyen Tuğrul Eryılmaz ise bu konuda şunları söylemiştir, "Biz 68'i tam anlamıyla yaşadık. Karakoluyla, esrarıyla, mahkemesiyle, polisiyle, Beatles'i ile hepsini yaptık ve yaşadık. Bu daha sonra değişti. İlginçtir, her sene SBF'de kutlanılan, İnek Bayramı'nı 1969 yılında, halkımız kan ağlarken, biz eğlenemeyiz diye boykot etmiştik."

O dönemin, yaşama bakış açısının, çok kısa bir süre içinde nasıl değiştiğini esprili bir şekilde anlatılan bir olay şu şekilde yansıtmaktadır: Yusuf Küpeli'nin FKF Başkanı olduğu dönem, 14 Haziran 1969 günü Ankara'da, "Özel Okullara Hayır Yürüyüşü" yapılmaktadır. Uzun saçlı bir gençle, sarışın bir kız sarmaş dolaş gelerek yürüyüşe katılır. Yürüyüştekiler bu iki genci biraz yadırgar ve olayı FKF başkanına haber verir. Küpeli, bu uzun saçlı ve Hippi görünüşlü gencin yanına gelerek,

"-Bak arkadaş, Bolivya Dağlarında Che saçlarını uzatabilir. Ama burası Türkiye. Halkımız böyle şeyleri hoş karşılamaz, yadırgar. Bu

nedenle sen en iyisi bir berbere git, traş ol, ondan sonra gel, yürüyüşe katıl" der.

Küpeli'nin, uzun saçlarını berbere gidip traş etmesini istediği genç, daha sonra THKP-C örgütlenmesinde birlikte olduğu Ertuğrul Kürkçü'dür.

Efkar dağıtmak ya da bir olayı kutlamak için bir araya gelen herhangi bir arkadaş grubu, bunu, sadece yurt odalarında, kalınan bekar evlerinde değil burslar, krediler alındığında gidilen daha uygun mekanlarda da gerçekleştirir.

SBF öğrencisi Şadi Somer'in söylediği gibi, "O dönem, bir çok genç, kentli gençlerin yaşadığı her türlü ilişkinin içinde yaşayarak günlerini geçiriyordu. Çay partileri oluyordu, davetler oluyordu. O partilerde insanlar beraber oluyordu. Diskotekler vardı. İnsanlar o diskoteklere ve partilere gider eğlenirdi. Mahir'in siyasi kimliği dışında öğrenci olarak, insan olarak da bir yanı vardır. Mahir, nasıl bir öğrenciydi? Herkes gibi bir öğrenciydi."

1966 Kasımında, SBF'ye kaydını yaptıran Alp Orçun, Istanbul Erkek Lisesini bitiren bir arkadaşıyla, SBF'nin açılacağı günden bir kaç gün önce, Kızılay'a yakın, merdivenle inilen bir meyhaneye giderek fakülteye başlamadan önce güzel bir gün geçirmek ister. Bir taraftan yemek yer, bir taraftan içerler.

Oturdukları masanın yan tarafında birleştirilmiş masalarda oturan ve içki içerek eğlenen 7-8 kişilik bir gençlik grubu daha vardır. Zaman zaman bu grubu ilgiyle izlerler. Bir süre sonra bu grup, gitmek için kalkar. Giderlerken içlerinden birisi, geriye döner ve masada yarım kalmış rakı bardaklarını birbiri ardına alarak, içtikten sonra grubun en arkasından çıkar.

Alp Orçun, daha sonra, Fikir Kulübüne nasıl üye olacağım diye araştırırken, meyhane anısından aklında kalan Mahir Çayan, Kulüp Başkanı olarak karşısına çıkar.

Arslan Sonat'ın, "Yurt odalarında, ara sıra, ucuz 'Güzel Marmara Şarabı' içerdik. Ama daha sonra içki 'burjuva geleneği' diye yasaklandı" dediği gibi, bazı alışkanlıklar süreç içinde yerini başka alışkanlıklara, davranışlara bırakır.[1]

"Örgütü Günlük Yaşantıdan Koparmanın Anlamı Yok"

FKF kurulduktan sonra karşılaşılan mali güçlükleri aşabilmek, kulüp üyelerinin bir arada olabilmeleri, öğrencilerin kendilerine özgü daha rahat bir mekanda oturup, eğlenebilmeleri için bir lokal açılması tasarlanır.

FKF 1. Dönem Çalışma Raporunda, bu konuyla ilgili olarak verilen bilgi şöyledir: "Bir lokal işletmesiyle örgütü desteklemeye karar verdik. Lokalin örgütlenmeye, kaynaşıp birleşmeye yararı olması da gözönüne alınırsa girişimin olumlu olduğu anlaşılır. Uygulama da bizi doğruladı. Hesap raporunda gelirin çok büyük bir kesiminin buradan elde edildiğini görüyoruz.

Açık konuşmakta yarar var. Örgütün nasıl yürüdüğünden iyice haberli olmayan arkadaşlar, sanki tek aksayan buymuş gibi lokali çok eleştirdiler. Bu arkadaşlara her zaman lokal geliri yerine başka bir kaynak bulun, burayı istediğiniz biçime sokalım. Ya da işletmeyi üstlenin ve örgüte ayda belli bir para verin, istediğiniz gibi düzenleyin, dendi. Ve asıl derdin de bir ahlak sorunu olmadığı, halkı uyarmak için maddi kaynaklara sahip olmamız gerektiği anlatıldı. Henüz bu konu bir bakıma kanayan bir yaradır. Ayrıca şunu belirtmekte yarar var: Örgütü insanların günlük yaşantısından koparmanın bir anlamı yok. Günlük hayatın içinden de örgütle üyelerin bağ kurmasından yararlanmalıyız. Bir üyenin başka yere gideceğine lokale gelmesi pek de kötü olmasa gerek. İşin üzerinde bu denli durmak belki yersizdi. Ne var ki, bir iki ruhsal tepkime içindeki arkadaş genç arkadaşlarımızın bu konudaki duyarlığını kötüye kullanmakta ve örgüte, dolayısıyla toplumcu eyleme zararlı olmaktadırlar."[1]

"FKF Diskotek"

Yusuf Küpeli, bu eleştirilerin neler olduğu konusunda şunları yazmıştır, "TİP oportünist yönetici kliğinin elinde FKF, hızla bir yozlaşmaya doğru sürüklendi. FKF merkez binası, Aren'in etrafında çöreklenmiş korkak, kariyerist, hain yöneticilerinin elinde içkili, kumarlı bir dans salonu haline geldi. Bu yer haklı olarak 'FKF diskotek' diye anılmaya başlandı."[1]

İlk önce FKF'de daha sonra TDGF'de Genel Sekreterlik yapan ve Yusuf Küpeli'yi 1965'te, Mahir'i 1970'te tanıdığını söyleyen Ruhi Koç, şunları söylemiştir: "FKF'de SBF'liler egemendi. Örneğin, onlar, haftada bir gelir getirsin diye çay partileri yapar, dans ederlerdi. Tabii biz, buna, o zamanki düşüncelerimize göre, FKF'lilere karşı tepki duyuyor, muhalefet ediyorduk. Bu biraz da bizim köylülük yanımızın ağır basmasından kaynaklanıyordu."

FKF'nin faaliyetini sürdürdüğü Sıhhiye'deki bu ilk yer, eski bir Ankara evinin üçüncü katında, girişte geniş bir salonu ve salonun arka tarafında üç tane odası bulunan bir mekandır. Bir odası lokal olarak

kullanılan bu yerde küçük hasır iskemleler, masa olarak kullanılan tepsiler vardır. Burada kızlı-erkekli oturulup sohbetlerin, tartışmaların yapıldığı, konferans, panel ve sinema günlerinin düzenlendiği, sazların çalındığı, şarkı ve türkülerin söylendiği, aşıkların, kent kökenli öğrencilerin gelip gittiği, arada bir molotof kokteyllerin atıldığı, şenlikli ama çok güzel, çok uygar bir ortamı olan bir öğrenci mekanı, bir aydın kulübüdür.

FKF'nin bu lokali, sadece Fikir Kulüplerine üye olanların değil Ankara'daki kız-erkek üniversite öğrencilerinin uğrak yerlerinden birisidir. Lokale gelenlerin arasında Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Gülten Savaşçı da bulunmaktadır.

"İdeolojik Ayrılıkları Doğal Olarak İzledim"

Ev kadını bir anne ile Milli Savunma Bakanlığı'nda Eski Türkçe çeviriler yapan emekli subay bir babanın kızı olan Gülten Savaşçı, Ankara Kız Lisesi'ni 1961-62 döneminde bitirmiştir. Lise döneminde iken Gülten'in arkadaşı olan Osman Saffet Arolat, şunları anlatmıştır, "Gülten, Ankara Kız Lisesi, ben, Ankara Gazi Lisesi'nde okurken, ikimiz de atletizm yapardık. Ben, 400 metre koşardım. O, uzun süre tek adım atlardı. Daha sonra, 400 metre koşması gerektiğini, söyledik. Ve 400 metre koşmaya başladı. Milli takım seviyesinde iyi bir dörtyüzcü oldu." FKF kurucusu ve Fen Fakültesi öğrencisi Asaf Köksal'ın aracılığı ile Fikir Kulübü üyesi olan Gülten Savaşçı, kendisi hakkında şu bilgileri vermiştir:

"Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi, Fizik Bölümü öğrencisi olduğum 1962-1966 döneminde Fizik Bölümü Derneği'nde çalıştım. Fen Fakültesi Fikir Kulübü'nün kuruluşuna katkıda bulundum. 1966'da Fizik Bölümünü bitirdikten sonra, hem yüksek mühendislik görevlisi, hem fakültede öğretim görevlisiydim. Bu arada bir devre Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Öğrenci Birliği Başkanlığı yaptım. Aynı zamanda, sol içindeki gelişmeleri ve ideolojik ayrılıkları doğal olarak izledim."[1]

TİP'de çalışan ve Fen Fakültesi Fizik Bölümü Doçenti olan Burhan Cahit Ünal'ın asistanlığını yapan Gülten Savaşçı'nın, Fen Fakültesi Öğrenci Birliği Başkanlığına seçilmesi konusunda, FKF 1. Dönem Çalışma Raporunda şu bilgiler vardır, "Fen Fakültesinde, Fen Birliği Başkanlığına gene Kulüp üyesi bir arkadaşımız seçildi."

Gülten Savaşçı'yı tanıyanlara göre, Gülten, öğrenci hareketleri içinde önde ve etkin olmayan ama cemiyet çalışmaları içinde olan birisidir. Cemiyet çalışmalarıyla, uğraşan kız öğrencilerin sayısı o dönem oldukça azdır.

Gülten Savaşçı'nın, Fen Fakültesi Öğrenci Birliği Başkanı olarak, haftalık bir derginin Kıbrıs konusunda yaptığı bir soruşturmaya verdiği yanıtlar, 1967 Aralık ayında yayınlanır.[2]

Gülten'in derginin soruşturmasına verdiği bu yanıtların yayınlandığı aynı tarihle eş zamanlı olarak Türk Solu dergisinde Münir Ramazan Aktolga'nın ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü üyesi, imzası ile yazıları yayınlanmaya başlar. Bu yazıların başlıkları şöyledir:

"Emperyalizme Karşı Güçbirliği"[3], "Milli Demokratik Devrim"[4], Faşizm Kendi Mezarını Kazıyor."[5]

Yeni İlişkiler

Mahir ile Gülten Savaşçı'nın arkadaşlığı, Mahir'in SBF Fikir Kulübü Başkanı, Gülten Savaşçı'nın ise Fen Fakültesi Öğrenci Birliği Başkanı olduğu dönem içinde gelişir.

Aynı dönemde Mahir'in Üsküdar'da Sevgi isimli bir kız arkadaşı daha vardır. Mahir'e büyük bir tutku ve kıskançlıkla bağlı olan Sevgi, sadece Mahir'le beraber olabilmek için Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Koleji sınavlarına girerek kazanır. Daha sonra da Ankara'ya giderek kaydını yaptırır.

Mahir, 2 Kasım 1966 Çarşamba günü başlayan yeni ders yılında üçüncü sınıf öğrencisi olarak, "İktisat ve Maliye" bölümünü tercih etmiş ve okulun yurdundan ayrılmıştır.

Bu dönem, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Koleji'nde öğrenci olan Sevgi ve Cumhuriyet Lisesi öğrencisi olan kardeşi Ergün Çayan ile Gülten Savaşçı'nın bulduğu Bahçelievler semtinde kiralık bir evin üçüncü katında yeni yaşamlarına başlamışlardır.

Gülten Savaşçı, Mahir'in eve yerleşip yerleşmediğini öğrenmek için bir gün, sabahın erken saatinde, Mahir'in kaldığı eve gider. Zili çaldığında, kapıyı, Sevgi açar. Gülten, Sevgi'yi görünce bir an şaşırır. Kendisini toparlayarak,

"-Mahir Bey, burada mı acaba?"

"-Evet burada. İçeriye buyurun."

Gülten, kapıdan içeri girip, evin duvarlarında Sevgi ile Mahir'in dans ederken, sohbet ederken çekilmiş resimlerini görür. Mahir, Sevgi ile yalnız kaldıklarında, Gülten için, "teyzesinin kızı" olduğunu söyler.

Bu arada, bir süre kalmak için Amcası Enver Bey, Ankara'ya gelir. Mahir, bu sırada, amcasına,

"-Bir arkadaşım var. Fen Fakültesinde Öğrenci Birliği Başkanlığı

yaptı. Bir takım hareketlere birlikte girdik. Çok tutarlı bir kız. Ben ona senden söz ettim. Seni tanımak istiyor. Sen de onu tanımak ister misin?"

"-Tanımak isterim."

Bir süre sonra, Mahir ile Enver Bey, buluşma yeri olan Kızılay'daki Set Kafeterya'ya giderler. Biraz sonra Gülten gelir. Birer kahve içimi kadar birlikte olur ve sohbet ederler.

Enver Bey, daha sonra, Mahir'e,

"-Olumlu ve zeki bir kız. Paris'te doktora yapıyor. Bu kızla ilişkini sürdür" der.

Bu sırada Sevgi, Hacettepe Hemşirelik Kolejinde öğretmeni olan ve Bingöl Erdumlu ile evli Tülay (Tat) Erdumlu ile arkadaşlık kurar. Tülay ve Bingöl Erdumlu, Sevgi ile aralarında kurulan bu ilişki nedeniyle zaman zaman Bahçelievler'de Mahir'in kaldığı eve giderler.

Sevgi ile başlayan ilişki sonunda Bingöl Erdumlu ve Tülay Tat, Mahir'le de tanışırlar. Bu tanışıklık bir süre sonra gelişir ve arkadaşlığa dönüşür.

Bingöl Erdumlu, Ankara Koleji'nde okumuş, Mahir'le tanıştığı zaman ODTÜ Elektrik Mühendisliği bölümü mezunu ve o sıra yedek subaylık yapan birisidir.

Mahir'in aracılığıyla Bingöl Erdumlu ile tanışan Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır, "Bingöl, yedek subaylığını Genel Kurmay'da yaptığı sırada, NATO'nun yayınlarını izleyerek Türkçe'ye çevirirdi. Bu çevirilerin bir kısmının kopyasını bize getirdi. Mahir, bunları yayınlaması için İlhan Selçuk'a götürdü, fakat İlhan Selçuk, yayınlamadı."

Bahçelievler'deki Mahir'in kaldığı ev daha çok bir yurt gibidir. Kimin ev sıkıntısı varsa gider kalır. Bu eve Bingöl Erdumlu, Arslan Sonat, Yusuf Küpeli de zaman zaman uğramışlardır.

Mahir, kendisine daha çok zaman ayırdığı bu dönemde, zaman zaman yeni ilişkilere de girer, onlarla bir araya gelerek sohbet eder.[1]

Eski TKP'li Aclan Sayılgan'la Yapılan Görüşme

Mahir'in bu dönem ilişkide olduğu kişiler arasında Gülten Savaşçı'nın ağabeyisi Orhan Savaşçı ile subay arkadaşları vardır. Bunlardan birisi Mustafa Şahin'dir.

Mahir'in 1968 yılında, Fransa'ya gitmeden önce tanıştığı bir başka kişi de Aclan Sayılgan'dır. Aclan Sayılgan, 1946 yılında Ankara'da kurulan "Türkiye Gençler Derneği"nin Sanat Kolu Başkanı olarak çalışmış, TKP üyesi olmuş, 1951-1952 TKP tutuklanmasında

yargılanmış, TKP ve sol tarih üzerine çeşitli kitaplar yazmış birisidir. Aclan Sayılgan, Mahir Çayan ile nasıl tanıştığı konusunda şunları anlatmıştır:

"Yeri gelmişken burada Mahir Çayan ile ilgili bir anıma değinmek istiyorum. 1968 yazı idi. Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Yurdu'nda kalan bir genç (Ahmet Yağcıoğlu y.n.), bana, FKF'nin ilk Başkanlarından Mahir Çayan isimli birini tanıyıp tanımadığımı sordu. Tanımıyorum, dedim. Çayan, beni tanırmış ama, sakınılması gereken biri olarak görürmüş. Tanıdığım gence, Çayan'ın hakkımdaki düşünceleri yanlış veya doğru beni ilgilendirmez, ona söyle ben ne Rus'um, ne Amerikalı, ne de İngiliz, Türküm, dedim. Bu genç Çayan'a söylediklerimi nakletmiş. Bir gün birlikte evime çıkageldiler. Mahir Çayan'la üç saat kadar konuştuk. Beni 1963'ten tanıdığını, Gazi Lisesi'ndeki bir konferansımı dinlediğini, o zamanlar Necdet Sancar'ın öğrencisi olduğu için Türkçü olduğunu, fakat geçen zamanla tatmin olmadığı için sosyalizme geçtiğini, Mehmet Ali Aybar'ın legalite taraftarı namuslu bir aydın olduğunu, Çankaya İlçe Kongresinde bir yığın fanatik huzurunda Sovyetleri takbih ettiğini söyledi. Mahir Çayan'ın bendeki o günkü tesiri, halim selim, ılımlı fikirleri olan, demokratik sosyalizmden yana bir sosyalist olduğu noktasında toplanmıştı. Dil öğrenmek için burs kazanmış, Fransa'ya gidecekmiş. Kendisine iyi yolculuklar diledim ve yaşımın verdiği hakla şu öğütte bulundum: 'Yurt dışında başarılı olunuz. Fransa'dır diye, Paris'te komünistçilik oynamayınız. Bin adam toplanır etrafınıza, Rus casusu mudur, CIA, Entelicans servis aparatı mıdır, yoksa Döziyem Büro'nun memuru mudur, bilemezsiniz. Farkında olmayarak onların kucağına düşersiniz. Sizden istirhamım, Fransa'da sadece Fransızca öğreniniz, Türkiye'ye döndüğünüzde kavgamızı Türk Türke yaparız. Devlet Anamızın ırzına geçirtmeyin küffarları.' Zannederim bu konuşmamızdan Çayan çok memnun kaldı, hararetle el sıkıştık."[1]

Ahmet Yağcıoğlu, bu konuda şunları anlatmıştır: "ITÜ Mimarlık Fakültesi dördüncü sınıfını bitirmiş ve diploma travayı olarak, Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğü'nde mimar olarak çalışmaya başladım. Kalmak için SBF'ye başvurdum ve SBF yurduna misafir öğrenci olarak kabul edildim. 1968'in Temmuz sonundan Ekim ayı sonuna kadar kaldım.

Benim Erol Köseoğlu diye İzmir-Atatürk Lisesi'nden sınıf arkadaşım vardı. O da SBF'de okuyordu. Dolayısıyla Mahir'le tanışmamız böyle oldu.

O zamanlar, Adalet Partisi'nde daha sağ fraksiyonu temsil eden ve din motifi esas alan grubundandım. Necip Fazıl Kısakürek'e hay-

randım. Mahir'le zıt fikirlerin adamıydık. Siyasi fikirden ziyade görüşlerini saklamadan açık ve net bir şekilde söyleyen iki kişinin birbirine sempatisi bizi yakınlaştıran sebep oldu. Zeki bir insandı. Fakat etrafında fikirlerini eleştirecek, tartışacak bir adama ihtiyacı vardı. Onu taklit eden insanlardan bıkmış bir durumu vardı. Ve o gün sola geçen insanlardan çok memnun değildi. Daha üst düzeyde bir fikir yakalama kavgası veriyordu.

Hiç unutmam bir gün, SBF yurdunda öğrencilerin oturduğu lobide yine sohbet ediyoruz. Bana, 'Ahmet din nedir, Nurculuk nedir?' gibi sualler sordu. Ben, o konuda uzmam olmamama rağmen, o konuya yakın bir çevreden olduğum için kendi açımdan sosyolojik bazda bir konuşma yaptım. Bu konuşma yapılırken Mahir'in bazı arkadaşları geldi ve bana, çok sert, haşin ve rahatsız edici şekilde bakmaya başladılar. Bu bakışlardan ürktüm. Mahir de bunu farketti. Neymiş, 'efendim, SBF'nin o ortamında, o laflar edilmezmiş'. Mahir, 'Ahmet'i sakın MİT'in adamı gibi görmeyin. Söylediği lafları dinleyin. Uğrunda devrim yapacağınız halkın görüşünü anlatıyor. Siz, devrim yapacağınız halkın hangi halk olduğunu biliyor musunuz? O sizinle ilgili bir döküman getiriyor. Bunu öğrenin. Kalkıpta böyle bu gözlerle bakmayın' dedi. Mahir'in bu sözlerinden sonra hava değişti.

Sonradan öğrendim, o zamanlar, SBF'nin içinde kol gezermiş MİT ajanları. O atmosferin içinde ben, "Siz yanılmışsınız. Dini motifte bu vardır" gibi şeyleri çok rahat bir şekilde söylüyorum.

Aclan Abi ile ben, Ege'li olduğumuz için çok temasım vardı. Ona Mahir'den bahsettim. Aclan Abi, 'Mahir'le tanışmak isterim. Getir bir tanışayım' dedi. Mahir'e söylediğimde, 'Tabii tanışırız' dedi. Mahir'le Aclan Abi'nin evine gittik. Aclan Abi ile Mahir'in uzun bir sohbeti oldu.

Sohbetten sonra Aclan Abi'nin Farabi Nergis Sokak'taki evinden çıktık. O evin alt tarafından Köşk Pastahanesi vardı. Orada Mahir'le baş başa oturduk. Mahir'le o gün çok tatlı özeleştirilerde bulunduk. Hatta onun bir şiiri vardı. O şiiri ogün bana Köşk Pastahanesi'nde yazdırdı. Çok ilginç şiirdir. Kişisel bir özeleştiri gibidir.

Sohbetlerimiz benim yurtta kaldığım süre içinde devam etti. O dönem, Sencer Divitçioğlu'nun 'Asya Tipi Üretim Tarzı' ile Kemal Tahir'in bazı kitaplarında öne sürdüğü 'Osmanlı Tipi Üretim Tarzı' tezleri aydınlar arasında çokça tartışılıyordu. O senenin atmosferinde Mahir, 'Asya Tipi Üretim Tarzı' konusunda bir okul tezi yazmıştı. Bu tezi okumam için bana vermişti. Mahir'in bu çalışması benim için ciddi bir hatıraydı fakat saklıyamadım."

Ahmet Yağcıoğlu'nun söylediğine göre Mahir'in 1968 Eylül ayında kendisine yadığırdığı şiir şöyledir:

"Bulamayacaksın aradığını
Bulamayacaksın aradığını bulanı
Aradığını tanrı bile bulamadı
Bulamadı ki insanı yarattı."[2]

Bir Gün Gazetelerden Benim Öldüğümü Okuyacaksın

Mahir, Fikir Kulübü başkanlığından düşürülmesinden sonra zamanını daha çok ders çalışmaya ayırmakta, 1967-68 ders yılında bitirme tezi hazırlamaktadır.

Bu sırada, Gülten Savaşçı, kazandığı bir devlet bursu ile doktora yapmak için Fransa'ya gitmiştir. Gülten, 1968'in ilk günlerinde, yazdığı bir mektupta, "Sömestr tatilinde Fransa'ya gel, benim konuğum ol. Burada birlikte olur, gezeriz" diyerek Mahir'i Fransa'ya davet eder. Mahir, Gülten tarafından gönderilen bu daveti aldıktan sonra pasaportunu çıkartarak Sevgi'ye haber vermeden Fransa'ya gitmek için hazırlanır. Fakat bu sırada, Gülten'den, Mahir'e gönderilen, "Uçak biletin hazır. Amcana gönderiyorum. Havaalanında seni karşılayacağım" yazılı bir kart Mahir'den habersiz olarak Sevgi'nin eline geçer.

Mahir'in ailesinin evinde kalan Sevgi, bunun üzerine, hiçbirşeyden haberi yokmuş gibi kalkar İstanbul'dan Ankara'ya Mahir'in kaldığı Bahçelievler'deki eve gelir. Mahir, sınavlara girmiş ve Fransa'ya gitmek için bütün hazırlıklarını tamamlamış, ama Sevgi'ye bu konuda hiçbir şey söylememiştir.

Sevgi ise, yurtdışına; Gülten Savaşçı'nın yanına gitmesini engellemek için Mahir'in okula vereceği tezi saklar. Ertesi gün Karadeniz Ereğlisi Demir Çelik Fabrikası'nda mühendis olarak çalışmaya başlamak için oraya gidecek olan Tülay ve Bingöl Erdumlu çifti, o gece Mahir'lerdedir.

Mahir, okula vereceği tezi arar, fakat bulamaz. Evde olanlardan Sevgi dışında herkes tezi aramaya başlar. Tez bulunamaz. Sonunda Sevgi,

"-Eeee yeter artık. Ben yatıp uyuyacağım. İşte aradığınız tez burada" diyerek, apartmanın üçüncü katındaki balkondan aşağıya tezin yazılı olduğu kağıtları hırsla fırlatır.

Kağıtlar, dışardaki yağmur ve esen fırtınanın sürüklemesiyle dört bir yana dağılır. Mahir, Sevgi'nin elinde aylardan beri hazırladığı tezi görünce tutmak için fırlar, ama boşuna. Kızgınlık ve büyük bir öfkeyle

Sevgi'yi yakaladığı gibi üçüncü katın balkonundan aşağı atmak ister. Bu sırada Bingöl Erdumlu yetişir, Mahir'i engeller.

Ertesi gün, Mahir ve Sevgi, Bingöl ve Tülay'la birlikte, Karadeniz Ereğlisi'ne gider. Sevgi, burada kaldığı bir gece, Gülten'in Mahir'e göndermiş olduğu uçak biletini bulur ve yırtarak tuvalete atar. Mahir, daha sonra bu bileti bularak, yapıştırır.

Tülay, hemşirelik yaptığı için evde bir yığın hap bulunmaktadır. Sevgi, daha sonra, evde bulduğu bütün hapları içer. Ayrıca bileklerini keser. Amacı ne olursa olsun, ölmektir.

Sevgi'nin intihar ettiğinin farkına varan Mahir, Bingöl ve Tülay, hemen hastahaneye kaldırırlar. Sevgi, bir süre hastanede kalır. Bu arada, amcası Enver Beye telefon açan Mahir,

"-Sevgi, intihar etmek için hap içti ve bileklerini kesti. Ne yapayım?" diye sorduğunda, amcası, alayla,

"-Hani siz Türkiye'yi kurtaracaktınız. Sabah, akşam bir arada toplanıp konuşuyordunuz. Biriniz mühendis, biriniz Siyasal öğrencisiniz. Bir kızla başedip, bir sorunu çözemiyor, beni arıyorsunuz. Mayakovski'nin yarım kalmış bir şiiri var;

'Böyle saatlerde kalkarsa insan ancak
Çağlara, tarihe ve tüm yaratıklara
Seslenmek için kalkar.'

Siz beni arıyor, 'Sevgi şöyle yaptı, böyle yaptı' diyorsunuz. Buraya gelin!" diyerek, yanıt verir.

Mahir ile Sevgi, bir kaç gün sonra Istanbul'a gelerek, Enver Çayan'ın, Harbiye'de oturduğu eve giderler. Enver Beyin, ikisiyle yaptığı konuşmadan sonra Sevgi, annesinin yanına, Mahir de Fransa'ya gider.

Sevgi ile Mahir, bu ayrılıktan yaklaşık bir sene kadar sonra Kadıköy'de tesadüfen karşılaşır. Mahir'in üzerinde kahverengi, eski bir pardesü vardır. O civarda bulunan bir pastaneye giderler. Sevgi ile yaptığı sohbetin bir yerinde Mahir,

"Ben bu davaya kafamı koydum. Onun için seni yanımda sürüklemek istemedim. Bir gün gazetelerden benim öldüğümü okuyacaksın" diyerek, neden ayrıldığını açıklamaya çalışır.

Mahir Yurtdışında

Mahir, 1968 sonbaharında, Paris'e, Gülten'in yanına gider. Cüneyt Akalın'ın söylediğine göre, "Mahir, Fransız Komünist Partisi ile görüşmeye gitti diye arkadaşları arasında söylenti çıkmıştır." Kardeşi

Ergün Çayan'ın söylediğine göre, bu arada Mahir, "yabancı dil olarak Fransızca değil İngilizce bildiği için Paris'te bu konuda zorluklarla karşılaşır. Bir gün, yediği bir yiyecek Mahir'e dokunur. Besin zehirlenmesine uğrar. Kaldığı yere yakın eczane arar, ama bulamaz. Bunun üzerine bir şarküteriye giderek, el-kol işaretleriyle derdini anlatmaya çalışır. Fakat şarküteri sahibi, anlamaz. Mahir, yoğurt kaselerini göstererek, yoğurt ister. Ve kurtulur. Bir süre Paris'te kaldıktan sonra İngiltere'ye gider. İngiltere'de kaldığı sıra bir ara para kazanmak için çalışır. Zorunlu kaldığı ve ilk kez bir işte çalıştığı için yaptığı iş Mahir'e çok yorucu gelir. Gündüz çalışıyor akşam külçe gibi kaldığı yere gelip hiçbirşey yapamadan uyuyordu."

Yurtdışına bir davet üzerine yeni yerleri görmek, gezmek için gitmiş, ama gezisi pek istediği gibi geçmemiştir. Mahir, yurtdışına çıkışından en çok iki ay sonra uçağa binerek, 1968 yılı sonunda Türkiye'ye gelir.

"TİP Tartışmaları"

1965 seçimlerine kadar TİP'in bazı sol gruplarca desteklendiği söylenmektedir. TİP'i desteklediği söylenen bir grupta yeralan Sevim Belli, konuyla ilgili olarak şunları yazmıştır:

"1965 yılı başlarında Türkiyeli TKP'lilerden bir grup bir araya gelerek örgüt sorununu görüşüyorlar... Toplantıya önayak olanlar örgütün artık kendi adıyla eyleme geçmesi, bunun için görev bölümü yapılması ve yeniden örgütlenme çalışmalarına girişilmesi önerisini getiriyorlar... Ama kendi hesaplarına yeniden aktif eyleme geçişi göze alamıyorlar. Bir bölümü de TİP'in durumunu sarsmamayı savunuyor. TİP'den umut kesilmemiştir henüz. Dolaylı da olsa TİP içinde çalışılmasını yeğliyorlar. Teknik nedenlerle Reşat Fuat bu toplantıda bulunamamıştır. Mihri Belli, sonra Reşat Fuat ile konuyu görüşüyor. 'Görüyorsun zorla olmaz!' diyor Reşat Ağabey. Biz ikimiz şimdilik, Merkez Komitesi gibi devam ederiz."[1]

TİP'e karşı, Mihri Belli ile yandaşları tarafından yürütülen bu aleyhte kampanya aslında 1951 tevkifatından sonra TKP içinde yaşanan bölünme ve kişisel kavgaların devamıdır.

1965 milletvekili genel seçimlerinden sonra MDD'ciler, TİP'e karşı tutumlarını tamamen değiştirerek muhalefetlerini açığa çıkartır.

Yön dergisi, "Yeni Dönem" başlığı ile seçimden bir hafta sonra, TİP'e karşı muhalefet kampanyası başlatır. Muhalefetin başını da bizzat Doğan Avcıoğlu ile "Eski Tüfekçi" ve "Mehmet Doğu" takma ad-

larıyla 1962'den itibaren Yön dergisinde yazı yazan Mihri Belli ve yandaşları çekmiştir.

Seçimlerin sonucu hakkında, Doğan Avcıoğlu, Yön dergisinde, "1960 Mayısında süngüyle gidenler, 1965 Ekiminde büyük oy çoğunluğu ile iktidara gelmişlerdir. Yeni iktidar istese de istemese de bir karşı-devrim niteliğini taşıyacaktır... Böyle bir ortamda hayale yer yoktur: Anayasa tehlikededir. Anayasa ancak 27 Mayıstan yana güçlerin bilinçli ve azimli direnmesiyle korunabilir. Anayasanın savunmasında, Parlamentonun içinde ve dışındaki bütün ilerici kuvvetler güç birliği yapmalıdırlar" diye görüş belirtir. [2]

5 Haziran 1966 günü, 52 sandalyelik Kısmi Senato seçimleri yapılır. TİP'in bu seçimlerde başarısız olduğunu öne süren bu çevre için, "İşte bakın biz haklı değil miyiz?" diyerek, 1966 Haziran ayından itibaren TİP büyük kongresi yaklaştığı için Yön dergisinde, "TİP Tartışmaları" başlığı altında bir kampanya başlatılır.[3]

TİP yönetimi aleyhinde başlatılan bu kampanyanın nasıl sürdürüldüğü konusunda Mihri Belli, şunları açıklamıştır: "Sol muhalefet adına kongrede konuşacaklardan biri de Can Yücel'di. O yaz buluşmuş birlikte çalışmıştık. İyi hazırlanmıştı".[4]

Mihri Belli ve yandaşlarının ortak görüşleri, Yön dergisinde, TİP kongresinden bir gün önce, "TİP Nereye Gidiyor?" başlığıyla yayınlanıyor ve imza olarak TİP Malatya delegesi olduğu için Vahap Erdoğdu ismi kullanılıyordu.[5]

Ayrıca, "Süleyman Ege, 1965 yılı Genel Seçimlerinden sonra Mihri Belli'ci oldu. Malatya Kongresinde, Türkiye İşçi Partisi'ni eleştiren, teksir edilmiş uzun bir yazı dağıttı. Mihri Belli'nin açıkca söylemek istemediği bütün tezleri Süleyman Ege kendi imzasıyla ortaya koymaktaydı".[6]

Hikmet Kıvılcımlı da keza yine aynı yöntemlerle TİP'te etkili olabilmek için uğraş vermekte, bu arada bastırdığı, "Uyanmak İçin Uyarmalı, Uyarmak İçin Uyanmalı" broşürünü TİP ilçe kongrelerinde dağıtmakta, ayrıca Vatan Partisi'ni yeniden kurmak için çalışmalar yapmaktadır.

TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, 30 Ekim 1966 günü, bu çalışmalara karşı tepkisini özetle şöyle dile getirmiştir:

"Türkiye'de ilk sosyalist partisi 1910'da kurulmuştur. Şu halde bizde sosyalizmin politik bir hareket olarak 56 yıllık bir mazisi vardır. Bu ellialtı yılda sosyalist adlı birçok parti kuruldu. Dünden bugüne uzanan bu yarım yüzyıllık dikenli yolda, Türkiye İşçi Partisi son merhaleyi teşkil etmektedir. Bu bakımdan Türkiye İşçi Partisi'ni temsil ettiği sosyalizm hareketinin, tarihi planda bir devamı

saymak elbet doğrudur. Fakat bu tarihi teselsülü organik bir teselsül şeklinde değerlendirmek ve Türkiye İşçi Partisi'ni Osmanlı Sosyalist Fırkası'nın ve daha sonraki sosyalist kuruluşların devamı olarak görmek, herhalde yanlıştır. Türkiye İşçi Partisi yepyeni bir kuruluştur. Kuruluş şekli bakımından olsun, kurucularının şahısları bakımından olsun, eskiye bağlanması mümkün olmayan bir kuruluştur.

Bizce eski Sosyalist Partiler hata ve sevaplarıyla devirlerini kapamışlardır. Bunlar memleketimizin, bugüne göre çok değişik olan şartları içinde faaliyet göstermişlerdir. Başarıları da, başarısızlıkları da artık maziye malolmuştur.

Türkiye İşçi Partisini bir sosyalist kuruluş olarak bu maziye organik şekilde bağlamaya çalışmak, nasıl yersiz bir gayretse; partimizi artık maziye malolmuş hareketlerin yeniden denenebileceği bir ortam saymak da, boş bir hayaldir. Böyle bir hevese kapılanlar olursa, hevesleri kursaklarında kalacaktır. Dostun düşmanın bunu böyle bilmesini isteriz."[7]

20 Kasım 1966 günü Malatya'da başlayan TİP Olağan İkinci Büyük Kongresindeki gelişmeleri yerinde gözlemek için Hikmet Kıvılcımlı ve Doğan Avcıoğlu da Malatya'ya gider.

Kongrede, Malatya delegesi Vahap Erdoğdu ve bazı arkadaşları, MDD'ci cephenin görüşlerini dile getirerek TİP'in izlediği devrim stratejisini eleştirir. Mihri Belli, bu çalışmalar konusunda şunları söylemiştir:

"1966'da Malatya'da yapılan TİP kongresini izlemek için gidemedim. Ankara'daydım. Keşke gitseydim. Belki, başka türlü olabilirdi. Çünkü, bir defa orada, balkondaki izleyiciler, bütün dağ köylüleri, bizdendi. Vahap, konuşma yapacaktı. Onun konuşmasını birlikte hazırlamıştık. Divan Başkanı Çetin Altan, bir sendikacı ve Yaşar Kemal, Vahap'ın konuşmasını baltaladılar. Vahap, konuşmasını yarıda kesti. Yaşar Kemal'in üstüne yürüdü. Mahsus provoke ettiler ki, konuşmasın diye.

Orada bir 'hay huy' olsaydı, biz duruma hakim olurduk kanısındayım. Mesele, herşeye rağmen konuşmanı sürdürmektir. Sağdan-soldan obstrüksiyon olacak. Onlara rağmen, konuşmanı sürdürmektir. 'Otur yerine, edebinle dinle' dedirtebilirdik, biz orada. Bunu bizim arkadaşlar beceremedi. Kongre olurken Ankara'daydım, ama o muhalefetin hazırlıklarında vardım."

TİP Genel Başkanı olan Mehmet Ali Aybar, MDD stratejisi etrafında toplanarak muhalefet edenler hakkında özetle şu bilgileri ver-

miştir: "TİP'in tepeden inmeci devrim modeline karşı çıkmasını anlayamıyorlardı. Oysa herşey apaçık ortadaydı. İkinci kongreye böyle bir ortamda gidilmişti. TİP'in karşısında Yön'ün etrafında çevrelenmiş çeşit çeşit 'kestirmeciler', 'tepeden inmeciler' vardı.

Kongre canlı ve hareketli geçti. Kimi tahminlerin aksine muhalefetin de sesi pek duyulmadı... Maraş delegesi Mehmet Taşkesen tepkilere yol açan ilginç bir konuşma yaparak, 'Aramıza sosyalist maskesi ile ajanlar sokuluyor, partimiz içerden çökertilmek isteniyor' demişti. Malatya delegesi Vahap Erdoğdu'nun konuşması ise tatsız bir olaya neden olacaktı. Konuşmacının Yön dergisinde yazdığı eleştiri yazıları dolayısıyla delegeler sık sık müdahale ediyorlardı. Bu arada Yaşar Kemal de konuşmacıyı 'bozgunculukla' suçlayınca, Vahap konuşmasını kesip, kürsüden indi ve koca Yaşar'ın üzerine yürüdü. Tabii araya girildi ve iş büyümedi.

Erdoğdu, kongreyi izleyen sol muhalefetlerden birinin temsilcisi idi. Mihriciler ve Kıvılcımcılar birlikte seçimlere ayrı liste ile katıldılar. Hepsinin başında benim adım vardı. Partiyi ele geçirmeyi deniyorlardı. Başaramadılar."[8]

"Partiden Atılmak Demek Hayatının Sönmesi Demektir"

Kongre sonrasında, "Parti merkez organları aleyhinde öteden beri planlı şekilde ve devamlı surette kışkırtıcı davranışlarda bulundukları, Parti içindeki dayanışmayı ve Parti teşkilatının birliğini bozmaya çalıştıkları" saptanan MDD'ci 17 kişi tüzüğün 43. maddesinin ç ve d bentleri gereğince ilk önce Merkez Haysiyet Divanına verilir daha sonra da bunlardan 9 tanesine ihraç, 2 tanesine 2 yıllık ihraç, 2 tanesine de uyarı cezası verilir.

13 MDD'ci hakkında çıkan bu karar hakkında TİP'e tepki olarak hazırlanan bir bildiriyi Münir Ramazan Aktolga, MDD'ye yakın ama aynı zamanda TİP üyesi olan bir kısım gence imzalatır. Münir Ramazan Aktolga, Ankara'da iken Mehdi Beşpınar'a giderek,

"-TİP'te bir yığın yanlışlar yapılıyor. Bu nedenle bir bildiri hazırladım. Bu bildiriyi imzalar mısın?" diye sorar.

"-Bildiriyi okuyayım. Ondan sonra belki imzalarım" ,

"-Bildiriyi gazetelerde yayınlatacağım. Acilen baskıya yetiştirmem lazım. Şimdi imzala, sonra okursun."

Mehdi, ODTÜ Hazırlık Bölümünde, Münir, ODTÜ birinci sınıfında öğrencidir ve birbirlerini ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübünden tanımaktadırlar. Mehdi, aynı gruptan oldukları için birşey olmaz düşüncesiyle, bildiriyi okumadan imzalar.

Bu bildiriyi imzalayanlar, parti disiplin kuruluna verilir. Istanbul'a giden Beşpınar, Kadıköy TİP ilçesine uğrar. Namık Behramoğlu, bildiriyi anımsatarak, Beşpınar'a,

"-Partiden atılmak demek, insanın hayatının sönmesi demektir. Mehdi sen ne yapıyorsun? Hayatın biter!" der. Mehdi de partiden atılacağım diye tedirgin olur. Sonunda bu bildiriyi imzalayanlardan Mehdi Beşpınar, Cevdet Sezer, Tümer Önder, Filiz Sezer, Selçuk Özdemir, Tebessüm Sarp, Ersen Olgaç, Tahsin Konur, H. Gazi Apa, Orhan Aydın, Atilla Sarp adlı gençler, parti disiplinine aykırı hareket ettikleri gerekçesiyle TİP'den ihraç edilir.

Muharrem Kılıç'ın bu konudaki değerlendirmesi şöyledir: "TİP, kimseyi düşüncelerini söylediği için partiden atmadı. TİP'ten atılanlar, partinin her toplantısında kavga çıkartırlar, partiye, yöneticilerine hakaret ederlerdi. Bu hareketleri yüzünden parti disiplini diye birşey kalmamıştı zaten. Başka birşeye gerek yok ki! Bunların varlıkları zaten TİP'e aykırı birşey. Onun için atmışlardır."

Bu sırada bir başka ihraç olayı daha yaşanmıştır. Sevim Belli, bu konuda şunları yazmıştır: "Devrimcilerin partiden ihraç edilmesi yalnız TİP'e özgü birşey değildi. 67 yılı mıydı, 68 miydi tam kestiremiyorum. Yakup Demir'in yani, Zeki Baştımar'ın bizim TKP tevkifatından namuslu ve devrimci inancını koruyan kimler kalmışsa hemen hepsini kendi 'TKP'sinden ihraç ettiğini duyduk. Reşat Fuat, Mihri Belli, Şevki ve Nuran Akşit, Sevinç ve Vecdi Özgüner, Erdoğan, İlhan ve Solmaz Berktay, Şaban Ormanlar, Hayati Tözün ve daha başka arkadaşların parti ile (yani mülteci 'TKP' ile) ilişkilerinin kesildiği 'Bizim Radyo' ve mülteci 'TKP'nin öteki kaynaklarından Türkiye kamuoyuna duyuruldu."[1]

"Türk Solu Dergisinin Yazı Kurulu... Legal Hareketin Merkez Organı Gibi İşlev Görüyordu"

1967 Haziran ayında yayınlanması durdurulan Yön dergisinin ardından, Sevim Belli'nin yazdığına göre, TKP'nin ihraç ettiği bu kişilerden bir kısmı ile, "1967 yılında bizim 1951-53 tevkifatından geçen Türkiye Komünist Partisi üyesi ve sempatizanı arkadaşlarımız yeni bir siyasi organ yayınlamaya karar verdik: 'Türk Solu'."

"Ankara'da Küçükesat'taki evimizde bizim eski arkadaşlardan, Istanbullu ve Ankaralı yeni arkadaşlardan oluşan bir grup derginin çıkarılmasını ve yayın politikasını, katılamayan arkadaşların da görüşlerini almış olarak kararlaştırdı. Toplantıya katılanların bazıları

Şerif Tekben, Şevki Akşit, Vecdi Özgüner, Erdoğan Berktay, Şaban Ormanlar, Mihri Belli, Vahap Erdoğdu, Ahmet Say, vb. ve ben."

"Türk Solu dergisinin yazı kurulu (tüm yazarları değil, elbette) legal hareketin merkez organı gibi işlev görüyordu."

"Türk Solu dergisinin çıkardığımız ve MDD çizgisini savunduğumuz dönemde, 27 Mayısçıların bir bölümü, en başta Suphi Karaman bize yakınlık göstermişlerdir."[2]

Yazı yazanları arasında Şerif Tekben, Ahmet Say, Vahap Erdoğdu, Mihri Belli, Rasih Nuri İleri, İlhami Soysal, Erdoğan Başar-Berktay, İlhan Selçuk, Aslan Başer Kafaoğlu, Suphi Karaman, Mücip Ataklı, Kadri Kaplan, Süleyman Ege, Hikmet Kıvılcımlı, Doğu Perinçek, Şahin Alpay, Erdoğan Güçbilmez, Deniz Gezmiş, Mustafa İlker Gürkan, Münir Ramazan Aktolga, Yusuf Küpeli, Mahir Çayan'ın da bulunduğu bir kadro ile Türk Solu dergisi, 17 Kasım 1967 tarihinde yayınlanmaya başlar. Dergi, MDD sloganı etrafında birleşenlerin cephe organı niteliğindedir.

Bu sırada Doğu Perinçek, Erdoğan Güçbilmez, Şahin Alpay ve arkadaşları, bir taraftan da Forum dergisinde yazı yazmaya başlamışlardır.

Ruhi Koç, yaşadığı bu süreci şöyle anlatmıştır, "TİP'te muhalefet gelişmeye başlayınca bizim Mihri Belli çevresiyle bir kontağımız oldu. Mehmet Ali Aybar, 5 Haziran 1966 günü yapılan Kısmi Senato Milletvekilliği ve mahalli seçimlerden sonra yaptığı bir konuşmada, '1969 seçimlerinde başa güreşeceğiz' dediğinde, Atilla Sarp da yanımda idi. Ben, tepkiyle, 'Şu pasifiste bak. Bizi 1969'a kadar bekletecek' demiştim. İşte o dönem, Halit Çelenk'ler, Mihri Belli'ler TİP'e karşı muhalefet ediyorlardı. Biz de onlarla birlikte hareket etmeye, sonra da FKF'de muhalefete başladık. Doğu Perinçek de yurtdışından yeni gelmişti. FKF kongresinden önce biz, muhalefet grubu olarak Hukuk Fakültesi'nde toplantı yaptık."

FKF'nin Çözülmesi

1966 yılında, MDD'cilerin etkili olduğu öğrenci cemiyeti, ODTÜ Öğrenci Birliği ve ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü'dür. Öğrenci camiasında TİP ve FKF merkezlerine karşı gelişen muhalefet ilk önce buralarda şekillenir ve bu çevre etrafında toplanır.

ODTÜ Öğrenci Birliği Başkanı olan Muammer Soysal, yönetim kurulu üyelerinden Aydın Karagözoğlu, ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübünün kurucularından Vahap Erdoğdu ile Seyhan Say, Rüçhan

Bozer vd. bir yandan akrabalık bağları, bir yandan arkadaşlık ilişkileri dolayısıyla Mihri Belli, Şerif Tekben, Erdoğan Berktay ve Ahmet Say ile yakın ilişkiler içerisindedir.

Bu dönemde Seyhan Say ile Münir Ramazan Aktolga, ODTÜ'de kişileri tek tek yakalayarak MDD stratejisini anlatıp, onları ikna etmeye çalışır. Münir Ramazan Aktolga, bu nedenle, zaman zaman Istanbul'a gelir, tanıdığı kişilerle görüşür.

Mehmet Mehdi Beşpınar, bu konuyla ilgili olarak şunları söylemiştir: "Geniş Cephecilik, öğrenci kesimi olarak ilk önce ODTÜ'de başladı. Vahap Erdoğdu'ya sık sık giderdik. Seyhan Say'a hepimiz hayrandık. Daha sonra Vahap'la evlendi. Mihri Belli'yi o zamandan tanıyorum. Istanbul'a geldiğim zaman Türk Solu dergisi çıkmaya başladı. Bana Ankara'da iken Türk Solu'na git, dediler. Sonra Deniz'lerle tanışıp, Deniz'leri Ankara'da Vahap'la tanıştırdım."

Aynı kişisel ve grup ilişkileri, diğer fakültelerde de sürdürülür. Avukat Halit Çelenk, SBF'de öğrenci olan Cengiz Çandar'ın enişte sidir. Cengiz Çandar, yeni tanıştığı SBF'nin ilerici öğrencilerini Mihri Belli'nin evine götürerek tanıştırır. Burada yapılan sohbetlerin konusu döner dolaşır MDD'ye gelir. Ayrıca, Ankara TİP Gençlik Kolu Başkanı olan Atilla Sarp, Mihri Belli'nin etkisi altındadır. Tebessüm Sarp ise Sol Yayınları'na çeviriler yapmakta olan Mihri Belli'nin bir anlamda sekreterliğini yapmıştır.[1]

Bu tartışmaların genel çerçevesini, 1966-67 ders yılında ODTÜ Hazırlık Bölümünde öğrenci olan ve ODTÜ Öğrenci Birliği İkinci Başkanlığını yürüten Mehmet Mehdi Beşpınar, şöyle anlatmıştır: "FKF'nin sokak hareketlerine karşı tutumu, 'aman yapmayalım sonra faşizm gelir' di. FKF'liler, fikir hareketleriyle ilgilenir ve daha çok eğitim yaparlardı. FKF'nin bu nedenle çok ciddi ve önemli bir fonksiyonu vardı. FKF bize sağlam, nitelikli taban hazırlıyordu. FKF'de eğitim yapılıyor, seminerler düzenleniyordu. Oysa öğrenciye eylem yapmak çok daha cazip geliyordu.

TİP, demokratik yoldan iktidar olabiliriz diyordu. Bizler de TİP'in içinde insanlarız, ama daha sonra gelişen olaylar içinde katıldığımız gençlik hareketlerine bir dönüp bakıyoruz ki çok güçlüyüz. Öğrenci kitlesini istediğimiz gibi yönlendirebiliyoruz. Hedefleri biz koyuyoruz, biz yönlendiriyoruz. Dıştan müdahale yok, insiyatif öğrencilerde.

O zaman kendi gücüne ve kısa süre içinde iktidar olabileceğine daha çok inanıyorsun. Örneğin bir yürüyüş yapacağım diyorsun. Gece yurtları geziyorsun, her yurttan öğrencileri yataktan kaldırıyorsun, an-

latıyorsun olayı ve ertesi gün bakıyorsun ki, yürüyüşe elli bin kişi katılmış. Epeyi güçlüsün. 1968 üniversite işgal olayına kadar gücümüz kısıtlı. İlk işgali becerince; öğrenci kitlesi küçük burjuva karakterlidir. Kim güçlüyse o tarafa akar."

Oysa, FKF'nin belirlediği, "Üyeler" stratejisine göre, bu durum hiç de uygun değildir. Fikir Kulübü üyeleri, bu dönem için şu şekilde değerlendirilmiştir: "FKF açısından en dar etkime çevresi budur. Belki de en yoğun etkime çevresi burası olacaktır. Örgütün temeli, güç kaynağıdır. Bu çekirdek çevresine aydınlık getirecektir. Üzerinde çok durulması gerekir. Mutlaka belli niteliklere sahip, belli aşamalardan geçmiş kimseler üye olmalıdır. Üye alımında koşullar gözönünde tutularak en büyük titizliğin gösterilmesinde yarar vardır. Bu insanların, geleceğin, toplumcu Türkiye'nin kuruluşunda omuzlarına önemli yükler alacak insanlar oldukları çok iyi bilinmelidir.

Kafa gücü bakımından, beden sağlığı, ruh sağlığı bakımından mutlaka zor günlere, büyük engelleri aşmağa hazır, yürekli, babayiğit kimseler olmalıyız."

"Üyelerimiz, öyle herkes, rastgele insanlar değildir. Tüzüğümüzde yazılı niteliklere ulaşmış belli, seçme insanlardır."

"Başta bütün davranışlarımıza ciddiyet ve bilimsellik egemen olmalıdır. Yani yapabileceğimiz, gerçekleşebilecek işlere girişmeliyiz. Her eylemimizde gücümüzle, Türkiye'nin koşullarını birlikte düşünüp tartışmalıyız. Gösteriş için, ad duyurmak için değil, gerektiği için bir eylemde bulunmalıyız. Vurduğumuz yerden ses getireceğimize güvenmeden hiç bir girişime kalkışmamalıyız."

"Bu arada davranışımızda yasallığa son derece önem vermek, egemen sınıfların bizi yasa dışına düşürme oyunlarına gelmemek gerekir. Böylece toplumculuğa karşı belli başlı silahlarından birini ellerinden almış oluruz."

"Örgütün işleme biçimi konusunda dikkat edilecek en önemli nokta, çalışmaların kişisel düzlemden çıkarılmasıdır. Tek tek kişilerin çalışmalarından elde edilecek başarıların aldatıcı olduğunu bilmek gerekir. Her konuda mutlaka kurul çalışması alışkanlığını geliştirmeye önem verilmelidir. Bir işbölümü-işbirliği anlayışı ve alışkanlığını yerleştirmek gerekir. Ortaklaşa, dayanışmalı çalışma erdemi ve yararı üzerine bilinç kazanmak ve bunu uygulamakla sürekli ileriye doğru yol alabiliriz.

Bununla ilgili bir başka önemli nokta sürekli, aralıksız, kesintisiz iş görme alışkanlığı edinmektir. Günlük kahramanlıklarla bu işin yürümeyeceğinin bilincine hepimiz varmalıyız. Parlak, gösterişli, kısa

süreli, kahramanlık taslamaya yarayan işleri yapmak kolaydır. Asıl kahramanlık, küçük, günlük, fakat sürekli, örgütün yaşaması, işlerin yürümesi açısından gerekli, büyük ün sağlamayan işleri yapmaktır. Asıl böyle arkadaşlar, toplumculuğa doğru gidişte en büyük katkıyı yapmış olacaklardır."[2]

Fakat, 1966 ve 67 yılından itibaren FKF'nin çevresine yeni insanlar gelmeye başlar. Üye sayısı artar, yeni fikir kulüpleri kurulur. Bu gelişmeyi, FKF yöneticileri şu şekilde değerlendirmiştir, "Kısa zamanda bu hızlı gelişimin sağlıksız bir yönde olduğu göze çarptı. Fikir Kulüplerinden bir kısmı sosyalist dünya görüşüne karşı kişiler tarafından, diğer bir kısmı da o güne kadar hiçbir örgütlenme hareketi içinde yer almamış, deneyimsiz arkadaşlar tarafından kurulmuştur."[3]

TİP Gençlik Sorunları Sorumlusu Sadun Aren'in yazdığı gibi, "1967'den itibaren üniversite gençliği de devrimci bir güç olarak politika sahnesine çıkmıştı. Gençlerin temel örgütü Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) idi. Bu federasyonun oluşmasına Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi Fikir Kulübü öncülük etmişti. İlk bir kaç yıl FKF'nin yönetimine TİP'li gençler egemen olmuşlar, fakat öğrenci hareketleri gittikçe sertleşince yönetimden ayrılmak zorunda kalmışlardır."[4]

FKF Dev-Güç'e Katılır

TİP'e karşı parti içinden ve dışından gelişen muhalefetin yoğunlaştığı bir zamanda, Mihri Belli ile ilişkileri olan, Almanya'dan yeni gelmiş ve Ankara Hukuk Fakültesi'nde asistanlık yapan Doğu Perinçek, 23-24 Mart 1968 günleri, Ankara'da yapılan kongrede, FKF başkanı seçilir.

Kongreye katılmış olan Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır, "Perinçek'in Aren-Boran, Hüseyin Ergün, Veysi Kemal Sarısözen eliyle başkan seçtirildiği kongre salonunda, Sadun Aren ve Veysi Sarısözen yan yana, tam önümde oturuyorlardı. Doğu Perinçek, konuşurken, Aren, Veysi'ye döndü ve 'Yanlış yaptık galiba' dedi yavaşça."

Adalet Partisi Erzincan milletvekili Sadık Perinçek'in oğlu olan Doğu Perinçek, FKF'ye başkan olduktan hemen sonra, TİP yönetiminin benimsemediği Devrimci Güçbirliği'ne (Dev-Güç) katılır.

Bu sırada, TİP'den ihraç edilen 13 kişiden bir kısmının da katılmasıyla MDD'ci kesim, 28 Mayıs 1968 günü, daha sonra, bir partiye dönüştürmek ya da bir partinin tabanını oluşturmak amacıyla, Milli Demokratik Devrim Derneği'ni kurar.

Aynı dönemde, Erdoğan Güçbilmez, Şahin Alpay ve Doğu Perinçek, Forum dergisi sahipliğini üstlenir. Forum dergisinin yanısıra, FKF Başkanı Doğu Perinçek, Erdoğan Güçbilmez ve Şahin Alpay'la birlikte, ideolojik-teorik bir yayın organı çıkarmak amacıyla çalışmaya girişir. Doğu Perinçek, bu nedenle, Mihri Belli ve yandaşları ile ilişkiye girer. Bu amaçla bir dizi görüşme ve tartışma yapılır.

Sonuçta, Yazı Kurulunu Vahap Erdoğdu, Seyhan Erdoğdu, Münir Ramazan Aktolga, Gün Zileli (DTCF Fikir Kulübü Başkanı), Atıl Ant (Hukuk Fakültesi Fikir Kulübü Başkanı), Cengiz Çandar'ın oluşturduğu Aydınlık dergisinin sahiplik belgesi, Ankara Valiliği tarafından 24 Temmuz 1968 tarihinde Münir Ramazan Aktolga'ya verilir.

Doğu Perinçek'in bu tür ilişkilere girmesi ve ayrıca FKF'nin Dev-Güç içinde yer alması TİP Genel Merkez yöneticilerini tedirgin eder. Mehmet Ali Aybar, Doğu Perinçek ile görüşme yapar ve FKF'nin Dev-Güç'ten hemen ayrılmasını ister. Fakat Doğu Perinçek bunu kabul etmez. Bunun üzerine, 8 Temmuz 1968 günü yapılan FKF-GYK toplantısında, Doğu Perinçek genel başkanlıktan devrilir, yerine Zülküf Şahin getirilir.

İşgaller

FKF ve TİP içindeki tartışmaları açığa çıkartacak iki olay olur bu sırada: 1968 Haziran üniversite ve Temmuz 1968 Çekoslovakya işgali.

1968 Haziran'ında öğrenciler üniversiteyi işgal eder. TİP yönetiminde, bu gelişmelerin denetim altına alınamayacağı, partinin kontrolünden çıkabileceği ve partiye zarar verebileceği endişesi hakim olur.

TİP, Siyasi Partiler Yasasına göre kurulmuş, üzerinde sürekli olarak TCK'nun 141. ve 142. maddelerin baskısıyla birlikte, siyasi iktidarın yanısıra, anti-komünist güçlerin doğrudan ve dolaylı, açık ve gizli saldırılarına hedef olan Türkiye'nin tek yasal sosyalist partisidir. Kendine özgü programı, tüzüğü olan, bu çerçevede çalışan ve TBMM'de 15 tane temsilcisi olan bir partidir. Bunun yanında toplumun her kesiminin bakışı üzerinde olduğu için bütün hareketleri gözaltında olan bir partidir de. Bu nedenle, Sadun Aren, üniversite işgalleri sırasında, içlerinde Atıl Ant'ın da bulunduğu bir grup FKF'liyi TİP Çankaya örgütüne çağırır ve "eylemlerinin partiye zarar verebileceğini, bu nedenle işgalleri bırakmalarını" ister. Ama gençler bunu dinlemez.

Mihri Belli ise yazdığı bir yazıda, "Nerde hareket, orda bereket" diyerek, işgal hareketlerini desteklemektedir.[1]

Üniversite işgallerinin hemen ardından, Sovyetler Birliği'nin 21 Ağustos 1968 günü sabahı Çekoslovakya'yı işgal etmesiyle sadece TİP'de yer alanlar değil, tüm Türkiye solu en derin ideolojik-teorik bunalımlarından birini yaşar ve zaten Marksizmi yeni yeni keşfetmeye başlayan Türkiye solunun içinde bulunduğu ideolojik kargaşa daha da artar. TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, "Sovyet işgalini Amerika'nın Vietnam'a yaptığı işgale" benzeterek şiddetle suçlar ve "Türkiye'ye özgü sosyalizm", "Güler yüzlü sosyalizm" gibi sosyalizme kendine özgü yeni yorumlar getirir.[2]

O zaman SBF-SFK Başkanı olan Muharrem Kılıç, kendisini de etkileyen bu gelişme konusunda şunları söylemiştir:

"Çekoslovakya'nın işgali üzerine TİP Genel Başkanı Aybar'ın demeçleri hepimizde bir şaşkınlık yarattı. Bu yaklaşımı benimsemeyenlerin bulunduğunu öğrenmek ise TİP'teki ayrılığı büsbütün su yüzüne çıkartu. Biz önceleri ayrılığın sadece işgal karşısındaki tutum farkı olduğunu düşünüyorduk ve doğrusu daha önceki tartışmalardan haberimiz yoktu. Oysa işgalden de önce, sosyalizmin bilimselliği üzerinde, Sayın Aybar'ın daha sonra yazılı biçimde de ifade ettiği gibi, kuşkular varmış ve bunu TİP-MYK üyelerine de söylemiş. Asıl yol ayrımı burada olmuş. Çekoslovakya olayı ise varolan bu tartışmanın somut alanı idi. Nitekim Sayın Aybar, 1968 Eylül ayında Çankaya ilçe ve Ankara il kongrelerinde düşüncelerini daha belirgin biçimde anlattı. Proudhon, Bernstein ve Kautsky konusunda daha dikkatli olunmasını öneriyor, 'Öncü parti', yasallık, sovyet iktidarı ve proleterya diktatörlüğü gibi konularda yepyeni (ya da bizim beklentilerimizden çok farklı) şeyler söylüyordu. Ceberrut devletten sözediyor, 'Güleryüzlü Sosyalizm' sloganını işliyordu. İki arkadaş bu kongrelerde duyduklarımızdan emin olabilmek için, Aybar'ı bir kez daha dinlemek üzere 5-6 Ekim'de yapılan Istanbul il kongresine gittik. Spor ve Sergi Sarayı'nda yapılan bu kongrede de Genel Başkan aynı çizgisini sürdürdü. Bizim kafamızda canlandırdığımızdan bir hayli farklı parti, devlet ve sosyalizm fotoğrafı çiziyordu. Biz bu kongreden sonra kesin yargıya ulaştık ve Aybar'ın dediklerine katılamayacağımız sonucuna vardık. Aslında bu karar bizim için çok önemliydi. Çünkü gerek TİP, gerek Genel Başkan bizim gözümüzde son derece saygın ve bir ölçüde de tartışılmaz bir konuma sahipti. TİP'in üzerine titrerdik. Onun en küçük de olsa faaliyetlerinde ya da görünümündeki bir zaafiyeti asla kabul edemezdik.

İşte böyle bir durumdayken ve üstelik de 2 Haziran 1968 ta-

rihinde yapılan kısmi senato-milletvekili ve yerel seçimlerde TİP'in oyları yaklaşık % 70 artmışken gerek gençlik, gerek öğretmen, gerek işçi hareketinde TİP saygınlık ve etkililiğinin doruğundayken, Genel Başkan Aybar'ın bilimsel sosyalizmden, Marks, Engels ve Lenin'den kuşku duyarcasına bir eğilim sergilemesi bizi sarsmıştı. Öte yandan giderek güç kazanan MDD hareketinin baskısı bizi iki arada bir derede bırakıyordu. Türk Solu ve Yön tarafından TİP'e yöneltilen ağır eleştiriler kanımıza dokunuyordu. Sosyalist hareketin stratejisinin en doğru biçimde belirlenmesine, en çok gereksinim duyulan ve Türk Solu'nun başlattığı ideolojik bombardımana karşı işçi sınıfı öncülüğünde sosyalist bir halk hareketinin teorisine ve söylemine her zamankinden daha fazla muhtaç olduğumuz bir dönemde, Aybar'ın Marksizmi sorgulayan sağa dönük tutumu tam bir şok yaratmıştı. O güne kadar TİP'i büyük bir içtenlik ve saygıyla benimseyen arkadaşlarımız bu noktadan itibaren TİP'ten soğumaya ve hızla MDD saflarına katılmaya başlamışlardı. Aybar'daki bu değişikliğe, kendi aramızda 'Aybar cüst etti' diye bir deyim kullanırdık. Gerçekten Aybar'ın cüst etmesi (su koyvermesi) sosyalist gençleri hızla TİP dışına ve hatta genel olarak partisizliğe, anti-parti konumuna itti. Gençliğin otoriteye, disipline ve uzun dönemli sabırlı siyasal faaliyete zaten pek yatkın ve hazır olmadığını, üstelik adı 'komüniste' çıkmış bir somut örgütün (TİP'in) yükünü taşımaktansa, daha genel, lastikli bir 'devrimcilik' şemsiyesi altında toplanmanın rahatlatıcı ve de tatmin edici bir fırsat olduğunu düşünürsek, 1965'ten itibaren hızla gelişen sosyalist gençlik hareketinin neden birdenbire çizgi değiştirdiğini daha iyi kavrayabiliriz.

Biz bu yol ayrımında hem Aybar çizgisine, hem de MDD çizgisine karşı çıktık. Marksizmin temel ilke ve kavramlarını sorguladığı için Aybar'a; 'İşçi Sınıfı Öncülüğü'nü, 'Sosyalist Türkiye' sloganını reddettiği ve 'Sivil-Asker-Aydın Zümre', 'Milli Ordu', 'Ordu Gençlik El Ele, Milli Cephede' gibi sloganlara sarıldığı için de MDD hareketine karşıydık. Üstelik MDD çevreleri sadece TİP'in yönetim anlayışına değil, düpedüz TİP'in kendisine karşıydılar. Partili olmak adeta günah gibiydi. 'Sosyalizm' sözcüğü, 'milli cepheyi bozacağı, müttefikleri ürküteceği' gerekçesiyle fiilen yasaklanmıştı. Gerçi MDD stratejisi ile ilgili tüm tahlillerde aşırı biçimde 'Marksist-Leninist söylem' kullanılıyordu, fakat eylemlerde 'işçi sınıfı' ve 'sosyalizm' deyimleri adeta ihanet sayılıyordu. Ürkeceği söylenen müttefikler ise teorik düzeyde küçük burjuvazi ve milli burjuvazi idi. Ama pratikte bu, parlamento dışı iktidar arayışları geleneğini sürdüren 'sol' Kemalistlerdi; o günün koşullarında ise Halkevleri

yönetimini elinde tutan bazı 27 Mayısçılar ve onların kimi derneklerdeki yandaşlarıydı. İşte böylesine bir keşmekeş ve Aybar'ın yarattığı hayal kırıklığı ortamında yüreğimize su serpen tek şey Aren ve Boran'ın da içinde bulunduğu bazı Parti büyüklerinin gerek bilimsel sosyalizme, gerekse işçi sınıfı öncülüğündeki, sosyalist iktidarı hedefleyen bir siyasal çizgiye sahip çıkmaları ve bu yönde birlikte hareket etmeleridir.

Her ne kadar Kasım 1968'de yapılan TİP 3. Olağan ve Aralık sonunda yapılan 2. Olağanüstü kongrelerinde Aybar yeniden Genel Başkanlığa seçilmiş ve GYK listesini ağırlık olarak kendi yandaşlarından oluşturmuş ise de, Parti içinde Aren-Boran liderliğindeki hareket sonuçta başarıya ulaşmıştır.

Bizim 1968 sonundan itibaren tüm çabalarımız iki cephede oldu. Birincisi, üniversite gençliği içindeki konumumuzu korumak; ikincisi ise TİP'deki iktidar savaşımına etkin biçimde katılmak. Bu çabalarımızdan birincisinde başarılı olamadık. İkincisini ise büyük bir sabır ve özveriyle yürüttük ve başardık."

Aybar'ın TİP içerisinde kişisel bir yönetim kurarak sosyalizmi, parti program ve kongre kararlarına aykırı yorumlama tavrı ile ideolojik ve teorik yaklaşımına karşı olan Behice Boran, Minnetullah Haydaroğlu, Şaban Erik, 16 Ekim 1968 tarihinde TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'a karşı Behice Boran, Sadun Aren, Minnetullah Haydaroğlu, Şaban Erik imzasıyla ortak bir önerge verir.[3]

9-12 Kasım 1968 günleri Ankara'da, TİP'in olağan üçüncü büyük kongresinde yoğun ideolojik tartışmalar yaşanır. Fakat partinin durumunda bir değişiklik olmaz ve partinin içindeki grupların daha da artmasının yanısıra Mehmet Ali Aybar'ın yeniden TİP Genel Başkanı olmasının da yolu açılır.

Buna tepki duyan bir kısım TİP üyesi, 16 Kasım 1968 Cumartesi günü TİP Kartal ilçe binasını işgal eder, 20 Aralık 1968 Cuma günü de özellikle Bakırköy, Eminönü, Kartal, Zeytinburnu, Eyüp ve Gaziosmanpaşa ilçelerine mensup otuz kadar TİP üyesi TİP Istanbul il merkezini işgal eder. Merkez İşgal Komitesi adına konuşan işçi Metin Bilgen, "Hareket Aybar istifa edene kadar devam edecektir" der.[4]

Partinin bu huzursuzluklar içerisinde varlığını sürdürmesinin olanaksız hale geldiğini düşünen ve Aybar'ın tek başına partiyi yönetmesine karşı çıkan muhalefet grubu, en kısa zamanda olağanüstü kongre toplanmasına karar verir. Olağanüstü TİP kongresi, 28-29 Aralık 1968 günleri Ankara'da yeniden toplanır. Bu kongrede, seçimlere dört grup girer: Aybar grubu, Aren-Boran grubu, Üçüncü Yol grubu ve MDD grubu.

Kongreye ayrı bir grup olarak katılan MDD'ciler, kongre öncesinde ve kongre sırasında dağıttıkları bildirilerle, "Devrimci Grubun desteklenmesi partiyi bugünkü açmazdan kurtaracak tek çıkar yoldur" diyerek delegelere ayrı bir liste sunar. Muhalefet gruplarının beklentisi gerçekleşmez ve Mehmet Ali Aybar yeniden TİP Genel Başkanı olur.

Bu kutuplaşma TİP'i ve ona paralel olarak yürüyen FKF'yi de temelli olarak felce uğratmaya yeter. TİP Merkez Yönetimini oluşturanların başını çektikleri ideolojik-teorik tartışmalar, FKF içinde TİP'e paralel olarak politika yapan veya üreten gençlerin bir kısmını açmaza sürükler, bir kısmını yeni arayışlara, bir kısmını da kendi başının çaresine bakmaya yöneltir.

"TİP'te Artık Mitler Yıkılmıştır"

1966 Kasım'ında yapılan TİP ikinci büyük kongresinde, muhalefetin ortaya çıkmasından sonra TİP'in 29-30 Aralık 1968 günleri, olağanüstü kongresinde parti içerisindeki grupların yaptığı tartışmaların sonuçlarını Doğan Özgüden'in, "TİP'te Artık Mitler Yıkılmıştır"[1] diyerek, değerlendirdiği olayları Aren-Boran ekibi içinde yer alan Muharrem Kılıç da şöyle değerlendirmiştir:

"Biz partiye, parti yanlış yapmaz diye çok güvenirdik.. Parti il ve ilçe başkanları bizim için ilahlardı. Hele Mehmet Ali Aybar, müstesna bir insandı. Biz bu kadar çok bağlıydık partiye.

O kongre kıran kırana geçti. Çetin Altan, Mehmet Ali Aybar'ın sosyalizmi yanlış anladığını, teoriyi sulandırdığını, söyledi. Sadun Aren'e 'Amerikan ajanı' dendi. Kötü şeyler oldu ve maalesef o kongrede bölünme meydana geldi.

Biz o dönem herhangi bir kimseyi değil TİP'in bütünlüğünü savunuyorduk, ama o kongrede Aren-Aybar ayrılığı çıkınca pek çok arkadaşımızda, özellikle gençlerde resmen psikolojik bir çöküntü oldu. Biz hiç beklemezdik. Partinin bölünmesi ne demek? Hayalimize, bilincimize getirmeyeceğimiz birşey.

O bölünme genç arkadaşlardan çoğumuzu etkiledi. Psikolojik bir darbe etkisi yaptı arkadaşlarda. Hüseyin İnan bu darbeyi en çok hissedenlerden birisidir. Hepimizden çok partiye bağlıydı. Ve giderken çok hızlı gitti. Partiden ayrılacağına inanamadım. Çok hızlı koptu ve gidip o gidiş. Adeta nefret etti, öyle gitti. Gitmesi doğru muydu? O başka bir sorun, ama psikolojisini anlatmak için söylüyorum. Bu durum parti içinde varolan MDD tartışmasını canlandırdı ve güçlendirdi. Bütün bu olaylar gençliği demoralize etti ve bölünerek her-

kes bir yere savruldu. Değil bir sosyalist örgüt ya da parti disiplinine, herhangi bir örgüt disiplini ve tüzüğüne uygun örgüt bilincine sahip olmayan insanların TİP'e yaptığı zararlar, bir partiye değil, aslında Türkiye'de sosyalist hareketin kendisine yapılmış, bunun olumsuz gelişmelerini daha sonraki kuşaklar sürekli yaşamıştır.

Biz pasifist bir konumdaydık. Onlar, 'Nerde hareket orda bereket' diyorlardı. O dalga, konuları bilen pek çok genç insanı da sürükledi. SBF'ye bizden sonra İstanbul Tıp'tan gelen Hüseyin Cevahir bu arkadaşlarımızdan birisiydi. Gelir gelmez Fikir Kulübünün üyesi oldu. Şiir yazardı ve şiir okumayı çok severdi. TİP üyesiydi. 1,5 yıl SBF'nin yurdunda aynı odada birlikte kaldık. Birbirimizi çok severdik. Hüseyin çok duygusal bir insandı. Şair ruhlu olduğu için bütün hareketler görkemli, büyük olsun, gelişsin isterdi.

Bize, 'iyisiniz, hassınız ama çok pasifsiniz' derlerdi. Biz kavga-döğüşe karşıydık ama kavga-döğüş insanları etkiliyordu. Sırf davranışlarını kahraman ve iri yarı fiziğine bakarak babayiğit bir adam diye gördüğü için bazı kimselerden etkilenerek MDD'ci olan bazı arkadaşlarım vardı.

Aslında biz de 'militandık'. Ama bu militanlık sözcüğün dar anlamındaki gibi kavga-dövüş-kaba kuvvet gösterisi biçiminde değil, eğitim seminerleri, söyleşi toplantıları, konferans ve açık oturumlar, sergiler, kitap ve dergi satışları, pano düzenlemeleri (ki bununla Türkiye ve dünyayı çok yakından izleyerek güncel konulardaki mesajımızı iletiyorduk), Öğrenci Derneği'nin rutin çalışmaları, kulüp içi işleyişlere ve FKF ile Parti çalışmalarına canlılık getirmek ve en önemlisi kendimizi bilgi ve deneyim yönünden geliştirmek gibi konularda kendini gösteriyordu. Planlı, ciddi, düzenli çalışma bizim militanlık anlayışımızdı. İşin, deyim yerindeyse mutfağında terlemeyi gerektiriyordu. Bildiri dağıtmaktan afiş yapıştırmaya, yollara yazı yazmaktan miting tertiplemeye, üyelerin özel sorunları ve dersleriyle ilgilenmekten Parti'de nöbet tutmaya kadar uzayan bir dizi görev yapıyorduk. Bu anlamda sosyalizm için çalışmak bizim için ibadet düzeyinde bir militanlıktı. Oysa öyle bir döneme girmiştik ki, 'devrimin' yakın olduğu varsayılan, hem de bu devrimin gençlik tarafından yapılacağı ya da ateşleneceği umulan bir ortamda, sözünü ettiğim mutfak çalışmalarının gerektirdiği sabır ve özveriyi hiç kimse avantajlı görmüyor, belki de o günkü toz duman içinde bunun önemini düşünmeyi bile fuzuli buluyordu. Tam tersine, gece yarısı bir yurdun ya da okulun işgal edilmesi, faşistlerle girişilen bir kavga, molotof kokteylinden zincir taşımaya, silah taşımaktan judo öğrenmeye dek fiziksel militanlık prim yapıyordu.

1968'in Nisan ayından itibaren başlayan ve tüm üniversitelerde (İlahiyat dahil) çığ gibi yayılan boykot, işgal, direniş vb. olaylar, uzun dönemli, akılcı ve gerçekçi çalışma yöntemleri yerine çabuk sonuç getireceği sanılan, daha çok tepkiyi yansıtan ve fiziksel savunma ya da hücumu öne çıkaran yöntemleri dayatıyordu. Dayatıyordu diyorum çünkü, 1968'lerde patlak veren öğrenci gençlik eylemleri Fransa, Almanya, ABD ve başka ülkelerde olanlardan şu noktada farklıdır. Örneğin Fransa'da gençlik hareketi, sağ iktidarın ilerici sosyalist harekete yönelik baskıları yüzünden başlamış değildir. Oysa Türkiye'de olan şey, güçlenen sol harekete ve onun canlı biçimde kendisini ifade ettiği üniversite gençlik hareketine, sağ iktidarın ve gerici güçlerin cebren dur diyebilmek üzere yarattığı ve beslediği şiddet ortamının bir sonucudur.

Ayrıca Che Guevera efsanesi var, Küba anlatılıyor. Birşeyler yapmak lazım. Bir takım insanlar buna yöneliyor.

Akşam konuşuyorsun gayet normal. Adam bizim gibi düşünüyor. Seninle birlikte. Sabahleyin bakıyorsun adam gitmiş MDD'ci olmuş. O dönem çok kullanılan , 'O da kaymış' deyimi vardı. 'Yahu nereye kaymış?' diye sorardık. 'MDD'ye kaymış' denilirdi. O kadar hızlı bir gidiş vardı. Öyle bir dönemdi. Biz düşüncemizi ve TİP'e karşı tavrımızı değiştirmedik. Ben hep sosyalist devrimi savunanlarla birlikte oldum.

1968 yılı sonunda yapılan fikir kulüpleri kongrelerinde Ankara'da sadece SBF-SFK bizlerin elinde ve istisnai bir durumdaydı. Diğer fikir kulüpleri MDD'cilerin elindeydi. Tabii biz de her eyleme gidiyoruz, eylemlere katılıyoruz ama onlardan başka birşeyi savunuyorsun. SBF'de bizim grup hakimdi, ama diğer okullarda sayı olarak MDD'ciler hakimdiler. TİP'in egemenliği gitmiş, MDD'nin egemenliği başlamıştı. Zaten o dönemde MDD'ci olmamak, olamamak ve Sosyalist Devrimci olmak, orada kalmak başlı başına bir iştir."

FKF'nin Üçüncü Genel Kurul Toplantısı

FKF olağan kongresi öncesinde, ne Sosyalist Devrimci, ne de MDD'ci olarak adlandırılan ekiplerin ne yapacakları çok açık ve kesin olarak belli değildir.

FKF kongresine katılmak üzere içlerinde Atıl Ant'ın da bulunduğu Ankaralı MDD'ci bir grup, bindikleri trende, Yugoslavya'yı revizyonist olarak gördükleri için, "Revizyonistler Belgrat'a" diye slogan atarak, Istanbul'a doğru yol alırken, aynı sırada aralarında Çağatay Anadol, Metin Çulhaoğlu, Münir Ramazan Aktolga'nın da bulunduğu ODTÜ'lüler de bir otobüsle, Istanbul'a gelmişlerdir.

Fen Fakültesi ve SBF'de komandolarla yapılan kavgaların en önünde yer alan Yusuf Küpeli, Mustafa Kemal Çamkıran ile Gazanfer Bilge şirketine ait bir otobüsle Istanbul'a gelmektedir. Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır, "Suriye uyruklu bir öğrenci aracılığıyla El-Fetih örgütüne gitme işlerini yoluna koymuştum. O zaman Demokratik Cephe'den vb. hiçbir şeyden haberim yoktu. O Arap öğrenci, eğer beni işletmemişse, doğru konuşmuşsa çıkıp gidecektim. Vakit geçiriyordum.

Böyle bir günde, SBF'de komandolarla yaptığımız ve onları dövdüğümüz kavganın akşamı, Doğu Perinçek geldi ve bana, 'Sen boy hedefi haline geldin. Ankara'dan bir süre uzaklaş. Istanbul'a git. Hem Istanbul'da FKF'nin kongresi de olacak, katılırsın' dedi.

Ve beni kendi listelerine almak istiyordu. Doğu'ya, listeye girmek, seçilmek istemediğimi söyledim. Filistin'e gideceğimi söylemedim. O iş gizli idi. Doğu, ısrar ediyor, sadece GYK'ya gireceğimi, söylüyordu. Beni, GYK'ya layık görmüşlerdi sadece. Daha önemli arkadaşları vardı. Benim gibi birisinin de adı olursa, oy getirir diye düşünüyorlardı herhalde. Sonunda, GYK'ya girmeyi kabul etmek zorunda kaldım. Nasıl olsa önemli değil, kimsenin dikkatini çekmez, tüyer giderim, diyordum.

Mihri Belli, Doğu Perinçek, MDD grubunun başkan adayları Cengiz Çandar, Gün Zileli, Ömer Özerturgut idiler. Karşı tarafın başkan adayı da Hüseyin Ergün idi."

MDD'ciler Türk Solu dergisi bürosunda bir toplantı yapar. DÖB'lüler, o zaman, Istanbul'da MDD'nin önde gelen militanlarıdır. Toplantıda DÖB'lülerle birlikte Yusuf Küpeli, Mustafa Kemal Çamkıran, Münir Ramazan Aktolga, Vahap Erdoğdu, Seyhan Erdoğdu, Erdoğan Güçbilmez, Doğu Perinçek gibi kişiler de bulunmaktadır. DÖB'lülerin, FKF kongresindeki görevi, "İlkel oportünistler" dedikleri TİP'lileri kongre salonunda bağırıp, çağırıp baskı altına almaktır. Bu görevlerini kongrede başarıyla yerine getirirler. Doğu Perinçek, bu arada, Veysi Sarısözen ve Rahmi Aydın ile ayrı ayrı görüşmeler yapar.

FKF'nin üçüncü genel kurul toplantısı böyle bir durumda 4 Ocak 1969 tarihinde Istanbul, Aksaray Küçük Opera Tiyatro salonunda 160 delegenin katılımıyla başlar.

Kongrenin açılmasıyla birlikte İstiklal Marşı okunur. Atalay Savaş, Vedat Demircioğlu ve bütün devrim şehitleri için saygı duruşu yapılır. Yapılan seçim sonunda kongre başkanlığına Adil Özkol, ikinci başkanlığa Erdem Hançer seçilir. Kongrede, önce hapishanelerde bulunan devrimci öğrencilere ve yazarlara bir telgraf çekilmesi oybirliğiyle karar altına alınır. Sonra çalışma raporu okunur.

İkinci gün, kongrede SD'cilerden Veysi Kemal Sarısözen, Sıtkı Coşkun, Zülküf Şahin, Mümtaz Kotan, Alev Ateş, Nurkalp Devrim, Ertuğrul Günay, Hasan Yalçın, Fikret Ersezen, Nihat Emeksiz, Mustafa Ulusoy, Nedim Öztaş ve MDD'cilerden Erdoğan Güçbilmez, Doğu Perinçek, Sait Kozacıoğlu, Gün Zileli, Ömer Özerturgut, Atilla Sarp ve Mehmet Demir görüşlerini dile getirirler.

Münir Ramazan Aktolga, yaptığı konuşmada, Türkiye'de sol hareketin kopuk ve dağınık bir dönemde olduğunu ifade ederek sözlerine başlamış ve aydın kesiminde sorunun üç noktada toparlanabileceğini belirtmiştir. Aktolga'ya göre aydın kesimin ilk meselesi okumaktır. Metod kavrandıktan sonra, ülke şartlarının iyi tahlil edilmesi ve genel doğrulara varılması üzerinde durulmalıdır. Davranışların uygulanması için, ancak bu dönemde kitleyle organik ilişki mümkün olabilir. Daha sonra Milli Demokratik Devrim gerektiğini belirten konuşmacı, bunda başarınınsa, ancak, emekçi sınıfların öncülüğünde olabileceğini ortaya koymuştur.[1]

Bildiri Komisyonu oluşturulur. Komisyona Münir Ramazan Aktolga, Bekir Sıtkı Coşkun ve İlkay Demir seçilir.

1968 yazında meydana gelen olaylarla ortaya çıkan ve FKF'nin iç çelişkilerinden, iç çatışmalarından uzak, kişilerin tesbit ettiği fikirlerle bağlarını bilmeyen, eski MDD ve SD'nin sivrilmiş, kutuplaşmış ilişkilerinden hoşlanmayan, kalıpçı akımları reddeden, talepleri demokratik, özlemleri sosyalist ve devrimci olan yeni güçler, kongrenin geleceğini belirler ve kendileri gibi ortaya çıkmış yeni unsurlara oy verirler.

Muharrem Kılıç, bu konuda şunları anlatmıştır: "Istanbul'da yapılan FKF kongresinde MDD-SD tartışmaları oldu. Hüseyin Ergün, 'FKF'yi biz kurduk. Fakat bu herifler geldiler rezil ettiler. Bunu yeniden sahiplenmek gerekli' dedi. Hüseyin Ergün o kongrede aktif bir rol oynadı. Istanbul grubunun büyük çoğunluğu bizdeydi. Biz de, SBF'nin 17 delegesi olarak tavrımızı çok net belirlemiştik. Hüseyin Cevahir de bizimle beraber. Hüseyin Ergün'ü destekliyoruz. Aramızda fiilen bir ittifak oluştu.

Biz kongreyi Istanbul'da kazandık. GYK'na çoğu arkadaş bizden seçildi. Fakat kongrenin ertesinde GYK toplantısı Istanbul'da yapılması gerekirken yapılamadı, toplantının Ankara'da yapılması zorunluluğu doğdu. Toplantının yapılamaması zamansızlık değil bir ufuksuzluktandı. İnsanlar birşeyleri savunuyorlardı ama tam emin değillerdi. FKF Istanbul Sekreteri Veysi Sarısözen bizim gruptandı ve Hüseyin'le birlikte gibiydi, ama çekiniyordu. Yüzde yüz özdeş görünmek istemeyen bir hali vardı. Onların da isteksizliği nedeniyle yeni seçilen GYK toplantısı Istanbul'da yapılamadı, Ankara'da yapıldı.

FKF Istanbul Sekreterliği GYK üyelerinin, seçimin yapılacağı Ankara toplantısına gelmeyişleri ve Veysi Kemal Sarısözen'in liderliğini yaptığı grubun, o dönem taraf tutmakta gösterdikleri ikircikli tutum FKF-GYK toplantısı sonucunu bambaşka yaptı. Ankara'daki yapıyı da ben biliyorum. Hüseyin'in başkanlığına karşılar. Durumu kavradım. Hüseyin Ergün, bana gelip,

'-Ben başkanlığa adayım', dediğinde, eski genel başkanımız olduğu için harcanmasından korkuyor ve istemiyordum. Çünkü kaybedeceğini biliyorum. Buna rağmen Hüseyin,

'-Bu bir görevdir. Bunca emekten sonra FKF'nin sahipsiz bırakılmasını istemiyorum. Tek başıma da kalsam bunu yapacağım', dedi. Kendisini, FKF'yi derleyip toparlamakta misyon sahibi olarak görüyordu. Sonuçta Genel Başkanlık seçimini Yusuf Küpeli kazandı.

"Görüşlere Değil Asıl Olarak Kişilere Oy Verdiler"

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır, "Doğu'nun başkan adayları, Cengiz Çandar, Gün Zileli, Ömer Özerturgut, GYK'ya girecek oyu alamamışlardı. Genel Yönetim kuruluna giremeyince başkan olmaları da olanaksız idi. Başkan GYK içinden seçiliyordu.

Istanbul'da yapılan FKF Kurultayının galibi MDD çizgisi değildi. Halen TİP duruma hakimdi. Fakat, oy veren delegelerin çoğunun kafası karışıktı. Her iki taraftan da memnuniyetsizdiler. Görüşlere değil, asıl olarak kişilere oy verdiler. Ben de eskiden beri tanıdıkları biri idim. Daha 1965 'Dönüşüm' kavgalarında tanınmaya başlamıştım. TİP örgütü içinde de -yanılmıyorsam- sempatik bir kimlik sergiliyordum. Kongrede tek kelime konuşmama karşın, en çok oyu alan iki-üç kişiden biri idim.

Doğu Perinçek, bu kez bana başkan adaylığı teklif etti. Israr etti. Ben kazanamazsam Hüseyin Ergün kesinlikle ikinci kez başkan olacaktı. Bu durumsa, Doğu Perinçek, Mihri Belli çevresinin, FKF içinde tamamen bitmesi demekti. Zaten, kısa bir süre önce, FKF'yi terkederek DÖB'e geçmeyi düşünmüşlerdi. Ben de tesadüfen o toplantıda vardım ve gençlik örgütünün içinde bölünme olmaması için bu isteme karşı çıkmıştım. Sanıyorum daha sonra aramızdan kopacak olan Dursun Bila da orada idi ve o da bu işe karşı çıkmıştı. Kongreye kadar bekleyeceklerdi.

Doğu'nun teklifini düşündüm. Kazanamazsam çeker Filistin'e gider, kazanırsam gidişi bir süre ertelerdim. Kazanacağımı da pek sanmıyordum. Çünkü, TİP'in adayına karşı çıkacaktım ve GYK üyelerinin

büyük çoğunluğu TİP'li idi. Ben de TİP üyesi idim, TİP içinde sevilen birisiydim ama, Hüseyin Ergün, resmen onların adayıydı. Kabul ettim. Bir hafta kadar sonra Ankara FKF merkezinde seçim yapıldı. Bu kez Ankara Hukuk Fakültesi öğrencisi ve daha sonra DDKO'nın kurucularından Mümtaz Kotan da aday olmuştu. Hüseyin Ergün, Mümtaz Kotan ve ben adaydık. Sanıyorum her ikisinin aldığı oyların toplamı kadar oy aldım. Ve FKF Başkanı seçildim."

Yusuf Küpeli, 12 Ocak 1969 tarihinde FKF-GYK toplantısında FKF Genel Başkanı seçilir. Sosyalist Devrimcilerden Çağatay Anadol ile Süleyman Coşkun, MDD'ci olarak da Münir Ramazan Aktolga, Ruhi Koç, Tuncer Eşsizhan, Mustafa Ulusoy, Mehmet Demir ve Tunççetin Özkarar Merkez Yürütme Kuruluna seçilerek görev bölüşümü yaparlar.[1]

"Gençlik Otoriteyi Kendi İçinde Arıyor"

Yusuf Küpeli'nin FKF başkanı olduğu dönem FKF Merkez Yürütme Kurulu üyesi olan Çağatay Anadol, bu konuda şunları söylemiştir:

"Yusuf Küpeli, bir geçiş dönemi başkanıydı. Eski bir TİP üyesiydi, ama MDD stratejisine yakın olmakla birlikte, o stratejinin tam koç başlarından biri sayılmazdı. Yusuf, FKF başkanlığına geldiği zaman, biraz birleştirici bir misyon üstlenmeye çalıştı. Beni TİP'li olarak FKF yönetim kuruluna öneren odur. Süleyman Coşkun da TİP'liydi. Yusuf'un amacı, çeşitli siyasi eğilimlerden insanların FKF yönetiminde bulunarak, FKF'nin kucaklayıcılığı ve birleştiriciliği konusunda birşey yapmak istemesiydi.

Doğu Perinçek başkan olduğunda TİP'liler FKF'ye hakimdiler. Fakat Doğu Perinçek, kendisini TİP'li olarak gösterdi. Sadun Aren'le konuştu ve kendisini Partinin desteklediği aday haline getirdi. Fakat seçildikten sonra rengini belli etti. TİP çizgisinde olmadığı ortaya çıktı. Bir süre sonra da FKF başkanlığından düşürüldü, başkanlığa Zülküf Şahin getirildi. Fakat, Zülküf Şahin, sosyalist öğrenci hareketini toparlayıcı ve geniş çevre tarafından tutulan bir isim değildi. Yusuf Küpeli, popüler ve birleştirici bir isimdi o sıra gençlik hareketi içerisinde. Seçilme koşulları içerisinde imajı öyleydi. Aslında kendisi de birleştirici olabilir düşüncesiyle istemiştir böyle bir görevi muhakkak.

Ama o sıra Türkiye'deki gençlik hareketi çok hızlı değişiyordu. TİP'in gençlik üzerindeki otoritesi çok hızlı bir çökme süreci içe-

risindeydi. Artık hergün yeni bir dünya kuruluyordu. Kişiler hergün yerlerini yeniden alıyorlardı. İnsanlar çok hızlı fikir değiştiriyordu, strateji değiştiriyordu. Öyle bir dönemdi. Artık tek tek bireylerin önünde durabileceği bir hal değildi. Bir çözülme dönemiydi bana göre. Çözülen TİP'ti ama diyelim ki, devrimci gençliği toparlayacak bir faktör gibi olan Mihri Belli de o işi pek beceremedi. Siyasi bir hatta toparlamayı beceremedi. Mihri Belli ile TİP'in yönetiminin gençlik üzerindeki çöküşü hemen hemen paralel bir seyir izler. Mihri Belli'nin MDD stratejisinin bel kemiği gençlik ve askerlerdi. Ama üniversiteli gençlik, bir süre bunun ya farkına varmadı ya da farkına vardı da biraz Kemalist kökenleri dolayısıyla buna çok uzak değildi. Ama bir süre sonra gerek Latin Amerika deneylerini, gerek Çin deneylerini öğrenmeye ve onlara hayranlık beslemeye başlaması, MDD stratejisinde Mihri Belli'den uzaklaşmaya başlayan bir ruh halini ortaya çıkardı. Dolayısıyla TİP otoritesinin gençlik üzerinde kaybolduğu sırada Mihri Belli'nin de otoritesi kayboldu.

Gençlik otoriteyi kendi içerisinden bulma durumundaydı artık. Kendi dışında bulma imkanı yoktu. Tabii kendi içerisinden bulmak çok zor birşey. Çünkü gençliğin belli bir dinamizmi var, ama tek tek genç bireylerin birikimi böyle bir dünyada, topyekün süren bir anti-emperyalist mücadeleye teorik çözümler getirebilecek bir gençlik liderliği yoktu. Herkes, herşeyi yeniden öğreniyordu. TDGF adı altında, gençlik hareketinin istikrar kazanmış bir siyasi mihraka, merkeze bağlanması süreci tamamlanamadan kadrolar bölünmelere uğradı. TDGF, Merkezi bir örgüt olarak kalamadı. Ortaya birçok otorite çıktı."

1966-67 döneminde, SBF Yurdunda kalan öğrencilerin odalarındaki dolap kapaklarına yapıştırdıkları posterler, değişiklik göstermektedir. Yusuf Küpeli, Che Guevera'nın posterini, Kutlay Ebiri ise Mao'nun posterini asmışlar. Kişilerin Latin Amerika ve Çin gerilla deneyimlerinin etkileri ile bu posterleri dolaplarına astıkları söylenebilir. SBF'de ilk defa Maoist düşünceleri aktaran Kutlay Ebiri'dir. Kutlay Ebiri, o dönem, Mao'nun İngilizce kitaplarını bulup SBF'ne getirir ve çevresine anlatır. Hatta Türkçeye çevirerek, bunları teksir eder ve çevresindeki arkadaşlarına dağıtır. Şahin Alpay, Ömer Madra, Nuri Çolakoğlu SBF'nin ilk Mao hayranı öğrencilerdir.

"Gayesi Küba'ya Geçmek, Teori ve Pratiği Öğrenmektir"

Gençlik, kendi dinamizminin ifadesini Yusuf Küpeli'nin kişiliğinde ve FKF başkanlığı dönemi içerisinde kendi otoritesini kendi

içinden arayarak bulmuştur.

27 Mayıs harekâtı sırasında Kuleli Askeri Lisesi'nden mezun olan, Harp Okulu'nda okurken Talât Aydemir'in 21 Mayıs 1963 tarihinde kalkıştığı ihtilal hareketine istemeden sürüklenmiş, bu nedenle Harp Okulu'ndan atılmış ve hapis yatmış Yusuf Küpeli'nin anlattıkları bunu yeterince doğrulamaktadır. Istanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesince yargılandığı sıra özetle:

"Silahla kendilerini Ankara'nın içinde bulduklarını, baştakilerin kaçıp, kendilerini ortada bıraktıklarını, sonra da mahkemede beraat edip, okuldan çıkarıldıklarını, bu nedenle kinlendiğini, bu devlet nasıl yıkılır işini iyice öğrenmek istediğini ve Sovyetler Birliği'ne gitmek isteyip, Sovyet Elçiliğinde Kültür Ataşesini bularak sosyalist olduğunu, memleketine hizmet için Moskova Üniversitesinde okumak istediğini söylediğini, onun sözü üzerine, dilekçe yazıp sonunu beklediğini, fakat kendisinin oyalanmak istendiğini". söyler.[1]

Her bireyin, muhatap olduğu sorunların yarattığı tepkiler, ilk elde bireyseldir. Örneğin Mahir de, Mustafa Şahin'in verdiği bilgiye göre, kin ve hırsının, başlangıç nedeni olarak 6-7 Eylül 1955 tarihlerinde meydana gelen olayları, gösterirmiş.

Harp Okulu'ndan atılan Yusuf Küpeli de, içinde taşıdığını söylediği isyanla, dönemin siyasi iktidarına karşı yoğun öğrenci eylemlerinin olduğu ve muhalif olarak bilinen ODTÜ'ne 1963-64 öğretim döneminde kaydını yaptırır. Aynı dönem TİP Çankaya ilçesine üye olur. 1964-65 öğretim döneminde ODTÜ'den ayrılarak, politikayı öğrenmek amacıyla SBF'ye kaydını yaptırır. TİP'e girdikten bir yıl sonra 1965 Aralık ayında ise marksizmi öğrenmek amacıyla SSCB'ne gitmek ister. O dönem için çok cüretkar sayılan bu istem o günkü koşullar içerisinde doğal olarak yerine gelmemiştir. SSCB konusunda düş kırıklığına uğrayınca, gerilla mücadelesininin teorisini ve pratiğini öğrenmek, daha sonra da Che Guevera ile birlikte savaşmak amacıyla Küba'ya gidebilmek için 1967 yazında Fransa'ya gider.

Yusuf Küpeli, Paris'ten Mahir'e yazdığı 8 Temmuz 1967 tarihli mektubunda, "Biz vurduğumuz zaman, çatıyı bekçileri ile birlikte paramparça edeceğiz, teori ve kavganın tekniğini çok iyi öğrenmek gerekir. Açık çalışma içerisinde bilimsel çalışmalar yaparak ve kavganın tekniğini öğrenerek, gizlice ateşli kavgaya hazırlanmak zorunda olduğumuza inanıyorum" der.

16 Temmuz 1967 tarihli mektubunda ise, "İnsanların kurtuluşu, bizlerin emperyalizmin çemberini kırmasına bakıyor. Hem kendimizi, hem de insanlığı kurtaracağız" demiş, 32 sahifelik 24 Ağustos 1967

tarihli mektubunda da, "Harbiye'den ayrıldığımda, ağa ve bey kesen bir eşkiya olmayı çok arzu ettim. Kavgayı Anadolu'da, Anadolu insanı ile birlikte vereceğiz. Marksizmle ilgili bir ton kitap okumakla bu işler yürümez. Anadolu insanından kendini tecrit ederek, bir şeyler yapılabileceğini ummak ukalalık etmektir" diye yazmıştır.[2]

Küpeli'nin SBCB'ye gitme girişimi gibi Küba'ya gitme girişimi de gerçekleşemediği için mecburen Fransa'dan Türkiye'ye döner.

"Her Okul Kendi Düzeyinde Örgütlenme Çabası İçindeydi"

TİP yöneticilerini koruma, güvenliğini sağlama, miting ve yürüyüşlerde faşist saldırılara karşı alınacak önlemler ve saldırılar içerisinde kitlenin paniğe kapılmaması gibi konularda yeterli bilgiye ve donanıma sahip militanlar, bu dönem, ön plana çıkmıştır.

2 Haziran 1968 tarihinde yapılan kısmi senato, belediye, il genel meclisi, muhtar ve boş yerlerdeki milletvekili seçimleri nedeniyle TİP, seçimlerin olduğu bölgelerde çalışmalar yapmaktadır. TİP'in seçim çalışması yaptığı kapalı ve açık mekanların güvenliğinin sağlanması amacıyla TİP üyesi ve TİP'e sempati duyan gençler de görev almış, çalışmışlardır.

17 Mayıs 1968 Cuma günü, Ankara-Sincanköy'de bir kahvehanede yapılan TİP toplantısına sağcılar, saat 20.10'da taşlarla saldırır. Saldırı sonunda, aralarında SBF öğrencisi de bulunan 3 TİP'li yaralanır.[1]

Sağcı militanların saldırısının olduğu günün gecesi, Mustafa Kaçaroğlu SBF'deki üç kişilik odasında oturmaktayken odaya başından yaralı, SBF'den sınıf arkadaşı ve FKF üyesi olan Ferruh Çelebi'yi getirirler. Sağcıların yaptığı saldırı sonunda arkadaşının yaralandığını öğrenen Kaçaroğlu, daha rahat etsin diye kendi yatağına yatırır ve yurdun 6 kişilik başka bir odasına geçer. Kaçaroğlu'nun bir kısmını tanıdığı bir kısmını tanımadığı yeni oda arkadaşlarından birisi, olayı anlatmaktadır. Daha sonra Yusuf Küpeli olduğunu öğrendiği kişiye hitaben,

"-Mademki arkadaşlarımız dövülüyor. Biz de, bundan sonra daha örgütlü, daha hazırlıklı şekilde gidelim" diye, kendiliğinden birşeyler söyler.

Mustafa Kaçaroğlu, ertesi gün yapılan bir başka salon toplantısına TİP içinde faaliyet gösteren diğer fakültelerdeki arkadaşlarıyla birlikte, belinde bir sopa ile ilk kez, TİP'in eylemine katılır.

Artık bundan sonra gelişecek saldırılara karşı bu tür eylem ve örgütlenme biçimleri ortaya çıkacaktır.

Üniversitelerde bu eylem ve örgütlenme biçimleri zaten kendiliğinden oluşmaya başlamıştır. Fakülteler işgal edilirken, "Fakülte İşgal Komitesi", "Fakülte Boykot Komitesi", "Fakülte Boykot Tertip Komitesi", "İşgal ve Boykot Komiteleri Merkez İcra Konseyi", "Devrimci Mücadele Komitesi", "Türk Gençliği Temsilciler Meclisi" adı altında yapılanmalar oluşturuyorlar, buralara birilerini seçiyorlar ve bu gençler, kendilerini yasal soruşturmalardan korumak ve okuldan atılmamak için isimlerini ve yaptıkları bazı şeyleri gizlemek veya yaptıkları işleri gizli yapmak zorunda kalıyorlar.[2]

Oluşturulan bu yapılanmalar, zaten işlevsiz duruma getirilmiş öğrenci birlik ve federasyonlarının saygınlığını iyice azaltarak, doğrudan doğruya öğrencilere hitap eden ve nüfuz kullanan bir duruma gelirler. Öğrenci örgütlenmeleri yerine, öğrenci liderleri söz ve karar sahibi olmaya başlarlar. Böylece profesyonel gençlik liderleri ortaya çıkar.

"Kendi Aramızda Organize Bir Yapı Oluşmamıştı"

Düzene ve TİP'e karşı sürdürülen muhalefet içerisinde başlayan yakınlık, kurulan diyaloglar ve birlikte hareket etme daha sonra Mahir'in dediği gibi, "Aynıların aynı yerde, ayrıların ayrı yerde" örgütlenme çabalarına dönüşür.[1]

Zaten doğal bir örgütlenme sözkonusudur. Okulda, yurtta, kantinde, mitingte, MHP'li komandolara karşı çatışmalarda, molotof kokteyli atarken, bildiri dağıtırken vb. insanlar birlikte olmakta, birlikte karar almakta ve birlikte uygulamaktadırlar. Bu tür olaylarda birbirlerine daha çok güvenen kişilerin yakınlaşmaları, daha sonra da bir araya gelerek grup oluşturmaları doğal bir örgütlenmeyi zaten oluşturur.

Oktay Etiman, bu doğal yapının o dönem nasıl olduğunu şöyle açıklamıştır: "Kendi aramızda disiplin diyecek kadar organize bir yapı oluşmamıştı. Daha çok TİP içindeki çalışmalar sırasında birbirini görüp, tanıyan ve birbirine belli eylem biçimleri konusunda güvenebilen insanların yakınlaşmalarıydı bunlar. Yoksa planlı, programlı, düşünülmüş değildi.

TİP, o zaman bize, pasifist görünmeye başlamış. Biz bağımsız eylemler yapma eğilimi taşıyormuşuz. TİP'in disiplinine çok da bağımlı hissetmemişiz kendimizi. TİP'in, bizim de içinde bulunduğumuz çalışmalarının dışında, daha farklı eylem biçimlerinin geliştirilmesi ge-

rektiği fikri sanırım bizi etkiledi. TİP'ten ayrılış, bizim MDD platformunda biraraya gelmemiz gibi bir anlam taşıyordu. Fakat MDD topluluğu içinde de yine öğrenci yapılarının karakteriyle, belli yerde bir arada bulunanlar çoğunlukla benzer davranışlar içinde de oldular. Doğal olarak biraraya gelmelerini, birarada olmalarını sağlayan etkenler, birlikte davranmalarını sağlayan toplumsal psikolojiyi oluşturur."

"Bunlar Daha Önce Kendi Aralarında Aktif, Silahlı ve Gizli Bir Örgütlenme Yaratmışlar"

1968 işgallerinde aktif biçimde yer almış bir DTCF Tiyatro Bölümü öğrencisi olan ve daha sonra THKP-C hareketine katılan Selçuk Şahin Polat, bu konuda şunları anlatmıştır:

"Ben DTCF'ye gittiğimde, 1968 işgallerinde bir kısım kişilerle tanıştım. Bunlar daha önce kendi aralarında aktif, silahlı ve gizli bir örgütlenme yaratmışlar. Bu örgüt aslında bir nüve. Bu nüvenin başında da Sivaslı Sami Gürler ve Kahramanmaraşlı İhsan Karcı var. Bunlar, kişileri tek tek araştırıyorlar ve gizli örgütlenmelerine alıyorlar. Beni de araştırmışlar. Tiyatro Bölümünden bir arkadaşın aracılığıyla beni de örgüte aldılar.

Bu örgütün içinde DTCF'den Sivaslı Sami Gürler, Laz Tahsin Aşık, Vahdi Çağlayan, Fikret Babuş, ben ve bazı arkadaşlar vardı. Daha sonra DTCF'deki bu nüve, AİTİA'daki bir başka nüve ile birleşti. AİTİA'daki nüvede ise Şaban İba, Hüdai Arıkan, Hüseyin Işık gibi arkadaşlar vardı. 1968 işgallerinde, DTCF işgalini esas olarak yürüten bu örgüttü. Örgütün ismi de, 'Anadolu Şiddet Kumpanyası' idi. Örgüte girerken yemin ederdik. Ben, Sivaslı Sami'nin evinde yemin ettim. Masanın üzerinde bir tarafta silah, bir tarafta Troçki'nin kitabı olurdu. Silahın ve kitabın üzerine ellerimizi koyup Troçki'nin üzerine yemin ederdik. Bu hareketin amacı başlangıçta Amerikan işyerlerini bombalamaktı. İşleri de ben yapıyordum. Daha sonra da Şaban İba ile yapmaya başladık."

"Vur-Kaç"

O dönem SBF öğrencisi olan Osman Tokcan'ın söyledikleri ise Küpeli hakkında bazı konuların anlaşılmasında ipuçları vermektedir:

"1968 Temmuzunda kantinde oturuyorduk. 'İTÜ basılmış. Vedat Demircioğlu polis tarafından öldürülmüş' diye bir haber geldi. Kantin boşaldı. Herkes anfide toplandı. Biz de kalktık gittik. Önlerden bir

yere oturdum. Yusuf Küpeli, çıktı heyecanlı bir konuşma yaptı, olayı anlattı. Sonuçta, 'Biz de birşeyler yapalım' dedi ve gruplar oluşturulmaya başlandı.

Yusuf, bana, döndü, 'Osman, sen de on kişilik bir grup kur' dedi. Tabii ben şaşırdım. O güne kadar böyle şeylerden haberim yok. Ne anlarım ben. Neyse ben, o Hippy denilen arkadaşlardan kurduğum bir grupla, SBF'de sabaha kadar nöbet tuttum. Böylece ön plana çıkarak hareketin içine fiilen girmiş bulundum. Bundan sonra Hüseyin Cevahir ve Yusuf Küpeli ile çok iyi arkadaş olduk."

Istanbul'da güvenlik güçleri ile üniversite öğrencileri arasında meydana gelen çatışma, başkentte öğrenciler arasında çok sert tepkiler yaratmıştır.

18 Temmuz 1968 Perşembe günü, gece saat 19.00-20.00 arasında önce Amerikan Sinemasının önüne gelen ve kimlikleri saptanamayan bir grup, ellerindeki taşları sinemanın camlarına atarak kırmışlardır. Bundan sonra olay yerinde hiç durmayan grup, Tunus Caddesine geçerek, buradaki bekar Amerikalılara ait yatakhanenin camlarını taşlarla kırmıştır. Bu konuda adının açıklanmasını istemeyen bir polis yetkilisi, olayın polise geç intikal ettirildiğini, bu nedenle camların kimler tarafından kırıldığını öğrenemediklerini ancak bu grubun bir, "Vur, kaç" şeklinde hareket ettiğini söylemiştir.[1]

Olaylar devam eder, aynı gece yarısı Kavaklıdere'deki AID binasının camları bazı gençler tarafından kırılır. 20 Temmuz akşamı saat 19.30 sıralarında, Kızılay-İzmir caddesinde, güvenlik güçlerini şaşırtmak için Nusret Bayramoğlu adlı şahıs, oyuncak tabancalarda patlatılan mantarlardan birisini patlatmış, bu sıra Türk-Amerikan Bankasına Hukuk Fakültesi ikinci sınıf öğrencisi Mustafa Kuseyri isimli bir genç, elindeki taşları atarak, kaçmağa başlamış, ama polis iki şahsı da yakalamıştır. Bu sırada Amerikan Haberler Merkezini taşlayan SBF öğrencisi Peyami Arınık ve DDY'de mühendis olarak çalışan Nevzat Koç da güvenlik güçleri tarafından yakalanır, Yusuf Küpeli ve Sinan Cemgil ise kaçarak kurtulur.

Yusuf Küpeli'nin verdiği bilgiye göre, "Ankara'daki eylemlerin kararını veren TİP yönetiminden kişilerdi ve bu eylemin planlarını hazırlayan ise asıl olarak emekli bir kurmay albaydır." Olaylar nedeniyle, Amerikalıların bulunduğu binalar etrafında sıkı güvenlik önlemleri alınır.[2]

"Komando ve Gerilla"

"1968 yazında gazetelerde bazı haberler ve resimler çıkmaya başladı. Bunlarda İzmir civarında CKMP'li milletvekillerinden Rıfat Bay-

kal'ın CKMP'li gençlere komando eğitimi yaptırdığı bildiriliyordu. Hatta bu arada eli bastonlu Rıfat Baykal'ın belden üstü çıplak gençlerle birarada resmi de yayınlandı. Nihayet bu haftanın başında Pazartesi günü (19 Ağustos 1968 y.n.) CKMP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş'in Haber Ajansı'na verdiği bir beyanat yayınlandı. Hürriyet ve Yeni Gazete'de yayınlanan bu beyanat şöyleydi:

'Gençlik kolları, çeşitli sportif ve kültürel faaliyette bulunuyorlar. Bu arada, kendilerine judo da öğretiliyor. Komünistler, memleketi sahipsiz sanıp da sokak hakimiyetini kuramazlar, onların anlayacağı dilden konuşacak, memleketçi, milliyetçi çocuklar vardır. Bunun için gençlerimizi, mücadeleci olarak yetiştiriyoruz. Gençlerimiz, memleket vazifelerine hazırlıklı bulunuyorlar. Bulunacaklardır'

Türkeş'in bu konuda verdiği bilgiye göre, bini aşkın genç, Genel İdare Kurulu Üyesi Dündar Taşer'in nezaretinde Ankara ve İzmir'de bulunan komando birliklerinde her gün eğitime tabi tutulmaktadır. Bu eğitimde Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı Eğridir Komando Okulundaki eğitimin eşi, CKMP'li gençlere uygulanmaktadır."[1]

Aynı günlerde, "Ant dergisinde bir başka gerilla mütehassısının 'Gerillacılık - 150 Soru, 150 Cevap' başlıklı bir tefrikası başlıyordu. İspanyol iç harbinde komünist çetelere komuta ettiği anlaşılan Alberto Bayo isimli gerillacının tavsiyeleri ve dersleri iki haftadır yayınlanmaktaydı."[2]

AP'ye yakın olarak bilinen kişiler tarafından çıkartılan Yarın isimli dergi tarafından yayınlanan bu yazı özetlenerek aktarılmıştır. İki siyasi grubun askeri eğitim yapmasını konu alan bu yazıda eksik olan yan şu: Komando olarak adlandırılan militanlar düzenli bir şekilde teorik ve pratik askeri eğitim yaparlarken, gerilla (o dönem için bu terimin kullanılması büyük bir abartma) sözcüğü sadece romantik bir çağrışımdan başka birşey değildir.

"Ağır Bir Balyoz Gibi Köhnemiş Çatının Temellerine Güm Güm Vurmak İstiyorum"

Bu olayların olduğu ve İlhami Aras'ın, "SBF'ye kaydımı yaptırdığımda, iki yıl okulla, öğrencilikle hiç ilgim olmadı, olamadı. Binada hangi sınıfta okuduğumu bile bilmiyordum. Böyle bir öğrencilik hayatım vardı" dediği dönem, Yusuf Küpeli, Fransa'da olan Mahir'e yazdığı bir mektubunda, özetle şunları anlatmıştır:

"Üç aydır bir çok kavgaya girdim. Fakat bunlar yetmiyor. Ağır bir balyoz gibi köhnemiş çatının temellerine güm güm vurmak is-

tiyorum" diye yazdıktan sonra, iki aydır Maden-İş'te çalıştığını, Maden-İş'in DİSK'e bağlı bir sendika olduğunu, çivi fabrikasında hadise çıkartıp, patronu kovduğunu, aynı zamanda TİP'te çalıştığını, Fikir Kulüplerinde yıktıkları klikin bu sefer de partiye çöreklendiğini ve FKF'yi elinde tuttuğunu, tabandan gelen büyük bir baskı olduğunu, Doğu Perinçek ve arkadaşlarının bu tepkiyi kanalize ettiklerini, bu grubun TİP stratejisine karşı olduğunu, Amerikan emperyalizmine karşı geniş bir cephe kurulmasının gerektiğini ve önce milli demokratik devrim yapılabileceğini söyleyen parti dışı sosyalistlerle ortak hareket ettiklerini, ancak örgütü ele geçirebilmek için fikirlerini titizlikle gizlediklerini, Doğu'nun, FKF'nin yönetimini ele aldığını, önce milli demokratik devrim yapılması gerektiğini, sosyalizmin sonradan geleceğini, Amerikan emperyalizmi ile Türk toplumu arasındaki hakim çelişkiyi çözebilmek için aralarında çelişki olan bütün milliyetçi unsurların bir araya getirilmesinin gerektiğini, bunun için de Güç Birliği denen örgütün kurulduğunu, 1968 yazında 6. Filonun gelişi ile ilgili olarak Amerikalılara ait 30-35 binanın camlarını kırdıklarını, etkisi az olunca Kızılay'da başta Haberler Merkezi olmak üzere 7-8 yere içi siyah boya dolu şişe attıklarını, 1968 yazında Devlet Planlama dairesinde çalıştığını, Amerikalılara ait yakılacak binaları tesbit ettiğini" açıklar.[1]

"Türk Düşününün Batılılaşma Eylemleri İçerisinde Evrimi"

Bu sırada, Saffet Alp'in, "Türk Düşününün Batılılaşma Eylemleri İçerisinde Evrimi" başlıklı bir incelemesinin de yer aldığı, Hava Harb Okulu Kültür Yıllığı, "Göksenin" adlı bir kitap yayınlanır.[1] Bunun ardından şeriatçıların günlük yayın organı Bugün adlı gazete, 29 Ekim 1968 tarihli nüshasında, "Bir Yüksek Askeri Okulunda Solculuk Propagandası Yapılıyor", 30 Ekim 1968 tarihinde ise, "Bir Yüksek Askeri Okulumuzda Komünist Faaliyetlerine Dair İfşaatımız Büyük Akis Uyandırdı" başlığını atar. Bu iddialar, ihbar kabul edilerek, 29 Ekim 1968 günü, Hava Harp Okulu Askeri Savcılığı tarafından kovuşturmaya başlanır. Yapılan kovuşturma neticesinde, 2. 12. 1968 gün ve 968/3723-370-152 sayı ile, olayda suç unsurlarının bulunmadığı belirtilerek, kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir.[2]

25 Denizci subay, gericiler tarafından yapılan saldırılara, 2

Kasım 1968 Cumartesi günü, yayınladıkları bildiri ile özetle şu karşılığı vermiştir,

"Büyük Türk Ulusu,

Biz halk ordusuyuz. Hiç bir zaman, hiç bir zümrenin fikirlerine ve çıkarlarına alet olmadık, yalnız ve yalnız Atatürk'ün emrinde ve senin, yani büyük Türk milletinin hizmetinde olduk.

"Çünkü bu millet askerleri herşeyden çok sever. Çünkü bu millet asker millettir, çünkü bu millet ordu bir millettir."

Büyük Türk Ulusu,

Şuna inanmanı ve bilmeni isteriz ki, harpokulları her türlü dış etkiden uzak, özgür, mutlu ve herkesin insanca yaşadığı bir Türkiye'nin bağımsızlığı için ölüme dek savaşmaya and içmiş genç subaylar yetiştirmektedir. Bize inan ve güven.

Yalnız ve yalnız Atatürk'ün ve senin hizmetindeyiz."[3]

24 Şubat 1971 günü, generaller ve amirallerin katıldıkları bir toplantıda, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, bu olayı, şöyle değerlendirmiştir, "1961-1962'den sonra işleri rayına oturtmak için 4 sene çalışıldı. 1968'ten itibaren sapma başladı. Sapma, bugün 1961-62'teki duruma gelmeye başladı."[4]

Bu olayların yaşandığı 1968 Kasım ayında, Dev-Güç tarafından Samsun-Ankara yürüyüşü düzenlenir. Yürüyüşün temel sloganı, "Gericileri Mustafa Kemal'e Şikayet Etmek"tir.

Bu yürüyüşe katılanlar ve organize edenler arasında Doğu Perinçek, Hüseyin Cevahir, Deniz Gezmiş, Mustafa Gürkan, Mustafa Lütfü Kıyıcı, Eyüp Neşat Yıldırım, Deniz Çamlıbel, Kazım Kolcuoğlu, Bozkurt Nuhoğlu, Oral Çalışlar, Cengiz Çandar, Cihan Alptekin, Atilla Sarp, Mustafa Zülkadiroğlu, Zülküf Şahin, Demir Küçükaydın, Selahattin Okur, Mustafa Karşılayan ve eski Milli Birlik Komitesi üyelerinden 27 Mayıs Milli Devrim Derneği Başkanı Kadri Kaplan vardı. 1968 yılı Mart ayında oluşturulan Dev-Güç tarafından düzenlenen bu yürüyüş, bir cunta çağrısı olarak planlanmıştır.[5]

SBF'de İşgal

1968 Kasım ayına gelindiğinde Türkiye'deki tüm üniversitelerde boykotlar ve işgaller sürmektedir. SBF-SFK Başkanı Muharrem Kılıç ve SBF Öğrenci Derneği Başkanı Murat Cahit Koğacıoğlu'nun yönetiminde, 3 Kasım 1968 Pazar akşamından itibaren SBF'de de boykot başlatılır.

Yusuf Küpeli, bu olay hakkında özetle şunları anlatmıştır: "SBF'nin işgalini Mahir'i devirenler istemişlerdi. Aslında ben işgalin yapılmasına karşıydım. İşgal başlamadan önce Fikir Kulübü yöneticileriyle altı saat tartıştığımı hatırlıyorum. Onlara bu işin toplumsal ortamının olmadığını anlatmaya çalıştım. Dinletemedim. Onlara göre, Fransa'da olaylar oluyordu, Türkiye'de de birşeyler olmalı idi. Bir de, başlatılan Mustafa Kemal yürüyüşüne alternatif gibi idi galiba. Bu işi ancak sen yaparsın dediler. Ben de işin başına geçip işgali örgütledim. 'Sosyalist Türkiye' yerine, her yere yağlı boyalarla, 'Bağımsız Türkiye' yazdık. Hatta, beline ip bağlanarak, damdan sarkıtılan Mustafa Kemal Çamkıran, SBF'nin büyük yeni anfisinin yola bakan sinemaskop perde gibi dış duvarına, insan boyunda harflerle, 'Bağımsız Türkiye' yazdı."

SBF'de yapılan bu boykot sırasında, propaganda, bildiri, aydınlatma, güvenlik ekipleri kurulur. Herhangi bir saldırı olabilir gerekçesiyle, gece ve gündüz yurtta ve okulda nöbetler tutulmaya başlanır. Bunun için mangalar oluşturulur. Kimisi komutan olur, kimisi er olur ve hiyerarşiye uygun şekilde davranılır. Okula, yurda hoparlörler yerleştirilerek, Cebeci semtine Ruhi Su dinletilir. Hoparlörlerden tebliğler yayınlanır. Okulun her tarafına aydınlatmak için ışıldaklar yerleştirilir.

SBF öğretim üyeleri ile öğrenciler arasındaki görüşmeler 8 Kasım günü başlamıştır. Fakülte yönetim kurulu da öğrencilerle bir toplantı yapar. Bu sırada başta DÖB grubu olmak üzere bir kısım MDD'ci ekip, Samsun-Ankara arasında, "Siyasi İktidarı Ata'ya Şikayet" adıyla bir yürüyüş başlatır.

Bu arada, "Okul sağcılar tarafından basılacak", "Ölümler, katliamlar olacak", "Bir cunta gelecek" diye, boykotu yürütenlere haberler gelir. Bu yönde söylentiler yayılır. Bunların sonucunda SBF'deki boykota son verilir.[1]

"Faşist Teröre Doğru"

Boykotlar, işgaller, Amerikan işyerlerine karşı yapılan saldırılar, eylemler Ankara'daki devrimci gençlik hareketi içerisinde belli militan kadrolar ortaya çıkartır. Militan kadroların ortaya çıkmasına neden olan başka etmenler de vardır.

SBF öğrencisi Şadi Somer, bunu şöyle şöyle anlatmıştır, "Ankara'daki önemli olaylardan biri Fen Fakültesi'nde bizlerle çatışmalarıdır. O dönem komando olayı, komando kampları biliniyordu,

ama hiç ortaya çıkmamışlardı. İlk defa örgütlü bir şekilde o kavganın içerisinde komando olayı ortaya çıktı. Ertesi gün SBF'yi bastılar. O sıra Ankara'daki bütün fakültelerin öğrenci derneği seçimlerini devrimciler kazanmaya başlamıştı. Ve ilk defa olarak CKMP'li komandolar bizlere silahla saldırmaya başlayınca, biz de silahlanmaya başladık. Ardından SBF'de 5-6 kişilik bir ekip kuruldu. Bu ekip her gün sabah saat 08.00'den itibaren çeşitli okullara gidip, o okulun güvenliğini sağlıyordu. Kimimiz Fen'e, kimimiz Zıraat'e, kimimiz Tıp'a giderdik. Çünkü oradaki insanların fazla pratiği yoktu. Ve bir de biz seyyar ekip gibi dolaştığımızdan herkes bizi çağırırdı."

CKMP'li komandolar, devrimci gençlere karşı 28 Aralık 1968 Cumartesi günü, şiddete başvururlar. Komandoların, bu saldırıları sonunda sol aydınlar tarafından bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Doğan Özgüden'in, "Faşist Teröre Doğru" başlığıyla yayınlanan yazısında özetle şu görüşlere yer verilmiştir:

"Emperyalizmin ve onunla işbirliği halindeki egemen sınıfların sola açılan bütün demokrasilerde oynadıkları oyun Türkiye'de de tüm çirkinliği ve iğrençliğiyle oynanmaktadır. Bu İtalya'da da, Almanya'da da, İspanya'da da, Latin Amerika ülkelerinde de, Asya'da da, Afrika'da da böyle olmuştur. Emekçi halk kitlelerinden yana gelişen bağımsızlık ve sosyalizm hareketi kökleşmeğe başladığı zaman binbir kışkırtma ile solcular anarşinin ve kaosun yaratıcısı durumunda gösterilmiş ve arkasından çıkar düzenini sürdürecek faşist terör bütün müesseseleriyle hakim kılınmıştır. Solun militanlarına anarşi yaratma ithamını yöneltebilmek için utanma duygularını ayaklar altına almış olmak lazımdır. 1961 Anayasası'nın kabülünden sonra kanun himayesinde örgütlenme imkanını bulan solcular, anarşi ve kaos yaratmak şöyle dursun, daima kanunsuz zorbaların saldırılarına uğramış, dövülmüş, yaralanmış, hatta öldürülmüştür. Polis copları sadece solcuların kafalarına inmiş, cezaevlerinin kapıları sadece solcuları süründürmek için açılmış, sosyalist partinin binaları basılmış, yakılmış, solcu yazarlara saldırılmıştır. Solcular bu insanlık dışı saldırılara asla aynı metodlarla karşılık vermemiş, aksine, anayasa rejiminin tehlikeye düşmemesi için, büyük bir sabırla İsa tahammülü göstermişlerdir.

Anti-emperyalist ve sosyalist hareketin bütün baskılara rağmen hızla geliştiğini gören çıkarcı çevreler, bu insanüstü pasif direnişi kırmak ve solcuları anarşinin yaratıcısı durumuna düşürmek için son aylarda daha ağır tahriklere girişmişlerdir. Özellikle CIA'nın yetiştirmesi Komer'in Amerikan Büyükelçisi olarak Türkiye'ye gelmesinden sonra bu tahrikler (...) adamakıllı artırılmış ve komando baskınlarına kadar

vardırılmıştır. Artık açık ya da kapalı faşizm için ortam hazırdır. Önce CKMP'nin komandoları ile TİP'in militanları aynı kefeye konularak aşırı uçları tasfiye adı altında sosyalist hareket bir takım terör kanunlarıyla ezilmek istenecektir. AP'nin hesabı budur. Öteden beri 'bir sağa bir de sola' politikasının şampiyonluğunu yapan İnönü de böyle bir oyuna çoktan razıdır. Ama bu kısa vadeli bir hesaptır. Daha uzun vadeli hesap Amerika'nındır. Sol hareket terör kanunlarıyla da sindirilemezse, o zaman AP de, CHP de gözden çıkartılıp ordu içindeki bir 'muktedir'e yeşil ışık yakılarak Türkiye'de de Yunanistan'daki gibi bir açık faşizm kurulacaktır. Ama, ister kapalı ister açık faşizm gelsin, bağımsızlık ve sosyalizm savaşı durdurulamayacaktır. Sosyalistler, uğruna baş koydukları bu mücadeleye, canları ve kanları pahasına devam edeceklerdir. Çünkü tarihin akışı ulusal kurtuluştan ve sosyalizmden yanadır."[1]

Türkiye'de düzen karşıtı aydınlar bu değerlendirmeyi yaparken, düzen yanlısı ABD'li aydınlar da yine bu olaylar üzerine değerlendirmeler yapmışlardır.

CIA'nın has adamı olan, Richard Bissel, 'Gizli Hizmetler Direktörü Raporunu', 8 Ocak 1968'de, Harold Pratt Sarayı'nda, saat 17.00'de, haberalma ve dış politikayı görüşmek amacıyla kurulan tartışma grubunun üçüncü toplantısında, okur. "Bissel Raporu"nun bir böl ımü özetle şöyledir:

"İç kuvvet dengesine müdahale etmenin amacı, gizli operasyonlar yoluyla daha etkili, daha kudretli ve belki de daha akıllı müttefikler edinmektir. Genellikle bu yöresel müttefikler yardımın geldiği kaynağı bilirler ama ne onlar, ne Birleşik Amerika bunu kamuoyuna açıklayamaz. Gizli propaganda ve belirli ekonomik faaliyetlerde kullanılacak ajanlar, paralı görevliler olabilir. Ama daha büyük ve önemli müdahaleler için müttefiklerimiz kendi ideoloji ve amaçlarına bağlı olmalıdırlar."

"Kuruluş (CIA) bu biçim çalışmalarda kullanabileceği kişi ve araçları bulmakta şaşılacak derecede başarılı olmuştur. Yöresel bir müttefiği inanmadığı bir amaç uğrunda çalışmaya zorlamak bütün operasyonun etkisini azaltabilir, hatta tamamen mahvedebilir. Öğrenci, işçi ve kültür topluluklarına yapılan yardımların amacı, onların faaliyetlerini yönetmek değil de, belirli bir tarafa doğru yöneltmek, onları daha kuvvetlendirmek ve daha etkili hale getirmektir."

"Son birkaç cümleyi biraz açalım mı?

Diyelim ki, iktidar sağcı. CIA bunu değiştirmek istiyor. 'Öğrenci, işçi ve kültür topluluklarından' yararlanacak, bu toplulukların sağcı,

solcu, komünist, troçkist, goşist vs. olup olmadıklarına bakmıyor. 'Faaliyetlerini yönetmek, işlerine karışmak istemiyor'. İstediği ne peki? Sadece, 'faaliyetlerini belirli bir tarafa doğru yöneltmek, onları güçlendirmek, etkili hale getirmek', goşist bir örgüt sağcı bir iktidara elbette karşıdır, elbet onu devirmek ister, CIA onun goşistliğine, komünistliğine karışmaz, sadece yöneltir, güçlendirir, etkili kılar, istediği müdahale gerçekleşince hem istemediği iktidarı defetmiş olur, hem de gelecek iktidar aracılığıyla kullandığı gençlik, işçi ya da kültür topluluğunu duman eder."[2]

Emekli kurmay albay Alpaslan Türkeş'in başkanı olduğu CKMP'ye bağlı komandolarının devrimci gençlere yaptıkları saldırı sırasında öğrenci cemiyetleri yönetimini, girdikleri seçimlerde bütün fakültelerde devrimci gençler kazanmaktadırlar. Sol güçlerin toplumda ve üniversitelerde etkin duruma geldiği bir dönemde, bu gücü engellemek için ilk önce yeni seçilen AİTİA Öğrenci Derneği yöneticilerine saldırarak olay çıkartırlar. Fakat asıl büyük olaylar, 29 Aralık 1968 Pazar günü, Yüksek Öğretmen Okulu Öğrenci Derneği kongresinde meydana gelir. Kongreyi kaybeden CKMP'li komandolar, seçimi kaybedince, öğrencilere saldırarak olay çıkartır ve yakaladıkları öğrencileri döverler.

30 Aralık Pazartesi günü, okula gelen komandolar yine devrimci öğrencilere saldırırlar. Bunun üzerine okula sığınarak, kapıları kapatan gençler, kendilerini saldırılardan korumaya çalışır. Okulu, "üç ay" şeklinde abluka altına alan komandolar, saat 17.30'da, kurt ulumaları, ezan sesleri, ilahilerle ellerindeki sopa, tornavida, bıçak, zincir, silah ve patlayıcı maddelerle yeniden saldırıya geçer.

Komandoların bu ilk saldırısı Yusuf Küpeli'nin kararlı tutumuyla engellenir. Komando saldırılarına iyi bir şekilde direnebilmek için aralarında Yusuf Küpeli, Atilla Sarp, Mustafa Kuseyri gibi önde olan devrimci gençlerin de bulunduğu bir grup, bu kez, YÖO'nun yanındaki Fen Fakültesi'ne giderler.

Kapıları kapatan devrimci gençlerle, okula saldıran komandolar arasındaki şiddetli çatışma saat 20.30'a kadar devam etmiş, kapıları kapatan devrimci gençler okulun içerisinde sıkışıp kalan onbeş komandoya feci şekilde dayak atmış, dışarıdan kendilerine silah, bomba ve taşlarla yapılan saldırılara karşılık olarak kendilerini asitli maddeler ve benzeri yakıcı maddelerle korumaya çalışmıştır.

Bu arada komandoların lideri olduğunu söyleyen SBF birinci sınıf öğrencisi Yılmaz Yalçıner adlı bir genç, okulun önüne gelir ve arkadaşlarının dövüldüğünü söyleyerek, "Arkadaşlar. Bizim sizlerle bir

sorunumuz yok. Bizim sorunumuz Yusuf Küpeli denen komünistledir. Onu bize teslim edin, çekip gidelim. Yoksa, sabaha kadar muhasarayı devam ettireceğiz" demiştir. Bu arada meydana gelen olayların duyulması üzerine Ankara'da bulunan bütün fakültelere haber iletilmiş, bine yakın devrimci öğrenci, Fen Fakültesinin önünde birikmeye başlamıştır. ODTÜ'den otobüslerle gelen öğrencilerin yolu Bahçelievler girişinde kesilerek bırakılmaz. Olaylar sırasında Kimya Anfisinin bulunduğu binada alıkonulan komandoları geri almak için, komandolar da orada bulunan FKF Genel Başkanı Zülküf Şahin ve iki arkadaşını yakalayarak, içerde bulunan devrimcilere, arkadaşlarını serbest bırakırlarsa ellerindeki bu üç kişiyi serbest bırakacaklarını söylemişlerdir. Anlaşmaya varılmış ve takas yapılmıştır.

Hukuk, SBF ve Fen Fakültesi dekanları saat 01.00'e kadar öğrenciler arasında arabuluculuk etmiş, ancak uzlaşmayı temin edememişlerdir. Bundan sonra iş, sağcılarla, öğretim üyelerinin ve emniyet mensuplarının pazarlığına dökülmüştür. Sağcı gençler, polis tarafından yakalanan arkadaşlarının da serbest bırakılmasını şart koşmuşlar, emniyet ilgilileri de bu şartı kabul etmişlerdir. Anlaşma üzerine sağcı gençler, sıraya dizilerek okul bahçesini terk etmişlerdir.[3]

Fakat olaylar 31 Aralık 1968 Salı günü de bütün şiddetiyle devam eder. Sabahleyin, Yusuf Küpeli, SBF'de, CKMP'ye ait seçim afişlerinin asıldığı panoyu indirerek, üzerine kırmızı boya ile, "Kahrolsun Faşizm" yazdıktan sonra, panoyu görebilecek bir yerde beklemeye başlar.

İki genç komando gelip, panoyu asıp, üzerindeki yazıyı silmeye çalışırken, Yusuf Küpeli, komandoların yanına gelir ve her birine birer tokat attıktan sonra, "Gidin şeflerinize söyleyin. Gelip onlar assınlar. Yalçın gelsin, Türkeş gelsin" der.

Küpeli, bununla da yetinmez, yemekhaneye gider, bir komandoyu daha tokatlar. Ardından, okulun koridorunda bir komandoya daha saldırarak, dövdükten sonra hakaret eder. Küpeli'nin amacı, komandoları kışkırtıp, SBF'ye saldırtmaktır.

Küpeli'nin bu olaylarını duyan eli silahlı, sopalı, taşlı yüz kadar komando, başlarında Yılmaz Yalçıner olduğu halde, Hukuk Fakültesi tarafından gelerek, SBF'yi basmaya kalkar.

Fakat okulda, Yusuf Küpeli'nin başkanlığında hazırlıklı olan Murat Cahit Koğacıoğlu, Hüseyin Cevahir, Ali Yılmaz, Alibey Atalay, Kamer Diribaş gibi otuz-kırk kadar devrimci genç, komandoları şiddetli bir şekilde döverek okuldan atar. Küpeli, bu olayların ardından, SBF'deki komandoların panosunu bahçeye getirterek, herkesin gözü önünde benzin döktürterek yaktırır.

O zaman SBF Fikir Kulübü Başkanı olan Muharrem Kılıç, bu olay hakkında şunları anlatmıştır: "O güne kadar gerek okul içinde, gerek dışarda pek çok gerginlik yaşanmışsa da, kulüplerin duvar panolarına dokunulmamıştı. SBF Yönetimi, bu olay nedeniyle beni SFK Başkanı olduğum için sorguladı. Olayların okul içinde gerginleştirilmemesi gerektiğini hatırlattı. Ayrıca o zaman doçent olan Mümtaz Soysal, beni özel olarak odasına çağırıp uyardı. Hiç unutmuyorum, özetle şunları söyledi; 'Siz bu düzeni değiştirmek istediğinizi söylüyorsunuz. Bu düzenin temsilcileri ise panosunu kırdığınız kimseler. Sizin ilk göreviniz, bu düzeni değiştirmek üzere onun temsilcileri ile yan yana yarışabilmek olanağını kazanmanız ve hakkınızı koruyabilmenizdir. Henüz düzeni değiştirmenin çok uzağındayken ve gerçekte mücadele edebilme hakkını kazanmak için çabalarken, pano kırmakla ve düzen temsilcilerini bu yoldan yoketmekle, düzeni değiştiremezsiniz. Olsa olsa kendi yaşama hakkınızın elinizden alınmasına çanak tutmuş olursunuz. Marifet onlarla yan yana yarışmak ve üstünlüğü ele geçirmektir' "

Komando saldırısı ile istenilen sonucun tepkileri, yeni yılın ilk günü olan 1 Ocak 1969 Çarşamba günü SBF Öğrenci Derneği Başkanı Murat Cahit Koğacıoğlu'ndan gelir.

Yaptığı basın toplantısında Koğacıoğlu, SBF yurdunun basılma olayını anlatmış, yurdu basanların AP'li ve CKMP'li komandolar olduğunu ileri sürerek, "Bu satılık köpekler, devrimcileri ocağında yok etmek için üstümüze saldırdılar" demiştir.

Sözlerine, "Bütün devrimci Mülkiyeliler el ele vererek bu satılmışlara gereken cevabı vermişlerdir ve vereceklerdir" diyen Koğacıoğlu, daha sonra şunları söylemiştir:

"Artık şu kesin olarak açıktır ki, bu ülkede ne konut güvenliği, ne de can güvenliği kalmamıştır. Şunu kamuoyuna kesin olarak duyururuz ki, son günlerde gittikçe azgınlaşan faşizme karşı bütün gücümüzle karşı koyacağız. Ve bundan sonra hiçbir hükümet kuvvetine güvenmiyoruz. Okulumuzu, yurdumuzu, canımızı kendi bileğimizle koruyacağız.

İktidar, bu komandoları sürekli olarak beslemektedir. Sürekli olarak tahsisat çıkarılmaktadır. İktidar eskiden devrimcilerin karşısına şeriatçıları çıkarırken, bu kere de karşımıza faşist komandoları çıkarmaktadır.

Şunu kesin olarak biliyoruz ki, iktidar, emrindeki AP'li ve CKMP'li komandoları ile Tedbirler Kanununu çıkarmak için zemin hazırlamaktadır. Devrimciler sürekli tahrik edilmektedir. Bu tahriklerin sonunda çıkarılacak Tedbirler Kanunu, ekonomik krize, zamlara karşı çıkan devrimci sesleri susturacaktır."[4]

Koğacıoğlu, saldırganların okuldaki devrimci kulüplerin panolarını tahrip ettiğini, camları kırdığını, bundan sonra kendilerinin herhangi bir saldırıya karşı tedbir aldığını belirtmiş ve "saldırganlara, bundan sonra geldikleri zaman en iyi şekilde ağızlarının payını vereceğiz" demiştir.

SBF içerisinde, komandoların temizlenme süreci, komandoların bu saldırılarından sonra başlar ve bu olayla doğrudan ilişkisi olanlar, sistemli bir biçimde ilk önce yurttan daha sonra okuldan "devrimci şiddet" ile temizlenir.

"Komandoların Lideri Sınıfta Dövüldü"

31 Aralık günü SBF'yi ve yurt binasını arkadaşlarıyla birlikte kuşatarak, kendisine karşı olanlarla kavga edip camları kıran komandoların lideri SBF birinci sınıf öğrencisi Yılmaz Yalçıner, o günden sonra ilk defa 8 Ocak 1969 Çarşamba günü SBF'ye gider.

13 Ekim 1980 günü THY uçağını üç arkadaşıyla birlikte İran'a kaçırmak isteyen Yılmaz Yalçıner, derse girince ortalık aniden karışmış ve yüzden fazla öğrenci dövmek için üzerine yürümüştür. Dersi veren profesör Muammer Aksoy, Yalçıner'i kürsünün altına sokmuş ve öğrencilere engel olmaya çalışmıştır. Aksoy, bir süre öğrencilere ricada bulunduktan sonra, Yalçıner'i koltuğu altına alarak sınıftan çıkarmaya çalışmış, koridorda kalabalık daha da artınca, Yalçıner iyice hırpalanmıştır. Yüzü ve gözü moraran komandoların lideri, önce dekanın odasına getirilmiş, daha sonra da hastaneye gönderilmiştir. Dövülen Yılmaz Yalçıner, hastanede şunları söylemiştir:

"Anayasa dersinde üzerime saldırdılar. 30-40 kişi vardı. Prof. Aksoy beni korudu. 'Ona vurmayın, bana vurun' dedi. Fiili harekete geçtiler. Sokağa çıktığım zaman, gerekli cevabı alacaklar. Bu iş Türkiye'nin kurtuluşuna kadar gidecektir."[1]

"Hiç Birimiz Onun FKF Genel Başkanı Olabileceğini Düşünemezdik"

SBF'de komandolara karşı uygulanan bu şiddetin başında Yusuf Küpeli'nin yeralışı onun FKF Genel Başkanı olmasına etki etmiştir. SBF Fikir Kulübü Başkanı Muammer Kılıç'ın, bu konuda verdiği bilgiler, gelişimin nasıl olduğunu ortaya çıkartmaktadır:

"Yusuf Küpeli, Talat Aydemir kalkışması nedeniyle Harb Okulu'ndan atılmış ve SBF'de okuyan (daha doğrusu o tarihte SBF'den

de ayrılmış bulunan) bir arkadaştı. Son derece yiğit ve dürüst bir kimseydi. Başlangıçta hepimiz gibi TİP'e ve FKF'ye bağlıydı. Herkesçe sevilmesine karşın çoğu kez ani parlamaları nedeniyle hiç birimiz onun FKF Genel Başkanı olacağını düşünemezdik. Doğrusu, kendisi de düşünmezdi. Üstelik, o sıra hem okuldan ayrıldığı, hem de bir süre önce gittiği Fransa'dan dönmesine karşılık iş sorununu da çözümleyemediği için bir dizi sorunu vardı. Ayrıca, aynı grupta yer almalarına karşın özellikle Doğu Perinçek ve Erdoğan Güçbilmez ile yıldızı hiç barışmamıştı. Belki de kişisel arkadaşlık ve bireysel güven bakımından bizlerle çok daha iyiydi.

Bütün bunlara karşılık Yusuf'un FKF'de genel başkanlık görevini üstlenmesinde biraz çevresinin, biraz o dönemin kavga dövüş ortamına uygun kişisel-fiziksel yeteneklerinin, büyük rolü oldu."

"FKF Aydınlık Dergisi İle Aynı Binaya Taşınacakmış"

Yusuf Küpeli, FKF Genel Başkanlığına, seçildikten sonra, Mihri Belli ve çevresinin isteğinin ne olduğunu şöyle anlatmıştır, "FKF'nin ilk MYK toplantısı, başkan seçildiğim 12 Ocak 1969 gününün akşamı yapıldı. Toplantı yapılırken, pat kapı. Doğu ve Erdoğan Güçbilmez içeriye girdi. Güçbilmez, 'FKF, Aydınlık dergisi ile aynı binaya taşınacakmış, Mihri Abi öyle istiyor' gibi şeyler söyledi. Hiç tartışmadım bile. Ayağa kalkarak, 'Çıkın, çıkın, şimdi toplantı var' dedim. Şaşırmışlardı. Ama mecburen gittiler. O nedenle benden haklı olarak nefret ederler. Ayrıca, onlar gibi başkalarının adamı da değildim. Beni seçtiren onlar değillerdi. Benim onlara da gereksinimim yoktu. Onların bana gereksinimleri vardı. Toplantıda bulunanlara döndüm, 'Böyle bir isteğin yönetim kurulunun tüm üyelerine hakaret olduğunu, hepsinin seçimle gelmiş kişiler ve gençlik lideri olduklarını' anlattım. 'Örgütün Aydınlık binasına taşınması, bağımsızlığını yitirmesi demek olur. Bağımsızlığını yitiren örgüt gelişemez' dedim. Epey uzun süren konuşmamdan etkilenmişlerdi. Artık MYK tamamen benimle birlikte idi.

Tüzüğü okumamıştım. Böyle şeylerden sıkılıyordum. Hâlâ da FKF'nin tüzüğü nedir bilmem. Tüzüğe aykırı olarak GYK'yı hiç toplamamıştım. Kimse de itiraz etmemişti. Bu yaptığım demokrasi değildi ama işler çok iyi yürümüş, örgüt büyümüştü. Örgüt hiçbir zaman Aydınlık binasına taşınmayacak, bu adamlar da, ancak birşeyleri rica ile isteme gibi bir-iki olayın dışında hiçbir şeye karışamıyacaklardı. Onlara uymasam, 'Proleteryanın öncülüğü' desem de, sonuçta MDD

görüşünde gözüktüğüm için, bu havadan yararlanmaya çalışacaklardı.

Benimki diktatörlük değil savaş arkadaşlığı gibi birşeydi. Doğu'nun her zaman küçük bir kliği vardı. Ben öyle bir gruplaşmayı hiçbir zaman yapmadım. Gençlerle, o günün koşullarında girdiğimiz hiçbir kavgada yenilmediğimiz için kolayca büyüdük. Olaylarda onları asker gibi örgütlüyordum."

Bunun nasıl olduğunu İlhami Aras, şöyle anlatmıştır: "Bu işleri yürütenlerin hepsi hareketin en önünde yer alan militanlardı. Bu militanlar, şu veya bu düzeyde Fikir Kulüpleri içerisinde de etkiliydiler. Sözgelimi, SBF bu konuda üs gibiydi. Fikir Kulübü yönetimi, 'SBF'de boykot' kararı alıyor. Biz, 'SBF'de boykot kararı olmaz. Biz, burada işgal yapmalıyız' diyorduk ve işgal yapıyorduk. Merkezin kararlarına uymama ve bu tür sorunlar, o günün koşullarında dostça, arkadaşça çözümleniyor, çok büyük sorunlara ulaşmıyordu. Zaten çok büyük sorunlara yol açacak işler de yoktu ortada, ama ilerde THKP-C, THKO, TİİKP, Cuntacılar gibi değişik türde ayrışmaları gündeme getiren olaylardı bunlar. Bu işi yapanların hepsi gencecik insanlardı. Bir tane geçmişin deneyini taşıyan insan yoktu.

Biz, militan çekirdek bir gruptuk. Esasında en geniş anlamıyla teorik perspektifin ürünü olarak o çekirdek oluşmamıştı. Militan, gezici karakol gibi görev yaparken bir arada olduk, bir araya geldik. Yusuf Küpeli, gençlik hareketini militan bir yapıya, militan bir güce dönüştüren bir arkadaştır."

SBF'deki seyyar militan kadronun içerisinde olan ve çoğunlukla SBF Fikir Kulübü üyesi olan kişiler yazılanlardan daha çoktur. Ama ilk nüveyi oluşturan kişiler olarak Yusuf Küpeli, Hüseyin Cevahir, Mustafa Kaçaroğlu, İlhami Aras, Sabahattin Kurt, Zafer Kutlu, Oğuz Etçi, Mustafa Kemal Çamkıran, Oktay Etiman, Kamil Dede, Osman Tokcan, Şadi Somer, Saffet Rüştü Tekin, Cengiz Zapçı, Tuğrul Paşaoğlu, Ercan Erciyas, Çelik Cesur gibi isimler sayılabilir.

"Gerçek Kemalist Kolla, Gerçek Sosyalist Kolun Güçbirliği Şarttır"

Samsun-Ankara yürüyüşünü destekleyen güçlerle işbirliği içinde olan TMTF Başkanı Sencer Güneşsoy ve TMGT İkinci Başkanı Taylan Benli, Yusuf Küpeli FKF Başkanı seçildikten hemen sonra "Sosyalist Gençlere" bir çağrı yaparak, "güçbirliği yapmanın kaçınılmaz olduğunu" açıklar ve FKF'yi güçbirliğine üye olmaya çağırır.[1]

Bir hafta sonra, eski FKF Genel Başkanı Doğu Perinçek ve yeni

FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli, imzasıyla bir yanıt yayınlanır.[2]

Yusuf Küpeli, Doğu Perinçek ile ortak imzaları ile yayınlanan yazı konusunda şunları söylemiştir, "Benim olaydan haberim yok. Yazının altında adamla birlikte adım yazılı. Beynim döndü... Haberim olmadan işi tezgahlayan Doğu, gerisinde de Mihri Abisi... Çok sert biçimde üzerine gittim. Bu sefer Mihri Abisini öne attı. 'Onun yol göstericiliğinde yapıyordu, MDD görüşü onun eseriydi, bu bildiri de gayet doğru idi, o sırada beni bulamadıkları için adımı koyuvermişlerdi. Ne vardı ki? İyi bir iş yapmışlarmış vb'. O sırada, Münir Aktolga, devreye girdi, 'Biz MDD'yi Mihri'den değil, Mao'dan öğrendik' dedi. Güzel şeyler söylemeye, böyle düşüncelerin kaynağının Mao'da olduğunu anlatmaya başladı. İçim rahatlamıştı. Orada Münir ile birlik olduk. Bir daha böyle birşey yapmaya cesaret edemeyeceklerdi."

I. BÖLÜM DİPNOTLARI

Çayanoğlu Kışlağı

1-Prof. Dr. Nejat Diyarbekirli - Prof. Dr. Oktay Aslanapa, Yükseköğretim Kurumu Yayınları, Ankara 1977.

Ayrıca konu için bak: a)Yüksel Turhal, Tarih, Lise 2, Ders Kitapları Aş., Istanbul 1986 b)Bozkurt Güvenç, Türk Kimliği, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993 c)Claude Cahen, Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler, E Yayınları, Istanbul, üçüncü baskı, 1994 d)Prof. Dr. Ruşen Dora, Anadolu Türk İnsanı Kimliği, Cumhuriyet, 17. 8. 1995.

2-Prof. Dr. Mehmet Eröz, Yörükler, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, Istanbul 1991, sayfa: 15.

3-Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu, XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, ikinci baskı, 1991, sayfa: 72, 75, 95, 101, 104, 127, 128, 130.

4-Bak, not: 2, sayfa: 19, 20.

"Bu Hareket, Haydarpaşa Lisesi'ndeki İlk Olaydır"

1-Hürriyet, 8. 4. 1971.

İşçi-Üniversiteli Ortak Yürüyüşü

1-Cumhuriyet, 18. 3. 1965/Ulus, 18. 3. 1965.

Dönüşüm

1-a)Yürüyüş, 4. 12. 1979, sayı: 243, b)Kim, 10. 6. 1965, sayı: 360, c)Akis, 26. 3. 1966, sayı: 614.

Komünist Damgası Yemek Korkusu Ağır Basıyordu

1-Sadun Aren, TİP Olayı, Cem Yayınevi, Istanbul, Kasım 1993, sayfa: 85, 89.

2-Bak, not: 1, sayfa: 99.

3-Uğur Mumcu, Bir Uzun Yürüyüş, Tekin Yayınevi, Istanbul, sayfa: 54.

4-M. Ali Aybar, TİP Tarihi, Cilt: 1, BDS Yayınları, Istanbul, Ocak 1988, sayfa: 212, 213, 251, 252.

5-Bak, not: 1, sayfa: 91.

6-Süleyman Genç, 12 Mart'a Nasıl Gelindi?, İleri Yayınları, Ankara, Kasım 1971, sayfa: 24.

Bugün Mülkiye'de Yarın Türkiye'de

1-Yarın, 16. 4. 1964, sayı: 53.

2-Bak, not: 1.

3-Ulus/Cumhuriyet, 11. 1. 1965.

4-Yarın, 1. 12. 1965, sayı: 137.

5-Bak, not: 4.

Biz Genciz, Düzenle Bağlantı İçinde Değiliz

1-Yarın, 27. 4. 1966, sayı: 158.

2-Bak, not: 1.

3-Bak, not: 1.

4-Yarın, 14. 12. 1966, sayı: 191.

Milli Kurtuluş Komitesi

1-a) Tercüman, 19. 1. 1966, b) Son Havadis, 22. 1. 1966, c) Ulus, 22. 1. 1966, d) Milliyet, 23. 1. 1966, e) Ulus, 26. 1. 1966.

2-a) Cumhuriyet, 5. 3. 1966, b)Yeni Gazete, 5. 3. 1966, c) Tercüman, 6. 3. 1966.

3-a) Cumhuriyet, 9. 3. 1966, b) Turhan Feyizoğlu, Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketleri Tarihi, Cilt: 1, Belge Yayınları, Ist., Nisan 1993, sayfa: 265, 266.

4-Ulus, 10. 3. 1966.

5-Milliyet, 10. 3. 1966.

6-Bak, not: 3/b, sayfa: 266, 267.

Başbakan Demirel Yuhalanıyor

1-Cüneyt Arcayürek, Demirel Dönemi-12 Mart Darbesi (1965-1971), Bilgi Yayınevi, Ankara, ikinci baskı, Ağustos 1985, sayfa: 19.

2-a)Yön, 22. 10. 1965, sayı: 134, b) Bahri Savcı, Süleyman Demirel Üzerine, Cumhuriyet, 18. 6. 1995.

3-Kim, 9-15 Mart 1966, sayı: 398.

4-Turhan Feyizoğlu, Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketleri Tarihi, Cilt: 1, Belge Yayınları, Nisan 1993, sayfa: 258, 259, 260.

5-Yarın, 9. 3. 1966, sayı: 151.

6-Akis, 12. 3. 1966, sayı: 612.

7-Bak, not: 6.

TİP Lideri Aybar Yuhalanıyor

1-a)Yön, 18. 3. 1966, sayı: 155, b)Yarın, 16. 3. 1966, sayı: 152.

Birleşmiş, İlerici Vatansever Bir Mülkiye Vardır

1-a)Yön, 27. 5. 1966, sayı: 165. b) Akşam/Yeni Gazete/Milliyet, 16. 3. 1966.

2-a)Ulus/Akşam, 17. 3. 1966. b)Kim, 23-29 Mart 1966, sayı: 400.

Atatürk Büstlerine Yapılan Saldırı

1-Ulus, 13. 4. 1966.

"İlerici Güçlerin Karşısına Tutucu ve Gerici Güçler, Çıkarcı Çevreler Tarafından Çıkarılır"

1-Çaltı, 22. 8. 1966, sayı: 160.

Anti-Amerikan Gösteriler

1-Yön, 22. 4. 1966, sayı: 160.

2-a) Akis, 30. 4. 1966, sayı: 619, b) Ulus/Hürriyet/Dünya/Son Havadis, 21. 4. 1966.

"İranlı Gençlerin Yanında Olduğumuzu Bildiririz"

1-Ulus, 28. 6. 1966.

On Kasım Haykırışı

1-Haber Ajansı Bülteni, 10. 11. 1966.

2-Akis, 19. 11. 1966,

3-Akis, 19. 11. 1966,

4-a) Cumhuriyet, 13. 11. 1966. b) Haber Ajansı Bülteni, 12. 11. 1966.
5-FKF Birinci Dönem Çalışma Raporu, sayfa: 16.
6-ODTÜ Dergi, Kasım 1966, sayı: 2.

İkinci Bir Morrison

1-a) Yön, 27. 1. 1967, sayı: 200, sayfa: 5, b) Kim, 25-31 Ocak 1967, sayı: 444, sayfa: 4.

Yeni Sınav Yönetmeliğini Protesto

1-a) Kim, 1-7 Şubat 1967, sayı: 445, b) Ulus/Cumhuriyet, 28. 1. 1967, c) Cumhuriyet, 3. 2. 1967.

SBF Fikir Kulübünün Kapatılması

1-TMGT XV. Dönem 1966-1968 Genel Merkez Çalışma Raporu.
2-a) Akis, 16. 4. 1966, sayı: 617. b) Akşam, 7. 4. 1966. c) Dünya, 23. 4. 1966.
3-a) Milliyet, 30. 6. 1967, b) Ant, 18. 7. 1967, sayı: 29.

Okulumuz Çok Demokratikti

1-Konu için bak: a)Doğan Heper, Tomris Hanım - Özel Hayat ve CHP, Milliyet, 17. 9. 1995,
b)İmren Aykut, Tomris Hanım Kusur İşledi, Milliyet, 17. 9. 1995.

Örgütü Günlük Yaşantıdan Koparmanın Bir Anlamı Yok

1-FKF Birinci Dönem Çalışma Raporu, sayfa: 23.

FKF Diskotek

1-THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 287.

"İdeolojik Ayrılıkları Doğal Olarak İzledim"

1-Yeni Gündem, 8-14 Mayıs 1987, yıl: 3, sayı: 53.
2-Gülten Savaşçı'nın, Kıbrıs konusunda yöneltilen sorulara verdiği yanıtlar şöyledir:"
Sorular:
1)Kıbrıs sorununun temel nedenleri sizce nelerdir?
2)Kıbrıs sorunundaki gelişmelerin bugünkü buhrana yol açmasında yeni sömürgeciliği bir etken olarak görüyor musunuz? Görüyorsanız, ne gibi etkileri olmuştur?
3)Bugün Kıbrıs için uygulanmakta olan siyaseti tutarlı buluyor musunuz? Bulmuyorsanız sizce Kıbrıs sorununun çözümlenmesinde uygulanacak en tutarlı siyaset ne olabilir?
Yanıtlar:
1)Temel neden emperyalist ülkelerin (özellikle Amerika ve İngiltere) Orta-Doğu'daki sömürülerini garanti etmek için Kıbrıs'ı ileri bir karakol olarak tutmak istemeleridir.
2)Kapitalizmin son aşamasına (emperyalist niteliğe) ulaşmış ülkelerin temel niteliği sömürüdür zaten. Bu sömürüyü sağlamak için:
A-Ekonomik yönden sömürülecek alanların bulunması (Orta-Doğu'nun yeraltı ve yerüstü kaynakları, insangücü, açık pazar olma durumu).

B-Siyasal yönden güdümündeki idareyi kurmak (Kıbrıs'ı Yunanistan'a vermek gibi) yollarına başvurulur.
3)Bugün Kıbrıs için uygulanmakta olan çözüm yolu günlük olduğundan tutarsızlığı ortadadır. Gelişim de bunu kanıtlıyor.
Çözüm yolu ektir: Kıbrıs'ın bağımsızlığı, üslerden, yabancı ordu ve silahlardan arınmış, federatif bir devlet olması için çalışmak." Kim, 8. 12. 1967, sayı: 488.
3-Türk Solu, 8. 12. 1967, sayı: 4.
4-Türk Solu, 29. 12. 1967, sayı: 7.
5-Türk Solu, 27. 2. 1968, sayı: 15.

Yeni İlişkiler

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 6. 9. 1971.

Eski TKP'li Aclan Sayılgan'la Yapılan Görüşme

1a)-Aclan Sayılgan, Türkiye'de Sol Hareketler, Otağ Yayınları, üçüncü baskı, 1976, sayfa: 538.
b)-Aclan Sayılgan, Deprem, Tur Yayınları, Ankara, Ağustos 1976, sayfa: 347'den 485'e kadar.
2-Aclan Sayılgan, Türkiye'de Sol Hareketler, Otağ Yayınları, üçüncü baskı, 1976, sayfa: 557.

TİP Tartışmaları

1-Sevim Belli, Boşuna mı Çiğnedik?, Belge Yayınları, Istanbul, Kasım 1994, sayfa: 458.
2-Yön, 22. 10. 1965, sayı: 134.
3-Doğan Avcıoğlu, TİP'e Dair, Yön, 17. 6. 1966, sayı: 168.
4-Mihri Belli, İnsanları Tanıdım, cilt: 2, Milliyet Yayınları, Istanbul, Eylül 1990, sayfa: 89.
5-Bak, not: 4, sayfa: 73.
6-Dr. Yahya Kanbolat, Olduğu Gibi, Bayır Yayınları, Hatay, Nisan 1979, s. 50.
7-Rasih Nuri İleri, TİP'te Oportünist Merkeziyetçilik, Yalçın Yayınları, Istanbul, Ocak 1987, sayfa: 51, 52.
8-M. Ali Aybar, TİP Tarihi, Cilt: 3, BDS Yayınları, Istanbul, Temmuz 1988, sayfa: 63.

"Partiden Atılmak Demek Hayatının Sönmesi Demektir"

1-Sevim Belli, Boşuna mı Çiğnedik?, Belge Yayınları, Istanbul, Kasım 1994, sayfa: 450.

"Türk Solu Dergisinin Yazı Kurulu Legal Hareketin Merkez Organı Gibi İşlev Görüyordu"

1-Sevim Belli, Boşuna mı Çiğnedik?, Belge Yayınları, sayfa: 433, 460, 439.

FKF'nin Çözülmesi

1-Sevim Belli, Boşuna mı Çiğnedik?, Belge Yayınları, sayfa: 426.
2-Ali Yıldırım, FKF/Dev-Genç, Yurt Yayınları, Ankara, Nisan 1988, sayfa: 111'den 116'ya kadar.

3-FKF-İkinci Dönem Çalışma Raporu, sayfa: 12.
4-Sadun Aren, TİP Olayı, Cem Yayınları, Istanbul, Kasım 1993, sayfa: 117.

İşgaller

1-Mihri Belli, Gençliğin Direnişi-Nerede Hareket/Orada Bereket, Türk Solu, 2. 7. 1968, sayı: 33.
2-Konu için bak: Mehmet Ali Aybar, TİP Tarihi, Cilt: 3, BDS Yayınları, Istanbul, Temmuz 1988.
3-Sadun Aren, TİP Olayı, Cem Yayınları, Istanbul, sayfa: 128, 129.
4-Akşam, 21. 12. 1968.

TİP'te Artık Mitler Yıkılmıştır

1-Ant, 7. 1. 1969, sayı: 106.

FKF'nin Üçüncü Genel Kurul Toplantısı

1-Ant, 14. 1. 1969, sayı: 107.

"Görüşlere Değil Asıl Olarak Kişilere Oy Verdiler"

1-Ant, 14. 1. 1969, sayı: 107.

Gayesi Küba'ya Geçmek, Teori ve Pratiği Öğrenmektir

1-Milliyet, 15. 6. 1973.
2-Mahmut İhsan Özgen, TKP ve Organize Gençlik Hareketleri, 14 Mayıs Vakfı Yayınları, Istanbul, Eylül 1982, sayfa: 193, 194.

Her Okul Kendi Düzeyinde Örgütlenme Çabası İçindeydi

1-Cumhuriyet, 18. 5. 1968.
2-Turhan Feyizoğlu, Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketleri Tarihi, Cilt: 1, Belge Yayınları, Istanbul, Nisan 1993, sayfa: 417'den 472'ye kadar.
Not: Bu dönem Dev-Güç üyesi olan FKF Genel Başkanı Doğu Perinçek, gençlik örgütlerinin bir araya getirilmesi konusunda şu düşünceleri öne sürmüştür, "Bazı somut hedefler koymak istiyorum. Mesela, gençlik önümüzdeki günlerde bütün gücüyle Amerikan üslerine, NATO'ya ve ikili anlaşmalara karşı eyleme girişmelidir. Bu eylemler muhakkak müşterek yapılmalıdır. Hatta gayri resmi bir organizasyon da düşünülmelidir." Türk Solu, 11. 6. 1968, sayı: 30, sayfa: 6.

Kendi Aramızda Organize Bir Yapı Oluşmamıştı

1-Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 223.

"Vur-Kaç"

1-Ulus, 19. 7. 1968.
2-Ulus, 20 ve 22. 7. 1968.

"Komando ve Gerilla"

1-Yarın, 21. 8. 1968, sayı: 279.
2-Bak, not: 1.

"Ağır Bir Balyoz Gibi Köhnemiş Çatının Temellerine Güm Güm Vurmak İstiyorum"

1-Mahmut İhsan Özgen, TKP ve Organize Gençlik Hareketleri, 14 Mayıs Vakfı Yayınları, Istanbul, Eylül 1982, sayfa: 194, 195.

Türk Düşününün Batılılaşma Eylemleri İçerisinde Evrimi

1-Göksenin (Hava Harb Okulu Kültür Yıllığı: 1968), Ararat Yayınevi, Istanbul, Temmuz 1968, sayfa: 123'den 135'e kadar.

2-a)Bugün, 29 ve 30 Ekim 1968. b) Hava Harb Okulu Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın 2. 12. 1968 tarihli kararı As. Sav.: 1968/37-23, Esas no: 1968/370, Karar no: 1968/152.

3-a)Milliyet, 3. 11. 1968, b)Hikmet Çetinkaya, Sancılı Yıllar, Tekin Yayınevi, Istanbul, Mayıs 1986, sayfa: 69, 70.

4-Celil Gürkan, 12 Mart'a Beş Kala, Tekin Yayınevi, Istanbul, Ocak 1986, sayfa: 171,

5-Konu için bak: Turhan Feyizoğlu, Deniz, Gökkuşağı Yayınları, Istanbul, onbirinci basım, sayfa: 93'den 95'e kadar.

SBF'de İşgal

1-Milliyet, 10. 11. 1968.

"Faşist Teröre Doğru"

1-Ant, 14. 1. 1969, sayı: 107.

2-Dünya, 26 ve 27. 8. 1977.

3-Konu için bak: a) Turhan Feyizoğlu, Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketleri, Cilt: 1, Belge Yayınları, Istanbul, Nisan 1993, sayfa: 566, 567, 568. b) Ulus, 1. 1. 1969.

4-a)Cumhuriyet/Akşam/Yeni Gazete, 2. 1. 1969. b)Türk Solu, 28. 1. 1969, sayı: 63.

Komandoların Lideri Sınıfta Dövüldü

1-a) Milliyet, 9. 1. 1969. b) Milliyet, 26. 9. 1993.

Gerçek Kemalist Kolla, Gerçek Sosyalist Kolun Birliği Şarttır

1-Türk Solu, 14. 1. 1969, sayı: 61.

2-Türk Solu, 21. 1. 1969, sayı: 62.

"Çıkış"

Bu sırada yurtdışından dönmüş olan Mahir Çayan'ın ilişkileri konusunda kardeşi Hüseyin Ergün Çayan, şunları anlatmıştır: "Abim, yurtdışından Türkiye'ye gelip SBF'ye gittiğinde, karşılaştığı durumu şöyle anlatmıştı, 'Bir sene okuldan uzaklaştığımdan, okula gittiğimde herkes bana yabancıydı. Oysa SBF Fikir Kulübü başkanlığı yapıım. Beni tanımıyorlar. Ben de buna aldırmıyorum' demişti."

Mahir, bu nedenle, eskiden tanıdığı ve halen devrimci mücadelenin içerisinde yer alan arkadaşlarını bulur. Onlarla ilişkilerini yeniden kurar. Bu arkadaşlarından birisi Karadeniz Ereğlisi Demir-Çelik Fabrikalarında mühendis olarak çalışan ve o dönem, çalıştığı fabrikadaki TİP'li işçilerle, işçi temsilcileriyle, bölgede bulunan aydınlarla ilişkileri olan Bingöl Erdumlu'dur. Bu sırada, TİP Karadeniz Ereğli ilçe yönetiminde başkan olarak Çetin Gözaçtı, sekreter olarak Mehmet Necmettin Giritlioğlu, üye olarak da Yalçın Gürbüz, Osman Aslanbay, S. Ahmet Gecenoğlu ve Kemal Dağcıoğlu bulunmaktadır.

Gazeteci-yazar Sina Çıladır ise, Karadeniz Ereğlisi'nde, "Demokrat" isimli gazeteyi yayınlamanın yanısıra Türk Solu ile Aydınlık Sosyalist dergilerine yazılar da yazmaktadır.

TİP içerisinde ve dışında, TİP yönetimine karşı gelişen muhalefet hareketi içerisinde yeralan Bingöl Erdumlu, "Aren-Boran ekibinin Zonguldak'ta yarı resmi olarak çıkarttığı 'Sömürücüye Karşı Yumruk' adlı yayına karşı, çevrelerinde bulunan kişilere, Marksizmin ilkelerini, MDD tezini ve TİP'e karşı olan anlaşmazlıklarını anlatmak için bir dergi çıkartma" önerisinde bulunur.

1968 Aralık ayında yapılan TİP'in üçüncü kongresiyle birlikte yeni arayışlar içerisinde olan grup, Aren-Boran ekibinin çok güçlü olduğu ve kalabalık bir işçi kenti olan Zonguldak ile Karadeniz Ereğlisi'nde, kendi ideolojik-teorik yayın organını yayınlama önerisi ve gereği üzerinde ciddi olarak dururlar. Daha sonra bir kısmı THKP-C hareketi içerisinde yer alacak olan bu grup, Sina Çıladır'ın dergiyi basma, redakte etme, yazı yazma desteği vermesi sonucunda ilk sayısı 1969 Şubat ayında basılan "Çıkış" isimli dergiyi yayınlamaya başlar.

Dergiye Mahir Çayan, Sina Çıladır, Bingöl Erdumlu, Tülay Tat-Erdumlu, Çetin Gözaçtı ve Necmettin Giritlioğlu katkıda bulunmuşlardır. Sina Çıladır'ın verdiği bilgiye göre, "Mahir'in 1969 yılında temel problemi TİP'e karşı, TİP'i temsil eden onun başındaki Aren'in, Boran'ın, Aybar'ın temsil ettiği, güler yüzlü sosyalizmin opor-

tünist tezlerine karşı, MDD tezini derinleştirerek, onu Marksizmle iyice bütünleştirmek, kaynaştırmak amacıydı. Onun için sürekli okuyor, çalışıyordu.

Aren-Boran ekibi, geliyor konferans veriyor. İşçilerle kahvede sohbet ediyor. Karşısında doğrudan bir kuvvet olmadığı için işçi içerisinde bizden çok daha iyi örgütlenebiliyorlar. Yani MDD hareketinden çok daha iyi büyüyorlar. Nerelerde önleyeceğiz? Ankara'da, İstanbul'da; büyük kentlerde var da, işçinin yoğun olduğu bölgelerde yok. Bingöl Erdumlu, burada çalışıyor. Ben buradayım. MDD hareketi içinde iyi kötü bir şeyler yapmaya çalışan, az-çok kafası çalışan arkadaşlar burada. Parti-Cephe yok daha. Aynı fikirde çalışan, MDD'yi savunan, MDD'den sosyalizmin ideolojisini-teorisini çıkarmaya çalışan bir arkadaş grubu o kadar. Mahir, bu nedenle bizimle dirsek teması kuruyor.

O zaman, Mahir, TİP çizgisinde. Hepimiz öyleyiz. Daha kopmamışız. Radikalizmin rafine dalları daha ortaya çıkmamıştı. Onun için Parti-Cephe konusu ortada yok. Tam tersi TİP'in başındaki klikle mücadele söz konusu. Mahir, onun için buraya geliyordu. Çünkü TİP, Ereğli'de, Zonguldak'ta sükse yapıyor. Zonguldak ve Karadeniz Ereğlisi'nde Aren-Boran ekibi çok güçlüydü o zaman. Biz de mücadeleyi oraya yönlendiriyorduk. İdeolojik-teorik mücadeleyi, derginin çıkması, Mahir'in Ereğli'ye gelmesi, Zonguldak'a gitmemiz, oradaki tartışmalar hepsi bunların üzerinde yoğunlaşıyordu. Zaten, o zaman, TİP içindeki MDD hareketinin amacı, TİP'in başında bulunan oportünizmi özellikle işçiler önünde geriletmek."

Dergi yayınlandıktan sonra TİP Zonguldak il örgütünden ve Türk Solu dergisinden tepkiler gelir. TİP Zonguldak il örgütü yöneticileri ile Çıkış dergisini yayınlayanlar bir araya gelerek görüşme yapar. TİP Zonguldak il yöneticileri, "Ayrı gayrılığa gerek yok. Birbirimizin kavgasını dergiye yansıtacağınıza, hepimizin amacı marksizmin ilkelerini işçilere, çevremize anlatmak değil mi? O zaman bunu beraber yapalım ve dergide marksizmi anlatalım" önerisini getirir.

Tartışma ve görüşmeler sonunda, çekişmelerden, sürtüşmelerden kurtulmak amacıyla, "Hepimizin görevi marksizmin ilkelerini çevreye, işçilere anlatmak amacıyla birlikte çalışmak" konusunda bir uzlaşmaya varılarak, birlikte çalışmaya başlanır.

İdeolojik-teorik planda değil ama birlikte çalışma amacıyla varılan uzlaşma sonucu derginin ikinci sayısında yazı işleri müdürü TİP Karadeniz Ereğlisi ilçe başkanı Çetin Gözaçtı olur.

Sina Çıladır, bir yazısında, Sadun Aren'in Çıkış dergisinin 1969 Mart ayında yayınlanan ikinci sayısından itibaren, derginin, ya-

yınlanmamasını ve bu nedenle, TİP Karadeniz Ereğlisi ilçe başkanı Çetin Gözaçtı'dan, yazı işleri müdürlüğünden istifa etmesini istediğini, Gözaçtı'nın da, 'Parti disiplinine uyarak' istifa ettiğini, yazmıştır.[1]

Türk Solu ve Aydınlık Sosyalist dergileri yöneticilerinden gelen tepki ise, "Bu kaynakları bölmeye ne gerek var. İşte çıkan iki tane dergi var. Aşağı-yukarı aynı şeyleri söylüyoruz. Sizlerin orada ayrıca bir dergi çıkartmanıza gerek yok. Mali kaynakları boşa harcamaya gerek yok" şeklinde olur.

Çıkış dergisinin üçüncü sayısında yazı işleri müdürlüğüne bu kez, Bingöl Erdumlu'nun hemşire olan hanımı Tülay Tat-Erdumlu getirilir.

Sina Çıladır'ın verdiği bilgiye göre, "Türk Solu ve Aydınlık Sosyalist dergi çevrelerinden gelen bu öneriler üzerine ve işçi çevrelerinde pek fazla satmaması, bedava dağıtılması üzerine dergi 3 sayı çıkar ve kapatılır."

"Artık Türkiye'de Bir Şeyler Yapmak Lâzım"

1969 yılı Ocak ayında, Istanbul, Taksim'de Mahir Çayan'la karşılaşan Alp Orçun, özetle, şunları anlatmıştır: "Fransa'dan döndükten sonra tamamen rastlantı olarak Istanbul, Taksim'de karşılaştık. Birbirimize sarıldık, öpüştük, hal hatır sorduk. Mahir,

'-Seninle konuşmak istiyorum' dedi. Taksim'de bulunan Saray Muhallebicisi'ne gidip, üst katında oturduk. Mahir, o dönemde, Fransa'ya gidip bir süre kaldığı ve arkadaşlarının büyük çoğunluğu okuldan mezun olduğu için, arkadaşları dağınıktı ve ilişkileri yok denecek kadar azalmıştı. Mahir, bu nedenle, bana,

'-Okulda kimleri tanıyorsun? Onlarla beni tanıştırmanı ve görüştürmeni istiyorum. Artık Türkiye'de birşeyler yapmak lazım' dedi.

Mahir, eskiden tanımış olduğumdan çok farklıydı. Okuyan bir insanın dışında militan bir yapıyı benimsemişti. Mahir'le Tünel'de bulunan TMGT'a gittik. Uluç Gürkanlar da o sıra daha sert politikaları seviyorlar. Orada konuşuldu. Mahir orada,

'-İleri eylem planları yapılması gerektiğine ilişkin Fransa'da çok farklı görüşler öğrendiği, çok farklı insanlar tanıdığı, çok farklı olaylar gördüğü, çok farklı eylem yolları olduğu, bu nedenle Türkiye'de yapılanların yeterli olmadığı, çok pasif bulduğu, 6. Filo'dan adam kaçırılması gerektiği, 6. Filo gemilerine motor kiralayarak gidip, boya atmak gerektiği, örneğin Türkiye'de bomba atılmıyor, bomba atmak lazım geldiği' gibi şeyler söyleyerek, fikirlerini açıkladı.

Ama Mahir'in söyledikleri orada olmadı. Fakat daha sonradan yaptıklarının çok benzerini o toplantıda söyledi. TMGT'da, 6. Filo eylemleri sırasında toplanılmıştı. O toplantıdan Mahir, ben, Uluç Gürkan ve bir kaç arkadaş daha beraber çıktık. Hava soğuktu ve paltoluyduk."

Bu dönem, FKF, İTÜ-ÖB, ODTÜ-ÖB, DÖB, TMGT ve DİSK gibi örgütlerin desteklediği, 6 Şubat-16 Şubat 1969 günleri arasında 6. Filo'ya karşı gerçekleştirilen eylemlerin nasıl yapılacağı konusunda yapılan toplantılar gündemdedir.

Bu eylemlerin son günü, "Emperyalizme ve Sömürüye Karşı İşçi Yürüyüşü" düzenlemek için Ahmet Hamdi Dinler, Yavuz Ünal ve Vasıf Köksal, Istanbul Valiliğinden izin alır. 16 Şubat 1969 Pazar günü, 28 devrimci örgütün desteklediği yürüyüşe katılan otuzbin kişi, Beyazıt Meydanı'ndan yürüyerek Taksim Meydanı'na geldiği sıra sağcı gruplar saldırır.[1]

Gazeteci Osman Saffet Arolat, bu saldırılar sırasında yaşadığı bir olayı şöyle anlatmıştır: "Üçyüz kişi kadar bir toplulukla Taksim Meydanı'na girdiğimiz sıra, polis, Gümüşsuyu'nda arkadan gelen otuzbin kişinin önünü kapatmış. Biz bunun farkına varmadan Taksim Meydanı'nın ortasına doğru yürüdük. Meydanda daha önceden toplanmış olan gericiler, bize aniden saldırdı. Kendimizi korumaya çalıştık, ama sayıca çok kalabalık ve silahlı oldukları için Kazancı Yokuşu'ndan dolaşarak yeniden Gümüşsuyu'na çıkmak istedik. Ben, Park Oteli'nin hemen yanındaki küçük parkın oraya geldiğim sırada iki polis, Mahir'in iki kolundan tutmuş götürüyordu. Bunu görünce, yerden iki taş aldım. Birini bir polise, birini diğer polise attım. Polisler, Mahir'in kollarından çıkınca, Mahir, Aydın Engin ve ben, oradan kaçarak bir apartmanın giriş katına saklandık. Mahir, orada, 'Yahu! Bunlar TİP'li ve FKF'li olduğu için pasifisttirler diye o kadar çok anlattılar ki, ben seni de böyle zannediyordum. Demek ki sen bayağı kavgacıymışsın' dedi."

Gericilerin saldırıları sonunda, yüzlerce kişi yaralanır, Duran Erdoğan ve TİP üyesi Turgut Aytaç öldürülür."[2]

Tülay Tat, bu olayla ilgili olarak şunları anlatmıştır: "Olayı çok net hatırlıyorum. Çünkü ben, Ereğli'deydim ve Bingöl ile Necmettin Giritlioğlu, mitinge katılmak için Ereğli'den Istanbul'a gittiler.

Amerikan emperyalizmini protesto etmek için mitinge katılmışlar, fakat camilerde toplanılarak, şartlandırılan büyük bir topluluk, yürüyüşçülere saldırmışlar.

Ben o gece, Bingöl'ün dönmesini bekliyorum. Çünkü, ertesi sabah işbaşı yapacaktı. Istanbul'a giderken, bana,

'-Eğer gecikirsem, Bingöl hastaneye gitti, hasta kağıdı aldı, diyerek işyerini oyala. Ben mutlaka geleceğim' demişti.

Pazartesi sabahı gazeteleri alıp olayın haberlerini okuyunca, büyük bir paniğe kapıldım. Çünkü, Bingöl de dönmemişti. Sonra, Mahir, Bingöl, Necmettin ve Cemile Çerçel Ereğli'ye döndüler. Birlikte olduklarını oradan anladım."

"Biz Burada Komünist Olarak Varız"

MDD yanlısı olan örgütlerin biraraya gelerek yaptığı toplantılar sonunda, FKF'nin de kurucuları arasında olduğu Devrimci Güçbirliği yeniden oluşturulur.

Bu güçbirliğinde elliye yakın devrimci nitelikte öğrenci, işçi, öğretmen ve çeşitli halk kuruluşları üyedir. Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır, "İlk Dev-Güç toplantısı, Kanlı Pazar olayının hemen arkasından TMGT'da yapıldı. Kadri Kaplan, diğer gençlerin yanında İstanbul Valisine telefon açtı ve adama bir ton hakaret etti. Vali, alttan alıyordu. Gençlerin yüzünde, bu olaya inanmış mutlu bir gülümseme vardı. Olayın gösteri olduğunu anlamıştım. Canım sıkılmıştı, ama hiç ses etmedim. İçerideki odada bir masanın etrafında toplandık. Kadri Kaplan, en başta oturuyordu ve toplantıyı idare ediyordu. Toplantıya başladıktan sonra ilk söyledikleri, "Arkadaşlar, 'Kahrolsun Amerika' diye bağırıyorsunuz. Böyle bağırmaya devam edeceksiniz, 'Kahrolsun Rusya' diye de bağırmanız gerekir. Bunun mantığı budur" demek olacaktı. Adam kendi açısından tamamen haklı idi. O, 27 Mayısçı emekli bir subay ve nasıl olduğunu bilmediğim bazı subaylarla örgütsel bağı sürüyordu. Bu generaller, gençliğin kontrol altında olduğunu sanarak, taşaronları aracılığıyla, 'Ya bu gürültüyü kestirin ya da dengelemek için kahrolsun Rusya diye de bağırtın' biçiminde yollamış olmalıydılar. Tabandan 'Komünist' görünümü veren bir hareketin başında darbe yapılamazdı. İşleri bozuluyordu. Kadri Kaplan da bozulan bu işi arada düzeltmeye çalışıyordu. Ama ben bunu bilemezdim o zaman. Ben saf saf, 'Komünist' olarak güçbirliğine girdiğimizi sanıyordum. 'Ne oluyoruz?' diye anında atlayıverdim ve sözünü kesip, söz istedim. Herkes sustu, merak ve hayretle bana baktılar. 'Bakın, biz burada komünist olarak varız. Bunu gizlemiyoruz ve bu nedenle 'Kahrolsun Rusya' diye bağırmayız. Ayrıca onun adı 'Rusya' değil, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'dir' diye söze başladım. Garip bir sessizlik olmuştu. Kadri Kaplan öyle, şaşırmış dinliyordu. Ben, devam ettim, 'Bir kere ayrıca, mantıken de 'Kah-

rolsun Sovyetler' diyemeyiz; bu bize zararlıdır. Eğer gerçekten Amerikan emperyalizmine karşı savaşıyorsak, böyle diyemeyiz. Atatürk emperyalist güçlere karşı savaşırken ilk yardımı Sovyetlerden aldı. Onlar, bizim ulusal kurtuluş savaşımıza yardımcı oldular. İktisadi devlet teşekkülü olan ilk endüstri kuruluşlarını onlar verdiler. Bugün Vietnam halkı onlardan yardım alarak savaşıyor. Böyle birşey diyemeyiz. Biz Amerikan halkının düşmanı değiliz ama, sadece 'Kahrolsun Amerikan Emperyalizmi' diye bağıracağız, hiçbir güç bizi 'Kahrolsun Sovyetler' diye bağırttıramaz' dedim. Garip bir sessizlik olmuştu. Aniden, benden çok yaşlı, kafası sargı bezleri ile beyaz bir sarık giymiş gibi sarılı bir başka adam fırladı, 'Ben Yusuf'un söylediklerine aynen katılıyorum' dedi ve benzer bir iki cümle daha ekledi. Çok sevinmiştim. Sonradan, tanımadığım bu adamın Rasih Nuri İleri olduğunu ve kafasının da Kanlı Pazar olaylarında yaralandığını öğrenecektim.

Kanlı Pazar yürüyüşünde Sadun Aren ve TİP'liler vardı ama Mihri Belli, yoktu. Dev-Güç toplantısına katılmak MDD'nin gereği idi. Güç birliği yapıyorduk güya. Halbuki basbayağı tezgâhtı. Mihri'nin MDD'sinin aslında Ne Mao'nun, ne Lenin'in ne de Dimitrov'un yaşadıkları gerçeklere dayanarak yaptığı soyutlamalarla bir ilişkisi vardı. Tezgah, gençliği eski cuntacıların ve Mihri'ye legalite sağlayacak yeni cuntanın kanalına sokmaktı. Başka bazıları bu işe bilinçli giriyorlardı ama, bizleri, güç birliği, Leninizmin gereği vb. diye kazıklıyorlardı. Ne kadar yaşam deneyimim de olsa 'politika'nın inceliklerini, dönen entrikaları, güçler dengesi vb. olaylarını anlayamıyordum henüz. Yine de ikircimli ve temkinli idim ama yine de kanılmıştım. Tezgahı bilmediğim için bu toplantılarda devamlı olay çıkartacaktım. Saf saf inandıklarımı söylüyordum.

Kadri Kaplan, herhalde, 'Acaba işleri bozmak isteyen bir başka örgütlenme ile mi bağı vardır?' diye ilk fırsatta benim hakkımda Doğu ve Mihri gibi kişilere sualler sormuştur.

Daha sonra, Doğu, bu kez, çok yumuşak bir üslûpla, bana, böyle çıkışlar yapmamamı, askerlerin tahammülsüzlüklerini, kafa yapılarını, vb. anlatmaya çalışacaktı. Bana açıkça darbe içinde olduklarını söylemiyordu. Yaptıkları işi açıkça anlatsalar, o zaman, ayrıca düşünür, tartışırdık. Karar verirsek, yolumuza uygun bulursak, orada da, bodoslama giderdik.

Yollarımızın ayrı olduğunu anladıkları için, konuşmuyorlar, iyilikle idare etmeye çalışıyorlardı. Saldırsalar, gençlik hareketinden izole olacaklardı. Gençlik hareketinden kopmaları demek, yatırım yaptıkları cunta işinde de kredilerinin sıfıra inmesi demekti. En iyisi, beni,

benim gibileri güler yüzle hoş tutmak, cuntacılara da 'Bu iş bizden sorulur' pozunu atmaya devam etmekti. O işin hiç de onlardan sorulmadığı, ayaklarının boşlukta olduğu ileride daha iyi anlaşılacaktı ama, şimdilik oynuyorlardı.

Toplantıda, bu çıkışımdan ve Rasih Nuri İleri'nin destekleyip benzer şeyler söylemesinden sonra, Kadri Kaplan, tepki göstermeden başka bir konuya atladı. O iş öyle havada kaldı."[1]

Istanbul'daki bu toplantıdan sonra, 16 Mart 1969 Pazar günü Ankara'da, Dev-Güç'ü oluşturan kuruluşlar, 27 Mayıs Devrim Derneği'nde toplanarak yurt sorunlarını görüşürler. Aralarında FKF'nin de bulunduğu elliye yakın ilerici örgütün katıldığı toplantıdan sonra alınan kararlar, devrimci kuruluşlar adına Dev-Güç başkanı, eski Milli Birlik Komitesi üyesi Tabii Senatör Kadri Kaplan tarafından kamuoyuna açıklanır.[2]

"Sosyalistlere Çağrı"

MDD'ci gençlik, TİP dışında bir parti kurmanın düşüncesi içindedir. FKF Başkanı Yusuf Küpeli, yazmış olduğu bir yazıda bunu özetle şöyle dile getirmiştir:

"Doğru konuşalım! Son olaylar sosyalist cephenin içinde bulunduğu dağınıklığı bir kez daha gösterdi. Yayılmamıza paralel sağlam, derinliğine bir örgütlenmeye gidemediğimiz gün gibi açık."

"Örgütlenme biçimi; hem sosyalist örgütlenme, hem de anti-emperyalist örgütlenme yanyana birbirlerini karşılıklı etkileyip geliştirerek yürütülecektir."

"Benim ve çoğunluğumuzun üye olduğu Türkiye İşçi Partisi'nin bilimsel sosyalizm teorisinden sapan yöneticiliğine karşı ortak bir harekete geçerek, büyük çoğunluğuyla sağlam olan tabanı gerçekten temsil edebilecek, olayların gerisinde kalmayacak, parti içi eğitimi ve teşkilatlanmayı hızla ele alacak yeni bir yönetici kadroyu getirmek mi mümkündür, yoksa tüm temiz sosyalistleri bünyesine çekecek yeni bir teşkilatlanmaya mı gitmek daha yararlıdır?"[1]

SBF Sosyalist Fikir Kulübü Yönetiminde Bulunan Sosyalist Devrimciler Görevden Alınır

Mihri Belli, 20 Mart 1969 Perşembe günü, Hukuk Fakültesi Fikir Kulübü Başkanı Atıl Ant'ın çağrılısı olarak Ankara Hukuk Fakültesi'nde, "Millet Gerçeği" konulu bir konferans verecektir. Fakat,

sivil polisler, 5 Aralık 1968 günü SBF'de verdiği bir konferans nedeniyle, 19 Mart Çarşamba günü, Belli'yi gözaltına alır. Bu arada, Hukuk Fakültesi Yönetim kurulu, yaptığı bir toplantı sonunda, konferansı iptal ettiğini açıklar. Bunun üzerine bir kısım devrimci öğrenci, protesto gösteri yapar. Bunu tepkiyle karşılayan sağcı öğrenciler ile solcu öğrenciler arasında çatışma çıkar.[1]

Bu olayların yaşandığı gün, SBF yurduna gelen FKF Başkanı Yusuf Küpeli, hışımla Muharrem Kılıç'ın yattığı odanın kapısını açar ve,

"-Neden toplantıya gelmediniz? Faşistler salonu bastı. Bunun hesabını vereceksiniz" gibi şeyler söyleyip, bir süre bağırdıktan sonra çıkar, gider.

Öğleden sonra, Muharrem Kılıç'a FKF Genel Merkezi'nden Yusuf Küpeli imzalı bir kağıt gelir. Kağıtta özetle, 'FKF-MYK, verilen görevi yapmadığından dolayı SBF-SFK yönetim kuruluna görevden el çektirmiştir'

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları yazmıştır, "Sadece onları değil, hepsini görevden aldım. İki başlılık olmazdı. Tüzük bu hakkı veriyordu, ben de kullandım ve tüm ipleri ele geçirdim."

TİP'lilerin en etkin olduğu ve en fazla üyeye sahip oldukları Fikir Kulübü yönetiminden TİP'liler uzaklaştırılarak yerine Alp Orçun, Oral Çalışlar ve Hüseyin Cevahir gibi MDD'cilerden oluşan "Girişimci Kurul" atanır. Alp Orçun, girişimci kurulun geçici başkanı olur.

Mülkiye'ye Yapılan Baskılar

18 Mart 1969 Salı günü, SBF Öğrenci Derneği Başkanı Murat Koğacıoğlu, dernek lokalinde düzenlediği basın toplantısında özetle şu açıklamayı yapmıştır: "İktidar, devrimci öğrencilere baskı yapmaktadır. Fakültemizin avukatlık ve kaymakamlık haklarını köstekliyerek, yıldırma çabalarına girişmişlerdir. Bu seneye kadar sınavsız kaymakam olma hakkı varken, iktidar, İçişleri Bakanlığının yapması öngörülen bir sınav şartı koymuştur."

"Böylece iktidar, Hukuk Fakültesini kayırmaktadır. Fakültemiz mezunları bu güne dek Hukuk Fakültesi ile farklı olan derslerin imtihanlarını verip, avukat olabiliyorlardı. Oysa, bugünlerde Senatoda görüşülmekte olan Avukatlık Kanunundaki değişikliklerle bu hakkımızı da elimizden almak istiyorlar. Bu davranışları ile hiç de olumlu sonuçlara ulaşamayacaklar, devrimci gençlik hiç bir zaman yılmayacaktır."[1]

20 Mart 1969 günü, SBF'de öğretim üyelerinin de katıldığı, "Mülkiye'ye Yapılan Baskılar" adlı bir forum düzenlenir. Forumda, SBF Öğrenci Derneği Başkanı Murat Koğacıoğlu, SBF Dekanı Prof. İlhan Unat ve öğretim üyelerinden Prof. Muammer Aksoy, konuşma yapar. Konuşmalarda, SBF'ye baskı yapıldığı iddia edilir, Avukatlık Kanun Tasarısında, SBF mezunlarının, avukatlık yapma hakkının kaldırılması yerilir. Forumdan sonra, Fakülteye yapılan oldu bitti tutumunu protesto etmek amacıyla boykota gidilip gidilmemesi hususu oya konulur ve süresiz boykot kararı alınarak öğrenciler dağılır.

Konuyla ilgili olarak, İçişleri Bakanı Faruk Sükan, bir açıklama yaparak, "SBF öğrencilerine baskı yaptığı yolundaki iddiaları" reddeder.[2]

SBF öğrencileri, 24 Mart 1969 Pazartesi günü bir forum düzenledikten sonra, İçişleri Bakanlığına kadar bir kınama yürüyüşü yapar. Yürüyüş, İçişleri Bakanlığının önünde sona erdiğinde, SBF öğrencilerini temsilen bir grup öğrenci, İçişleri Bakanı ile görüşme talebinde bulunur. İçişleri Bakanı Faruk Sükan da, içlerinde SBF Öğrenci Derneği Başkanı Murat Koğacıoğlu ile birlikte Muharrem Kılıç, Oral Çalışlar, Mahir Çayan, Tuncay Artun ve yirmi kadar öğrenciyi makamında kabul eder.

Öğrenciler önce İçişleri Bakanı Müsteşarı ile görüşür. Daha sonra İçişleri Bakanı Faruk Sükan tarafından kabul edilirler. Bakanın makam odasında 1. Şube Müdürü de hazır olarak beklemektedir.

Öğrenciler, çıkartılmak istenilen yeni Avukatlık Kanununun adaletsiz olduğunu, bunun değiştirilmesi gerektiğini ayrıca Anayasa Nizamını Koruma Kanun Tasarısının baskıcı bir rejim yaratacağını, söylerler. Sükan ise, öğrencilerin söylediklerini dinledikten sonra gülerek, masanın üzerinde bulunan, Ant yayınları tarafından yayınlanmış Alberto Bayo'nun 'Gerilla Nedir' isimli kitabını eline alır ve,

"-Bakın Türkiye'de ne tür kitaplar yayınlanıyor? Oysa gençlik nelerle uğraşıyor" dedikten sonra, öğrencilere sevecen bir tavırla yaklaşarak,

"-Arkadaşları okullarına arabayla bırakın" diye emir verir. Öğrenciler, bu öneriye karşı çıkarak,

"-Hayır biz polis arabasına binip gitmeyiz. Kendimiz gideriz" derler. Ama öğrenciler, sonunda, 1. Şube'nin otolarına bindirilerek okula götürülür.[3]

SBF Boykot Komitesi, 26 Mart 1969 Çarşamba günü, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a bir mektup gönderir ve yeni "Avukatlık Kanunu"nu veto ederek, yeniden görüşülmek üzere TBMM'ye iade etmesini ister.

Aynı gün öğle üzeri saat 12.00'de, FKF, ODTÜ-ÖB, Ankara Üniversitesi Veteriner, DTCF, SBF, BYYO, Fen Fakültesi, Fen Fakültesi Kimya, Matematik, Fizik, Tabii İlimler, Eczacılık, Tıp, Eğitim, Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Fakültesi, ODTÜ Mimarlık, İdari İlimler, Elektrik, Makina Fakülteleri ve Gazi Eğitim Enstitüsü Öğrenci Derneklerinin ortaklaşa düzenledikleri, "Anayasa Nizamını Koruma, TRT ve Avukatlık Kanunlarını Protesto Yürüyüşü" yapılır.[4]

"Bu Kavga Tüm Gençliğin ve Amerika İle Ortak Olmayan Herkesindir"

Ankara'daki üç üniversitede boykotları yürütenlerin bir araya gelerek oluşturduğu, "Genel Boykot Komitesi" üyeleri, 3 Nisan 1969 Perşembe günü, düzenledikleri basın toplantısında, Türkiye'de bulunan tüm üniversite öğrencilerine özetle şu çağrıyı yapmışlardır:

"Ankara Üniversitesinin, ODTÜ'nün, Hacettepe Üniversitesinin ve yüksek okulların gençliği olarak, Amerikancı iktidarın baskı kanunlarına baş kaldırdık."

"Sırtını Amerika'ya dayamış halk düşmanı, artık karşısında bütün devrimci Türk gençliğini bulacaktır. Boykot hareketi Istanbul, İzmir ve diğer bütün Türkiye üniversitelerinde pek yakında başlayacaktır. Amerikancı iktidarın baskı kanunlarına baş kaldırdık. Bu kanunları çıkaramayacaktır. TRT'nin Amerika'nın sesi olmasına, bağımsızlık, özgürlük, ekmek diyenlerin hapishanelere doldurulmasına, üniversite özerkliğinin kaldırılmasına müsaade etmeyeceğiz. Bu kavga, tüm gençliğin ve Amerika'yla ortak olmayan herkesindir."[1]

DTCF'de Meydana Gelen Olay

On günden beri boykotta olan DTCF'de, boykotu kırmak için 9 Nisan 1969 Çarşamba günü saat 09.30'da, fakülte öğrencilerinden ve AP Gençlik Kolları Genel Başkanı Ahmet Kalkanoğlu, genel başkan yardımcısı Yılmaz Akçadağ, Hatay AP Senatörü Mustafa Deliveli'nin oğlu Fethi Deliveli, Antalya AP il başkanının oğlu Ömer Kaptan'la beraber, yaklaşık 100 kişilik bir grup DTCF'ye gelir.

Boykota karşı olan grup, ilk önce, fakültenin giriş kapısı önüne boykotçular tarafından asılan bez üzerinde yazılı, Atatürk'ün, Bursa Nutku'nu ve bezin üzerinde bulunan Atatürk'ün resmini bıçakla yırtar.[1]

Boykotçu öğrenciler, kapıları kapatarak saldırganların fakülteye

girmesini engeller. Bu arada, Sami Gürler, silahıyla havaya onbeş el ateş ederek, saldırganları geçici olarak durdurur.

Fakültede mahsur kalan öğrenciler, aynı zamanda, SBF'ye haber göndererek, "yardıma gelmelerini" isterler.

Aralarında Yusuf Küpeli, Mahir Çayan, Mustafa Kemal Çamkıran, Atıl Ant, Oral Çalışlar, İlhami Aras'ın bulunduğu on-onbeş kişilik bir grup, DTCF'ye gider.

DTCF'nin bahçesinde bulunan saldırgan grubun üzerine yürüyen Küpeli, içine kara barut koyduğu bir şampuan kutusunu ateşleyerek, grubun üzerine atar. Saldırganlar, şaşkınlıkla, "Molotof, molotof" diye bağırarak, Fakülte bahçesinin dışına kaçar. Küpeli, dışarda bekleyen saldırganlara,

"-Beş dakika içerisinde dağılmalarını, yoksa hücum edeceklerini" söyler.

Saldırganların dağılmadıklarını gören devrimci grup, dışarda bekleyen gericilere saldırır. Fakülte önünde başlayan kavga, zincir, sopa, molotof kokteyli ve taşların da kullanıldığı bir cadde ve sokak çatışmasına dönüşür. Çatışma gericilerin kaçmasıyla sona erer.[2]

SBF'nin İşgali

DTCF'de meydana gelen bu olay gününün gece yarısı Yusuf Küpeli ve arkadaşları, SBF'yi işgal etmişlerdir. Aynı saatlerde BYYO da işgal edilmiştir. İşgalci öğrenciler, içeriye girdikten hemen sonra, dışarıdan gelecek saldırıları karşılayacak önlemler almış, bu arada sabah okula gelen öğretim üyelerini de içeri almayarak geri çevirmişlerdir.[1]

SBF İşgal Komitesi sözcüsü, düzenlediği basın toplantısında, "Siyasal Bilgiler Fakültesini kurtarılmış yurt toprağı olarak ilan ediyoruz" diyerek, olaylardan hükümeti sorumlu tutar ve sözlerine şöyle devam eder, "Biz işgallerle, Anayasa dışına düşmüş iktidarı Anayasa içine sokmaya çalışıyoruz. Adalet Partisini yıpratacak tüm eylem biçimlerini deneyeceğiz. Başımızda bulunan gayri milli iktidar uzaklaştırılıp milli iktidar kuruluncaya kadar savaşımız devam edecektir. Türkiye'de bir ikinci milli kurtuluş savaşı verilmektedir."[2]

"Gayri milli ve anayasa dışı bir iktidara karşı direnme hakkımızı kullanıyoruz. Kanunların dışında kalmış bir iktidar bize kanunları uygulayarak işgallerin suç olduğunu söyleyemez. AP Genel Merkezi tarafından silahlandırılan bazı yaratıklar, DTCF'ne saldırarak, Ata'nın resmini çiğnediler. Kutsal Bursa Nutku'nu yırttılar. Bu gericiliğin ye-

niden hortlaması demektir. Bu işbirlikçi iktidarla sonuna kadar savaşacağız. Kavgamız zaferle noktalanacaktır."[3]

"Bir Amerikan Üssünün İşgali"

9 Nisan 1969 Çarşamba günü, ODTÜ'de, aralarında FKF-MYK üyesi Münir Ramazan Aktolga ile birlikte Rasih Ulaş Bardakçı, İrfan Uçar, Ahmet Sina, Hüseyin İnan, Sinan Cemgil, Sezgin Tüzün, Yusuf Arslan, Onur Başkan, Mehmet Caner, Mustafa Taylan Özgür, Metin Güçbilmez, Ali Onur gibi öğrencilerinin de bulunduğu grubun öncülüğünde, ODTÜ'deki boykot işgale dönüştürülür.[1]

Bu sıra tüm Türkiye üniversiteleri ve yüksek okullarında boykot ve işgal vardır. Tercüman gazetesi, "Ayıklayın Pirincin Taşını" başlıklı başyazısında, öğrenci olaylarına değinerek, "Ciddi olunuz, sağlam durunuz sayın devletliler, liderler, rektörler, profesörler ve gençler! İç savaş başlamıştır" diyerek öğrencileri hedef gösterir.[2]

CHP Merkez Yönetim Kurulu, konuyla ilgili bir bildiri yayınlar ve "Bu küçük bozguncu gruplar kendilerini solcu sansalar bile veya öyle gösterseler bile, ülkemizde demokrasiyi yıkmak, faşist bir yönetim kurmak ve Türk ulusunu bölerek sömürmek ve yönetmek isteyen güçlerle gizli veya açık, bilinçli veya bilinçsiz işbirliği halindedir" diyerek, öğrencilerden, "Boykot ve işgallere son verilmesini" ister. CHP Genel Sekreter Yardımcısı Bülent Ecevit ise, "Kendini ilerici sanan herkes ilerici değildir. Bazı solculara göre, kim elli yıl, yüz yıl öncesinin doktrinlerine, dogmalarına daha çok bağlı kalırsa o kadar ilericidir. Bu kadar yersiz bir değerlendirme olamaz. Demokratik olmayan hiç bir eylemin yanında bulunmayacağız. Asıl gerici olan bu solculardır" açıklamasını yapar.

CHP'nin bu tavrı üzerine, SDDF Başkanı, kısa bir süre önce ittifak halinde olduğu FKF'ye karşı tavır alır ve işgalcileri ağır bir dille kınayarak şunları söyler, "Siyasal iktidarın yanısıra Türk demokrasisini ciddi tehlikelere iten her türlü sorumsuz ve hesapsız hareket sahiplerini uyarıyoruz."[3]

CHP'nin bu bildirisine, işgalciler hemen karşı çıkar ve CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit'e bir mektup gönderilerek, şu yanıt verilir: "Bildirinizde işgal ve boykot hareketlerini yapanlar bir avuç ihtilalci sosyalist diye nitelendirilmiş ve açıkca AP iktidarının Savcılarına ihbar edilmiştir."[4]

Başbakan Süleyman Demirel de, Emniyet örgütünün 124. ku-

ruluş yıldönümünde yaptığı konuşmada, "Polis ve jandarma devletin düzenini istediği şekilde koruyabilmek için zora ve şiddet hareketlerine başvurur. Bir kısım anlayışlar güvenlik güçlerine alışamamışlar ve alışamıyacaklardır" der.[5]

12 Nisan günü, Rektör Kemal Kurdaş'ın ODTÜ'yü, 1 Ekim'e kadar tatil etmesinden sonra, 13 Nisan 1969 Pazar günü sabahı saat 04.30'da, jandarma ve polis, ODTÜ'ye girerek, öğrencilerin işgalini sona erdirir. Çıkan olaylarda 114 öğrenci gözaltına alınır.

14 Nisan pazartesi günü, işgal ve boykotta bulunan fakültelerin temsilcileri olarak, ortak bir basın toplantısı düzenleyen ODTÜ asistanlarından Nevzat Yıldırım ile Öğrenci Derneği Başkanı Fevzi Altuğ, direnişin Rektör Kemal Kurdaş'a karşı olduğunu belirtirler. FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli ise, "Bütün devrimci güçleri, Türkiye'nin bağımsızlığı için savaşa çağırmaktayız" diyerek, ODTÜ'nün işgalini, "Bir Amerikan üssünün işgali" olarak niteler ve Rektör Kurdaş'ı, "bir emperyalist kuklası" diye niteledikten sonra, "yakında cezasını görecektir" diye ekler.

Küpeli ayrıca, DİSK ve ona bağlı sendikaların bu boykot ve işgal olaylarını desteklediklerini, kendisinin bu kuruluşların temsilcisi olarak söz sahibi olduğunu açıklar.[6]

"Siyasi Polis İşgal Sürecince SBF'nin Telefonlarını Dinledi"

17 Nisan 1969 Perşembe günü, SBF'li işgalciler, öğleden sonra işgalleri altında bulundurdukları yerleri temizleyerek eski duruma getirir.

İşgal altında bulunan SBF'nin konferans salonunda, öğrenci işgal komitesinin isteği ile saat 20.00'de, TÖS ve TÖDMF tarafından Köy Enstitülerinin 29. Yıldönümü nedeni ile bir toplantı düzenlenir.

Toplantıda bir konuşma yapan Yusuf Küpeli, öğrencilerin bundan sonra neler yapacaklarını şöyle anlatmıştır: "Özellikle CHP Merkez Yönetim Kurulunun kamuoyuna karşı öğrencileri yersiz şekilde suçlaması ve bilerek ya da bilmeyerek boykot ve işgal hareketlerini yanlış ve ters değerlendirmesi bir rastlantı değildir. Onlar bilmiyorlar ki, gençlik politikacılar gibi çıkarcı değildir, kısa süreli kişisel hedeflerini düşünmez. Ulusun ve ülkenin geleceğini tüm olarak düşünür. Gençlik bir sınıf değildir. Ama dinamik bir unsurdur. Kaybedecek bir şeyi yoktur. Bunun için de devrimci potansiyeli fazladır. Köylü ve işçi işgallerine öncülük edecek, bu hareketler tam bağımsızlığa kadar sürecektir. Ege-

men sınıflar gençlik ile halkı karşı karşıya getiriyorlar. Bunun için de biz, köylere gideceğiz, niçin dövüştüğümüzü köylüye anlatacağız ve böylece köylü bizim kendileriyle birlik olduğumuzu görecektir."[1]

Gece yarısı SBF'deki işgale son veren öğrenciler, sabaha kadar şarkı söylemiş, hora tepmişler ve herhangi bir saldırıya karşı hazırladıkları molotof kokteyllerini bir bir patlatmışlardır.[2]

İşgal sürecince SBF'nin telefonları, Ankara Nöbetçi Beşinci Asliye Ceza Mahkemesince alınan kararla siyasi polis tarafından dinlenir.

Ankara Basın Savcısı Zekai Turan, talebin Basın Savcılığı'nca yapıldığını söylemiş ve "Suçluların tesbiti için SBF'nin telefonlarının dinlenmesini istedik ve mahkemeye başvurduk. Nöbetçi mahkeme de bu isteğimizi yerinde görüp dinleme kararını verdi" demiştir.[3]

"FKF Istanbul Sekreterliği İstifa Ediyor"

22 Nisan 1969 Salı günü, Sıtkı Coşkun, Güray Tekinöz, Taner Kutlay, Savaşkan Oral, "Genel Merkez Dev-Güç'e girdi. Zaten genel merkezle bizim aramızda stratejik planda uyuşmazlık vardı. Biz bu uyuşmazlığın eylemde ortaya çıkmayacağını umuyorduk. Umduğumuz gibi olmadı. DÖB'lüler, iç işlerine çok müdahale etmektedir" gerekçesini öne sürerek, FKF Istanbul Sekreterliği'nden istifa eder.

Aradaki uyuşmazlığın giderilmesi amacıyla, 2 Mayıs 1969 Cuma günü, FKF Istanbul Sekreterliği'nde yapılan toplantıda Yusuf Küpeli, Doğu Perinçek, Mahir Çayan, Veysi Kemal Sarısözen, Celal Doğan, Mehmet Arif Sarısözen, Şeref Yıldız, Atilla Coşkun gibi hareketin önde gelen insanları biraraya gelir.

Fakat toplantı, kavgayla sonuçlanır. Bu arada, Atilla Coşkun'un kazara bir şişe mürekkebi Mahir Çayan'ın üzerine dökmesi, tartışmaları iyice kızıştırır. DÖB'lüler sopalarla gelmiştir. Güç dengesi sağlamak için FKF'liler de DDKO'luları çağırır.

Fikir Kulüplerinin yönetiminde bulunan TİP'li kadrolar ya istifa ya şiddet yoluyla ya da yönetimden el çektirilerek tasfiye edilirler. TİP'lilere karşı yapılan bu tasfiye hareketi, bir anlamda, daha önce Doğu Perinçek ve Mahir Çayan'ın başkanlıktan düşürülmesinin karşılığı gibidir.

Yusuf Küpeli, bu konuyla ilgili olarak şunları yazmıştır: "Genel Yönetim Kurulu içinde yapılan seçimlerde TİP oportünizminin adayı Hüseyin Ergün kaybetti ve Genel Başkanlığa Yusuf Küpeli, Merkez Yürütme Kurulu üyeliklerine de yine TİP oportünizmine karşı olan ar-

kadaşlar seçildiler. Yalnız, Istanbul Sekreterliği TİP oportünistlerinin elinde kaldı. Çünkü, Istanbul'da muhalefet genellikle FKF dışında gelişmiş ve ayrıca DÖB adı altında örgütlenmişti. FKF içindeki muhalefet sekreterliği alamayacak kadar zayıftı. Ankara ve Istanbul'da da bir sürü Fikir Kulübü TİP oportünistlerinin yönetimi altındaydı. Anlaşılacağı gibi, yeni FKF yönetimi tekrar devrilme tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Özellikle Türk Solu hareketinin sağdan gelen muhalefeti nedeniyle, çoğunluğu TİP oportünizminin etkisinden hâlâ kesinlikle kurtulamamış saf militanları kazanabilmek için, sadece ideolojik mücadelenin yeterli olmadığını bilerek, yoğun ideolojik mücadeleyle birlikte hızla aktif anti-emperyalist eylemlere girmek gerekiyordu. Saflar sağlamlaştırıldığı zaman da, TİP oportünizminin gençlik içindeki temsilcilerine kesin darbe vurulacak, kulüplerden ihraç edilecekti. Yeni yönetim bunu başarmasını bildi."

"Artık FKF içindeki TİP oportünizminin temsilcilerine kesin darbeyi vurmanın zamanı gelmişti. Daha önce TİP oportünistlerinin oy kaygusuyla FKF'ye almadıkları bütün devrimci gençler ve FKF dışında örgütlenmiş olan DÖB üyeleri FKF'ye kaydedildiler. Peşinden TİP oportünistlerinin kontrolü altında olan 6-7 kadar Fikir Kulübünün yönetimleri feshedildi. İdeolojik mücadelenin yanında proleter devrimci şiddet metodları da kullanılarak oportünistler ezildi. En önde gelen elemanları yavaş yavaş kulüplerden atıldı. TİP oportünizminin yanında olan Istanbul Sekreterliği de istifa etmek zorunda kaldı. Sonunda FKF Merkez Yürütme Kurulu Istanbul Sekreterliğini de kontrolü altına aldı."[1]

29 Nisan Mitingi

FKF'nin Dev-Güç ile planlayarak ortaklaşa gerçekleştirdiği ve siyasi iktidar krizine yolaçan bir kaç eylemi vardır. Bu eylemler, siyasi güçlerin, güçlerini ortaya koydukları ve birbirlerini ne kadar etkilediklerinin de göstergeleridir.

Devrimci kuruluşların, gençlik örgütlerinin ortak olarak düzenledikleri 29 Nisan mitingi, 29 Nisan 1969 Salı günü Ankara'da, Zafer Meydanında onbini aşkın bir kalabalığın katılımıyla yapılır. Miting, Dev-Güç'ün bir gövde gösterisi biçiminde geçer.

Mitingi 27 Mayıs Milli Devrim Derneği Genel Başkanı Mucip Ataklı, Tabii Senatör Suphi Karaman ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı Özgün Nas'tan oluşan tertip komitesi hazırlar. Mitingden önce hazırlanan bildiriler, afişler Ankara'nın her tarafına asılır ve dağıtılır.

Miting alanında ilk konuşmayı yapan FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli, "Tekrar bağımsızlık savaşımız başlamıştır. Yılmadan, korkmadan içimizdeki bağımsızlık düşmanlarına karşı savaşacağız. Bugün büyük şehirlerde başlamış olan bu ikinci kurtuluş savaşı, çok kısa bir zaman sonra bütün ülkeyi kaplayacaktır" der.

Daha sonra sırasıyla, SDDF Genel Başkanı Nail Gürman, 27 Mayıs Derneği eski Genel Başkanı Dr. Çağlar Kırçak, Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı Özgün Nas, bağımsız milletvekili Reşat Özarda, Tabii Senatör Mehmet Özgüneş, Milli Birlik Komitesi üyesi General Cemal Madanoğlu ve Devrimciler Güçbirliği adına Tabii Senatör Kadri Kaplan konuşma yapar. Konuşmaların ardından, mitinge katılan kalabalık, DTCF önüne kadar yürüyüş yaparak, dağılır.

12 sağcı kuruluşun oluşturduğu Gerici Güçbirliğinin düzenlediği, "Milliyetçi Şahlanış" mitingi de, Devrimci Güçbirliği tarafından düzenlenen mitingden hemen sonra saat 14'te aynı yerde, Zafer Alanında yapılır.[1]

"Son Gençlik Hareketleri Üzerine"

Karadeniz Ereğlisi'nde Sina Çıladır, Bingöl Erdumlu, Çetin Gözaçtı ve bir grup arkadaşıyla yayınladıkları Çıkış dergisinin birinci sayısının Şubat 1969'da, ikinci sayısının Mart 1969'da yayınlanmasının ardından, Sina Çıladır'ın verdiği bilgiye göre, Türk Solu dergisini yayınlayan MDD'ci arkadaşlarının, "Bu kaynakları bölmeye ne gerek var. İşte bu da dergi. Siz orada ayrıca bir dergi çıkartıyorsunuz. Aşağı-yukarı aynı şeyleri söylüyoruz. Mali kaynakları boşa harcamaya gerek yok" demeleri üzerine, Çıkış dergisinin yayınını durdurarak yazılarını Türk Solu ile Aydınlık dergilerinde yayınlamaya karar verirler.

Mahir'in Türk Solu dergisinde yazılarının nasıl yayınlandığı konusunda Mihri Belli, şunları anlatmıştır: "Mahir, Türk Solu dergisinde yayınlanmak üzere, 'Oportünizmin Keskin Kokusu' yazısını vermişti. Ben bu yazıyı okudum. Çok güzel bir yazı. 'Tamam' dedim. Perinçek, 'Bu adam kimdir belli değil. Karışık. Yazısı basılmasın' gibi laflar söyledi. 'Yok, basılacak' dedim. Mahir'i de o sıra ayak üstü görmüştüm. Temiz yüzlü, bende güven uyandıran bir genç insan. Yazısı da fena değil. Yani, şunun bunun dedikodusu ile tavrımızı belirlemedik. İstanbul'daki Türk Solu bürosuna gelmişti. Orada görmüştüm ilk. Mahir ile Perinçek'i yan yana gördüğüm tek zaman odur. O ana gelene kadar, Mahir hakkında, gayet şüphe davet eden konuşmalar yapmıştı Perinçek."

Mahir'in, FKF üyesi ibaresini kullanarak imzaladığı "Son Gençlik

Hareketleri Üzerine. İçinde Bulunduğumuz Evre ve Gençliğin Durumu" başlıklı yazısı, 6 Mayıs 1969 tarihli Türk Solu dergisinin 77. sayısında yayınlanır.

Mahir'in bu yazısı konusunda FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli, şunları anlatmıştır: "Mahir, Türk Solu'na bizi öven bu yazıyı yazmış ve bu yazı ile birlikte bizlerle birleşmeye çalışmış, 'gençlik hareketlerine katılmak istediğini' söylemiştir. Mahir, zaten, bu sıralar evde, bizden uzakta kalıyordu."

Mahir'in bu yazısı, bir anlamda, "son gençlik hareketi"nden kopuşu da ifade etmektedir. Mahir, yayınlanan bu yazısında, o dönem, bir taraftan Doğu Perinçek ile yaşanan çatışmaları, bir taraftan gençlik hareketinde yaşanan süreci ve daha sonra oluşturulan Parti-Cephe çizgisine giden yoldaki görüşlerini açıklamaktadır. Yazı özetle şöyledir:

"İçinde bulunduğumuz evre proleteryanın kendisi için sınıf durumunda olmadığı ve proleter sosyalist bir partinin bulunmadığı bir evredir. Bu aşamada, Amerikan emperyalizmine karşı mücadelede anti-emperyalist etkin azınlık ne denli önemli ise anti-emperyalist gençlik de o denli önemlidir.

İçinde bulunduğumuz dönemde proleter sosyalistlerin ikili bir mücadele biçimi içinde olmaları gerekmektedir. Bir yandan emperyalizme karşı mücadelede tüm millici sınıf ve tabakaların yanında yer almak, anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeleye hız vermek, diğer yandan proleteryaya politik bilinç vererek örgütlenmesini sağlamak.

Bu ikili mücadele diyalektik bir bütündür ve birbirinden ayrı düşünülemez. Bu ikili mücadelenin herhangi bir yanını ihmal etmek sosyalistleri oportünizmin kucağına iter.

Gençlik bilindiği gibi bir sınıf değildir. Öğrenci gençlik genellikle küçük burjuva kökenlidir ve tüketici durumundadır. Tüketici durumunda olması yurt ve dünya sorunları ile yakından ilgilenmesini sağlamaktadır. Ayrıca gençlik doğası gereği atılgandır, coşkuludur, yüreklidir. Her türlü çıkar duygusundan ve ard niyetten uzaktır. Ve de toplumun en az bozulmuş tabakasını oluşturur. Doğaldır ki, bu nitelikleriyle gençlik emperyalizmin karşısında, bağımsızlıktan yanadır.

Gençlik devrimci yığınların politik bilince ulaşmadıkları yarı sömürge bir ülkede, bağımsızlık mücadelesinde toplumun devrimci sınıf ve tabakalarını harekete geçiren bir dinamit fitilidir.

Demokratik Öğrenci Hareketleri, CHP ve FKF

Bilindiği gibi demokratik öğrenci hareketleri önce her fakültenin kendi fakülte içi mesleki hak istemlerinden başlamış ve bir süre sonra

kendine özgü hak isteminin ötesine geçmiş ve Amerikancı iktidara hatta sisteme karşı siyasal bir takım belirtiler haline dönüşmüştür.

Başlangıçta öğrenci hareketlerini destekleyen CHP bir süre sonra bu hareketlerin karşısında yer almıştır. Bunun nedenlerini şöyle özetleyebiliriz :

I- CHP küçük burjuva kaypaklığı içinde bocalayan bir partidir. Ve CHP doğası gereği herhangi bir devrimci harekette sonuna dek yürüyemez. İçinde bulunduğumuz Milli Demokratik Devrim mücadelesinde atacağı doğru slogan ve yapacağı eylemlerle CHP'yi etkileyecek bir proleter sosyalist partinin hali hazırda olmaması ve de içindeki anti-emperyalist güçlerin varlığına karşın işbirlikçilerin bugün için ağırlıklı olması da CHP'nin bu bocalamasında ve gerici tavrında çok etkilidir.

II- Emperyalizme karşı olan güçbirliğindeki tüm sınıflar, savaşın kendi yönetiminde yürütülmesi için mücadele ederler. Bu toplumsal mücadelenin her katı için geçerlidir. Bu nedenle ve eski paternalist alışkanlığının da etkisiyle CHP gençliği daima kendi denetimi altında tutmak ister.

Bu son gençlik hareketlerinde şu açık seçik ortaya çıkmıştır; bugün gençlik CHP'nin dilediği, kanalize ettiği 1960 öncesinin gençliği değildir. Köprünün altından çok sular aktı, artık gençlik gerçeğin temeline indi. Bugün Türkiye gençliği anti-emperyalist ve anti-feodal mücadelede doğru sloganlar atan öğrenci kesimindeki bilimsel sosyalistlerin peşinden gitmektedir. Öyle ki, son gençlik hareketlerinde Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonunun bütün tabanı 'Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye' sloganlarının etrafında devrimci tavırlarını alarak hareketin baltalanması için CHP'den komut alan Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu yöneticilerini yalnız bıraktılar. Bu durumda gençlik kesiminde egemenliğini kaybetmek istemeyen CHP'nin, FKF'nin meslek istemlerinden hareketle anti-emperyalist bir hedefe yönelttiği demokratik öğrenci hareketlerinin karşısında yer aldığını gördük: Amacı hareket içinde FKF'yi yalnız bırakarak tecrid edip, güçsüz bir duruma düşürmekti.

CHP'nin bu gerici tavır alışı tam ters bir sonuç doğurdu. FKF bu demokratik öğrenci hareketlerinde, öğrenci yığınlarının büyük desteğini alarak daha çok güçlenmiştir. Böylece FKF demokratik köylü hareketlerinden sonra, demokratik öğrenci hareketlerinden de başarıyla, alnının akıyla çıkmıştır.

FKF'nin bugünkü yöneticileri gerek içte oportünizme karşı verdikleri amansız mücadeleyle, gerekse de dışta demokratik köylü ha-

reketlerini kendine özgü hak istemlerinden hareket ederek politik bir amaca yöneltmeleriyle, proleter sosyalist olduklarını eylemde de kanıtlamış oldular. Proleter sosyalistler, toplumun çeşitli kesimlerinin kendi öznel koşullarını bilimsel sosyalist teorinin ışığı altında yorumlayarak yığınları kanalize ederler.

Yığınları kavganın hizmetine koymak bu kitlelerin hak istemleriyle ilgili çalışmalara kayıtsız kalmak değildir. Tersine kendi çıkarları için savaşacak olan yığınları bu hak istemi mücadelesinin çevresinde örgütleyebilir, harekete geçirebiliriz."

Son Gençlik Hareketlerinde Oportünizmin Tutumu

Son gençlik hareketlerinde oportünizmin gerçek yüzünü bir kere daha gördük. Anayasa dışına düşmüş olan Amerikancı iktidara karşı demokratik direnme hareketleri olan öğrenci protesto hareketlerini, öğrenci kesimindeki oportünistler akıl hocalarından aldıkları talimat ile baltalamak için her yolu denediler. Öyle ki, hareket içinde, 'Bu hareketler faşizmi getirir. Halk bu hareketlere karşıdır ve bu hareketler AP iktidarının işine yaramaktadır' diyerek aynı yorumları yapan, kendi tabanının bile karşı olduğu Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu yöneticileriyle sıkı bir işbirliği içine girdiler.

'Bu hareketler faşizmi getirir' sözü çok komik ve ciddi olmaktan uzak bir sözdür. Kapitalizmin diktasının hangi koşullar altında geleceğini bilmek için, değil bilimsel sosyalist teoriyi, birazcık sosyoloji bilmek bile yeterlidir.

'Halk demokratik öğrenci hareketlerine karşıdır ve ve bu hareketler AP iktidarının işine yarıyor' iddiası da soyut, açık olmayan ve de yanlış bir iddiadır. Halkın hangi kesimi, neye, niçin karşıdır?"

"FKF'nin yönettiği demokratik öğrenci hareketleri toplumsal dinamitin fitilini ateşlemiştir. Toplumun çeşitli kesimlerinde var olan toplumsal patlamalar hızlanmış, topraksız köylünün toprak işgal hareketleri, işçi grev ve fabrika işgalleri yer yer filizlenmeğe başlamıştır.

Şimdi, 'Bu hareketler AP iktidarının işine yarıyor' diyenlere sormak gerekir; Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçi burjuvazi ve feodalitenin iktidarına karşı, toplumun çeşitli kesimlerinde, anti-emperyalist ve anti-feodal kıpırdanmalar yaratan demokratik öğrenci hareketleri mi Amerikan emperyalizminin ve onun iktidarının işine yaramaktadır?

Son gençlik hareketlerinde şu gerçek artık iyice açığa çıktı; Türkiye'de oportünistler -teorik yetersizlikten dolayı yanlış yolda olan omuzdaşlarımız sözümüzün dışındadırlar- aktif bir biçimde ihanetin bataklığı içinde kulaç atmaktadırlar.

'Bize sorarsanız sizin asıl yeriniz bataklıktır. Ve oraya varmanız için size her türlü yardımı yapmağa hazırız'.(Lenin-Ne Yapmalı?)

Siz o bataklığa saplandıkça, siz Türkiye sosyalist hareketinden ve gençlik kesiminden, FKF'den temizlendikçe, Türkiye sosyalist hareketi güç kazanacaktır. Ve de FKF daha güçlü ve daha tutarlı bir sosyalist gençlik örgütü olacaktır."[1]

Doğu Perinçek ise, Aydınlık dergisinde, denk düşen bir dönemde "Anarşizme ve Terörizme Hayır!" alt başlığıyla, "Gençler, güçbirliği bozgunculanına karşı olduğu gibi, gençliğin eylemine anarşizmi ve terörcülüğü sokmak isteyenlerle de mücadele ediyorlar. Gençlik eylemini, 27 Mayıs Anayasasının meşruiyet sınırları dışına taşırmak isteyen küçük burjuva anarşistleri karşısında, gençler, uyanık devrimciler olarak hareket ediyorlar. Polisten gelen bombalı tertüplere, suikast teşebbüslerine yüz vermiyorlar" diyerek, FKF yönetimini eleştirmeye devam ediyordu.[2]

"Bu Yol Başka Bir Yol, Sen Anlamazsın"

SBF'de her yıl Nisan ayında, geleneksel olarak düzenlenen, "İnek Bayramı" şenlikleri vardır.[1]

Bu şenliklerin başlamasından bir hafta kadar önce, Fikir Kulübünde düzenlenen söyleşi toplantısında, söz döner, dolaşır, "İnek Bayramı" için yapılması düşünülen hazırlıklara gelir. Mahir,

"-Bu sene, İnek Bayramı yaptırmayacağız."

"-Niye yaptırmayacaksınız?"

"-Burjuva eylemidir. Halkımız kan ağlarken biz eğlenemeyiz. O nedenle yaptırmayacağız."

Fikir Kulübü'nün geçici başkanı Alp Orçun, bunun üzerine,

"-Kişisel düşünceme göre ben de yapılmasını gerekli görmüyorum ama İnek Bayramı, Mülkiye'nin bir geleneğidir. Yapılması gerekli. Herkesi karşımıza almanın bir gereği yok."

Bunun üzerine Mahir, mütebessim,

"-Bu yol başka bir yol. Sen anlamazsın" diye yanıt verir. Bu sert tartışmadan sonra, İnek Bayramı şenliği yapılamaz.

Bombacı Mahir

Kendilerini islamcı, şeriatçı olarak adlandıran kesimin, devrimci güçlere karşı yaptıkları saldırılardan bir tanesi de, 1 Mayıs 1969 Perşembe günü ölen Anayasa Mahkemesi Başkanı İmran Öktem'in cenaze töreninde sergiledikleri insanlık dışı davranışlardır.

3 Mayıs 1969 Cumartesi günü, Ankara'da, Maltepe Camisinde yapılan İmran Öktem'in cenaze törenine İlahiyat Fakültesi öğrencileri, Komünizmle Mücadele Derneği üyeleri ve bazı AP'lilerden oluşan dinci yobazlar, "Allahsızın namazı kılınmaz" diyerek saldırırlar. Törende bulunan CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'yü ölümden, Kara Kuvvetleri Topçu Komutan Yardımcısı Tuğgeneral Nabi Albartun, belindeki beylik tabancasını çekerek, "Bu memleketin sahibi var, kıpırdamayın canınızı yakarım" diyerek, kurtarır.

Bu saldırıya karşı koyan devrimci gençlerle, dinci yobazlar arasında çatışma çıkar. Daha sonra, İmran Öktem'in tabutu, devrimci gençlerin elleri üzerinde Orduevine kadar taşınır.

Başbakan Süleyman Demirel, olaylar üzerine, "Eğer saldırı varsa, bu, naaşa değil, cenaze namazını kılmayan müslümanlara karşıdır" diyerek, saldırının arkasında yeralan irtica olayını görmezlikten gelir. İsmet İnönü ise, "Olay her manası ile kesin ölçüde bir 31 Mart vakasıdır" diyerek tepkisini dile getirir.[1]

Dinci yobazların saldırısına karşı tüm yurtta başta yargıçlar ve avukatlar olmak üzere tüm devrimci kuruluşlar büyük tepki gösterir. Üniversitelerde devrimci öğrenciler, bütün güçleriyle tepkilerini miting ve yürüyüşlerle dile getirir.

4 Mayıs 1969 Pazar akşamı, Gazi Eğitim Enstitüsü kantininde Yargıtay Başkanı İmran Öktem'in cenaze törenine şeriatçılar tarafından yapılan saldırılar konusunda kantinde öğrenciler arasında tartışma yapılırken olaylar çıkmış ve kendilerine "komandolar" adını veren grup, cenaze töreninde olay çıkaranları kınayan gruba saldırarak dövmüştür. 30-35 kişinin katıldığı kavga etrafta bulunanların ve okul yöneticilerinin gayretiyle yatıştırılır. Fakat, saldırıya uğrayan gruptan bir kaç genç, SBF öğrenci yurduna telefon ederek, baskı altında tutulduklarını, yardıma gelinmesini ister.[2]

Diğer fakültelerin fikir kulüplerinden devrimcilerin de üslendikleri SBF öğrenci yurdunda, bu haber, adeta bir bomba etkisi yapar. O dönem, öğrenci hareketinde molotof kokteyli kullanmak moda olduğundan, giderken yanlarına molotof kokteyli de almak isterler, ama bir tane bile yoktur. Mahir Çayan ve Dayı Veysel olarak anılan Veysel Doğruyusever,

"Biz, bir yere uğrayarak molotof kokteyli alıp gelelim" derler. Gruptaki diğer kadro, sopa ve zincirlerle kuşandıktan sonra otomobillere binerek Gazi Eğitim Enstitüsü'ne gider.

Koltuk altlarına saklamış oldukları sopalarla, kantine giren SBF'li öğrenciler, kendilerine komando denilen öğrencilerin yanlarındaki masalara otururlar.

Saat 20.00 sıralarında, ilk önce, karşılıklı, "laf atma" şeklinde başlayan tartışma, saat 23.30'da sopaların meydana çıkması ile kanlı bir kavga halini alır. Yaklaşık elli kişi kantinde kıyasıya dövüşmeye başlar. Sayıca üstün durumda olan sağcı öğrenciler karşısında, devrimci öğrenciler, dövüşerek geri çekilip, tam kapıdan çıkmak üzereyken, kapı aralanır ve Dayı Veysel ile Mahir, arkadaşlarına,

"-Geriye çekilin" dedikten sonra ellerindeki molotof kokteyllerini saldırganların üzerine atarlar.

Büyük bir gürültü çıkararak patlayan molotof kokteylleri Ayhan Çelen, Sedat Özen ve Hasan Ağ adındaki öğrencilerin çeşitli yerlerinden yanmasına neden olur. Komandoların sayısal olarak üstün oldukları bu kavgada, aralarında Ahmet Bozkurt, Mehmet Beşli ve Mahir Çayan'ın da bulunduğu bir grup öğrenci, "geri çekilirken" Oğuz Etçi, Mehmet Latif Güvercin, Sabahattin Kurt, Mehmet Zeren, Mustafa Kaçaroğlu ve Hüseyin Onur adındaki öğrenciler komandolar tarafından yakalanır. Hüseyin Onur bu olayda komandolar tarafından ayağından başaşağı asılarak dövülür. Daha sonra polise teslim edilen altı SBF öğrencisi, ilk tedavileri yapıldıktan sonra, adliyeye verilir. Yapılan sorgularından sonra serbest bırakılırlar.

Dayı Veysel ile birlikte komandoların üzerine patlayıcı attığı için, Mahir'e arkadaşları, "Bombacı Mahir" diye ad takar.[3]

"Devrim Ordusu Yürüdü"

Yargıtay Başkanı İmran Öktem'in cenaze töreninde çıkan olayları kınamak ve protesto etmek amacıyla Yargıtay üyeleri tarafından düzenlenen ve Danıştay, Sayıştay üyeleri ile üniversite öğretim üyeleri, Ankara'daki hakim ve savcılar, bazı avukatlar ile gençliğin ve halkın katıldığı yürüyüş, 7 Mayıs 1969 Çarşamba günü yapılır.

"Ankara, Atatürk'ün ölümünden beri böyle yürüyüş görmedi. 27 Mayıs öncesinde çok daha heyecanlı yürüyüşler yapılmıştır."

Başbakanlık binasının hemen karşısındaki Yargıtay binası önünden başlayan yürüyüşe Yargıtay'ın 155 asil üyesi, 100 yardımcısı, Yüksek Hakimler Kurulu üyeleri, Ankara'daki bütün yargıçlar ve savcılar, bütün illerden ve ilçelerden gelen yargıç ve savcı temsilcileri, barolar temsilcileri, Ankara Barosu, Danıştay, Sayıştay üyeleri, Ankara, Hacettepe, ODTÜ, AİTİA rektör, dekan, profesör, öğretim üyesi ve yardımcıları ile bu üniversitelerin devrimci öğrenci kuruluşları ve öğrencileri, onbinleri aşan bir topluluk halinde katılmışlardır.

Binlerce Ankaralı, kortejin geçeceği yolların iki tarafını, bu yollardaki binaların balkon ve pencerelerini doldurmuş, "Türk Devrim ve Hukuk Ordusu"nun geçişini alkışlarken, kortejin başında vakur bir eda ile yürüyen Türk yargıçlarını ve öğretim üyelerini gül yağmuruna tutmuştur. Yargıtay, Danıştay, Sayıştay üyeleri en yaşlısından gencine kadar kol kola girmiş, hepsinin başları dik, yüzleri ciddi ve sakin, ellerinde lale ve karanfiller olduğu halde ağır adımlarla geçerken, Ankara, Atatürk'ün ölümünden beri ilk defa bu kadar büyük bir korteji izlemiştir.

Halkın alkış ve yaşa seslerine karşı kortejin ardında yer alan gençlerin sloganları ise şunlar olmuş ve gençlerin şöyle bağırdıkları duyulmuştur : "Atatürk Geliyor, Kahrolsun İrtica, Hükümet İstifa, Yobazlar Kahrolsun, Süleyman Başvekil, İşçi, Köylü Aç Sefil, Ata Binmiş Eşekler, Millet Sizden Ne Bekler, Kahrolsun Amerika, Süleyman İstifa."

Gençlik ayrıca, yol boyunca, Dağ Başını Duman Almış ve Gazi Osman Paşa Marşlarını söylemiştir.

FKF Genel Başkanı, "Bağımsız Türk Adliyesi de, ikinci kurtuluş savaşımızda şerefli yerini almıştır" diye başlayan, "Türk Halkına" başlıklı bildirisinde, "Yargıçlar yürüyorlar. Emperyalizm ile işbirliği halinde olan feodal kalıntıların ideolojisi irticaya karşı yürüyorlar. Amerikan Petrol Karteli Aramco'nun mali desteği ile sinsi sinsi teşkilatlanan karşı devrim ordusu irticanın üstüne yürüyorlar" diye yazılmış, "İrticaya karşı olmak demek, Müslüman halkımıza, halkın değer yargılarına karşı olmak demek değildir" denilmiştir.

Bildiride ayrıca, "Ordumuz, ulusal bir ordudur ve ikinci kurtuluş savaşımız da Amerikan emperyalistlerine ve uşaklarına halkımızla birlikte gereken dersi verecektir" denilerek, "Safların kesinlikle belirmeğe başladığı" da belirtilmiştir.

AP'liler, muhteşem kortejin geçişini yol üzerindeki bina ve kurumun penceresinden izlemişlerdir. Bu arada, Ulaştırma Bakanı Sadettin Bilgiç'in yanında ahbapları ile Ray Sigorta'nın penceresinden baktığı görülmüştür. Bir çok AP milletvekili ve senatörü de Meclis'e gitmeyerek, Kızılay'daki dost evlerinin pencerelerinden, devrimcilerin geçişini izlemiş, ancak kalabalığa karışmamışlardır.

Başbakan Süleyman Demirel ise saat 12.00'de Meclis'e gelmiş ve bu saatten itibaren yanında İçişleri Bakanı Faruk Sükan, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk, Adalet Bakanı Hasan Dinçer, Enerji Bakanı Refet Sezgin olduğu halde yürüyüşle ilgili haberleri İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın telsizinden dinlemiştir.[1]

Kurdaş'a Tepki

ODTÜ profesör ve öğretim üyeleri de yürüyüşe başlarında Rektör Kemal Kurdaş ile katılmışlardır. Ancak, kortej, Kızılay'da Amerikan Haberler Bürosu önüne geldiği zaman, kalabalıktan uzun boylu bir genç, Kurdaş'ın önüne geçerek, "Çık oradan" diye bağırmış, fakat etrafındaki öğretim üyeleri, genci sakinleştirerek uzaklaştırmışlar, bir olaya meydan vermemişlerdir.

Kortej, Anıt-Kabir'e ulaştığı zaman kalabalık, "görülmemiş" dereceye gelmiş, ilgililerin ifadesine göre yüz bini bulmuştur.

Anıt-Kabir tören alanında, TMGT İkinci Başkanı Taylan Benli, meydanda bulunan gençlere hitaben bir konuşma yapmış ve, "Atatürk, biz buraya Amerika'yı sana şikayet etmeye geldik. Barış Gönüllülerini şikayet etmeye geldik. CIA ajanlarını şikayet etmeye geldik" demiştir.

Benli'nin, konuşmasından sonra gençler, Vedat Demircioğlu, Atalay Savaş ve İmran Öktem için saygı duruşunda bulunurlar.

Kortejin arka kısmında bulunan ODTÜ öğretim üyeleri, Anıt-Kabir'e geldikleri zaman tek olay, aralarında Şadi Somer, Mahir Çayan'ın da bulunduğu ODTÜ ve Ankara Üniversitesi'ne bağlı öğrencilerin, Arslanlı yolda öğretim üyelerinin önlerini keserek, Rektör Kurdaş'ın Ata'nın huzuruna çıkamayacağını söylemeleri olmuştur. Kurdaş'ın Ata'nın huzuruna çıkmakta direnmesi üzerine öğrenci ve öğretim üyeleri arasında çıkan çatışma ve kavga daha sonra yumruklaşmalar şeklini alır. Öğrenciler, "Amerikan Ajanının Ata'nın Huzurunda Yeri Yoktur", "Satılmış Kurdaş" şeklinde bağırarak kol kola girer ve öğretim üyelerinin arasında bulunan Kurdaş'ın önünde barikat kurar. Bu arada bazı öğrenciler, "Gençlik Ata'nın Huzurunda Kavga Etmez" diye bağırır ve bundan sonra iki grup öğrenci arasında kavga çıkar.

"Amerikancı" olarak niteledikleri Rektör Kurdaş'a, "Senin burada işin yok" diyen öğrenciler, Kurdaş'ın bütün girme gayretlerine rağmen, Anıt-Kabir'e girmesine engel olur. Bunun üzerine öğretim üyeleri, Arslanlı yoldan geri dönerek Anıt-Kabir'i terk eder. Olaydan sonra bir açıklamada bulunan Kurdaş, kendisine saldıranları, "Kızıl Yobaz" olarak nitelendirir.

Anıt-Kabir'deki törenden sonra devrimci gençler, marşlar söyleyerek bir araya toplanır ve gösteri yapar. Devrimci gençler, "Bağımsız Türkiye", "Atatürk Geliyor" şeklinde bağırarak, Atatürk Anıtının içine girer, devrim şehitlerinin kabirleri başında saygı duruşunda bulunurlar. Devrimci gençler, bu arada, Anıt-Kabir'de hep birlikte,

"Bizi mahvetmek isteyen emperyalizme, bizi geri bırakmak isteyen feodalizme, sayımızın azlığına ve düşmanın çokluğuna bakmadan, bıkmadan, usanmadan, yorulmadan karşı koyacağız" diyerek, "Devrim Andını" içerler. Yürüyüş sırasında gençler, Maltepe'deki Amerikan Kulübünü taşlar.[1]

"Bize Hangi Gücü Temsilen Burada Bulunduğunu Açıkça Söyle"

27 Mayıs ihtilali ile iktidardan alaşağı edilen Demokrat Partinin önde gelen yöneticileri için Anayasa ile siyasi haklarını kullanmalarını yasaklayan kanunlar, bir taraftan Demokrat Parti'nin devamı olan Adalet Partisi bir taraftan da 27 Mayıs'ı yapan güçler tarafından bir siyasi istismar malzemesi olarak yıllardan beri kullanılmış ve kullanılmaya devam ettiğinden ülke sürekli bir siyasi kriz içinde tutulur.

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, TBMM tatile girmeden ve 69 Ekim ayında yapılacak milletvekili genel seçimlerinde, AP'nin yeniden seçim yatırımı olarak bu konuyu kullanamaması için, olumlu bir tutum takınır. 8 Mayıs 1969 Perşembe günü bir basın toplantısı yapan İnönü, Anayasa'da yapılmak istenen bazı tadillerin, CHP'nin iştiraki olmadan yapılamayacağını belirttikten sonra, "Anayasa nizamına bağlı olmak kayıtları içinde geçmiş zamandan kalma siyasi hak mahrumiyetinin süratle elbirliğiyle iadesi taraftarıyım. Benim bu fikrim itibar görürse, onun neticesi olarak, Anayasa nizamı işlemekte olan Senato, eski Cumhurbaşkanı olarak Sayın Bayar'ın mevki alması, kendisine olduğu kadar memlekete de huzur veren bugünkü Anayasa'nın icabı olacaktır" diyerek, 229 milletvekilince imzalanıp TBMM'ne verilen, eski DP'lilere siyasi hakların iadesini isteyen yasa tasarısını desteklediğini açıklar.

İnönü'nün bu açıklaması, başta 27 Mayısı yapan güçler ve bu güçlerle ilişkisi olanlar ile çeşitli kesimlerde şiddetli tepkilere yolaçar. CHP Parti Meclisi üyelerinden Mukbil Özyörük, Alp Kuran ve Orhan Erkanlı istifa eder. TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, bu durumu, 27 Mayıs öncesine dönmeyi istemek olarak tanımlar. 27 Mayısı yapan Milli Birlik Komitesi grubu, İnönü'ye cephe alır.[1]

12 Mayıs günü, Senatör Kadri Kaplan, güçbirliği yapan bütün devrimci kuruluşları toplantıya çağırır. Bu sıra FKF, yayınladığı bildiri ile siyasi affa karşı olduğunu açıklar.

Yusuf Küpeli, bundan sonrası konusunda şunları anlatmıştır: "İpler asıl 7 Mayıs günü Yargıtay yürüyüşünden sonra Nail Gürman'ın

yüzünden koptu. Nail Gürman'ın sosyalistlere, bizlere küfür ettiği bana güvenilir bir biçimde anlatıldı. O yürüyüşten sonra yapılan Dev-Güç toplantısında Nail Gürman'ın üzerine yürüdüm ve toplantıdan çıkınca onu yakalayacağımı vb. söyledim. O da Kadri Kaplan'a sığındı. Kadri Kaplan onu koruduğu için o zaman çok kızdım. Kadri Kaplan'a, 'Bak, biz burada gençlik örgütü olarak varız. Ne olduğumuz belli, açık. Bunlar Aşıklar Derneği, bunlar Öğretmenler Derneği vb. Eylem diyorsan, onun belkemiği bizim gençlik örgütü. Hemen hemen tüm eylemleri biz yapıyoruz. Onbinlerce insanı toparlayabiliyoruz. Ve bu adam bize küfür ediyor. Sen onu koruyorsun. Biz olmasak Dev-Güç diye birşey yok. Bu eylemler olmayacak. Peki sen kimsin? Kimi temsil ediyorsun? Bir de onu öğrensek! Bize hangi gücü temsilen burada bulunduğunu açıkça söyle!' dedim. Kadri kaplan, sinirlendi. Fakat birşey söylemedi. Onun üzerine, bu iş bitti deyip kalktım, gittim. Arkamdan Ahmet Say ile AÜTB Başkanı Özgün Nas'ı yollayacaklardı ama, dönmeyecektim. Beni bahçede yakaladılar ama, ikna edemediler."

"Oportünizmin Kalesi"

1961-71 döneminde SBF, devrimci gençlerin bir çekim merkezi durumundadır. Özellikle Ankara'da devrimci hareketin yönetim merkezi bu dönem SBF'dir. Bu nedenle, SBF Fikir Kulübü, FKF'nin kurulması ve gelişmesi ile ideolojik-teorik tartışmaların, ayrılıkların bir ölçüde merkezi de olmuştur.

MDD'ci gençlik grubu içerisinde ayrılıklar, tartışmalar yaşanırken, Aren-Boran ekibi, "memleketimizdeki sosyalist hareketin en muhtaç olduğu unsur, hiç kuşku yoktur ki, görüş ve eylem birliğidir. İşte bunu sağlamak üzere (...) Emek adı ile bir haftalık gazete çıkarmağa karar" verdik, diyerek, ilk sayısı 1969 Mayıs ayında çıkartılan bir gazete yayınlamağa başlar.

Dergiye katkısı olanlar arasında hem FKF'de hem de TİP'de etkili olan Sadun Aren, Hüseyin Ergün, Cem Eroğul, Muharrem Kılıç, Mehmet Selik, Kurthan Fişek, Adil Özkol, Murat Cahit Koğacıoğlu gibi özellikle SBF ile doğrudan bağlantıları olan kişiler vardır.

Bu dönem, SBF Öğrenci Derneği yönetim kurulu olarak Murat Koğacıoğlu, Cüneyt Akalın, Oktay Etiman, Mustafa Güçlü, Ferruh Çelebi ve Kemal Mısırlıoğlu, TİP Milletvekili ve eski SBF öğretim üyelerinden Sadun Aren'i, SBF'de konferans vermeye çağırır. Fakat Aren, konferansa gelmez.

Yusuf Küpeli, Aren'in gelmeme nedeni konusunda; "1950'li yılların ikinci yarısında 'Mülkiye' dergisine bir Amerikalı ile yazdığı yazıdır. Bu yazı bulunduğu ve bununla ilgili sualler sorulacağı için kendisi gelmemiştir" diye yazmıştır.

Bu sırada, 8 Mayıs 1969 Perşembe günü, SBF Öğrenci Derneği genel kurulu yapılır. Küpeli ve Perinçek grubu, TİP'lilere karşı ortak hareket eder. Sonuçta, SBF Öğrenci Derneği seçimlerinde Perinçek grubundan Cengiz Çandar SBF Öğrenci Derneği Başkanı seçilir.[1]

"Boynu Kravatlı, Eli Çantalı Mahir Gitti, Yerine Parkalı ve Botlu Mahir Geldi"

Muharrem Kılıç, Mahir'le ilgili bir olayı şöyle anlatmıştır, "Yusuf Küpeli, FKF başkanı olduktan sonra Mahir, yeniden harekete geçer ve aktif hale gelir. Böyle bir imkan ortaya çıkmasaydı Mahir, belki de bilinen Mahir olamazdı. Mahir, Yusuf'un arkadaşıydı. Onu etkileyebileceğini, birşeyler yapabileceğini düşündü. Bu nedenle Mahir, ilk önce, Yusuf'un yanında yer aldı.

Çünkü, Mahir, SBF Sosyalist Fikir Kulübünde 1967'de yönetimi kaybettikten sonra adeta herşeye küsmüş, yenik ve kırgın bir biçimde Fransa'ya gitti. Döndüğünde özellikle Türkiye'deki tartışmalar açısından net bir tavrı ve belirgin bir ilgisi yoktu. Hareket içinde bir yerden başlamak istiyordu ama, bu fırsatı görmedikçe de geri duruyordu. İşte Yusuf'un FKF Genel Başkanı oluşu Mahir için de yepyeni bir dönemin başlangıcı oldu. İlk iş olarak okuldaki Milliyetçi-Toplumculara ait duvar panosunun parçalanmasını gerçekleştirdi. Bu olaydan sonra, boynu kravatlı, eli çantalı Mahir gitti, yerine parkalı ve botlu Mahir geldi."

"Bir 'Mürşit' Gözüyle Bakılan Oportünizmin Lideri Sadun Aren, Oybirliğiyle Kulüpten İhraç Edildi"

SBF Sosyalist Fikir Kulübünün genel kurulu ise, 17 Mayıs 1969 Cumartesi günü yapılır. Bu genel kurulda Sosyalist Devrimciler seçimlere katılmazlar. Bu kurulda, Küpeli ile Perinçek gruplarının çekişmelerini görürüz.

Güç dengeleri bir ölçüde eşit denilebilir. Bu nedenle ortak bir liste hazırlanır. Genel Kurul başlamadan önce MDD'nin önde gelenlerinden Yusuf Küpeli, Mahir Çayan, Uluç Gürkan, Hasan Cemal vd. bir ön toplantı yaparak, fikir kulübü için bazı isimler önerirler.

Önerilen isimler arasından beş kişi seçilir. Bunlar Oral Çalışlar, Hüseyin Cevahir, Oktay Etiman, İlker Ağca ve Murteza Bor'dur. Bu isimleri belirleyen kişiler, seçilenleri bir araya toplayarak,

"- Siz kendi aranızda başkanınızı da belirleyin. Bu iş seçime kalmasın" der.

Beş arkadaş dışarı çıkar. Başkanlık için Hüseyin Cevahir ve Oral Çalışlar aday olur. Oktay Etiman ve İlker Ağca, Oral Çalışlar lehine oy kullanır. Bunun üzerine, kendi aralarında yaptıkları seçimle 3'te iki oy çoğunluğuna göre Oral Çalışlar, SBF Sosyalist Fikir Kulübü Başkanı olur.

Muhalefet grubu olarak sadece Muharrem Kılıç ile Kutlay Ebiri, son bir kez daha düşüncelerini söyleyip ayrılmak üzere kongreye katılır. TİP'lilerin ve Sadun Aren'in öğrenciler üzerinde halen en etkili olduğu okul olduğu için, genel kurulda alınan bir karar gereğince, Fikir Kulübü ile hiçbir ilişkisi kalmamış olan Sadun Aren ve "iflah olmaz TİP'lilerden" 20 kişinin, fikir kulübünden atıldığı bildiri ile açıklanır. Oysa SBF-SFK'nden attıklarını söyledikleri kişiler kulüpten zaten ayrılmışlardır. Oral Çalışlar imzasıyla yayınlanan bildiri şöyledir

"17/5/1969 tarihinde toplanan SBF Sosyalist Fikir Genel Kurulu, sosyalist mücadeleyi saptırmış oportünist tüm TİP yöneticilerinin aksine, bilimsel sosyalizmin emrine uyarak önümüzdeki devrim adımının Milli Demokratik Devrim olduğunu saptamış, kulüp üyesi TİP Istanbul Milletvekili Sadun Aren'i oybirliğiyle alınan karar gereğince milli cepheyi bölücü davranışlarından ötürü ve sosyalist hareket içindeki oportünizmin baş temsilcisi olduğu gerekçesiyle kulüp üyeliğinden çıkarmıştır."[1]

Oral Çalışlar, Fikir Kulübü içerisinde yaşanan bu gelişmeler konusunda ise şunları açıklamıştır: "Oportünizmin kalesi Siyasal Bilgiler Fakültesi de son Sosyalist Fikir Kulübü genel kuruluyla yıkıldı ve bozguna uğratıldı. Siyasal Bilgiler Fakültesinde bir 'mürşit' gözüyle bakılan oportünizmin lideri Sadun Aren, oybirliğiyle kulüpten ihraç edildi ve onun arkasından 20 kişilik oportünist devrim çenebazı da atılarak, kulüp gerçek devrimcilerin varolduğu bir kale haline geldi."[2]

Anayasa ve Devrimlere Bağlılık Mitingi

FKF, TMGT, Ankara Üniversitesi Talebe Birliği, İTÜ-ÖB gibi örgütlerin içerisinde yeraldığı Dev-Güç, eski DP'lilere siyasi hakların verilmesi için Anayasa'da değişiklik yapılmasını öngören kanun önerisini ve çeşitli siyasi partilerin bu konudaki çabalarını gerekçe gös-

tererek, 19 Mayıs 1969 günü, "Anayasa ve Devrimlerine Bağlılık" mitingi düzenler.

"Proleter sosyalist kadrolarla sol Kemalist devrimciler arasındaki bağlar sıkılaştırılmıştır" değerlendirilmesinin yapıldığı miting, gençlerin ellerinde taşıdığı, "Mustafa Kemalciler Birleşiniz", "Yaşasın Tam Bağımsız Türkiye", "Aydın, Bürokrat. Devrim Yobazı Kim?", "Senato! Hainlere Af Yok", "Ordu, Gençlik, Adalet Elele" gibi sloganlar yazılı çok sayıda dövizle Tandoğan Meydanında başlar.[1]

Mitingde, sırasıyla, İTÜ-ÖB Başkanı Tarık Almaç, Avukat Alp Kuran, FKF Başkanı Yusuf Küpeli, Doç. Mukbil Özyörük, Türk Kadınlar Birliği Genel Başkanı Günseli Özkaya, TMGT İkinci Başkanı Taylan Benli ile Prof. Muammer Aksoy, birer konuşma yapar. Büyük bir beze yazılı olan Atatürk'ün Bursa Nutku'nun meydana asıldığı mitingi, 500 kadar genç ve bol miktarda polis ile bazı Milli Birlik Komitesi üyeleri, AP, CHP ve TİP'li milletvekilleri izler.[2]

"O Benim Kafamda Tamamen Bitmişti"

Mitingi izleyen Mihri Belli, mitingin dağılmasından sonra gelişen olayları şöyle anlatmıştır, "Vesile, 'Kuyudan adam çıkarma'ya karşı protesto mitingiydi. O sırada Deniz'ler Istanbul'dan tam ekip gelmişlerdi. Deniz geldi, 'Buradan öte biz yürüyüşe geçelim' dedi. İllegal yürüyüş, legal söz konusu değil. Ben, 'Vesile yanlış. Bu bizim meselemiz değil. İsmet Paşa ile Celal Bayar ve eski DP'liler uzlaşmış. Buna karşı çıkan 27 Mayısçılar var. Birinci elden bizim sorunumuz değil. Bir olaya gerek yok' dedim. Denizler, 'Peki' dedi, çekildiler. Ben de miting alanının kenarında duruyorum bir iki arkadaşla. Yusuf Küpeli, geldi, 'İllegal miting olmuyor değil mi?' diye sordu. 'Olmuyor' dedim. Biraz sonra Doğu Perinçek geldi, 'İllegal yürüyüş olmayacak mı?' diye sordu. 'Yok. Olmayacak' dedim. Doğu da, 'Biz emirlere canı gönülden uyarız' dedi, gitti. Sonra miting dağıldı. Maltepe Köprüsünden geçerken, Perinçek, meydanı boş buluyor. Bakıyor ki, en militan kesim miting yapmıyor. İllegal yürüyüşü bu başlatıyor ve 'çakar-almaz' bir gösteri oluyor bu."

Perinçek'in yürüyüş yaptırmak istediği grup ile buna engel olmak isteyen polis arasında çatışma çıkar. Çıkan olaylar sonrasında Doğu Perinçek ve bir grup kişi gözaltına alınır.

Ertesi gün, Ankara Üniversitesi Talebe Birliği ve FKF, yayınladıkları ortak bildiride, eski DP'lilerin siyasi haklarının geri ve-

rilmesini öngören kanun teklifinin kabûlü halinde, "kavgaların en sertini vereceklerini" açıklamışlardır.

Görevli memura fiili mukavemet ve izinsiz yürüyüş yapmak suçları ile mahkemeye sevkedilen şahıslar, 20 Mayıs 1969 Salı gününü 21 Mayıs Çarşamba gününe bağlayan günün gece yarısı saat 02.30'a kadar süren duruşmaları sonunda tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılırlar.[1]

O akşam, Mihri Belli'nin annesinin Kızılay, Çelikkale Sokaktaki evinde MDD'nin önde gelen gençlik liderleri bir ara gelir. Bu toplantıda bulunanlar, toplantı konusunda değişik açıklamalar yapmıştır. PDA grubu, toplantıyı şöyle anlatmıştır:

"21 Mayıs günü Ankara'da bir evde Mihri Belli, Yusuf Küpeli, Doğu Perinçek, Mahir Çayan, Deniz Gezmiş, Gün Zileli, Ömer Özerturgut, Gülten Çayan, Oral Çalışlar ve Cengiz Çandar'ın katıldıkları bir toplantı yapıldı. Toplantıda Doğu Perinçek, Yusuf Küpeli'yi şiddetle eleştirdi. FKF saflarında gelişen maceracılığa ve TİP'ten miras kalan ittifaksızlık siyasetine karşı uyardı. Proleter devrimcilerin vakit geçirmeksizin örgütlenmeleri gerektiğini savundu. Mihri Belli örgütlenme önerilerini her zamanki gibi geçiştirdi ve Yusuf Küpeli'yi korudu."[2]

Mihri Belli ise bu konuda şunları anlatmıştır, "O akşam, Perinçek'in bu girişimini eleştirmek için bizim evde toplandık. Konu buydu. Aşağı-yukarı Istanbul ve Ankara'nın gençlik liderlerinin çoğunluğu vardı. Mahir de ilk defa bizim eve geliyordu o kalabalık içinde. Nişanlısı da yanındaydı.

Deniz'in, Perinçek'lere karşı tavrını biliyorum. Diyalogları var ama onları, 'Dergici takımı' diye sayıyor. DÖB grubu, eylemci kesim. Ve gerçekten Perinçek grubunun, o sıra, Türk Solu'nun, Aydınlık dergilerinin çıkarılmasında emekleri geçiyordu. Matbaa işine koşuyorlardı, tashihleri yapıyorlardı vb. Çalışılıyor, ediliyor. İlişkiler buydu. Dev-Genç'in militan kesimiyle, Perinçek grubunun arasındaki ilişkiler bu şekildeydi. Bıçak kesilmiş gibi değildi ilişkiler. Ama Deniz, Mahir, Perinçek'in birlikte, kalkıp da, 'Parti kuralım' diye birşey önermeleri söz konusu değil. Parti deyince, örgüt deyince, ötekiler, 'Gerillayı' düşünüyor, Perinçek de 'Legal partiyi' düşünüyor. O konuda, aralarında bir görüş birliği yok ki, birlikte gelip de bana, bir teklifte bulunsunlar (...) Mahir ile Perinçek'i yan yana gördüğüm tek zaman odur. O ana gelene kadar, Mahir hakkında, gayet şüphe davet eden konuşmalar yapmıştı Perinçek."

FKF Başkanı Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır, "Beni,

Mihri Belli ile ilk kez karşılaştıran Cengiz Çandar'dır. 19 Mayıs günü yapılan yürüyüşten sonra, Doğu Perinçek, söz verdiği halde, çok küçük bir grubu peşine takıp, 'Ordu-Genç Elele' diye bağırmaya başladı. Yapacak birşey yoktu. Kimse onunla rekabet etmiyordu. Ama, o kendi kendine rekabet halindeydi. Sonunda, dayak yiyip dağıldılar. Mihri Belli, bu olayları konuşmak üzere bizleri annesinin evine davet ediyordu. Bu kesinlikle yepyeni bir olaydı, ilk kez oluyordu. Anlaşılan cuntacı dostlarından zılgıt yemişti.

Oraya gidecekken tesadüfen Mahir ve Gülten ile karşılaştım. Gelin sizi de götüreyim, dedim. Önce, tanımıyoruz, garip olur, diye gelmek istemediler. Birşey olmaz, otursunuz, dinlersiniz, dedim. Geldiler. Gerçekten de dinlediler, hiç bir şeye karışmadı, tek laf etmediler.

Mihri Belli, sandalyeye ata biner gibi ters bir biçimde oturdu. Kollarını sandalyenin sırt dayayacak yerine dayayıp, ses tonunu ayarlayarak konuşmasına başladı. Neymiş? Mitinge çok az insan katılmış, sorumlu imişiz. FKF Başkanı o kadar kısa konuşma yapmazmış, daha uzun konuşmalı imişim. Sonunda da dayak yenmiş. Kendinden geçmiş konuşuyordu. Bu olayı fırsat bilip aklı sıra bana diş geçirecek. Doğu da, gözleri zevkten pırıl pırıl, 'Mihri Abi, Mihri Abi, bu zaten Aybar oportünizmini diriltiyor' diye yerinde söylenip, duruyor. Öyle sessiz tepkisiz dinledim. Mihri baktı, garip bir tepkisizlik var, sustu. 'Bitti mi?' dedim ciddi bir pozda. Şaşırmıştı. Benim yabancı ses tonum karşısında bir sarsıldı ve 'Evet bitti' dedi. 'Şimdi beni iyi dinle. Bak senin yaşına başına hürmet ediyorum ama, söyler misin bana seninle benim aramda ne ilişki var?' dedim. Sustu, anlamıştı. 'Seninle benim aramda örgütsel, hukuki hiçbir ilişki yok, seni dinlemem, sana cevap bile vermem, çıkar giderim ama, konuşacağım, sadece yaşma saygıdan konuşacağım' dedim. Yavaşça, farkettirmeden oturuşunu düzeltti, sandalyeye doğru oturdu ve dinlemeye başladı.

FKF'nin eylemlerinin hiç birinden de sorumlu değildi. Faşistlerle dövüşürken ona mı soracaktık. Doğu Perinçek de işlere burnunu sokamadığı için bana düşmandı.

Konuşmamı sürdürdüm. Mitingin hazırlıksız ve toplumun bu yönde bir eğilimi olmadan yapıldığını, bize bir hafta kala haber verildiğini, söyledim. İkincisi, dayağı yedirten de karşında oturuyor, dedim.

O sırada, Cengiz Çandar, söze girdi. 'Küpeli, olmasa FKF örgütlerinin ele geçirilemeyeceğini, FKF'nin bu şekilde büyüyemeyeceğini' anlattı. Sonuçta, Mihri Belli, yüzseksen derece çark etti. Durumu anlamıştı. 'Gardaşının değerini zaten biliyordu, laf yoktu

vb.' Fakat, o benim kafamda tamamen bitmişti. 1970 Ağustos ayında hapisten çıktıktan sonra mecburi konuşmalar hariç bu son konuşmamız olacaktı. Onlar da beni kazanmaya çalışacaktı ama, artık yok, hesabı tam kesmiştim. Anımsadığım kadarıyla toplantıda Deniz Gezmiş ve Mustafa Kemal Çamkıran yoktu."

"Aren Oportünizminin Kalesi Olan Zonguldak Teşkilatı"

Ereğli Metal-İş Sendikası ile Demir Çelik Fabrikaları yöneticileri arasında 12 Mayıs 1969 Pazartesi gününden itibaren toplu iş sözleşmesi görüşmeleri başlar. Görüşmelerde, işçi ve işveren arasında baş gösteren uyuşmazlıklar üzerine işçiler, 40 işçi önderinin aracılığı ile bir "Uyarı ve Dayanışma Komitesi" kurar. Bu komiteye üye olduğu için mühendis Bingöl Erdumlu, işinden atılır.[1]

MDD'cilerin en zayıf oldukları il ve ilçe örgütleri arasında, Mahir Çayan'ın yazdığı gibi, "Aren oportünizminin kalesi olan Zonguldak teşkilatı" da bulunmakta ve Sadun Aren'e, bir taraftan TİP'in Zonguldak il ve ilçe örgütlerinde, diğer taraftan da SBF Sosyalist Fikir Kulübü içerisinde, MDD'cilerin yazdığı gibi, "Mürşit" gözüyle bakılmaktadır.[2]

Sadun Aren'e duyulan bu sempatiyi kırmak amacıyla, TİP Milletvekili Prof. Sadun Aren'in ve TİP Senatörü Fatma Hikmet İşmen'in, TİP Karadeniz Ereğlisi ilçe örgütü lokalinde bir toplantı yapacaklarını öğrenen Mahir Çayan'ın yanısıra Oğuz Öder, Bingöl Erdumlu, Sina Çıladır, Necmettin Giritlioğlu ve Halis Özkan'ın da aralarında bulunduğu grup, 9 Haziran 1969 Pazartesi günü, düzenlenen bu toplantıya katılır.

Mahir, toplantıda geçen tartışmalar ve polemikleri, daha sonra, "Aren Oportünizminin Niteliği" başlıklı ve TİP Çankaya Üyesi imzası ile yayınlanan yazısında anlatır. TİP Çankaya ilçesi, Ankara ilinin en çok üyeye sahip örgütüdür. Sadun Aren de Çankaya ilçesi üyesidir. Mahir Çayan, SBF'de öğretim üyeliği yapan TİP Milletvekili Sadun Aren'e bu yazısında, "Bay Aren" diye hitap etmektedir. Bir önceki yazısında FKF üyesi imzasını kullanan Mahir Çayan bu yazısında belki de konunun da getirdiği bir çağrışım yaratmak amacıyla TİP Çankaya Üyesi imzasını kullanmıştır.

Ereğli'de yaşananlar hakkında Mahir, özetle, şunları yazmıştır: "Bay Aren, Fatma Hikmet İşmen ile ilçe teşkilatında; işçi omuzdaşlarımıza Türkiye sosyalizminin (siz oportünizmin anlayın) sorunlarını anlatıyor:

"Biz proleteryanın öncülüğünde sosyalist devrimi savunuyoruz. Onlar ise küçük burjuva reformistleri olan asker ve sivil bürokrasinin öncülüğünde demokratik devrimi savunuyorlar (...) Türkiye demokratik devrimi geniş ölçüde tamamlamıştır. (923) Bu nedenle önümüzdeki aşama sosyalist devrim aşamasıdır (...) Emperyalizm ülkemizde daha ziyade askeri niteliktedir. Ve bizim kavgamız sosyalist yani anti-emperyalist ve anti-feodal ve anti-kapitalist bir mücadeledir. Eğer söyledikleri gibi emperyalizme karşı olan küçük burjuvalar varsa, sosyalist mücadele anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeleyi içerdiği için bizim yanımıza gelerek mücadeleye katılırlar (...) Demokratik Devrimi Lenin otokrasiye karşı Rusya'da savunmuştur. 8 saatlik iş saati, vs. için. Türkiye'de otokrasi mi var? Türkiye'de demokrasi vardır. 'Filipin tipi' diye bağıran bir arkadaşımıza, 'Olsun demokrasi değil mi?' demiştir..."

"Ayrıca sosyalist devrim ile demokratik devrim aşamalarının birbirine karıştığı tarihin birçok dönemlerinde görülmüştür, bunun böyle olması doğaldır..."

"6. Filo'ya karşı meşhur Kanlı Pazar'da anti-emperyalist sloganlar örneğin Kahrolsun Amerika, vs. gibi sloganlar, Toprak Köylünün Fabrika İşçinin gibi sosyalist (!) bir sloganın yanında sönük kalmıştır. Bu da pratikte, içinde bulunduğumuz devrimci aşamanın sosyalist aşama olduğunun kanıtıdır."

İşte, TİP'in Anadolu teşkilatlarına Türkiye'deki devrim stratejisi böyle anlatılıyor, oportünizm tarafından... 'Türk Solu' parti teşkilatlarına oportünist parti yöneticileri tarafından sokulmadığından biz proleter sosyalistleri, partili kardeşlerimize küçük burjuva ajanları diye tanıtılıyoruz.

Tabii, hemen müdahale ettik. Ereğlili birkaç devrimci arkadaşla birlikte Sadun Aren'in konuşmasına, Milli Demokratik Devrimin, proleteryanın öncülüğünde, diğer devrimci sınıf ve tabakalarla birlikte başarıya ulaştırılabilecek bir devrim olduğunu, demokratik devrimin Marksizmin zorunlu bir aşaması olduğunu, milli demokratik devrimin yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler için geçilmesi gerekli aşamayı oluşturduğunu ve 3. Enternasyonal'in (Lenin ve Stalin'in katıldığı en devrimci Enternasyonel) kararı ve Mao Tse-Tung'un işlediği bir tez olduğunu ve Türkiye'de hiçbir proleter sosyalistinin küçük burjuva bürokrasisine öncülük tanımadığını, milli demokratik devrimin öncüsünün proleterya olduğunu, ancak bu öncülüğün a priori, durağan bir biçimde değil, hareket içinde elde edilebileceğini söyledik.

Sadun Aren'in gerçekleri tahrif edip, söylenmemiş sözleri söy-

lenmiş gibi anlattığını, yalan söylediğini ve yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülkede, bir ileri aşamanın devrimini, yani sosyalist devrimi savunmanın, sosyalizme ihanet ve milli cepheyi böldüğü için Amerikan emperyalizmine hizmetten başka birşey olmadığını, nedenlerini açık bir biçimde ortaya koyarak, diğer ülkelerin devrimlerinden örnekler verip, kısaca izah ettik.

Odaya girdiğimizde hayretlerini gizlemeyerek ve burada ne aradığımızı sorarak bu karşılaşmadan müthiş sıkılmış görünen (emperyalizme hizmetten dolayı FKF'den atılmasını önerenlerden olduğumuz için) Aren'i, bu köşeye sıkışmış durumdan Senato'daki sosyalizmin(!) sesi olan Bayan Fatma Hikmet İşmen kurtardı. Teorik sorunlar üzerinde konuşmaktan hoşlanmadığı halinden açıkca belli olan, tartışmalara yalnız bir kere karışarak, prekapitalist dönem ilişkileri içindeki, "Doğu Anadolu'da demokratik devrim şiarı tutmaz. Çünkü Amerika ile bir çelişkisi yoktur doğu halkının - bu nedenle anti-emperyalist sloganlar işe yaramaz" diyerek sosyalizmi ne kadar bildiğini(!) gösteren Senatör Fatma Hanım birdenbire rahatsızlandı -sağma soluna ağrılar girdi-, bir an önce Ankara'ya gidip istirahat etmesi gerektiğini, arabayı kendisinin kullandığı için çok yorgun düştüğünü, bu nedenle hemen kalkmalarının gerektiğini söyledi. İşçi omuzdaşlarımız Bay Aren'in renkten renge girmesi ve bizim söylediklerimize karşı sağlam birşeyler söyleyememesi, kemkümleri karşısında sinirlenerek, "Bize şimdiye kadar yanlış şeyler söylediler demokratik devrimi savunanlar hakkında, oysa gerçek öyle değilmiş, bu nedenle bu sorunun açıklığa kavuşması gerekir" diyerek, derhal itiraz ettiler bu kaçışa. Fakat Fatma Hanım tutturmuştu bir kere "gideceğim ben" diye. Bay Aren de Fatma Hanıma tabi olduğunu, bu nedenle kendisinin de Fatma Hanımla birlikte gitmesi gerektiğini söyledi. Partili arkadaşlar direndiler bu kaçışı önlemek için. Bizim ve diğer partili omuzdaşlarımızın direnmeleri karşısında ileri bir tarihte -5 Temmuz kararlaştırıldı- geleceğine dair söz verdi, Sadun Aren. Ve neşesi tekrar yerine gelen Fatma Hanımla partiyi acele terkettiler."[3]

"Ankaralı Devrimci Gençler, Öğretim Üyeleriyle Dayanışma Kurdular"

Yaklaşık bir yıldan beri, TBMM'nin gündeminde bulunan Üniversite Tazminat Tasarısı ve Üniversite Reform Tasarısı'nın görüşülmeden, Parlamento'nun, 29 Mayıs 1969 Perşembe günü tatile girmesi öğrenci ve öğretim üyeleri tarafından tepkiyle karşılanır. Başta

Istanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesine bağlı bazı üniversitelerin rektör ve fakültelerin dekanları, idari görevlerinden istifa eder. Istanbul Üniversitesi, öğrenciler tarafından işgal edilir.[1]

Bunun üzerine toplanan Istanbul Üniversitesi senatosu, Istanbul Üniversitesi'nin kapatılmasına, sınavların 9 Haziran günü polis denetiminde yapılmasına oybirliği ile karar verir.

Bir bildiri yayınlayan öğrenciler ise, "Polis nezaretinde sınavlara girmeyi haysiyetsiz bir durum olarak kabul ettiğimiz için sınavlara girmeyeceğiz" diyerek, sınavların yapılmasını engeller. Bunun üzerine, 9-10 Haziran 1969 günleri, Beyazıt Meydanı'nda, 1960 sonrasının en büyük öğrenci-polis çatışmaları meydana gelir.[2]

Istanbul'da polis ile öğrenciler arasında meydana gelen çatışmalar üzerine, 10 Haziran gece yarısı, SBF öğrenciler tarafından işgal edilir. Sabahleyin saat 14.00'te düzenlenen bir forumdan sonra boykot kararı alan öğrenciler, gece saat 22.00 sıralarından sonra direnişlerini işgale dönüştürürler. Sabahleyin okula gelen öğretim üyeleri ve memurlar fakülteye sokulmazlar ve fakültenin duvarlarına Istanbul'daki olayları kınayan çeşitli pankartlar asarak, duvarlara yağlı boya ile "Üniversiteye Polis Giremez" diye yazılır. İşgal nedeniyle SBF'de devam eden sınavlar yapılamaz. İşgale karşı olanlar, yaz sınavlarının bir an önce yapılması için topladıkları imzalarla, dekan ve yönetim kurullarına başvurur. Bu nedenle SBF öğretim üyelerinden işgallere karşı olanlar ile işgalci öğrenciler arasında görüşmeler yapılır.

SBF'deki işgale karşı olanlardan SBF Sosyalist Fikir Kulübü Başkanı Oral Çalışlar, SBF Öğrenci Derneği Başkanı Cengiz Çandar ile SBF'de Doçent olan Gündüz Ökçün arasında SBF Kütüphanesinin zemin katında bir görüşme yapılır. Görüşmede Ökçün, Dekan İlhan Unat'ın fikir kulübü ve dernek yöneticileri ile evinde görüşme yapmak istediğini, söyler. O gece, Oral Çalışlar, Cengiz Çandar ve Mahir Çayan, Dekan İlhan Unat'ın Bahçelievler'deki evine giderek görüşürler.[3]

FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli'nin bu görüşmeye karşı tepkisi şöyle olmuştur, "Hareket Ankara'da başarıyla yürütülürken, Doğu Perinçek ve çevresi her zaman olduğu gibi yeni bir provokasyon daha yaptılar. SBF Dekanı ile özel bir görüşme yapan Cemiyet Başkanı, Fikir Kulübü Başkanını da yanına alarak SBF Fikir Kulübünü toplantıya çağırdı."

"Toplantıda dekanla görüşüldüğünü, okul yönetim kurulunda üç ayrı görüşün olduğu, bir grubun hemen polis çağırılmasını, diğerinin sınavların 15 gün ertelenmesini istediğini, dekanın da dahil olduğu

üçüncü grubun ise öğrencilerin isteklerinin kabul edilmesinden yana olduklarını anlattı."

"Dekan'ın güç durumda olduğunu, polisin Fakülteyi basmasının iyi olmayacağını, 'devrimci' Dekan'a destek olmak gerektiğini anlattı. İşgalin hemen bitirilmesini istedi. Böylece Dekan da saflarımıza kazanılacak ve anti emperyalist 'milli cephe' genişleyecekti."

"Tartışmayı uzatmamak için Öğrenci Derneği başkanını ve Sosyalist Fikir Kulübü başkanını hiç hesaba katmadan, FKF merkez yürütme kurulunun işgali sürdürebileceğini söyledik, ama kulüp üyelerinin de fikrini alarak hareket etmek için her iki öneriyi de oylamaya koyduk. Kulüp üyelerinin büyük bir çoğunluğu küçük burjuva kuyrukçularına oylarıyla gereken dersi verdiler. Devam eden hareket karşısında SBF yönetim kurulu da sınavları erteleme yolunu seçti."[4]

SBF Öğrenci Derneği Başkanı Cengiz Çandar ise, bu konuda sert bir dille Küpeli ve çevresindeki grubu suçladığı "1969 Haziranı ve Devrimci Gençlik Hareketi" başlıklı yazısında şunları yazmıştır, "İçinde bulundukları şartlar İstanbul'dakinden farklı olan Ankaralı devrimci gençler, başlangıçta işgale ya da boykota başvurmamakla sivil-asker-aydın zümrenin önemli bir kesimi olan öğretim üyeleriyle dayanışma kurdular. 9 Haziranda sert bir biçimde girdikleri demokratik mücadelede böylesine önemli ve hesaba katılması gereken bir gücün pasif de olsa desteğini elde ettiler; hiç değilse bu gücün bazı unsurlarını tarafsızlaştırdılar."[5]

"İhtilale Yeşil Işık Yakılacak"

Istanbul'da meydana gelen olayları protesto etmek ve yaklaşık on günden beri fikir kulüplerinde ve öğrenci cemiyetlerinde işgal yapılsın mı, yapılmasın mı, bazı okullarda devam eden boykotlar devam etsin mi, etmesin mi konusunda yapılan tartışmalara bir yön tayin edebilmek amacıyla, 11 Haziran günü DTCF bahçesinde saat 13.00'te genel bir forum düzenlenir. Forumda ilk konuşmayı AÜTB İkinci Başkanı Atilla Sarp yapar, ikinci konuşmacı FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli, forumda bulunanlara "Bağımsızlık Andı" içirir ve "Bu andı Zafer Meydanında da içeceğiz. Yürüyün arkadaşlar" der.[1]

Başta Küpeli olduğu halde, bazı öğrenci liderlerinin önderliğinde, DTCF bahçesinde toplanan 2000-2500 arasındaki öğrenci, Sıhhiye'ye doğru yürüyüşe geçer.

Yürüyüşçüler, Lozan Meydanına gelmiş, burada, Küpeli'nin önderliğinde tekrar, "Bağımsızlık Andı" içmişlerdir. Hiç bir engelle kar-

şılaşmadan Kızılay Meydanına giren öğrenciler, burada, gerek Bakanlıklara çıkan yolun, gerekse Tandoğan Meydanına giden yolun toplum polisi tarafından tutulduğunu görürler. Güven Parkı'nın önünde Atatürk Bulvarı'nı boydan boya tutmuş olan toplum polisine öğrenciler, yumruk yaptıkları ellerini sallamışlar, hep bir ağızdan, "Katil Polis" diye bağırmışlardır. Toplum polisleri, hiçbir reaksiyon göstermemiş, bunun üzerine öğrenciler, Ziya Gökalp Caddesine dönmüşlerdir.

Mithat Paşa Caddesinde, ABD'nin Tuslog karargahına saldırıp, binada ve arabalarda hasar yapan öğrencileri, Mithatpaşa Caddesi'nin iki tarafından gelen toplum polisi ortada sıkıştırır. Bu sefer öğrenciler, ellerinde bulunan taş ve sopalarla toplum polisine hücum eder. Toplum polisi, öğrencileri yakalamak için teşebbüse geçmiş, öğrenciler ise, Mithatpaşa Caddesine açılan yan sokaklardan kaçarak kurtulmuşlardır.[2]

SBF öğretim üyesi Prof. Nermin Abadan Unat, işgallerle ilgili olarak şu değerlendirmeyi yapmıştır, "Son işgal hareketi tamamen anti-demokratiktir ve bir ihtilale zemin hazırlamak maksadına yönelmiştir. Fakülteler işgal edilecek, polis gelecek, bir çatışma yaratılacak, kan dökülecek ve bir ihtilale yeşil ışık yakılacak, amaç budur."[3]

Oral Çalışlar, bu konu hakkında, şunları yazmıştır, "Gösterilerden sonra durumu değerlendirmek üzere Ankara'daki Fikir Kulüpleri'nin başkanları bir toplantı düzenledik. Toplantımız sürerken Doğan Avcıoğlu'nun yakınlarından birisinin bizlerle görüşmek istediğini söylediler. Kabul ettik. Gelen arkadaş, Avcıoğlu'ndan bir mesajı olduğunu belirtti, ona göre; gündüz yapuğımız gösteriler ordu içinde çok olumlu etkilere neden olmuş ve bu tür gösteriler gece şiddetlendirilerek sürdürülürse, ilerici darbe için çok elverişli bir durum ortaya çıkabilirmiş. Yorum birçok arkadaşın kafasına yatu. O yıllarda 27 Mayıs türü, hatta daha da ileri bir ordu müdahalesi beklentisi çok yaygındı."[4]

İşgalden Amacın Askeri İhtilale Davet Olmadığı Öne Sürülür

14 Haziran 1969 Cumartesi günü bir gazetede ise, "Bir FKF'linin İfşaatı" başlığı altında şu haber yayınlanmıştır, "FKF asıl maksadına ulaşmak için orduyu bir basamak gibi kullanmak istemektedir. Aslında ordunun müdahalesini değil, memlekette huzursuzluğun art-

masını istemektedir. Ordu müdahalesi FKF için bir aşama olacaktır. Böylece memlekette bir diktatorya kurdurabilirse, bu rejimin yaratacağı huzursuzluktan faydalanarak kendi arzu ettiği aşırı sol rejime biraz daha yaklaşacaktır."[1]

FKF'ye yönelik olan bu değerlendirmelere ilk yanıt SBF işgal komitesi sözcüsünün düzenlediği basın toplantısında gelir. Yapılan açıklamada, boykot ve işgalden amacın, "askeri ihtilali davet olmadığı" vurgulanır ve bu konularda verilen demeçlerin FKF'yi bağlamayacağı belirtilir.[2]

FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli ise, "yayınlanan haberin asılsız ve bir polis oyunu olduğunu" açıklar.[3]

Biz Kimsenin Vesayeti Altında Değiliz

Devrimci gençliğin, 9-10 Haziran günü Istanbul ve Ankara'da polisle girdiği çatışmalar üzerine Mihri Belli, "Atatürk Gençliği Bir Çığ Gibi" başlıklı yazısını yazar.[1]

FKF Başkanı Yusuf Küpeli, bu konuda özetle şunları anlatmıştır: "Benim hem Atatürk'e hem de İnönü'ye çok büyük bir saygım vardır ama kendim için konuşacak olursam, 'Atatürk Gençliği' falan değildik. 1963 senesinden beri kendime, 'Komünist' diyordum. Mihri Belli, bizleri hâlâ, 'Atatürk Gençliği' yapıyordu. Bu yazıda adı geçenlerin hepsi de, 'Atatürk Gençliği' değil, komünist olduklarına inanıyorlardı. Bizleri, düşüncelerimizi ciddiye almadığı, hepimizi cuntacılara beş paraya pazarladığı için Deniz ile birlikte Mihri Belli'nin evine kavga etmeye gittik. Kapısını çaldık. Yoktu, tatile gitmişti."

Bu sırada, gazeteci Altan Öymen ile yaptığı söyleşide, Yusuf Küpeli, "Mihri Belli de ana hatlarıyla bizim gibi düşünüyor. Aramızdaki ilişki, dostluk ve görüş birliği ilişkisidir" dedikten sonra, "Biz kimsenin vesayeti altında değiliz. Kendi kararımızı kendimiz verir, kendi eylemimizi kendimiz yürütürüz" tavrıyla, "Mihricilik" olarak adlandırdıkları, "Geniş Cephecilik"te yeralmadığını açıklıyordu.[2]

Nurhak Kampı

10-11 Haziran 1969 günleri, Istanbul ile Ankara'da meydana gelen öğrenci-polis çatışmaları sonrasında aranır duruma düşen ve daha sonra THKP-C grubu içerisinde yer alacak olan bir kısım öğrenci lideri, 1969 yaz ayları döneminde gruplar halinde gerilla mücadelesine

hazırlanmak amacıyla Filistin'e ve Türkiye'nin bazı bölgelerine gitmişlerdir.

Şaban İba, bu konuda neler yaptıklarını şöyle anlatmıştır: "1969 Haziran işgallerinden sonra aranıyorduk. Bu nedenle bizim o çetemizle birlikte avcı kıyafetiyle, Elbistanlı İhsan Karcı'nın önerisiyle, Nurhak'a gittik ve onbeş gün kaldık. Tabanca ve tüfek vardı. Dağlarda yattık. Elbistanlı arkadaşın dağ evi vardı, daha çok orada yattık. Çok rahattık. Biraz da kendimizi denemek için gitmiştik. Nehirlerden balık tuttuk, av yaptık, dağlarda uzun yürüyüşler yaptık, gerilla yürüyüşleri yaptık, tırmanmalar yaptık, o yörede bulunan aşiretlerle bağ kurduk. Göçebeler, Kürt aşiretleri vardı. Onlara gittik.

Orada şunu farketmiştim; bu dağlar hiç tahmin ettiğim gibi tenha değil. Her köşeyi, her tepeyi dönüşte ya bir çobanla ya bir kara çadırla, ya bir orman köylüsüyle ya da köyden köye birşeyler taşıyan birileriyle karşılaşıyorsun. Bir kaç kez jandarmayla karşılaştık. Bu gözlemim sonunda, bu dağlarda gerillalık yapılamayacağına karar vermiştim.

Biz orada ilişki kurduğumuz köylülerle, aşiretlerle, herhangi bir tehlikeyle karşılaşmamak için gerilla ya da siyasi içerikle değil muhabbet etmek için konuşuyorduk. Bizi oraya götüren Elbistanlı bir ağa çocuğuydu. Bu arkadaş, 'ben falancalardanım' dediğinde, köylüler daha bir saygılı davranıyorlardı, daha iyi ağırlanıyorduk. Genelde zemin yoklaması üzerinde konuşuyorduk. Eşkiyalık üzerine, sömürü üzerine, iktidar değişikliği üzerine genel konuşmalar yapıyorduk. Köylülerde hep, 'Tabii yapalım, edelim' tavrıyla, aşırı bir misafirperverlikle bizi kırmamak için bizim dediklerimizi kabul ediyorlardı. Ama bölgede, genelde, dağda gezene, eşkiyalara karşı bir saygı vardı. Ama jandarma gelince jandarmaya da aynı saygıyı gösteriyorlardı. Biz orada iken dağda saklanan eşkiyalardan bahsediyorlardı.

Orada, kendi aramızda ciddi sorunlarımız oldu. Müthiş bir sivrisinek vardı. O koşullara, gece sivrisinek sokmalarına dayanamayıp sağa, sola küfredenler oldu. Bu nedenle Selçuk Şahin Polat, sivrisinek yüzünden 'devrime' küfretti diye az kalsın birisini vuracaktı. İnsanlar bazı şeyleri çok kolay sanıyorlardı.

Nehir kenarında yatmıştık. Daha sonra dağa çıktık, orada yattık. Nehirde dinamit patlatıp balık avlıyoruz ama daha çok bir balık katliamı yapıyoruz. Orada daha çok pratiğe yönelik çalışmalarımız oldu. Örneğin ben, iddia üzerine kurbağa ve yılan yemiştim. Diğer arkadaşlar yiyemiyor, iğreniyor. Kendimizi deneme amacıyla oraya gitmiştik. Sonra döndük geldik oradan ve herkes kendi bölgesine gitti.

Sonuçta, Selçuk'la ben, 'birincisi bu dağlarda, ikincisi bu adamlarla gerilla olmaz' diye karar vermiştik."

Filistin Kampı

1969 yaz aylarında başlayan bu dağ yaşamına, koşullarına uyum sağlama ya da Filistin kamplarına giderek gerilla eğitimi yapma istekleri, bazı sorunları ve tartışmaları gündeme getirir.

Daha sonra, THKP-C davasından yargılanan Oktay Etiman, Filistin'e gitmelerinden önce Deniz Gezmiş ve Cihan Alptekin'le konuştuğunda,

"Aynı şeylerin Türkiye koşullarında da olabileceğini, bunun için Filistin kamplarına gitmeye gerek olmadığını, bunu olumlu bulmadığını" söyler.

Bu konuda Yusuf Küpeli, özetle şunları anlatmıştır: "Tuslog baskını olduğu sıra Deniz, Ankara'da idi ve aranıyordu. Yurtta kalmadığı için işgal altındaki SBF'de bir odada kaldı. Ankara'da değişik evlerde bir ay süre ile beraber kaldık. Saklandığımız evlerden birine Mahir ve Gülten, birbirlerinden ayrı ayrı zamanlarda uğradılar. Gülten, bizleri ve olayları merak etmiş, dinlemek, görmek için gelmişti. Orada Deniz'le ilk kez karşılaştı ve tanıştı. Deniz, ona çok kibar davranmıştı. Gülten, bir saat kadar oturdu. Sualler sordu ve gitti. Ben, ona orada, arşivimi de bıraktım. Başka bir gün Mahir gelecekti ve bizlerle Filistin'e gitmek istediğini söyleyecekti. Fakat onu daha sonra bulamayacaktık. Deniz ile üçüncü olarak Bahçelievler civarında kaldığımız bir evde Cihan Alptekin, Ömer Erim Süerkan ve Selahattin Okur gelip bizleri, Deniz'i ve beni bulacaklardı. Onlar geldikten sonra bu evden Suriye'ye doğru yola çıkacaktık."

THKP-C davasından yargılananlardan sadece Yusuf Küpeli ile Ömer Erim Süerkan Filistin kamplarına gitmişlerdir. Mahir Çayan da bu grupla birlikte Filistin'e gitmek ister, ama şimdilik bilinmeyen bir nedenle gitmez.

1969 Temmuz ayının ilk haftasında, Yusuf Küpeli, Deniz Gezmiş, Cihan Alptekin, Ömer Erim Süerkan, Selahattin Okur, Kıbrıslı ve Filistinli birer kişi daha Filistin kamplarına gider.

Toros Kampı

Bu arada bir grup devrimci genç de, Akdeniz bölgesinde, Toroslarda kamp kurmaya gidiyordu. Toroslara giden grup daha çok ODTÜ'lülerden oluşuyordu.

ODTÜ'yü işgal ettikleri gerekçesiyle tutuklu bulunanlardan Ulaş Bardakçı, 23 Haziran 1969 Pazartesi günü, Münir Ramazan Aktolga 11 Temmuz 1969 Cuma günü, İrfan Uçar ise 6 Ağustos 1969 tarihinde tahliye edilir.

Ağustos ayı başında, aralarında Oktay Etiman, Mustafa Kemal Çamkıran, Hüseyin Onur, Ahmet Sina, İrfan Uçar, Ulaş Bardakçı, Münir Ramazan Aktolga'nın da bulunduğu yaklaşık onbeş kişi, emekli bir hava subayı olan Güngör Türkeri'nin bilgisi dahilinde Anamur yöresinde Toroslarda dağa çıkar.

Aynı günlerde, Mihri Belli ve ailesi de, Anamur Karayolları Dinlenme Parkı'na yakın bir koyda çadır kurarak, tatil için konaklamışlardır. Mihri Belli, Anamur'da gazete çıkartan ve Münir Ramazan Aktolga'ları tanıyan emekli hava subayı Güngör Türkeri aracılığıyla, dağda kalan öğrencilerin neler yaptıkları konusunda sürekli haberdar olmaktadır.

Münir'in organize ettiği bu kamp olayında, yaklaşık onbeş gün dağda kalan grup, köylülerle ilişki kurmayı dener, grupta bulunan tek silahla av yapılır ve bir geyik avlanır.

Bir ara, Ulaş Bardakçı, dağdaki koşullar nedeniyle rahatsızlanır. Bu nedenle, Abdullah Oğuzhan Müftüoğlu'nun Anamur'daki evlerine götürülerek, tedavi edilir. Mihri Belli'nin doktor olan hanımı Sevim Belli, bir iki kere Oğuzhan Müftüoğlu'nun evine giderek, Ulaş Bardakçı'nın iyileşmesi konusunda yardımcı olur.

Bu sırada, Erdoğan Güçbilmez de Anamur'a gelerek Mihri Belli ve ailesinin, çadır kurduğu yerin biraz uzağında bulunan bir otele yerleşir. Erdoğan Güçbilmez'in gelmesi kuşkuyla değerlendirilir.

Münir Ramazan Aktolga, bu konuda şunları anlatmıştır: "1969'daki Toroslara gitme meselesine gelince, o zaman, 'Faşizm geliyor, sağ cunta geliyor' diye herkesin dilindeydi. Ne yapacağız, ne edeceğiz diye düşünüyorduk. Biz de, 'Hiç olmazsa böyle bir faşist darbe tarafından hazırlıksız yakalanmayalım' diye bir grup arkadaş, Toroslara gittik.

Gittik ama orada karşılaştığımız tablo son derece farklıydı. Güya eski bir asker tarafından -23 Şubat veya 21 Mayısçılardan- bize eğitim gösterilecekti. Toroslara gittik daha ertesi gün Mihri Belli'nin de oraya geleceğini duyduk. Biz o zaman, Mihri Belli ile görüş ayrılığı içindeydik. Tabii bunu kabul etmedik. Biz kabul etmeyince de; meğer iş bir yerde herhalde daha önceden konuşulmuş, planlıymış. Bizi orada, Torosların tepesinde bıraktı o asker arkadaş. Ve bir daha da aç musunuz, tok musunuz diye yanımıza gelmedi. Biz de, tuttuk kendi ken-

dimize, 'Bari buraya kadar geldik, biraz kalalım' dedik. İki hafta kadar kaldık. Ve daha sonra zaten 2 arkadaş hasta oldu. Hüseyin Onur ve Ulaş Bardakçı. Ateşleri çıktı. Baktık bu iş yürümeyecek, biz de döndük geldik. Fakat daha sonra Ankara'ya geldiğimizde duyduk ki, oooo, işin suyu çıkmış. Bizim Toroslara gittiğimiz herkesin dilinde. Olay, bir provokasyondu aslında. Biz de işin bu tarafını bilmeden bu provokasyona alet olmuş olduk."

Mihri Belli ise, bu olayı şöyle anlatmıştır: "O sıra Kastro örneği moda. 18 kişiyle dağa çıktın mı, iki sene sonra iktidar olarak giriyorsun Havana'ya. O örnek ortada. O halde, 'Biz niye geri kalalım, bizim neyimiz eksik. Yürekse yürek?'

Toroslara gidenler de aynı ekip. İki-üç yerden hareket ettiler. Özellikle Oğuzhan Müftüoğlu çevresinden gittiler. O olay biraz gülünçtü. Yayla biraz soğuk oluyor. Adam başına üç-dört battaniye götürüyorlar. Gerilla soğuğa dayanacak. Bir bitli battaniyeden fazla taşıyamazsın. Kaputun varsa, onu da taşıyamazsın. Bir yığın konserve gidiyor. Komediydi o olay. Gerilla, 'Ha' deyince, nesi varsa yanına alacak. Fazla yük taşıyamaz. Cephane taşır, üşümemek için kaputunu taşır. Kaputu yoksa bir tek battaniye taşır. Bir kat çamaşır taşır. Yiyeceğini taşır. İçiyorsa birazcık da tütün taşır. O kadar. Yoksa oralara kadar gidip de, güzel çadırlar kur, üşümesin diye adam başına üç-dört battaniye götür, o komedi olur.

Biz, çoluk çocuk Anamur'a gidiyoruz. Anamur, Oğuzhan'ın memleketidir. Oğuzhan da orada. Deniz kıyısında ailecek çadır kurduk. Anamur'dan 6 km. uzaklıkta. Çamlık diye bir yer var, orada. Dağda da, bir grup genç toplanmış. Organizatör Münir. Bir de ordudan çıkarılmış emekli subay var. Anamur'a bizi davet eden zaten o. Aynı zamanlara denk geliyor.

Bir baktık Erdoğan Güçbilmez. Deniz kıyısında otel gibi bir şey var, ailesiyle geldi, oraya yerleşti. Beraber gitmedik. O, sonradan geldi. Onları dağa çıkaran arkadaş, bizi, Anamur'a davet eden arkadaş. Erdoğan Güçbilmez, oraya, baskın yapar gibi geldi. Davetli değil. Biz, önceden planlamışız, oraya gelmişiz. Yalnız, dağdaki grubun durumunu, eleştirilecek yanlarını, bunların hakiki gerilla eğitiminden uzak, rahatını çok düşünen öğrenciler olduklarını subay arkadaştan öğrendik. O, bana, şöyle-böyle oldu diye rapor veriyordu. Ben, bu işi ciddiye almadım.

Münir'in, kampa çıktı diye Aydınlık dergisi yazı kurulundan atılması diye birşey yok. O zaman, Aydınlık bize nasıl geçti? Münir'in kendisi çekilmiş olabilir. Erdoğan Güçbilmez, Doğu'lar için istihbarata

geldiğinden dolayı birşeyler oldu ama hatırlamıyorum. Oğuzhan Müftüoğlu ile Ulaş Bardakçı, bir kaç kez bizim çadırımıza geldi. 'Erdoğan Güçbilmez buraya ne için geldi?' diye aramızda konuştuk. Münir'i görmedik."[1]

Ulus Orman Mitingi

Zonguldak'ın Ulus kasabasına bağlı orman köylülerinin sorunlarına sahip çıkan, TİP Zonguldak il örgütünün düzenlediği, "Orman Mitingi", 5 Temmuz 1969 Cumartesi günü, Ulus ilçesi, Cumhuriyet Alanında yapılır. Mitingde, TİP Zonguldak İl Başkanı Ahmet Hamdi Dinler, Aydın Toraman, Hüsamettin Güven ve öğrencilerden Erol Dolunay konuşma yapar.[1]

Mitingi düzenleyenler, TİP Zonguldak il binasına geldiklerinde Istanbul'dan aralarında Gül Bıyıkoğlu adlı bir bayanın bulunduğu dört, Ereğli ilçesinden dört, Ankara'dan Mahir Çayan, Ahmet Kaçmaz ile bir grup kişiyi, parti binasında görünce,

"-Ne için geldiklerini" sorarlar.

"-Tartışmaya geldik" diye yanıt verir Mahir.

"-Ne tartışması?"diye sorulduğunda,

"-Milli Demokratik Devrim ve Sosyalist Devrim tartışması" der. Bunun üzerine, TİP Zonguldak il başkanı Ahmet Hamdi Dinler,

"-Bir partide tartışma yapılacak zaman ve yer bellidir. Bunun parti tüzüğünde nasıl yapılacağı, hangi ortamda yapılacağı bellidir. Öyle dışardan gelen herhangi birisi istedi diye ve istediği zamanda tartışma yapılmaz. Ayrıca, miting için yayınladığımız gazetenin dağıtımı var. Onu dağıtacağız. Gelin bu gazeteyi birlikte dağıtalım" dediğinde, Mahir,

"-Yorgunuz. Bu nedenle sizinle gazeteyi dağıtamayız" diye yanıt verir.

Ahmet Hamdi Dinler, gazeteleri bölgelere dağıtmak üzere, mitinge katılanlar ve gazete dağıtımı yapan kişilerle beraber ertesi gün, yapılan işlerin değerlendirme toplantısını yapmak üzere herkesi binadan dışarı çıkartır ve partiyi kapatır.

6 Temmuz 1969 Pazar günü, TİP Zonguldak il binasında sadece eylemlere katılanların yaptığı toplantıya bu kez dışardan gelen kişilerin de katılmasına izin verilir. Toplantıda ilk önce Ulus ilçesinde düzenlenen mitingin değerlendirilmesi yapılır. İkinci olarak bölgelerde dağıtılan Sömürücüye Yumruk gazetesinin dağıtımının değerlendirilmesi yapılırken tartışma başlar. Mahir Çayan,

"-Sömürücüye Yumruk gazetesinin hiç Amerikan emperyalizminden bahsetmediğini, oysa Türkiye'nin yarı-feodal olduğunu, tüketimin üretim için yapıldığını, bu nedenle, ABD emperyalizminin ön plana alınması gerektiğini" söyler. Ahmet Hamdi Dinler, buna karşı çıkarak,

"-Türkiye'nin kapitalist bir yapıda olduğunu ve sınıf mücadelesinin ön plana geçmesi gerektiğini, nitekim Ulus ilçesinde orman köylülerinin ücretli olarak çalıştıklarını ve bu açıdan onları sınıf mücadelesi için gerekli araçlarla donatabilmek için mücadeleyi ön plana aldıklarını, ayrıca Türkiye'deki işbirlikçi sermayenin emperyalizmle iç içe olduğunu ve mücadelenin sadece Bağımsız Türkiye olarak değil, kapitalizme karşı bir mücadele olduğunu, gazetenin yazılarını bu çerçevede ele aldıklarını, çünkü hitap ettikleri maden işçilerinin yarı köylü oldukları ve çoğunun okuma-yazmayı çok az bildiğini, sendikalarının işçilerini bilinçlendirmediği için bu işin TİP il örgütü olarak verildiğini, ama bu işin öyle hemencecik yazı yazmakla olmayacağını, onların da hemen okuyup da, öğrenebilecek bir düzeyde olmadıklarını" söyler. Mahir, bunun üzerine,

"-Böyle yapmakla Amerikan emperyalizmine hizmet ediyorsunuz" der. Konuşmalar bu çerçevede devam eder. Fakat, kimse kimseyi ikna edemediği için sonuçta tartışma yine aynı teorik noktada düğümlenir. Mahir,

"-Biz kendi düşüncelerimiz çerçevesinde hareket edeceğiz. Göndereceğimiz Bağımsız Türkiye gazetesini burada dağıtmamızın olanağı var mı?" diye sorar.

Ahmet Hamdi Dinler de, gazetenin dağıtılmasına karşı çıkarak, "Yakında Zonguldak il kongresi olacak. O kongreye gelin size her türlü tartışma olanağı sağlıyalım. Ayrıca böyle bir tartışma bütün partili üyelerin ve delegelerin önünde olursa daha iyi ve yararlı olur" önerisinde bulunur.[2]

Mahir, geleceğini söyler ama kongreye gitmez veya bazı nedenlerle gidemez.

Kayseri Olayları

2 Temmuz 1993 günü, Sivas'ta yapılan alçakca ve vahşice saldırıların bir denemesi, ondört sene önce 7 Temmuz 1969 Pazartesi gecesi, Kayseri'de TÖS kongresi için toplanan öğretmenlere yapılıyordu.

Kayseri'deki provokasyon, saat 21.10'da şehrin elektriklerinin ke-

silmesi sonucu kentin karanlıkta kalmasının ardından, Örnekevler, Mimar Sinan camileri ile İmam Hatip Okulu ve Kayseri Türk Kültür Derneği'nin yanında, "kimliği belirsiz" kişilerce patlayıcı maddelerin patlatılmasıyla başlar.

Bunun ardından, böyle durumlarda, belli çevrelerce, her zaman yapıldığı gibi, "Allahsız Komünistler, camileri bombaladı" haberi şehre yıldırım hızıyla yayılarak, Kayseri halkı mücadeleye çağrılır.

Kentin değişik bölgelerinde muhtelif gruplar oluşturulur. Bu gruplar, TÖS kongresinin yapıldığı Alemdar sinema salonunun önüne gelerek, öğretmenlere saldırır ve sinema salonu benzin dökülerek ateşe verilir. Öğretmenler, bir tarafta "cihad" çağrılarıyla gözleri dönmüş kalabalık ve diğer yanda alev alev yanan bina nedeniyle içerde mahsur kalmışlardır. Bu sırada askeri birliklerin gelmesiyle, korkunç bir vahşet ve katliam son anda önlenmiştir.

Buradan ayrılan histeri içerisindeki kalabalık, ilerici kitapların satıldığı Tok Kitabevini, Emin Kitabevini yakıp, yıkar ve yokeder. Ardından TİP binası ve öğretmenlerin kaldığı oteller tahrip edilir. Ayrıca, bazı gece kulüplerini yakıp yıkmışlar, buralarda çalışan kadınlara, kızlara saldırmışlar ve bu kadınlardan birisini çırıl çıplak soyarak, yerlerde sürüklemişler, tenasül uvzuna parmaklarını sokmuşlardır. Gözü dönmüş saldırganlardan kaçarak, Orduevi'ne sığınan öğretmenler, askeri cemselerle yola çıkarılarak Ankara'ya gönderilir.

Bu olayları yönlendirenler, olayların olduğu sıra Kayseri'de bulunan AP Senatörü Haydar Dikeçligil ve AP Kayseri Milletvekili Mehmet Ateşoğlu'dur. Ateşoğlu, olaylardan sonra verdiği demeçte şunları söylemiştir: "Türk milleti, milli varlığını ve imanını korumak için meşru müdafaa hakkını kullanarak, Moskof kini ve intikamıyla şahlanacak ve mutlaka satılmış kızıl Moskof uşaklarını köpekler gibi gebertip yok edecektir. Vatan ve millet davalarında büyük Peygamberimiz Hazreti Muhammed Aleyhisselamın bir hadisinde buyurduğu gibi (Merhamet etmeyene, merhamet edilemez). Türk Milleti, Komünistlere bu hayatı haram edecek, bu vatanı mezar edecektir."[1]

TÖS kongresinin, 9 Temmuz 1969 Çarşamba günü, SBF salonunda devam etmesine çalışılır. Saat 17.00'de, önce otolarla Anıt-Kabir'e gidip çelenk koymaya karar veren öğretmenler, daha sonra Anıt-Kabir'e kadar yürümeyi kararlaştırır. Öğretmenler, SBF'nin önünden Anıt-Kabir'e doğru yürüyüşe geçtiklerinde, bazı öğrenciler de bu yürüyüşe katılmak ister. Bu nedenle öğretmenler ile öğrenciler arasında tartışma çıkar. Öğretmenler, gençlerin yürüyüşe katılmalarına engel olmak ister, ama başaramayınca bu kez yürüyüşten vazgeçerek

bindikleri Belediye otobüsleriyle Anıt-Kabir'e gider ve saygı duruşunda bulunurlar. Öğretmenlerle öğrenciler arasında çıkan tartışmalar sonunda Ertuğrul Efe, Mehmet Kiniş, Ahmet Renklier, Mehmet Kaya ve Ahmet Polat tutuklanır.[2]

Olaylar 10 Temmuz Perşembe günü de devam eder. Saat 12.30'da yanında eşi Rahşan Ecevit, CHP Genel Sekreter Yardımcısı Muammer Erten ve Hayrettin Uysal olduğu halde, SBF'deki TÖS kongresine gelen Bülent Ecevit, salondaki bir kısım gençler ve delegeler tarafından saldırıya uğrar. Fakir Baykurt, bu olaylar üzerine, gençlere şöyle seslenir:

"-Gençler, bu yaptığınız devrimcilik değildir. Sizinle beraber değilim. Terbiyesizlik yapıyorsunuz. Bunu yapmakla tam sömürgecilik ve Amerika'nın yaptığı oyuna düşüyorsunuz."

Daha sonra Ecevit, kongrede yaptığı konuşmasının bir yerinde, kendisine saldıran gençlere, "Aydın yobazı" diye hitap eder. Bunun üzerine, kongrenin arka sıralarında, ellerinde, "Devrim Yobazı" yazılı pankartla oturan gençler, Ecevit'e, "Bayar'dan Ne Haber?", "Çık Dışarı", "Bağımsız Türkiye" diye slogan atarak, bağırmağa başlar. Bunun üzerine, kongreden çıkıp gitmek isteyen Ecevit ve eşinin etrafını, öğretmenler kordon altına alır, çıkışa yakın yerde milletvekili Selahattin Hakkı Esatoğlu'na, MDD'ciler tekme atar. Bir tanesi de elindeki gazete ile vurur. Bunun üzerine karşılıklı, "Köpek" şeklinde küfürleşmeler başlar. Bazı MDD'ciler, Esatoğlu ile ardından kordon altında gelen Ecevit'e saldırır. Koridorda Ecevit'in peşini bırakmayan MDD'ciler, bağırış, çağırış, yumruk sallamalarla arkasından kapıya kadar gelir. Bu arada Esatoğlu'na, bıyıklı, iri yarı bir şahıs saldırır. Saldırgan, güçlükle tutulur.[3]

"11 Temmuz Cuma günü öğleden sonra seçimlere geçildi. Üç liste vardı. Geçen devredeki TÖS'cülerin listesi, Devrimci Dayanışma Grubu ve Milli Demokratik Devrimcilerin listesi. Devrimci Dayanışma Grubu'nun bölündüğü söyleniyordu. Son iki listenin hiç şansı olmadığı görülüyordu. Sonuçlar da bunu ispatladı. Fakir Baykurt'un listesi büyük bir çoğunlukla seçimi kazandı."[4]

Olaylar, 12 Temmuz Cumartesi günü de sürer. TÖS kongresinin yapıldığı salona alınmak istenmeyen CHP'li gençlerle, MDD'ci gençler arasında sopa ve demir çubuklarla çatışma çıkmış, bazı öğrencilerle öğretmenler yaralanmıştır.

TÖS kurultayında Ecevit'in yuhalanması olayına tanık olan Mustafa Kemal Çamkıran, şunları söylemiştir: "SBF'de Kongre açıldığında, CHP'nin ve Ecevit'in gerici sözlerini ön plana çıkartarak bir karalama kampanyası açtık. Ecevit'e elle saldıranlar oldu... Olaydan sonra hatta bir basın toplantısı düzenledik ve Ecevit'e veryansın ettik."[5]

SDDF'ye bağlı öğrenci kuruluşları, bu olaylar üzerine yayınladıkları bildiride özetle şu görüşlere yer vermiştir: "Bunlar, ne devrimcidir, ne solcudur, ne de halkçı. Bunlar, sadece sol yobazlardır. Bundan böyle sağ ve sol yobazlar iyice bilsinler ki, hiç kimseye papuç bırakılmayacaktır."

FKF Merkez Yönetim Kurulu üyesi Mustafa Çulhan ise, yaptığı basın toplantısında olayı, özetle şöyle açıklamıştır: "Devrimcilerin, Tam Bağımsızlık ve Demokrasi için Milli Birleşik Cepheye çağırdıkları CHP, Geniş Cepheyi komünist stratejisi olarak nitelemekte ve bu milli cepheye karşı emperyalist çizgi gerici cepheye katılmaktadır.

Bizler, Amerikan Elçisini sokmadığımız, duvarlarına Bağımsız Türkiye-Kahrolsun Amerika yazdığımız ve bunun için işgal ettiğimiz Üniversiteye, Fakültelerimize, bize halk düşmanı ve kızıl yobaz diyenleri sokmaz, konuşturmayız. Ecevit, Amerikalılarla anlaşmış bir Parti yöneticisi olduğu için SBF'de konuşturulmamış ve kovulmuştur."[6]

"Talat'ın Üç Buçuk Adamı"

Talat Aydemir'in iki kere giriştiği başarısız ihtilal hareketi, Türkiye siyasi tarihine, "Talat'ın üç buçuk adamı" diye bir deyim bırakmıştır. Deyim, kullanana göre, bazan bir başarısızlığı, bazan bir küçümsemeyi, bazan bir alaycılığı, bazan siyasi bir gerçekliği, bazan kullanıldığında geri tepen bir ifadeyi, bazan da bütün bunların hepsini ifade eder.

Albay Talat Aydemir'i evinden jeeple alıp Harp Okulu'na götüren Zihni Çetiner, sonucunda başarısız bir girişim olan 21 Mayıs 1963 tarihindeki ihtilal hareketi nedeniyle zaman zaman devrimci hareket içerisinde tanıdığı arkadaşlarının, bir ölçüde alaycı ve küçümser "Talat'ın üç buçuk adamı" deyimiyle karşılaşır.

MDD'ci öğrencilerin bir taraftan meşru savunmaları, bir taraftan stratejik hedefleri nedeniyle artık tek tek değil, grup anlayışı olarak silah taşımaya başladıkları 1969 yılının sonbaharında bir gün, SBF öğrenci derneğinin odasında Mahir Çayan, Zihni Çetiner ve Mehmet Beşli, oturmuş sohbet etmektedirler. Söz döner dolaşır, devrimci gençlerin düşlerini süsleyen Küba ve Latin Amerika'da yaşanmış devrim deneyleri, gerilla mücadelesi ve ister istemez silah konusu üzerine gelir.

Mehmet Beşli, "Amme Hukuku" adlı kalın kitabını 7,65 bir tabancanın boyutunda oymuş, silahı orada taşımaktadır.

Mahir, silahın bulunduğu kitabı açar ve silahı eline alır. Zihni Çe-

tiner, Mahir'in karşısında, yan tarafta ise Mehmet Beşli, üçgen bir konumda oturmaktadırlar. Mahir, kitabın içinden aldığı silaha şarjürü verir ve namluyu çeker. Zihni Çetiner'in daha Mahir'e,

"-Dur yapma, tetiği çekme" demesine kalmadan, silah, "dannn" diye patlar ve Mehmet Beşli ile Zihni Çetiner'in arasından sıyrılarak geçer. Tesadüfen kimseye bir şey olmaz.

Sohbet ve tartışmalar ertesi gün bu kez SBF kız yurdunun önündeki asansörün yanında devam eder. İçlerinde Saffet Rüştü Tekin, Mustafa Kemal Kaçaroğlu, Oktay Etiman'ın da bulunduğu bir grup arkadaşıyla birlikte Mahir, Zihni Çetiner'le sohbet etmektedir. Mahir, sohbetin bir yerinde,

"-Hadi lan! Karınca ezmez Talat'ın üç buçuk adamı. Sen ne yapabilirsin?" diyerek, Zihni Çetiner'e takılır

"-Şimdi sen benim hiç birşey yapabileceğime inanmıyorsun öyle mi?"

"-Evet! Sen hiç bir şey yapamazsın"

"-Bak Mahir! Sana onbeş dakika izin veriyorum. Çevrende bir yığın koruyucun var. Sana zarar vereceğim. Kendini koru" der ve hemen BYYO'na gider.

Orada bir tükenmez kalem bulur ve içini bir süpürge çöpüyle boşaltır. Bir tane mermi açar ve barutunu içine doldurur. Cebinde bulunan TNT fünyesini de tükenmez kalemin plastik borusuna sokar. Bir patlayıcı hazırladıktan sonra cebine koyarak onbeş dakika geçmeden yine aynı yere gelir.

Zihni Çetiner'in geldiğini gören Mahir, yurda çıkmak için asansöre tam bineceği sırada Zihni Çetiner, hazırladığı patlayıcının fünyesini elinde yanan sigara ile ateşleyerek Mahir'in ayaklarının dibine fırlatır ve üç adım geri çekilir.

TNT fünyesinin patlamasıyla oluşan parçacıklardan çevrede bulunanlardan kimileri yüzünden, kimileri ellerinden yaralanırken, ayaklarının dibinde patladığı için fırlayan binlerce parçayla Mahir iki ayağından kalçasına kadar delik deşik olur ve olduğu yere yığılır, kalır.

Olayın polis tarafından duyulmaması için hastaneye götürülmez. Mahir Çayan'ı, Ankara İşsizlik ve Pahalılıkla Mücadele Derneği Başkanı Erhan Erel'in Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi son sınıfında okuyan kardeşi Ercan Erel, tedavi eder. Ayağının yere basması tehlikeli görüldüğünden Mahir bir ay SBF yurdunda yatarak tedavi görür. Ayağa kalkamadığı için bakımı ve tuvalete götürüp getirme ve ördeğini taşıma işi fünyeyi atan Zihni Çetiner tarafından yapılır.

"ODTÜ'de Devrimci Cephe Kuruldu"

Filistin'e gidenler ve dağa çıkanlar, 1969 Ağustos sonunda, rahat hareket edebildikleri üniversite kampüslerine gruplar halinde dönmeye başlar. Bu dönemde, bazı kişiler, politik olarak birbirine ya daha çok yakınlaşmakta veya birbirinden uzaklaşmaktadır. Filistin ve Toroslardan geri dönenlerden bir kısmı ODTÜ'ne yerleşir.

Bu sırada, ODTÜ Öğrenci Birliği olağan kongresi de 27 Ağustos 1969 Çarşamba günü başlamıştır.[1]

Kongre'de, Divan Başkanlığına Münir Ramazan Aktolga, Divan Başkanvekilliğine ise Çağatay Anadol getirilir.

1 Eylül 1969 Pazartesi günü, öğrenciler, gizli oyla 13 sandıkta oy kullanır. Açılan 11 sandıkta sosyalistler 1459, ortanın solu ise 1475 oy almışlardır. Bunun üzerine bütün dikkatler Hazırlık Okulu ve İnşaat Mühendisliğinde sayımı bitmeyen iki sandıkta toplanır. İnşaat Fakültesinde oy kullanılan sandıkta ise ortanın solu grubu 72 oy farkıyla önde gitmektedir.

Öğrenci Birliği'nin, üniversite içindeki olanaklarını ele geçirebilmek amacıyla MDD'ciler, bu sırada sosyal demokratlara karşı "devrimci şiddet" kullanır.

Toplumcu grubun taraftarları bunun üzerine, oy sayımı süren Hazırlık Okulu ve İnşaat Fakültesini silah, sopa ve bıçakla basıp, sandıkları kaçırdıktan sonra oyları ve tutulan zabıtları yırttıkları gibi, kendilerine karşı koymaya çalışan ODTÜ Öğrenci Birliği eski başkanı İskender Odabaşoğlu, Ergin Kısakürek, Haluk Sanver, Ali Hüryaşar ve Adnan Eroğlu'nu da döverler. Asistan Turgut Tokdemir ile İnşaat Fakültesi Öğrenci Birliği Başkanı Sedat İsmet ise tabanca kurşunları ile yaralanarak tedavi altına alınırlar.

İskender Odabaşoğlu, bu konuda özetle şunları anlatmıştır: "Birlik seçimleri sırasında arkamdan vurulan bir iskemleyle yere düştüğümü, kendimi can havliyle pencereden attığımı falan hatırlıyorum... Birlik seçimi ve sandık saldırısı olayı sırasında ODTÜ'ye gelenlerden biri de bizim Deniz'di."[2]

Çıkartılan olaylar sonucu, hükümet komiserinin düzenlediği tutanak üzerine, öğrenci birliği yönetimi, yeniden kongre olana kadar mecburen Divan Başkanı olan Münir Ramazan Aktolga'ya verilir.

3 Eylül 1969 Çarşamba günü gecesi, ODTÜ'ndeki SDD'ne ait bölüm MDD'ciler tarafından tamamen tahrip edilerek, bütün camları kırılır, eşyaları kullanılamaz hale getirilir. İnşaat Fakültesi Öğrenci

Birliği üyesi Burhan Seçmen, bir gün içinde 25 ölüm tehdidi aldığını söyleyerek, "gece sabaha kadar bulunduğum inşaat şantiyesi kurşunlandı. Can güvenliğimiz yok" açıklamasını yapar.[3]

Münir Aktolga, Divan Başkanı olarak, sosyalistler ile sosyal demokratlar arasında görüşmeleri yürüterek, iki grubun seçime girdikleri listelerini uzlaştırmaya çalışır. SDD bu uzlaşmaya yanaşmaz. Sonuçta, SDD içerisinden bir kesimi, "Ulusal Kurtuluşçu Sosyal Demokratlar" olarak koparır ve kendi grubuyla işbirliğine girmeye ikna eder.[4]

ODTÜ-ÖB Başkanı Erhan Erdoğmuş ile Münir Ramazan Aktolga, yaptıkları uzlaşma sonunda, Kasım ayında yapmayı düşündükleri kongreyi Mayıs ayına erteleyerek, "Devrimci Güçbirliği" başlığı altında ortak imzalı bir bildiri yayınlarlar. ODTÜ Sosyal Demokrasi Derneği de, bunun üzerine, Erdoğmuş'u üyelikten ihraç eder.

Bu olay, ODTÜ-TKP olarak adlandırılan gruba, ODTÜ devrimci öğrencileri arasında daha çok taraftar kazandırır. ODTÜ-TKP grubu ile birlikte hareket eden Erdoğmuş grubu, kavgalar üzerine yarıda kalan ODTÜ-ÖB seçimine ortaklaşa katılır. 26 Mayıs 1970 günü yeniden yapılan kongrede, 7 sandıkta oy kullanılır. Sosyal demokratların 1390 oyuna karşılık, "Devrimci Güçbirliği"nin aldığı 1882 oyla Erhan Erdoğmuş başkanlığı yeniden kazanır.[5]

"Bizim Kanunlara ve Tatbikçilerine Karşı Güvenimiz Sarsılmıştır"

FKF'nin TDGF'ye dönüşeceği kongrenin günü yaklaşırken, MDD'ci gruplar arasındaki tartışmalar ve ayrışmalar yaşanmıştır. Bu nedenle, Münir Aktolga, Aydınlık dergisi yazı kurulundan bir kısım kişinin dediğine göre "Toroslarda gerilla eğitimine katıldığı için" ihraç edilir. Aktolga'nın dediğine göre ise, "Doğu'lar açıktan sol radikal bir cuntayı savunuyorlardı o zaman. Biz buna kesinlikle karşıydık." Bu nedenle ayrılık olur.

Aydınlık dergisinin Eylül 1969 sayısında, kurucular adına sahibi olarak Gün Zileli, Cengiz Çandar, Atıl Ant ve Ömer Özerturgut görülür.

Doğu Perinçek, bu konuda şunları açıklamıştır: "Asıl bölünmede etkin olan temel ayrılık noktamız kitle çizgisi sorunuydu. Bize göre, Türkiye'deki devrimci hareket önemli bir noktaya gelmiştir. Ya işçi, köylü ve diğer halk yığınları ile kaynaşarak devrimi başarıya ulaştıracak maddi bir kuvvet haline geleceğiz veya kitlelerden kopup bir aydınlar ve gençlik hareketi seviyesinde kalınacaktır. Bu halde ise mü-

cadele bazan anarşizme, bazan da teslimiyetçiliğe başlar. Nitekim gençlik hareketi içinde bazı terörist ve anarşist küçük burjuva akımları doğuyor ve biz bunlara Aydınlık yayınlarında işaret ederek eleştiriyorduk. (1969, 8 ve 9 sayılı Aydınlık'lar) Bizim bu eleştirilerimiz Istanbul'da içlerinde Deniz Gezmiş'in de bulunduğu DÖB çevresindekilerin tepkisine yol açtı. Mihri Belli ise sol kanat gençliği içerisinde bu sürtüşmelerin olmamasını ve fikir ayrılıklarının çatışmalara yol açmamasını sağlamaya çalıştı. Tabiatıyla ayrılık meseleleri çözülmedikçe böyle bir birlik suni olacaktı ve nitekim böyle oldu. Çatışma giderek derinleşti. Aydınlık 12. sayısında biz yazı kurulu üyeleri olarak, 'Proleter Devrimci Safları Çelikleştirelim' başlıklı bir bildiri yayınladık. Bu bildiride özetle; devrimci hareket içerisinden çıkan sol anarşizm eğilimlerin harekete olan zararından, bunları gidermek için gençliği işçi köylü kitleleri içinde mücadeleye sokmak gerektiğine, hatalı eğilimlerin ileride daha da büyüyerek ağır zararlara yol açacağına dikkat edilmesine işaret etmiştik. Bu bildiriyi yayınlamakla artık Mihri Belli ile aramızdaki bağları hemen hemen tamamen koparmış olduk. Bunun sonucunda Mihri Belli, Vahap Erdoğdu, Seyhan Erdoğdu ayrı bir kanadı oluşturdular. Yazı kurulunun diğer üyeleri olan Erdoğan Güçbilmez, Şahin Alpay, Gün Zileli, Ömer Özerturgut, Cengiz Çandar, Atıl Ant ve ben diğer kanadı teşkil ettik. Son FKF kurultayı, Dev-Genç'in meydana gelişi (Ekim 1969): Yazı kurulunda ihtilaflar derinleşirken FKF içinde doğan ihtilaf da büyüyordu. Istanbul'da DÖB grubu (Mustafa Gürkan, Mustafa Zülkadiroğlu, Cihan Alptekin) Ankara'dan Münir Aktolga, Mahir Çayan, İrfan Uçar, Hüseyin Cevahir, Atilla Sarp, Hüseyin Onur, Ruhi Koç, Mustafa Kemal Çamkıran, FKF içindeki bizim görüşlerimize karşı olan grubu oluşturdular. Sonradan PDA hareketi içinde birleşecek olanların safında ise İTÜ'den Tarık Almaç, Istanbul Tıp'tan Ömer Güven, Istanbul Orman Fakültesinden Fahri Aral, Ankara'dan Hacettepe'den Nurettin Öztürk, SBF'den Oral Çalışlar, Zıraat Fakültesinden Tunç Çetin Özkarar, Hukuk'tan Tuncer Eşsizhan, Atıl Ant, Basın Yayın'dan Aktan İnce ve diğer Aydınlık kadrosu mensupları" vardı.[1]

Bu ayrılık veya bölünme, Taylan Özgür'ün öldürülmesinin ardından tamamen açığa çıkar. Taylan Özgür'ün İhsan Çakıcı adlı bir polis tarafından öldürülmesi üzerine, 26 Eylül 1969 Cuma günü, Ankara'da, 20 öğrenci kuruluşu lideriyle Taylan Özgür'ün annesi Necla Özgür ve babası emekli binbaşı Hasan Özgür'ün hazır bulunduğu bir basın toplantısı yapılır. Basın toplantısında sözcü olarak konuşan ODTÜ-ÖB Genel Kurul Başkanı Münir Aktolga, "Bizim kanunlara ve

tatbikçilerine karşı güvenimiz sarsılmıştır. Devrimciler olarak meşru müdafaa halinde kendi haklarımızı kendimiz koruyacağız. Bundan böyle dökülen her devrimcinin kanının hesabını biz soracağız" der.[2]

"Gençliği Gençlik Liderleri Yönetmektedir"

4 Ekim 1969 Cumartesi günü, Hüseyin İnan ile birlikte Gaziantep'ten Ankara'ya gelen Tahsin Akpek ve Fehmi Erbaş adlı kişiler, "ODTÜ öğrencilerine silah getirdiği" gerekçesiyle yakalanır. Siyasi Polis, yaptığı soruşturma sonunda önce Fehmi Erbaş'ın daha sonra da Ankara Üniversitesi Talebe Birliği İkinci Başkanı Atilla Sarp'ın evini arar.

FKF'nin olağanüstü genel kurulunda başkan adayı olmasından söz edilen Ziraat Fakültesi öğrencisi Atilla Sarp, konuyla ilgili olarak yayınladığı bildiride şu görüşlere yer verir:

"Devrimci gençlik, kendisine oyun hazırlayanlara rağmen kavgasına devam edecektir."[1]

Sarp, FKF'nin partiler karşısındaki durumunu da şöyle izah etmiştir: "FKF, TİP içindeki çatışmadan doğdu. TİP içinde bir grup devrimci gençlerin parti gençlik kolları içinde teşkilatlanmasını istiyordu. Diğer grup ise partiden ayrı olarak gençliğin örgütlenmesini savunuyordu. 1965 seçimlerinden sonra TİP'in devrimci niteliği kalmamıştır. Bundan sonra da FKF partiden tamamen ayrılmış ve bağımsız bir şekilde çalışmaya başlamıştır. Partilerin gençlik olaylarında ipi ellerinden kaçırdığı doğrudur ve bugün gençliği gençlik liderleri yönetmektedir."[2]

"Öğrenciler 'İntihar Ekibi' Kuruyor"

6 Ekim 1969 Pazartesi günü, ODTÜ'nde bir basın toplantısı yapan ODTÜ-ÖB Genel Kurul Başkanı Münir Aktolga, AÜTB 2. Başkanı Atilla Sarp ve FKF Genel Sekreteri Ruhi Koç, FKF Başkanı Yusuf Küpeli hakkında "vur" emri çıkartıldığını ileri sürmüşlerdir. Atilla Sarp, bu konuda şunları söylemiştir, "İktidarın maşası polis şeflerine söylüyoruz. Devrimci öğrencileri yok etmek isteyenler, aramızda intihar gönüllüleri düzenleyerek kendilerini bize temizletmesinler. Bundan sonra bir öğrenci lideri daha vurulursa bütün polis şeflerini öldürürüz."

Bugün, Silahlı Kuvvetler dışında hiç bir güce ve hiç bir siyasi partiye güvenmediklerini söyleyen öğrencilerden Münir Aktolga,

"Türkiye'de devrimcilerin hayatlarının garantisi yoktur. Öldürülen devrimci öğrencilerin katilleri bulunmamıştır" der. Daha sonra, devrimci gençliğin kendi varlığını kendisinin koruyacağını söyleyen Aktolga, öğrencilerin polis tarafından silahlanmaya itildiğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci ise, "Polis, 25 kişilik bir liste ile liderlerimizi tek tek ortadan kaldırmak peşinde" demiştir.[1]

Basın toplantısında, ayrıca, "Yusuf Küpeli veya bir başka öğrenci lideri vurulduğu takdirde, 10 kişilik bir İntihar Gönüllüleri Grubu kurarak 30 polis şefini vuracağız. Bizi buna zorlamasınlar" demişlerdir.[2]

Hakkında 20 dava açılmış olan ve gıyabi tutuklama kararı bulunan FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır: "Ürdün'ün İrbit kentinden Şam'a geçtim. Örgütten bir ay izin aldım. Kilis'de biraz para verip İmam rolünde içeriye (Türkiye y.n.) girdim. Antep'te bir kebapçıya oturdum. Yemek ısmarladım. Gazeteyi açtım baktım ki, Atilla Sarp, 'Yusuf Küpeli'ye birşey olursa, karşılığında on kişiyi götürürüz vb.' diyor. 'Ne oluyoruz?' diye sağıma soluma baktım. Neyse, Ankara'ya dek olaysız geldim."

Bu sırada, yeni yöneticilerini seçmek üzere zorunlu olarak FKF'de olağanüstü kongreye gidilmektedir.

"FKF Marksist Bir Örgüt Değildir"

Gün Zileli'nin başkan adaylığından çekilmesi ile Atilla Sarp'ın başkan adayı gösterilmesi düşünülen olağanüstü kongrede önemli görevler üstlenen DÖB ekibinden Mustafa Lütfü Kıyıcı, MDD içerisindeki tartışmaların nasıl geliştiği konusunda şunları anlatmıştır:

"Ben, Doğu'larla kopuşmanın olduğu FKF'nin TDGF'na dönüştürüldüğü 1969 kongresinde galiba hırçınlık yaptım. Bu şöyle olmuştu: Istanbul'daki öğrenci hareketinin Ankara'ya göre her bakımdan üstünlüğü vardı. Çünkü, MDD hareketi içerisinde eylem planında ağırlık bizdeydi. Istanbul'daki öğrenci hareketi baştan beri daha militan bir yapı olduğundan bir ölçüde Türkiye'deki öğrenci hareketine öncülük etmiştir diyebiliriz.

Kongreden önce Türk Solu dergisinde Şahin Alpay'ın, 'Proleter Devrimci Çizgi Kitle Çizgisidir' ve Aydınlık dergisinde, Aydınlık Yazı Kurulunun, 'Proleter Devrimci Safları Çelikleştirelim' yazıları yayınlandı. Ayrıca o sıra, Doğan Avcıoğlu'nun çıkarttığı Devrim gazetesi yayınlanıyordu ve Doğu'ların bu çevreyle araları pek fazla iyiydi.

Şimdi biz, eylemleri yapıyoruz, kotarıyoruz. Gazete ve dergilerde ise eylemlere, kendileri yapmış gibi sahip çıkıyorlar. Ondan sonra da

bize bu yazılarda, 'anarşistler, maceracılar' diye eleştiri yöneltiyorlar. Ortada bir ikiyüzlülük var. 'Biz yapıyoruz, siz bu işleri sahip çıkıyorsunuz' da diyemiyoruz.

İTÜ-ÖB Başkanı Tarık Almaç diye bir arkadaşımız vardı. Kendi aramızda ayrılıklar başlamadan önce İTÜ'de bir odamız vardı. Silah vb. herşeyimiz orada olurdu. Bir de 'Hazır Kıta'mız orada olurdu. 'Köfte Komünü' diyorduk. Bu odada, rastlantı olarak, Doğu ile Tarık Almaç'ın bir konuşmasını işittim. Tarık, Doğu'ya,

'-Yahu bu DÖB'lüleri ne yapacağız?' diyordu. Doğu da,

'-Bir seçim daha idare edelim. Ondan sonra onların içindeki iyi unsurları yanımıza almaya çalışırız. Diğerlerini de kesinkes maceracıdır diye ilan ederiz' diyordu.

Ben, bunu duydum ve gittim bizim arkadaşlarla konuştum. Otobüste İTÜ'lülerle birlikte Ankara'ya gidiyoruz. DÖB kadrosu olduğu gibi var. Namık Kemal Boya, Necmi Demir, Pekin Platinel vb. de var. Ben otobüste tartışma açtım,

'-Kongrede ne yapacağımıza, burada ortak karar alalım' dedim. İTÜ grubu olarak daha çok Doğu'nun etkisinde oldukları için tartışmaya yanaşmadılar. Ankara'ya gittiğimizde ise, Mihri Belli, Ahmet Say ile bana,

'-Aman DÖB'lüler olay çıkarmasın' diye haber gönderdi. Mihri Abi, böyle söylemiş diye biz duracak mıyız? O zaman siyasi yapıda bir merkez kabul etmiyoruz ki. Daha doğrusu biz otorite olarak kendimizden başka hiç kimseyi kabul etmiyoruz.

Kongreden önce Münir Ramazan Aktolga'nın kongrede konuşmak için hazırladığı metni okudum. Baktım bu yazılı metin son derece sert. Mahir'le bunu konuştum,

'-Mihri Abiye yönelik eleştirileri çıkartırsanız, biz sizinle beraber olur ve birlikte hareket ederiz' dedim.

Münir, yazdığı metinde, 'Bunlar eski tüfek. Bunlarla iş olmaz' gibi Mihri Abiyi, Doğu'ya itebilecek şeyler söylüyor. Mihri Abi, bunları bir geziye götürmüş ve orada aryalar söylemiş diye sert bir şekilde eleştiriyor. Ayrıca Mihri Belli'nin 'cuntayla ilişkileri var, bu nedenle radikal küçük burjuvaziye dostça yaklaşıyor' gibi şeylerle eleştiriyor. Sonuçta Münir, bu eleştirileri çıkartarak konuşmasını yaptı. Mahir son derece güzel bir konuşma yaptı. Cengiz Çandar kalktı, şunu söyledi:

'-Mahir'in kitle çizgisi, SBF yurduyla SBF anfisi arasındadır' diye sivri bir laf etti. Bu uzun süre bizim zihnimizde kalan bir laf olmuştu.

Kongrede; 'Türk Solu ve Aydınlık yayınları, MDD hareketinin mi siyasi yayın organları? Yoksa, kimin yayın organlarıydı?' diye bir önerge verdim.

Çünkü o yayınlarda grup olarak benimsemediğimiz yazılar çıkıyor. Ben bu önergeyi vermeseydim herşey güllük gülistanlıktı ve herkes seçimini yapacaktı. Böylece kongre kapanıp bitecekti. Ama bir de ayrılık hikayesi var. Bu küllenmiş olacaktı. Önergeden sonra tartışma ortamı açıldı. Orada asıl tartışma konusu şuydu: Kitle çizgisini tartışıyorduk. Kitle çizgisinden kopmak, kopmamak. Doğu'lar bizi, kitle çizgisinden kopan anarşistler, maceraperestler olarak görüyorlardı. İşte, 'DÖB'lüler tartışma yapmaz; kavgayla, dövüşle ideolojik mücadele yaparlar' falan diyorlardı. İlk başta belki hoşumuza gidiyordu ama çizgi haline gelir diye de endişemiz vardı.

Kongrede şunu söylemiştik: İstanbul kendi listesini belirler. Ankara'nın Merkez Komitesi olarak emir verme ve yönlendirme gibi işlevi ve yetkisi olamaz bizim üzerimizde. Herkes kendi otonom yapılarını korur.

Mahir ve Münir'le birlikte hareket ederek ondan sonraki gelişmelerin hepsini düzenledik. Daha sonra, o önergeler ve tartışmalar oldu. Sonuçta biz, Doğu'ları iyice hırpaladık ve onları pasifize ettik. Mahir ve Münir biraz ayrı havalardaydılar.

Kongreden sonra Mahir ile Mihri Abinin evine gittik. Bizden on dakika kadar önce de Doğu'lar orada imişler. Doğu'lar artık benim hakkımda, ne anlattılarsa, Mihri Abi, beni görünce şaşırdı. 'Kıyıcı sert davrandı' diye şikayet etmişler herhalde. Ben sert değil nasıl olsa ayrılık var, bunlar küllenmesin diye tartışma açtım. Bunu saklayarak üstesinden gelemezsin. İşin üzerine üzerine giderek çözeceksin.

Mihri Abiyle oturduk, konuştuk. Kongre üzerine konuşuldu. Bundan sonra ne yapılacak gibi düşünceler dile getirildi. Ama Mihri Abiye, daha çok,

'-Mahir'ler bizden ayrı değil. Hepimiz aynı siyaseti savunuyoruz. Fakat Doğu'lar çok cuntacı. Böyle de olmaz' diyorum. Daha sonra Mihri Abiden ayrıldık SBF'ye geldik. Ardından İstanbul'a döndük."

FKF'nin, 9-10 Ekim 1969 günleri, Ankara'da SBF'nin büyük anfisinde yapılacak olağanüstü kurultayı yaklaşırken, MDD'cilerin deyimiyle, FKF, içerisindeki, istifa etmiş, "ilkel oportünistler" temizlenmiş şimdi sıra MDD'cilerin kendi içerisinde zaten varolan ayrılıkların ilk büyük bölünmeyle sonuçlanmasına kalmıştır.

Kongrede esas olarak ağırlığını hissettiren SBF ve ODTÜ Fikir Kulüplerinin delegeleridir. İstanbul DÖB grubunun ne düşündüğünü ise Mustafa Zülkadiroğlu, özetle şöyle anlatmıştır:

"Ekim 1969'da yapılan FKF, Dev-Genç kongresinde, Doğu Perinçek, DÖB faktörünü yanlış değerlendirdi. Biz, İstanbul'da ayrım gözetmeden İşçi-Köylü gazetesinin satışına katılıyorduk. Gazetenin

satış çalışmalarına katıldığımızdan Doğu Perinçek, DÖB'lülerle birlikte hareket edebileceğini sanıyordu.

Kongreye giderken, 'Tartışmaları izleyecek ona göre tavrımızı belirteceğiz' gibi bir yaklaşımımız vardı.

Kongrede yapılan tartışmalar sonunda Doğu Perinçek'in sağ bir çizgi savunduğu ilk kez açığa çıkmış oldu. Radikal cunta hareketi, işi 'çantada keklik' bir Dev-Genç olarak görüyordu. Hatta Uluç Gürkan, Mahir Çayan'ın yaptığı konuşmanın sonunda, Che'nin, o ünlü, 'Ölüm nereden gelirse gelsin, savaş sloganlarımız kulaktan kulağa yayılacaksa...' sözünü aktardığı zaman çok rahatsız olmuş, 'Mahir yapmamalıydı, söylememeliydi' gibi bir tavıra girmişti.

Mahir, Che'nin bu sözünü aktardığı zaman zaten kongrenin dönüm noktalarından biri oldu. Ve biz Mahir'i destekledik. Fakat o tartışmanın altında yatan sorun olarak Doğu Perinçek ekibinin, Aktolga-Çayan ekibini tasfiye etme hareketi vardı. Biz buna izin vermedik ve o kongre tartışmaları içinde Mahir'in ekibini destekledik."

Mustafa İlker Gürkan da, bu konuda, şunları söylemiştir, "1969 kongresinde, Doğu ile Atilla arasında bir tercih yapmak durumundaydık. Orada sonuçta, uzlaşma gibi birşey çıktı ortaya. Misyonu bakımından Atilla, o dönemi tarif etmesi, açıklaması, göstermesi, denk düşmesi bakımından çok önemli bir kişidir. Biz, o akşam, Mihri Abiyle, diğer arkadaşlarla yaptığımız toplantılarda Atilla'nın desteklenmesi kararını aldık. Atilla'yı seçen ekip bir ittifak hareketiydi. Zaten, 'Biz karışmıyoruz, oy kullanmıyoruz' deseydik, Doğular alırdı kongreyi."

Divan Başkanlığını DÖB'lü Selahattin Okur'un yaptığı ve "FKF Kongresinde MDD'ciler Birbirleriyle Çatıştılar" başlığıyla, Ant dergisinde verilen kongre haberinin tartışmalar bölümü aynen şöyledir:

"Eleştiriler bölümüne geçildiğinde Mustafa L. Kıyıcı'nın önergesiyle Aydınlık, Türk Solu, İşçi ve Köylü'yü çıkaran grupların, FKF'de gördükleri sapmaları daha ayrıntılı olarak kongre önünde açıklamaları istenmiştir.

Gruplardan biri ODTÜ delegeleriyle, Istanbul'dan eski DÖB üyelerinden oluşmuş, diğeri ise Aydınlık Dergisi yöneticilerinden Şahin Alpay, Erdoğan Güçbilmez ve Doğu Perinçek'in çevresinde toplanan delegelerden meydana gelmiştir.

Bu iki gruptan ilki, sert ve keskin eylemlerle gençlik hareketlerini sürdürmeyi amaçladıklarını belirtmişlerdir. Diğerleri ise ilk grubun "harekette bereket" sloganını amaç edinmekten dolayı yanlış içerisinde olduklarını öne sürmüştür. Grupların görüşlerini açıklayan delegeler,

kısaca şunları söylemişlerdir:

Erdoğan Güçbilmez: "...Sandıktan gerici bir iktidar çıkacak ve devrimci kadrolara karşı harekete girişilecektir... Radikal küçük burjuva hareketinin olması beklenmelidir. Küçük burjuvazinin devrimci atılımı kabaracaktır... Oportünizm yenildikçe kendini başka kılıklarda gösterecektir. Ve bu bir sol sapma olarak belirmektedir. Mesela TÖS Kurultayında Ecevit'in yuhalanması, ODTÜ'deki olaylar, milli cepheyi kurmayı engelleyen davranışlarımız olmuştur. Bazı kişilerin ihanet etmesi olabilir. Ama bunun kitlelere böylesi yanlış eylemlerle aksettirilmesi düşünülemez. Gerçek sosyal demokrat kitleler böyle eylemler yüzünden karşımıza geçerler."

Şahin Alpay: "...FKF marksist bir örgüt değildir. Bu ancak parti olabilir. FKF asker-sivil, aydın zümrenin gençlik kesiminden gelen kişilerden oluşmaktadır.

Birden sayı olarak çoğalmamıza rağmen bilinç alanında yeterli olamamışızdır. Galebemizi sağlam temellere oturtalım; yanlışlara karşı mücadele açalım. Hem proleter hareketini örgütüne kavuşturmak, hem de milli cephe politikasını yürütmek gereklidir. Bunun için sol sapmalara karşı dikkatli olmalıyız."

Münir Aktolga: "MDD'ye evet, ama nasıl olacak? MDD gevezelikle olmayacaktır. Taktikler ve mücadele metodları nedir? Kitleler soyut olarak emperyalizmle dövüşmez. Onun yüzündeki maskeyi bizim indirmemiz gerekir. Türkiye'yi bekleyen iki kriz kitleleri hareketlendirmektedir. Çok yönlü mücadeleye hazırlanmalıyız. İşçi-köylü romantizminden çıkılmalıdır. TİP'i desteklemek yanlıştır. Gerici parlamenterizme 'hayır' diyoruz... Milli cephe, küçük burjuvazinin yanlış eylemlerini pohpohlamakla olmaz. Proleteryanın örgütü hareketin her anında ve her dönemde kurulabilir. Kimse kitleler adına milli cephe yetkisine sahip değildir. Sol Kemalistlerle proleter sosyalistler arasında güçbirliği yapılamaz. Yok böyle hikaye. MDD küçük burjuva politikacılarına alet olamaz."

Ömer Özerturgut: "Örgütlenmeyle milli cephenin ayrı yürütüleceğini kimse söylememektedir. Istanbul'da oportünizmle mücadele yanlış yürütülmüştür. Dağınıklıklara yol açmıştır. Mustafa Kıyıcı'nın kabul edilen önergesi bu sebepten yanlıştır. Sağ sapmaya uğrayanlar da dahil bütün gençlerle birlikte açık tartışma yapılmalıdır."

Mahir Çayan: "Kemalizmi sağ sol diye ayırmak yanlıştır. Kemalizm milli kurtuluşçuluktur. Sağ kanat küçük burjuva reformistleri ve emperyalizmin hükmü altındadır. Burada yapılan konuşmalarda

devrimci terörle, anarşizm birbirine karıştırılmaktadır. Kişiliklerinde devrim yapamayanlar devrimci olamazlar."

Çayan'ın bu konuşması sırasında Doğu Perinçek'i hedef alması iki grup arasında çatışmalara sebep olmuş ve Perinçek, konuşmakta olan Mahir Çayan'a küfürle saldırmak istemiştir. Çayan, hareket karşısında konuşmasını aynı çizgide sürdürmüş ve yaptığı sataşmalara yenilerini de ekleyerek kürsüden inmiştir. Daha sonra Doğu Perinçek, bir konuşma yapmıştır.

Doğu Perinçek: "...Örgütler, kitleler içinde çalışmanın gereğini anlamamak biz gençler arasında yeni sapmalara sebep olmuştur. Demir Döküm'de 1500, Ereğli'de 4000 işçi grevde iken, toprak işgalleri fışkırırken ortada olmamak küllen oportünizmdir. Istanbul'da hareket berekettir, denerek yapılan bir boykot hareketi sol sapmanın aynı zamanda teori düşmanlığının örneğidir."

Konuşmasının bu noktasında Doğu Perinçek'e delegeler arasından laf atmalar olmuş ve Perinçek, "Bana sataşanlar, mütekait devrimcilerdir. İcazetli sosyalizm yapılmaktadır" demiştir.

Atilla Sarp: "...Eline kelepçe değmemiş biri icazetten bahsedemez. FKF proleteryanın politik örgütünün bazı görevlerini de yüklenmiştir. Birinci görevimiz gençliği örgütlemektir."

Sarp'ın bu konuşması içinde ve bundan sonra yapılan eleştirilerde Aydınlık grubuna ODTÜ'den ve Istanbul'dan gelen bazı delegeler şiddetle çatmışlardır. Fakat buna rağmen yapılan seçimlerde gruplar ayrı listeler çıkarmıyarak tek listede birleşmişler ve oybirliğiyle Atilla Sarp'ı FKF genel başkanlığına"[1], İrfan Uçar,'ı da sekreterliğe seçmişlerdir.

"Ne Zaman El Kaldırırsa O Zaman El Kaldırmamız Gerektiğini Anlattı"

Ertuğrul Kürkçü, bu kongrede nasıl oy kullandığını şöyle anlatmıştır:

"Ekim 1969'daki Fikir Kulüpleri Federasyonu Kurultayına Orta Doğu Tek. Üni. Delegesi olarak kongreye giderken ne olacağı belli değildi. Ancak kongreye gitmezden önce delegeler toplandı. Şimdi kim olduğunu hatırlayamayacağım ama delegelerin başında bulunan arkadaş kendisi ne zaman el kaldırırsa o zaman el kaldırmamız gerektiğini anlattı. Ben de böylelikle FKF Kurultayında oy kullandım."[1]

FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli'nin arandığı ve arkadaşlarının evlerinde gizlendiği bu dönemde, Doğu Perinçek grubuna karşı FKF kongresini ele geçirmek için uğraşanların başında Yusuf Küpeli ile

ilişki içerisinde olan FKF-MYK üyesi Münir Ramazan Aktolga ile İrfan Uçar gelmektedir.[2]

FKF içerisinde iki grubun da güçleri birbirine üstün olmadığından uzlaşmaya gidilmiştir. PDA grubu, bu tartışmaları ve uzlaşmayı şöyle açıklamıştır, "Kurultay'da da tek liste olarak önerilen Genel Yönetim kurulu yine kapalı kapılar ardında, gençlik kadrolarının dışında tayin edildi. İlkesiz Birlik Cephesi ve onun lideri Mihri Belli ile uzlaşmamız ve TDGF yöneticilerini gençlik kadrolarının dışında pazarlıkla tesbit etmemiz, devrimci olmayan, son derece hatalı bir tutumdu... FKF'nin (Kurultayda kabul edilen yeni ismiyle TDGF'nin) 4. Kurultayının sonunda seçilen Atilla Sarp yönetimindeki Merkez Yürütme Kurulu iki çizgi arasındaki bir uzlaşma kurulu oldu."[3]

Bunun nasıl olduğunu Atilla Sarp, şöyle anlatmıştır: "Benim Dev-Genç başkanı olmam konusunda Mahir'in de desteği vardır. 11 Haziran 1969 günü, büyük bir öğrenci kitlesiyle Tuslog'u bastık ve polisle çatıştık. Olaydan sonra biz kitleyi dağıttık. Güvenlik güçleri, o yürüyüşte olan önde gelen kimler varsa hepsi hakkında tutuklama kararı çıkardı. Yaklaşık 50 kişi aranmaya başlandık. Biz de polise teslim olmadık, hepimiz kaçtık. Yaz aylarında zaten öğrenci hareketi, herkes memleketine gittiği için durur. Bir araya getirecek öğrenciyi bulamazsın. Benim de hakkımda tutuklama kararı çıktı.

FKF başkanı Yusuf Küpeli de kalktı Filistin'e gitti. Böylece FKF dağıldı. FKF kongresinin de toplanması lazım. O sırada Federasyon nasıl derlenir toparlanır diye herkeste de bir arayış vardı. Ben o sıra son sınıf öğrencisiyim ve kaçağım. Okulumu bitireyim diyorum. Nişanlıydık tabii. Evlenip hayata atılacağız. Bıkmışım artık talebelikten. Ayrıca senelerdir gençlik hareketinin içindeyim ve artık yeter diyorum. Başka ne yapabilirim diye düşünceler içindeyim.

Arkadaşlar ise, 'Bu hareket nasıl düzelecek, gençlik hareketinin bundan sonraki yönü, aşaması nasıl olacak; kongreyi nasıl toplayabiliriz, bu işi kim götürebilir?' diye çalışmalar içerisindeler. Başkan olarak Gün Zileli, İrfan Uçar, Mahir Çayan, Deniz Gezmiş, Mustafa Gürkan, Ruhi Koç ve benim ismim üzerinde duruyor, başlı başına bu insanlar, bu işi yürütürler diye düşünüyorlar. Yapılan görüşmeler sonunda benim ismim biraz daha ön plana geliyor. Ben de o sıra rahmetli enişte min Kurtuluş'taki evinde kaçak olarak kalıyordum. Arkadaşlar, kaldığım yere gelerek, sık sık, 'Bu işi yapar mısın' diye

ısrar etmeye başladılar. Ben de, 'yapamayacağımı' söylüyordum. Münir Ramazan Aktolga, Mustafa Kemal Çamkıran, Ersan Olgaç yoğun şekilde ısrar eden arkadaşlar oldular.

Bu arada Mahir'le bir konuşma yaptım. Mahir de son sınıfta öğrenci, ben de son sınıf öğrencisiyim. Mahir, bana,

'-Bir dersi mahsus bırakacağım. Şimdi okulu bitirsem işe girmem lazım. Askerlik sorunu ortaya çıkacak. Bu nedenle bir ders bırakıp mezun olmayacağım. Atilla, muhakkak sen al bu işi. Genel başkan ol. Birlikte çalışırız. Sen kendin yorulmazsın. Bu işi hep beraber yürüteceğiz. Seni destekleyeceğiz' dedi. Mahir, bilerek mezun olmamıştır.

En sonunda bir toplantı yaptık. ODTÜ'den arkadaşlar da vardı. O toplantıda iş geldi, 'Bu işi alacaksan sen alacaksın. Almazsan FKF darmadağın olur. Toparlarsan sen toparlarsın. Senelerdir bu işin içerisindesin. Bizden daha iyi bilirsin örgütün yapısını. Senin genel başkan olmanı istiyoruz ve biz bunu bir görev olarak görüyoruz' anlayışına dayandı. Ben de, arkadaşlara, 'Biraz düşüneyim ondan sonra size kesin düşüncemi söyleyeyim' dedim.

Kardeşim Tebessüm Sarp, sosyalist harekette benden daha eskidir. Konuyu onunla konuştuğumda, Tebessüm, 'Alma bu işi. Mahsus seni öne sürüyorlar. Başına iş açacaklar' dedi. Ben de, Tebessüm'e, 'Bu bir görevdir artık; bunu yapayım' dedim. Düşündüm ve kendim karar verdim. Arkadaşlara da, 'Tamam, kabul ediyorum. Genel başkanlığa adayım. Başka isteyen varsa o arkadaşlar da aday olarak çıksın' dedim. Oturup arkadaşlarla, kulüpler esasına göre liste yapmağa başladık. Her kulüpten iki kişi alacak şekilde genel yönetim kurulu listesini hazırladık ve kongreye gittik.

Mahir'ler beni o kongre sürecinde destekledi, ama daha sonraki süreçte, ben genel başkan olduktan sonra, daha önceden bana, 'illa sen genel başkan ol. Birlikte çalışırız. Seni destekleyeceğiz' diyen arkadaşlar, birdenbire etrafımdan kayboldular.

Daha sonradan işi çözdüm. 'Nasıl olsa gençlik hareketini birileri yürütüyor. Talebe hareketiyle bu iş olmayacak. Siyasal bir yapılanma, daha ileri bir örgüt tarzı kurmak lazım' diye örgütlenme hazırlıkları varmış. Teorik çalışmalar yapıyorlarmış. Hergün açık toplantılar yapıyorsun, mitingler yapıyorsun. Hareketlilik var. Ortaya çıkmamalarının nedeni buymuş. Biz ayak işlerine bakarken onlar devrime hazırlanıyorlarmış."

"Tartışmalar Esas Olarak, Aydınlık Yazı Kurulunda ve Kapalı Kapılar Ardında Cereyan Etti"

MDD'ci gruplar arasında, ilk başta, dergi sayfalarında başlayan ayrışma, TDGF kongresinde çok dar bir çevre ile birlikte fiilen ortaya çıkmıştır. Mahir'in, Dev-Genç hareketi içerisinde, "yıldızının parladığı an", 1969 Ekim ayında yapılan FKF'nin TDGF'na dönüştürüldüğü kongredir. Mahir, kongrede yaptığı uzun bir konuşma ile, kongreye katılan TDGF kitlesini, değişik düzeyde etkiler ve fikirleriyle herkesçe tanınır.[1]

Perinçek ekibinin, "maceracı" olarak eleştirilerde bulunduğu DÖB grubu, Perinçek grubunun karşısında yer alarak, SBF ve ODTÜ grubunu desteklemiştir. Fakat, SBF ve ODTÜ grubu ile Doğu Perinçek grubunun birbirlerini alt edecek güçleri olmaması nedeniyle, 5 kişi Doğu grubundan, 4 kişi Aktolga grubundan olmak üzere ortak bir listede uzlaşarak, yeni TDGF yönetimini paylaşır.[2]

PDA'cıların yazdığına göre, iki grup arasındaki, "tartışmalar, esas olarak, Aydınlık Yazı Kurulunda ve kapılar ardında cereyan etti."[3] Fakat, TDGF kongresinde, açığa çıkartıldı.

"Proleter Devrimci Safları Çelikleştirelim" Yazısı Bir Dönüm Noktasıdır

MDD'ci güçler arasındaki esas kopuşmanın nedenini Yalçın Büyükdağlı, şöyle açıklamıştır, "Aydınlık içindeki kopuş hangi noktada gerçekleşti; Aydınlık'ta yayınlanan 'Proleter Devrimci Safları Çelikleştirelim' yazısı bir dönüm noktasıdır. Bu yazıyla bir süreç noktalandı. Kitle çizgisi konusunda bir ayrışma oldu. Aydınlıkçılar fiilen iki safa ayrıldılar. Bir yanda Aydınlık Yazı Kurulu'nun ezici bir çoğunluğu bulunuyordu. Diğer tarafta ise M. Çayan, M. Ramazan Aktolga, Y. Küpeli vardı. M. Çayan bu grubun lideriydi."[1]

Bu döneme kadar, iki grup arasındaki tartışmanın teorik çerçevesini, Mahir Çayan'ın, "Sağ Sapına, Devrimci Pratik ve Teori" başlıklı yazısı oluşturur.[2]

Doğu Perinçek grubununkini ise, "Gerici Parlamenterizme Karşı Gençlik ve Milli-Demokratik Güçbirliği"[3], "Gençlik Hareketi ve Bazı Eğilimler"[4], "1969 Haziranı ve Devrimci Gençlik Hareketi"[5], Yazı Kurulu üyelerinin yazdığı, "Proleter Devrimci Safları Çelikleştirelim" yazılarıdır.[6]

Yalçın Büyükdağlı'nın iddiasına göre, "M. Çayan ve arkadaşları, Aydınlık Yazı Kurulu üyelerinden Ş. Alpay'ın Aydınlık'ın Ekim 1969 tarihli 12. sayısında yazdığı yazıya dayanarak PDA'cıların MDD'de proleterya önderliğini reddettiğini iddia eder" ve "PDA saflarında yer almasını bir fırsat olarak değerlendirdiler. PDA'yı eleştiren yazılarında döne döne Ş. Alpay'ın bu yazısına göndermede bulundular."[7]

Şahin Alpay, bu yazısında özetle şunları öne sürmüştür: "Kemalist devrimcilere karşı politika 'hem birlik, hem ayrılık' politikasıdır; 'hem dostluk, hem eleştiri' politikasıdır."

"Küçük burjuvazinin en uyanık kesimini meydana getiren asker-sivil aydın zümrenin, Kemalist devrimci çizginin bugünkü ideologları, küçük burjuvazinin bocalayan niteliğini yansıtan bir şekilde; bir sol devrimci bir de sağ, gerici-parlamenterist iki kanada ayrılmıştır. Bugün bu ayrımı yapmadan, asker-sivil aydın zümrenin iki ayrı kanadın liderliğinde bölünmüş olduğunu görmeden, Kemalist devrimci çizginin bugün içinde bulunduğu meseleleri doğru tesbit etmeye olanak yoktur."

"Bugün proleter devrimcileriyle, sol Kemalist devrimciler (...) arasında bir ittifak, bir devrimci güçbirliği söz konusudur."

"Tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye için mücadele, nüfusumuzun yüzde doksanını meydana getiren işçilerin, köylülerin, küçük burjuvazinin ve milli burjuvazinin siyasi temsilcileri olan proleter sosyalistleri ile Kemalistlerin aralarında devrimci güçbirliği kurarak, halkımızı emperyalizm ve işbirlikçilerine karşı bilinçlendirmeleri ve onları kitleler halinde mücadeleye sokmaları ile başarıya ulaşabilir. Bunun tam bilincinde olarak, Kemalistlerle aramızdaki ittifakı güçlendirelim."

"Türkiye'de proleterya, bugün devrime öncülük edecek objektif ve subjektif şartlara tam olarak sahip değildir (...) bu şartlar altında, Avcıoğlu'nun 'ülkenin bugünkü gelişme aşamasında milliyetçi devrimciler bir kez daha ön planda rol oynamaya aday gözükmektedir' sözü hiç olmazsa bir süre için yanlış değildir."[8]

"Devrimci Dayanışma Hep Birlikte 'Huu!' Çeken Dervişlerin Tekke Dayanışması Değildir"

O dönem, MDD stratejisinin lideri sayılan Mihri Belli ise 1969 milletvekili genel seçimlerinden bir gün önce, yayınlanan bir söyleşisinde, bu konuda özetle şunları söylemiştir, "Biz ki Marksist formasyondan gelmişizdir. 1969 Atatürkçüleri bizden de sol taleplerle or-

taya çıkarlar. Biz toprak reformu deriz. Onlar bazı bölgelerde biraz da kollektif çiftlikler kuralım isteğini öne sürerler. Bu zor iştir. Zemini hazırlamak lâzımdır. Bu işin tarihi bilinirse köylüyle oyun oynanamayacağı anlaşılır. Temkinli ve yavaş olmak lazımdır. Tarım reformundan sonra elbette örnek çiftlikler olacaktır. Fakat bu dozu genişletmeden yanadır benim bildiğim Atatürkçüler. İşte 1969 Atatürkçüsü budur. Gençliğin geniş cephesi budur. Ve bugün 1969 Atatürkçüsü ile bir Marksist ortak dil bulabilmektedir artık. Yani aradaki açılan uçurum kapanmıştır. O suni olarak açılmış uçurum."

"Atatürk bugün bir bayraktır. Ve devrimcilerin elindedir Atatürk'ün bayrağı. Onu bırakmağa niyetleri de yoktur."

"Türkiye'nin önündeki devrimci görev; milli demokratik devrimdir. Yani tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'yi gerçekleştirmektir. Bu sosyalizm yolunda zorunlu bir aşamadır. Sosyalizm sonraki meseledir. Bunu gerçekleştirecek olan güçler Türkiye'deki milli sınıf ve zümrelerdir. Onların ittifakıdır."[1]

Perinçek grubunun yazı kurulu üyeliklerini sürdürdüğü, Münir Ramazan Aktolga'nın bazı nedenlerle uzaklaştığı Aydınlık Sosyalist dergisinde de, Mihri Belli, "devrimci dayanışma üzerine" özetle, şu değerlendirmeyi yapmıştır, "Proleter devrimcileri olarak devrimci uyanıklığımız bize hangi konuda özellikle uyanık olmamızı emretmektedir? Saflarımızda birlik konusunda, devrimci dayanışmamız konusunda. Çünkü proleter devrimci hareketin gücü ona bağlıdır. Ve bunun böyle olduğunu karşı-devrimci cephe pek iyi bilmektedir."

"Öte yandan küçük burjuvazinin bu kadar yoğun olduğu bir toplumda yer yer, zaman zaman anarşizan eğilimlere de tanık olduk ve bundan sonra da olacağız."

"Anarşizan eğilim çok kez emekçi yığınlarıyla bağlarımızın zayıflaması ve tecrid olunmamız sonuçlarını veren çıkışlar yapma hevesi biçiminde belirmektedir. Anarşizan tutum, ilk bakışta devrimci görünse de özünde devrimci hareketi güçsüzleştirdiğinden devrimci nitelik taşımaz. Üstelik saflarımıza sızan yabancı unsurların anarşizan çevrelerde daha kolay barınabildikleri de bir gerçektir. Oportünizme karşı gösterdiğimiz devrimci uyanıklığı anarşizan eğilimler karşısında da göstermek zorundayız."

"Devrimci dayanışma hep birlikte 'Huu!' çeken dervişlerin tekke dayanışması değildir. Güçlenen hareketimiz içinde tekke bağlılıklarına, ahbap çevresi dayanışmalarına, geçinemediğimiz kimsenin ak dediğine kara, kara dediğine ak deme eğilimi biçiminde beliren kişiselliklere paydos diyecek devrimci bilinci gösterelim."[2]

"Bugünün Devrimci Şiarı Nasıl 'Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye' Şiarı İse, Sekter ve Gerici Şiarı da 'Sosyalist Türkiye' Şiarıdır"

Mahir'in bu tartışmalar sırasındaki görüşleri ise özetle şöyle olmuştur, "Türkiye proleteryasının pratikte öncülüğü (fiili öncülüğü) için proleteryanın subjektif şartlarının (bilinçlenme ve örgütlenme düzeyinin yüksek olması) olgunlaşmış olması gerekir; yani, bilimsel sosyalizm silahı ile teçhizatlanmış öncü bir proleterya müfrezesinin var olması, proleter yığınlarının oldukça büyük bir kısmının kendi partisinin komutlarına kulak vermesi ve işçi köylü ittifakının sağlanmış ve bu ittifak üzerinde bütün anti-emperyalist sınıf ve zümreleri kapsayan bir Milli Cephenin kurulmuş olması veyahut bu yolda epeyce mesafe katedilmiş olması gerekir. Elbette, bu şartlar yokken, hele de şehir ve köy proleteryasının ve emekçilerinin Türkiye'deki uzantısı AP iktidarının ya da statükocu muhalefetin peşinden gittiği, şehir ve köy proleteryasının geniş çevrelerinin öz devrimi sosyalist devrimden habersiz olması bir yana, ülkenin işgal altında olduğunun bile farkında olmadığı bir evrede, proleteryanın fiili öncülüğünden bahsetmek, oportünizmin daniskasıdır. Böyle bir tutum, proleter devrimci harekete ihanet ve emperyalizme hizmetten başka bir şey değildir."

"Sanayii belli bir seviyede olan Türkiye gibi yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkede, bugünün devrimci şiarı nasıl 'Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye' şiarı ise, sekter ve gerici şiarı da, 'Sosyalist Türkiye' şiarıdır."

"Türkiye'deki temel çelişmenin proleterya burjuvazi çelişmesi olduğunu varsayalım, bu koşullara rağmen, biz sosyalist devrim şiarını ortaya atamayız. Çünkü bugün için tayin edici çelişme, proleterya ile burjuvazi arasındaki çelişme değil, Yankee emperyalizmi ile bütün Türkiye halkı arasındadır. Bu durumda proleterya partisinin görevi, proleter devrimcilerinin görevi, "sosyalist devrim" çığlıkları atmak değil, bütün ulusun en bilinçli sözcüsü olarak milli cephenin başına geçip, Amerikan postalları altında ezilen milli bağımsızlık bayrağını yükselterek milli devrimi yapmaktır. Bu baş çelişme çözümlenmeden ülkede ne 'sosyalist devrim' yapılabilir ne de sosyalizm kurulabilir. İşgal altındaki bir ülkede Marksistlerin ilk görevi, 'sosyalist' değil 'milli devrim'i yapmaktır."

"Açıktır ki, II. Milli Kurtuluş Savaşımız düz bir hat izlemeyecektir. İçinde ayrıca evrelere ayrılmış çeşitli aşamalardan geçerek başarıya ulaşacaktır. Bu süre içinde, çeşitli ittifaklardan ya-

rarlanacağız, tabii düşman cephesi de. Bir yandan emperyalizme karşı mümkün olan en geniş milli cepheyi kurmaya, öte yandan da proleteryaya politik bilinci götürmeye çalışacağız. Bunun için millici sınıflara gideceğiz, görev alanımız bütün millici sınıfların alanıdır. Proleter devrimcisi olarak, Amerikan emperyalizmi+işbirlikçi burjuva+mütegallibe ittifakına karşı bütün alanlarda en etkin mücadeleyi vereceğiz. Proleteryanın kendiliğinden eylemleri içine girerek, bu ekonomik mücadeleleri örgütleyerek, siyasi mücadeleye dönüştürmeye çalışarak, geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyasına girişerek proleteryaya sosyalist bilinç vermeye çalışacağız. Proleteryaya oportünizmin bütün biçimlerini göstererek, gençlik hareketlerinin anlam ve niteliğini, Kemalizmin tarihi geçmişi ve milli kurtuluşçu geleneğini tekrar tekrar anlatarak, II. Milli Kurtuluş Savaşımızda işçi ve köylü kitlelerin en yakın dost ve müttefiki olduğunu belirterek politik bilinç götüreceğiz."

"Bir yandan geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyası yürüterek işçi sınıfına sosyalist bilinç vereceğiz, işçi köylü kitlelerini örgütleyeceğiz, öte yandan da diğer bütün milli sınıflara milli demokratik bilinç vermeğe çalışarak, onların anti-emperyalist hareketlerine destek olarak, öz örgütlerine kavuşması için mücadele edeceğiz ve milli cephenin kurulmasına çalışacağız."

"Milli demokratik devrim mücadelemizin bu aşamasında proleter devrimcileri olarak bizlerin ana görevi işçi sınıfına sosyalist bilinç götürmek ve işçi kitlelerini öz örgütlerine kavuşturmaktır."

Kemalizmin 'Sağı-Solu' ve 'Asker-Sivil Aydın Zümre', hakkında ise Mahir'in görüşleri özetle şöyledir:

"Kemalizm, küçük burjuva devrimciliğinin, işgal altındaki bir ülkede -Türkiye'de- emperyalizme karşı bir isyan bayrağıdır."

"Ülkemizin bugünkü sürecinde baş çelişmenin, Amerikan emperyalizmi ile bir avuç hainin dışındaki bütün Türkiye halkı arasında olduğu açıktır."

"Küçük burjuvalar ülkesi olan Türkiye'de devrimci bir geleneğe sahip olan bu zümre, içinde bulunduğumuz evrede de çeşitli kurum ve örgütlerde yer alarak ülkenin politik hayatında aktif bir rol oynamaktadır."

"Niteliği gereği, anti-emperyalist saflarda er veya geç yerini alacak olan küçük burjuvazinin en bilinçli zümresinin II. Milli Kurtuluş Savaşındaki yeri çok önemlidir."

"Her evrede, proleter devrimci şiarlar, bu mücadelenin bütün potansiyel müttefiklerini kazanmaya yönelik olmalıdır."

"Milli kurtuluş savaşımız ve Milli Cephenin kurulması açık ve gizli düşmanlara karşı sert bir mücadele olmadan başarıya ulaşamaz."[1]

"Mahir Çayan'ı Ben İlk Defa Aydınlık Dergisinin Onbeşinci Sayısında Çıkan Yazısıyla Tanıdım"

Mahir'in, "Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" başlıklı yazısının, MDD'ci kesim üzerinde bir çok açıdan etkileri olmuştur. Birinci olarak, ASD'ye el konulmasının hemen ardından çıkan sayısında, MDD'ci saflarda meydana gelen ayrılık, bu yazı ile açıklanarak, belirgin bir netliğe kavuşur. İkinci olarak, Mihri Belli'ye tamamen açıktan olmasa bile, Yusuf Küpeli'nin, "Mihri Belli, Aydınlık Sosyalist Dergi'nin 15. ve 20. sayılarında oportünizmi yerden yere vuran ve ucu kendisine de dokunan görüşlerimiz karşısında susmayı tercih etmiştir. Açık ideolojik bir mücadeleye girmekten kaçınıp, susarken de, sağda solda alttan alta 'aman, ılımlı Maocu bir fraksiyon daha doğuyor, dikkatli olalım!...' diyerek, küçük burjuva tavrına yakışır bir biçimde kazan kaynatmaktan da geri kalmamıştır. Geriden kazan kaynatan Mihri Belli, yüz yüze gelince de, devamlı, eleştirileri 'olumlu' karşılıyormuş, değişiyormuş havası takınmıştır" yazdığı gibi, içten içe başlatılan yeni bir yapılanmanın ipuçlarını ortaya koyar.[1]

Mihri Belli'ye karşı yönelen eleştirilerin bir nedenini Sevim Belli, şöyle açıklamıştır, " Bizim TKP grubumuzun bölünmesi olayıyla bizlerin sahip olduğumuz belli bir manevi ve ideolojik otorite sarsılmış oluyordu kuşkusuz."[2]

Üçüncü olarak, yazıyı yazan Mahir Çayan, MDD'ci kamuoyunca tanınır ve bu ayrılığın bir tarafı ve teorisyeni olarak ön plana çıkar. TİP Çarşamba ilçe başkanı İsmet Öztürk, bu konuda şunları söylemiştir, "Mahir Çayan'ı ben ilk defa Aydınlık dergisinin 15. sayısında çıkan yazısıyla tanıdım. Bu yazıdan bir süre sonra (yanılmıyorsam 1970 Mart'ı olabilir) Mahir, iki arkadaşıyla Samsun'a geldi. Mahir'in 15. sayıda çıkan yazısı ve diğer devrim sorunları ile Mahir'in 20. sayıda çıkacak yazısının hazırlığı üstüne tartıştık. Daha sonra, Mahir'in 20. sayıdaki yazısı da çıktı ve bu yazılar bizi adeta büyüledi.

68 kuşağının çoğu gibi bizim de anne kucağımız 'Türkiye İşçi Partisi' idi. Ancak, 'TİP' annenin bizi sıhhatli büyütüp halka yararlı birer insan yapabileceğinden umudu tamamen kesmiştik. Yaklaşık 2 yıla yakın zamandır biz, TİP içinde MDD'ci grup olarak mücadelemizi yürütüyorduk. Hukuki engeli olmayan hepimiz, TİP üyesi ve bir çoğumuz da bölge yönetiminde olmamıza rağmen, hiçbir gizliliğe baş

vurmadan açık açık MDD tezleri doğrultusunda faaliyet yürütüyorduk. Epey zamandan beri TİP, MDD'cileri tasfiye etmeye çalışmasına rağmen, bize hiçbir şey söyleyemiyordu. Zira bizi tasfiyeye kalkması, Karadeniz'de gücünün çok büyük kısmını kaybetmesi demekti. Biz MDD'ci olmuştuk ve mücadelemizi o doğrultuda sürdürüyorduk ama, onun da genel formülasyonları ne bize heyecan veriyor, ne bizi tatmin ediyor, ne de yeterli bir umut verebiliyordu. Özcesi, tam bir tıkanıklığın arayışı içindeydik. İşte Mahir Çayan, tam da bu tıkanıklığa çözüm ve arayışlara cevap verecek halkayı yakalamıştı."

Politik tıkanıklık ve bu tıkanıklığı aşma için çıkış yolları arayan yerel düzeyde bir çok insiyatif grupları bulunmaktadır. Mahir'in yazısı, politik bir boşluğun yaşandığı ve arayış içinde olunan bu dönemde insanların özlemlerine yanıt vermiştir.

İsmet Öztürk'e göre, "Mahir'i Karadeniz'e sokan, Mahir'in teorisidir. Mahir'in devrim stratejisidir."

Mahir'i, arayış içinde olan diğer politik grupların içine sokan da, Aydınlık dergisinde yayınlanan bu yazısıdır.

"Birlikte Çalışmanın Koşullarını Saptayan Bir Protokol Hazırlandı"

Sevim Belli, Aydınlık Dergisi'nde yaşanan bu sürecin nasıl başladığını şöyle anlatmıştır, "Aydınlık çevresinde tartışmalar kıyasıya suçlamalara dönüşünce konuya bir çözüm getirmek gerekti. Bizim evde zamanın ileri gelen gençlerinin katıldıkları bir toplantı yapıldı... İstanbul ve Ankara'nın, yönetimi Doğuların elinde olmayan tüm Dev-Genç kadrosu bir yanda, Doğular bir yanda oluyorlardı. Tartışmada sanki eylemcilerle dergiciler karşı karşıya geliyor gibi bir ayırımın doğması önlenemedi... Gene de sonuç olarak taraflar birlikte çalışma düzenini sürdürmekten yana istek belirttiler ve birlikte çalışmanın koşullarını saptayan bir protokol hazırlandı.

Doğu ve arkadaşları protokolu alıp gittiler. Kendi aralarında ve öteki arkadaşları ile tartışacaklardı. Akşam üzeri de imzaladıklarını söyledikleri protokolü geri getirdiler. Gün Zileli idi getiren. Ancak protokol değiştirilmiş ve bu konuda hiç bir açıklama yapılmamıştı."

"Doğu Perinçek ve arkadaşları Aydınlık dergisine el koydular. Anlaşmayı reddettiler. Dergiyi kendileri sürdürmek istiyorlardı.

Bir akşam her zaman evimizde görmeye alışık olduğumuz Dev-Genç'li gençlerden bir grup bize geldiler. Atilla Sarp'ı hatırlıyorum...

Dev-Gençler fırtına gibi geldiler, 'Aydınlık' dergisine sahip çıkılması konusunda onay alıp gene geldikleri gibi gittiler... Sonra öğrendik ki, 'Aydınlık' dergisini ötekilerden, yani daha önce el koyanlardan geri almışlardı. Ve Münir Aktolga derginin sahibi olması dolayısıyla yasal yollara da başvurmuştu."[1]

Mete Ertekin'in söylediğine göre, "PDA'cıların bürosunu basıp, malzemeleri bir kamyonete yükleyip geri getirenler arasında İlhami Aras ile Mahir Çayan da bulunmaktadır."

Aydınlık Sosyalist Dergi Yazı Kurulu Üyesi

Bu eylemlerin ve tartışmaların hemen ardından, Aydınlık dergisinin, 10 Ocak 1970 tarihli, 15. sayısının matbaada çıkış hazırlıkları sürdüğü sırada Münir R. Aktolga, sahiplik belgesine dayanarak, dergiye el koyar. Sonuçta, bir grup, Proleter Devrimci Aydınlık dergisini, diğer grup da, Aydınlık Sosyalist Dergisini yayınlamaya başlar. Böylece, yeni bir kadro ile, "Aydınlık Sosyalist Dergi Yazı Kurulu" oluşturulur. PDA çevresi, yeni oluşturulan Aydınlık Yazı Kurulu'nu, "İlkesiz Birlik Cephesi" olarak adlandırır.[1]

MDD saflaşması içinde Mihri Belli ve Hikmet Kıvılcımlı gibi eski komünistlerin arasında Mahir, o zaman, 24 yaşında bir genç olarak siyasi kimliğiyle yer almıştır.

Mahir Çayan, bu sırada, üç ayrı sorumluluk üstlenmiştir. Birincisi SBF-TKP olarak adlandırılan çekirdek grubun sözcülüğü, ikincisi Devrimci TİP Komitesi'nin sözcülüğü, üçüncüsü ise ASD Yazı Kurulu üyeliğidir.

Mahir'le ASD Yazı Kurulunda birlikte olan Vahap Erdoğdu, bu konuda şunları anlatmıştır, "Bu arada Münir Aktolga tarafından dergiye getirilen Mahir Çayan ile tanıştık. Doğu Perinçek grubunu eleştiriyordu. Kendi arzusu üzerine kendisine sorumlu yazı işleri müdürlüğünü verdik. Dergi işleri ile pek ilgilenmezdi. Daha ziyade Münir Aktolga ve bir grup arkadaşı ile sohbet ederlerdi."[2]

"Sağ Oportünist Doğu Perinçek ve Şahin Alpay Fraksiyonunun Tasfiyesi"

Daha sonra, TIHKP-C adıyla, diğer bazı insiyatif gruplarıyla birlikte ortaya çıkacak olan SBF'deki insiyatif grubu, Mahir'in yazısıyla teorik olarak ilk adımını attıktan sonra, PDA taraftarlarını, TDGF-MYK'dan tasfiye ederek yeni bir yapılanmanın fiilen ikinci adımını atar.

Yusuf Küpeli, tasfiye olayını özetle şöyle açıklamıştır, "Aydınlık Sosyalist Dergi içindeki bütün uzlaştırma çabalarına rağmen sağ oportünist Doğu Perinçek ve Şahin Alpay fraksiyonunun tasfiyesi, TDGF Merkez Yürütme Kurulunu da etkilemiştir. Tabanın da baskısıyla Merkez Yürütme Kurulundan bu fraksiyonun sözcüleri atılmışlardır."[1]

18 Ocak 1970 Pazar günü, SBF'de yapılan ve dinleyicilere açık olan TDGF-GYK toplantısında TDGF Başkanı Atilla Sarp, MYK'da çıkan ihtilafları açıkladıktan sonra Aydınlık dergisi sahipliği için gelinen olaylar konusunda, "Proleter Devrimci Aydınlığın küçük burjuvaziye fazla prim veren bir sağ sapma olduğunu, küçük burjuva kuyrukçuluğu yaptığını, PDA ekibinin kendi aralarındaki masonik birlik sayesinde gençlik eylemlerini kendi emirlerine almaya çalıştıklarını ve pasifize etmeye kalkıştıklarını" söyler. Nahit Tören de, Istanbul'da İşçi-Köylü gazetesini satturmayacaklarını, söyler. Atilla Sarp ise bu kararın TDGF-MYK'na ait olduğunu, şimdilik İşçi-Köylü için bir tavırlarının olmadığını, ancak, bazı şartları olduğunu söyler. Konuşmalardan sonra TDGF-MYK için yeniden seçim yapılır ve MYK'daki PDA'cı Gün Zileli, Oral Çalışlar, Aktan İnce ve Ömer Özerturgut görevlerinden alınarak, yerlerine Hüseyin Onur, Nurettin Öztürk, Oktay Etiman getirilir.[2]

Dar bir çevre içinde başlayan saflaşma, şimdi TDGF'ye bağlı örgüt ve üyeler arasına yayılır. İhraçlardan iki gün sonra, 20 Ocak 1970 Salı günü, PDA ve ASD arasında meydana gelen tartışma ve ayrılık üzerine SBF'de Ahmet Say'ın yönettiği açık oturum düzenlenir. PDA adına konuşan Doğu Perinçek ve Şahin Alpay, ASD çevresini, net bir görüşü olmadığı gerekçesiyle ilkesiz birlik cephesi olarak suçlar. ASD adına konuşan Vahap ve Seyhan Erdoğdu ise, PDA çevresini, küçük burjuva kuyrukçusu olmakla suçlar. TDGF Başkanı Atilla Sarp da, PDA'cıların militanları tasfiye emelinde olduklarını ileri sürer.[3]

Doğu Perinçek, bu konuda, şunları açıklamıştır, "Yapılan genel yönetim kurulu toplantısında ise, PDA safında yer alanlar tasfiye edildiler ve FKF, yeni adıyla Dev-Genç kesin olarak Aydınlık Sosyalist Dergi taraftarlarının eline geçti. Yani Mihri Belli'nin başında bulunduğu grubun hakimiyetine girdi."[4]

"Sen Bensiz Edemezsin, Ben de Sensiz"

Bu dönem Mihri Belli'nin tutumunun ne olduğunu Kamil Dede, şöyle açıklamıştır, "Bu kopuşlarda Mihri Belli'nin akıllı, temkinli, ce-

saretlendirici, birleştirici bir tutum alması ve insiyatif koyması çok önemliydi. Çünkü MDD hareketinin oluşmasında Mihri Belli'nin etkinliği vardı. Bu olumsuz gidişi, birlik noktasında değiştirebilecek, orada insiyatif kullanabilecek, bizim hataları en aza indirebilecek Mihri Belli idi. Bunu yapmadı. Devamlı bekledi. Hangi taraf güçlü ve ağır basacak, hakem gibi dışarıda durdu ve kolladı. Aydınlık dergisi ayrılmında Mihri Belli, uzun süre iki aradaydı. Ne Aktolga-Çayan çevresi, ne de Doğu çevresi ile oldu. Bir süre iki tarafı gözlem dönemi vardır. Hangi tarafı güçlü gördüyse, o taraftan oldu. İnsiyatifini kullanabilseydi, belki de biz ayrılmayabilir, MDD'ci güçler olarak, daha güçlü bir birlik ve örgütlenme içinde olabilirdik. Bu yapılmayınca, MDD hareketi içinden THKP-C, TİHKO ve TİİKP gibi örgütlenmeler çıktı. Yoksa, daha önce biz, Hüseyin İnan ve Doğu Perinçek grubu ile bir arada idik."

Aydınlık dergisinde yaşanan ayrılıktan sonra, İTÜ'de, TDGF'nin 14 Şubat 1970 Cumartesi günü, düzenlediği konferansta, konuşmasına, "Bizantinizm" kavramını açıklamakla başlayan Mihri Belli, sözlerine şöyle devam etmiştir, "MDD saflarında bu tip tavırlara karşı uyanık olunması gerekir. Bu konuda bizim tutumumuz bir tarafı övüp öte tarafa sövme tutumu değildir. Bu meselede en doğru davranış örneğini bize Ho Şi Minh vermektedir." İşçi Köylü gazetesine bazı eleştiriler de yönelten Belli, sözlerini şöyle sürdürmüştür, "Bizim küçük burjuva radikalizmine karşı tutumumuz sen sensin, ben de ben. Sen Türkiye toplumunda bir devrimci güçsün, ben de bir başka devrimci güç. Sen bensiz edemezsin, ben de sensiz, tutumudur."[1]

Yusuf Küpeli ise, görüşlerini şöyle dile getirmiştir, "Türk Solu hareketiyle gençlik çevrelerinde belirli bir etkinliği olan Mihri Belli, eklektik bir anlayışla küçük burjuva ideolojisini proleterya ideolojisi ile uzlaştırmaya çalışıyordu. O güne kadar gençlik hareketi içinde sözcülüğünü yapan kendisiyle aynı görüşteki Doğu Perinçek ve çevresinin İ'KF'den tasfiyelerini engellemek isterken, gençlik hareketinin önde gelen liderlerinin küçük burjuva anarşistliği ile suçlanmalarına da karşı çıkar gözüküyordu."[2]

Mihri Belli, bu sırada, hem Denizci, hem Mahirci, hem de Perinçekçidir. Daha doğrusu grubu yoktur. Kim güçlü ise o taraftan olacaktır. Yani gençlik içerisinde hakim olan grupla birlikte olup, liderliğini sürdürme düşüncesi vardır.

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları söylemiştir, "Bu ayrılıkta Mihri Belli, özeleştiri yapma ihtiyacını duymadan ve fikirlerini de özünde değiştirmeden ustaca bir manevrayla(!) çoğunluğun tarafını tuttu.

Çünkü, küçük burjuva radikalleri ile oyuna girebilmek için, en azından bir gençlik kitlesine dayanmak gerekiyordu."[3]

PDA Dergisi Sattırılmıyor

PDA ile ASD grupları arasındaki çekişme giderek daha da sertleşir. 4 Mart 1970 Çarşamba günü, Oktay Eliman, SBF'de Proleter Devrimci Aydınlık dergisinin satılmasını engeller.[1]

Ertesi gün PDA'cılar, daha kalabalık bir grupla SBF'ye dergi satmaya gelir. Bu kez, TDGF Başkanı Atilla Sarp, Genel Sekreter Ruhi Koç ve MYK üyesi Ahmet Bozkurt, dergi satışına engel olur. Sarp, "TDGF-MYK'nun Proleter Devrimci Aydınlık'ı fakültelerde satmamak yolunda kararı olduğunu, bu kararın uygulanmasına SBF'den başlanacağını, sonra diğer fakültelerde de uygulanacağını", Koç da, "Siz isim sahtekarlığı yapıyorsunuz. Derginizi satmayacağız. Ne zaman derginizin ismini değiştirirseniz, o zaman satarsınız" der. 7 Mart Cumartesi günü ise, DTCF kantininde, ASD ile PDA taraftarı öğrenciler arasında, silahlı ve bıçaklı çatışma çıkar.[2]

5 Haziran 1970 Cuma gecesi, başını bir kısım Istanbul TDGF Bölge Yürütme Kurulu yöneticilerinin çektiği bir grup, Proleter Devrimci Aydınlık ve İşçi-Köylü bürolarına gelerek, büroda bulunanları silahla tehdit ettikten sonra, telefon cihazını, iki daktilo makinasını ve dergi abone adresleriyle birlikte, bir kısım evrakı alarak götürür. 6 Haziran günü yapılan TDGF Istanbul üyeleri genel toplantısında, bu olay, "Türk Solu hareketi" olarak nitelendirilir. 10 Haziran günü yapılan ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü'nün genel kurulunda da, bazı kulüp yöneticileri, Türk Solu dergisi Istanbul bürosunun basılma olayını, "devrimci bir eylem" olarak niteler.[3]

Türk Solu'nun Yayınına Son Verilir

Aydınlık dergisi çevresinde yaşanan tartışma ve ayrılıklar Türk Solu dergisine de yansır. Şerif Tekben, Doğu Perinçek grubunun dergideki gücünü azaltmak için, Emniyetten aldığı sahiplik belgesine dayanarak, Türk Solu dergisini 1970 Nisan ayında kapatır.

Istanbul'da Şevki Akşit, Nuran Akşit, Mihri Belli, Sevim Belli, Sevinç Özgüner, Vecdi Özgüner, Şaban Ormanlar gibi kişilerin katıldığı bir toplantı yapılır. Mihri Belli, bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"Perinçek ve arkadaşları 'Türk Solu'nun çıkarılmasında da yar-

dımcı oluyorlardı. Bir süre sonra iki çevre arasında sürtüşmeler başladı. Perinçek ve arkadaşları becerikli idiler. Sistemli çalışma yeteneğine sahip idiler. Hem 'Aydınlık'ın, hem 'Türk Solu'nun büyük yükünü onlar omuzlamışlardı. Matbaaya koşturan onlardı, tashihleri anında yetiştiren onlar, dağıtımı geciktirmeden yapan da onlar. 'Türk Solu'nun yazı kurulundaki eski tüfeklere saygıda da kusur etmiyorlardı.

Bütün bunlar iyi ve hoştu ama önemli bir eksiklikleri vardı. Sosyal kökenleri yüzünden olacak, hareket içindeki halk çoğunluklarıyla yoldaşlık bağları kurmada pek başarılı değillerdi. Dünyaları ayrı idi. Biz yayınlarımızla devrimci gençliğin anti-faşist, anti-emperyalist şahlanışını yönlendirme durumundaydık. O şahlanışın öncüleri durumunda olan kadro ile yayında aktif olan kadro arasında uyum olmalıydı."

"Sonunda iş ayrılığa kadar vardı... Şevki Akşit, Şaban Ormanlar, Sevim Belli ve ben gazeteden ayrılmak zorunda kaldık. Vahap Erdoğdu, Muzaffer Erdost, Ahmet Say ve öteki genç arkadaşlar da öyle. Gazetenin sahibi Şerif Tekben bu durum karşısında 'Türk Solu'nun yayınına son verdi."1

Anlaşmazlıkların Temelinde İdeolojik Ayrılıklar Vardır

Aydınlık dergisi çevresinde yaşanan olayları, Türk Solu dergisi kurucuları ve yazı kurulu çoğunluğu olarak, Mehmet Altun, Fadıl Barkan, İlhan Berktay, Bora Gözen, Kumru Gözügeçgel, Faruk Haksal, Ezel İnanç, Kemal İşler, İbrahim Kaypakkaya, Naci Ormanlar, Sevinç Özgüner, Vecdi Özgüner, Nail Satılgan, Halim Spatar ve Sabetay Varol, "Saflarımızdaki Çelişmeleri Doğru Kavrayalım" başlıklı ortak imzalı yazılarında, şöyle değerlendirmiştirler:

"İki ayrı Aydınlık dergisinin yayınlanması ile su yüzüne çıkan anlaşmazlık, dergi sınırlarını hızla aşarak, gençlik örgütlerinde, konferanslarda, açık oturumlarda tartışılan, proleter devrimcilerin bugün için en ciddi baş sorunu olarak önümüze çıkmıştır."

"Bu anlaşmazlığın niteliği nedir? 'Bizimle düşman arasında bir çelişme' midir? Yoksa saflarımızda ortaya çıkan, 'Halk arasında bir çelişme' mi? En ufak bir şüphe yoktur ki bu, ikincisidir. Şu halde uzlaşmaz (antagonist) bir çelişme değildir ve biz büyük hatalar işlemezsek uzlaşmaz hale gelmez."

"Ayrıca, devrimciler arasındaki tartışmaların kaba kuvvete dayanılarak çözümlenmesi eğilimine kesinlikle karşıyız ve son derece

tehlikeli sonuçları olabilecek böyle bir yönteme karşı bütün proleter devrimcilerinin, etkili olabildikleri ölçüde, uyarılarda bulunmalarını zorunlu görüyoruz. Aksi halde, devrimci gençlik grupları birbirlerinin beğenmedikleri eylemlerini kuvvet kullanarak engellemeye kalkar ve bu davranış, emperyalizm ve işbirlikçilerini keyiflendirecek, vahim çatışmalara yol açarsa bundan yalnız o gençler değil, belki de onlardan fazla bugün bu tehlikeli eğilimi yok kabul edip susanlar sorumlu olacaklardır.

Her iki taraf, aralarında ideolojik anlaşmazlıklar olduğunu ve bu sebeple uzlaşmanın söz konusu edilemeyeceğini kesin bir dille ileri sürmektedir. Bu iddialar bir ölçüde doğrudur. Bazı anlaşmazlıkların temelinde ideolojik ayrılıklar vardır. Fakat işlerin bu hale gelmesinde, kişisel sürtüşmelerin, küçük burjuva bireyciliğinin yenilememesinin büyük payı olduğuna inanıyoruz. Gerçekten de basit bir araştırma, bugün ayrı saflarda olan bazı arkadaşların birçok önemli sorun üzerinde yakın ideolojik görüşlere sahip oldukları halde, bugün aynı saflarda olan bazı arkadaşların ise aynı sorunlar üzerinde tamamen ayrı görüşlerde olduğunu ortaya koyabilir."

"Hal böyle iken, ortalıkta esen bir tasfiye rüzgarıdır. Demokratik gençlik örgütlerinde dahi, sanki söz konusu olan demir gibi disiplinli devrimci siyasi partilermiş gibi, ideolojik sapma gerekçeleriyle tasfiye fırtınaları estirilmektedir."[1]

PDA çevresi, "Türkiye Halkının Kurtuluşu İçin Türk Solu" adı altında yayını sürdürmeye karar verir, ama böyle bir dergi çıkartılamaz. ASD çevresi ise, "Türkiye Solu" adı altında bir yayın çıkarmaya karar verir. Bu nedenle Nisan 1970 tarihinden itibaren ilan verilir. Fakat Derginin ilk sayısı ancak, 6 Mart 1971 günü çıkartılabilir.[2]

Parlamento Dışı Muhalefet

FKF'nin, TDGF'na dönüştürüldüğü kongrenin yapıldığı 9-10 Ekim 1969 tarihlerinden üç gün sonra, 12 Ekim 1969 tarihinde, Milletvekili Genel Seçimleri yapılır.

Bu seçim döneminde, "parlamento dışı muhalefet" tezi tartışılıyor ve bu tezi "proleter devrimci anlayışlarına" uygun bulan, MDD'ci kesim, TİP'e muhalefet olarak Malatya'da ilk önce Teslim Töre'yi, Aydın'da Hüseyin Kaya'yı, Kars'ta Adil Kurtel'i, "bağımsız proleter devrimci" adaylar olarak desteklemiş ve seçim çalışmalarına katılmışlardır. Bir dönem TİP milletvekilliği yapan Çetin Altan da,

Akşam gazetesinde, "Bugün Türkiye'de gerçek muhalefet Parlamento dışı muhalefet 'P.D.M.' olarak şekillenmektedir" diye yazıyordu.[1]

Doğu Perinçek, bu konuda, "Mihri Belli ile aramızdaki ilk önemli fikir ayrılığı TİP'e karşı davranış noktasında başlar. Mihri Belli, yayın organlarından 1969 seçimlerinde hiçbir partiye oy verilmemesi çağrısında bulunmamız görüşündeydi" dedikten sonra, aralarında yapılan tartışmaların sonucunda, "Mihri Belli bizim görüşlerimizi kabul etti. Ve gerek Türk Solu'nda gerekse Sosyalist Aydınlık'ta TİP'i örgüt olarak desteklemeliyiz başlıklı yazıyı hazırlayarak imzasıyla yayınladı"[2] demiştir.

Seçimler sonunda, Adalet Partisi 256 milletvekili çıkartarak, yeniden iktidar olur. 1965 seçimlerinde 15 milletvekili çıkartan TİP ise bu seçimde de, aynı oyu almasına rağmen, yeni seçim yasası gereğince ancak iki tane milletvekili çıkartabilmiştir.[3]

Devrimci TİP Komitesi

TDGF içerisinde ASD ve PDA grupları arasında yaşanan tartışma ve çatışmalar, TİP'in bazı örgütlerinde de aynen yaşanmaktadır. TİP içerisinde gelişen MDD muhalefeti ve Parti üst yönetiminde varolan ayrılıklar, ilçe örgütlerine de yansımakta ve tavır almaya zorlamaktadır.

TİP yönetimine karşı yürüttükleri muhalefetin nedenini Ertuğrul Kürkçü, şöyle açıklamıştır, "1969-70 kışında ilk kez gizli örgütlenme gerekliliği fikri insanların kafasında uyanmaya başlamıştı. Bu daha çok genel değerlendirmelerin ürünüydü. Birincisi, faşist hareketin yarattığı silahlı tedhiş ortamı, siyasi polisten başka MİT'in de devrimci hareketi izlemek ve ezmek üzere harekete geçtiğini gösteren kimi belirtiler ve o arada da devrimci hareketin giderek daha fazla şiddetle ilişkilenmesi dolayısıyla, şiddete muhatap olma ihtimalleri, hükümet kontrolü dışında bir merkeze, bir yapıya, bir yere ihtiyaç olduğu düşüncesini uyandırdı. O zaman, bu TİP yönetiminin değiştirilebileceği, bunun devrimci tarzda etkilenebileceği yönünde Mihri Belli çevresinin, Aydınlık grubunun bir girişimi vardı. Bu girişim içerisinde bizim arkadaşlardan Mahir, Küpeli, Aktolga, İlhami Aras, Mustafa Kaçaroğlu, Tangör Çakıroğlu gibi arkadaşlar burada faaliyet gösteriyorlardı. Dolayısıyla bu ikisi aslında birbirinden kısmen ayrı yürüyen süreçlerdi. Fakat yine de hiç kimse, TİP gibi bir partinin önemsiz olduğunu iddia etmiyordu."

TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, seçim sonuçları üzerine yoğunlaşan parti içi muhalefetin baskısına dayanamayarak 15 Kasım 1969 günü yapılan TİP-GYK toplantısında, genel başkanlıktan istifa eder.[1]

Bu dönem, Aybarcılarla MDD'ciler arasındaki işbirliği, Aybar'ın istifasından sonra, Aren-Boran ekibine karşı sıklaşır ve artar. Bunun nedenini Ahmet Hamdi Dinler, şöyle açıklamıştır, "Bu arada başlayan kongreler çok zor şartlar içinde yapılıyor. Her kongre ideolojik mücadele alanı oluyor. Kongrelerde muhalefet olarak Aybarcılar hiç gözükmüyor. Aybarcıların güçlü olduğu illerde MDD'ciler başa güreşiyor. Birincisi, MDD'ciler de Aybarcılar gibi köylü ideolojisine inanıyorlar. İkincisi, bu nedenle Aybar prestijini kaybettikçe Parti içinde, Aybarcılar kendilerine en yakın hissettikleri MDD'ci saflara kayıyorlar. Üçüncüsü ise ideolojik yapıları son derece zayıf olan Aybarcılar MDD'cilerin yoğun taarruzları karşısında kendilerini savunamayıp hemencecik teslim olma yolunu seçiyorlar."[2]

Bu dönemde, TDGF'den tasfiye ettikleri PDA'cıları, güçlü oldukları TİP kongrelerinde de tasfiye etmek, olmazsa kongreleri PDA'cılara kaptırmamak ayrıca TİP'e karşı varolan muhalefeti yönlendirmek için, "Devrimci TİP Komitesi" oluşturulur. Bu komitede Mahir Çayan, İlhami Aras, Seyhan Erdoğdu, Tangör Çakıroğlu ve Zakir Koçak yeralır.[3]

Komite ayrıca, sahibi ve sorumlu müdürlüğünü İlhami Aras'ın yaptığı, "Öncü Devrimci TİP Haberleri" adındaki dergiyi Mayıs 1970'te yayınlamaya başlar.

TİP Çankaya İlçe Kongresi

Devrimci TİP Komitesi'nde İlhami Aras, Tangör Çakıroğlu ve Zakir Koçak militan, Seyhan Erdoğdu ile Mahir Çayan ise grubun sözcüsüdür. Devrimci TİP Komitesi, gücünü ilk kez TİP Çankaya ilçe kongresinde sergiler.

23 Kasım 1969 Pazar günü TİP Çankaya İlçe Kongresi yapılmaktadır. Saat 17.30 sıralarında, divan başkanlığına MDD'cilerin adayı Gani Gürbüzer'in 76 oyuna karşılık 95 oy alan SD'ci gruptan Minnetullah Haydaroğlu seçilir.

Kongrede Atilla Sarp, Gani Gürbüzer, Erdoğan Güçbilmez, Ömer Özerturgut, İsmail Duygu, Ersoy Salman, Cem Eroğul, Yalçın Cerit ve Adil Özkol konuşma yapar. Yapılan konuşmalar sırasında bazı delegeler, Gün Zileli'ye söz verilmesini ister. Gün Zileli, yaptığı konuşmada, Behice Boran'ın yazılarından pasajlar okuyarak, Boran ile Aren'e ağır şekilde hücum eder ve Amerikancılıkla suçlar. Bunun üzerine, iki taraf arasında kavga çıkar. Olayda, TİP üyesi olmayan DTCF öğrencisi Gün Zileli ile Selçuk Şahin Polat ağır şekilde yaralanır.

Gergin hava içinde devam eden kongrede, MDD'cilerin, parti üyesi olmayan Vahap Erdoğdu'nun da konuşmasını istemeleri ve bu önergenin kabul edilmesi üzerine, ortalık yine karışır. Hükümet komiserinin zabıt tutarak, "Kongreyi tatil" ettiğini açıklamasından sonra, SD'ciler, kongreden ayrılır. MDD'ciler, kendi aralarında kongreye devam eder. İlk önce en yaşlı üye İsmail Duygu divan başkanlığına getirilir. Ardından, "Tek liste" halinde yaptıkları seçim sonunda, Zakir Koçak'ı TİP Çankaya İlçe Başkanlığına, Taylan Erten'i sekreterliğe, İlhami Aras'ı yönetim kurulu üyeliğine, Mahir Çayan'ı da il delegeliğine seçerler. Yaptıkları bu seçimden sonra, MDD'ciler, marşlar söyleyerek gider, TİP Çankaya ilçe merkezini teslim alır.[1]

Fakat, kongre iptal edildiği için TİP Çankaya ilçe kongresi, 4 Ocak 1970 günü ikinci kez yeniden tekrarlanır. Yapılan seçimler sonucu sosyalistlerin 85 oyuna karşı, 98 oy alan MDD'ciler seçimleri kazanır.[2]

TİP Fatsa İlçe Kongresi

TİP Orta Karadeniz bölgesi örgütleri de, 21 Aralık 1969 Pazar günü, 1-Türkiye'de devrimci strateji ne olmalıdır, 2- Proleterya örgütü sorunu, 3- Günümüz koşullarında sosyalist eylem nasıl olmalıdır, 4- TİP'in içinde bulunduğu dağınıklığın nedenleri, konulu gündem maddelerini görüşmek, tartışmak ve bir karara varmak üzere toplanır.

Yapılan tartışmalar sonunda, özetle, Partimiz, Türkiye gibi emperyalizmin boyunduruğu altında bulunan ve feodal kalıntıların bulunduğu bir ülkede sosyalizmin evrensel stratejisi olan "Milli Demokratik Devrim Stratejisi'ni benimsemek zorundadır", kararı alınır.

Bu kararın altına imza koyanlar arasında Sulhi Kutucu (TİP Samsun İl Başkanı), Atila Özova (TİP Samsun İl Sekreteri), Yaşar Ürkmez (Samsun Merkez İlçe Sekreteri), İsmet Öztürk (Çarşamba İlçe Başkanı), Mustafa Eydi (Ordu-Kumru İlçe Başkanı), Fikri Sönmez (Fatsa İlçe Başkanı), Ahmet Atasoy (Fatsa üyesi), Şekip Kurt (Samsun İl üyesi), Ahmet Kahya (Çarşamba İlçe Sekreteri), Mehmet Özkan (Çarşamba İlçe yönetim kurulu üyesi), Mevlüt Mısırlı (Çarşamba üyesi), Vahattin Dombalak (Çarşamba üyesi), Hasan Yalçın (Beyoğlu üyesi), Aydoğan Büyükgözden (Fatih üyesi), Ferit İlsever (Üsküdar üyesi), Necati Keskinsoy (Çarşamba üyesi), Ziya Yılmaz (Fatsa üyesi), Ahmet Sezişen (Fatsa İlçe yönetim kurulu üyesi) vardır.[1]

25 Ocak 1970 Pazar günü yapılan TİP Fatsa ilçe kongresi, PDA ile ASD arasında yaşanan çatışmanın olduğu bir alana dönüşür. Kong-

reye PDA'cılardan Doğu Perinçek ile Hasan Yalçın katılarak, özetle, "Bizim temel politikamız milli cephe politikasıdır. Milli cephenin bir fert dahi kaybetmesini istemeyiz. Onun için metodumuz ikna metodudur" derler.

ASD'nin sözcülüğünü yapan Ankara Eğitim Fakültesi öğrencisi ve TDGF-GYK üyesi Mustafa Ulusoy da, oportünizmin can çekiştiğini belirten bir konuşma yapar. "Oportünistler hiçbir eyleme katılmıyorlar, ama böyle gelip kongrelerde kafa karıştırıyorlar" diyen Ulusoy, "Artık bu oportünist görüşler mahkum edilmiştir. Bunlar partimizden tasfiye edilecektir" diye devam eder ve TDGF'nin devrimci eylemlerini ve oportünizme karşı verilen mücadeleyi anlatır. Kongrede ayrıca Fikri Sönmez, Ziya Yılmaz, İsmet Öztürk, Cem Eroğul da konuşma yapar.[2]

Meselenin Bir Fikir Tartışması Meselesi Olmadığı, Partinin Varlığının Söz Konusu Olduğu Bilinmelidir"

TİP Merkez Yürütme Kurulu, Şubat 1970'de, MDD'cilerin partiye karşı yönelttikleri tavır konusunda özetle şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"MDD hizipleşmesiyle, partideki ihtilafın başgösterip geliştiği son bir buçuk yılda, özellikle 'üst yönetim kriz dönemi' dediğimiz şey son aylarda hızlı bir yayılma eğilimi göstermiştir. Bu hizbin üyeleri bugün de kesin olarak azınlıktadır, ama bunlar hareketli ve kendi dışındakilere karşı dayanışmalı bir gruptur. Bu grup her ne kadar mücadelesini bir strateji meselesi olarak göstermek istiyorsa da, aslında bu, eski hizipleşme hareketinin devamıdır. Parti stratejisi olmak üzere teklif edilen Milli Demokratik Devrim tezi, sosyalist çizgiden bir sağ sapmadır, tamamen küçük burjuva niteliktedir ve başarıya ulaşacak olsa, işçi ve emekçi sınıfların sosyalist hareketini küçük burjuvazinin, özellikle aydın kanadının kuyruğuna takma sonucunu doğurur. Doğru devrimci teori, bilimsel sosyalizmin temel çerçevesi içinde toplumun şartlarının somut tahlili ile elde edilir. Türkiye'nin yakın tarihsel gelişmesinin ve bugünkü şartlarının tahlili önümüzdeki aşamanın milli demokratik devrim değil, sosyalist devrim aşaması olduğunu göstermektedir. Bugün parti içinde Milli Demokratik Devrimci grup, bir fikir mücadelesi yürüten bir grup olarak herhangi bir ölçüde ve şekilde kabul edilemez. Zira, partinin kongrelerinde yaptıkları konuşmalarda dahi, bir fikri savunmadan çok daha fazla ağır hakaret ve suçlamalarla beyinleri yıkama propagandası yapmakta, sürekli tahriklerle tansiyonu

yükseltme taktiği kullanmaktadırlar. Kavgayı çıkartıp kongreyi yarıda bıraktırma veya yaptırmama usulleri uygulamaktadırlar. Kaba kuvvet gösterilerine, açık tehditlere başvurmaktadırlar. Maksadın partiyi parçalama, dağıtma, tasfiye etme olduğu açıkça görülmektedir. Bu nedenle, partiye inanmış ve bağlı bütün üyelerin partiye sahip çıkarak kendi aralarında dayanışma göstermeleri, kendi mahallerindeki parti örgütlerini harekete geçirmeleri, kongrelerin düzenli şekilde yapılmasını sağlamaları gerekir. Meselenin bir fikir tartışması meselesi olmadığı, partinin varlığının söz konusu olduğu iyi bilinmelidir."[1]

"Istanbul İl Kongresini Döverek, Zorbalıkla Aldık"

Devrimci TİP Komitesi'nin, TİP kongreleri içerisinde, bütün güçlerini kullanarak katıldıkları kongre, TİP Istanbul il kongresidir.

4 Nisan 1970 Cumartesi akşamı, Rasih Nuri İleri'nin evinde biraraya gelen İlhami Aras, Seyhan Erdoğdu, Münir Ramazan Aktolga, İhsan Memoğlu ve bir kaç kişi daha ertesi gün kongrede ne yapacakları üzerinde konuşurlar.

Kongre 313 delegenin katılımıyla, Kağıthane Erkoç Sinemasında 5 Nisan 1970 Pazar günü başlar. Divan Başkanlığına MDD'ci gruptan Gani Gürbüzer, divan başkanlığı yardımcılıklarına ise İlhami Aras, Taner Kutlay, Tangör Çakıroğlu ve Necmi Demir seçilir.

Kongrede Zeytinburnu ilçe üyesi Metin Bilgen, Beykoz ilçe başkanı Kayhan Şahinbeyoğlu, Şişli ilçe başkanı Sevinç Özgüner, Şişli ilçesi üyesi ve Türk Solu dergisi yazı işleri müdürü Bora Gözen, PDA dergisi yazı kurulu üyesi Doğu Perinçek, TİP Genel Başkanı Şaban Yıldız, TİP Genel Sekreteri Behice Boran ile TİP üyesi olmayıp, partiyi ele geçirme düşüncesinde olan MDD'ci gruptan Rasih Nuri İleri, Şevki Akşit, ASD dergisi sahibi Münir R. Aktolga, ASD yazı kurulu üyesi Seyhan Erdoğdu ve Mustafa İlker Gürkan konuşma yapmıştır.[1]

Kongreye katılan TDGF Istanbul Bölge Yürütme Kurulu üyesi Nahit Tören, bu konuda şunları söylemiştir, "O dönemde Istanbul TİP'in ele geçirilmesi istenmişti, MDD'nin o günkü önderleri tarafından... Bir kampanya başladı, bir kavga başladı. Hatta Istanbul İl Kongresi'ni döverek, zorbalıkla aldık."[1]

TİP Genel Sekreteri Behice Boran söz alıp konuşmak isterken, kongre divan üyelerinden İlhami Aras, Behice Boran'ın konuşmasını engellemek için mikrofonu elinden zorla alır.

TİP üyesi olmayan ve bu kongreye katılan Mustafa İlker Gürkan da, şunları söylemiştir, "Gittik o kongrede yönetimi ele geçirmeye kal-

kıştık. Üstelik, 'Dev-Genç'in demir yumruğu pasifistlerin, revizyonistlerin tepesine inecektir' diye bir de konuşma yaptım. Bu da olacak şey değil elbette. Senin TİP'le ne ilgin var. Eğer öyle bir iddian varsa, 'Ben TİP'in gençlik koluyum' diyorsan (ki yok öyle bir şey) o zaman ne hakla demir yumruğunu bağlı olduğun partinin tepesine indiriyorsun?"[3]

Marmara - Trakya Komitesi

Istanbul il kongresinde, TİP Istanbul il yönetimine Metin Bilgen, İsmail Hakkı Çelebi, Osman Yalım, Nazım Alınan, Kani Uğur, Süleyman Keser, Çetin Gürsoy, Mehmet İncili, Tayfur Güzelyazıcı, Avni Memedoğlu, Hidayet Kaya, Ömer Erim Süerkan ve Kadir Yılmaz seçilmiştir.[1]

TİP yönetimine seçilen MDD'ciler, yeni yönetim TİP Genel Merkezi tarafından herhangi bir nedenle feshedilse bile TİP Istanbul il binasından çıkmamak, kontrolü yitirmemek için bazı çözüm yolları bulurlar. TİP Istanbul ilinin bulunduğu binanın bir odası, Anadolu Yayınlarına kontratla kiralanır. Düzenlenen kontrata göre, ayrıca, partinin telefon parası Anadolu Yayınları tarafından ödenecek ve telefon ortak kullanılacaktır.

TİP Istanbul il sekreteri olan ve daha sonra, THKP-C davasından yargılanan Mehmet İncili, bu konuda şunları anlatmıştır, "1970 Nisan'ın da, Istanbul TİP il kongresine delege olarak katıldım. Yapılan marşlı, kavgalı, gürültülü, daha çok bir Dev-Genç kongresi gibi geçen günün sonunda, MDD'ci görüşleri savunan bizler seçildik. O sıra TİP'i işçi sınıfının 'öz örgütü' haline getirmekti sloganımız. Bu amaçla çalışmaya başladık. Pek çok Dev-Genç'li, Istanbul'da Türkiye İşçi Partisi'ne kaydoldu. Yönetim kuruluna bağlı, Marmara Trakya Komitesi adlı bir kurul oluşturuldu. Bu kurul, Marmara-Trakya bölgesinde, Türkiye İşçi Parti'lilere MDD görüşünü benimsetmeye çalışacaktı. Türkiye İşçi Partisi'ne üye olan Dev-Genç'li arkadaş, parti çalışmasını benimseyemediklerinden kısa sürede üniversite kantinlerine döndüler."[2]

Fakat, gençler artık, TİP'i ele geçirmekten vazgeçmiş, başka arayışlar içine girmişlerdir. TİP Istanbul il başkanı Metin Bilgen ile il sekreteri Mehmet İncili, seçildikten kısa bir süre sonra partiden istifa eder. Mihri Belli, bu konuda şunları söylemiştir, Marmara-Trakya Komitesi o kadar önemli bir şey değil. Lafta kalmış bir şey. 'İllegal örgütlenmeye gideceksen, legal örgüt çatısı altında yapma bunu, provokasyondur' dedim. Benim görüşüm oydu. Legal örgüt çatısı altında

illegal örgütlenme olmaz. Evvela partiyi ele geçirmişsin. Partiyi işlet. Bir defa Partiyi işletmiyorsun. Partiyi almışsın, oturmuşsun, birşey yapmıyorsun. Ondan sonra, örgütlenme konusunda yeni yeni teoriler öne sürüyorsun. İşte önünde bir parti var. İşletin bakalım, görelim boyunu? Başaramadılar maalesef."

Marmara Trakya Komitesi Mehmet İncili, Ömer Erim Süerkan, Necmi Demir, Rasih Nuri İleri, Şevki Akşit, İhsan Memoğlu, Fahri Aral, Necati Sağır, Ömer Güven, Gökalp Eren'den oluşturulmuştur.

II. BÖLÜM DİPNOTLARI

Çıkış
1-Türk Solu, 16. 9. 1969, sayı: 96.

"Artık Türkiye'de Birşeyler Yapmak Lazım"
1-Konu için bak: Harun Karadeniz, Olaylı Yıllar ve Gençlik, May Yayınları, Istanbul, yedinci baskı, 1979, sayfa: 125'den 160'a kadar.
2-Ant, 25. 2. 1969, sayı: 113.

"Biz Burada Komünist Olarak Varız"
1-Türk Solu, 6. 5. 1969, sayı: 77.
2-a)Türk Solu, 6. 5. 1969, sayı: 77, b)İmece, Nisan 1969, sayı: 96.

"Sosyalistlere Çağrı"
1-Yusuf Küpeli, Sosyalistlere Çağrı, Türk Solu, 4. 3. 1969, sayı: 68, sayfa: 12.

SBF Sosyalist Fikir Kulübü Yönetiminde Bulunan Sosyalist Devrimciler Görevlerinden Alınır
1-Milliyet/Yeni Gazete/Akşam, 21. 3. 1969.

Mülkiye'ye Yapılan Baskılar
1-a)Haber Ajansı Bülteni, 18. 3. 1969. b)Ulus, 19. 3. 1969.
2-Milliyet, 21. 3. 1969.
3-Ayrıca bak: Oral Çalışlar, 68'in Yedi Rengi, Milliyet Yayınları, Temmuz 1988, sayfa: 10, 11.
4-a)Haber Ajansı Bülteni, 26. 3. 1969. b)Dünya, 27. 3. 1969.

"Bu Kavga Tüm Gençliğin ve Amerika İle Ortak Olmayan Herkesindir"
1-a)Akşam, 4. 4. 1969, b)Gerçek Haber Ajansı Bülteni, 3. 4. 1969.

DTCF'de Meydana Gelen Olay
1-a)Ulus, 1. 1. 1970. b)Yeni Gazete/Akşam, 10. 4. 1969.
2-Dünya, 10. 4. 1969.

SBF'de İşgal
1-Akşam, 11. 4. 1969.
2-Ulus/Yeni Gazete, 11. 4. 1969.
3-Akşam, 11. 4. 1969.

Bir Amerikan Üssünün İşgali
1-A. Sadık Mertoğlu, ODTÜ Dosyası, Ankara 1971, sayfa: 36, 37.
2-Tercüman, 13. 4. 1969.
3-Ulus/Cumhuriyet, 18. 4. 1969.
4-Milliyet, 18. 4. 1969.
5-Akşam, 11. 4. 1969.
6-Zafer, 14. 4. 1969.

Siyasi Polis, İşgal Süresince SBF'nin Telefonlarını Dinledi
1-İmece, Mayıs 1969, sayı: 97.
2-Yeni Gazete, 19. 4. 1969.
3-Cumhuriyet, 26. 4. 1969.

FKF Istanbul Sekreterliği İstifa Ediyor

1-THKP-C Dava Dosyası-Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 295, 296, 300, 301.

29 Nisan Mitingi

1-a)Türk Solu, 6. 5. 1969, sayı: 77, b)Zafer, 30. 4. 1969.

Son Gençlik Hareketleri Üzerine

1- Türk Solu, 6. 5. 1969, sayı: 77

2- Proleter Devrimci Aydınlık, Kasım 1970, sayı: 25.

Bu Yol Başka Bir Yol, Sen Anlamazsın

1-Turhan Feyizoğlu, Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketleri Tarihi, Cilt: 1, Belge Yayınları, Istanbul, Nisan 1993, sayfa: 12, 13.

Bombacı Mahir

1- Milliyet/Cumhuriyet, 4. 5. 1969 ve Akşam, 5. 5. 1969.

2-Milliyet/Yeni Gazete, 5. 5. 1969.

3-Haber, 6. 5. 1969 ve Haber Ajansı Bülteni, 5. 5. 1969.

Devrim Ordusu Yürüdü

1-Akşam, 8. 5. 1969.

Kurdaş'a Tepki

1-Yeni Gazete/Haber, 8. 5. 1969.

Bize Hangi Gücü Temsilen Burada Bulunduğunu Açıkça Söyle

1-a)Metin Toker, Kuyudan Adam Çıkarma, 6-12 Ekim 1993 tarihli Milliyet gazeteleri,

b)Mehmet Ali Brand/Can Dündar/Bülent Çaplı, 12 Mart, İnge Kitapevi, Ankara, ikinci baskı, Eylül 1994, sayfa: 160, 161, 162.

Oportünizmin Kalesi

1-a) Turhan Feyizoğlu, Deniz, Gökkuşağı Yayınları, onbirinci baskı, Istanbul, sayfa: 148.

b) Türk Solu, 20. 5. 1969, sayı: 79.

"Bir 'Mürşit' Gözüyle Bakılan Oportünizmin Lideri Sadun Aren, Oybirliğiyle Kulüpten İhraç Edildi"

1-Türk Solu, 27. 5. 1969, sayı: 80.

2-Türk Solu, 3. 6. 1969, sayı: 81.

Anayasa ve Devrimlere Bağlılık Mitingi

1-Turhan Feyizoğlu, Deniz, Gökkuşağı Yayınları, onbirinci baskı, Istanbul, sayfa: 148, 149.

2-Hürriyet, 19. 5. 1969.

O Benim Kafamda Tamamen Bitmişti

1-a)Zafer, 22. 5. 1969, b)Hürriyet/Milliyet, 20. 5. 1969.

2-Aydınlık, 6. 5. 1980.

Aren Oportünizminin Kalesi Olan Zonguldak TİP Teşkilatı

1-Türk Solu, 12. 8. 1969, sayı: 91.

2-Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 26.
3-Türk Solu, 22. 7. 1969, sayı: 88.

"Ankaralı Devrimci Gençler, Öğretim Üyeleriyle Dayanışma Kurdular"

1-a)Milliyet, 1. 6. 1969. b)Türk Solu, 3. 6. 1969, sayı: 81.
2-Konu için bak: Türk Solu, 17. 6. 1969, sayı: 83.
3-Oral Çalışlar, 68 Başkaldırının Yedi Rengi, Milliyet Yayınları, Temmuz 1988, sayfa: 73, 74.
4-THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1985, sayfa: 307, 308.
5-Aydınlık, Temmuz 1969, sayı: 9, sayfa: 209'dan 217'e kadar.

İhtilale Yeşil Işık Yakılacak

1-Haber Ajansı Bülteni, 11. 6. 1969.
2-Milliyet/Tercüman, 12. 6. 1969.
3-Hürriyet, 11. 6. 1969.
4-Oral Çalışlar, 68 Başkaldırının Yedi Rengi, Milliyet Yayınları, Temmuz 1988, sayfa: 103, 104.

İşgalden Amacın Askeri İhtilale Davet Olmadığı Öne Sürülür

1-Yeni Gazete, 14. 6. 1969.
2-Zafer, 16. 6. 1969.
3-Milliyet, 17. 6. 1969.

Biz Kimsenin Vesayeti Altında Değiliz

1-Türk Solu, 1. 7. 1969, sayı: 85.
2-Akşam, 16. 6. 1969.

Toros Kampı

1- Sevim Belli, Boşuna mı Çiğnedik?, Belge Yayınları, Istanbul, Kasım 1994, sayfa: 469, 470, 471.

Ulus Orman Mitingi

1-a) Türk Solu, 15. 7. 1969, sayı: 87, b) Ant, 15. 7. 1969, sayı: 133.
2-Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 19'dan 30'a kadar.

Kayseri Olayları

1- Milliyet/Yeni Gazete, 8-9-10. 7. 1969.
2-Dünya, 10. 7. 1969.
3-Dünya, 11. 7. 1969.
4-a) Dünya, 13. 7. 1969, b) İmece, Ağustos 1969, sayı: 100.
5-Aydınlık, 17. 4. 1980.
6-Gerçek Haber Ajansı Bülteni/Haber Ajansı Bülteni, 12. 7. 1969.

ODTÜ'de Devrimci Cephe Kuruldu

1-Ant, 2. 9. 1969, sayı: 140.
2-Alev Er, Bir Uzun Yürüyüştü 68, Afa Yayınları, Istanbul, Mayıs 1988, sayfa: 97.

3-Bak not 2, sayfa 96, 97.
4- Konu için bak: Türk Solu, 4. 11. 1969, sayı: 103.
5-A. Sadık Mertoğlu, ODTÜ Dosyası, Ankara 1971, sayfa: 53.

"Bizim Kanunlara ve Tatbikçilerine Karşı Güvenimiz Sarsılmıştır"
1-İki Lider/İki Örnek, Le-Ya Yayınevi, Istanbul, Ocak 1979, sayfa: 82, 83.
2- Akşam, 27. 9. 1969.

Gençliği Gençlik Liderleri Yönetmektedir
1- Akşam, 5. 10. 1969.
2- Yeni Gazete, 5. 10. 1969.

Öğrenciler İntihar Ekibi Kuruyor
1-Yeni Gazete, 7. 10. 1969.
2-Akşam, 7. 10. 1969.

FKF, Marksist Bir Örgüt Değildir"
1-Ant, 14. 10. 1969, sayı: 146.

Ne Zaman El Kaldırılırsa O Zaman El Kaldırmamız Gerektiğini Anlattı
1- THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.
2- Yeni Gazete, 11. 10. 1969.
3-a) PDA dergisi, Kasım 1970, sayı: 25, b)Alev Alatlı, Valla Kurda Yedirdin Beni, Boyut Yayınevi, Istanbul, Kasım 1993, sayfa: 109, 110.

"Tartışmalar Esas Olarak, Aydınlık Yazı Kurulunda ve Kapalı Kapılar Ardında Cereyan Etti"
1-Konu için bak: Ant, 14. 10. 1969, sayı: 146.
2-İki Lider/İki Örnek, Le-Ya Yayınevi, Istanbul, Ocak 1979, sayfa: 83.
3-Proleter Devrimci Aydınlık, Seçmeler: II, Aydınlık Yayınları, Istanbul, Haziran 1979, sayfa: 47.

'Proleter Devrimci Safları Çelikleştirelim' Yazısı Bir Dönüm Noktasıdır
1-Teori, Ekim 1993, sayı: 46.
2-Aydınlık, Ocak 1970, sayı: 15.
3-Aydınlık, Mayıs 1969, sayı: 7.
4-Aydınlık, Haziran 1969, sayı: 8.
5-Aydınlık, Temmuz 1969, sayı: 9.
6-Aydınlık, Ekim 1969, sayı: 12.
7-Teori, Ekim 1993, sayı: 46, sayfa: 18.
8-Aydınlık, Ekim 1969, sayı: 12, sayfa: 448'den 472'ye kadar.

Devrimci Dayanışma Hep Birlikte 'Huu' Çeken Dervişlerin Tekke Dayanışması Değildir
1-Milliyet, 11. 10. 1969.
2-Aydınlık, Kasım 1969, sayı: 13.

Bugünün Devrimci Şiarı Nasıl, 'Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye' Şiarı İse, Sekter ve Gerici Şiarı da 'Sosyalist Türkiye' Şiarıdır
1-Aydınlık, Ocak 1970, sayı: 15.

Mahir Çayan'ı İlk Defa Aydınlık Dergisinin Onbeşinci Sayısında Çıkan Yazısıyla Tanıdım

1-TİKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 314.

2-Sevim Belli, Boşuna mı Çiğnedik?, Belge Yayınları, Istanbul, Kasım 1994, sayfa: 478.

"Birlikte Çalışmanın Koşullarını Saptayan Protokol Hazırlandı"

1-Sevim Belli, Boşuna mı Çiğnedik?, Belge Yayınları, Istanbul, Kasım 1994, sayfa: 473, 474.

Aydınlık Sosyalist Dergi Yazı Kurulu Üyesi

1-Proleter Devrimci Aydınlık, Seçmeler: II, Aydınlık Yayınları, Istanbul, Haziran 1979, sayfa: 46.

2-Rasih Nuri İleri, Mihri Belli Olayı, Cilt: 1, Anadolu Yayınları, Istanbul, Eylül 1976, sayfa: 195.

Sağ Oportünist Doğu Perinçek ve Şahin Alpay Fraksiyonunun Tasfiyesi

1-TİKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 314, 315.

2-Türk Solu, 27. 1. 1970, sayı: 115.

3-ASD, Şubat 1970, sayı: 116.

4-İki Lider/İki Örnek, Le-Ya Yayınevi, Istanbul, Ocak 1979, sayfa: 83.

"Sen Bensiz Edemezsin, Ben de Sensiz"

1-Türk Solu, 24. 2. 1970, sayı: 119.

2-TİKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 311.

3-Bak, not: 2, sayfa: 312.

PDA Dergisi Sattırılmıyor

1-Türk Solu, 10. 3. 1970, sayı: 121.

2-Türk Solu, 10. 3. 1970, sayı: 121

3-PDA Seçmeler, cilt: 1, Aydınlık Yayınları, Istanbul, Ocak 1979, sayfa: 242'den 255'e kadar.

Türk Solu'nun Yayınına Son Verilir

1-Mihri Belli, İnsanları Tanıdım, Cilt: 2, Milliyet Yayınları, Istanbul, Eylül 1990, sayfa: 109, 110.

Anlaşmazlıkların Temelinde İdeolojik Ayrılıklar Vardır

1-Türk Solu, 27. 1. 1970, sayı: 115.

2-Konu için bak: a)Türk Solu, 14.4.1970, sayı: 126, sayfa: b)ASD, Nisan 1970, sayı: 18, sayfa: 489.

Parlamento Dışı Muhalefet

1- Çetin Altan, Suçlanan Yazılar, Kitaş Yayınları, Istanbul, Sayfa: 157'den 178'e kadar.

2-İki Lider/İki Örnek, Le-Ya Yayınları, Istanbul, Ocak 1979, sayfa: 83.

3-Konu için bak: a) Sadun Aren, TİP Olayı, Cem Yayınevi, Istanbul, Kasım

1993, sayfa: 135, 136, b)Turhan Feyizoğlu, Deniz, Gökkuşağı Yayınları, Istanbul, sayfa: 72, 73. c)Macit Güngör, Parlamento Dışı Muhalefet Üzerine, Ant, 16. 9. 1969, sayı: 142, d)Parlamento Dışı Muhalefet Üzerine Varyasyonlar, Ant, 4. 11. 1969, sayı: 149, e)Bağımsız Sosyalist Fiyaskosu, Ant, 21. 10. 1969, sayı: 147. f)İktidarsız Parlamentodan/Parlamento Dışı İktidara, Pazar Postası, 21. 10. 1995, sayı: 96, sayfa: 6-7.

Devrimci TİP Komitesi

1-Konu için bak: a)Haluk Yurtsever, Marksizm ve Türkiye Solu, Etki Yayınevi, Istanbul, Ekim 1992, sayfa: 184, 185. b)Sadun Aren, TİP Olayı, Cem Yayınevi, Istanbul, Kasım 1993, sayfa: 134'ten 138'e kadar.

2-Ahmet Hamdi Dinler, TİP Tarihinden Kesitler, Gelenek Yayınevi, Istanbul, Şubat 1990, sayfa: 221, 222.

3-ASD, Haziran 1970, sayı: 20, sayfa: 181.

TİP Çankaya İlçe Kongresi

1-Konu için bak: a)Yeni Gazete, 24. 11. 1969, b)Emek, 1. 12. 1969, sayı: 16.

4-Konu için bak: a)Yeni Gazete, 6. 1. 1970, b) Emek, 12. 1. 1970, sayı: 19.

TİP Fatsa İlçe Kongresi

1-Türk Solu, 30. 12. 1969, sayı: 111.

2-Türk Solu, 3. 2. 1970, sayı: 116.

Meselenin Bir Fikir Tartışması Meselesi Olmadığı, Partinin Varlığının Sözkonusu Olduğu Bilinmelidir

1-Ant, 10. 3. 1970, sayı: 167.

Istanbul İl Kongresini Döverek, Zorbalıkla Aldık

1-Konu için bak: a)Türk Solu, 14. 4. 1970, sayı: 126, b)Ant, 14. 4. 1970, sayı: 172. c)Istanbul İl Kongresine katılan Şaban Erik, kongre sırasında yaşadığı bir olayı şöyle anlatmıştır:

"Oğlu vurularak öldürülen bir emekli subay (Taylan Özgür'ün babası Hasan Özgür - y.n.), Recep'in yanına geldi, burnunun dibine sokuldu:

'-Haydi artık he deyin de bu iş olsun bitsin...'

Recep onu görebilmek için başına biraz arkaya attı:

'-Hangi iş?'

Devrim.'

'-Devrim mi?'

'-Devrim ya!... Bu iş hazır... Sadece partinin tutumundan aksıyor her şey..."

Şaban Erik, Zor Yıllar, Yalçın Yayınları, Istanbul, Şubat 1992, sayfa: 95.

2-Uğur Mumcu, Çıkmaz Sokak, Tekin Yayınevi, Istanbul, onuncu baskı, sayfa: 77.

3-Alev Er, Bir Uzun Yürüyüştü 68, Afa Yayınları, Istanbul, Mayıs 1988, sayfa: 81.

Marmara Trakya Komitesi

1-Konu için bak: a)Cumhuriyet, 10. 4. 1970, b)Ant, 14. 4. 1970, sayı: 172.

2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 7. 6. 1973.

"Eşitleri Arasında Birinciydi"

Sibel Erkan olayına kadar, tanıyan herkes, Mahir'i, okuyan, yazan, tartışan, bir kolunda Ercan Erciyas, bir kolunda bir başka arkadaşı sokakta yürürken bile kitap okuyacak kadar okumaya düşkün birisi olarak hatırlamaktadır. Hatta, firar olayından sonra kaçak iken kaldığı evlerde bir taraftan yemek yaparken bir taraftan kitap okuyacak denli okumaya düşkün olduğu anlatılmaktadır.

İlhami Aras, bu konuda şunları söylemiştir, "Teori yanıyla bizi temsil eden ve bizim etkili olmamızda önemli bir arkadaştı. Yanlış bir şey de olsa, o dönem, teoriyle uğraşan kişiler biraz küçümsenirdi. Militan çoktu, ama teoriyle uğraşan çok kimse yoktu. Mahir, Ankara'da anti-faşist mücadelede gezici kuvvet gibi herhangi bir olaya hemen fırlayıp giden grubun içerisinde teori yanıyla öne çıkmış birisidir. Teori konusunda bize göre yetkin, o günün en gelişkinleriyle boy ölçüşebilen bir arkadaştı. Teorik olarak bizim içimizde en üstün arkadaşlarımızdan birisiydi. Tabir yerindeyse teorik olarak kimse karşısında dayanamıyordu." Ömer Erim Süerkan'ın söylediğine göre, bu konuda, "eşitleri arasında birinciydi."

"Mahir, Hem Öğrenci Hareketlerine Katılır, Hem de Bu İşin Teorik Önderliğine Soyunur"

Ankara Hukuk Fakültesi Fikir Kulübü Başkanı Atıl Ant'ın söylediğine göre, "Öğrenirken teori yapmanın güçlüğünü, sorunlarını hep birlikte yaşadık. Elimizde derme-çatma 8-10 tane kitap var. Genç insanlardık. Arkamızda bir sosyalist bilgi birikimi ve sosyalist kültür birikimi ile bu işe başlamadık. Bütün birikimimizi kendimiz yaparak, oluşturarak bu işe sıfırdan başladık. Hem gençsin hem öğrencisin, hem uygulayıcısısın hem üstüne bir şey geliştireceksin, hem de bir taraftan kendi teorini kendin oluşturacaksın. Güç şeylerdir bunlar. Ve her şey çok kısa bir süre içinde; 1-2 sene içinde yaşanarak oldu, bitti."

Bu süreci baştan sona kadar yaşayan Kamil Dede, bu konuda şunları söylemiştir, "1969 yılında, Türk Solu dergisinde yayınlanan yazıları bence çok önemlidir. Fikri gelişmesinin temelini o yazılar oluşturur. TİP'in içinde de Mahir'in ideolojik şekillenmesi o yazılarda bulunabilir. O yazılarda hangi çizgileri izlediğini, nereden, nasıl hangi noktaya geldiğini, kopmaları ve sürekliliğini bulmak mümkün.

Esas 1969 sonlarından itibaren Mahir, hem öğrenci hareketlerine

katılır, orada birleşme çizgisi izler. Ondan sonra aynı zamanda da süreç içinde bu işin teorik önderliğine soyunur.

SBF, THKP-C oluşumunun, gelişiminin tartışıldığı yerdir. THKP-C'nin kuruluşu 1969'un ortasında başlayan bir süreçtir. Fakat esas hızlanma olayı 1970 yılının ikinci yarısıdır. Özellikle 15-16 Haziran 1970 günlerinde meydana gelen işçi olaylarından sonra hız kazandı. Ete, kemiğe bürünme olayı 1970 yılının ikinci yarısıdır. Eylemlere geçiş de 1970 yılı sonlarıdır.

1969'da, mücadeleye girdiğimizde, bunu teorileştirecek, bunlardan yeterli dersleri çıkartacak, önümüzü aydınlatacak bir birikimimiz yoktu. Şüphesiz bizim dönemimizde farklı fikirler, tartışmalar vardı, ama bizden önceki deney ve birikimlerden bize malolmuş hiçbirşey yoktu. Türkiye'deki sınıf mücadelesinin mirasını, mücadelesini çok az biliyorduk. Deney, örgütlülük diye bir birikim aktarılmamıştı. TİP'le beraber Türkiye gerçeğini ve sosyalizmi, Türkiye zemininde yakalamaya çalıştık.

Hepimiz gençtik. Mahir öldüğünde 26 yaşındaydı. Hepimiz gençlik içinden geliyoruz ve genç insanlarız. Esas içinden geldiğimiz ve ayağımızı bastığımız kitle, gençlik kitlesi. Ve o gençlik kitlesinin aceleciliği, çabukluğu, tezcanlılığı, doğal olarak onun içinden çıkan önderlerine de yansıyor.

Gençliğin temizliği ve aceleciliği davranışlarına yansıyor. Eğer altımızda iyi, kötü bir işçi sınıfı hareketi, ayağımızı bastığımız, ondan kuvvet aldığımız, birleştiğimiz bir işçi ya da halk hareketi olsaydı, bizim ideolojik tartışmalarımızda da, bölünmelerimizde de, birleşmelerimizde de bizi daha temkinli, bizi daha çok düşünen, daha çok bunlara dikkat eden bir çizgi izlememize hizmet ederdi. Çünkü sorumluluğun artacaktır. Hesap vereceğin kurumlar olacaktır.

Bizim dönemimizde çok yaşlı, kurt diyebileceğimiz insanlar hariç, entrika, onu bunu tasfiye etme, ayak oyunlarıyla ekarte etme anlayışı, esas olarak Dev-Genç'in içinden yetişen gençlik önderleri ve daha sonra THKP-C, THKO, TİİKP'in önderi olan insanlarda bu tip anlayışlar yoktu.

Ama hatamız şudur bizim. Deneyim eksikliğimizden, ayrılıkları körükleyen, üzerine giden, buralarda sabırlı olmayan, ideolojik tartışmalar içinde birliğe değil de hep ayrılık noktalarına vurgular yapıp, ayrılmayı hızlandıran çizgiler izlememiz hem gençliğimizden, hem deneyimsizliğimizden, hem de çok fazla saf ve temiz olmamızdan kaynaklanıyor.

Mahir, gözü çok kara, çok cesur ve yapmak istediği şeyde çok ka-

rarlı birisiydi. Mahir'in çok dürüst olduğunu gösteren şey yazılarıdır. Yazılarında söyleyeceği şeyi hiç saklamaz, dolandırmaz. Mahir'in hiç gizli yanı yoktur. Bu o kadar nettir ki, bir çok insanın çok değişik şekilde saklayarak yazacağı, yazdığı şeyleri Mahir, çok net ve direkt yazmıştır. Bu onun açıklığı ve dürüstlüğüdür aynı zamanda. Hiç dolandırmaz. Mahir, hiç bir zaman, söylediği şey için, 'Ben öyle değil de böyle söyledim' demedi. Mahir'in ciddi hatalarından birisi de işi kavgaya dökmesidir. Yazılarında da bu yansır. Hırçındır yazı dili. 'Oportünizmin kafasını ezelim' vb. der. Bu anlayış, o dönem, sol içi tartışmalarda silahlı çatışmaları getirmedi ama kafa, göz yarmayı ve yumruklaşmayı getirdi.

Bence, Mahir Çayan'ı Mahir Çayan yapan ve ona esas karakterini veren şey TİP'in içindeki gelişme, MDD saflaşması ve MDD'nin içerisinden özgün olarak THKP-C olayının çıkması ki, bunun teorik ve pratik önderi de Mahir Çayan'dır. Mahir Çayan'ı o sıradan öğrenci liderlerinden ayıran şey onun esas olarak THKP-C'yi kurması, oluşturması ve eylemlerini yürütmesidir."

Mahir Çayan'ı 1966 yılından beri tanıyan ve yakın arkadaşlarından birisi olan Mustafa Şahin'e göre, "Hümanist, yumuşak görünmesine rağmen çok kararlı bir insandı. Çünkü onu şöyle görebilirsiniz; hiçbir eyleminde yarım kalmış birşeyi yoktur Mahir'in."

Herkes Onu Bir Teorisyen Olarak Görüyordu

TDGF'nin ilk Genel Başkanı Atilla Sarp'ın anlattığına göre, "Mahir'in SBF yurdunun üst katında bir yeri vardı. Orada, kitap okurdu. Çalışma süreci içindeydi. Yürüyüşlere katılma itibarıyla pek görülmezdi. Toplantılarda, forumlarda çıkar konuşurdu. Forum derken, örneğin bir talebe hareketi olacak, bir nutuk atmak gerekiyor. Mahir, oralarda olmaz, daha çok, teorik tartışmalarda olurdu. Kırmızı-Beyaz Aydınlık'ın tartışmalarında olur, böyle toplantılarda çıkar konuşurdu. MDD hareketi içerisindeki ayrılıklar sırasında tartışmalı toplantılar olurdu. Mahir, bu toplantılarda düşüncelerini açıklardı. Teorik formasyonu olan insanlar çıkar konuşurdu. Bu tartışmalar, daha çok kuramsal boyutta tartışmalardı ve MDD'nin nasıl olacağına dair tartışmalardı. O toplantılarda Mahir, çok uzun ve güzel konuşmalar yapardı. Notlar alırdı. Elinde uzun notlarla çıkıp görüşlerini anlatırdı. Bu konuşmaları bitirdikten sonra birkaç kez bana,

'-Nasıl, iyi konuştum mu, dilim sürçtü mü, ses tonum iyi miydi?' diye sorar, ben de gerçeği söylerdim.

TDGF'nin gelişim süreci içinde, bizim eylemlerin içinde görünmüyordu. Daha doğrusu, eylemlerde pek kendini öne çıkarmıyordu. Eylemsiz bir arkadaş değildi. Herkes onu salt bir teorisyen olarak görüyordu. Teori yapan, eli kalem tutan biri gibi görünürdü. Bir de tipi öyleydi. Herşeyi bilir, efendi tipi vardı. Konuşmaları daha çok entellektüel ve oldukça seviyeliydi. Eylem yapmayan, sırf teori yapan biri olarak görülürdü. Örneğin Halil Berktay'la, Şahin Alpay'la aynı kategoride bir görüntü gösteriyordu. Bu görünüme karşı büyük bir tepkisi vardı." [1]

Mahir'in bu tepkisinin bir nedenini, Mihri Belli, şöyle açıklamıştır, "Doğu Perinçek'in babası Sadık Perinçek, benim askerlik arkadaşım. Şahin Alpay, 'Zeytinyağı Kralı'nın oğlu. Erdoğan Güçbilmez başından beri biraz karışıkça bir herif. Doğu Perinçek, Şahin Alpay ve Erdoğan Güçbilmez, bunlar üç silahşörler gibi daimi olarak beraberler. Hiç ayrılmıyorlar. Ayrıca bu üçü asistan maaşı alıyorlar, yani düzenli bir gelirleri var. Üniversiteden hiç kovulmuyorlar. Ayrıca sinek kaydı traş ve güzel giyiniyorlar. Burjuva çalışmasının disiplini de var. Dosya tutuyorlar vb. Öte tarafta bir anlamda berduş takımı var. Eylemci tip. Düzenli bir gelirleri yok. Üç günlük sakal. Gömlek kirli, ayakkabıların topukları gitmiş. Ayrılık başladığı zaman ben bunlara, bir kaç kez,

'-Sizin aranızdaki çelişki sınıf mücadelesi', demiştim.

Bir yanıyla, kesinlikle öyle. Halktan çocuklarla, burjuvazinin çocukları arasındaki mücadele."

Mahir Çayan, Yusuf Küpeli, Orhan Savaşçı, İbrahim Keskin ve Bazı Subaylar Görüşme Yapar

1969 Haziran ayında öğrencilerin gerçekleştirdikleri üniversite işgallerinden sonra Filistin'e gitmiş olan Yusuf Küpeli, 1969 Ekim ayının ilk haftasında, Filistin'de gerilla kampında kaldığı örgütten bir ay izin alarak Türkiye'ye gelir. Hakkında gıyabi tutuklama kararı olan Yusuf Küpeli, yeniden Filistin'e geri dönme düşüncesinde olduğu için teslim olmaz ve polisin şüphesini çekmediğini sandığı arkadaşlarının evlerinde kaçak olarak yaşamını sürdürür.

Bunlardan birisi, Küpeli FKF Başkanı iken MYK üyesi olan Çağatay Anadol'un evidir. Küpeli, yeni evli Anadol çiftinin evinde kaldığı süre içinde zaman zaman dışarı çıkarak, yapması gereken işleri yapar, görüşmesi gereken kişilerle görüşür. Küpeli, bir süre sonra, Çağatay Anadol'un evinden ayrılarak Tülay Tat-Erdumlu'nun amcasının

kızı ve ODTÜ Asistanlarından Aydın Karagözoğlu'nun eşi olan Sema Karagözoğlu'nun evinde kalmaya başlar.

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır, "Dinlendiğim eve beni Mustafa Kemal Çamkıran götürdü. Aydın-Sema Karagözoğlu'nun evinde daha önce Sinan Cemgil ile Ahmet Sina kalmışlar ve hepsi dinlenmişlerdi. Dinledikleri neydi ki? Hiç. Bir sürü önemsiz konuşma. Neden bunları açık ettiler bilemiyorum. Açık eden Demirel'e karşı olan Ankara Emniyet Müdürü İbrahim Ural ve onun 1. Şube Müdürü'ydü. Çamkıran ve Aydın Karagözoğlu, Ödemişliydi. Sema Hallı ise emekli kurbay Albay Reşat Hallı'nın kızıydı."

Sema ve Aydın Karagözoğlu çiftinin evi Küpeli'nin evde kaldığı süre içinde MİT'in eve yerleştirdiği ses kayıt cihazı ile dinlenerek, izlenir. Evde yapılan bütün konuşmalar, ses kayıt cihazına alınır. Küpeli, bir şeyden şüphelendiği için bu evden ayrılır. Bu kez, Bingöl Erdumlu'nun annesinin Ankara, Bahçelievler'deki evinde kalmaya başlar.

Küpeli, zaman zaman dışarı çıkarak, arkadaşlarıyla bir araya gelir, görüşür. Yapmak istediği işleri yapar, yine geri döner. Bazı arkadaşları onu ziyaret eder. Sema ve Aydın Karagözoğlu'nun evinde iken Mahir, Yusuf Küpeli'yi ziyarete gider. Küpeli, bu konuda şunları söylemiştir, "Filistin'den döndükten sonra ilk kez o evde karşılaştık. Bana Türk Solu dergisinde çıkan yazılarını gösterdi ve 'Doğu Perinçek'in yolunu kesmek istediğini, yazılarının yayınlamasını engellemeye çalıştığını' söyleyerek Perinçek'ten şikayet etti."

Yusuf Küpeli, bu görüşmeden kısa bir süre sonra Bahçelievler'de Orhan Savaşçı'nın babasının evinde Mahir Çayan ile birlikte Orhan Savaşçı, Mazhar Timuçin Ataç, Yılmaz Salih Veyisoğlu, Mustafa Şahin, İbrahim Keskin, adlı subaylarla bir araya gelerek, bazı konular hakkında konuşurlar.[1]

Yusuf Küpeli, bu görüşme konusunda şunları anlatmıştır, "Filistin'e giderken belge ve eşyalarımı Gülten Savaşçı'ya bırakmıştım. Filistin'den döndükten sonra bir gün, Gültenlerin Bahçelievler'deki evine uğradım. Giderken Aydın Karagözoğlu'da benimle gelmek istedi. Israr etti. Peki, dedim ve birlikte Gülten'in evine gittik. Gülten Türkiye'de değildi. Kapıyı Orhan Savaşçı açtı. Onu ilk kez görüyordum. Kendimi tanıttım. Orhan, bana,

'-İyi oldu, karşılaştık. Seninle bazı şeyleri konuşmak ve bazı kişileri tanıştırmak istiyorum" dedi. Şaşırmıştım, öyle baktım. Şaşkınlığımı o da anlamıştı.'Mahir'i de al gel' dedi. O zaman içim rahatladı. Herhalde kız kardeşi ile ilgili birşey dedim. Çünkü Mahir ile

kız kardeşinin, Gülten'in bir arkadaşlıkları olmuştu. Herhalde onu konuşmak istiyor, ağabeylik taslıyor diye düşündüm. Söylediğimde Mahir de öyle sandı, asabileşti. Biz, Gülten'le ilgili birşey konuşacağız sandık ve Mahir ile eve gittik. Evde birisi resmi giyimli beş tane subayla karşılaştık. Bunlar, İbrahim Keskin, Orhan Savaşçı, Mazhar Timuçin Ataç, Mustafa Şahin, Yılmaz Salih Veyisoğlu'ydu. Daha çok İbrahim Keskin, konuştu. Keskin, konuşmasında, 'Doğan Avcıoğlu'nun Türkiye'nin Düzeni isimli kitabından' bahsetti. 'ODTÜ'de ve SBF'de bazı ilişkilerimiz var. Bu ilişkilerimiz zayıf. Bu ilişkileri güçlendirelim' dedi. ODTÜ'den isim olarak doğrudan Tayfun Mater'in adını verdi. Ben,

'Doğan Avcıoğlu'nun görüşlerine saygımız var, ama ben bu görüşlere katılmıyorum. Sizi kimseye de açık etmem. Ben bu işte yokum' dedim. Bunu söyler söylemez, Mahir, atıldı,

'Yusuf istemiyor, ama ilerde isterseniz ben bu konuları sizinle tartışabilirim' dedi. İbrahim Keskin, 'Peki, olur' dedi.

Sinirlendim, evden ayrıldım. Mahir arkamdan geldi. Birlikte Bahçelievler'in sokaklarında yürüyoruz. Ben aslında Filistin'e geri döneceğim. Mahir'e,

'Niye öyle yaptın? Bu adamları tanımıyoruz. Bunlar MİT'çi de olabilir. Herşey olabilir. Senin bütün davranışların denetim altında olur. Hemen niye öyle atlıyorsun. Hadi ben Filistin'e gidiyorum. Bu nedenle korkmuyorum. Sen niye korkmuyorsun?' dedim. Önce cevap vermedi. Sonra baktı, güldü, 'Sen anlamazsın' dedi. Daha sonra yaptığı hatayı ve benim sinirlendiğimi farketti. Benimle çok temkinli konuşurdu. Bana başkalarına davrandığı gibi davranamazdı. Davransa ilişkimiz hemen biter. O beni biliyor. 'Sen anlamazsın' demesine pişman oldu. Düzeltmek için döndü, 'Daha iyi ya denetim altında olursak, hiçbirşey olmaz' dedi. 'Nasıl yani birşey olmaz' dedim. 'Bize dokunmazlar. Birşey olmaz' dedi. O sıra zaten kaçak ve aranıyordum. Bir süre sonra da polis tarafından yakalandım."

Yüzbaşı Orhan Savaşçı, bu görüşme ve ilişki konusunda şunları anlatmıştır:

"Ordu içinde, başında Faruk Gürler ve Muhsin Batur'un bulunduğu bir cunta örgütlenmesinin biçimlendiğini, bunun ayrıntılarını ve ordu içindeki diğer örgütlenmeleri biz gerçek yönüyle İbrahim Keskin'den öğrendik. Binbaşı İbrahim Keskin, bizimle örgütsel bağı olan bir kimse değildi. Onunla ilişkimiz, kendisini kişisel olarak tanıyan bir teğmen arkadaşımız aracılığıyla olmuştu. Binbaşı İbrahim Keskin, bizlerle tanıştığında bizleri 'ilerici subaylar' olarak görüyor, ama bizim

nasıl ideolojik bir seçim içinde olduğumuzu bilmiyordu. Görüşmelerimiz genel ülke sorunlarından başlayıp, bunların çözümlerinin nasıl olacağına kadar uzanıyordu. Doğal olarak bu noktadan itibaren İbrahim Keskin'le aramızda görüş ayrılıkları su yüzüne çıkıyordu. İbrahim Keskin, bizim için aydın, sıradan bir kıta subayından farklı, yurtsever, Kemalist bir subaydı. Daha sonra onunla aramızda geçen ve sertleşen bir tartışma sonucunda kendisiyle ilişkilerimiz tüm sıcaklığını yitirdi. Ama biz örgütsel yapımız içinde onunla ilişkilerimizi tümden koparmamayı düşündük ve bu ilişkiyi sadece onu tanımamıza aracı olan teğmen arkadaşımızın aracılığıyla yürütmeyi uygun bulduk."[2]

O dönem, ODTÜ ve Sakarya Mühendislik'te öğretim görevlisi olan Binbaşı İbrahim Keskin de bu toplantı konusunda şunları anlatmıştır: "Bahçelievler'de Orhan Savaşçı'nın evinde Mahir Çayan'la tanıştım. Yanında, o dönemde THKP-C'nin üst düzey kadrosundan Yusuf Küpeli de vardı. Daha çok Mahir'le ben konuştum. Fakat pek anlaşamadık, biraz ters düştük birbirimize. Mahir'le anlaşamamızın nedeni, sivillerin katılması meselesinden çıktı.

Mahir Çayan ve THKP-C, ordu içindeki örgütlenmeye sivillerin de katılmasını istiyordu. Ben buna karşı çıktım. Sivillerin katılmasını kesinlikle istemiyordük. Zaten bütün cuntalarda bu duygu vardır. Bırakın sivili, emekli olan askeri bile merkezi örgütlenme içine, yönetici kademe içine katmak istemezler.

Mahirler askeri örgütlenmenin de içine katılmak istiyorlardı.

Anlaşamadık. Bundan sonra ben onlardan ayrıldım ve bu tarafa katıldım. Ondan sonra Orhanlar kendi varlıklarını ayrı sürdürdüler, biz ayrı; fakat birbirimizle ilişkimiz kopmadı, sevgimiz, saygımız da sürdü.

Orhan Merzifon'a tayin olunca, gidince, Üsteğmen Mustafa Şahin (O da THKP-C'liydi) ile ilişkiyi sürdürdüm."[3]

"Orhan Savaşçı, Kurdukları Gizli Örgütün Niteliği Hakkında Mahir Çayan'a Bilgi Vermektedir"

THKP-C iddianamesinde, Mahir Çayan ile Orhan Savaşçı arasındaki ilişkiler konusunda, şu bilgiler verilmiştir, "Mahir Çayan, Gülten Çayan'la nişanlı olması ve aynı ideolojik görüşe sahip bulunmaları sebebiyle Orhan Savaşçı ile yakın bir ilişki içerisindedir. Mahir Çayan, Orhan Savaşçı'nın kaldığı babasına ait Ankara Bahçelievler 1. Cadde 9. Sokak 28/7'deki eve gelip gitmekte, kalmakta ve Orhan Sa-

vaşçı ile birlikte Marksist-Leninist teorinin Türkiye şartlarına uygun olarak tatbiki hazırlığı içerisinde bulunmaktadırlar. Orhan Savaşçı, kurdukları gizli örgütün niteliği ve alınan kararlar hakkında Mahir Çayan'a bilgi vermektedir. Mahir Çayan ise örgütün kuruluş ve faaliyetlerini eleştirmekte; örgüt başkanlığının seçimle olmayacağını, örgüt başkanının eylemler içerisinde kendisini belli etmesi gerektiğini, ayrıca örgütün sırf askerlerden teşekkül etmeyip sivillerin de girebilmesi imkanının tanınmasını teklif etmiştir."[1]

Yusuf Küpeli Hakkında Gizli Komünist Partisi Kurduğu Gerekçesiyle Dava Açılır

Yusuf Küpeli, seçimlerden yaklaşık yirmi gün sonra, yine arkadaşlarıyla birlikte iken, 9 Kasım 1969 Pazar günü, Tülay Tat-Erdumlu ile Mahir Çayan, yiyecek, içecek, sigara vs. almak için evden ayrıldıktan kısa bir süre sonra, evi kuşatan elli kadar sivil-resmi polis tarafından basılır. Yusuf Küpeli, polise 4 sahte hüviyet gösterir. Buna rağmen, evde bulunan Yusuf Küpeli, Sema Karagözoğlu, Aydın Karagözoğlu, Bingöl Erdumlu ile Mustafa Kemal Çamkıran gözaltına alınır.[1]

Polisten yapılan açıklamaya göre, Küpeli'nin kaçak iken Suriye'ye gittiği, orada bir süre El-Fetih komando teşkilatında görev aldığı, bunun bir arkadaşına Suriye'den gönderdiği mektuptan anlaşıldığı ve olaya Milli İstihbarat Teşkilatı'nın el koyduğu belirtilir.

Küpeli'nin, kaçak olarak kaldığı bu evlerde yaşamını sürdürürken ses kayıt cihazı ile saptanan konuşmalar ve elde edilen belgeler sonucunda, savcılık, Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Bingöl Erdumlu, Sinan Cemgil, Şirin Cemgil, Aydın Karagözoğlu, Sema Karagözoğlu, Mustafa Kemal Çamkıran ve Deniz Gezmiş hakkında, Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesinde, "Gizli Komünist Partisi" kurdukları gerekçesiyle dava açar.[2]

9 Kasım 1969 günü tutuklananlardan Bingöl Erdumlu, Aydın Karagözoğlu, Sema Karagözoğlu ve Mustafa Kemal Çamkıran, 13 Mayıs 1970 Çarşamba günü, Yusuf Küpeli ise on ay sonra, 1970 Ağustos ayı sonuna doğru serbest bırakılır.

Küpeli ve bir grup arkadaşının tutuklanması ve haklarında, "Gizli Komünist Partisi" kurdukları gerekçesiyle dava açılması üzerine, Küpeli'nin SBF'deki arkadaşları, savcılığın gerekçesini gerçekçi bulmadıkları için espriyle karışık bir şekilde kendilerini, Mustafa Kemal Kaçaroğlu'nun dediğine göre, "SBF-TKP (Türkiye Komünist Partisi)" diye adlandırmaya başlarlar.[3]

"SBF-TKP"

SBF-SFK her hafta Cumartesi günleri, SBF anfisinde tartışmalı toplantılar düzenlemektedir. 9 Kasım günü Yusuf Küpeli ve Mustafa Kemal Çamkıran'ın tutuklanmasıyla Küpeli'nin FKF Genel Başkanlığı döneminde oluşan militan çekirdek kadronun sözcülüğünü Mahir yapmaya başlar.

Grupların artık ideolojik-politik olarak kendilerini ifade etmeye başladıkları bir dönemde, Küpeli-Çayan grubunda militan ekibin, Doğu Perinçek grubunun polemiklerine karşı koyamadıkları ve Mahir olmadığı zamanlar, tartışmalardan çoğunlukla kaçmanın yollarını aradıkları tartışmalı bir toplantıda, Doğu'lar, Küpeli-Çayan grubunu SBF-SFK'de yine sıkıştırır. Gruptan eleştirilere doyurucu karşılıklar, yanıtlar verilemez. Bunun üzerine Oktay Etiman, Mehmet Beşli'ye,

"-Yerini biliyorsan git Mahir'i bul. Ne olursa olsun al buraya getir, tartışmaya katılsın" der.

Mahir'in gelmesine kadar, İlhami Aras, yaptığı konuşmayı uzatmaya çalışır. Sonunda Mahir'in geldiğini gören gruba cesaret ve şevk gelir. İlhami Aras, konuşmasına heyecanlı bir şekilde devam eder. Konuşma bittiğinde Mahir'e,

"-Nasıl, güzel konuştum değil mi?" diye sorar. Mahir ise,

"-Güzel konuştun ama şimdi ben senin söylediklerinin tam tersini söyleyeceğim" diyerek, tartışmaya katılır.

Mahir'in, PDA grubuna karşı yaptığı bu konuşma, SBF-TKP grubu adına yaptığı ilk sözcülük olduğu gibi yeni bir hareketin başlangıç noktasıdır da.

Esas Olarak Bu Mücadele Öğrenci Saflarında Gelişti

Daha sonra THKP-C'yi biçimlendirecek olan ve o dönem SBF-TKP olarak adlandırılan çekirdek grubun, ilk toplantısı da, Mustafa Kaçaroğlu'nun söylediğine göre, 1969 yılı Aralık ayının ilk haftasında yapılır.

SBF-TKP grubunun, ilk toplantıları, SBF'nin Spor Salonu'nda yapılır. Bunun nedeni, İlhami Aras'ın SBF Spor Kolu Başkanı olmasıdır

Arkadaşlarının, "Kaptan İlhami" dedikleri İlhami Aras, örgütlenme ile ilgili olarak şunları söylemiştir, "Bizde örgütlenme nosyonu yoktu. Örgütlenmenin nasıl olacağını bilmiyorduk. Dikkat edilirse örgütlenmelerin nasıl cahilce yapıldığı ortaya çıkar. Biz örgütlenmeyi bilmiyorduk. Öyle bir tecrübeye sahip değildik. Öyle bir

bilgi birikimine sahip değildik. Bu nedenle o tam biçimi verilemeyen topluluklar halinde örgütlenmiş olduk. Bu nasıl oldu? Esas olarak bu mücadele, öğrenci saflarında geliştiği için bu mücadeleye en yakın olanlar, aynı sınıfta, aynı okulda, aynı şehirde olanlar bir araya geldiler ve bu türde bir gelişmenin ürünüyle bir örgütlenme oldu."

Mahir Çayan, Oktay Etiman, İlhami Aras, Mustafa Kemal Kaçaroğlu, Sabahattin Kurt, Hüseyin Cevahir, Zafer Kutlu, Oğuz Etçi, Şadi Somer ve Çelik Cesur'un katıldığı ilk toplantıda yapılan konuşmalarda, şu görüşler dile getirilir:

SBF-TKP olarak tek başına hareketin bütününün kucaklanamayacağı, fakat bunun için ciddi bir mücadeleye girişilebileceği, bunun için de profesyonel devrimcilik anlayışıyla bu mücadelenin yapılması gerektiği, bu mücadeleyi de çekirdek grubu olarak orada toplanan arkadaşların yürütmesi gerektiği, çekirdek grubun, TDGF içerisinde olan diğer fakültelerdeki militan ve mücadele anlayışını paylaşan kadrolarla ilişkiye geçerek onların SBF-TKP etrafına kazanılmasıyla olacağı görülmektedir.

Toplantıda, ayrıca, bu ilişkilerin yapılabilmesi için eylemlilik içerisinde kurulacak dış ilişkilerin ve SBF-TKP çekirdek grubunun iç ilişkilerinin nasıl düzenleneceği konuları da konuşulur.

Bu toplantı, TDGF yönetimi ve tabanının kitlesel olarak katılacağı eylemlerin öngününde yapılmıştır. SBF-TKP'nin TDGF içerisinde, diğer gruplardan daha çok ön plana çıkarak kendini gösterebilmesi ve kanıtlayabilmesinin fırsat ve koşulları ortaya çıkmıştır.

TDGF genel başkanı Atilla Sarp, kendi imzasıyla yayınlanan, 1 Aralık 1969 tarihli ve 21 sayılı genelgede, bütün örgüt birimlerini ve üyelerini, "Sizler de çevrenizdeki öğretmen kardeşlerimizle bu dört günlük boykot sırasında organik ilişkilerinizi pekiştiriniz. Sürekli temas kurunuz, tüm gücünüzle eylemin içine girerek başarılı bir şekilde uygulanmasını sağlayınız" diyerek açıkca bu boykotu desteklemeye çağırır.[1]

Birlikte Katılınan İlk Kitlesel Eylemler

15 Aralık 1969 Pazartesi günü, TÖS ve İLK-SEN'in başlattıkları, "Öğretmenler Boykotu"na TDGF olarak aktif şekilde katılırlar. Ankara'da öğretmenlerin boykotunu destekleyen bildirileri dağıtan Sinan Kazım Özüdoğru, Kamil Dede, Mustafa Yılmaz, Burhan Gürcan, Hüsnü Tözören, Ilgın Topbaş, Ersen Olgaç, Hakan Tekinalp, Ertuğrul Özbağ, Okay Gönensin, İbrahim Keleş, Ersen Alp, Turan Kaya, İb-

rahim Konuk, Mehmet Özer, Ömer Balkösen, Fahri Doğu, Neşet Ünal, Cengiz Yegusey, Kemal Tan, İsmail Nezih Boyacıoğlu polisler tarafından gözaltına alınır.[1]

MDD'ci gruplar, esas güçlerini, 20 Aralık 1969 Cumartesi günü, Ankara ve İzmir'de yapılacak, 6. Filo'yu Protesto Mitingi ile 28 Ocak 1970 Çarşamba günü yapılacak Tütün Mitingi için hazırlarlar.

Çoğunluğu öğrenci olan binlerce yurtseverin, başta Ankara ve İstanbul'dan olmak üzere Türkiye'nin dört bir yanından otobüslerle ve trenle, İzmir'e, 6. Filo'yu protesto mitingine katılmak üzere yola koyulduğu 18 Aralık 1969 Cuma gecesi, Mahir Çayan da, aralarında İlhami Aras, Kamil Dede, Oktay Etiman, Sabahattin Kurt gibi isimlerin bulunduğu özellikle SBF'li bir grup arkadaşıyla, mitinge katılmak için Ankara-İzmir treninin bir kompartımanında yolculuk etmektedir.

Aynı trende İçişleri Bakanlığı'nın çıkabilecek olaylara karşı Ankara'dan İzmir'e gönderdiği bir vagon dolusu toplum polisi de vardır.

Öğrenciler, bindikleri trenin camlarına, 6. Filo'nun aleyhine çeşitli pankartlar asmışlar ve yazılar yazmışlardır.

Kompartımanda bulunan gruptan Mahir'in dışındakiler, gırgır, şamata yaparak eğlenmekte, Mahir ise kompartımanın bir köşesine çekilmiş, yeni çıkan bir kitabı okumaktadır. Ortaya tuhaf bir durum çıktığını hisseden İlhami Aras, Mahir'e,

"-Ayıp yahu. Biz burada mavra yapıyoruz. Sen orada oturmuş kitap okuyorsun. Olur mu böyle numara?" diyerek, kendilerine katılmadığı için biraz sitem eder.

Diğer arkadaşları da İlhami Aras'a katılarak, Mahir'i okuduğu kitabı bırakarak, yaptıkları mavraya katılması için zorlarlar. Sonunda bunu başarır ve hep birlikte mavra yaparlar. Ertesi gün hepsini İzmir'de yoğun olaylar beklemektedir.

19 Aralık 1969 Cumartesi günü sabahleyin otobüslerle ve trenle İzmir'e gelenler, Bornova'daki Ege Üniversitesi kampüsünde toplanırlar. Öğleden sonra üniversitenin otobüsleriyle şehre inen öğrenciler, ABD'li askerlerin şehre çıkmak için motorlarla yanaşacağı Gümrük önündeki eski feribot iskelesinin önünde, "6. Filo Defol" diye bağırır ve ABD'li askerleri karaya çıkarmamak için and içerler.

Saat 16.00 sıralarında Amerikan 6. Filo kumandanı Downey'in Cumhuriyet Alanındaki Atatürk Anıtına çelenk koyacağını haber alan gençler, Konak alanında toplanarak gösteri yapmağa başlar. Bu durum karşısında Amerikalılar, Cumhuriyet Alanı yerine Birinci Kordon'daki NATO karargahı önünden karaya çıkmak isterler. Fakat bin kadar genç, ellerinde taş ve sopa olduğu halde Kordon boyunda koşmaya ve

"Hücum" diye bağırmaya başlar. Bir yanda gençler, öte tarafta da polisin kovalamacası yarım saat kadar sürer ve gençler, ellerindekileri polislere fırlatmağa başlar. Alsancak'ın ara sokaklarına dağılan gençler, Amerikalıların kaldığı apartmanlara hücum etmişlerse de, toplum polisleri tarafından peyderpey yakalanırlar. Karşılıklı çatışma sonunda bazı gençler ve polisler yaralanır. Gençler bu arada önlerine çıkan NATO'da görevli bir Amerikalı subayla iki eri tartaklar, yine NATO'ya ait bir vasıtanın camlarını kırarlar. Kavgayı denizde, motorda iken gören Amerikalı kumandan ve yanındakiler, karaya çıkıp anıta çelenk koymaktan vazgeçerler.

Bu arada polis, Alsancak bölgesinde dağılmamakta direnen, ihtarlara kulak asmayan aralarında Mahir Çayan ve Habip Çalışkan'ın da bulunduğu yüz kadar genci yakalar ve Darağacı Karakoluna götürür. Gözaltına alınan yüz kadar öğrenci, kimlikleri tesbit edildikten sonra serbest bırakılır.[2]

Ankara ve İzmir'de 6. Filoya karşı şiddetli protesto gösterileri 20 Aralık 1969 Cumartesi günü de devam eder.

Yaklaşık ikibin kişinin yağmur altında katıldığı Ankara'daki yürüyüş, saat 11.45'te Tandoğan Meydanında başlar. Yürüyüş sırasında olaylar çıkmış, Konservatuar yakınındaki Mobil benzin şirketinin bayrağı indirilip, yerlerde sürüklenmiş, sonra da yakılmıştır. Ayrıca Kurtuluş Lisesi önünde direklerde asılı olan Osmanlı Bankası'nın reklam tabelası taşlanır. Gece ise Kavaklıdere'de bulunan Amerikalılara ait "AID" binası önüne otomobille gelen bazı şahıslar, binaya dört adet molotof kokteyli attıktan sonra kaçar. Bu olayları düzenledikleri gerekçesiyle Selçuk Şahin Polat ve Hüseyin Dilbaz tutuklanır.

İzmir'de TDGF, ODTÜ-ÖB, EÜ-ÖB, AÜ-ÖB, HÜ-ÖB, SDDF ve DİSK İzmir bölge temsilciliği, Maden-İş bölge temsilciliği, ÜNAS, TÖS, İlk-Sen ve Devrimci Avukatlar Derneği'nin desteklediği yürüyüş ise Basmahane 9 Eylül Alanında bulunan TMTF binası önünde yapılır.

Bu arada, 6. Filo'nun İzmir Limanında demirli bulunan beş gemisinden, gece motorlarla karaya inen Amerikalı erler, güvenlik güçlerinin koruması altında gece kulüplerini doldurarak, eğlenmeye çalışır.

"Hiç kimseyi karaya çıkartmamaya" and içen protestocu gençler de boş durmamış, Fuar'ın Montrö kapısı yakınındaki Tuslog binasına molotof kokteyli atmış, saat 22.30 sıralarında Gazi Bulvarında dolaşan John James Sant adındaki Amerikalı bir denizciyi sopa ile dövmüşlerdir.

Polis, bu olaylar üzerine şüpheli bulduğu Kamil Dede, Nail Karaçam, Osman Uğur, Abdullah Ceylan, Nurettin Elmas, Hilmi Sezer,

Nebil Turhan, Ali İhsan Harbi, Nevzat Ekincioğlu, Yalçın Ergündoğan, Fikri Hepsevinç, İsmail Bilginer, Ahmet Kutluk, Osman Engin, Saim Koç, Metin Eriç, Ahmet Atak, Okan Apa, İhsan Gürbulut, Nuri Türkeş, Metin Tapıcal, İsmet Tufan Yazıcı, Faruk Malhan, Sami İnan, Türkekul Sualp, Tezcan Tolga, Zeynel Çakmak, Kemal Beçene, Halim Bahadır, Gürcan Han, Haluk Yılmaz, Kemal Özdik, Sadık Arh, Ali Salar, İlhan Demirel, Eyüp Temeltaş (12 Mart döneminde ajan olduğu ortaya çıktı), Kemal Zaferbostan, Kazım Tezel adlı şahısları gözaltına alır.[3]

Arkadaşlarının polis tarafından gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla, 21 Aralık 1969 Pazar günü sabahı erken saatlerinden itibaren kırk kadar genç kız, Konak Meydanında bulunan Şehit Hasan Tahsin anıtının önüne gelerek, "oturma protestosu"na başlar. Polis, oturma protestosu yapan kızların yanına giderek, dağılmalarını ister. Ancak kızlar, direnme haklarını kullandıklarını, yarım saat daha oturacaklarını söyleyerek, polislerin bu isteğini reddeder. Protestocu kızlara beş dakika izin veren polis, beş dakikanın bitiminde, kızları toplamağa başlar. Bir anda ana baba yerine dönen Konak Meydanında toplum polisleri, yakaladığı 25 kızı gözaltına alır. Diğer kızlar kaçar.

Olayların böyle gelişmesi üzerine, erkek öğrenciler, polise, "Amerikan uşağı" diye bağırarak, aleyhte gösteri yapmağa başlar. Önce müdahale etmeyen polis, daha sonra aldıkları emir üzerine coplarla gençlerin üzerine yürüyerek dağıtır ve 20 öğrenciyi gözaltına alır. Gözaltına alınan 25 kız ifadesi alınarak serbest bırakılmış, olaylar sırasında yakalananlardan üç kişinin sivil giyinmiş subay olduğu anlaşılmıştır.[4]

TDGF Genel Başkanı Atilla Sarp imzasıyla, 6. Filoyu protesto etmek amacıyla yayınlanan bildiride, şu görüşlere yer verilmiştir: "Emperyalizme karşı mücadelemiz gün geçtikçe yayılacak ve yeni boyutlara ulaşacaktır. 6. Filo bir kez daha topraklarımıza gelirse, Türkiye halkının özlemi olan bağımsızlık şahlanacak ve Amerikan emperyalizmini boğacaktır."[5]

"Komutanın Odasında Ant ve Devrim Gazetesi Var"

1969 yılı sonuna gelindiğinde, toplumdaki siyasallaşma, bütün kurumları etkisine almıştır. 69 denizci subay, 16 Aralık 1969 günü bir bildiri yayınlayarak, devrimci gençlikle el ele olduklarını ve Mustafa Kemal'in devrimini devam ettirdiklerini açıklarlar.[1]

Başbakan Süleyman Demirel, o dönem, yaşadığı bir olayı şöyle

anlatmıştır, "Devrim gazetesi orduda çok okunuyordu. 1969'da Fethiye'den Bodrum'a gitmek üzere jandarma botuna bindim. Güvertede otururken deniz tuttu. Uzanayım diye komutanın odasına çıktım. Baktım, Ant ve Devrim gazetesi var. Bunların fikri, halkla devrim olmaz, askeri etkilemek, onu kazanmak gerekir idi."[2]

İlk Gözaltı

Ege bölgesi tütün piyasasının 26 Ocak 1970 Pazartesi günü açılması nedeni ile daha önceden Ankara, İzmir ve Istanbul'dan gelen üniversite öğrencileri, Ege bölgesinde tütün yetiştiren köy ve kasabalara dağılarak, üreticiler arasında propaganda yapmaya başlarlar.

Tütün üreticilerinin yoğun olduğu bölgelere dağılan devrimci gençler, düzenleyecekleri Tütün Mitingi için bildiri dağıtarak, afiş yapıştırarak, kahvehanelerde konuşmalar yaparak, üreticilerin mitinge daha aktif olarak katılması için çaba harcarlar. Bölgelere gruplar halinde dağılan devrimci gençler, polisler tarafından zaman zaman gözaltına alınır.[1]

Mustafa Kemal Kaçaroğlu, Sabahattin Kurt, İlhami Aras, Savaş Dizdar, Saffet Rüştü Tekin ve cezaevinden tanıdıkları, "Tavukçu" lakabıyla çağırdıkları Süleyman Ulutaş'ın da aralarında bulunduğu bir grup ise Mahir Çayan'ın başkanlığında Akhisar'ın bazı köylerinde propaganda çalışmaları yapmaktadır.

Gittikleri bir kahvehanede Mahir, köylülere hitaben bir konuşma yaparken köylülerden bir kısmı, kaş ve göz işaretleriyle konuşma yapmamasını ister. Sonradan anlaşılır ki, AP'lilerin sahip olduğu bir kahvehanede konuşma yapılmaktadır.

Bir başka köye gittiklerinde, köylülerin anlattıkları herkesi hayal kırıklığına uğratır. Çok ağır yaşam koşulları karşısında köylüler, yoksulluğu bir yaşam biçimi olarak kabul etmişlerdir. İçinde oldukları sefalet, karşı koyulması gereksiz alınyazısıdır. Köylülerin bu tepkisiz tutumu karşısında çalışma yapanlar tepki duyar. Mahir Çayan, bu tepkisini, bir çok köy kahvesinde yapılan propaganda çalışmalarından sonra minibüsle Akhisar'a dönerken, hem yanında oturan Mustafa Kaçaroğlu'na, hem de minibüste olan diğer arkadaşlarına şöyle dile getirir:

"-Bizim böyle sabırlı bir politik çalışmayla herhalde bu insanları bilinçlendirmemiz ve devrim mücadelesine kısa sürede katabilmemiz pek olanaklı değil. Kitlelerin bilinçlenmeleri için silahlı mücadeleden başka bir yol görmüyorum."

28 Ocak 1970 Çarşamba günü, yine aynı grup, sabahın erken sa-

atlerinde, Akhisar caddelerinde, öğleden sonra yapılacak mitingin propaganda afişlerini, duvarlara yapıştırmaktadır. Karakolun bekçisi, gelir ve:

"-Ne yapıyorsunuz burada? Haydin bakalım karakola" der. Hava soğuk olduğu ve sabahın erken saati olduğu için, gırgır olsun diye bekçiye,

"-Karakol sıcak mı, çayınız var mı?" derler. Bekçi de, belki de hayatında ilk kez böyle bir olayla karşılaştığından olacak,

"-Sıcak. Tabii çay da var" diyerek, yanıt verir. Bekçiyle birlikte karakola gidilir.

Sabahın erken saati olduğu için karakolda görevli bekçiden başka kimse yoktur. Mecburen karakol komiserinin gelmesi beklenir. Karakol komiseri geldiğinde, görür ki, bir tanesi hariç hepsi öğrencidir. Aralarında Ahmet Bozkurt, Zekai Bakar, Tavukçu Süleyman Ulutaş, Saffet Rüştü Tekin, Sebahattin Kurt, İlhami Aras, Savaş Dizdar, Mustafa Kaçaroğlu ve Mahir Çayan bulunmaktadır. Yakasında SBF'nin rozeti olan Mahir'in yanına yaklaşan komiser,

"-Siz beni tanımıyorsunuz, ama ben sizi biliyorum. İlerde okulunuzu bitirecek ve hepiniz Kaymakam olacaksınız. Belki benim amirim de olabilirsiniz. Ayrıca, fikirlerinizi de anlıyorum. Buraya gelmiş, tütün üreticisinin ürünü ucuza değil, pahalı satılsın diye eylem yapıyorsunuz. Hepsini anladım fakat anlamadığım bir şey var. Bu tavuk hırsızının sizin aranızda ne işi var. Bunu bana anlatır mısın?" der. Mahir, gülümseyerek karşılık verir. Daha sonra savcılığa gönderilen ekip, serbest bırakılır. Ardından, TÜTÜS ve TDGF'nin ortak düzenledikleri mitinge katılırlar.[2]

Enver Bey, Fransa'dan Mahir'e Che Guevera Kepi Getirir

Mahir'in babası Abdülaziz Çayan, bir hastalıktan dolayı 16 Ekim 1969 Perşembe günü ölür. Ailenin sorumluluğu Mahir'e kalır. Kardeşi Hüseyin Ergün, annesi ve Mahir, Istanbul'da olan evlerini Ankara'ya naklederler. Bu dönem, Mahir'in, öğrenci olarak aldığı burs kesilmiştir, ama babasından kalan nakitlerle daha sonra da Gümüş'ten gelen miras parasıyla (arazi-tarla-bağ-bahçe-koru, ev vs.) aile yaşamını sürdürmeğe çalışır. Gülten Savaşçı, Mahir'in bursunun kesildiğini bildiği için Mahir'in zorda kalmaması ve sevdiği birisiyle birşeyleri paylaşmak için, Fransa'da doktora öğrencisi olarak aldığı burs parasının bir kısmını Mahir'e gönderir.[1]

Bu sırada Mahir'in amcası Enver Çayan, uzun süredir gitmek için hazırlık yaptığı Fransa'ya 69 yılının son ayında gider. Paris'e gittikten bir hafta kadar sonra Gülten Savaşçı'ya da uğrar. Gülten'in kaldığı pansiyondaki odasına gittiğinde çalışma masasının üzerinde Mahir'in bir portresini görür. Enver Bey, Gülten'le daha çok Mahir, ileriye dönük siyasi amaçları, kendi geleceği üzerinde sohbet eder. Enver Bey, Mahir ile Gülten'in evlenmeleri konusunda ise,

"-Eğer evlenirseniz, Mahir burada olmalı. Olursa çok iyi olur" diyerek düşüncesini açıklar.

Gülten de, bunun iyi olacağını söyler. Çünkü, bir öğrencinin aldığı bir aylık burs parasıyla, iki kişi rahatça yaşamlarını sürdürebilmektedir. Paris'te bu şekilde yaşayan onlarca Türk ve yabancı öğrenci bulunmaktadır.

Enver Bey, 1970 yılının Şubat ayında Türkiye'ye geri döner. Türkiye'ye gelirken, Mahir ve Yusuf Küpeli'ye hediye olarak, birer tane Che Guevera'nın giydiği gerilla kepine benzer kep getirir. Arkadaşları, Mahir'in bu kepi bir süre giydiğini söylemiştir. Enver Bey, Kurban Bayramının olduğu, 19-20-21-22 Şubat 1970 günleri Ankara'da, Dedeman Oteli'nde kalmaktadır. Tanışmak için Gülten'in babası Mehmet Bey ile ev kadını olan annesi Saliha Hanımı Bahçelievler'deki evlerinde ziyaret eder.

Gülten, anne ve babasına rica ettiği için Mahir, zaman zaman, bu evin bir ferdi gibi evde kalır. Yazılarını, çalışmalarını burada yapar. Arkadaşlarıyla toplanarak sohbet eder. Mahir'in arkadaşlarıyla yaptığı konuşmalara ve tartışmalara zaman zaman Gülten'in anne ve babası da tanık olur.

Enver Bey, Mehmet Bey ve Saliha Hanımı ziyaret ettikten sonra, Mahir'lerin neler yaptıklarını, örgütlerinin gücünü, nasıl çalıştıklarını, birbirleriyle nasıl irtibat kurduklarını, nerelerde toplandıklarını, görüşlerini açıklamak için hangi yayın organlarında çalıştıklarını öğrenmek için Mahir'e sorular sorar ve ısrarla örgütlerindeki insan sayısını, bilinen evlerin dışında kaç tane ev tuttuklarını bilmek ve ilişkide olduğu subay kesimini tanımak ister.

Bunun üzerine, Mahir de amcasına, Bahçelievler'de bir kaç yüz metre aralıklarla kiralamış oldukları ve Amerikan bezinden uydurma perdeleri olan, döşemelerin altına saklanmış bir kaç tane tabanca bulunan, asker battaniyesi, asker karyolası ile döşenmiş bazı evler gösterir. Enver Bey, bunları gördükten sonra Mahir'e,

"-Orhan Savaşçı'yı tanıdım. Diğer subaylarla da tanışmak istiyorum. Bu arkadaşlarını çağır. Hem birlikte yemek yeriz, hem de konuşarak onları tanımış olurum" der.

Bir akşam, Mahir, amcası Enver Bey, Orhan Savaşçı, Mustafa Şahin ve bayram tatili olması nedeniyle o günlerde Ankara'da bulunan bir kaç subayla birlikte, Dedeman Oteli'nin lokantasında bir araya gelirler.

Yemek yer, içki içerler. Bir taraftan da güncel sorunlar, yaptıkları işler, örgütlenmeleri, amaçları ve siyasi çizgileri üzerinde konuşurlar. Enver Bey, Mahir'lerin varolan potansiyelini gördükten sonra, onların bu çalışmalarını yetersiz bulduğu için, çalışma yöntemlerinin ileriye dönük olması konusunda düşüncelerini açıklar, uyarılarda bulunur.

Amcasının kendisinden daha farklı yöntemler üzerinde görüş belirtmesi konusunda tedirginlik duyan Mahir, bu tür konuşmalar yapmasını önlemek amacıyla masanın altından amcasının ayağına sürekli olarak basar.

Mahir Sadece Sessizce Dinler

Ertesi gün Enver Bey ile Mahir, Mülkiyeliler Birliği lokalinde buluşur. Enver Bey, Mahir'e nasihat şeklinde süren konuşmasında özetle şunları söyler:

"Sizleri anlıyorum. Gençsiniz. İyi üniversitelerde okuyorsunuz. Kişisel çıkar hırsları içerisinde değil, topluma, insanlara güzel şeyler verme idealleriyle yetiştirilmişsiniz. Ailenizden, çevrenizden böyle bir eğitim almışsınız. İçinde yaşadığınız toplumun olumsuzluklarını, tutarsızlıklarını, gelir dağılımındaki adaletsizliği hem yaşıyor, hem görüyorsunuz. İnsanlara yararlı olmak, insanları sevmek, insanların ızdıraplarına çare bulmağa çalışmak, tarihe olumlu bir insan olarak, bir isim bırakarak bu dünyadan geçip gitmek gibi idealleriniz var.

Fakat, politik uğraş uzun bir soluğu, bilgi birikimi, ciddi çalışma, toplumunu anlama, yeni sentezler yapma ve sağlam verilere dayalı olmayı gerektirir. Yaşamın daha başındasınız. Elinizdeki bu güçle, büyük şeyler beklemeniz, yapmanız mümkün değil. Bir ülkenin siyasi iktidarı böyle ele geçirilir, bir siyasi yatırım böyle yapılır mı hiç?"

Enver Bey, Mahir'in kendisiyle hiç tartışmayıp, konuşmadığını sadece sessizce dinlediğini görünce, bu kez de, Mahir'i yurtdışına göndermek için ikna etmeye, yol göstermeye çalışır ve şunları söyler, "Fransa'ya git, eğitimini orada tamamla. Orada seni seven bir kız var. Gülten'in aldığı bursla bir süre idare edersin. Daha sonra ben sana her ay düzenli olarak katkıda bulunacağım. Sen hemen kendine pasaport çıkart."

Yurtdışına gitmek için pasaport çıkartma önerisine karşı, Mahir, İzmir'de 6. Filo'ya karşı ve daha sonra Akhisar'da yapılan köy çalışmalarında kısa süreli gözaltına alınmasını öne sürer ve şunları söyler,

"-İki tane eyleme katıldım ve polis tarafından gözaltına alındım. Artık bana pasaport vermezler."

"-Eğer Ankara'dan sana pasaport vermezlerse sen Istanbul'a gel, ben sana pasaport çıkartayım ve uçak biletini alayım. Ondan sonra atla git Fransa'ya" dediğinde, Mahir bu kez de,

"-Aydınlık Sosyalist Dergisininin yazı işleri kurulunda çalışıyorum ve ayrıca dergiye yazı yazıyorum. Arkadaşlar bırakmaz."

"-Yazılarını Fransa'dan yazar gönderirsin. Bu mesele değil. Şimdi sen Gülten'e olumlu bir cevap yaz. Sonra benim yanıma gel. Pasaportunu Istanbul'dan çıkartırız. Oradan gidersin."

"-Ben, Gülten'i bir arkadaş olarak, aynı düşünceleri paylaşan birisi olarak seviyorum, ama evlenmek gibi bir eğilimim yok. Gülten'e bu tür bir yakınlık duymuyorum. Benim burada SBF birinci sınıfında okuyan başka bir kızla ilişkim var. Emekli bir subayın kızı. Adı da Ülker. Onu çok beğeniyorum. Bu işi yaparsam onunla yaparım. Sana onu tanıştırayım."

"-Yok, istemem."

"-Ama o seninle tanışmak istiyor. Onu çok beğeneceksin."

Enver Bey, Mahir'i içinde bulunduğu politik ortamdan uzaklaştırarak, yeğenini koruma içgüdüsüyle yaşamını güvenceye almak amacıyla yurtdışına gitmesi ve Gülten'le evlenmesini istediği için,

"-Hayır. Tanışmak istemiyorum. Ayrıca evlenirsen Katolik nikahı yapmış olmuyorsun. Bir süre evliliği yürütmeğe çalışırsın. Olmuyorsa ayrılırsın" diyerek, Mahir'e baskısını ve ısrarını sürdürür. Sonuçta Mahir,

"-Peki olur. Ama bana bir miktar para gerekli. Bursum kesildi. Hiç param yok" der bu kez de. Amcası, yanında olan altıyüz liranın dörtyüz lirasını Mahir'e verir. Istanbul'a gider gitmez de Mahir'e hemen üçbin lira daha gönderir.

Buna göre Mahir, Ankara'da amcasıyla anlaştıkları gibi hemen pasaport çıkartacak ve Istanbul'a gelecek, buradan uçak bileti alınıp Paris'e gidecek. Pasaport alamasa da yine Istanbul'a gelecek. Bu kez amcası Enver Bey, pasaport çıkartacak ve yurtdışına gidecek. Oysa Mahir, bazı iddialarla ortaya çıkmış bir grubun lideri ve teorisyenidir. Amcasının söylediği gibi yurtdışına değil, amaçları doğrultusunda çalışmak için yola çıkmıştır.

"Devrimci Gençler Mustafa Kemal'in Meclisinde Toplantı Yaptı"

Bu dönemde, devrimci öğrenci hareketi, yoğun eylemlilik içindedir. TDGF Genel Başkanı Atilla Sarp, 8 Mart 1970 Pazar günü bazı

fakültelerin öğrenci birlikleri başkanlarının da katıldığı bir basın toplantısında, "Türkiye'nin içinde bulunduğu durum 1919 yıllarındaki duruma benzemektedir" demiş ve şöyle devam etmiştir, "İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu, Amerikan Haberler Merkezi olaylarını yıldırım harekatı olarak nitelemiş. Bu doğru bir teşhistir. Bundan böyle her gün yıldırım harekatları olabilir. Hem de günde bir tane değil 20 tane. Bütün eylemlerimiz Amerika'nın Türkiye'deki yerleşme mahallerinde olacaktır."[1]

Alınan karar gereğince, TDGF Istanbul Bölge Yürütme Kurulu, 16 Mart-21 Mart tarihlerinde, Ankara TDGF Merkezi ise, 14 Mart tarihinde başlatılmak üzere, "Bağımsızlık Haftası" düzenlerler.

14 Mart günü, saat 12.00'de DTCF bahçesinde genel forum ilan edilir. Binlerce öğrencinin katıldığı mitingde ilk konuşmayı AÜ-ÖB Başkanı Özgün Nas yapar. Daha sonra sırasıyla ÜNAS Genel Başkanı Ünal Yiğit, ETYÖO Öğrenci Derneği Başkanı Mehmet Ali Kabakoğlu, AİTİA Öğrenci Derneği Başkanı Mehmet Demir, Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği İkinci Başkanı İsmet Tufan Yazıcı, SBF Öğrenci Derneği Başkanı Cengiz Çandar, ODTÜ asistanlarından Seyhan Erdoğdu, Hukuk Fakültesi Fikir Kulübü Başkanı Atıl Ant ve son olarak TDGF Genel Başkanı Atilla Sarp, konuşma yapar. Atilla Sarp, yaptığı konuşmada, "Böylesine bir mücadele yürüten devrimci gençlik tarihe şerefle geçecektir, ama işbirlikçi iktidar hain olarak geçecektir, tıpkı Vahdettin gibi" demiştir.

Saat 13.30'da forumda bazı kararlar alınır. Alınan karar gençliğe bildirilir. Mustafa Kemal'in kurduğu Birinci Büyük Millet Meclisine gidilecek ve orada da bir açık hava forumu düzenlenecektir.

Kurtuluş Savaşı Meclisi'ni, "milli" ilan eden binlerce genç, en önde taşınan bir Türk bayrağı ile DTCF bahçesinden, slogan atarak Ulus'a doğru yürümeye başlar.

Çok büyük bir hızla ve zaman zaman koşarak ilk TBMM önüne gelinir. İlk TBMM'de sanki bir parlamentoda milletvekillerinin yaptığı çalışma gibi bazı konular tartışılır, görüşülür ve sonunda karara bağlanır.

Hep bir ağızdan söylenen İstiklal Marşı'nın ardından parlamentoda yaptıkları toplantı sonunda, ilk TBMM balkonundan Ulus Meydanında bulunan binlerce kişiye şu duyuru yapılır:

"Mustafa Kemal'in yürüttüğü milli kurtuluş savaşımızın başarıya ulaşması için 23 Nisan 1920'de ilk toplantısını yapan Türkiye Büyük Millet Meclisi, onurlu bir ulusun parlamentosuydu.

Mustafa Kemal'in başkanlığında toplanan parlamento emperyalizmin kovulması halkımızın kurtulması için kararlar alıyor, işgal kuvvetlerini atmak için planlar yapıyordu.

Biz Türkiye'nin milli kurtuluşçu, devrimci gençliği olarak böylesine onurlu bir parlamentoyu özlüyoruz.

Biz Amerikan emperyalizminin ve işbirlikçilerinin egemenliğindeki bir gerici politik düzeni değil, işçi-köylü-asker ve gençliğiyle tüm ulusumuzu temsil eden devrimci ve demokratik bir politik düzeni özlüyoruz.

Biz, devrimci gençlik olarak, Amerikan uşaklarının, oy pazarında para ile satın alınan kişilerin, halkımızın sırtından milyonlar vuranların at oynattığı bir politik düzeni tanımıyoruz.

Yaşasın Mustafa Kemal'in milli, onurlu parlamentosu!

Yaşasın işçi-köylü-asker ve gençliğin devrimci dayanışması!.

Türk halkına devrimci gençlerin bu duyurusundan sonra toplantıda aşağıda alınan kararlar açıklanmıştır.

1- Amerikan emperyalistleri, işbirlikçileri ve toprak ağaları halkımızın baş düşmanıdırlar.

2- Halkımızın ve gençliğin hiçbir siyasi partiye güveni yoktur.

3- Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye'yi kurmak için,

-Yurdumuz bütün Amerikan Askeri üslerinden ve tesislerinden, bütün Amerika askerlerinden, Barış Gönüllülerinden ve bütün Amerikan sivil uzmanlarından temizlenmelidir.

- Yer altı ve yer üstü servetlerimizi sömüren bütün yabancı şirketlere ve yabancılarla işbirliği yapan zenginlerin mallarına el konmalıdır.

- Milli çıkarlarımızı zedeleyen bütün ikili anlaşmalar feshedilmeli NATO ve CENTO'dan çıkılmalıdır.

-Toprak ağalığı ve tefecilik ortadan kaldırılmalı ve ağaların toprakları yoksul köylülere dağıtılmalıdır.

-Bütün milli sınıf ve tabakaların, işçilerin, köylülerin, memurların, öğretmenlerin teşkilatlanmalarını ve demokratik mücadelesini engelleyen bütün kısıtlamalar kaldırılmalıdır.

-Bütün ilkokullar, ortaokullar, liseler, yüksek okullar ve bütün eğitim ve öğretim sistemimiz yabancılara değil, Türkiye halkına hizmet eder duruma getirilmelidir.

-İstiklâli Tam Türkiye için mücadele, gerçek demokrasinin kurulması için mücadele devrimci görevimizdir.

Bu uğurda mücadeleye katılmak her yurtseverin hem hakkı, hem de görevidir.

Milli Kurtuluşçu İlk Büyük Millet Meclisinde Toplantı Yapan Devrimci Gençler"[2]

Mahir'in Bizim Yazarımız Olmasını İstedik

O sırada ise Karadeniz tütün piyasası açılır, TDGF'li ve SDDF'li gençler, tütün üreticilerini örgütlemek ve sorunlarına sahip çıkmalarını sağlamak için eylemler düzenlemek amacıyla Karadeniz bölgesine akın eder.

Karadeniz tütün piyasasının açılışı nedeniyle, tütün ekicisini uyarma konuşmaları yapmak amacıyla Alaçam'a gitmiş olan DTCF öğrencisi Selçuk Tanır, 3 Mart 1970 Salı günü, üzerinde bulunan bir harita "askeri sır" niteliği taşıdığı gerekçesiyle tutuklanır. Selçuk Tanır ile birlikte köylülere hitaben konuşmalar yapan DTCF öğrencilerinden Hüseyin Yavuz, Nazım Çakır, Reşit Serdengeçti, Sinan Eren, Tıp Fakültesi öğrencilerinden Kamil Pınarcı ve Hakkı Çelik tutuklanırlar. Öğrencilerin konuşmalarından dolayı gözaltına alındıkları sırada, kendilerini ziyarete gelen TİP Alaçam İlçe Sekreteri İsmail Yeşilyurt da belgesiz tabanca taşıdığı iddiasıyla tutuklanır.[1]

Kozlu'da TDGF tarafından bastırılan, "Zonguldak Halkına" başlıklı bildiriyi, 6 Mart 1970 Cuma günü, Kozlu Kömür Ocaklarının bulunduğu bölgede dağıtırken yakalanan Erkek Sanat Okulu öğrencilerinden Coşkun Aday, Şükrü Yan, lise öğrencilerinden Hakan Yeğen, Reşit Ersoy, Demir-Çelik fabrikalarında memur Necmettin Giritlioğlu ve Şoförler Derneği Sekreteri Ekrem Yılmaz gözaltına alınırlar.[2]

Bu sırada Mahir de, değişik yerlere giderek, grubunun görüşlerini açıklamaktadır. 1970 kışının soğuğunda boynuna doladığı uzun kaşkoluyla, Altındağ Halkevi yöneticilerinden Feyyaz Kurşuncu ve Sait Kozacıoğlu'nun çağrılısı olarak Altındağ Halkevine giderek, bu konuda konferans verir.

Ankara'daki konferanslarının ardından bu kez, Mustafa Lütfü Kıyıcı tarafından, "Burada derdimizi anlatamıyoruz. Bunları gelip anlatman gerekli" diyerek, konferans vermesi için Istanbul'a götürülür.

Mustafa L. Kıyıcı, bu konferans konusunda şunları söylemiştir: "Mahir, artık, bizim siyasi planda teorisyenimiz oldu. Bizim anladığımız dille yazı yazan birisiydi. Ayrılıklardan sonra, Istanbul'a gelip konuşmalar yaptığı sıra, Mahir'den bizim yazarımız olmasını istedik. Şu anlamda bizim yazarımız, onu söylemekte yarar var: MDD siyasetinin önde gelen insanlarının hepsi yaşlı kuşaktan insanlar. Örneğin Mihri Belli, Şevki Akşit, Vecdi Özgüner, Hikmet Kıvılcımlı. Onların dili, bizim dilimiz değil. Onlar ne kadar bize yaklaşmak is-

teseler de dil bazında bile farklılıklarımız var. Onun için biz, Mahir'in neslimizin yazarı olması konusunda ve ön plana çıkmasında çok ısrarlı davrandık."[3]

Bu konferans için Istanbul'a gelen Mahir, amcasına da uğrar ve birlikte Gümüşsuyu'nda bulunan İTÜ binasına giderler. Konferans salonunda aralarında Sabotay Varol, Nail Satlıgan, Ayşe Sarısözen-Zarakolu, Mehmet Arif Sarısözen gibi kişilerin de olduğu büyük bir öğrenci topluluğu bulunmaktadır. Mahir'in konuşma yapacağı salon, bir konferans havasından çok değişik siyasi grupların yarıştığı bir yere benzemektedir. Anfinin salonunda bulunan her grup, birbirlerine karşılıklı olarak laf ve slogan atmaktadır. Enver Bey, konferansın yarısında, yanında oturan Oğuz Öder'e,

"-Ben, binanın karşısındaki Park Otel'e gidiyorum. Konferanstan çıkınca Mahir'i al oraya gel" dedikten sonra, konferans salonundan ayrılarak, Park Otel'in kafeteryasına gider. Daha sonra gelen Mahir, amcasının kendisi hakkında neler hissettiğini, neler düşündüğünü bildiği için,

"-Eleştir" der.

"-Nesini eleştireyim. Ne konferansa, ne münazaraya benziyor. Siyasi fraksiyonların gövde gösterisi. Ben bundan birşey anlamadım. Sen ise sadece daha önce yazdığın şeyi orada okudun. Böyle hareket ederek halktan destek görmeniz ve bu hareketlerinizden netice almanız mümkün değil. Hem sen niye bugüne kadar pasaport çıkartmadın?" diye sorduğunda, Mahir amcasını kırmamak için gerekçe olarak,

"-Annem yurtdışına gitmemi istemiyor. Ayrıca, Aydınlık Dergisi Sorumlu Müdürü olduğum için arkadaşlarım da bırakmıyor" der, ama Enver Bey,

"-Ne demek arkadaşlarım bırakmıyor. Bir açmazın içerisinde birbirinizin eteğine yapışarak, bir karanlık kuyuya birbirinizi çekmek zorunda mısınız?" dediğinde, Mahir,

"-Yahu amca sen de bizim için hiç olumlu düşünmüyorsun. Tamam, Ankara'ya gideyim, sonra oradan tekrar gelip Fransa'ya giderim" diyerek, amcasını ikna etmeye çalışır. Mahir, bu kez, Istanbul'da iki gün kalır. Mahir'e amcası zorla ve ısrarla, bir takım elbise giydirir ve daha önceki isteklerle Ankara'ya yolcu eder.

"Yazının Sahibi İle Bizzat Tanışmak İstiyoruz"

TDGF-GYK üyesi Mustafa Ulusoy ile ODTÜ öğrencisi İrfan Uçar, 25 Ocak 1970 Pazar günü yapılan TİP Fatsa ilçe kongresine ka-

tılır. Uçar ve Ulusoy, kongrede, ASD'nin görüşlerini anlattıktan sonra Karadeniz bölgesindeki TİP örgütleri içerisinde MDD eğilimli kadrolarla ve bu kadroların doğal önderi durumunda olan Yeşil Fatsa matbaası sahibi ve TİP Fatsa ilçe yönetim kurulu üyesi Ziya Yılmaz ile de tanışır. Ziya Yılmaz, "ASD içerisindeki ayrılıkları, bölgede anlatmak için TDGF'den bir kaç kişinin gönderilmesini, ayrıca Aydınlık dergisinin 15. sayısında okuyup, beğendikleri ve görüşlerine katıldıkları 'Devrimci Teori ve Pratik' başlıklı yazının yazarı olan Mahir Çayan'la bizzat tanışmak istediklerini", söyler.

Mustafa Ulusoy, bu isteği, Ankara'ya geldikten sonra Aydınlık dergisinde arkadaşlarına iletir. Çağrı daha çok Mahir Çayan'a yönelik olduğu için Mahir,

-Kendisiyle birlikte gelebilecek bir arkadaşı ile oraya gidebileceğini, söyler. Aydınlık dergisindeki yazı kurulu üyesi arkadaşları, Mahir'in bu isteğini olumlu bulur. Bunun üzerine Mahir de, Mustafa Kemal Kaçaroğlu'na, "Karadeniz bölgesine kendisiyle birlikte gelip gelemiyeceği"ni sorar. Kaçaroğlu, kabul eder.

Mahir ile Mustafa Kemal Kaçaroğlu, Mart 1970 ayı başlarında, otobüsle Karadeniz bölgesine doğru yola çıkarlar. Daha önce, Fatsa'ya gitmediklerinden o bölgeyi bilen birisi olarak SBF'de öğrenci olan ve Mahir'i çok seven Mehmet Beşli'yi kılavuz olarak almak için ilk önce Ünye'ye uğrarlar. Mehmet Beşli'yi Ünye'deki evinden aldıktan sonra Fatsa'ya geçerler.

Ziya Yılmaz'ın Yeşil Fatsa matbaasında, Mahir, bir gece, daha çok TİP'de faaliyet gösteren 25-30 kişinin bulunduğu devrimci bir gruba, "Sağ Sapma Devrimci Teori ve Pratik" yazısındaki görüşlerini anlatmaya, sorduğu sorularla, polemikler yaratmaya çalışır. Uzunca süren tartışma ve görüşmeler sonunda, MDD yönünde eğilimleri olan bu kişiler, Mahir'e, "kendilerinin artık Aydınlık Sosyalist Derginin saflarında ve MDD stratejisi etrafında politika yapacakları yönünde ikna olduklarını, bu yönde oluşturulacak ilişki biçimine girmek istediklerini" söylerler. Bu toplantıya katılanlar, THKP-C'nin Karadeniz bölgesi örgütlenmesinde yer alır. Mahir ve Mustafa Kemal Kaçaroğlu, daha sonra, Fatsa Belediye Başkanı olacak olan Fikri Sönmez ile bu toplantıda tanışırlar.

O günü Fatsa'da geçiren Mahir Çayan ve Mustafa Kemal Kaçaroğlu, ertesi gün Alaçam'da düzenlenen tütün mitingine katılmak için gidecek olan bir grupla birlikte Samsun'a gider.

17 Mart 1970 Salı akşamı, Samsun'da Ayla Oteli'nin bir odasında daha dar kadroyla biraraya gelen TİP Çarşamba ilçe başkanı İsmet Öz-

türk, Ertan Saruhan, Ziya Yılmaz, Mahir Çayan, Mustafa Kemal Kaçaroğlu ve Mehmet Beşli,

- Daha sağlıklı bir örgütlenme yapmak için kimlerle ilişkiye geçilmesi ve bağlantı kurulması, devrimci mücadelenin hazırlığına girişebilmek için nelerin ve hangi hazırlıkların yapılması, bunlar için gerekli olabilecek ekonomik giderlerin çözüm yollarının bulunması, yapılması düşünülen eylemler, Mahir'in 20. sayıda çıkacak olan yazısının hazırlığı, devrimin sorunları ve ertesi gün yapılacak olan tütün mitingi üzerinde sohbet ederek, düşüncelerini açıklarlar.

18 Mart 1970 Çarşamba günü sabahleyin İsmet Öztürk ile Mustafa Kemal Kaçaroğlu, tütün mitingine katılmak için Alaçam'a giderken, Mahir, ilk önce, 1944 yılında İlerici Gençlik Birliği davasında yargılanan Tahsin Berkem'i ziyaret etmek, daha sonra, Merzifon'da annesinin babasından kendisine intikal eden miras işlerini halledebilmek için otelde arkadaşlarından ayrılır.[1]

Bir Öğrenci Askeri Mahkemece Tutuklanır, Altı Öğrenci Hakkında Tutuklama Kararı Verilir

Bu dönem en önemli gelişme, 27 Mayıs ihtilalinden sonra ilk kez, bir öğrencinin askeri mahkemece tutuklanması, altı öğrenci hakkında da tutuklama kararı verilmesi olur.

TDGF tarafından bastırılan, üzerinde bir asker, bir öğrenci, bir işçi ve bir köylü resmi bulunan ve altında, "Soyguncu iktidara karşı mücadele - TDGF" ve "Soyguncu iktidara karşı omuz omuza - TDGF" sözleri yazılı iki ayrı afişten dolayı TDGF genel başkanı Atilla Sarp, hükümetin manevi şahsiyetine hakaret ve halkı suç işlemeye teşvik ettiği ileri sürülerek, nöbetçi sulh ceza mahkemesince 28 Mart 1970 Cumartesi günü tutuklanır.

Atilla Sarp'ın avukatı tarafından, tutuklama kararına yapılan itiraz üzerine hakkında sivil mahkemelerce alınan tutuklama kararları kaldırılarak serbest bırakılan Atilla Sarp, aynı gün bu kez, Askeri Mahkemeye davet edilerek, askeri, kanunlara itaatsizliğe ve hükümete isyana teşvik ettiği iddiası ile ifadesi alındıktan sonra tutuklanarak, Mamak Askeri Cezaevine gönderilir.

Kara Kuvvetleri Savcılığı, aynı suçlardan SBF öğrencilerinden Çelik Cesur, Lokman Şahin, Sabahattin Kurt, Cüneyt Oğuztüzün, Serdar Mun ve Merih Cessam hakkında ise gıyabi tutuklama kararı verir.[1]

28 Mart 1970 Cumartesi günü, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın

başkanlığında, başta Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç olmak üzere kuvvet komutanlarının ve bazı bakanların da katıldığı Milli Güvenlik Kurulu, özellikle son günlerde meydana gelen üniversitelerdeki olaylar üzerine altı saat süren toplantı yapar. Toplantı sonunda alınan Milli Güvenlik Kurulu kararını Başbakan Süleyman Demirel basına açıklar.

MGK'nın yayınladığı bildiri özetle şöyledir: "Son günlerde üniversite şehirlerimizde meydana gelen üzücü olaylar üzerinde önemle durulmuştur. Üniversitelerimizin bulunduğu bazı şehirlerde meydana gelen hadiseler, üniversite özerkliği sınırlarını aşmış, öğretim hürriyetini zedeler, vatandaşı tedirgin eder mahiyette görülmüştür. Üniversiteler ilim ve irfan yuvalarıdır, öylece kalmalıdır. Silahlı kişilerin barınağı haline gelmesi, hiç bir şekilde terviç edilemez."

"Milli Güvenlik kurulu (...) kanunlara uygun masum gösteriler olmak mahiyetini kaybedip silahlı çatışmalar haline gelen, adına artık gençlik hareketi denilemeyecek davranışları hiçbir şekilde tasvip etmez."[2]

Kurulduğu günden beri ilk defa kamuoyuna açık bir bildiri ile çıkan MGK'na, gençlik kuruluşları da ilk kez, bir bildiri ile yanıt verir.

31 Mart 1970 Salı günü, TDGF Istanbul Bölge Yürütme Kurulu Genel Sekreteri Ömer Güven imzasıyla yayınlanan bildiride, özetle, "Milli Güvenlik Kurulu, bildiri yayınlamakla, Anayasanın tayin ettiği görevlerin dışına çıkmıştır. Kurulun bu gibi meselelerde muhatabı kamuoyu değil, Bakanlar Kuruludur" denildikten sonra, şöyle devam edilmiştir, "Milli Güvenlik Kurulu, bu bildiriyi yayınlarken, Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik, siyasi gerçekleri ve Gazi Mustafa Kemal'in İstiklal-i Tam ilkesini gözönünde tutmamıştır. Kurul, bu bildirisiyle, Ordunun tabanına ters düşmüştür."[3]

Devrim Gazetesi, Türk Solu ve Aydınlık Çevresi İlişkileri

Milli Birlik Komitesi üyelerinden bir kısmının, zaman zaman bir araya gelip, konuştukları şeyler konusunda bilgiler bulunmaktadır. Mete Ertekin, bu konuda şunları anlatmıştır:

"Aydınlık dergisinin Nisan 1970 tarihli sayısı için Lenin özel sayısı hazırlıyorduk. Bu nedenle Mihri Abinin evine gittim. Her zaman beni içeri buyur eden Sevim Abla, bu kez içeriye almadı. Kapının orada Mihri Abiyle görüşürken evde Cemal Madanoğlu ve eski MBK üyelerinden bir kaç kişi daha vardı."[1]

Mahir Çayan İle Mustafa İlker Gürkan Görüşme Yapar

6 Nisan 1970 günü, Istanbul Üniversitesi'nde meydana gelen olaylar nedeni ile aranmakta olan Mustafa Gürkan ile Mahir, bu dönem, bir görüşme yapar. Bu görüşmede Mahir, Mustafa Gürkan'a, görüşlerini açıklayarak kendisine katılmasını ister. Mustafa Gürkan,

"-Sadece kendisinin bulunduğu ve kimsenin görmediği kapalı bir yerde, bir zarfın içine bir mühür basarak oy atacağı sandığın başına gelmeyen insan, silahlı mücadele için dağa hiç gelmez" diyerek, kendisine katılamayacağını söyler. Mahir, karşılık olarak,

"-Bize katılsaydın sevinirdim" diyerek yanıt verir.[1]

Çay Üreticileri Arasında

Karadeniz bölgesinde, bir taraftan SBF-TKP grubu çalışmalar yaparken, bir taraftan da ODTÜ-TKP grubu çalışmalar yapmaktadır. ODTÜ-TKP grubu, Karadeniz bölgesinde gelişmekte olan kitle hareketlerindeki potansiyeli değerlendirmek amacıyla bu dönemde çay üreticilerin sorunlarıyla ilgilenmek üzere, yanlarına aldıkları TİP Trabzon il örgütünden tanıdıkları bazı kişilerle Rize'ye gider.

Çay üreticilerini örgütlemek amacıyla bir sendika kurmak ve onları bilgilendirmek için Rize ve ilçelerinde çalışmalar yapan Mustafa Ulusoy, Nail Karaçam, Münir Ramazan Aktolga, Ömer Adıgüzel ve Öner Cıravoğlu, 20 Nisan 1970 Pazartesi günü, Rize il merkezinde, halka bildiri dağıtırlarken güvenlik güçleri tarafından Basın Kanununa aykırı hareket ettikleri gerekçesiyle gözaltına alınır.[1]

"Silahlı Propaganda Anlayışının THKP-C'de Hakim Olmaya Başladığı Süreç 1970 Yılı Başıdır"

Bazı ilişkileri koparmak, bazı ilişkilere girmekle başlayan süreç konusunda Kamil Dede, şu bilgileri vermiştir:

"THKP-C olarak bizim bildiğimiz anlamda esas ideolojik şekillenme 1970 yılının Şubat-Mart aylarında, Aydınlık dergisi için Lenin özel sayısının hazırlanmasına rastlar.

Silahlı propaganda, silahlı mücadele anlayışlarının daha doğrusu, Latin Amerika devrimci mücadele tarzının bizi etkilediği dönemde Mahir, özellikle Latin Amerika devrimci mücadele deneyleri üzerine Türkçeye çevrilmiş ne kadar kitap varsa, son derece yoğun bir şekilde

okuyor, her bir satırın altını çiziyor ve notlar alıyordu. O dönem okunan yayınların ve siyasi çizgi olarak Latin Amerika devrimci mücadele deneylerinin, daha sonra THKP-C silahlı propaganda çizgisinin oluşmasında, son derece önemli etkilerinin olduklarını düşünüyorum. Çünkü bunlar sadece tutulan notlar olarak kalmıyor, onları tartışıyorduk da.

Kavaklıdere'de bir evimiz vardı. Kesintisiz Devrim-İ'in oluşumu, o evde yapılan tartışmalardır. Mihri Belli'ye yönelik eleştirilerimizin olduğu ve ondan kopmaya başladığımız bir dönemdi. Mihri Belli'nin birleştirici olmadığı, esasında bizden farklı olduğu, işi örgütlenme sorununda sürüncemede bıraktığı gibi nedenlerle oportünist olduğu şeklinde eleştiriyorduk. Diğer arkadaşlar da geliyorlardı, konuşuyorduk, tartışıyorduk bu konuları. Bu tartışma ve şekillenmenin içinde o dönem için Mahir Çayan, Münir Ramazan Aktolga, İrfan Uçar, Zafer Kutlu, Sebahattin Kurt, Hüdai Arıkan, Hüseyin Cevahir, Ziya Yılmaz, İsmet Öztürk, İlhami Aras, Mustafa Kaçaroğlu, Sina Çiladır, Bingöl Erdumlu, Oğuz Etçi ve beni sayabiliriz.

Silahlı propaganda anlayışının esas olarak THKP-C'de hakim olmaya başladığı süreç 1970 yılı başıdır."

O dönem, ağırlıklı olarak, uzun vadeli silahlı mücadeleye dönük yapılanma ve bununla ilgili olarak pratikte ne yapılabileceği konusunda düşünülmeye başlanmıştır.[1]

Bu nedenle, uzun vadeli bir mücadeleye hazırlık için o zamandan itibaren, TDGF'nin silahlarından ayrı olarak silah temin edilerek, zulaya atılmakta, ekonomik güce göre mekanlar yaratılmaktadır.

SBF-TKP grubuna bağlı kadrolar, zaman zaman SBF ve BYYO'nün altındaki kalorifer dairesinde bulunan uzun koridorda, zaman zaman ODTÜ'nün Eymir Gölü çevresindeki boş arazide tabanca ile atış talimi yapar.[2]

SBF-TKP'nin İlk Eylemi

Mustafa Kemal Kaçaroğlu'nun dediğine göre, "AID olayı, artık silahlı mücadele fikrinin, sorunun silahlı mücadele dışında çözülemeyeceği düşüncesinin devrimci saflarda egemen olduğu döneme rastlar. AID olayı, o dönem, Komer'in arabasının yakılmasından sonra Türkiye'nin en büyük sansasyon yaratan sabotaj olayıdır. Özellikle, ABD emperyalizmine karşı yapılan en etkili, en ciddi eylemlerden biri olarak değerlendirebiliriz.

AID olayına Samsun'da iken karar verilmişti. SBF-TKP'nin, kendisini, TDGF içerisinde kabul ettirme, belirleyici olma ve örgütlü bir davranış gösterme planıdır bu eylem."

Yapılan araştırmalar sonunda, eylem yapmak için en uygun yer olarak AID'in Eskişehir yolu üzerinde bulunan malzeme deposu seçilir. Eylemin nasıl yapılacağı ve kimlerin katılabileceği, nerelerde saklanılacağı konusunda planlar ve hazırlıklar yapılır. Hatta, AİTİA öğrencisi İhsan Karcı'nın otomobiliyle Ankara'nın çeşitli bölgelerinde, Amerikan işyerleri hakkında keşiflerde bulunulur. Eylemin tarihi olarak, 29 Nisan 1960 olaylarının onuncu yıldönümü törenlerinin yapıldığı gün uygun görülür. Mustafa Kemal Kaçaroğlu, olaya katılanlar hakkında şunu anlatmıştır, "'Mahir de bu eyleme katılacaktı. Fakat, olayın içerisinde olan arkadaşlar, 'Dövüşen, kavga eden ve bu işleri yapabilecek çok arkadaşımız var, ama teorik-ideolojik mücadeleyi üstlenecek, bu konuda sözcü olabilecek yetenekli arkadaşlarımızın sayısı çok az. Bu nedenle senin bu eyleme katılmanı istemiyoruz' diyerek, Mahir'in ısrarlarına rağmen, onu bu eyleme katmadılar."

AID eylemine doğrudan katılması önlenen bir diğer kişi de Kamil Dede'dir. Kamil Dede, eşi o sıra doğum yapmak üzere olduğu için kendisine sadece iki bidon benzin bulma görevi verilerek eyleme katılması önlenir. Kamil Dede, iki bidon benzini temin ederek eyleme katılacak olan arkadaşlarına verir. Eylemi yapacak kadro, bir gün önceden giderek ODTÜ yurtlarında kalmaya başlar.

28 Nisan günü, SBF-TKP kadrosu, Saat 04.30 civarında, Gaziosmanpaşa semtinden düz kontak yaparak kaçırdıkları Anadol marka otomobille, Ankara-Konya asfaltı üzerinde, kentin 9 kilometre uzaklığında, Balgat civarında bulunan AID'in bulunduğu bölgeye hareket ederler. Fakat, otomobilin benzini yarı yolda biter. Yürüyerek, Amerikan Yardım Deposunu'nun bulunduğu bölgeye gelen ve üzerlerinde Amerikalılara ait gocuklar bulunan bir grup, çevreleyen tel örgüleri keserek içeri girdikten sonra bir kısmı, kendilerine engel olmak isteyen bekçiye ateş ederken, bir kısmı da, iki bidon benzini, binanın önünde bulunan iki vasıta ile jeneratörün üstüne dökerek ateşe verirler. İçinde giyim eşyası ile kırtasiye bulunan iki kamyon ile jeneratör yanmaya başladıktan sonra gençler, geldikleri yoldan depodan çıkarlar. Gece bekçisi, silahı olmadığı halde gençleri takip etmek ister, fakat tekrar ateş edilmesi üzerine vazgeçer.

AID deposunu yakan grup, hızla yürüyerek ODTÜ'ye gelir. ODTÜ'de kendilerini, eylemden haberleri olan İrfan Uçar ve Yusuf Arslan karşılayarak, yurtlara götürür. O geceyi güven içerisinde geçiren ekip, ertesi sabah, 29 Nisan için TDGF tarafından düzenlenen mitinge katılırlar. Daha sonra SBF'ye gelerek, yaptıkları eylemi radyodan dinlerken, eylemlerinin istedikleri sansasyonu yarattığını görürler.

Eylemde kullanılan otomobil, daha sonra, araştırma yapan emniyet mensupları tarafından, ODTÜ civarında, Karakusunlar Köyü hudutları içerisinde bulunur. Olay yerine gelen güvenlik kuvvetleri derhal soruşturmaya başlar. Olay yerine gelen MİT ve Siyasi Polis'e mensup ekipler de incelemelerde bulunurlar. Polis şefleri, terkedilen arabanın üzerinde bulunan parmak izlerini alırlar. Siyasi Polis, Amerikan Yardım Heyetine ait depoya yapılan sabotaj hareketinin, Filistinli El-Fateh teşkilatına mensup kimseler tarafından gerçekleştirilebileceği üzerinde de durmaktadır. Bu olay üzerine, İçişleri Bakanı Menteşeoğlu'nun başkanlığında, güvenlik müdür ve şeflerinin katılımıyla yapılan toplantı aralıksız 6,5 saat sürer ve saat 20.30'da sona erer.[1]

SBF-TKP olarak adlandırılan kadronun iradesiyle yapılan bu eylem, 1971 yılında, Mahir tarafından, "THKC'nin ilk eylemi olarak, THKC'nin 1 No'lu Bülteni'ne koyulmak" istenir, ama Oktay Etiman, o sıra, bir olay dolayısıyla tutuklu bulunan Mustafa Kaçaroğlu, Mahir Sayın ve İlhami Aras'ın güç durumda kalabileceğini, bültene yazılmasının doğru olmayacağım söyler. Mahir de bunu dikkate alarak, THKC'nin ilk eylemi diye düşündüğü bu olaya, hazırlanan bültende yer vermez.

Eylemi yapan kadroya, ODTÜ yurtlarında lojistik destek sağlayanlardan Yusuf Arslan, yapılan bir ihbar üzerine, emniyet güçleri tarafından, 7 Mayıs 1970 Perşembe gecesi, ODTÜ'nün şehirden üniversiteye öğrenci taşıyan otobüslerinde yapılan aramada, Barabellum bir tabanca ve 9 mermi ile yakalanır.[2]

29 Nisan Olaylarının Onuncu Yıldönümü

TDGF'nin yayın organı İleri dergisinde, 29 Nisan 1970 günü yapılan anma töreni için şu değerlendirme yapılmıştır, "28-29 Nisan 1960'da gençler ülke çıkarlarını Amerikan emperyalizmine peşkeş çeken gerici faşist DP iktidarına karşı aktif mücadeleye girmişlerdi. Ancak faşist DP iktidarına karşı verdikleri mücadelenin bağımsızlık ve demokrasi uğruna mücadele olduğunun açık olarak bilincinde değillerdi. Bugün ise 1961 Anayasası ile gelişen nispi özgürlük ortamı sayesinde gazete, dergi ve diğer yayın yollarıyla proleter devrimci düşünce geniş devrimci çevreleri etkilemiş ve bugünkü mücadele bilinçli bir şekilde Amerikan emperyalizmi, işbirlikçi sermaye ve feodal mütegallibeye karşı yöneltilmiştir. Bu da en devrimci çizginin, proleter devrimci çizginin mücadeleye ışık tutması sayesinde olmuştur.

Gelişen ikinci milli kurtuluş savaşımızın en ön safında yer alan gençliğe karşı, tertiplerin en alçakçası yöneltilmektedir. Önce faşistler

üniversiteye saldırtıldı. Daha sonra üniversiteler kapatılmak istendi. Amaç gençliğin en onurlu günlerinden birisi olan 29 Nisan'ın 10. yılının gerektiği gibi anılmasını önlemekti. Ancak bunu çok iyi sezen devrimciler üniversitelerde etkinliklerini artırdılar ve buraları açık tutmak için çalıştılar. İşbirlikçi iktidar Hacettepe Üniversitesini ve birkaç fakülteyi kapattırabildi ancak.

Bu oyunu iyi sezen TDGF bütün devrimci örgütleri biraraya topladı. Ve onlara 29 Nisan'ın onuncu yılını layıkı ile anmamız gerektiğini anlattı. Politik durumu da değerlendiren TDGF bir yandan devrimci örgütleri bir araya toplarken, diğer yandan da politik çalışmalar yapıyor ve 29 Nisan'ın 10. yılını anma hazırlıklarını sürdürüyordu. Dev-Genç militanları bastıkları üç çeşit afişle bütün Ankara'yı donattılar. Polisler afişleri söküyor, militanlar bunları yeniden yapıştırıyordu. Ayrıca 100.000 bildiri ve çağrı Ankara'nın çeşitli yerlerine dağıtıldı.

Bu arada SDDF bazı gerekçeler ileri sürerek mitinge katılmayacaklarını açıkladı. Dev-Genç, SDDF'yi mitinge katabilmek için elinden gelen bütün çabayı gösterdi.

28 Nisan sabahından itibaren ise devrimci gençler Zafer Anıtında nöbet tutmaya başladılar. Bir çok öğretmen, subay, memur ve bazı milli kurtuluşçu parlamenterler de nöbet tuttu. 29 Nisan günü bütün okullarda yapılan forumlardan sonra gençler, Zafer Anıtını doldurdular. Saat 15.00'de İstiklal Marşı ve saygı duruşu ile tören başladı. İlk konuşmayı Dev-Genç Istanbul Bölge Yürütme Kurulundan Celal Doğan yaptı. Daha sonra ODTÜ Öğrenci Birliği Başkanı Erhan Erdoğmuş, Seyhan Erdoğdu, TÖS adına Mehmet Üner, TMGT Başkanı Kazım Kolcuoğlu, Muammer Aksoy, Suphi Karaman, TDGF Genel Başkanı Atilla Sarp ve İlhan Selçuk konuştular.

Konuşmalar yapılırken meydan hınca hınç doluydu. Konuşmalardan sonra binlerce devrimci, bağımsızlık andı içti ve toplu halde SBF'ye gitmek için harekete geçildi. Ne var ki, işbirlikçi iktidar bu kez devrimci gençliğin karşısına Türk askerini çıkartmıştı. Amaç ordu ile gençliği karşı karşıya getirmekti. Ama devrimciler bu oyuna gelmediler ve askerle çatışmadılar. O sırada, 'Ordu Gençlik Elele Milli Cephede' sloganı Kızılay'ı inletiyordu. Gençler geri döndüler ve Siyasal Bilgiler Fakültesine Sıhhıye istikametinden ilerlediler. 29 Nisan'ın 10. yılının anma toplantısında tesadüfen olay çıkmamıştı."[1]

SBF ve BYYO Yurtları Aranıyor

Emniyet güçleri, 29 Nisan günü, ODTÜ civarında terkedilen otomobilin üzerinde buldukları parmak izlerinden, AID olayını ya-

panlardan birinin Oktay Etiman olduğunu tesbit eder. Ayrıca, olayın faillerinden birisi olan Yusuf Arslan da yakalanmıştır. Emniyet güçleri için şimdi iş, Oktay Etiman'ı yakalamaktır.

16 Mayıs gecesi, Oktay Etiman, İlhami Aras, Kamil Dede, Oğuz Etçi, Siverekli Mahmut ve bir kaç kişi daha, SBF'nin öğrenci derneğinde oturmuş sohbet etmektedirler. Bir ara telefon çalar. Siverekli Mahmut, telefonu alarak, konuşmaya başlar.

Telefonun polisten geldiğini anlayan Oktay Etiman, telefonu Siverekli Mahmut'un elinden alarak, kendisi konuşmaya başlar ve karşıdakine aklına gelen bütün küfürleri savurur. Polis tarafından arandığını bilmediği için, adını da söyler. Böylece, Oktay'ın SBF yurdunda olduğu kesinlik kazanır.

O sırada, diğer bir ilginç gelişme ise, siyasi iktidarın, öğrenci hareketleri üzerine polisi değil, daha çok askeri sevketmesidir. Çünkü, öğrenciler, polisle her karşılaştıklarında çatışma çıkmakta, herhangi bir olayda askerle karşı karşıya gelindiğinde ise askere saldırılmamakta, hatta sevgi gösterilerinde bulunulmaktadır.

Bunu fırsat bilen siyasi iktidar, kamuoyunda yoğun tepkilerle karşılaşmamak ve mutlaka çatışma çıkacağından emin olduğu için polisi sokmaya cesaret edemediği üniversitelere, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın, "Askerleri Kanunsuzluğa Karşı İtaatsizliğe Teşvik" suçundan haklarında gıyabi tevkif kararı bulunanların yakalanması için çıkarttığı arama kararıyla, 17 Mayıs 1970 Pazar günü, sabaha karşı saat 03.35'te 1.500 kadar jandarma, toplum polisi ve sivil polis ile 100 sivil kadın polisi gönderir.

SBF Yurdunun arandığı sırada, saat 05.30'da İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu, beraberinde Ankara Valisi Ömer Naci Bozkurt ve Ankara Emniyet Müdürü İbrahim Ural, olduğu halde arama mahalline gelerek, toplum polisinin çekilmesini, sadece jandarmanın bir süre daha kalmasını söyler.

1 saat 20 dakika süren arama sırasında, öğrencilerle toplum polisi arasında şişe, taş, silah ve gözyaşartıcı bombaların kullanıldığı bir çatışma çıkar. Polislerle öğrenciler arasındaki çatışma, askeri birlikler tarafından önlenir. Bu sırada çıkan kargaşalığı fırsat bilen İlhami Aras, gözaltında bulunduğu polis arabasından atlayarak, kaçar. Aramada 86 kişi gözaltına alınır. Gözaltına alınanlardan, hakkında askeri mahkemece gıyabi tutuklama kararı bulunan Sabahattin Kurt tutuklanarak Mamak Askeri Cezaevine gönderilir. Ayrıca yapılan aramalar sonunda haklarında gıyabi tevkif kararı bulunan Mehmet Demir, Gani Altıntaş, Kamer Dünya, Mehmet Ali Kabakoğlu, Mehmet Özdemir, Oktay Eti-

man ve İçel Yurdunu bastığı, ayrıca Adalet Gazetesi muhabirini dövdüğü gerekçesiyle DTCF öğrencisi Selçuk Şahin Polat tutuklanır.

Olaylar yatıştıktan sonra SBF Dekanı Prof. İlhan Unat, yurda gelerek öğrencileri sakinleştirmiş ve öğrencilerin soruları üzerine, polisi çağırmadığını bildirerek, 'bir arama yapılacağından bilgim yoktu, haber vermediler' demiştir. SBF öğrencileri, aynı gün bir forum düzenleyerek, "Bağımsızlık Andı" içer.[1]

20 Mayıs 1970 Çarşamba günü, bir basın toplantısı düzenleyen Ankara Emniyet Müdürü Ömer Naci Bozkurt, AID deposuna yapılan sabotajın iki failinin yakalandığını, altı sanığın da kimliklerinin tesbit edilerek arandığını açıklamıştır. Ankara Emniyet Müdürü Ömer Naci Bozkurt'un bu konuda basına yaptığı açıklama özetle şöyledir:

"Balgat'taki Amerikan Yardım Teşkilatı deposuna yapılan sabotajdan sonra, olay yerine 500 metre mesafede 06 AT 006 plakalı Anadol marka bir otomobil terkedilmiş halde bulunmuştur. Yapılan incelemede otomobilin çalıntı olduğu anlaşılmıştır. Otomobil üzerinde yapılan teknik soruşturma sonunda bazı parmak izleri tesbit edilmiştir.

SBF Öğrenci Yurduna geçen Pazar sabahı yapılan polis ve jandarma baskınında, başka bir suçtan sanık olarak aranılan SBF İkinci sınıf öğrencisi Oktay Etiman da yakalanmıştır. Oktay Etiman'ın alınan parmak izinin, AID deposu yakınında bulunan otomobildeki parmak izi ile aynı olduğu görülmüş ve Oktay Etiman bu yönden sorguya çekilmiştir. Oktay Etiman'ın sorgusunda olayı bütün ayrıntıları ile anlattığı belirtilmiştir.

Ömer Naci Bozkurt, yaptığı açıklamada, bu sanıklardan Yusuf Aslan'ın da daha önce başka bir suçtan yakalanarak Yenimahalle Adliyesince tutuklandığını, öteki sanıkların da yakalanmasına çalışıldığını bildirir.[2]

"Bir Öğreniyoruz ki, Olayı Bizimkiler Yapmış"

SBF ve BYYO yurtlarının güvenlik güçlerince aranmasından 4 gün sonra, BYYO yurdunda üzücü bir olay meydana gelir. Hukuk Fakültesi 3. sınıf öğrencisi Antakyalı Mustafa Şefik Kuseyrioğlu, arkadaşı Nejat Arun ile öğrenci temsilciliği odasında nöbet tuttuğu sırada silahla şakalaşırlarken 22 Mayıs 1970 Cuma günü gecesi, saat 21.15'te Nejat Arun'un silahından çıkan kaza kurşunu sonucunda ölür.

Mustafa Kuseyrioğlu'nun Nejat Arun'un silahından çıkan kaza kurşunu sonucu öldüğünü öğrenen, aralarında Mahir Çayan'ın da bulunduğu bir grup, olay yerine gelen polis ekiplerini okula sokmaz ve

gelen ambulansı geri çevirerek cesedi vermezler. Saat 23.00'de SBF Öğrenci Derneği temsilcileri, megafonla, fakülte önünde toplanan öğrencilere şu yayını yapar: "Cinayeti faşistler tertiplemiştir (...) Bunlar Site Yurdu'nda barınmaktadırlar. Polis bunları bilmektedir, ama yakalayamayacaktır."[1]

Bu sırada okula gelen Emniyet Birinci Şube Müdürü Altan Ünal'ı gören öğrenciler, "Katil Altan Defol, Altan'ı Bize Verin" şeklinde bağırarak, döverler ve silahını alırlar. Altan Ünal'ı kurtarmaya çalışan BYYO müdürü Prof. Muammer Aksoy'un da bu saldırılar sırasında burnu kırılır.

Birinci Şube Müdürü Altan Ünal, ertesi gün düzenlediği basın toplantısında, "Sayın Dekan görevim başında bana saldıran öğrencilerden tabancamı alıp iade ettirmelidir" diyerek, sözlerine şunları eklemiştir, "Ne yapalım. Kendi okulumuzda dövüldük. Kendi okulumda tecavüze uğrayacağımı düşünmedim. Bana ilk yumruğu Sosyal Hizmetler Akademisinde okuyan ve SBF yurdunda kalan Sinan Kazım Özüdoğru attı. Cinayetten sonra olay yerine İkinci Şube Müdürü, Toplum Zabıtası Müdürü ile birlikte gittik. İçerde savcı soruşturma yapıyordu. Ben, bu işte bir bit yeniği var. Bu iş öyle komando işi değil, dedim."[2]

Mustafa Şefik Kuseyrioğlu'nun ölüm haberini alan ve arkadaşı Nejat Arun'un silahından çıkan kurşunla kaza sonucu öldüğünden haberdar olan az sayıdaki insan, olayın kaza olduğunu gizler ve en yakın çevreleri dahil olmak üzere herkese bu işi komandoların yaptığı bir saldırı sonucu olduğunu söylerler. Uzun bir zaman süresi içinde de buna inandırırlar.

Önlem olarak ilk önce, olayı bilen BYYO bekçisini, köyüne gönderirler. Mustafa Kuseyrioğlu'nun cesedi, olaydan ortalama 12 saat sonra polise teslim edilir.[3]

TDGF, AÜ-ÖB, ODTÜ-ÖB, HÜ-ÖB, SBF-ÖD, HFTC ile BYYO-ÖD'nin katıldığı basın toplantısında konuşan TDGF Başkanı Atilla Sarp, iktidara, polise ve Ankara Savcılığına güvenleri kalmadığını iddia ederek, katilleri bulmak için tahkikat komisyonu kurduklarını açıklar. BYYO-ÖD yöneticisi Aktan İnce de, "Katilleri yakaladıktan sonra cezalarını biz kendimiz vereceğiz" demiştir.[4]

TDGF, cinayetin failinin AİTİA-ÖD Başkanı Muhsin Akdeniz olduğunu, söyler.[5]

TDGF Genel Başkanı Atilla Sarp, bu olay hakkında şunları anlatmıştır: "Kuseyri'nin vurulduğunu ya radyodan, ya da bir arkadaşımdan duydum. Kuseyrioğlu, BYYO'ndan Nejat Arun diye bir

arkadaşıyla tabancayla şakalaşırken vurulmuş ve anında ölmüş. Nejat, panik içinde kantine gelerek, 'Ben Kuseyrioğlu'nu vurdum' diyor. Bunu hemen orada susturuyorlar. BYYO'ndaki bu grubu daha çok Aktan İnce Grubu diye adlandırıyorduk. Kuseyri de, Nejat da o grubun içindeydi. Bunlar birbiriyle arkadaş. Doğu'ya daha çok yakındılar. Bunlar olayı kapatıyorlar. Bize de kapalısını anlattılar.

TDGF Ankara Bölge Yürütme Kurulu başkanı da o zaman Hüseyin Onur'du. Hüseyin Onur'a olayı sordum. Hüseyin de olayın gerçek yönünü anlatmıyor. 'Biri geldi vurdu. Kimin vurduğunu bilmiyoruz. Kaçmış, gitmiş' diyor.

TDGF Genel Başkanı olarak, basına bir açıklama yaparak, olayı faşistlerin yaptığını söylüyoruz ve bir protesto yürüyüşü yapıyoruz. Bir öğreniyoruz ki, olayı bizimkiler yapmış. Bu durumda aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık örneği kararsızlık içinde, olayın gerçek yüzünü gizlemek durumunda kaldık. Olayı anında öğrenseydim, doğrusunu anlatırdım. Çünkü, aynı böyle başka bir olay daha olmuştu daha önce. Yaşar Serpil olayı vardır. Bizim arkadaşımız. Bir içki masasında vuruldu. Yüksek Öğretmen Okulu Öğrenci Derneği başkanı olan arkadaşımız, basına hemen bir açıklama yaparak, 'Polis bir arkadaşımızı vurdu' diyor. Olayı duydum ve hemen olay yerine geldim. Bir soruşturma yaptım. 'Bu olay kazaen bir arkadaşımız tarafından olmuştur' diye açıklama yaptım.

Kuseyrioğlu olayında şöyle ilginç bir yan var. Bakanlar Kurulu'nun olaydan 1 saat içinde haberi oluyor. Ve görevlilere, 'Hiç ellemeyin, hiç uyandırmayın' diye Bakanlar Kurulu kararı çıkartıyor. Emniyet, olayın gerçeğini biliyor, fakat açıklama yapmıyor. Muammer Aksoy, BYYO Dekanıydı. Onun da haberi yok. Onu da kandırmışlar. Bizim de hatamız var, ama kitle psikolojisi. Ben olayın gerçek yönünü öğrendiğimde, ok yaydan çıkmıştı."

Olayın gerçek yönünü bilmeyen devrimci kuruluşlar başta olmak üzere şiddet olaylarına karşı olan tüm kurum ve kişiler, bütün duyarlılıklarıyla bu olaya yoğun tepki gösterir.

23 Mayıs 1970 Cumartesi günü, Kuseyrioğlu için Hukuk Fakültesi önünde cenaze töreni yapılır. Cenaze eller üzerinde Kızılay'dan Zafer Anıtına kadar getirilir. Gençler burada, Bağımsızlık Andını içtikten sonra İstiklal Marşı'nı söylerler. Burada yapılan konuşmalardan sonra cenaze Kuseyrioğlu'nun babasına teslim edilmiş ve bir ambulansla istasyona götürülmüştür.

Ankara Hukuk Fakültesi Genel Kurulu, aynı gün yaptığı toplantı sonunda, "Anayasaya Saygı ve Üniversite Özerkliği Yürüyüşü" dü-

zenlenmesine ve buna katılmaları için Türkiye'deki tüm üniversitelere çağrıda bulunulmasına karar verir. Ayrıca, 23 Mayıs gününden başlayarak üç gün süreyle fakültede yas ilan edilir.

Bu sırada, MTTB ikinci başkanı Tünaydın Demircioğlu ile Hür Düşünce Kulüpleri Federasyonu Başkanı Adnan Mutlu, düzenledikleri ortak basın toplantısında, "Kuseyri'nin arkadaşları tarafından öldürüldüğünü" iddia eder.[6]

27 Mayıs'ın Onuncu Yıldönümü

26 Mayıs'ı 27 Mayıs'a bağlayan gece SBF, Hukuk, Eğitim Fakülteleri ile BYYO ve ODTÜ'lü bazı öğrenciler, 27 Mayıs'ın onuncu yıldönümünde ve "hareket saatinde" SBF'den hareketle, ellerinde meşalelerle marşlar söyleyerek Cemal Gürsel Meydanına kadar gelmiş, Atatürk Anıtına çelenk koyduktan sonra devrim şehitleri için iki dakikalık saygı duruşunda bulunmuşlardır. TDGF Başkanı Atilla Sarp'la burada marşlar söyleyen gençler, 27 Mayıs 1960'da gençliğin aynı mücadelesine devam ettiğini belirtmişler, Ordu Evinin önünde bekleyen askerlere tezahürat yapmışlardır.

"Bağımsız Türkiye - Kahrolsun İktidar" diye bağıran gençlerin, Kızılay Meydanı'ndan geçmesine polis engel olmuş, gençler, bunun üzerine Mithatpaşa Caddesinden geçerek, SBF'ye dönmüşlerdir. Gençler, daha sonra, Hukuk Fakültesi önünde toplanarak, "Mustafa Kuseyri'nin katillerini istiyoruz" diye bağırmış, öldürülen arkadaşları için saygı duruşunda bulunmuşlardır.[1]

28 Mayıs 1970 Perşembe günü, Hukuk Fakültesi'nde Mustafa Şefik Kuseyrioğlu için bir anma toplantısı düzenlenir. Toplantıda Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Uğur Alacakaptan, BYYO Müdürü Prof. Muammer Aksoy, TDGF Genel Başkanı Atilla Sarp, Hukuk Fakültesi profesörlerinden Erol Canser ve asistanlarından Uğur Mumcu, konuşma yapar.[2]

"Cunta Söylentileri"

25 Mayıs 1970 Pazartesi günü, "Ankara'yı basma planı"nın ele geçirildiği söyleniyordu. Bu davranışa, "J" operasyonu adı takılmıştı, iki jandarma subayı da tutuklanmıştı. Plan, Ekrem Acuner'e aitti. "Öte yandan cuntasal devinimler, yüksek düzeydeki yöneticiler için söylenti olmaktan çıkmıştır."[1]

27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı'ndan iki gün önce böyle bir olayın olması anlamlıdır. Gözaltına alınanlardan emekli albay

Yaşar Başaran, 22 Şubat 1962 ve 21 Mayıs 1963'te Talat Aydemir ile birlikte ihtilale kalkışan birisidir. Diğeri ise Muvazzaf Jandarma Albay Memduh Çelen'dir. Subaylar 23 Mayıs Cumartesi günü, "subayları ihtilale teşvik" iddiasıyla gözaltına alınmıştır. Bu olaydan hemen sonra, subayların başka birlikleri ziyaret etmesi yasaklanır.[2]

28 Mayıs 1970 Perşembe günü, MGK, bir toplantı yapar. Toplantıdan hemen sonra bir açıklama yapan Başbakan Süleyman Demirel, "askeri müdahale fikrinin gülünç olduğunu" söyler.[3]

31 Mayıs 1970 Pazar günü, TİP Genel Yönetim Kurulu, yaptığı toplantıda, iç ve dış politika üzerinde durur ve MYK'nın hazırladığı raporu görüşür. Raporda, "İç politika" bölümünde özellikle, "Cunta" ihtimali üzerinde durulmakta, Yahya Han formülü ve Yunanistan örneğine değinilerek, "Egemen sınıflar, politik temsilcilerini harcayıp değiştirebildikleri gibi, yeni bir takım kombinezonlara da girebilirler. Hatta başları sıkışırsa (nizan ve asayiş) adına bir askeri cuntanın eline iktidarı açıkca verebilirler de" denilmektedir. Raporun, Cunta söylentileriyle ilgili bölümünde şu hususlar yer almaktadır:

"Cunta söylentileri son günlerde günün konusu haline gelmiştir. Askeri şahıslar arasında yapılan 1-2 tutuklama ve Genelkurmay Başkanının konuyla ilgili açıklaması bu söylentileri doğrular gibidir. Ama yapılan tutuklamalar ve açıklama diğer muhtemel teşebbüslere bir ihtar niteliği de taşıyabilir.

Orduda farklı politik eğilimle, çeşitli gruplaşmalar bulunması muhtemel ve olağandır. Temel meselelerini çözüm yoluna oturtamamış bir toplumda, durumun ordu içinde yansıması da normaldir. Açıktır ki, 27 Mayıs 1960'tan bu yana ordu politika ile ilgisini kesmemiştir. Milli Güvenlik kurulu bu ilişkiye açıklık ve resmiyet vermiştir. Buna rağmen, bir askeri hareket, Cunta söylentilerinin sürüp gitmesi, ordu içinde bu resmi ilişki ve etkileme kanalıyla yetinmeyen, memleket politikasını daha doğrudan ve daha zecri şekilde etkileme isteğinde olan eğilimlerin varlığının bir emaresi sayılabilir."

Bu etkilenmenin "Sağ" veya "Sol" hareket şeklinde olabileceği raporda izah edildikten sonra, "Sağ"ın daha muhtemel olduğu kanaatine varılmakta, "Bunun gerçekleşmesi için açık bir hükümet darbesine de lüzum yoktur" denilerek, "Yahya Han" formülü anlatılmakta MGK'nun tutumu üzerinde durularak, şöyle denilmektedir:

"Anayasaya göre hükümete milli güvenlikle ilgili konularda yardımcı nitelikte bir kurul olan Milli Güvenlik Kurulu'nun bu çizgiyi aşıp, ilk defa olarak gençlik hareketleri konusunda ve bu hareketlere karşı cephe alan bildiri yayınlaması bunun bir belirtisidir."[4]

1 Haziran günü Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, sabahleyin saat 10.00'da CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'yü Çankaya Köşküne davet ederek, son siyasi gelişmeler üzerinde iki saat süren bir görüşme yapar.[5]

Anayasaya Saygı Yürüyüşü

Devrimci hareketlere, devrimci ve özerk kuruluşlara karşı saldırıları, Anayasayı tahribe yönelik hareketleri ve iktidarın tutumunu protesto amacıyla 1 Haziran 1970 Pazartesi günü Ankara'da yapılan, "Anayasaya Saygı" yürüyüşüne onbinlerce kişi katılır. Yürüyüşte Ankara, İstanbul, Ege Üniversitesine mensup öğretim üyeleri, Ankara Üniversitesi rektör vekili, dekanlar, Hacettepe, ODTÜ, Veteriner, Ziraat, Gazi Eğitim Enstitüsü Fakülteleri, TDGF, SDDF, SGÖ, Öğretmen sendikaları, devrimci liseliler ile diğer kuruluş temsilci ve mensupları ile halk bulunur. Ankara Hukuk Fakültesi önünde toplanan gruplar saat 14.30'da başta akademik kıyafetlerini giymiş olarak yer alan Ankara Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Uğur Alacakaptan, İstanbul Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Orhan Aldıkaçtı, Hacettepe Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Nusret Fişek, ODTÜ Rektör Vekili Prof. Erdal İnönü ve SBF Dekanı Prof. İlhan Unat olmak üzere, İstanbul'dan gelen Prof. Tarık Zafer Tunaya, Aytekin Ataay, Ümit Doğanay, Murat Sarıca ve yüzlerce öğretim üyesi olduğu halde Kızılay istikametinde yürüyüşe geçer. Yürüyüşe katılanlar, Kurtuluş Alanı, Kızılay, Maltepe ve Tandoğan yolunu izleyerek Anıt-Kabir'e gelir. Anıt-Kabir'de Ata'nın huzurunda saygı duruşunda bulunur ve bağımsızlık andı içtikten sonra gruplar halinde dağılırlar.[1]

İşkence İddiası

AID deposunu yakmakla suçlanan ve aranan SBF Öğrenci Derneği Başkanı Hüseyin Cevahir, SBF Genel Kurul Başkanı İlhami Aras, SBF Denetim Kurulu Başkanı Mustafa Kaçaroğlu, SBF Öğrenci Derneği Yazmanı Kamil Dede, ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü Başkanı ve Dev-Genç üyesi İrfan Uçar, Dev-Genç üyesi Nurettin Öztürk ve ODTÜ öğrencisi Yusuf Aslan, birlikte imzalayarak 9 Haziran 1970 Salı günü, Ankara Savcılığına gönderdikleri ortak bir yazıda, halen Türkiye'nin çeşitli yerlerinde halk için, "emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı mücadele ettiklerini" ifade etmişler ve "polisin eline geçtikleri takdirde, faili meçhul bir çok suçun kendi üzerlerine yıkılacağını, işkenceci po-

lisin eline geçmek istemediklerini" belirterek şöyle demişlerdir, "Polis Oktay Etiman'ı çarmıha gererek elektrik cereyanı vermiş, falakaya yatırmış, akla gelmeyen bir sürü işkence yapmıştır. AID deposunu yakmakla suçlanan bizler, mahkeme günü bağımsızlığına yüzde yüz inandığımız şerefli Türk hakimine teslim olacağız."[1]

"Hava Kuvvetleri Proleter Devrimci Örgütü"

Hava Yüzbaşı Orhan Savaşçı'nın, Ankara, Istanbul, İzmir ve Merzifon'da bulunan askeri birlikler içerisinde havacı subaylarla kurduğu ilişkiler çerçevesinde ortaya çıkan grupların, merkezi bir organizasyona dönüştürülmesi amacıyla, Ankara Küçükesat Büklüm Sokak Çam Apartmanında, "Haziran 1970 ayı içerisinde bir gün (...) toplanılmıştır. Bu toplantıya: Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, Hv. Tğm. Mehmet Alkaya, Hv. Ütğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu, Hv. Tğm. Nevzat Yücel, Hv. Ütğm. Uğur Taylan, Hv. Tğm. Mazhar Ataç, Hv. Tğm. Mustafa Şahin, Hv. Yzb. Güner Durlanık, Hv. Tğm. Cengiz Solak, Hv. Tğm. Saffet Alp, Hv. Yzb. Güven Aktan, Hv. Tğm. Kemal Berişler, Hv. Ütğm. Tayfun Orçun, Hv. Ütğm. Tevfik Işık Çeviker katılmışlar, yapılan müzakereler sonucunda Saffet Alp ve Nevzat Yücel tarafından hazırlanan örgüt tüzük tasarısı kabul edilmiştir.

İştirak eden bütün üyelerin kabulüyle örgüt adı, 'Hava Kuvvetleri Proleter Devrimci Örgüt' olarak kararlaştırılmıştır."

"Bu toplantıda yapılan seçim sonucu Hava Kuvvetleri Proleter Devrimci Örgütü Askeri Merkez Komitesi'ne Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, Hv. Ütğm. Mustafa Şahin, Hv. Tğm. Nevzat Yücei seçilmiştir."[1]

"Yol Kavşağı"

SBF-TKP grubunun Karadeniz bölgesinde ve bazı askeri çevrelerle geliştirdikleri ilişkiler, kendilerini eski durumlarından çok daha iyi ve güçlü hissetmelerine neden olduğu gibi, kendi örgütlenmeleri konusunda da çok daha cesaretli adımlar atmalarına yol açar.

Mahir'in, sorumlu müdür olarak göründüğü ve Mete Ertekin'in söylediğine göre, Mahir'e ait olan "Yol Kavşağı" başlıklı yazıda, parti anlayışları ve partinin siyasi perspektifi özetle şöyle açıklanmıştır:

"Biz, emperyalizmin sömürü alanı olan Türkiye'de, siyasi düzeni Filipin demokrasiciliği olan Türkiye'de, proleter devrimci hareketin militanları olarak, proleter devrimci örgütü kurmakla ve mücadelemizi örgütlü olarak vermekle yükümlüyüz.

Bunu nasıl yapabiliriz? Proleteryadan vazgeçtik, toplumdaki (milli burjuvazi dahil) ulusal güçlerin hiç birinin kendi öz partisinin bulunmadığı bir siyasi ortamda proleteryanın öz siyasi örgütünü nasıl kuracağız? Besbelli ki, Filipin demokrasiciliğinin sınırlarını gerilere iterek ve Türkiye'nin gerçekten demokratik bir düzen doğrultusunda yol almasını sağlayarak. Bu durumda, örgüt uğruna mücadelemiz, demokrasi uğruna mücadeledir de; demokrasi uğruna mücadelemiz, proleter devrimci örgüt uğruna mücadeledir de.

Proleter devrimci örgüt, ancak çetin, çok yönlü gerici güçleri karış karış gerilere iterek verilen bir mücadele ile gerçekleşebilir. Bu bakımdan, 141. 142. maddeler gibi anti-demokratik kanunlar yürürlükte oldukça proleter devrimci örgütün kurulamayacağı, bu sebepten ötürü de böyle bir örgütü gerçekleştirme yolunda çabaların gereksiz olduğundaki görüş kesin olarak yanlıştır. Bu görüş, 141. ve 142. maddelerin kaldırılması uğruna mücadele (yani demokrasi uğruna mücadele) ile proleter devrimci örgütün gerçekleştirilmesi uğruna mücadele arasındaki diyalektik bağı hesaba katmamaktadır.

Proleter devrimci örgütün kurulması işini 141. ve 142. maddeler gibi anti-demokratik kanunların kaldırılacağı tarihe erteleyenler, üstü örtülü bir tarzda, demokrasinin proleteryanın örgütlü mücadelesiyle sağlanacak bir sonuç olmadığını ve Filipin demokrasiciliği sınırlarının aşılmasının proleteryanın sağındaki güçlerin örgütlü mücadelesiyle sağlanabileceğini söylemek istemektedirler. Böyle bir tutum, teslimiyetçi bir tutumdur. Türkiye'de kimse proleter devrimci hareketin önüne kırmızı halı serip, 'gel buyur, örgütünü kur' demeyecektir. Bu örgüt kurulacaksa, proleter devrimci hareketimizin verdiği başarılı demokrasi mücadelesi sonucu kurulacaktır."

"Evet, proleter devrimci örgüt kurulacaksa, bu, her şeyden önce, proleter devrimci hareketin verdiği demokrasi uğruna mücadele sonucu kurulacaktır. Biz, şu anda bu mücadeleyi Filipin demokrasiciliği şartlarında, saflarımızda devrimci dayanışma ve disiplin sağlayan bir örgütten yoksun olarak verme durumundayız. Oysa, besbelli ki, sözkonusu dayanışma ve disiplin olmaksızın gerektiği gibi mücadele edilemez. Bu bakımdan, örgütsüzlük, hareketimizin mutlaka koparılması gereken ayak bağıdır. Örgüt meselesi, birinci meselemizdir.

Denebilir ki, Türkiye'de şu anda devrimci hareket, birbiriyle gevşek bağları bulunan küçük feodal beyliklere bölünmüş durumdadır. Devrimci arkadaşların yüksek devrimci bilinç ve yetenekleri ve genel olarak bütün proleter devrimcileri arasında esen dayanışma, kardeşlik ve karşılıklı güven havası, bu feodal bölünmenin üstesinden ge-

lememektedir. Hiç şüphe yok ki, bu dağınıklık durumu hareketimizin en zayıf yanıdır" denilerek, bunun üstesinden nasıl gelineceği konusunda ise şu görüşlere yer verilmiştir, "Şu anda örgüt uğruna mücadelemizi, TİP'i gerçekten sosyalist bir yönetime kavuşturmak amacıyla, bu parti içindeki proleter devrimci grubu desteklemekle vermekteyiz."

Yazıda, Mihri Belli ve çevresi isim verilmeden, "Proleter devrimci hareketimizle oportünizmin çeşitleri arasındaki çatışmanın strateji ve taktikte ya da başka teorik konularda ufak tefek görüş ayrılıkları ya da kişisel nedenler yüzünden ortaya çıkan anlaşmazlıklar olarak yorumlayan ve kendilerine 'hizipler üstü ara bulucu' süsünü yakıştıran kimseler" olarak, değerlendirildikten sonra, "Biz, proleter devrimcileri örgüt meselesinin çözümünde tutum ve davranışımızı Türkiye'nin şu anda yol kavşağına varmış olduğunu gözönünde tutarak saptamaktayız. Ve her yurtsever, yurtseverlik sıfatına layık olmak için bu kavşakta yolunu doğru seçmekle yükümlüdür" denilerek, kendi içlerinde bir yol ayrımı olduğunu belirtmekte, taraflardan bunun netleştirmesi istenmektedir.[1]

"Milli Demokratik Devrim Özünde Bir Köylü Devrimidir"

"Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine" başlıklı yazısında Mahir, SBF-TKP grubunun bu dönem ideolojik temellerinin ne olduğunu özetle şöyle yansıtmıştır:

"Fidel-Guevera ve Küba Deneyi Karşısında Tavrımız" ve "Mao'nun Leninizm Hanesine Katkıları ve Yeni Oportünizm" alt başlığıyla, MDD teorisi dünya devrimci pratiği açısından özetle şöyle değerlendirilmiştir, "Biz Küba halkı bir halk savaşı vererek Milli Demokratik Devrimi yapıp sosyalizme geçmiştir diyoruz" denildikten sonra, "Mao Tse Tung'un marksizm-leninizm hazinesine katkıları sorunu bugün marksist çevrelerde tartışılan son derece önemli bir sorundur. Mao Tse Tung'un leninizm hazinesine kattıklarını ana hatları ile başlıca iki başlıkta toplayabiliriz.

1. Milli Demokratik Devrim Teorisi,
2. Proleter Kültür Devrimi.

Mao'nun bu iki katkısının özlerini ve temel unsurlarını Lenin'de de görmekteyiz. Fakat marksizm-leninizmin bu son derece önemli iki ilkesi, en mükemmel şekillerini Mao'nun siyasi pratiği içinde almışlardır."

"Mao Tse Tung'un yeni demokratik devrim teorisinin başlıca unsurları şunlardır:

1. Milli Demokratik Devrim özünde bir köylü devrimidir.
2. Milli Demokratik Devrimde halk savaşı zorunlu bir duraktır.
3. İdeolojik öncülük esastır.'
4. Milli Demokratik Devrim teorisi proleteryanın hegemonyasını içinde taşır."

Mahir, dünya devrimci pratiğini bu şekilde ele aldıktan sonra SBF-TKP grubunun MDD anlayışını, "Milli Demokratik Devrim Özünde Bir Köylü Devrimidir" alt başlığı ile özetle şöyle koymuştur, "Demokratik devrim programı köylülerin objektif taleplerine cevap veren en radikal programdır. (...) Milli Demokratik Devrimin özünde köylü devrimi olmasının doğal sonucu, sınıf mevzilenmesinde köylüler, devrimin temel gücünü teşkil ederler." Mahir, bunun nedenini şöyle açıklar, "Yarı sömürge ve sömürge ülkelerde, 1) İşçi sınıfının nicelik ve nitelik olarak gelişmiş kapitalist ülkelere kıyasla zayıf olması, 2) Şehirlerde emperyalizmin denetiminin çok kuvvetli olması gibi, başlıca iki ana nedenden dolayı Milli Demokratik Devrimin izleyeceği rota, kırlardan şehirlerin fethedilmesi rotasıdır."

Bundan sonrasının ne olacağını, "Halk Savaşı Milli Demokratik Devrimin Zorunlu Bir Durağıdır" diyerek belirten Mahir, nasıl olacağı konusunu ise şöyle açıklar, "Halk savaşının bir köylü savaşı olması gerçeği kırlardaki mücadeleyi ön plana çıkartmaktadır. Yani Milli Demokratik Devrim mücadelesinin ağırlık noktası kırlardır. Ayrıca bu milli kurtuluş savaşının başarıya erişmesinde askeri bir zorunluluktur da."

Bu zorunluluğu, Lin Piao'nun, "Yaşasın Halk Savaşının Zaferi" isimli kitabına dayanarak, Mahir, özetle şöyle açıklar, "Devrimcilerin kesin zafere doğru ilerliyebilecekleri devrimci üsler, ancak ve ancak kırlık bölgelerde kurulur.

Emperyalizmin denetiminin son derece zayıf olduğu kırlarda halk savaşı başlıca dört aşamadan geçer:

a) Gerilla savaşı; elde olanı koruma aşaması,

b) Gerilla üsleri kurma; elde olanı koruma aşaması,

c) Düzenli orduya geçiş; denge aşaması,

d) Düzenli ordu savaşı; karşı saldırıya geçiş aşaması (sonuç alma)

Halk savaşı teorisi kısaca budur. Görüldüğü gibi halk savaşında şehirlerin rolü ikincildir."

Fakat, Mahir, "ancak" diyerek, yazısına şöyle devam etmiştir, "Milli Demokratik Devrim mücadelesinde şehirlerin ikincil bir öneme sahip olması dolayısıyla devrimin temel gücünün işçiler değil, köylüler olması gerçeğinin doğal sonucu Milli Demokratik Devrimde işçi sınıfının önderliğinin, bir ideolojik öncülük olmasıdır."

"İdeolojik öncülük şudur; işçi sınıfının çok zayıf olduğu yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkede proleteryanın öz örgütünde yoksul köylülerin çoğunlukta olması ve bu örgütün işçi sınıfı adına Milli Demokratik Devrimde hegemonya kurmasıdır."

Mahir, "öz örgüt" dediği partiyi şöyle açıklamıştır, "Bizim partimiz ne milli cephe partisidir, ne de bizim partimizin komutanlığı küçük burjuva radikallerine aittir.

Biz, sosyalistlerin partisi, marksist bir partiyiz ve partimizin de eylem kılavuzu Kemalizm değil, bilimsel sosyalizmdir. Ve bu parti, milli cephenin ve halk ordusunun komutanı olduğu an işçi sınıfının ideolojik-politik-örgütsel ve askeri hegemonyası işte budur!"

Mahir, bu polemiklerin yapılmasına neden olan PDA'cı grubun görüşlerini, "Yeni oportünizmin 'Milli Demokratik Devrim' Teorisine göre" diyerek, şöyle özetlemiştir:

"1- Milli Demokratik Devrim özünde köylü devrimi değildir.

2- Devrimin temel gücü köylüler değil işçilerdir.

3- Belirleyici alan kırlar değil şehirlerdir.

4- Halk savaşı ile Cunta hareketleri aynı şeylerdir.

5- Hayır, işçi sınıfının önderliğini tayin eden üretici güçlerin gelişme seviyesidir.

6- Proleteryanın özörgütünde işçiler mutlak bir çoğunluğa sahip olmalıdır."

Mahir, o dönem, bu konudaki kendi anlayışlarını ise, "Mao'nun Yeni Demokratik Devrim Teorisine göre" diyerek, şöyle açıklamakta ve netleştirmektedir;

"1- Milli Demokratik Devrim özünde köylü bir devrimidir.

2- Devrim ordusunun temel gücü köylülerdir.

3- Belirleyici alan kırlardır.

4- Halk savaşı, köylü ordusunun kırlardan şehirleri fethetme savaşıdır.

5- İşçi sınıfının öncülüğünün objektif şartları Milli Demokratik Devrimde bölünmez bir bütün olarak mevcuttur.

6- Yarı-sömürge ve yarı-feodal ülkelerde, proleteryanın özörgütünde işçilerin çoğunlukta olması şart ve gerekli değildir. Hatta genellikle yoksul köylüler çoğunluktadır."[1]

"Karadeniz Bölgesi, Daha İleri Boyutta Bir Örgütlenmenin Olduğu Yerdi"

SBF-TKP grubu, sadece belli çalışmalar yapmak için değil, bazan herhangi bir olay nedeniyle arandıklarından dolayı saklanmak, çoğu

zaman da ilerisi için bir zemin hazırlamak yönünde sürekli olarak Karadeniz bölgesindedirler. SBF-TKP grubu için, Karadeniz bölgesinin, bu dönemde, bir çok yönden ön plana çıkması ve önem kazanması konusunda İsmail Yeşilyurt, şunları söylemiştir, "Mahir'i Karadeniz bölgesine çeken bir çok şey var. İlk başta Türkiye'nin hiçbir yerinde görülmeyen bir örgütlülük var. O zamana kadar üniversite çevresinde öğrencilerin, işçi çevresinde de DİSK'te sınıf örgütlenmesi var. Ama kırsal alanda köylülüğün önemli bir örgütlenmesi yoktu.

Karadeniz bölgesi, iç, orta ve doğu Anadolu bölgelerine göre daha kapitalize ilişkilerin egemen olduğu, daha üst düzeyde, daha ileri boyutta bir örgütlenmenin olduğu yerdi.

En başta, tütün ve fındık üreticileri, özellikle ABD şirketleri ile direkt bağlantıları, tütün tekellerinin bulunması, dışa bağımlı politikayı ve sömürüyü açık ve net bir biçimde görüyordu. Ve bu, üreticileri sınıfsal anlamda motive ederek, örgütlü mücadele ivmesini hızlandıran bir etmendi. Bölgede NATO'ya ait radarların, üslerin, askeri tesislerin bulunması ve bunların hedef gösterilerek kitlelerin harekete geçirilmesi, o dönemin can alıcı, belli başlı politikalarıdır. Ayrıca, ortak hareket edebilen bölgesel, kendiliğinden örgütlü bir yapı vardı.

TİP'liydik ama TİP'in dışında işler yapıyorduk. Karadeniz özgürlüğünde ele alırsak, eski partili abilerimizin öncülüğünde Trabzon'da 'Savaş' (Atilla Aşut), Ordu'da 'Uyanış' (Kemal Aksoy'un), Fatsa'da Ziya Yılmaz'ın öncülüğünde 'Yeşil Fatsa' ve Ertan Saruhan'ın öncülüğünde 'Köylü', Samsun'da 'Çaltı' (Mübeccel Koyutürk), Alaçam'da 'Alınteri' (Harun Saruhan, İsmail Yeşilyurt) adıyla basılan, yayın organları var. Bunların herbiri TİP bünyesinde bulunan insanların yönetiminde.

Ayrıca, Samsun Ondokuz Mayıs Fikir Kulübü, Alaçam Köycülük Derneği, Fatsa Köycülük Derneği, Sinop'ta Selahattin Gökdağ'ın başkanlık yaptığı Savaş-İş Sendikası TİP bünyesinde farklı bir rol oynamaya, etkin olmaya başladı.[1]

Sinop, Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Alaçam, Çarşamba TİP örgütleri birlikte hareket ediyordu. Birbirimizle fikir alışverişi yapıyor ve ortak hareket ediyorduk. Ama bu örgütlü bir hareket değildi. Kendiliğinden bir hareketti. Bunu Ertan Saruhan ve Ziya Yılmaz derleyip, toparlayarak örgütlü bir konuma getirmeye çalıştılar. Aren-Boran, Aybar ayrılığında ise ilk önce Aren-Boran'ın yanında, daha sonra MDD saflarında yer alındı. TİP'in dışında ayrı bir hareketlilik yapmamız ve hareketi yürüten odak durumuna gelmemiz, gençlerin dikkatini çekti. Zaten, gençler bölgeye gelip gidiyorlar. Gençlerle görüş

alışverişinde bulunuluyor, tartışılıyor. Gençler, ülke çapında düşündükleri organizasyonun bir ayağı olarak da Karadeniz bölgesini görmüşler."

Bu anlamda belirleyici olmazsa bile, Karadeniz bölgesindeki varolan örgütlü yapı ile ilişkilerin kurulmasında bir diğer öğe de, bölgenin etnik yapısı nedeniyle gelenekçi kültürün halen etkin ve geçerli olmasıdır.

Özellikle, 1876-77 Osmanlı Rus Savaşı'ndan sonra, Kafkaslar'dan ve Balkanlardan, Anadolu'ya çok büyük bir göç dalgası yaşanır.[2]

Bu nedenle Karadeniz bölgesinin bazı yörelerinde Gürcüler, Lazlar, Çerkesler, Türkmenler, Arnavutlar ve Rumeli mubadilleri vardır. Ziya Yılmaz, İsmet Öztürk Gürcü, Ertan Saruhan Türkmen, İsmail Yeşilyurt Yörüktür. Mahir Çayan ise anne tarafından Gürcü'dür.

Bu bölgelerde politikayı belirleyen önemli etkenlerden birisi de ailesel güçlerdir. Ziya Yılmaz ve Ertan Saruhan, Fatsa'nın tanınmış ve çevresi çok geniş ailelerindendi. Bir dönem, lokantacılık, kahvehanecilik, kumarhanecilik yapan ilkokul mezunu İsmet Öztürk ise kabadayılığı, mertliği ile Çarşamba ve Samsun yöresinde tanınan, sevilen, sayılan birisi ve TİP'in Çarşamba ilçe örgütü başkanıdır. Bu nedenle Mahir'in ilgisini çeker ve önem verdiği bir kişi olur.

SBF-TKP grubu, bu tür etkenler dışında ayrıca ilişkide oldukları subay arkadaşlarının verdikleri askeri bilgiye dayanarak, yapılanmaya, saklanmaya, korunmaya, barınmaya elverişli bulunduğu için özellikle Karadeniz ve Akdeniz bölgesini hareket alanı olarak seçer.

Ziya Yılmaz'ın amcasının oğlu Abdullah Yılmaz, bunun nedenini şöyle açıklamıştır, "Bir eylem konulursa bizim bazı insanlarımız bu civarda kalacaktı. Çünkü eylemler gerilla savaşı denilen şey daha çok Latin Amerika'da varolanların tersine, çok uzak yerlerde değil, yakın kentlerle yaylalar arasındaki yakın köylerde olmalıdır, eylemler orada konmalıdır. İnsanlar uzak yerlere kaçırılabilir, ama eylemler oralarda konulmalıdır. Yani eylem alanları olarak, şehirle köyler arasındaki yerler. Çünkü zaten Karadeniz seçilmiş. Karadeniz'in seçilmesinin nedeni İşçi Partisinin çok güçlü olduğu, yığın eylemlerinin en kuvvetli yapıldığı, yığın desteğinin bulunabileceği bir yer olmasıdır. Onun için seçiliyor zaten. Bunun için gerekli şeyler yapılmıştı zaten.

Kızıldere'den bir sene kadar önce Mahir, oraya gidiyor, Hüseyin Cevahir oraya gidiyor, insanlar gidiyor, uzun uzun orada kalıyorlar. Fatsa ve civarında bu araştırmalar o zaman değil daha önce yapılmış zaten."[3]

O dönem, TİP Çarşamba İlçe Başkanı olan İsmet Öztürk, bu iliş-

kiler konusunda şunları söylemiştir, "Benim Çarşamba ilçesinde kahvehanem vardı. Bu kahvehanenin arkasında 15 veya 20 metrekarelik bir odam vardı. O dönemin bütün devrimcileri kaçak olsun, olmasın Çarşamba'ya geldiler mi, orada kalırlardı. Biz, SBF ile iç içeydik. SBF'nin üçte biri sirkülasyon gibi bizim bölgedeydi. SBF bizim ikinci evimiz gibi.

Sabahattin Kurt sürekli gelirdi. Hüseyin Cevahir, Sinan Kazım Özüdoğru gelirdi. Sabahattin Kurt, Karadeniz'in sevgilisiydi. Altın gibi bir adamdı. Hüseyin Cevahir bir ara Fatsa'da kaldı. Hüdai Arıkan kaldı. Böyle 4-5 kişi sürekli gelip kalıyordu."

Bu konuda yapılan çalışmalar, bazan başarıyla, bazan da ilginç gelişmelerle sonuçlanır. Aynı ekipteki kişiler, bazan birlikte, bazan ayrı ayrı ekiplerle değişik bölgelerde çalışmalarda bulunurlar. Selçuk Şahin Polat ile Sabahattin Kurt, Çarşamba ilçesinde köy çalışmaları yapmak için İsmet Öztürk'ün yanına giderler. Orada bir ay kalarak, üreticiler arasında çalışmalarda bulunurlar. Selçuk Şahin Polat, hemen ardından Nail Karaçam ile birlikte Bafra ilçesine köy çalışmalarına gider. Kiraladıkları motorsikletle köylerde propaganda çalışması yaparlar. Köylerde yaptıkları çalışmalar sonunda, Bafra'nın merkezinde, yaptıkları köy çalışmalarında tanıdıkları köylülerle, TÖS'te bir toplantı düzenlerler. Fakat gericiler, toplantı yapılan TÖS binasını sararak, "Komünistler Bafra'yı terkedin" diye bağırmaya başlar. Bu arada olayı duyan İsmail Yeşilyurt, Erdoğan İşçan, Gazibey muhtarı Ayıboğan Hüseyin olay yerine gelerek, kitleyi sakinleştirmeye ve arkadaşlarını bu durumdan kurtarmaya çalışırlar. Yaklaşık iki bin kişilik bir kalabalık toplandığı için bir şey yapamazlar. Saldırganların engellenmesi için savcılığa başvururlar. Fakat savcı, ilk önce ikisini karakola çağırtır, daha sonra da polis gözetiminde Bafra dışına çıkartır.

"Hangimiz Daha Önce Ölür Bilemem Ama Bir Daha Görüşemeyiz"

Karadeniz bölgesinde bu çalışmalar süresince devamlı bulunan Hüseyin Cevahir, Sinan Kazım Özüdoğru, Hüdai Arıkan ve Sabahattin Kurt'tur. Sabahattin Kurt ise bunların içlerinde Karadeniz bölgesinde en çok kalan, kendisini en çok sevdiren insandır. Bölgede onu tanıyan herkes, kısaca, "Sabo" diye hitap eder. İyi bir ajitatör olmamasına rağmen bilgi birikimi, sıcakkanlılığı, insanlara sevecen, iyi yaklaşımıyla kendisini tanıyan herkesle kısa sürede dost olmuş ve

kendisini sevdirmiştir. Bölgede kaldığı zaman içinde en çok bulunduğu yer, TİP Alaçam İlçe Sekreteri İsmail Yeşilyurt'un evidir. İsmail Yeşilyurt'un annesi Pembe Hanım, "Sabo oğlunu" çok sevmiş ve üzerine titremiştir.

İsmail Yeşilyurt'la Sabo, bir çok yere birlikte giderek, Köylü Birlikleri kurmak için uğraşır. Zaman zaman polislerle, başları belaya girer. Bir keresinde, Alaçam'da terzi İsmail Öz'ün dükkanında Sabo ile otururlarken, polis gelir ve,

"-Yahu, burada kaçak bir Dev-Genç'li varmış" diye sorar. İsmail Yeşilyurt,

"-Haa öyle mi?" diye karşılık verir. Fakat, polis, Sabo'ya göz ucuyla bakmaktadır. Bunu farkeden İsmail Yeşilyurt,

"-O bizim çobandır" der. Zaten Sabo da çalışmalarından, koşuşturmalarından fırsat bulamadığı için belki de üç-dört aydır yıkanamadığı için üstü-başı dökülmekte, bir çobana benzemektedir. Polis herhangi birşey söylemeden uzaklaşır.

Yine bir gün, TİP Samsun il binasında, Hüseyin Cevahir, İsmail Yeşilyurt, Ertan Saruhan, Ziya Yılmaz, İsmet Öztürk, Sabahattin Kurt, Necati Sağır, Akçaabat Hakimi Ali Faik Cihan, Avukat Mümin Doğru gibi bir çok insanın katıldığı, Orta Karadeniz Bölge Toplantısı yapılmaktadır.

Toplantıda, ülke çapında bir yayın organının çıkartılması, kurulması düşünülen yeni partinin oluşum çalışmaları ve partinin nasıl deklare edileceği konuları konuşulmaktadır.

Toplantının ilerlemiş bir saatinde, toplantıyı polis basar ve içerdekileri dışarıya çıkartır. Dışarda ise bir polis, ekip arabasının içinden, toplantıya katılanların fotoğraflarını çekmektedir.

Bu toplantının ardından Sabahattin Kurt Fatsa'ya, İsmail Yeşilyurt ile Hüseyin Cevahir ise Alaçam'a gider. İki gün Alaçam'da kaldıktan sonra, Sinop, Gerze ve Bafra'ya giderek, ilişkide olduğu insanlarla görüşmeler yaparlar. Hüseyin Cevahir, bu gezide gözlemcidir. Parti-Cephe'yi kurma süreci içerisinde bölgeleri gezerek kimler parti üyesi olabilir, kimlerle çalışabiliriz diye yer ve kişileri belirlemektedir. Daha sonra Samsun'a gelirler. Hüseyin Cevahir, o sıra en büyük para olan beşyüz liralık bir parayı cebinden çıkartarak, İsmail Yeşilyurt'a,

"-Bu parayı bozduralım. Yoksa dikkati çeker" der, parayı bir bankada bozdururlar ve Saathane Meydanı'nda bir hamama giderek yıkanırlar.

O dönem, bazı alışkanlıklar devrimci bir kısım genç arasında devrimciliğin ölçütü sayılmaktadır. Örneğin, bir gün, Selçuk Şahin Polat, SBF'ye gittiğinde, yarış yapıldığını görür ve ,

"-Ne yarışması yapıyorsunuz?" diye sorar.

"-Kirlilik yarışması yapıyoruz" diye yanıt verirler. Zafer Kutlu, "Kirlilik Yarışı"nda birinci seçilmek üzeredir. Fakat, Selçuk Şahin Polat, altı aydan beri yıkanmadığı için ayağındaki postalını çıkartır çıkartmaz, orada bulunan herkes,

"-Tamam, tamam; seni birinci seçtik" derler. Bugün için gülünç sayılabilecek bu olay, aslında o gün için, yaşayanların duygu dünyasını, olaya bakış açısını, giyim, kuşam ve yaşam tarzını küçük de olsa yansıtması bakımından ilginçtir. Zülfü Livaneli, o dönemi anlatırken şunları yazmıştır, "Herkes yıkanmaktan utanır olmuştu ve banyo yapmadan dolaşıyordu."[1]

Samsun'da bir süre kaldıktan sonra Çarşamba'ya İsmet Öztürk'ün yanına geçen Hüseyin Cevahir Fatsa'ya, İsmail Yeşilyurt ise Alaçam'a geçer. Hüseyin Cevahir, Fatsa'ya giderken, Alaçam'a geri geleceğini düşünerek, bir mayosunu ve Cengiz Zapçı'nın ona Fransa'dan gönderdiği çantasını ve gömleğini İsmail Yeşilyurt'un evinde bırakır. Ama bir daha geri dönemez.

Ayrılmadan önce, Tekel Kantarcısı Hasan Sıy'ın evinin başında, Sinan Kazım Özüdoğru, İsmail Yeşilyurt ve Alaçamlı devrimciler son kez bir araya geldiklerinde, S. K. Özüdoğru, bir çam ağacına sırtını dayayıp, marşlar söyledikten sonra, arkadaşlarına, "Türkiye büyük bir dönemecin içine girdi. Darbe söylentileri var. Geleceği sol görünüyor, ama belki de ilk önce bizi yok ederler. Hangimiz daha önce ölür bilemem, ama belki bir daha görüşemeyiz. Buna hazırlıklı olmak lazım" diyerek, duygularını dile getirir.

Sinan Kazım Özüdoğru'nun yansıttığı bu duygu gerçekte o dönem devrimcilerinin ortak duygusudur. Herkes, kendisini devrime göre hazırlamış, yaşamını bunun üzerine kurmuştur.

Karadeniz, Akdeniz ve Ege bölgelerinde yapılan çalışmaların esas amacı, siyasidir. Ziya Yılmaz, 1972'de yakalandığı zaman Askeri Savcılığa verdiği ifadesinde, bu konuda şunları anlatmıştır, "1970 yaz ayları içindeydi (...) Dev-Genç'li arkadaşlar Fatsa, Ordu, Ünye, Bulancak'ta yapılan fındık mitinglerine katılmışlardı. Bu mitinglerden sonra kırlarda kamp yapılması, eğitim yapılması isteğinde bulundular. Araziye ben, Sabahattin Kurt, Ercan Erciyas, Ertan Saruhan ve Ahmet Atasoy birlikte çıkmıştık. Ben bu arkadaşları Korgan'ın daha ilerisindeki ormanların başlarına bırakmıştım. Ancak döndükleri yer yüksekçe ve o aylarda kar yağışlı olduğu için daha fazla kırsal sahada dolaşamadıklarından jiple giderek bu arkadaşları bıraktığım Çayıralan mıntıkasından alarak geriye getirdim. Buraya gelişteki maksat, giden arkadaşların araziye tahammülleri

ve kendi başlarına arazide kaldıklarında kendi insiyatifleri ile hareket etme kabiliyetlerinin tesbiti içindi (...) 3-5 gün kimseye görünmeksizin yatılabilecek ve saklanılabilecek imkanı sağlayacak eşyalar götürülmüştü."[2]

Bafa Gölü Kampı

AID eylemini yaptıkları gerekçesiyle, güvenlik güçleri tarafından gıyabi tutuklama kararıyla aranan eylem timinden Kamil Dede, Hüseyin Cevahir, Mustafa Kemal Kaçaroğlu, Sinan Kazım Özüdoğru ilk önce, Çankaya'da SSCB Konsolosluğu'nun karşısında, örgüt tarafından kiralanmış evde kalmaya başlarlar. Bu eve İsmet Öztürk zaman zaman gelir kalır.

O dönemin bir özelliği olarak, silahlı eğitim olayı çok güncel olduğu için Filistin'e gitmeyi düşünürler. Bu konuyu bir kaç kez Mahir'le konuşurlar. 22 Mayıs 1970 Cuma günü akşamında Mahir ile yeniden konuşmak için bir arkadaşlarının İsrail Evleri'nde bulunan bodrum katındaki evinde saklanan İlhami Aras ve Mustafa Kemal Kaçaroğlu ile buluşmaya karar verirler. Fakat Mahir, Mustafa Kuseyrioğlu'nun BYYO'nda arkadaşı tarafından kaza kurşunu sonucu öldürülmesi nedeni ile çok geç gelir. Mahir, arkadaşlarıyla yaptığı sohbette, Kuseyrioğlu'nun ölümünün duyulmasından hemen sonra, olayın olduğu odaya gidip insiyatif koyduğunu anlatır. Daha sonra sohbet, İlhami Aras ile Mustafa Kaçaroğlu ve diğer gizlenen arkadaşlarının Filistin'e gidip gitmemesine gelir. Mahir, özellikle,

"-Filistin'e gitmeden de burada eğitim yapılabilir. Burada da o eğitimin koşulları vardır" diyerek, Filistin'e gitmemeleri konusunda arkadaşlarını ikna eder.

Geceyi orada geçirdikten sonra Mahir, sabahleyin evden ayrılır. Bir kaç gün sonra da İlhami Aras, Mustafa Kemal Kaçaroğlu, Kamil Dede, Sinan Kazım Özüdoğru, Oğuz Etçi İzmir'e hareket eder. İzmir'den de, o sıra, güvenlik güçleri tarafından aranmakta olan "Dinamit Kenan" olarak adlandırılan Kenan Rıfkı Ertuğrul'u da alarak, Bafa Gölü kıyısındaki dağlarda kamp yapmak üzere Ege bölgesine giderler.

Haziran ayının başından, sonuna kadar bir aylık süre içerisinde Bafa Gölü kıyısındaki dağlarda kamp kurarak, eğitim yaparlar. Ekibin yiyecek ve diğer gerekli olan gereksinimlerini, o yörenin köylü gençlerinden İlyas Çakır ile Mehmet Göksağlar. 15-16 Haziran işçi olaylarını kampta iken radyodan dinlerler. Bu arada, Karadeniz bölgesinden Hüseyin Cevahir gelir. Haziran ayının sonunda İlhami Aras

ile Hüseyin Cevahir, bir başka kamp yeri bulabilmek amacıyla yeni Foça'dan eski Foça'ya kadar dolaşırlar. Kamil Dede ve Mustafa Kemal Kaçaroğlu, Istanbul'a geçerek, bir süre kaldıktan sonra 1970 Temmuz ayı başında Ankara'ya giderler.[1]

"İhtilal Oluyor Diye Koşarak Türkiye'ye Geldim"

Bir seneden beri toplumun gündeminde olan Sendikalar Kanun Tasarısı, 13 Haziran günü, Meclis tarafından kabul edilir. Aynı gün DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler ve iki arkadaşı, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'la yaptığı görüşmede, "Sendikalar Kanun Tasarısı'nın hukuk kurallarına aykırı olduğunu" anlatır.

15 Haziran günü, "Türkiye'de Türk-İş'ten başka işçi konfederasyonu kalmaması ve DİSK'in dağılması" demek olan yeni Sendikalar Kanun Tasarısı'na karşı olan DİSK'e üye işçiler, sabah saat 9'dan itibaren Istanbul ve Gebze'deki bazı işyerlerinde direnişe başlar.

DİSK basın temsilcisi ilk günün sonucunu şöyle açıklamıştır, "115 işyerinde 75 bin işçi yürüyüş ve gösteriye katıldı. İşbaşı yapmadı."

16 Haziran 1970 günü, Istanbul ve Gebze'deki fabrikalarda işçiler sabah vardiyalarına yine girmez. Istanbul yakasında sabah 8'den itibaren Levent ve çevresindeki işçiler, İstinye'den gelen Kavel fabrikası işçileriyle birleşerek Taksim yönüne doğru yürüyüşe geçer.

Aynı saatlerde Anadolu yakasında da işçiler, Ankara yolundan Üsküdar'a doğru yürümektedir. Ankara yolunun başını polis ve asker tutmuştur. General Vahit Güner ve Mehmet Harput, işçilere yaptıkları yürüyüşün kanunsuz olduğunu, dağılmalarını söylerler. İşçiler asker karşısında geriler, fakat bir fırsatını bularak yine Üsküdar'a doğru yürüyüşe geçerler. Amaçları, Üsküdar'da vapurlara dolup Istanbul yakasına geçmektir. Fakat vapurlar çalıştırılmamaktadır.

Bunun üzerine Üsküdar'dan geri dönen işçiler, Ankara yolunun başında, Gebze'den gelen arkadaşlarıyla birleşir ve Kadıköy'e doğru yürüyüşe başlar. Gebze'den gelen işçilerin bir kısmı Bağdat caddesine geçmiş, bazı apartmanların camlarını kırıp, otomobilleri tahrip ettikten sonra Kurbağalıdere'ye kadar gelmiştir. İlk silahlı çatışma burada olur. Üsküdar ve Gebze'den gelen işçiler Kadıköy çarşısında askeri birlikleri aşamayınca Altıyol'a gelir. Bir yarbay işçilere dağılmalarını ve geri dönmelerini söyler.

Fakat işçiler direnince çatışma başlar. Daha sonra, İskele Meydanı'nda toplanan işçiler, polis tarafından yakalanan arkadaşlarının

serbest bırakılmasını ister. Bu sırada, iki polis arabası devrilip ateşe verilir. Bunun üzerine polis ateş açınca, işçiler Kaymakamlık binasına hücum eder ve binada yangın çıkar. Bir grup işçi de, AP ilçe binasına saldırarak, binayı tahrip eder.

İki gün süren olaylar sonunda işçi Yaşar Yıldırım, Mehmet Gıdak ile polis Yusuf Kahraman ve işkembeci Abdurrahman Bozkurt kurşunla vurulup ölmüş, 87 kişi de yaralanmıştır.[1]

16 Haziran günü akşamı saat 19.00'da Ordu birlikleri duruma hakim olur. Dört ay sürdürülen ve sokağa çıkma yasağı dışında hiç bir baskı uygulamayan Sıkıyönetim, saat 21.00'de, İstanbul ve Gebze'de ilan edilir, Komutanlığına Orgeneral Kemal Atalay getirilir.[2]

15-16 Haziran işçi hareketlerine öğrenci gençlik de gücü oranında katılmaya çalışmıştır. 16 Haziran günü meydana gelen olaylara katılan Dev-Genç İstanbul Bölge Yürütme Kurulu Saymanı Mustafa Zülkadiroğlu, bu konuda şunları anlatmıştır, "15-16 Haziran olaylarında, 15 Haziran günü, Dev-Genç, hareketin ivmesini yakalayamamıştı. Birinci günü, hiçbir şey yapmamıştık. Hatta Dev-Genç üyelerinin ağır eleştirileri oldu Bölge Yürütme Kuruluna. O akşam, Dev-Genç İstanbul Bölge Yürütme Kurulu olarak, İTÜ Taşkışla binasında genişletilmiş bir toplantı yaparak, eleştirileri daha sonraya bırakarak, bir gün sonra yapılacak işlerin görev bölüşümünü yaparak, işe giriştik. 16 Haziran günü, iki yüz Dev-Genç militanıyla, Kadıköy-Kurbağalıdere civarındaki olayların içindeydik. Sait Kozacıoğlu, orada bana, 'Akşama işçi sovyetlerini toplayalım' diye bağırıyordu. O günün akşamı İTÜ'deydik. Arkadaşlarla, 'İki gün daha sürseydi, iktidarı alırdık' diye dalga geçtik."

Kadıköy-Kurbağalıdere civarındaki işçi hareketlerinin içinde, o sıra İstanbul'da olan ve bu olaylara katılan Ankara'dan bazı gençler de bulunmaktadır. Bunlar Bingöl Erdumlu, Mustafa Kemal Çamkıran, Sait Kozacıoğlu ve Cengiz Zapçı'dır. Olaylardan sonra, Bingöl Erdumlu, Cengiz Zapçı ve Tülay Tad buluşarak, birlikte Cengiz Zapçı'nın annebabasının Ortaköy'deki evine gider, geceyi orada geçirirler.

Ankara'da ise devrimci gençler, telefon ve radyo aracılığıyla edindikleri bilgiler üzerine ve birbirlerini haberdar ederek, her fakülteden ayrı ayrı gruplar halinde, çoğunluğu kamyon kasalarının üstünde sloganlar atarak, İstanbul yolu üzerinde bulunan Ata Sanayi Sitesine giderler.

Fakat gençler, Ata Sanayi Sitesinde, atelye sahiplerinin taşlı saldırılarına ve polisin ani baskınına uğrarlar. 19'u işçi, 51'i öğrenci toplam 70 kişi gözaltına alınır. Gözaltına alınan öğrencilerden bazıları şunlardır:

Münir Ramazan Aktolga, Turan Kaynar, Hüseyin Onur, Enis Sakızlı, Tuncay Çelen, Ahmet Kardam, Ercan Erciyas, Tevfik Özdemir, Türkan Sabuncu, Mehmet Eroğlu, Hülagü Buluç, Aydın Elaltıntaş, Gülay Özdeş.

17 Haziran günü ODTÜ'de yapılan genel forumda bir konuşma yapan Ertuğrul Kürkçü, Istanbul'da yapılan işçi hareketlerini desteklemek için ODTÜ'de iki günlük boykot kararı alındığını açıklar.[3]

15-16 Haziran olayları üzerine, başta DİSK ve TİP yöneticileri olmak üzere yüzlerce işçi, öğrenci tutuklanır. Tutuklananlar, Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılanır.

Başbakan Süleyman Demirel, olayı bir "ayaklanma" olarak nitelendirir. İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu, TBMM'de yaptığı konuşmada, "TİP'i kapatmak için savcılığa başvuracağını" söyler. M. Emin Aytekin adlı yazarın, "1917 Petrograd'ından 1970 Istanbul'a" başlıklı yazısı ise, egemen güçlerin olayı hangi boyutlar çerçevesinde nasıl değerlendirdiğini göstermesi ve nasıl abartıldığı bakımından ilginçtir. Yazıda özetle şu görüşlere yer verilmiştir, "1917 Petrograt ihtilali bir seri grevler, sokak gösterileri isyanlar ile başlayarak yayılmış mahalli idareler hükümetlerini ele geçirerek iktidara yerleşmiştir.

1970 Istanbul ayaklanmasında da Türk bolşevikleri aynı tecrübeden geçmek istemişler, Istanbul'un dört çevresinden yürüyerek meşru devlet idaresinin en küçük cüzü tamamını teşkil eden kaymakamlıklardan idareyi ele geçirme hevesine düşmüşlerdir."[4]

Bu olayların olduğu sıra, Suriye'de, "El Saika" örgütünde bulunan Zihni Çetiner, "1 Haziran'da profesörlerin yaptığı Anayasaya Saygı mitingi ile 15-16 Haziran'da işçilerin yaptığı hareketleri duyunca, ihtilal oluyor diye koşarak Türkiye'ye geldim" diyerek, bu olayların bazı devrimci kesimleri nasıl etkilediğini çarpıcı bir dille açıklamıştır.[5]

"İşçi Sınıfının Ortaya Çıkması 68'den Gelen Gençlik Hareketinin Bitiş Yeridir"

İşçilerin kendisinin başlattığı yine işçilerin kendisinin bitirdiği bu eylem toplumun bütün kesimlerini derinden sarsar.

Mustafa Zülkadiroğlu'nun söylediğine göre, "15-16 Haziran olayları çok şeyin dönüm noktasıdır. İşçi sınıfının ortaya çıkmasıyla, bir başka deyişle artık, 68'den gelen gençlik hareketinin bitiş yeridir. İşçi sınıfının değerlendirilmesinde Türkiye'de sol hareket içinde bir çok insanı yol ayrımına getirdi."

ASD'nin Temmuz ve Ağustos sayılarında, 15-16 Haziran olayları ile ilgili, Aydınlık imzası ile iki başyazı yayınlanır.

"Büyük İşçi Direnişi" başlığıyla yayınlanan ve "16 Haziran akşamı, sadece Numune Hastahanesine götürülen ağır yaralı işçilerin sayısı yüzelliyi aşmaktaydı ve bunların içinden en azından onu öldü" denilerek, biraz abartılı bir şekilde başlanan yazıda, konu ile ilgili olarak özetle şu görüşlere yer verilmiştir:

"Bu direniş işçilerimizin iktisadi mücadeleyi siyasi mücadeleden ayırdetmenin imkansız olduğu bilincine vardıklarını da göstermiştir. İşçinin siyasi bilinçlenmesi olgusu, proleter devrimcilerin işçi saflarında eyleminin somut neticesidir."

"Türkiye'de devrimci bilincin gençlikten işçi, köylü yığınlarına taşmakta olduğu bu tarihi dönemde, yüz bin işçinin katıldığı direnişin hedefi sadece iktisadi olmadı. Direniş siyasi hedeflere de yöneldi. Ve açıkça anti-emperyalist ve anti-faşist niteliğe büründü."

"Büyük işçi direnişi sırasında işçilerin bilinçli davranışı, Demirel iktidarını, son zamanlarda oynamakta olduğu büyük oyunu, hiç değilse er ve kıta subayı kademesinde, oynayamaz duruma getirmiştir. Bu oyun, Ordu ile devrimci gençliği, işçileri köylüleri karşı karşıya getirerek uzaktan seyredip keyfine bakma oyunudur. Böylelikle Ordu, şaibeli iktidarın halka karşı politikasının savunucusu olarak gösterilecek ve Ordu ile devrimci güçler arasında uçurumlar açılacaktır. Ve sonuçta Demirel ve tayfası sorumluluklarından sıyrılmış olacaklardır. Direniş yürüyüşleri sırasında bu oyun işçiler tarafından geniş ölçüde başarısızlığa uğratıldı. Asker, subayı ile mehmetçiğiyle, toplum polisinin tam tersine, işçiye karşı silah kullanmayı genellikle reddetti. Hemen her yerde işçi ile mehmetçik aynı vatanın çocukları oldukları bilinci ile kardeşlik ilişkileri kurdular. 'İşçi Ordu Elele - Milli Cephede' sloganı direniş yürüyüşlerinin en etkili sloganı oldu. Türk Ordusu tarihi geleneğine bağlı kaldı ve Amerikan emperyalizminin işbirlikçisi bir iktidarın emrinde kendi emekçi halkına karşı koymadı. Her toplulukta bulunabilecek birkaç gayretkeş ise, genellikle bilinçli subaylar tarafından hizaya getirildi."[1]

Yusuf Küpeli, bu yazı hakkında, görüşlerini şöyle açıklamıştır: "Mihri Belli (...) Aydınlık Sosyalist Dergi'nin 21. sayısında 'Büyük İşçi Direnişi' adlı baş yazısıyla işçi hareketini tam sağ bir görüşle değerlendirmiş, daha çok ordu üzerine hamasi övgüler yazmıştır. Bu durum eleştirildiği zaman ise, 'ne yapayım, hareketin içinde yoktum, ancak bu kadar yazabildim...' diyerek işi geçiştirmiş ve ciddi bir özeleştiri yapmaktan her zaman kaçınmıştır. Yine derginin aynı sayısında,

'Aydınlık'ın Tutumu' adlı yazısı ile de revizyonizm meselesini polemik konusu yapmıştır."[2]

Mahir Çayan'ın sorumlu müdür olduğu ASD'nin Ağustos 1970 tarihli sayısında, "Sıkıyönetim Onları Çıkmazdan Kurtarmayacaktır" başlıklı yazıda ise konuyla ilgili olarak özetle şu görüşlere yer verilmiştir:

"Türkiye sanayi işçilerinin yaklaşık yarısının yaşadığı iki ilimizde ilan edilen sıkıyönetimin patron hizmetinde ve işçi düşmanı niteliğini bütün açıklığıyla, bütün ayrıntılarıyla gözler önüne sermek devrimci görevdir. Büyük işçi direnişi günlerinde işbirlikçi iktidar, bütün çabalarına rağmen büyük özenle tezgahladığı oyunu, (işçiyi, köylüyü, devrimci gençliği askerle karşı karşıya getirme oyununu) başarıyla oynayamadı, işçiyi askere kırdıramadı. Bir iki istisnai durum dışında ordumuzun subayıyla mehmetçiği, işçilerimizle kardeştiler.

"Tarihimizde ilk defa olarak bir büyük işçi hareketi sonucu sıkıyönetim ilan edilmiştir. Bu sıkıyönetimi ilan eden işbirlikçi sermaye ve feodal mütegallibe ortaklığının baş temsilcisi, işçi düşmanı bir iktidardır. Çatısı altında işçinin ya da yoksul köylünün tek bir gerçek temsilcisinin sesini duyurmadığı Filipin tipi bir parlamento, işbirlikçi iktidarın sıkıyönetim ilan kararını onaylamıştır. Tek başına bu olgu bile, sıkıyönetimin, işbirlikçi patronun yararına, işçiye karşı bir tedbir olduğunu göstermeye yeter. Ama bu sıkıyönetimin uygulama aracı Türk Ordusudur. Ve Türk Ordusuna montaj ve ambalaj sanayii işverenlerinin elinde işçiye karşı bir baskı aracı rolünü oynatmak kolay bir iş değildir. Bu ordunun tarihi mirası, millici geleneği, subaylarının sosyal kökeni ve Atatürkçü eğilimi böyle bir rolle çelişir. Ancak, her şeye rağmen, hiç değilse bu bir aylık uygulama süresinde, Demirel iktidarının orduyu emekçi halka karşı kullanma işini iyi kötü başarabildiği görülmektedir."

"Halkımız, işbirlikçi patronların çıkarlarının kayıtsız şartsız savunucusu durumuna düşmüş, işçiyi ezen bir sıkıyönetimi, kendilerinin de bir parçası oldukları Türk Ordusunun millici ve devrimci geleneği ile bağdaştıramamaktadır. Bu durum halkımız için derin bir acı kaynağıdır. Bu, Türk Ordusu saflarında yer alan nice subay, assubay ve erin de acısıdır. "

"Evet, sıkıyönetim açıkca işçiye karşı çıkmıştır, işverenin yanında yer almıştır. Sıkıyönetim işçi-köylü düşmanı ve dolayısıyla karşı-devrimci Demirel iktidarının emrindedir, onun paralelindedir. Sıkıyönetim bu niteliğiyle Türkiye'de millici güçlerin vermekte oldukları bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin karşısına dikilmiş bu-

lunmaktadır. Ama ne sıkıyönetim ne de başka bir baskı Türkiye'de millici güçlerin, işçinin, köylünün, devrimci aydının bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin yaratılmasını hedef tutan emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı milli demokratik devrim doğrultusundaki mücadeleyi durduramaz. Bu mücadele verilecektir. Ve tam bağımsız gerçekten demokratik Türkiye'nin gerçekleşmesiyle sonuçlanacaktır."[3]

Kurtuluş Gazetesi Dağıtılmıyor

15-16 Haziran olaylarının, ASD içerisinde yer alan SBF-TKP grubu ile Mihri Belli çevresinde hangi durumları ortaya çıkarttığını ve hangi sonuçlara yol açtığını, buna tanık olan İTÜ Öğrenci Birliği Başkanı Gökalp Eren, şöyle anlatmıştır:

"15-16 Haziran olaylarının ertesinde, Sıkıyönetimin ilanıyla, Istanbul'dan arananların da içinde bulunduğu 35-40 kişilik bir grup Ankara'ya gittik.

Bu arada, Kurtuluş gazetesinin ve Aydınlık dergisinin, 'Aydınlıkta Türkiye ve Dünya' bölümünün hazırlanması çalışmaları vardı. Kurtuluş gazetesi ve Aydınlık dergisinin yazılarının hazırlanması, oluşturulması ve yayınlanması konusunda sorumlu olan ayrı birer yazı kurulları olmasına rağmen, bu yazı kurullarındaki insanlar bir eksik, bir fazla aynı insanlardı. Bu iki ayrı yayının yazı kurulunda örneğin Muzaffer Erdost, Seyhan ve Vahap Erdoğdu, Muammer Soysal, Mahir Çayan, Münir Ramazan Aktolga, Şevki Akşit, Mihri Belli gibi isimler yer alıyordu.

Kurtuluş gazetesi hazırlandıktan sonra, manşetler bölümünde iddiaya göre, Muzaffer Erdost'un, 'Sıkıyönetim Komutanı Tarafsız Kalmak Zorundadır' başlığını attığı söylenir.

Fakat o arada bu yazının yayınlanıp yayınlanmaması konusunda karşı itirazlar yazılı yapılmamış veya bir oylama olmamış. Buna rağmen yazıyı götürüp gazetede bastırmışlar. Bütün o süreçlerde herhangi bir müdahale yapılmamış. Gazetenin o başlıkta çıktığını dahi bir çokları bilmiyor. Gazete, Istanbul'a gelince, Istanbul'daki arkadaşlar dağıtmama tavrı alıyorlar ve gerçekten dağıtmıyorlar. Tabii ardından da bu konudaki görüşlerini ve eleştirilerini iletiyorlar."

Kurtuluş gazetesinin bu başlıkta çıkması ile yapılan eleştiriler sonunda Mustafa Zülkadiroğlu, TDGF Istanbul Bölge Yürütme Kurulunun tavrını öğrenmek için Ankara'dan Istanbul'a gelir, aralarında Ömer Erim Süerkan, Necmi Demir'in de bulunduğu önde gelen bir grup gençlik lideriyle toplantı yapılır.

Bu toplantıda bulunan Esat Korkmaz, bundan sonrasını şöyle anlatmıştır: "Kurtuluş'un Temmuz sayısında Marksist devlet teorisiyle 'alay eder' biçimde, 'Sıkıyönetim Komutanı Tarafsız Kalmak Zorundadır' başlığı atılınca, 'Beyaz Aydınlık - Kırmızı Aydınlık' ayrılığından bu yana 'Kırmızı Aydınlık Kampı'nda için için sürmekte olan anlaşmazlıklar günyüzüne çıktı: Mahir Çayan ve Münir Ramazan Aktolga tarafından temsil edilen ve TDGF Merkez Yönetiminde de egemen olan Dev-Gençliler, Aydınlık sosyalist dergi çevresine bağlı yayınları dağıtmayı reddetti. Benzer gelişme Istanbul'da da gözlendi: Kurtuluş'un Temmuz sayısının dağıtımı durduruldu; Esat Korkmaz ve Mustafa Gürkan, Mihri Belli'yle konuşmak için Ankara'ya gitti; konuşmada Belli, 'Eliniz kalem tutuyorsa ek sayı çıkarın' dedi. Ancak yaşamın hızlı akışı içinde bir ek sayı çıkarma olanağı bulunamadı."[1]

İTÜ-ÖB Başkanı Gökalp Eren, bu konuda şunları anlatmıştır: "Ankara'da genişletilmiş yazı kurulu toplantısı yapacaklarını söylediler. Beni de çağırdılar. SBF'den çıktık ve ara sokaklardan bir taksiye bindik. Takside benim dışımda Oğuz Etçi, İlhami Aras ve Hüseyin Cevahir vardı. Bu arkadaşlar, biraz esprili, biraz dalga geçerek,

'-Gazete bu manşette çıktı ve bir yanlış yaptılar. Şimdi, onlara haddini bildirmenin zamanı' gibi şeyler söylediler.

Birbirlerinin yanlışlarına bir anlamda yol vererek, o yanlışlar açığa çıksın diye bir tavır var. Bu nedenle aramızda bir tartışma oldu. Aydınlık dergisi bürosuna gittiğimizde orada oldukça ciddi tartışmaların olduğu bir toplantı yapıldı. Toplantıda Mihri Belli, Şevki Akşit, Vahap Erdoğdu, Mete Ertekin, Mahir Çayan ve Münir Ramazan Aktolga, Mustafa İlker Gürkan da vardı. O günkü tartışmada, görüş ayrılıklarının temel çizgileri ortaya çıkmıştı ve karşılıklı bir güvensizlik vardı."

Ayrılıklar belirginleşmiştir ama Mahir, bir süre daha birlikte olmanın gerekli olduğunu düşünür. Bu Dev-Genç kongresinin ertesine kadar sürer ve Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup broşürüyle bu iş kapanır. Kurtuluş gazetesi de SBF ve ODTÜ-TKP gruplarında kalır.

III. BÖLÜM NOTLARI

Herkes Onu Bir Teorisyen Olarak Görüyordu

1-O dönem SBF'de asistan olan Korkut Boratav, Mahir Çayan ile ilgili bir anısını şöyle anlatmıştır: "Benim çalışma odam Basın Yayın Yüksek Okulu binasında idi. Bir tarihte Basın Yayın Yüksek Okulu'nun daktilolarından biri kaybolmuş. BYYO yöneticileri daktilonun devrimciler tarafından 'kamulaştırıldığım' istihbar etmişler. Bana geldiler. İlgili memura zimmet çıkarmaları gerekebileceğini, mümkünse 'ilişkilerimi kullanarak' daktiloyu bulmaya ve geri almaya çalışmamı rica etiler. Biraz iz sürdükten sonra daktilonun fakülte yurdunda Mahir Çayan'da bulunduğunu öğrendim. Yurda gidip o tarihe kadar yüzyüze gelmediğim Mahir'i bulup durumu anlattım ve 'mümkünse' aletin iadesini rica ettim. Pek renk vermeden 'bakalım düşünürüz' diye geçiştirdi, ancak ertesi gün daktilo sessizce geri geldi." Cüneyt Akalın, Düşler ve Gerçekler, Sarmal Yayınevi, Istanbul, Kasım 1995, sayfa: 180, 181.

Mahir Çayan, Y. Küpeli, O. Savaşçı ve İ. Keskin Görüşme Yapar

1-Konu için bak: a)THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 94, 95-509, 510. b)"Devrimci Subaylarla İlişki Kurma" bölümü.
2-a)Yeni Gündem, yıl: 3, sayı: 53, 8-14. 3. 1987, sayfa: 16, b)Aydınlık, 11. 3. 1995, sayı: 403.
3-Siyah Beyaz, 20.3.1996

"Orhan Savaşçı Kurdukları Gizli Örgütün Niteliği Hakkında Mahir Çayan'a Bilgi Vermektedir"

1-THKP-C Davası/İddianame, V yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 94.

Yusuf Küpeli Hakkında Gizli Komünist Partisi Kurduğu Gerekçesiyle Dava Açılır

1-Konu için bak: a) Yeni Gazete, 11. 11. 1969, b)ASD, Ocak 1970, sayı: 15, sayfa: 234, c)Ant, 24. 3. 1970, sayı: 169, d)Ant, 18. 11. 1969, sayı: 151, e)Dev-Genç Dosyası, Töre Devlet Yayınevi, Ankara 1973, sayfa: 112, 113.
2-Ortam, 19-26 Nisan 1971, sayı: 1.
3-Mahmut İhsan Özgen, TKP ve Organize Gençlik Hareketleri, 14 Mayıs Vakfı Yayınları, Istanbul, Eylül 1982, sayfa: 180.

"Esas Olarak Bu Mücadele Öğrenci Saflarında Gelişti"

1-Mahmut İhsan Özgen, TKP ve Organize Gençlik Hareketleri, 14 Mayıs Vakfı Yayınları, Istanbul, Eylül 1982, sayfa: 208, 209.

Birlikte Katılınan İlk Kitlesel Eylemler

1-Ulus, 16. 12. 1969.
2-Haber Ajansı Bülteni, 19. 12. 1969.
3-a)Ulus, 21. 12. 1969. b)Haber Ajansı Bülteni, 20. 12. 1969.
4-Yeni Gazete, 23. 12. 1969.
5-a)Haber Ajansı Bülteni, 21. 12. 1969, b)Yeni Gazete, 22. 12. 1969 c)Ulus, 23. 12. 1969.

"Komutanın Odasında Ant ve Devrim Gazetesi Var"
1-Cumhuriyet, 17. 12. 1969.
2-Nazlı Ilıcak, 12 Mart Cuntaları, Tercüman Yayınları, Istanbul 1986, sayfa: 95.

İlk Gözaltı
1-Haber Ajansı Bülteni, 26. 1. 1970.
2-a)Haber Ajansı, 28. 1. 1970, b)Demokrat İzmir, 27. 1. 1970.

Enver Bey, Fransa'dan Mahir'e Che Guevera Kepi Getirir
1-Yazın, Yıl: 13, sayı: 66, Haziran 1995, sayfa: 28.

Devrimci Gençler, Mustafa Kemal'in Meclisinde Toplantı Yaptı
1-Dünya, 9. 3. 1970.
2-a)İleri, 20. 4. 1970, sayı: 2, b)Ant, 24. 3. 1970, sayı: 169, c)Türk Solu, 17. 3. 1970, sayı: 122, d)Türk Solu, 24. 3. 1970, sayı: 123, e)Cumhuriyet, 23. 3. 1970.

Mahir'in Bizim Yazarımız Olmasını İstedik
1-a)Ant, 10. 3. 1970, sayı: 167, b)Türk Solu, 10. 3. 1970, sayı: 121, c)Cumhuriyet, 6. 3. 1970.
2-Ant, 17. 3. 1970, sayı: 168.
3-Konu için bak: Unutulmaya Direnen Kadın: Suat Derviş, Cumhuriyet Dergi, 19. 3. 1970, sayı: 469.

Yazının Sahibi İle Bizzat Tanışmak İstiyoruz
1-Konu için bak: Türk Solu, 24. 3. 1970, sayı: 123.

Bir Öğrenci Askeri Mahkemece Tutuklanır, Altı Öğrenci Hakkında Tutuklama Kararı Verilir
1-Dünya, 29. 3. 1970.
2-a)Ant, 7. 4. 1970, sayı: 171, sayfa: 6, b)Yeni Gazete, 29. 3. 1970.
3-Cumhuriyet, 1. 4. 1970.

Devrim Gazetesi, Türk Solu ve Aydınlık Çevresi İlişkileri
1-Konu için bak: Madanoğlu Dosyası, Töre-Devlet Yay., Ankara 1973, sayfa: 123.
Bu ilişki için bak: **"Parlamentodan Devrimci Kanunlar Çıkmıyor"**
TMGT tarafından düzenlenen "Türkiye'nin durumu" konulu seminerin, (Parlamento dışı siyasi durum) bölümünde söz alan Mihri Belli, Türkiye'de parlamenter politika alanında bir radikal köylü partisi, bir parlamenter devrimci parti, hatta bir milli burjuva partisi, kapitalist gelişmeden yana olan fakat emperyalizme, NATO'ya, Ortak Pazara karşı bir siyasi çizgi izleyen bir burjuva partisinin bile olmadığını söyledi.
Parlamenter mücadelenin, "İşbirlikçi burjuvazi ile feodal mütegallibenin kapalı alanı" olarak kaldığına işaret eden Mihri Belli, "Bu duruma göre, proleteri, yoksul köylüsü, sanatkarı ve esnafı ile milli sınıf ve zümrelere kalan biricik politika alanı parlamento dışındaki alan olmaktadır." demiştir.
İkinci konuşmacı İlhan selçuk ise, 27 Mayıs devrimi hariç, parlamentonun 25 yıldan beri daima gerici ve tutucu kanunlar çıkardığını söylemiş, "Bugün parlamentoda mebus pazarları kurulmuştur. Ahlaken rezaletin son perdesi halindedir" demiştir.

İlhan Selçuk daha sonra parlamento dışı güçler olarak, gençlik, ordu, sendikalar, basın ve derneklerin durumunu tek tek ele almış, "Ordumuzda, milli kurtuluş savaşından gelen tarih mirası vardır. Elbette bağımsızlık konusunda kıskanç olacaktır. Ordu politikaya girmek zorundadır. Bu ya Morison uşaklık politikası. ya da istiklali tam, Mustafa Kemal politikasıdır" demiştir. Cumhuriyet - 21. 3. 1970

Mahir Çayan İle Mustafa İlker Gürkan Görüşme Yapar

1-Olay için bak: Akşam/Cumhuriyet/Milliyet, 7. 4. 1970.

Çay Üreticileri Arasında

1-a)Yeni Gazete, 21. 4. 1970, b)Ömer Faruk Ciravoğlu, Titrek Hamsi Örgütü, Pencere Yayınları, Istanbul, sayfa: 17.

Silahlı Propaganda Anlayışının THKP-C'de Hakim Olmaya Başladığı Süreç 1970 Yılı Başıdır

1- Konu için bazı notlar: Yusuf Küpeli, gerilla eğitimi için Filistin'e gidip gelmiştir. Yeniden gitmek isterken yakalanır. Yakalanmadan kısa bir süre önce, Orhan Savaşçı, Mehmet Alkaya gibi subaylarla bir görüşme yapılır.

7 Şubat 1970 günü, yine Filistin'e gidip dönenlerden THKO kurucularından Hüseyin İnan ve arkadaşları, Diyarbakır civarında yakalanır.

Bu dönem, TDGF'nin merkezi yayın organı İleri dergisinde gerilla savaşı konusunda bilgi veren yazılar şunlardır:

a)Yaşasın Arap Halklarının Milli Kurtuluş Savaşı, Nisan 1970, sayı: 1, sayfa: 14, 15, 29.

b)Honduras Devriminin Yolu, Haziran 1970, sayı: 3, sayfa: 20-27.

c)General Giap'la Konuşma, Haziran 1970, sayı: 3, sayfa: 36, 37.

Aydınlık dergisinde ise şu yazı yayınlanmıştır:

a)Yusuf Küpeli (A.Kerim takma adıyla), Orta Doğu'da Fedayi Harekatı ve Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi, Aydınlık, Mayıs 1970, sayı: 17, sayfa: 86'dan 96'ya kadar.

2-ODTÜ Rektör Vekili Prof. Erdal İnönü, 21 Mayıs 1970 Perşembe günü bir genelge yayınlayarak, üniversite içinde silah taşınmasını yasaklamıştır.

Genelgede, bekçiler dışında hiç kimsenin ruhsatlı ya da ruhsatsız silah taşıyamıyacağı belirtilmekte ve özetle şöyle denilmektedir:

"Son zamanlarda üniversitelerde silahlı çatışmalar meydana geldiği üzüntüyle görülmekte ve çeşitli kaynaklarca bazı öğrencilerin silah taşıdıkları ve özellikle silah saklandığı ileri sürülmektedir. Bu arada üniversitemiz içinde de silah teşhir edildiği söylenmektedir."

Genelgede, rektörlüğün üniversite içinde zaman zaman silah araması yapacağı da belirtilmektedir. (Ulus, 22. 5. 1970).

SBF-TKP'nin İlk Eylemi

1-Dünya/Ulus/Yeni Gazete/Milliyet/Yeni Gün, 29 ve 30. 4. 1970.

2-Bugün, 8. 5. 1970.

29 Nisan Olaylarının Onuncu Yıldönümü

1-İleri, Haziran 1970, sayı: 3.

SBF ve BYYO Yurtları Aranıyor
1-a)Yeni Gazete, 18. 5. 1970, b)Akşam, 19. 5. 1970.
2-a)Milliyet, 21. 5. 1970. b)Yeni Gazete, 21. 5. 1970, c)Devrim, 16. 6. 1970, sayı: 35.

Bir Öğreniyoruz ki Olayı Bizimkiler Yapmış
1-a)Son Havadis, 13. 6. 1971, b)Yeni Gazete, 23. 5. 1970.
2-Son Havadis, 24. 5. 1970.
3-Ulus, 25. 5. 1970.
4-Haber, 12. 6. 1971.
5-Son Havadis, 13. 6. 1970.
6-a)Son Havadis, 24. 5. 1970, b)Milliyet/Cumhuriyet/Ulus, 24. 5. 1970.

27 Mayıs'ın Onuncu Yıldönümü
1-Hürriyet, 28. 5. 1970.
2-Dünya, 29. 5. 1970.

Cunta Söylentileri
1-Cüneyt Arcayürek, Demirel Dönemi/12 Mart Darbesi (1965-1971), Bilgi Yayınevi, Ankara, ikinci baskı, Ağustos 1985, sayfa: 353.
2-Konu için bak: Hikmet Çetinkaya, Sancılı Yıllar, Tekin Yayınevi, Istanbul, Mayıs 1986, sayfa: 104.
3-Cumhuriyet, 29. 5. 1970.
4-Milliyet, 1. 6. 1970.
5-Milliyet, 2. 6. 1970.

Anayasaya Saygı Yürüyüşü
1-Cumhuriyet, 2. 6. 1970.

İşkence İddiası
1-Akşam, 10. 6. 1970.

Hava Kuvvetleri Proleter Devrimci Örgütü
1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 104, 105.

Yol Kavşağı
1-ASD, Haziran 1970, sayı: 20.

Milli Demokratik Devrim Özünde Bir Köylü Devrimidir
1-ASD, Haziran 1970, sayı: 20

"Karadeniz Daha İleri Boyutta Bir Örgütlenmenin Olduğu Yerdi"
1-Konu için bak: İmece, Şubat 1968, sayı: 83.
2-Konu için bak: Turgut Fethi, Mustafa Kemal'le Amasya'da 15 gün, Fer Yayınları, Istanbul, 1989.
3-Koray Düzgören, THKP-C ve Kızıldere, BDS Yayınları, Istanbul, Nisan 1988, sayfa: 27.

"Hangimiz Daha Önce Ölür Bilemem Ama Bir Daha Görüşemeyiz"
1-Aktüel, 11-17 Şubat 1993, sayı: 84.

2-THKP-C Doğuşu ve İlk Eylemleri, Kaynak Yayınları, İstanbul, ikinci baskı, Temmuz 1987, sayfa: 14, 15.

Bafa Gölü Kampı

1-Mustafa Kuseyrioğlu'nun ölümü: Basın, 23. 5. 1970.

İhtilal Oluyor Diye Koşarak Türkiye'ye Geldim

1-Milliyet Yıllık 1970.

Not: 15-16 Haziran 1970 günleri meydana gelen olaylar konusundaMahir Çayan'la ilgili olarak İTÜ-ÖB Başkanı Gökalp Eren, şunları anlatmıştır: "Mahir ve iki arkadaşı, 15 Haziran 1970 günü akşamı İTÜ'ye gelerek beni buldular. Onlar, 'Biz, 16 Haziran günü yaptığınız programlara katılarak kitle hareketinin içinde bir yerde görev almak istiyoruz' dediler. İstanbul'un değişik işçi bölgelerinde görev yapan arkadaşların nerelerde bulunacaklarını söyledim. Sonra gittiler. 16 Haziran günü eylemlere katılıp, katılmadıklarını bilmiyorum."

2-Cumhuriyet, 17. 6. 1970.

3-Yeni Gün, 18. 6. 1970.

4-Dünya, 20. 6. 1970.

5-Ulus,12. 2. 1970.

İşçi Sınıfının Ortaya Çıkması 68'den Gelen Hareketin Bitiş Yeridir

1-ASD, Temmuz 1970, sayı: 21.

2-THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, İstanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 343, 344.

3-ASD, Ağustos 1970, sayı: 22.

Kurtuluş Gazetesi Dağıtılmıyor

1-Esat Korkmaz, Kafa Tutan Günler, Arba Yay., Ist., Eylül 1992, sayfa: 240, 241.

Kurtuluş Gazetesinin dağıtılmamasına neden olduğu söylenen yazı aynen şöyledir:

SIKIYÖNETİM KOMUTANI TARAFSIZ KALMAK ZORUNDADIR

***Anayasal haklarını kullanan işçilerin üzerine ateş açan toplum polisinin cenazesine, Sıkıyönetim komutanı çelenk gönderdi.**

Polis kurşunlarıyla şehit edilen dört işçi kardeşimizin cenazesi sessiz ve gizli bir şekilde toprağa verildi.

***İşçilerin grev, toplantı, gösteri, sözleşme hakları ertelendi. İşyerleri askeri kordon altına alınarak, işçilerin çalışmaları için baskı yapıldı. Otururak direnişe geçenler, çeşitli tesirlerle çalışmaya zorlandı. İşlerine gelmeyen işçiler, işe gitmeğe zorlandı. İşçiler, kitleler halinde tutuklandı. Tutuklanan işçiler, avukatlarıyla dahi bir süre görüştürülmedi. Gözaltına alınan işçilere, karakollarda işkence yapıldı.**

Patronlar, hiç bir kusur göstermeksizin, beş yüz işçiyi, işlerinden kovdu. Sıkıyönetim ilgilileri, işçilerin işlerinden kanunsuz yere kovulmasına hiç ses çıkarmadı. İşten kovulan arkadaşlarına destek olmak isteyenler, bunun için direnişe geçmek isteyen işçiler, tutuklandı, mahkemeye verildi.

***Maden-İş Sendikası'nın gazetesinin çıkarılması "Huzur bozucu" tah-**

riklere yolaçtığı iddia edilerek yasaklandı. Böylece, işçilerin uğradıkları haksızlıkları dile getiren hiç bir yayın organı bırakılmadı.
Ama, Türk-İş'e bağlı gazeteler çıkmaya devam etti. İşçilerin aleyhine her türlü yazı yazılması serbest.
***General Madanoğlu'nun Senato kürsüsünden söylediği gibi, Sıkıyönetim, devrimci avına çıktı. Devrimciler, gelişi-güzel tutuklandı. Beşer-onar gün yatırıldıktan sonra, birer ikişer bırakıldı.**
Ama işçilere ateş açtıran, işçilere ateş açanlar hakkında hiçbir işlem yapılmadı. İçişleri Bakanı, polisi, "kahramanca savaştığı" için tebrik etti. Kimse, bu cinayetlerin hesabını sormadı." (Kurtuluş, Temmuz 1970, Sayı: 3, Yıl: 1, Sayfa: 1)

"O Zamana Kadar ODTÜ İçinde Belli Bir Gruptuk"

SBF-TKP ile ODTÜ-TKP gruplarının birbirine yakınlaşması ve ortak hareket etmeye karar vermelerinin nasıl olduğu konusunda Münir Ramazan Aktolga, şunları anlatmıştır:

"Mahir'le benim tanışmam aslında çok uzun değildir, eskiye dayanmaz. Mahir, Aydınlık'ta yazı yazıyordu. Bir kaç sefer Aydınlık'ta karşılaşmıştık. Oturup konuşma imkanımız bile fazla olmamıştı. Arada görüşüyor, konuşuyorduk, ama öyle yakın bir ilişkimiz yoktu. Mahir'le benim ilk yakın ilişkim, 8-9 Mart'tan bir kaç ay önce SBF'nin ikinci katında bir toplantı yapıldı. Mustafa Gürkan, Hüseyin Onur, Sarp Kuray, Atilla Sarp'tan tutun Istanbul'dan ve Ankara'dan bütün öğrenci liderleri oradaydı.

Orada açıkca cunta meselesi konuşuldu. Toplantının esas amacı şuydu: TDGF kongresi yaklaşıyor. Kim başkan olacak? TDGF yönetimine kimin geleceği o zaman çok önemliydi. Ve tartışma direkt bu cuntayla bağlantılı olarak ortaya kondu. Istanbul ve Ankara'dan katılan herkesin ortak savunduğu şey; bizim irademizin dışında bir sol cunta geliyor. Bunu engelleyemiyeceğimize göre bizim yapabileceğimiz tek şey, bunu desteklemek, bunun içinde yer almak ve daha da sola çekmek. Dev-Genç'i de bu hareket içinde bir araç olarak kullanmak. Özellikle Atilla Sarp ile Sarp Kuray, o zaman beraberdiler. Mustafa Gürkan'lar da Istanbul'dan gelmişlerdi. ODTÜ'den Hüseyin İnan grubu da ayrı bir gruptu. Biz ODTÜ grubu olarak yalnız kaldık. TDGF'yi almak bir güç meselesi.

O toplantıda, hiç bir şekilde bizim cuntaya alet olamayacağımızı çok açık bir dille söyleyerek buna karşı çıktım.

Toplantıda beni bir tek destekliyen Mahir oldu. Diğer katılanların hepsi aynı şeyleri savundular. Toplantı bittikten sonra ben, Mahir'e,

'-Görüşlerimiz arasında belli yakınlıklar var. Seninle biraz daha yakından konuşalım, görüşelim' dedim.

Gittik SBF'nin kantininde oturduk, konuştuk. Ben orada çok açık bir şekilde, 'Biz ODTÜ'de böyle bir grubuz. Beraber çalışalım, işbirliği yapalım' dedim. Mahir de, 'Biz de, SBF'de bir arkadaş grubuyuz' dedi. Havacı subayları, Orhan Savaşçı ve arkadaşlarını kastederek, 'Başka ilişkilerimiz de var' dedi. Düşüncelerimiz arasında belli bir yakınlaşma, paralellik olduğunu gördük. Bunun üzerine Mahir,

'-O zaman bundan sonra daha yakın ve beraber çalışalım' önerisinde bulundu.

Ben, Mahir ile oturup görüştüğümde yapımız şuydu: ODTÜ içinde ilk biraraya gelişimizde İrfan Uçar, Ulaş Bardakçı ve ben vardım. İrfan Uçar gençlik işleriyle, Ulaş Bardakçı finans işleriyle, ben, politik işlerden sorumlu olduk.

Bizim bu gruba daha sonra Necmettin Giritlioğlu'nu aldık. O da işçilerle, sendikalarla olan ilişkileri yürütüyordu. Daha sonra ise Mustafa Ulusoy ve Ertuğrul Kürkçü ile ilişkili olduk. Yani grup, 5-6 kişilik bir kadro olarak büyüdü. Bizim, tuttuğumuz belli bir evimiz vardı. Orada buluşuyorduk, görüşüyorduk.

ODTÜ ve çevresinde öyle küçük bir gruptuk, ama birbirimize çok bağlı olduğumuz için oldukça etkili bir konumdaydık. Kesinlikle hiç bir zaman silahlı propaganda, gerilla gibi düşüncelerimiz yoktu. Düşündüğümüz şuydu; eli kulağında faşist bir darbe gelecek. Bu yüzden, illegal olarak da örgütlenmemiz lazım. Ve bu da tamamen işçiler, köylüler ve gençlik kesiminde etkili bir çalışmayla mümkündür. Bütün bu çalışmaların finansiyel olarak desteklenmesi lazım. Kendi kendini üretir hale gelmesi lazım.

Biz örgütten ne anlıyoruz, nasıl bir çalışma anlıyoruz? Mahir'le biraz bunları konuştuk. Mahir de, benzeri şeyleri düşündüğünü söyledi.

Sonra, ben Mahir ile görüşmemi arkadaşlara anlattım. Başta Necmettin Giritlioğlu olmak üzere arkadaşlarım, önce, kendilerine sormadan böyle bir şeye girmeme karşı çıktılar, eleştirdiler. TDGF'yi ancak bu şekilde almak durumumuz vardı. Ya da TDGF cuntacıların eline geçecekti. Başka bir alternatif yoktu. Bunun, bütün getireceklerini, götüreceklerini hesaplayarak ve o rizikoyu gözönüne alarak Mahir ve arkadaşlarıyla işbirliği yapma taraftarıydık. Ben bunu arkadaşlara kabul ettirdim. Onlar da hak verdiler ama bu içimize sinen bir işbirliği değildi. Politik bir işbirliğiydi. TDGF'yi ele geçirmenin, cuntacılara kaptırmamanın tek yolu bu olduğu için alınan bir karardı bu.

Mahir ile bir kaç sefer bir araya geldik. Oturduk, konuştuk. Sonra beni Orhan Savaşçı ile tanıştırdı. Onların da bazı arkadaşlarının evleri vardı. Oralarda buluşuyorlardı.

Mahir'le bizim ilişkimiz bu çapta ve bu şekilde başladı. Düşündüklerimizin özü, ana teması, Türkiye bir darboğaza giriyor. Bir faşist darbe gündemde. Bizim mutlaka aynı zamanda illegal olarak da işçiler, köylüler arasında da örgütlenmemiz lazım. Bu gruplaşma, bu örgütlenme daha sonra bir parti haline dönüşmeli ve kendi kendine finansiyel olarak da üretir hale gelmeli. Konsept bu. Kesinlikle bir darbe düşüncesi veya onun içinde yer almak gibi bir şey yoktu bizim dü-

şüncelerimizde. Zaten bizi diğerlerinden ayırdeden de buydu o zaman. Mahir'le tanışmamızın ve işbirliğinin özü bu oldu."[1]

"Gel Bize Katıl"

1970 yazında, TDGF'na bağlı bütün ekipler köylerde, fabrikalarda, üretici mitinglerinde, dağlarda ve Filistin'dedir. Herkes bir şeyle uğraşmaktadır. 15-16 Haziran olayları ile birlikte sıkıyönetim tarafından aranır duruma gelen TDGF İstanbul Bölge Yürütme Kurulu üyelerinden Mustafa Gürkan, Mustafa Zülkadiroğlu, Taner Kutlay, Metin Eşrefoğlu, Celal Doğan, Kenan Rıfkı Ertuğrul, Namık Kemal Boya, Gökalp Eren, Haşmet Atahan, Ahmet Çetiner, İbrahim Öztaş, Necati Sağır gibi 35-40 kişilik bir ekip, Ankara'ya giderek ilk önce ODTÜ'de kalmaya başlar. Bu ekipten Necati Sağır, İbrahim Öztaş, Mustafa İlker Gürkan, Namık Kemal Boya gibi bir grup Toroslara gerilla eğitimi yapmaya çıkar. Zihni Çetiner başkanlığında Mustafa Gürkan, Mustafa Zülkadiroğlu, Nahit Töre, Taner Kutlay, Süleyman Aslan, Ahmet Çetiner, Ahmet Zafer Ergün ve Tarhan Özgür, Nusaybin'den geçerek, El-Saika'nın Şam'daki karargahına, TDGF Genel Sekreteri Ruhi Koç ile Ahmet Bozkurt ise Filistin'e gider.

Mahir Çayan da, 15-16 Haziran olaylarından bir süre sonra İstanbul'dadır. Amcası Enver Bey, yine yurtdışına gitme konusunda konuşup ikna etmek için, Mahir'i, Maçka'daki Taşlık Çay Bahçesine götürür. Sohbet sırasında, amcası, Mahir'e,

"-Hazır İstanbul'a gelmişsin, sana buradan pasaport çıkartalım, Gülten'in yanına git. Fransa'da çok güzel günler geçirebilirsin. Her açıdan gelişmiş ve oturmuş bir toplum. Gelir dağılımı açısından Avrupa'da en dengeli toplumlardan birisidir. Orada yaşamanın sanat, eğitim, düşünsel açıdan kendini yenilemek, bilgini, kültürünü zenginleştirmek, görgünü arttırmak açısından çok büyük katkıları olacaktır. Hem siyasi hareketinin yurtdışındaki kanadını geliştirmek için çalışırsın" diyerek, ikna etmeye çalışır, ama Mahir,

"-Gülten'e mektup yazdım ve evlenmek konusunda olumlu cevap verdim" diyerek, yanıt verdiğinde, amcası, kızgınlığını gizleyerek,

"-Ben senin Fransa'ya gitmeni istiyorum, sen bana ne söylüyorsun. Fransa'da seni seven ve evlenmek için bekleyen bir genç kız var. Doktora yapıyor. Burs alıyor. Beraber oturursunuz. Onun olanakları bir süre ikinize yeter. Ben de sana katkıda bulunurum. Ayrıca uluslararası bazı kuruluşlar da burslar veriyorlar. Bunlardan da yararlanabilirsin. Gayet rahat bir öğrencilik dönemin olacaktır. Doktora

yapma olanağın olacaktır. Fransa'ya gidip, eğitimini üst düzeyde tamamlaman hem senin geleceğin için, hem ideallerin için, hem de memleketin için iyi değil mi?"

Mahir, amcasının bu konuşmalarına karşılık olarak daha çok dinlemekte ve susmaktadır. Mahir, amcasının konuşmasının bir yerinde,

"-Senin tanıdıkların vardır. İstediğin zaman tayinini yaptırırsın. Ankara'ya gel bize katıl" der.

Mahir'in düşünceleri, çok sevdiği amcasına bile oluşturduğu hareketin içerisine katılmayı önerecek kadar netleşmiştir.

Amcası Enver Bey, her şeye rağmen, Mahir'e yine, Fransa'ya gitmeyi ve Gülten'le birlikte olmayı ve eğitimini Fransa'da tamamlamayı, Aydınlık dergisine yazılarını yurtdışından yazarak göndermeyi, bu nedenle pasaport çıkartarak Fransa'ya gitmeyi önerir. Mahir de bir kez daha, "olur" diyerek, Ankara'ya gider.

"Bu Direnişte Belki de Hepimiz Ölebiliriz Ama Gelecek Kuşaklara Bir Direniş Geleneği Bırakırız"

Mahir Çayan ile Sabahattin Kurt, 1 Temmuz 1970 günü, Çarşamba ilçesindedir; 8 Temmuz 1970 Çarşamba günü Ordu'da, "Fındık Mitingi"nin[1] yapıldığı dönem, TİP Çarşamba ilçe başkanı İsmet Öztürk'ün işlettiği kahvehaneye giderek, kendisiyle görüşürler.

İsmet Öztürk, Mahir ile yaptığı görüşme üzerine şunları anlatmıştır: "İlk görüşmemizden kısa bir süre sonra Mahir, yanında Sabahattin Kurt'la Çarşamba'ya benim yanıma geldi. Sabahattin Kurt'u benim kahvehanemde bırakarak, Muzaffer Keleş adlı arkadaşımın çay bahçesine giderek oturduk. Mahir ilk geldiğinde de heyecan doluydu, ama bu gelişindeki heyecanın tarifi mümkün değildir. Mahir'de pür bir heyecan var. Herhangi bir olayın heyecanı değil, yeni bir şeyi yapmanın heyecanı var. Mahir, bir saat içinde 300 sayfalık kitaba zor sığabilecek kadar konuyu otomatik silah gibi anlattı. Anlattıklarını şöyle özetlemek mümkün: 'Kemalizm kisvesi altında bir cunta gelecek, ama bu Kemalist değil faşist cunta olacak. Esas hedefi de o dönemin devrimcilerini notralize etmek olacak. Karşı devrimin saldırılarına Türkiye'de silahlı direniş hiç olmamıştır; bunu biz başlatmalıyız. Bir direniş geleneği yaratmalıyız. Bu direnişte bizim çoğumuz, belki de hepimiz ölebiliriz, ama gelecek kuşaklara bir direniş geleneği bırakırız. Sen buna var mısın?'

Bu bilgiler siyasi tahlil veya yorumlardan öte, doğrudan cunta toplantılarına katılan subay arkadaşlardan veya onların arkadaşlarından alınıyordu.

Ben, Mahir'e

'-Tamam, kalk gidiyoruz' dedim.

'-Nereye?' diye sorunca,

'-Fatsa'ya, Ertan Saruhan ve Ziya Yılmaz'la konuşmaya. Bu konuyu diğer arkadaşlarla birlikte görüşelim ve hep birlikte karar verelim' dedim.

'-Onlarla zaten görüşeceğiz, ama ya ikna olmazlarsa sen ne yaparsın?' dedi. Anladım ki, en azından beni garantilemek istiyordu. Ben de,

'-Ben varım' dedim. Ancak bu, 'varım' kelimesini arkadaşların ikna olmama olasılığını hiç düşünmeden söyledim. Kesinlikle bu sözü onların karşı çıkması halinde de ben yürütürüm diye değil, idealistçe de olsa, onların buna tereddütsüz evet diyeceklerine inandığım için söyledim.

Mahir'le Fatsa'ya gittik ve Ertan Saruhan, Şener Şadi ve bir kaç arkadaş daha sabaha kadar konuştuk. Ziya, Ordu Mitingi dolayısıyla karakoldan kaçmıştı ve bir köyde saklandığı için toplantıda yoktu.[2] Daha sonra onunla da Hasan Pekbüyük ile giderek görüşüldü ve isimlerini burada saymam mümkün olmayan bir çok arkadaş tereddütsüz bu tezleri kabul etti.

Bundan sonra sık sık görüşerek, direniş hazırlıkları hakkında konuşuyorduk. Bunlardan birincisi, hazırlıkların yapılması için ilk anda bir kısım para temin etmekti. Mahir'in önerisi: Bir iki benzinci filan soymaktı. Bir toplantıda Ziya, Ertan ve ben, bunun doğru olmayacağını, bir aksiliğin işlerimizi sekteye uğratacağını söyledik ve bu iş yattı.

İkincisi, cunta yapıldığı gece orduda bulunan subay arkadaşlarımız, silah olarak ne bulabilirlerse alıp kaçacaklardı; ilk anda bunların saklanması için yerlerin temini gerekliydi. Artık bizim TİP'le de, klasik MDD ile de tüm bağlarımız bitmişti."

SBF ve ODTÜ-TKP grubunun belli çevrelerle kurduğu ilişkiler sonucu giderek artan gücü çerçevesinde örgütlü siyasi bir harekete dönüşmeye başlaması nedeniyle, buna uygun bir yapılanmanın ön hazırlıklarına girişilir.

İsmet Öztürk'ün Çarşamba'daki kahvehanesinin arka tarafında bulunan bahçede bir araya gelen Hüseyin Cevahir, Sabahattin Kurt, Ziya Yılmaz, İsmail Yeşilyurt, İsmet Öztürk, ekonomik sorunları nasıl çözümleyebilecekleri konusunda konuşurlar. Benzinci veya buna benzer yerlerin soyulması fikri gündeme gelir. "Kırsal alanda böyle risklere girmeye değmez" diye vazgeçilir. İsmet Öztürk,

"-Benim üzerimde olan mülkleri satarım. Ayrıca yurtdışında ve Istanbul'da tanıdıklarım var. Onlar bana para yardımında bulunurlar" diyerek, düşündüklerini açıklar.

İsmet Öztürk, üzerine tapulu mülklerini satar, tanıdığı insanlardan belli miktarda para alır. Çarşamba'dan tanıdığı Yılmaz isimli bir arkadaşının otomobiliyle, Nuri Aydın isimli bir kabadayı, Çerkes Ethem dedikleri bir arkadaşı ve İsmet Öztürk Istanbul'a gelerek, tanıdıkları insanlar aracılığıyla, örgüt için Istanbul'da bazı evler kiralar. Ziya Yılmaz ve Abdullah Çeçeloğlu'nun Istanbul'a gitmesi kararlaştırılır. Bu nedenle Eminönü'nde de bir dükkan açılarak, çalıştırılmaya başlanır.[1]

"Devrimci Mücadele Yiğit Bir Evladını Kaybetti"

Aynı şekilde, SBF-TKP grubu ile ilişkisi olan ve SBF'den mezun olduktan sonra, doktora yapmak üzere 1970 Temmuz ayının ilk haftasında Fransa'ya giden Cengiz Zapçı'nın yapacağı bir diğer iş de bu grubun yurtdışı ilişkilerini geliştirmektir. "Ancak kısa bir süre sonra Zapçı, Paris'te bir otel odasında ölü olarak bulundu. Fransız polisi, olayın havagazı zehirlenmesi olduğunu söylüyordu."1

Cengiz Zapçı'nın cenazesi Türkiye'ye getirildiğinde, Mahir ve arkadaşları, hemşire olan Tülay Tad ile Cengiz Zapçı'nın kızkardeşine,

"-İkiniz otopsiye girin ve cesette şüpheli bir darp izi var mı bakın" derler. Hemşire Tülay Hanım, Cengiz'in cesedinde şüpheli sayılabilecek herhangi bir şey bulamaz.

Cengiz Zapçı'nın ölümü hakkında yayınlanan yazı aynen şöyledir: "Cengiz Zapçı kardeşimiz 18 Temmuz 1970 günü, 10 gün önce doktora yapmak için gittiği Paris'te şüpheli bir şekilde ölmüştür. Fransız polisi tarafından iade edilerek, iki kere otopsi yapılmıştır. Fransız polisi tahkikatı bu yönde geliştirmektedir.

Cengiz Zapçı, 23 yaşında, atılgan, coşkulu, yürekli, içtenlikli bir devrimci arkadaşımızdı. Devrimci mücadelenin yiğit bir mücahidi idi. Anti-emperyalist gençlik hareketlerinin, toprak işgallerinin, işçi grev, işgal ve mitinglerinin içinde 16 Şubat'tan (Kanlı Pazar'dan) 16 Haziran'a (Büyük işçi direnişi) kadar devrimci savaşımın bütün mevzilerinde savaşmış bir devrimci idi.

O, devrimci fedakarlığın, feragatin ve tevazuun canlı bir sembolü idi. Bu mücadelenin eyyamcılığı ile, tantanası ile uğraşmayan bir sıra neferiydi.

Ve o yiğit, o pırıl pırıl sıra neferi öldü. 'İnsanlar şu ya da bu şe-

kilde öleceklerdir. En kötüsü düşmana arkası dönük utanç içinde ölmektir.'

Arkasını düşmana hiç bir zaman dönmemiş olan kardaşımızın anısını yaşatmak, emperyalizme karşı savaşı, daha örgütlü, daha bilinçli ve tutarlı sürdürmekle mümkündür."[2]

"Yahu Bir de Bana Sopa Vurun"

1961-71 döneminde, devrimci gençlik hareketi içerisinde yeralıp hem provokatif eylemlerde bulunan, hem de polise bilgi taşıdığı açığa çıkan ilk kişi Muzaffer Köklü olmuştur. Köklü, 1967 yılından 69 yılına kadar devrimci öğrenci hareketi içinde yaptığı provokatif eylemleri daha sonra bir gazetede, "Solcu Bir Lider ve Polis Ajanıydım" başlığıyla anlatmıştır.[1]

Araştırmacı-yazar Uğur Mumcu, 12 Mart dönemi sıkıyönetim askeri mahkemelerinde açığa çıkan ve 1967 yılından itibaren devrimci hareket içerisinde polisle işbirliği yapmış olan ajanların kimler olduğu konusunda şu isimleri açıklamıştır:

Ankara Hukuk Fakültesi öğrencisi Uğur Sani, Ankara Hukuk Fakültesi öğrencisi Erdal Gökyüzü, Ankara Hukuk Fakültesi öğrencisi Ahmet Yılmaz, Ankara Hukuk Fakültesi öğrencisi Can Özbay, ODTÜ öğrencisi Eyüp Temeltaş, ODTÜ öğrencisi Mahmut Erdoğan, Yapı-İş Sendikası Genel Sekreteri Mevlüt Bayraktar ve bunların en ünlüsü olarak Istanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Asistanı Mahir Kaynak.[2]

Uğur Mumcu, kitabında açıkladığı bu kişilerin isimlerini 12 Mart döneminde sıkıyönetim askeri mahkemelerinde kamuoyuna açıklanan devlet belgelerinden yararlanarak ortaya çıkartmıştır.

Bir de aynı politik hareketin içinde olan kişileri, çeşitli nedenlerle, "polis", "ajan", "işbirlikçi" gibi suçlamalar vardır. Bunlar doğrudan kanıtlanamayan, sadece kuşkuya ya da kişilere dayalı öznel yargılamalardır. Ahmet Kınacılar, yaşadığı bir olayı şöyle anlatmıştır:

"O zaman, Günaydın gazetesinde çalışan Maide isimli Kıbrıslı bir kız vardı. Ben bu kızla ara sıra konuşuyordum. Yusuf Küpeli, bir gün bana,

'-Ahmet dikkat et Maide'ye. Polis olabilir' dedi. Öyle bir cümlenin o zaman kullanılması, iki kişiyi birden mahkum etmektir. Bir daha onunla konuşman polisle işbirliğine girmek demekti. İstersen o sözden sonra bir daha gez."

Başlangıçta ABD işyerlerini bombalamak amacı olan illegal bir grubun içerisinde yer alan DTCF Tiyatro Bölümü öğrencisi Selçuk Şahin Polat'ın, bu grubun gerçekleştiği eylemler konusunda verdiği bazı bilgiler, konunun anlaşılmasında yardımcı olacaktır:

"Birkaç nedenle aramızda tartışmalar oldu ve ayrıldık biz bu örgütten. Birincisi Sivaslı Sami (Gürler) ve Rizeli Tahsin (Aşık), bizden yaşça daha büyük olduğundan hiçbir iş yapmıyorlardı. Örneğin toplantı yapıyoruz, 'Şu yer bombalanacak' diye karar alıyoruz. Sivaslı Sami'nin karısı Sema,

'-Bu eylemi ben yapacağım' diyor. Biz de hemen,

'-Olur mu bacım? Biz dururken sana yaptırmayız' diyoruz ve eylemi biz yapıyoruz.

İkincisi ise, yapılan eylemler sola yönelik saldırılar örgütlenmeye çalışıldı. O zaman FKF Genel Sekreteri olan Ruhi Koç'u kaçırma planları yapıldı. Hatta bu nedenle SBF'yi bombaladık. Bize,

'-FKF'yi basın. Solcu birini kaçırın' gibi işler yaptırılmak isteniyor.

'-Niye?' diye soruyoruz,

'-Sol sokağa dökülür; taraftarı artar' gibi yanıtlar veriliyor.

Bu sırada, bazı eylemler nedeniyle tutuklandım ve 2,5 ay cezaevinde kaldım. Cezaevinde Yusuf Küpeli ile birlikteydim. Onunla, örgütteki provokatif gelişmeler ve bundan nasıl kurtulabileceğimiz üzerine konuştuk.

Cezaevinden serbest bırakılınca, Sivaslı Sami'ye başkaldırdım. Silahını çekti, beni vurmaya kalkıştı. Sami, ceberrut bir adam. Herkes rahatsız ama hiç kimse karşı çıkamıyor. Ben karşı çıkınca silahını çekti. Şaban İba'nın evinde silah silaha geldik. Sorunu tam çözümleyemeden, İçel Yurdunu Hüdai Arıkan ve İsmail Keçeli ile bastığım için 16 Mayıs 1970 günü ikinci kez tutuklanarak cezaevine kondum.[3]

Cezaevinden serbest bırakıldıktan sonra, 'Polis' diye şüphendiğimiz öğrencileri falakaya çektik. Böylece bu örgütlenme dağıldı."[4]

Bundan sonra ne olduğunu ise TDGF Bölge Yürütme Kurulu üyesi olan Şaban İba şöyle anlatmıştır: "SBF yurdunda kalan ve esrar içen bir grup vardı. İlk önce bunların üzerinde durduk ve Sivaslı Sami ile ilişkisi olan Mehmet Ali 'yi sorguya çektik. Adam ilk önce reddetti, ama sonra esrar içtiğini kabul etti. Bunun üzerine,

'-Parayı nereden buldun?' diye sorguya çektik. Çünkü, ailevi durumu ve ekonomik durumunu biliyoruz. Hem parayı hem esrarı o dönemde o çocuğun bulması çok zordu. Önce o herifi çektik sopaya. Adam,

'-Evet. Biz polise çalışıyoruz' diye başladı. Şu okuldan var, bu okuldan var diye birçok isim söyledi.

Bunun üzerine söylenen bu isimlerin kimisini yurtlardan, kimisini evlerden uyandırarak getirdik. Herkes hakkında, 'Şu polis olabilir, bu

da polis olabilir. Polis bunu kullanıyor. Aramıza nifak sokuyor' gibi bir kuşku, kaygı belirdi. SBF yurdunun altında bunlara sopa attık. Sopayı yiyen hemen hemen herkes,

'-Polisim' diyor, ötüyor. Aralarında DTCF'den Ökkeş, Timur Bilgiç dahil olmak üzere çoğunluğu DTCF, SBF, Hukuk, Hacettepe'de okuyan, hareketlerinde tutarsız ve çevresindekiler üzerinde kuşkulu davranışlar yaratan Dev-Genç sempatizanı olan 17 kişiyi sorguya çektik. Bu olayın geçtiği yerde o sırada Atilla Sarp, Ruhi Koç, Mahir Çayan, Oktay Etiman, Hüseyin Onur, İlhami Aras, Hüseyin Cevahir de vardı. Mahir, kendisi vurmuyor, dokunmuyor hiç. Seyrediyor. Mahir, bir ara,

'-Yani bu adamların hepsi mi polis? Bir de benim ayaklarıma bir kaç sopa vurun' diyerek, ayakkabılarını çıkartmaya çalıştı. Sivaslı Sami, işin beyni olabilir, önemli adamdır diye ODTÜ'ye götürdük. Fakat adam oradan bir fırsatını bularak kaçtı."

Fakat, bütün bu kuşkular kuruntudan ibaret kalır. Sonuçta, Selçuk Şahin Polat, Şaban İba ve Hüdai Arıkan'ın içinde bulunduğu bu örgütlenme dağılır ve THKP-C hareketine katılır.

O sırada, Filistin'de yaptığı gerilla eğitiminden yeni dönmüş olan TDGF Genel sekreteri Ruhi Koç, SBF ile ODTÜ gruplarının, örgütlenme çalışmaları konusunda şunları anlatmıştır, "1970 Ağustos'unda, Malatya'da bir miting yapacağız, adam arıyorum. Okullar tatil olduğu için adam bulmak zor. Ben de SBF'nin yurdunda kalıyorum. Mahir'in kaldığı odaya gittim. Baktım açmış kitapları okuyor. Mahir'e,

'-Buraya sen git. Yanına bir kaç kişi daha verelim' dedim.

'-Ben gidemem' dedi. Ben de biraz sert ve kızgınlıkla,

'-Gideceksin. Oturup kitap okumayla devrim yapacağına inanıyorsan, yanılıyorsun' dedim.

Orada Mahir'le tartıştık. Biz Mahir'i 'pasifist' olarak gördüğümüz için, ben orada Mahir'i küçümser havalardaydım. Ben bilmiyorum, farkında değilim tabii. Meğerse, onlar, bir örgütlenmeye hazırlanıyorlarmış ve Mahir, geliştirmek istediği bir hareketin teorilerini üretiyormuş. Yalnız ben, geç farkettim TDGF içinde Mahirlerin örgütlendiklerini."[5]

"Hah İşte Esas DEV-GENÇ Geldi"

O dönem, TDGF içerisinde, nasıl örgütlendiklerini Şaban İba, şöyle anlatmıştır: "1970 yazında TDGF, üniversitelerden kentlere, kasabalara ve köylere yönelerek örgütlenmeye başladı. Bu TİP'e karşı al-

ternatif bir örgütlenmeydi. İnsanlar, Türkiye'nin bir çok yerinden kendiliğinden bize gelip,

'-Bize örgüt tüzüğü modeli verin. Kendi bölgemizde Dev-Genç'in şubesini kurmak istiyoruz' diyorlardı.

Bir kısım referanslar doğruysa, kuruluş yetkisi yazısını yazıyor ve altına kaşeyi basıyorduk. Adam gidip tabelayı asıp, çalışmaya ve üye kaydetmeye başlıyordu. Böyle bir yığın TDGF şubesi ortaya çıktı.

Bütün bu çalışmalar Türkiye'de, halkla teması olan, halktan çok şey öğrenen, halkta kendisini aydınlatma görevleri üstlenen, kitle bağları, okuma yazmayı da kendi pratiğinde birleştirebilen bir Dev-Genç'li militan tip yarattı. Herkes için demiyorum ama o günkü Dev-Genç militanı en az bir köylü çalışmasına gitmiştir. Bir mitinge katılmıştır. En az bilmem kaç tane afişlemeye çıkmıştır. En az bir kavgaya girmiştir.

Halk, Dev-Genç'i bir efsane olarak gördüğü gibi Dev-Genç'i dev gibi insan tipleri olarak algılıyordu. Bir örnek vermek gerekirse, 5 Ağustos 1970 Çarşamba günü, Gaziantep'te TDGF ile Gaziantepli fıstık ve üzüm üreticileriyle ortaklaşa, 'Fıstık ve Üzüm Mitingi' yapıldı.[1]

Bu mitingden önce, üçer, beşer kişilik ekipler halinde, köylerde miting hazırlıkları için propaganda çalışması yapılıyor. Bu ekipler, Gaziantep'in bütün köylerine giderek, köylüleri topluyorlar ve köylülere, 'Biz Dev-Genç'liyiz' diye, başlayan propaganda yapıyorlar. O zaman, 'Dev-Genç'li' olduğunu söylemek, merhaba demek gibi birşey. Her yerde referans gibi kullanılıyor. Köylere giden bir ekip, yine daha önceden belirlenen bir köye gidiyor. Köylüleri, köy odasına toplayıp, 'Biz Dev-Genç'liyiz' diyerek ne için geldiklerini anlatmaya başlamışlar. Fakat köylüler, bunlarla, 'Böyle ufak-tefek Dev-Genç olur mu?' diye kafa bulmaya başlamışlar. Rastlantı olarak, bu köy çalışmaları içinde olan Celal Doğan'ın ekibi de köye geliyor. Celal Doğan da uzun boylu, iri yarı gerçekten insan azmanı gibi yapısı olan bir adam. Celal Doğan, tam Dev-Genç tartışması olduğu sıra boyu sığmadığı için yarı beline kadar eğilerek, köylülerin bulunduğu evin kapısından içeriye, 'Selamünaleyküm' diyerek giriyor. Köylüler, Celal Doğan'ı görünce, 'Hahh işte esas Dev-Genç geldi' diyorlar.

Espri bu. Hep dev gibi adamlar gibi düşünülüyor. Bir çok yerde buna benzer espriler oluyordu. Bir keresinde, Mihri Belli'nin hanımının otomobiliyle, Mihri Belli, Atilla Sarp, ben ve Celal Doğan Amasya'ya üreticiler arasında çalışma yapmaya gittik. Amasya'da polis, beni ve bazı arkadaşları, Amasya Kalesine, 'Dev-Genç' diye yazdığımız için gözaltına aldı. 27 Ocak 1971 günü, evinin önünde pu-

suya düşürülerek üç kurşunla öldürülen ve katilleri bulunmayan TİP Amasya il başkanı Şerafettin Atalay[2], karakola gelerek, komisere,

'-Sen bunları nasıl tutuklarsın? Eğer bunları bırakmazsan şimdi Ankara'ya telefon eder 50 tane Dev-Genç'liyi, elinde silah buraya getirtir, bastırtırım' diyerek, Emniyet Müdürüne posta atıyordu.

Zaten ortada tutuklanabilecek bir şey yoktu. Kimlik tesbiti yapıldıktan sonra, bizi serbest bıraktılar. Ertesi gün, Merzifon'a giderek, orada daha önceden hazırlıkları yapılan ve Haşhaş ekiminin yasaklanması ve Amerika'nın tutumunu protesto için, 10 Ağustos 1970 Pazartesi günü düzenlenen, 'Haşhaş Mitingi'ne katıldık.[3]

Öyle bir hale geldi ki, üreticiler, işçiler kendiliğinden TDGF'ye gelip, kendi eylemlerine çağırıyorlardı. Biz de gücümüzün oranında bu eylemlere katılmaya çalışıyorduk. Bu çok ciddi ve TDGF'yi örgüt olarak aşan bir şeydi. TDGF, o misyonları üstlenebilecek bir örgüt değildi. Zoraki bir üstlenme durumu oluşuyordu. Aslında, TDGF, sosyalist niteliği ağır basan bir gençlik örgütüydü, parti değildi. İllegal bir örgüt de değildi, ama daha sonra sıkıyönetimde, 'İhtilalci bir örgüt' olarak yargıladılar. Çünkü, bakıyorlar ki herkes Dev-Genç'li. Herşeyi bu örgüt yapmış.

İşler öyle bir noktaya geldi ki, TDGF, bu yükü taşıyamaz hale geldi ve TDGF, doğal bir süreçle ayrıştı. MDD ayrışması hayatın her alanına yansıdı. Önce TDGF'ye, oradan okullara yansıdı. Çünkü öğrenci en militan, en aydın kesim. Gerçekten eylemleri planlayan, yürüten kesimdi. TİP bir yerde bu insanlarla varolabiliyordu. İkincisi TDGF, o ayrışmada TİP'in yerine ikame edilmeye başlandı. Bir kısım insan, militan gençliğin muhalefeti sonucu, TİP'e kızıp tabelasını indirip yerine Dev-Genç tabelasını asıyordu. Özellikle 28-29 Ekim 1970 tarihlerinde yapılan, proleter devrimcilerin sohbet toplantısı esas kopuştur. Bize, 'Bilmem nerede TİP'in tabelasını indirdik, Dev-Genç'in tabelasını astık' gibi haberler geliyordu.

Mahir İle Gülten Evleniyor

Mahir Çayan ile Gülten Savaşçı'nın evliliği, 12 Ağustos 1970 Çarşamba günü, saat 16.00'da, Ankara, Yenimahalle Evlendirme memurluğunda gerçekleşir.

Gülten Savaşçı'nın nikah şahitliğini Havacı Üsteğmen Mustafa Şahin, Mahir Çayan'ın nikah şahitliğini ise Havacı Yüzbaşı ve Gülten Savaşçı'nın ağabeyi Orhan Savaşçı yapar. Fakat, Orhan Savaşçı, Ünsal Yönmezer ismini kullanır.

Yenimahalle Evlendirme Memurluğu nikah defterinin 155. Sayfa, 387 Sicil No'lu kaydına göre, Mahir Çayan ile Gülten Savaşçı, Gülten Savaşçı'nın babasının, Bahçelievler, 1. Cad. 9. Sokak, 28/7 No'da bulunan ev adresini kullanmıştır.

Nikahtan sonra, Mahir Çayan, Gülten Çayan (Savaşçı), Mustafa Şahin, Orhan Savaşçı, akşam bir restoranta giderek, hem nikahı hem de bir arada olmayı kutlarlar. Mahir ile Gülten'in son beraberlikleridir. Gülten, nikahlandıktan bir kaç gün sonra Fransa'ya gider.[1]

"Sinan'ın Evine Birlikte Örgütlenme Teklifi Yapmak İçin Gittik"

Bu sırada, Ankara Cezaevinden serbest bırakılan Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır:

"Ağustos 1970'te serbest bırakıldığımda da başka çare yok diye Filistin'e gitmeyi düşünüyordum. Fakat Mahir, kalmam için ikna etti. Garanti verdi. 'Subaylar bizlerle beraber, ama hiç cunta ilişkileri yok' dedi. Fakat bir yığın kişinin bu subaylardan haberi var tabii. İlişkiler aslında son derece laçka. Öyle gizlilik olayı falan yok.

Ben de ne yapayım diye düşündüm ve o zaman Filistin'e gidip savaşacağıma burada kalıp savaşayım, dedim. Bu kez, 'Mihri'den ayrılmayı' şart koştum. Mahir, 'Mihri'yi idare ediyoruz. Bir süre daha idare edeceğiz' dedi.

Bu arada başka gruplar da oluşmuş zaten. Istanbul gruplaşmaya başlamış. Atilla Sarp başka bir grup. Mahir de mecburen onların arasında. Çevresinde üç-beş kişi var ama birşeyi ele geçirecek bir güç değil. Ben olmazsam TDGF'yi ele geçiremezlerdi.

Bursa Cezaevinde Deniz Gezmiş'i Hüseyin Onur ile ziyaret ettik. Fakat bu dönem Mahir, Deniz ve arkadaşlarına, 'Sol Sapma', Mihri ve TİP'e de 'Sağ Sapma' diyordu. Benim Deniz ile görüşmemi açtığımda da birlikte olmaya kesinlikle karşı çıkmıştı.

Daha sonra, Mahir, ben ve Münir, Sinan Cemgil'i evinde ziyaret ettik. Sinan'ın evine, birlikte örgütlenme teklifi yapmak için gittik. O, kibarca bizi reddetti. Böyle bir serüvene girmek istemiyordu, düşünceleri farklı idi. O günkü konuşmalarına göre, Deniz ve Hüseyin İnan grubu ile birlikte olması da bence olanaksızdı ama, herhalde arkadaşlık bağları nedeniyle fazla direnemedi."

ODTÜ ile SBF-TKP gruplaşmalarının ortak hareket etmeleri kararından sonra Zihni Çetiner'in dediğine göre, "Mahir Ağustos ayında ASD'nin yazı kurulundan istifa eder fakat sonradan istifasını geri alır."

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları söylemiştir, "Ben, 1970 Ağustos'unda cezaevinden çıktıktan sonra Mihri Belli gibi insanların evlerine bir tek kez olsun uğramadım. Mahir, 'Şimdilik idare edelim' diye zorladığı için, o çevrelerde gözüküyorduk."

Necmettin Giritlioğlu Öldürülüyor

Bu sırada ODTÜ-TKP ile ilişkileri olan Necmettin Giritlioğlu, 1970 Ağustos ayında YİS'in Genel Başkanlığına getirilir. Giritlioğlu, YİS'e başkan olduktan sonra, İzmir-Aliağa Rafinerisinin inşaat işlerinden bir kısmını yürütmekte olan Kozanoğlu-Çavuşoğlu firmasında çalışan işçiler adına toplu sözleşme yetkisi alır. Fakat, işverenle yapılan toplu sözleşmede anlaşma sağlanamayınca greve gidilir.

22 Ağustos 1970 Cumartesi günü, "sabahı bütün işçiler giriş kapısı önüne toplanmışlar. İşçilerden bir grup, içeriye çalışmak için girecek işçileri geri çevirmekle görevli. Necmettin bunların başında bulunuyor. İş saati geliyor. Sovyet teknisyenleri içeri girmek istiyorlar. İçeri giremeyecekleri anlatılıyor. Sovyet teknisyenlerini getiren birinci araba geri dönüp gidiyor. İkinci araba geliyor. Onlara da içeri giremeyecekleri anlatılıyor. Fakat Sovyet teknisyenlerini getiren şoför, küfürle karışık: 'Kimse beni yolumdan geri çeviremez, gireceğim' diyor ve gaza basıyor. İşçiler arabanın önüne geçiyorlar, arabayı durduruyorlar. Bu sırada Necmettin olayı duyuyor, koşarak geliyor. Şoföre geri dönmesini söylüyor. Şoför torpido gözünde beze sarılı tabancayı çıkarıyor. Bunu işçiler görüyorlar: 'Necmettin ağabey, geri çekil, tabanca var elinde' demelerine rağmen, Necmettin arabanın kapısını açmaya çalışıyor. Bu sırada, şoför tabancayı ateşliyor. Necmettin yere düşüyor. Şoför, işçilerin şaşkınlığı arasında arabayı gazlıyor ve şantiye önüne bırakarak kaçıyor."[1]

İzmir Aliağa Petrol Rafineri inşaatında, AP militanlarından ve Menemen Minibüscüler Derneği başkanı olan şoför Kazım Soyuncu tarafından vurularak öldürülen YİS Genel Başkanı Necmettin Giritlioğlu'nun cenazesi 24 Ağustos 1970 Pazartesi günü, Ankara'da törenle kaldırılır.

Sabahleyin, Tıp Fakültesi'nden alınan Giritlioğlu'nun cenazesi daha sonra Hacı Bayram Camii'ne getirilir. Burada kılınan cenaze namazından sonra SBF önüne getirilir.

SBF önünde yapılan törende, aralarında Fahriye Muzaffer İlgen, Münir Ramazan Aktolga, Hasan Yusuf Küpeli, Mahir Çayan'ın da ol-

duğu devrimci gençler, saygı duruşunda bulunarak, "Bağımsızlık Andı" içerler. TDGF Başkanı Atilla Sarp, bir konuşma yaparak, "Anayasa ve kanunlarla devrimci hareketin önlenemeyeceğini" söyleyerek, Giritlioğlu'nu, işverenin tuttuğu kiralık bir katilin öldürdüğünü öne sürer.

Giritlioğlu'nun cenaze töreninde bulunan Mahir, arkadaşı Tülay Tad'a,

"-Biz hep cenazelerde mi buluşacağız, bir araya geleceğiz. Bizim de bir iyi günümüz olmayacak mı?" diyerek, duygularını dile getirir.

Giritlioğlu'nun cenazesi daha sonra Asri Mezarlığa götürülür. Giritlioğlu'nun cenazesi toprağa verildikten sonra, mezarlıktan dönen otobüsler, Atatürk Site Öğrenci Yurdu'nun önünden geçerken komandoların saldırısına uğrar. Yoldan geçen otobüslere taşlarla ve sopalarla saldıran komandolar, otobüslerin camlarını parçalamışlardır.[2]

Mihri Belli, bu konuda şunları anlatmıştır, "Necmettin Giritlioğlu'nun cenaze töreninden otobüslerle dönerken, faşistlerin elinde olan bir yurdun önünden geçerken, faşistler otobüse taş attılar. Orada Mahir, tek başına hücuma geçmek için fırladı ve yurda doğru yürüdü."

Yapı-İş Sendikası

Bu sırada, Süreyya Denizli'nin Başkan, Suat Şükrü Kundakçı'nın sekreter olduğu Yapı-İş Sendikası ile bağlantıları olan SBF ve ODTÜ-TKP grubu, sendikanın bir kısım olanaklarını kullanmaktadır.

Suat Şükrü Kundakçı, kendilerine destek olması amacıyla, Yapı-İş Sendikasına ait beş adet arabanın kullanma ve kullandırma yetkisi ile beraber bir adet Volvo araba, Hatır Bonosu adı altında, Yusuf Küpeli'ye 20.9.1970 tarihli ve 165 bin liralık, Münir Ramazan Aktolga'ya da yine aynı tarihli, 170 bin liralık bono verir.[1]

Yetki anlaşmazlığı nedeniyle, 21 Eylül 1970 Pazartesi günü, Yapı-İş Sendikası'nın "5. Genel Kurul Toplantısı", Ankara'da Türk-İş salonunda olaylı bir şekilde başlar ve Suat Şükrü Kundakçı'yı komandolar, genel kurul salonuna almaz. Kundakçı ise, Süreyya Denizli'nin kongreyi toplayamayacağını ileri sürer.[2]

Sonuçta, Küpeli ve Aktolga, Kundakçı'dan aldıkları bonoları kullanamazlar.

"Çifte Tabancalı Başkan"

İsmet Demir'in anlattığına göre, "Necmettin Giritlioğlu haince katledildikten sonra en yakın arkadaşları da grev üzerine eğilmişlerdi.

Bu greve ilgi duyanlardan bir tanesi de Yusuf Küpeli idi. Hüseyin Cevahir, Münir Ramazan Aktolga, Atilla Sarp, Ahmet Sina, Sadık Gökçen, Ersin Dinmez gibi arkadaşları da saymak mümkün. Bir gün Yusuf Küpeli, Aliağa'ya geldi. O günlerde bir yardım edebilir miyim diye gelmişti. Biz, işçileri uyarmak amacıyla grev mahallinin uzağında ana şoseye yakın bir mahalde toplanmıştık. Toplantıda Yusuf Küpeli arkadaşı işçilere tanıştırmış, yardım için onların emrine geldiğini işçilere söylemiştik. Yusuf Küpeli arkadaş da işçilere bir konuşma yapmıştı. İşte bu konuşmalar sırasında aniden jandarma birliği yolu kesmiş, işçilerin etrafı abluka altına alınmıştı. Bunun üzerine konuşmayı kesmiş işçilere dağılmasını, evlerine gitmesini, ertesi günü grev mahallinde bulunmalarını söyleyerek toplantıya son vermiştik. Ben, Bingöl Erdumlu, Yusuf Küpeli beraberce Aliağa'ya gitmek üzere yola çıktık. İşçiler bizim arkamızdan geliyorlardı. Jandarma birliği komutanı arama yapacağını söylemişti. Böylece geçmek isteyenlerin üzerini aramaya başladı. İşçilerin etrafı jandarma tarafından çember içine alınmıştı. İşte o anda arkadaşların ikisinde tabanca varmış; bunlar tabancaları şosenin üstüne atıp ayakları ile tabancaların üstünü kumla örtmeye çalışırken jandarma bunu görmüş. O da ayakları ile tabancaların üstüne kum atarak kapanmasına yardım etmişti. Bunu işçiler bana sonradan anlattılar. Arama bitip jandarmalar gittikten sonra işçiler gidip tabancaları almışlardı. Bu olay halk içine çabuk yayılmış ve tabanca olayı Yusuf Küpeli'ye mal edilerek kendisine bir de isim takmışlardı: 'Çifte tabancalı başkan' gelmiş diye. Böylece Yusuf Küpeli halk için efsaneleşmişti. İsmi günlerce Aliağa ve yakın köylerde konuşulmuş, ölen arkadaşının intikamını alacaklar diye çevreye dedikodu yayılmıştı. Bu sözler polisin de kulağına gitmiş, günlerce emniyet tedbiri almışlardı."[1]

Necmettin Giritlioğlu'nun ölümünden sonra Yapı İşçileri Sendikası (YİS) kongresi Menemen'de yapılır ve Bingöl Erdumlu, sendikanın başkanı olur.[2]

"Hareketimizin Ayrı Ayrı Kolları Arasında Bağlar Yeteri Kadar Kuvvetli Değildir"

1970 Ağustos ayında, Aydınlık dergisinde, 40 kişiden oluşan bir danışma kurulu toplantısı yapılır. Bu kurul, örgüt meselesini tartışır. Danışma kurulu, yedi kişilik bir İrtibat Komitesi seçer. İrtibat Komitesi, hareket içinde irtibatı sağlamakla ve program tasarısını kaleme almakla görevlendirilir.

İrtibat Komitesi, dört Aydınlık yazı kurulu üyesi, iki Dev-Genç temsilcisi ve bir işçi militandan oluşturulur.

Danışma Komitesi, MDD'ci kesimi merkezi bir örgütlenmeye kavuşturmak için bir toplantı düzenler ve çeşitli kesimleri toplantıya çağırmak amacıyla bir bildiri gönderir. Bildiri, özetle şöyledir:

"Aydınlığın Bildirisi"

Proleter devrimci hareketimizin örgüte kavuşturulması yolunda, Aydınlık Yazı Kurulu uzun süreden beri çaba göstermektedir. Bir yandan TİP içindeki oportünizme karşı mücadele yürütülürken, bir yandan da örgütlenme çabası yoğunlaştırılmış ve 40 kişilik bir danışma toplantısı yapıldıktan sonra, Proleter Devrimci Kurultay düzenlenmiştir. Aydınlık bu çalışmalarla ilgili mektup ve kararları bir kez daha proleter devrimcilerine duyurmayı gerekli görmüştür."

"Bunun baş nedeni saflarımızda henüz tam bir birliği, disiplini ve dayanışmayı sağlayamamış olmamızdır. Hareketimizin ayrı ayrı kolları arasında bağlar, yeteri kadar kuvvetli değildir. Bu irtibat eksikliği birlik ve dayanışmamızı zedeleyen her kafadan bir ses çıkması durumunu yaratmaktadır."

"Bu şartlarda, proleter devrimci hareket saflarında birliği, disiplin ve dayanışmayı sağlayacak olan bir merkezi irtibat organının teşkili meselesi en acil meselemiz haline gelmiştir."

"Bir merkezi irtibat kurulu teşkili meselesi birinci meselemiz olmuştur. Bu meseleyi tartışmak üzere bir toplantı düzenledik. Bu toplantıya katıl.

Aydınlık Komitesi - Ağustos 1970"[1]

Kırk kişilik Danışma Komitesi'nin içinde Mihri Belli, Şevki Akşit, Mustafa İlker Gürkan, Mustafa Lütfü Kıyıcı, Ömer Erim Süerkan, Ruhi Koç, Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Mahir Çayan, İhsan Memoğlu, Ziya Yılmaz, Halil Oyman, Muzaffer Erdost, Vahap Erdoğdu, Seyhan Erdoğdu, Atilla Sarp gibi isimler yeralmaktadır.

"Revizyonizm"

İdeolojik ayrışmalar ve tartışmalar olunca, gruplar, gizli veya açık bir çok tartışma ve toplantı yapmıştır. Mehmet İncili, bu toplantılardan birinin nerede ve ne için yapıldığını şöyle açıklamaktadır, "4 Eylül 1970'de Ankara'da, Aydınlık yazıhanesinde yapılan bir görüşmede, Türkiye İşçi Partisi içinde çoğunluğu sağlayamama halinde bir parti kurulması düşünüldü."[1]

4 Eylül 1970 Cuma günü, ASD'nin bürosunda yapılan toplantı sonunda oluşturulan, Toplantı Düzenleme Komitesi, 9 Eylül 1970 Çarşamba günü, SBF salonunda MDD'nin bütün ileri gelenlerinin katıldığı bir konferans düzenler.[2]

Konferansı veren Mihri Belli, bu konuda şunları anlatmıştır, "'Revizyonizm' konulu konferansı, TDGF Başkanı Atilla Sarp organize etmişti. Biz, PDA'cılara 'Yeni Oportünistler' diyorduk. Türkiye devriminin çıkarları için, Sovyetlerle iyi ilişkileri sürdürmek gerektiğini savunuyorduk. PDA'cılar ise, 'Baş düşman Sovyetler Birliği' diyorlardı. Dolayısıyla Amerika müttefik oluyordu. 'Baş düşmanımın düşmanı, dostumdu.' Oraya geliyordu iş. O bulanık havada, yatıştırıcı bir konuşma yaptım orada. Aslında, hücuma geçmek vardı. Belki de yatıştırıcı olmak hataydı. Olumlu bir sonuç vermedi. Yalnız PDA'cılara orada biraz boy göstermeleri fırsatı verdik. Buna lüzum yoktu. Konu, 'Sovyet Revizyonizmi' hikayesiydi. PDA'cılar, orada, anti-sovyetizmi savundu. Geçerli akçe idi."

Yusuf Küpeli, bu konuda, "Yapılan eleştirilere ve bütün engellemelere rağmen, SBF'de verdiği 'Revizyonizm' konulu konferansta, hiç eleştirilmediği, bu konuda kendisiyle tartışılmadan arkasından konuşulduğu yalanını uydurmuş" diyerek Mihri Belli'yi eleştirmiştir.[3]

PDA'cılar da, konuyla ilgili olarak şunları anlatmıştır: "Bin kişilik bir kitlenin katıldığı SBF toplantısı işte bu şartlarda yapıldı. Çayan toplantıyı bir emrivaki olarak görüyor ve M. Belli'den erken bir kopuşa yol açacağını söyleyerek kitle önünde tartışmak istemiyordu. Bu nedenle toplantının başlaması bir saat gecikti.

Toplantıda önce M. Belli konuştu. Geçmişteki devrimci mücadelesine dayanarak kitleyi etkilemeye ve PDA'ya saldırarak hedefi saptırmaya çalıştı. Mahir Çayan, İrfan Uçar, Münir Aktolga ve Yusuf Küpeli söz aldılar. Çayan, Belli ile aralarındaki farkın 'nüans farkı' olduğunu söyledi. Konuşmasında, Belli'nin SSCB'den yardım alma görüşünü yumuşatarak savundu. Doğu Perinçek, bu görüşe yerinden itiraz edince zor durumdaki taraflar, Perinçek'e saldırarak kurtulmaya çalıştılar. Çamkıran söz aldı. 'Nüans ayrılığı' tespitine karşı çıkarak, devrimci bir özeleştiri yapmadığı takdirde Belli ile birliğin sürdürülmemesi gerektiğini savundu. Revizyonizme ve milliyetçiliğe çattı. Doğu Perinçek söz aldı ama iki taraf da Perinçek'e saldırıda birleşerek konuşturmadılar."[4]

Toplantıda, SBF ve ODTÜ-TKP grubunun söyledikleri Aydınlık'ta, özet olarak, "Mao Zedung düşüncesinin Sovyetler Birliği'nde

kapitalizme dönüşle ilgili tahlilleri, 'ciddiye alınamaz', 'Rusya'da rekabetçi piyasa ekonomisi mi var ki, kapitalizmden bahsediliyor', denildikten sonra, 'Sovyetler Birliği Türkiye'nin yakın komşusudur; Çin ise uzaktır. Bu sebeple modern revizyonizme karşı çıkmak yanlış olur...Çaru Mazumdar'ın Mao Zedung Düşüncesini savunması doğrudur, çünkü Hindistan Çin'in komşusudur ve Hindistan köylüsüne Çin'in sağladığı radyo istasyonlarından hitap etme imkanı vardır. Türkiye'de ise durum farklıdır'; bu nedenle, PDA'cılar gibi Pekin ağzıyla konuşamayacaklarını" söylediler şeklinde yansır.[5]

SBF ve ODTÜ-TKP grubu, ayrıca şunları sözlerine eklemiştir, "Mihri Belli arkadaşın 'Devrimci Milliyetçilik ile Proleter Enternasyonalizmi Birbirini Tamamlar' başlıklı yazısının milliyetçilikle ilgili olan kısmına tamamen katılıyoruz. Revizyonizmle ilgili ikinci kısım konusunda aramızda nüans farkları (önemsiz, küçük görüş ayrılıkları) var."[6]

TİP Genel Merkezi Baskını

Devrimci TİP Komitesi'ni oluşturan grubun içinde yeralan ve bu çalışmalara aktif olarak katılan İlhami Aras'ın dediğine göre, "TİP'i kazanmak için mücadele veriyorduk, ama belki iyi bir mücadele vermiyorduk. Tabii bunlar kötü gelenekler bıraktı, kötü gelenekler oluşturdu daha sonra. Biz gençtik. Yanlış yapıyorduk. Sonra silaha kadar ulaşan gelenekler oluştu."

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Siyasi Partiler Yasası'na dayanarak, TİP'i kapatmak amacıyla çeşitli gerekçelerden birisi olarak "Devrimci TİP Komitesi"ni görür. Bu nedenle, TİP Genel Merkezine, gönderdiği bir yazı ile, özetle, "TİP içinde, Devrimci TİP Komitesi gibi bir komitenin kurulup kurulmadığı konusunda bilgi vermesi"ni ister. Bu yazı ile TİP yöneticileri, illegal bir örgütlenmeye gittiği yönünde suçlanmaktadır.[1]

TİP Genel Merkezi, Mahir Çayan, İlhami Aras, Zakir Koçak, Tangör Çakıroğlu ve Ruhi Koç'u, "Devrimci TİP Komitesi adı altında parti tüzüğüne aykırı olarak komite kurulması, TİP'in tüzüğünü, programını benimsemeyen, onları yanlış bulan ve bunlardan dolayı partinin merkez yöneticilerine karşı olan, parti binalarını basan, parti mallarını alıp götüren (...) parti görüşlerine ve çizgisine karşı olan bu kişiler, bu faaliyetlerinden dolayı, parti tüzüğünün 43. maddesi gereğince, 12 Eylül 1970 Cumartesi günü partiden kesin olarak ihraç" eder.[2]

TİP'den ihraç edildiğini öğrenen Mahir, yanına aldığı Yusuf Kü-

peli, Selçuk Şahin Polat, Hüseyin Onur, Ertuğrul Kürkçü, Şaban İba, Zihni Çetiner, Alaattin Orhan, Mehmet Demir, Nurettin Öztürk, Zakir Koçak, Tangör Çakıroğlu, Kamil Dede, Oktay Etiman, Habip Çalışkan, Ahmet Fazıl Boyacı, Cemal Selman Pakoğlu, İlhan Kalaylıoğlu, Tarhan Özgür, Ahmet Cem Yücesoy, Nasuh Mitap, Zafer Kutlu, Hüseyin Cevahir, Saffet Rüştü Tekin gibi bir kısım arkadaşıyla, 13 Eylül 1970 Pazar günü, TİP Ankara il kongresinin yapılmakta olduğu Ulus, Konak Düğün Salonununun kapısına gelir.[3]

"MDD'ciler, kapının önüne yığılmışlar, bağrış çağrış, salona girmeye uğraşıyorlardı. Gördükleri direniş karşısında bunu beceremeyip, geri tosladıkça da parti görevlilerine ağır hakaretler yağdırıyorlardı. Punduna getirdikçe de saldırıya dönük zorlamalara girişiyorlardı. Aralarından cüsseli olanlarını koçbaşı yapıyorlardı onlar da.

İçerdekiler durumu endişeyle izliyorlardı. Bir patırdı kopmasından korkuyorlardı. Gerçi partililere sabırlı olmaları tembihlenmişti ama, ötekilerin ölçüsüzlükleri yüzünden neler olacağı belli olmazdı. Şimdiye kadar ki tutumlarına bakılacak olursa, galiba oraya ille de çıngar çıkarmak için gelmişlerdi. Eski Genel Sekreter Dr. Nihat Sargın, Minnetullah Haydaroğlu'na: 'Çıkıp şu insanlara, yapmayın etmeyin, hareketleriniz güzel değil, partiye karşı biraz saygılı olun gibilerinden bir çift söz etseniz, herhalde sizi kırmazlar' dedi. Haydaroğlu hayıflanır şekilde güldü: 'Onların böyle bir anlayış göstereceklerini zannetmiyorum...'

O sırada kürsüde bulunan Doğu Perinçek, onu çekiştiriyordu: 'İl Başkanı Haydaroğlu, bir burjuvadan daha burjuvadır. Buna da şaşmamak icap eder. Zira kendisi Kafkasya'dan gelen bir beyzadedir...'

Sargın, bir yanında yılların militanı, Çankaya İlçe Başkanı Yalçın Cerit, bir yanında Gaziantep örgütünün saygın insanı yaşlı başlı Baki Çelikel, dışarı çıktı, MDD'cilerin karşısına dikildi; 'Arkadaşlar!' diye seslendi onlara. Düşmanca bakışların üstüne öfke dalgaları kabardı öteden: 'Biz senin arkadaşların değiliz, bizim oportünistlerle arkadaşlığımız yok!' Bunu hiç umursadı, çabasını sürdürdü, 'Arkadaşlar, yanlışlıklar yapıyorsunuz' dedi. Ne ki, lafın arkasını getirmeden, ötekiler üstüne çullandılar. Bıçak kemiğe dayanmış, iş çığırından çıkmıştı artık; parti görevlileri de daha fazla dayanamayıp onlara mukabele ettiler. Bir karıştı orası, ana baba gününe döndü. Yumruk, tekme, taş, sopa, kayış, zincir, küfür, kızılca kıyamet koptu. Kapının camları şangur şungur kırıldı. Baktı olacak gibi değil, Haydaroğlu, Zeki Kılıç'a işaret verdi. Kılıç, muhafız ekibini dışarı sürdü. Bunu gören MDD'ciler dağıldı.

Dağıldılar ama, Sıhhıye'de toplandılar. Oradan hiddetle Mit-

hatpaşa Caddesi'ne yöneldiler. Geldiler geldiler, parti genel merkezine dayandılar; çatkapı içeri doluştular, aniden ortalığı velveleye boğdular. Birisi salondaki büyük masanın üstüne fırlayarak kollarını havariler gibi yukarı kaldırdı: 'Madem öyle' dedi, 'biz de burada toplantı düzenler, devrimci terörün kasırgasını oportünistlerin canevlerinde estirir, karargahlarını başlarına çökertiriz!'

Genel Başkan Şaban Yıldız, hışımla odasından fırladı, 'Bana bakın, nedir bu yaptığınız sizin?' diye bağırdı bunlara kısık sesiyle. 'Kendinizden utanın, eşkiya alayı mı kesildiniz başımıza? Hepinizin canı cehenneme! Edebinizi takınıp hemen terkedin burayı! Haydi, hemen!'[4]

MDD'cilerin buna tepkisini içlerinden birisi, Şaban Yıldız, gırtlak kanseri nedeniyle ameliyat olduğu için, gırtlağındaki hava aldığı ameliyat noktasına elini bastırarak gösterir. "O sırada orada bulunan ve adamakıllı afallayan kimi Genel Yönetim kurulu üyeleri de çıkıştılar onlara: 'Kendinize gelin, aklınızı mı şaşırdınız siz, burası dingonun ahırı değil!' Bunlar, Atilla Aşut, Savaş Al, Cemal Kral ve Recep (Şaban Erik)'tiler. Ancak söz kâr etmiyordu. Kalkıp kopuyordu ortalık. Yıldız, nihayet burnundan patladı: 'Defolun buradan çabuk!' Bakışlarıyla öfke saçarak elini arka cebine attı: 'Kafam kızarsa partim için yapamayacağım şey yoktur, beni deli etmeyin!' MDD'ciler pabucun pahalı olduğunu anladılar, seslerini soluklarını keserek geri çekildiler, binayı boşalttılar.

Tam merdivenlerden inerlerken karşılarında biten Mahir Çayan önlerini kesti onların. Partiye bayrak açanların arasında sivrilen, kabına sığmayan, sert mücadelelere özenen, liderlik havalarına giren, burnunun doğrultusunda giden, dik başlı bir gençti bu. Yırtıcı hareketlerle hepsini geri çevirdi. Kalabalık, uğultuyla kapıya yöneldi tekrar. Partililer birbirlerine kenetlenerek saldırıyı göğüslediler. Yıldız, sırtını duvara dayamış, iri gövdesiyle en zayıf yeri tutuyordu. Çayan dayattıkça dayatıyor: 'Buraya gireceğiz!' diye paralanıyordu. İçinde saldırganlık hisleri kaynıyordu sanki. Dişleri pırıl pırıl parlıyordu ağzında, çenesi işledikçe. Çok pervasız davranıyordu. Canavar kesilmişti adeta. Heyecanlı ve atakti. Bir ara iki eliyle göğsünü açıp kükredi: 'İsterseniz vurun beni!' Recep (Şaban Erik) zorlukla nefes alıyordu. Sol yanı asansör kafesliğinde eriyordu. 'Bu yaptığınız ayıptır, ayıp!' dedi, boğuk bir şekilde. 'Partiye karşı böylesine çirkin bir harekete girişmekten utanmıyor musunuz?' Cırtlak bir ses ilişti kulağına: 'Sen git de Ulus'ta köpeklerinizin yoldaşlarımıza yaptıklarını gör, sendika ağası!' Ve küt diye bir sopa indi kafasına. Gözlerinde yıldızlar uçuştu.

İnce bir kan şeridi süzüldü alnından aşağı. Yediği darbenin acısını kafasından çok yüreğinde duydu. 'Sendika ağası' lafı da okka kayası gibi içine oturdu. İkinci darbeden sakınmak isterken bu sefer sağ koluna indi sopa. Savaş Al, kendini tutamayarak çılgınca üzerlerine atıldı onların. Atılmasıyla birlikte aralarında kaynayıp gitti. Artık dayanmak imkansızdı. Adamlar ipten kazıktan boşanmışçasına paldır küldür içeri çöktüler yine. Vahşi çığlıklarla etrafı kırıp dökmeye, evrakları yerlere saçmaya başladılar. Tangör Çakıroğlu da aralarındaydı. Elebaşı rolleri oynuyordu. Havayı durmadan körüklüyor, ortalığa fit veriyordu. Arada bir de kalın bir sopayla duvarları döverek yırtınıyordu: 'Gaz döküp yakalım burasını! Gaz döküp yakalım burasını!'"[5]

Bu arada Sadun Aren, hiç bir şeyden habersiz, Mithatpaşa Caddesinden aşağıya doğru yürüyerek, parti genel merkezine doğru gelmektedir. Parti genel merkez binasının dışında olan MDD'ci gruptan ayağı sakat olan Kurtuluş Yayınevi sahibi İlhan Kalaylıoğlu, Sadun Aren'i görür ve bastonuyla Aren'i göstererek,

"-Kaçıyor, oportünist kaçıyor" diye bağırmaya başlar. Bunun üzerine, Ahmet Cem Yücesoy ve Tarhan Özgür, Sadun Hocanın kafasına sert bir cisim atarak, başını yararlar. Bu arada bir kısmı da milletvekili olduğu için Sadun Hocanın kendisini korumak amacıyla üzerinde taşıdığı Walter marka tabancasını alır ve Sadun Hocayı kendilerine siper ederek genel merkeze girerler. "Derken bir şeyden haberi olmayan Prof. Aren çıkageldi. Ne oluyor demeye kalmadan, neye uğradığını anlamadan, yaka paça arka odada buldu kendini. Yıldız da oraya sürüklenmişti. Çayan onlarla göz göze gelince yaptıklarından utanır gibi oldu; 'Endişelenmeyin' diye güvence verdi kendilerine, 'Size bir zararımız dokunmayacak...' Hiç bir şey ifade etmedi bu söz onlara. Aren donup kalmıştı. Yüzü kedere bürünmüştü. Yıldız öfkeden boğuluyordu. İkisi de acı bir sessizliğe gömülmüşlerdi. Dünya başlarına yıkılmıştı."[6]

Sadun Aren, bundan sonrasını şöyle anlatmıştır: "Şaban Yıldız'la beni koydukları odaya başka birçok kişi de doluşmuştu. Bunların bazıları kalabalığın bizim üzerimize saldırmasını istiyor gibi bir tavır içindeydiler. Grubun lideri durumunda olan Mahir Çayan, sanıyorum böyle bir olasılığı önlemek için arkadaşlarına odayı boşaltmalarını söyledi. Bunu birkaç kez söylediği halde oda hâlâ boşalmamıştı. Bunun üzerine 'çıkmayan polistir' diye bağırdı. Oda ancak bundan sonra boşaldı."[7]

"Bazıları dışarıda Aşut'u ortalarına almışlar, fena şekilde hır-

palıyorlardı. Ağzı burnu kan içindeydi Aşut'un. Saldırganlarla pençe pençeye didişiyordu ama, onca kişiye gücü yetmiyordu. Zaten zayıf nahif biriydi. Üstelik bir ayağı da sakattı.

Bazıları da Al'ı içerde kıstırmışlar, küfür yağmuruna tutuyorlardı. 'Küfürü bırakın' diye feveran etti. Al, en sonunda, dövüşken pozlar takınarak. 'İğrenç bir utanmazlık örneği bu sizin yaptığınız. Bunun ne insanlığa, ne de devrimciliğe sığar tarafı var.' Biraz ufak tefekti. Ama çok sağlam bir yapıya sahipti. Karşısındakilerden biri elindeki sopayı onun ağzına uzattı. Al, yüzünü yana çevirerek başını salladı: 'Ah oğlum, ah, bir vakitler polis de aynı şeyi yaptı bana. Bir farkla, o sopanın ucunu boka batırmıştı.'"8

Hüseyin Onur'un, Savaş Al'a yaptığı bu davranışı gören Zihni Çetiner,

"-Ömrünü devrimci harekete savaşa vermiş bir insana bu yapılmaz" diyerek, karşı çıkar.

"Ötekiler, nihayet, yapacaklarını yaptıktan, içerisini adamakıllı alt-üst ettikten sonra, telefon, teksir, hesap ve daktilo makinalarını alıp, muzaffer bir eda ile çekip gittiler. Bir de marş tutturdular yolda:

'Amerikan uşakları

Morrison köpekleri'."9

TİP genel merkezinden çıkan MDD'ci bir grup, Yusuf Küpeli önderliğinde bu kez, "Emek ile Sosyalist Gençlik Örgütü'nün bulunduğu binaya gelmişlerdir. Burada da kapıyı zorlayarak açan saldırgan burjuva yeletleri içeride kimseyi bulamamışlar ve tahribata girişmişlerdir. Kapıları, camları, masaları, daktiloları, sandalyeleri kırmışlar, hızlarını alamayıp kül tablalarını yerlere serpmişler ve dergileri, Lenin resimlerini parçalamışlar, bütün evrak ve dergi koleksiyonlarını alt-üst etmişler, muslukları açarak binayı terketmişlerdir."

"Bu MDD'ci ihanet şebekesinin beyinsizler ve ajan provakatörlerden kurulu, işkence masası memurları güruhu, 'devrimcilik' adına başka marifetler de gösterdiler. Tahrip ve işkence dışında hırsızlık, daha doğrusu gasp eyleminde de bulundular. Genel merkezden çalman eşya'nın bir kısmı şunlardır:

5 daktilo

1 teksir makinası

1 telefon ve bir çok evrak.

Kıymetli eşyadan başka şeylere iltifat edilmemesi olayın tam bir gasp olduğunu göstermektedir. Buna bir diğer kanıt da Genel Merkezde, orada çalışanların bile, sadece 3 daktilonun varlığından haberdar olmaları, diğer iki daktilonun saklı bulundukları yerlerden çı-

karılarak götürülmesidir. Bunu ise, ancak, profesyonel hırsızlıktan haberi olanlar başarabilir."[10]

Şaban iba, bu olaylar konusunda şunları anlatmıştır: "TİP muhalefeti kongreleri takip ediyordu. Bu kongrelere TDGF'liler olarak yerel muhalefetleri desteklemek için gidiyorduk. Çünkü, TİP'liler bizi kongrelere almıyorlardı. Biz de ya zorla girmeye çalışıyor ya da kapı önünde bir tür sokak muhalefeti yapıyorduk. Bunun için, Ankara'da bir grup vardı. Bunlar, kendilerine esprili bir şekilde, 'Devrimci Ayılar Birliği' (DAB) diyorlardı. DAB esas olarak, öğrenci hareketi içerisinde faşistlere karşı oluşturduğumuz bir gruptu. Zaman zaman, TİP kongrelerinin öncesinde, herhangi bir kavga gürültüde iri, yarı, güçlü adamlar olan DAB grubunu biz biraz öne itiyorduk ister istemez. Ama daha sonra iş böyle planlı iş yapmaya dönünce, bu iri yarı adamları götürüyorduk. Örneğin TİP Antalya il kongresine, o takımla gittik. Karate, tekvondo biliyorlardı. O kavgalardan kalan bir espriydi bu."

TİP Genel Yönetim kurulu, saldırı olayıyla ilgili olarak şu açıklamayı yapmıştır: "Bu saldırı ve gasp olayı karşısında devrimci kamuoyuna duyururuz ki, Türkiye İşçi Partisi kurulduğu günden bu yana egemen sınıfların sayısız tertip ve saldırılarını göğüslemiş ve devrimci mücadelesini yiğitçe sürdürmesini bilmiştir. Ancak, bu saldırının en ibret verici yanı, bunun, kendilerine devrimci yaftası takan kişiler tarafından yapılmış olmasıdır. Bu anarşist ve terörist küçük burjuva hareketi, başlangıcından bugüne dek partiyi yıkma, devrimci safları bölme görevini yüklenmiş ve yürütmüştür. Başlangıçta sinsice ve teorik kılıflar altında yürütülen bu bozguncu çaba, artık bir süreden beri açık saldırı ve çapulculuk olaylarına dönüşmüştür. Bu son olay, Türkiye'de, 9 yıldan beri emekçi sınıfların biricik umudu ve mücadele örgütü olan partimizin kişiliğine, varlığına karşı girişilmiş daha anlamlı bir harekettir. Böylece devrimci yafta takınan 'milli burjuvazi' dostlarının gerçek yüzleri ortaya çıkmış, Türkiye'nin nasyonal sosyalistleri yerlerini almışlardır.

Bundan böyle, sosyalist devrimci safları, kendilerine musallat olmuş bu bozgunculardan, faşistlerden kurtarmak için daha açık ve kesin mücadele verilecektir. Ve sosyalist hareketiniz, küçük burjuva anarşizminin nasyonal sosyalizm yamaklarının tasallutundan mutlaka kurtarılacaktır."[11]

Mahir Çayan gibi partiden kesin ihraç edilen TDGF Genel sekreteri Ruhi Koç, bu olaylara katılmamak için, TİP genel merkezinin basıldığı gün, bir otobüse atlayarak Adana'ya gider. Ertesi gün yine bir otobüse atlayarak geri döner. TİP genel merkezine yapılan baskında,

saldırıya uğrayanlardan Savaş Al, SGÖ Genel Başkanı Muharrem Kılıç'ın evinde bir ay tedavi görür. Cengiz Gürsel, Savaş Al'ın iyileştiği güne kadar başından ayrılmaz. Savaş Al, iyileştikten sonra, olayın bir Dev-Genç olayı olduğunu sanır ve:

"-Gidip bunların başları kimse ondan hesap soralım. Ben Atilla Sarp'ın evini biliyorum. Bu herifi bir yıkalım da aklı başına gelsin" der. Olayın içinde olmayan Atilla Sarp'ın evinin bulunduğu yere bir grup arkadaşıyla giderek, Atilla Sarp'ın evden çıkışını izlemeye başlarlar. Bir süre sonra Atilla Sarp, evden çıkarak, bineceği dolmuşların yanına gider. Tam dolmuşa binerken Savaş Al'ı görür ve,

"-Merhaba" diyerek dolmuşa biner. Dolmuş hareket eder. Dolmuş, Kızılay'a geldiğinde Atilla Sarp iner. Bu sırada dolmuşu bir taksiyle izleyen TİP'li militanlar, Sarp'ı, Kızılay'da dolmuştan iner inmez, yere yıkarlar. Başı dolmuşun tekerinin altına gelir. Dolmuş o an hareket etmediği için ezilmekten kıl payı kurtulur. Ayağa kalkarak, TİP'li militanlarla kavga etmeye başlar, ama tek kişi olduğu için bayağı hırpalanır. Pantalonu baştan ayağı yırtılır. O sıra SBF'den Sarı Hikmet, dedikleri arkadaşını görür. En az beş-altı tane Dev-Genç'li çıkar umuduyla,

"-Dev-Genç'li yok mu?" diye bağırmaya başlar ama zaten Atilla Sarp'ı iyice hırpalayan TİP'li militanlar, Sarp'ı bırakarak, uzaklaşırlar. Aynı gün öğleden sonra ise TİP merkezini basan ekibin içinde bulunanlardan Alaattin Orhan'ı Kızılay'da yakalayarak döverler.

O günlerde, yine TİP merkezini basan ekibin başında yer alan Mahir Çayan ise Kızılay'da TİP Ankara il yönetim kurulu üyesi Umur Coşkun ile karşılaşır. Mahir, Umur'un kendisine saldıracağını düşünerek, cebinde bulunan makasla aniden Umur'a saldırır. Fakat Mahir, kendisinden daha güçlü kuvvetli ve iri yarı olan Umur Coşkun'a birşey yapamaz.

Mahir, TİP Genel Merkezi baskını ile ilgili Aydınlık dergisinde, "TİP İçindeki Mücadelede nereye Geldik?" başlıklı bir yazı yazarak, yapılan baskını savunur.[12]

Kararlar Bütün Proleter Devrimcileri Bağlar

Bu olaydan dört gün sonra, 17 Eylül 1970 Perşembe günü, Aydınlık Danışma Komitesi toplanır. Toplantıdan sonra oybirliği ile alınan karar şöyledir:

"1- Danışma Komitesi, proleter devrimci militanların teorik eğitimi sağlamak ve proleter devrimci saflardaki ilke birliğini güç-

lendirmek amacıyla, konferanslar, açık oturumlar, seminerler, söyleşiler düzenlenmesini sağlıyacaktır. Bütün proleter devrimcileri, bu görevlerin yerine getirilmesinde ellerindeki bütün olanakları kullanarak Danışma Komitesine yardımcı olacaklardır.

2- Danışma Komitesi, proleter devrimci hareketin siyasi program tasarısını hazırlayacaktır. Komite siyasi program tasarısının en geniş proleter devrimci çevrelere iletilerek okunup açıklanmasını ve bu çevrelerin tasarı hakkındaki görüşlerinin saptanmasını sağlıyacaktır. Bütün proleter devrimcileri, bu görevin yerine getirilmesinde ellerindeki bütün olanakları kullanarak Danışma Komitesine yardımcı olacaklardır.

3- Danışma Komitesi, proleter devrimci tabandan gelen görüş ve teklifleri gözönünde tutarak Siyasi Program Tasarısına nihai şeklini verecektir. Bu şekilde hazırlanan program tasarısının uygun bir zamanda ve yerde toplanacak olan bir Proleter Devrimci Kurultay'ın onayına sunulması ve böylelikle proleter devrimci hareketin kendi siyasi programına kavuşturulması düşünülmektedir.

4- Danışma Komitesi, uygun görülecek zaman aralarıyla toplantılarını yapacaktır. Bu toplantılar arası zaman süresi içinde, Danışma Komitesi üyelerinden seçilecek yedi kişilik bir İrtibat Komitesi, Danışma Komitesinin görevlerini yerine getirecektir. İrtibat Komitesi üyeliğine Mihri Belli, Atilla Sarp, Vahap Erdoğdu, Mahir Çayan, Muzaffer Erdost, Erim Süerkan, İhsan Memoğlu seçilmişlerdir.

5- İrtibat komitesi, proleter devrimci hareketin ideolojik organı olan Aydınlık dergisinin yazı kurulu görevini yerine getirecek ve bu sıfatıyla Aydınlık'ı bağlıyan yazılardan sorumlu olacaktır.

6- Danışma Komitesi ve İrtibat Komitesi'nin, kendi yetkileri dahilinde verecekleri kararlar bütün proleter devrimcileri bağlar."[1]

"Mahir Çayan İle Mihri Belli Arasındaki Tartışmalar da Dev-Genç Üyeleri Arasında Henüz Bilinmemekteydi"

Bu dönem, MDD'ci grupların bütün hazırlığı yaklaşan TDGF ve TİP kongrelerine yöneliktir.

Ertuğrul Kürkçü, konuyla ilgili olarak şunları anlatmıştır, "70 yazında İrfan Uçar ve Mustafa Ulusoy ile birlikte Güney Anadolu köylerinde ve kasabalarında yapılan üretici mitinglerine katılmak üzere gittik. Dev-Genç kongresinden 20 gün önce de Ankara'ya döndük. O sıralar kimin Dev-Genç Genel başkanı olacağı konusunda bir açıklık yoktu. Benim de aklımdan geçmiyordu."[1]

İlhami Aras da şunları anlatmıştır: "TDGF kongresi öncesi, An-

kara'da aktör Halil Ergün'ün evinde bir toplantı yaptık. 'TDGF'ni alalım mı, almayalım mı? Girelim mi, girmeyelim mi?' diye tartışmalar oldu. THKO'lular o sıra bu işle fazla ilgilenmiyor gözüküyorlardı. Bir Atilla Sarp ve Sarp Kuray ekibi vardı. En örgütlü biz vardık."[2]

Kurtuluş grubunun, bu konuda düşündükleri isimler arasında İlhami Aras, Hüseyin Cevahir, İrfan Uçar, Yusuf Küpeli vardır. Fakat, Hüseyin Cevahir ile İlhami Aras, kurultay yapılacağı tarihlerde AID olayı nedeniyle tutuklanır.[3]

TDGF genel başkanlığı için diğer grupların adayları arasında ise Atilla Sarp, Sarp Kuray ve Mustafa Gürkan'ın isimleri geçmektedir. PDA grubu da, TDGF kongresine hazırlananlar arasındadır. İTÜ-ÖB Başkanı Gökalp Eren, arkadaşları ile beraber TDGF Genel Başkanlığı konusunda neler düşündüklerini şöyle anlatmıştır, "Biz TDGF Genel Başkan adayı olarak Sinan Cemgil'i düşünüyorduk. Bu istemimizi dile getirdiğimizde, özellikle Deniz ve Hüseyin, 'Siz gençlik hareketi için onu düşünmeyin. Başka birilerini bulun' dediler. Meğer onlar, Sinan Hocayı THKO organizasyonu için düşünüyorlarmış. Tabii biz o detayları pek fazla bilmiyorduk. Hatta, Deniz, beni Ankara'ya çağırarak Ertuğrul Kürkçü ile görüştürdü ve desteklememizi istedi."

TDGF tüzüğüne göre, genel kurula gidip oy kullanacak delegeler, kulüp üyeleri arasından seçilir. Daha önceden saptanarak seçilen bu delegeler de, TDGF yönetimini seçmek üzere, kurultayda oy kullanır. Bu sırada, en fazla üyeye sahip olan fikir kulüpleri arasında birincisi ODTÜ, ikincisi ise SBF Fikir Kulüpleridir. SBF-SFK Başkanı Zafer Kutlu, ODTÜ-SFK başkanı ise Ertuğrul Kürkçü'dür. Dolayısıyla, ODTÜ-SFK'nın genel kurulunda göstereceği adayın kazanma şansı diğer bütün adaylardan daha fazla olmaktadır.

ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübünün, olağan genel kurulu, 13 Ekim 1970 Salı günü, ODTÜ Mimarlık Fakültesi anfisinde, saat 15.30'da toplanır.

ODTÜ-SFK yönetiminin yetkisinde, aralarında Ertuğrul Kürkçü, Cemal Salman Pakoğlu, Ercan Enç, Nuran Ağırnaslı, Reşit Oğuz'un da bulunduğu delegeler tesbit edilir. Seçilen delegeler,

"-Bu arkadaşlar, kurultayda oy kullanmak üzere delege olarak tesbit edildi. Sizler ne diyorsunuz?" denilerek, kulüp üyelerinin genel oyuna sunulur. Tartışmalı toplantıda Seyhan Erdoğdu ile Münir Ramazan Aktolga da konuşma yapar. Hüseyin İnan, Seyhan Erdoğdu, konuşma yaparken, laf atar. Ercan Enç, Kürkçü'ye,

"-Uzun saçlı bir hippisin. Başkan olacak birisi değilsin" diyerek, karşı çıkar.

Ertuğrul Kürkçü, bu konuda şunları anlatmıştır, "Kongre ön-

cesinde, başka herhangi bir kişi ya da grubun Dev-Genç yönetimini ele geçirmek gibi bir eğilimi yoktu. Kaldı ki Mahir Çayan ile Mihri Belli arasındaki tartışmalar da Dev-Genç üyeleri arasında henüz bilinmemekteydi. Kısacası Kırmızı Aydınlığın adayı olarak Dev-Genç başkanı seçildim. Buna muhalefet eden ya da karşı çıkan hiç kimse yoktu o sıralar."[4]

Bu konuda Yusuf Küpeli, şunları söylemiştir, "Halil Ergün'ün evinde toplandık. TDGF Başkanlığı için düşünülenler arasında İrfan Uçar, Oktay Etiman, Hüseyin Cevahir ve ben vardım. Arkadaşlar, benim olmamı istiyordu. Fakat ben istemiyordum. Öğrencilikle ilişkim kalmamıştı. TDGF gerçekten öğrenci örgütü değildi, ama yine de çoğunluğu öğrenciydi. Bu nedenle olmak istemiyordum. 8-10 kişiydik orada. Bana, 'Yeniden sen başkan ol' dediler. 'Olmak istemiyorum' dedim. 'Kimi yapacağız o zaman. Arkadaşların kimi hapiste, kimisi kaçak' dediler. Ben de, bu işten kurtulmak için, orada bulunan Ertuğrul Kürkçü'yü göstererek, 'Mesela niye bu olmuyor ki?' dedim. Arkadaşlar, sustular, birşey demediler. Ertuğrul, 'Eğer isterseniz ben olurum' dedi. Ben de, 'Tamam, olsun. Nasıl olsa biz idare edeceğiz' dedim. O zaman hayır diyemediler."

TDGF Yöneticileri Tutuklanıyor

Kurtuluş grubunun, TDGF yönetimine tek başına egemen olmak istemesi, baştan beri birlikte hareket eden diğer Aydınlık grubu taraftarları için sarsıcı bir etki yaratır.

Bunu en çok hissedenlerden Mustafa İlker Gürkan, yaşadığı bu olayı şöyle anlatmıştır, "Bizim, önde gözüken çok militan, etkili pozisyonunda üç-beş kişi arasında grup, fraksiyon ayrılıkları olmasına rağmen, İstanbul blok halinde davranarak, kongreyi biz alır ve TDGF başkanı ben olabilirdim. Ama nedendir bilmiyorum, arkadaşlarımızla kavga eder hale geldik. Ben, politik bilincimle, bu düşmanlığın nereden çıktığını anlayamadım ve o bölünmelerden çok etkilendim, çok üzüldüm. Sinir krizleri geçirdim. Sakinleşeyim diye bir müddet Diazem kullandım bu nedenle. O sıra kaçaktım ve aranıyordum. Beni yakalamadılar. Bütün bu olaylara kahrettiğim için kendim gittim, teslim oldum. Hapishanede iken arkadaşlar geldiler. Bana, 'başkan adayı olmamı' önerdiler."

Mustafa Gürkan'ı cezaevinde Atilla Sarp ile Zihni Çetiner ziyaret etmiştir. Atilla Sarp, buradaki konuşmasında, "TDGF kurultayında ortak hareket edelim. Mustafa Gürkan genel başkan olsun" diyerek, güç birliği önerisinde bulunur. Mustafa Gürkan, bu öneriyi kabul eder.

İTÜ'de, "Militan Odası" adı verilen yerde, kurultay için İstanbul delegasyonunun tesbiti amacıyla yapılan toplantıda, çıkan bazı tartışmalar ve itirazlara rağmen Mustafa Gürkan'ın başkan adaylığı kesinleşir. Fakat, DÖB grubu da, bu sırada ikiye bölünür ve Gürkan'ın başkan adaylığı tehlikeye girer.

TDGF kurultayına katılacak grupların hazırlıkları sürerken, kurultaydan bir gün önce, 16 Ekim 1970 Cuma günü, güvenlik güçleri, büyük güvenlik önlemleri altında, Hacettepe Üniversitesi ve SBF Öğrenci Dernekleri'ni basarak arama yapar. Aynı saatlerde, isimleri ve adresleri bilinen diğer kişilerin evlerinde arama yapılır. Yapılan aramalar sonunda TDGF Genel Başkanı Atilla Sarp, Yürütme Kurulu üyelerinden Ahmet Bozkurt, Tuncay Çelen, Nurettin Öztürk ve Sinan Yücel yakalanarak, cezaevine gönderilir. TDGF genel sekreteri evinde bulunamaz. Çünkü Ruhi Koç, tuvaletin penceresinden atlayarak kaçmıştır. Ev aramaları sırasında, güvenlik güçleri tarafından el koyulan evrakların arasında, TDGF kurultayı için hazırlanan çalışma raporu da bulunmaktadır.[1]

Proleter Devrimcilik Cesaret İsteyen Bir Meslek Haline Geldi

17 Ekim 1970 Cumartesi günü, TDGF kurultayı başladığı zaman ismi başkan adayı olarak geçenlerin hepsi cezaevinde tutukludur. Daha sonra TDGF genel başkanı olacak olan Ertuğrul Kürkçü, kurultay için tek aday olarak kalır. Kurultay büyük tartışmalara sahne olur.

TDGF kongresi, SBF büyük anfisini dolduran iki bini aşkın gencin İstiklal Marşı ile başlar. Daha sonra, devrim şehitleri için iki dakikalık saygı duruşu yapılır. Kurultayda kurultay birinci başkanlığına Hasan Yusuf Küpeli, ikinci başkanlığına Mustafa Lütfü Kıyıcı seçilir.

Birinci gün, Yusuf Küpeli, tutuklama haberinin kurultaya gelmesi üzerine, "Bu çabaların kendilerini korkutmadığını bildirmiş, girişilen hareketin, düşmek üzere olan Demirel iktidarının dikkatleri başka yönlere kaydırmak arzusunun sonucu olduğunu ifade etmiştir. Küpeli, Dev-Genç ve DDKO'ya bağlı olanların tutuklama gerekçelerindeki ayrıcalığa dikkat çekerek, Türk milliyetçiliği karşısında bir Kürt milliyetçiliği varmış ve bunun propogandası yapılıyormuş gibi bir hava yaratılmak istendiğini, proleter devrimciler için emperyalizm ve feodal işbirlikçiye karşı verilen savaşta böyle bir ayrıcalığın söz konusu olmadığını belirtmiştir.

Kurultayda, çalışma raporunun okunmasından sonra eleştirilere geçilmiş ve proleter devrimciler karşısında, 'Behice Boran'ın icazetli

sosyalizmi' ve ondan esinlenen yeni oportünizm ve revizyonist akımlar eleştirilmiştir. Yapılan konuşmalarda, 65'den sonra TİP yöneticilerinin devrimci kavgada geri kaldıkları, 'Proleter devrimciliğin, cesaret isteyen, başlıbaşına bir meslek haline geldiği' belirtilmiştir."[1]

TDGF kurultayının yapıldığı ikinci gün, Necmi ve İlkay Demir'in, "Istanbul delegesinin hepsi bizim peşimizde" gibi şeyler söylediğini duyan bir kısım TDGF Istanbul delegasyonu, buna büyük tepki gösterir. TDGF Istanbul delegasyonu, İTÜ'de yaptıkları toplantıda Istanbul Bölge Yürütme kurulunu belirlemiş, kesinleştirmiştir. Belirlenenlerin dışında kimseyi kabul etmedikleri için, Zihni Çetiner, kurultay ikinci başkanı Mustafa Lütfü Kıyıcı'ya gider ve:

"-Açma kongreyi olay çıkar" der. Bu nedenle kongreye ara verilir. Istanbul delegeleri ayrı bir anfide toplanır. İlkay Demir, söz alır, "-Bazı arkadaşlarımız arkamızdan iftira ediyorlar. Mahir arkadaşın Aydınlık Sosyalist Dergi'den ayrıldığını söylüyorlar. Oysa arkadaşlarımız ASD'deki görevlerine devam ediyorlar" dediğinde, Zihni Çetiner, elini söz almak için kaldırır. Mustafa Lütfü Kıyıcı,

"-Sana söz vermiyorum," diyene kadar, Zihni Çetiner,

"-Sen istersen söz ver. İstersen verme" diyerek söze başlar ve anfinin bir ucundan gelerek, kürsüye çıkar. Mahir Çayan da önde oturmuş, tartışmaları izlemektedir. Ona dönerek,

"-Mahir, söyle bakalım bana, siz, Aydınlık Sosyalist Dergisi Yazı Kurulundan istifa ettiniz mi, etmediniz mi? İstifanızı geri alına gerekçeniz TDGF kurultayını ele geçirmek değil mi?" diye sorar. Mahir, oturduğu yerden, söylenenleri aynen doğrulayarak,

"-Evet. Biz Aydınlık Sosyalist Dergisi Yazı kurulundan istifa ettik. Sonra istifamızı geri aldık. Bu doğrudur" karşılığını verir.

"Politik Mücadelenin Olduğu Yerde, Dostluk, Ahbaplık İlişkilerine Yer Yoktur"

Tartışmalar nedeniyle, TDGF Istanbul Bölge Yürütme Kurulu listesini yeniden tesbit etmeye çalışan Mustafa Lütfü Kıyıcı, Deniz ile konuştuğu gibi Mahir'le de konuşmuştur.

Mahir ile Kıyıcı, kurultayın yapıldığı salonun kapısında, bu konu üzerinde konuşurlar. Kıyıcı, Mahir'e,

"-Biz baştan beri seni desteklekdik ve birlikte olduk. Şimdi ise tamamen kendi kadronu kurmak istiyorsun. Bunun nedeni nedir?" diye sorduğunda, Mahir,

"-Politik mücadelenin olduğu yerde, dostluk, ahbaplık ilişkilerine yer yoktur" diye yanıt verir.

Kurultayda yapılan konuşmalarda, "Yeni oportünist" oldukları öne sürülen Doğu Perinçek grubunun bu kongrede mutlaka tasfiye edileceği öne sürülür. Konuşmacılar, özellikle Kızıl Çin ile Sovyet Rusya liderlerini eleştirir, emperyalizmi şiddetle yererler. Ayrıca, Mao ile Moskova'nın "teori" ve "uygulama" yönünden anlaşamadıklarını, Mao'nun bazı konularda Leninist prensiplerinden saptığını belirtirler.[1]

PDA grubu, bu kurultayda kendilerine yönelik saldırıları şöyle anlatmıştır: "Kurultay'da proleter devrimcilere karşı bir küçük burjuva terörü havası estirilerek tartışma önlendi. Kürsüde konuşan devrimcilere arkadan tekmeler atıldı. En edepsizce burjuva hareketlerine tükürük püskürtmek vb. paçavra usullerine başvuranlar oldu. Başkanlık Divanını ele geçiren İlkesiz Birlik Cephesinin oportünist kliği için önemli olan seçimlerdi. İlk gün devrimci arkadaşımız Oral Çalışlar'ın konuşması yarıda kesildi. Erdoğan Güçbilmez ancak bir cümle söyledi ve konuşması engellendi. Kurultay'ın ikinci günü arka arkaya söz alan altı arkadaşımızın ilki, Doğu Perinçek arkadaşın konuşması yarıda kesildi ve Divan Başkanı 'seçimlere geçildiğini' ilan etti."[2]

"Dev-Genç'in Üstünde Yeni Bir Örgüt Kurulması Zamanı Geldi

Mahir Çayan, kimisine göre dört, kimisine göre beş, kimisine göre altı saat süren, 17 Ekim 1970 günlü kurultayda yaptığı uzun konuşmada, "devrimi gerçekleştirecek iki unsurun profesyonel devrimciler ve geniş işçi ve köylü kitlesi olduğunu, kitlelerle bağ kuruldukça örgütün sınıfsal önem kazanacağını, kurulacak örgütün düzen örgütü olmayıp bir savaş örgütü olacağını, Dev-Genç'ten üstün Marksist-Leninist bir savaş partisi kurulması gerektiğini, bu örgütlenmenin başta parti adını almayabileceğini, fakat aslında bir parti olduğunu" söylemiş, ayrıca, konuşmasında, "Milli Demokratik Devrim Stratejisinin nasıl kavranması gerektiğini, Milli Demokratik Devrim Stratejisinin bir savaş stratejisi olduğunu, bu devrimci savaşın görevlerinin bir gençlik örgütü (Dev-Genç) tarafından asla yerine getirilemeyeceğini; bunun bir parti örgütlenmesi içerisinde çözümlenmesi gerektiğini" anlatmıştır.[1]

"Kurultay sırasında sık sık M-L bir siyasi örgütün, savaş partisinin gerçekleştirilmesi konusu tartışıldı. Mahir Çayan devrimin işçi-köylü ittifakı temelinde emperyalizmin etkisinin en zayıf olduğu kır-

lardan kentlere yöneleceğini belirten konuşmasını yaptı. Halk savaşıyla devrimin gerçekleştirileceğini söylerken temel gücün köylülük, önder gücün proleterya olduğu üzerinde durdu."[2]

Mahir'in konuşması sırasında, bir üyenin,

"-Sovyetler birliğinde faşizm yok mu?" şeklinde bağırması, salonu bir anda karıştırır. Bunu önlemek amacıyla kongre başkanı Yusuf Küpeli mikrofona gelir ve,

"-Sovyetler Birliğinde faşizm vardır diyen kaz kafalı arkadaş iyi dinle" şeklinde konuşmaya başlayarak, üyelerin herhangi bir taşkın hareket yapmamalarını ister.[3]

Daha sonra, Kurultayın kapanış konuşmasını yapan Yusuf Küpeli, Dev-Genç'in üstünde yeni bir örgüt kurulması zamanının geldiğini söyler ve kısa zamanda bu örgütün kurulmasını ister.[4]

Mahir Çayan'ın ifadesine göre, "...bir grup halinde seçime girilmeyerek tek tek adaylık konulmak suretiyle" yapılan seçimlerde, TDGF başkanlığa Ertuğrul Kürkçü sekreterliğe Sinan Kazım Özüdoğru getirilir. Diğer MYK üyeleri ise Zafer Kutlu, Hüseyin Yavuz, Levent Eren, Fevzi Bal, Şaban İba, Cemal Salman Pakoğlu'dur.[5]

Ertuğrul Kürkçü'nün başkan olması, TDGF'nin içerisinde varolan bazı ayrılıkları kopmaya dönüştürür. Bu nedenle TDGF, eski gücünü ve etkisini koruyamaz. Bunun nedenini TDGF-MYK üyesi Şaban İba, şöyle anlatmıştır, "Ertuğrul önerildi ve bazı nedenlerle başkan yapıldı. Ertuğrul'un ilk zaman beceremediği bazı işleri de biz üstlendik ve omuzladık. O insanları tanımıyor, insanlar onu tanımıyor. Ertuğrul'a karşı muhalefet gelişti. 'Nereden buldunuz bu hippiyi de karşımıza çıkarttınız. Ertuğrul da kim oluyor?' diye, bir yığın eleştiriler oldu. Karşı çıkmalarının haklı tarafları vardı aslında. TDGF'nin bir iç disiplini, doğal bir hiyerarşisi vardı. Dolayısıyla Ertuğrul Kürkçü, TDGF'nin hiyerarşisine uygun düşmedi. Bu nedenle, Ertuğrul için, 'Kim bu adam?' dediler ve dolayısıyla TDGF paylaşıldı."

Neyin, nelerin paylaşıldığı konusunda Mustafa Zülkadiroğlu, şu bilgileri vermiştir, "TDGF kongresine kaçak olarak katıldım. O sırada, Cihan Alptekin,

'-Arkadaş biz, Dev-Genç'in kasasına oynuyoruz,' diyordu.

TDGF, güçlü bir örgüt ve o örgütün kasasına dayanarak bir takım işler yapılacaktı. O kasanın tamamına da THKP-C, Mahir Çayan ekibi egemen oldu. Dört ay içinde de herşeyi harcadılar, bitirdiler. Bunun sonucunda da soygun yapma noktasına geldiler."

"TDGF'nin, o dönem, yıllık olarak 2.500.000 Türk Lirası kadar bütçesi vardı. Bu gelir yurt kantinlerinden, öğrenci birliklerinden elde

edilen gelirdi. Bağış, aidat o kadar önemli değildi. Asıl ana kaynak buralarıydı. Ayrıca, bir de, her forumdan sonra cezaevindeki insanlara göndermek için öğrencilerden toplanan paralar vardı. Her forum sonunda, aşağı-yukarı o zamanın parasıyla 1.000, 1.500, 2.000 Türk lirası civarında para toplardık."[6]

"Arkadaşlar Hacettepe Üniversitesine Gittiklerinde Kavga Vuku Buluyordu"

Bazı siyasi grupların belli amaçlar doğrultusunda TDGF üzerine yaptıkları hesaplar sonucu Mustafa Zülkadiroğlu'nun dediği gibi, "TDGF bir kitle gençlik örgütü olarak kalamaz ve bazı siyasi gruplar arasında her anlamda paylaşılır." Aslında paylaşılmanın ardında yatan hedef, siyasi hareketlerin kendi güçlerini giderek belirgin duruma sokmak ve hakimiyetlerini koruyarak, bu hakimiyetlerini gittikçe pekiştirmek, sağlamlaştırmaktır.

Fakat bu, TDGF yönetimini ele geçirenlerle, TDGF yönetimi dışında bırakılanlar arasında şiddete kadar varan davranışlara yol açar.

1970 yılı sonu, 1971 yılı başına gelindiğinde, TDGF'na bağlı olarak çalışan Istanbul, İzmir, Erzurum, Trabzon ve Gaziantep'te ayrı birer Bölge Yürütme Kurulları bulunmasına ve bu bölge yürütme kurulları üzerinde TDGF Genel Merkezi olmasına rağmen genel başkanı sadece Ankara'nın genel başkanı hüviyetini göstermektedir.

Son TDGF Genel Başkanı Ertuğrul Kürkçü, bu konuda şunları anlatmıştır, "Bilindiği gibi TDGF'nin İzmir, Istanbul ve Erzurum'da Bölge Yürütme Kurulları vardı. Bir de Trabzon'da iki kişilik bir temsilci grup vardı. Trabzon ve Erzurum Bölge Yürütme Kurulları istenildiği şekilde çalışmadı. Trabzon'daki zaten kifayetsizdi. Erzurum Bölge Yürütme Kurulu Başkanı Cengiz Baltacı ise THKO mensubu olduğu için bütün çalışmaları bıraktı. Benim zamanımda İzmir Bölge Yürütme Mehmet Çavuş başkanlığında kuruldu. Bu kurulun eylemleri hakkında herhangi bir direktif verme durumumuz olmadı."

"TDGF geniş ve içinde bir çok fraksiyonları ve fikir ayrılıklarını ihtiva eden gruplaşmalar bulunuyordu."

"Ankara'da TDGF'nin bir Bölge Yürütme Kurulu mevcut değildi. Biz Merkez Yürütme Kurulu olarak hem bütün Türkiye'ye şamil örgütü idare etmek ve denetlemek durumunda idik, hem de Ankara Bölgesindeki faaliyetleri idare etmek ve denetlemek durumunda idik. Bu iki işin bir arada yürütülmesi zorluklar arzediyordu."

"Burada şunu belirtmek isterim ki biz TDGF Merkez Yürütme

Kurulu olarak Ankara bölgesindeki icraattan sorumluyuz. Istanbul, İzmir Bölge Yürütme Kurulları üzerinde Cemiyetler Kanununa uygun şekilde bir üst kuruluş sıfatı ile amirlik durumumuz hukuken mevcut ise de hiç bir zaman fiilen bu durum gerçekleşmemiştir. Bölge Yürütme Kurulları kendi Bölgelerindeki vuku bulan faaliyetlerinden sorumludur. Biz ise Ankara Bölgesinde vuku bulan faaliyetlerden sorumlu tutulmak gerekmektedir."[1]

Mustafa Zülkadiroğlu'nun dediğine göre, "Değişik fakülte ve yüksek okullarda bulunan TDGF'ye bağlı örgütler, güçleri oranında ayrı birer siyasi yapı hüviyetindeydiler. Her bir örgüt, bağımsız birer siyasi yapı özelliğini korumaktaydı. Bu nedenle merkezi bir örgütlenmenin alttan üste hiyerarşik bir yapısı yoktu. TDGF Ankara'da mozaik bir örgüt durumundaydı. Bu nedenle, Ankara'da hiç bir kitlesel eylem gösteremez oldu. Sadece genel başkanı bir takım bildirilerin altına imza atmıştır. Ama bu TDGF'nin eylemi değildi. Bütün olarak eylemin içinde yoktu. Onun yerine farklı siyasi hareketler vardı."

17-18 Ekim 1970 tarihlerinde yapılan son TDGF kongresinden sonra oluşturulan MYK'na ilk tepki, Hacettepe Üniversitesi Sosyalist Fikir Kulübünden gelir ve, "TDGF-MYK'nu toptan istifaya" çağırır. HÜ-SFK'nün isteği üzerine MYK'na giren Levent Eren, 1970 Kasım ayında, Zıraat Fakültesinden Fevzi Bal, 1970 Aralık ayında, "ideolojik görüş ayrılıkları" olduğunu öne sürerek TDGF-MYK'ndan istifa eder.[2]

Ertuğrul Kürkçü'nün TDGF Genel Başkanı seçilmesinden sonra MDD'ci gruplar arasında ilk etapta yaşanan ideolojik görüş ayrılıkları, bazen kişiler arasındaki çatışmalardan sıyrılarak gruplar arasındaki çatışmalara dönüşür.

Hacettepe Üniversitesi SFK taraftarları ile daha çok THKP-C taraftarları arasında yaşanan bir olayın iki grup arasında ideolojik olarak görünen ama aynı zamanda kişiler arasında yaşanarak birikmiş olan sorunların bir anda çatışma ve kavgaya dönüşmesine yol açmabildiğini göstermesi açısından ilginçtir.

Ruhi Koç'un, "SBF'yi bastık. Hepimiz silahlıyız. Birimiz bir provokasyon yapsa, hepiniz birbirimizi öldüreceğiz. O zamana kadar emeği geçmiş bütün önde gelenler birbirini vurup öldürecekti" diyerek anlattığı, 1971 Mart ayında iki grup arasında silahlı bir çatışmaya dönüşmesine ramak kalmış ve Ertuğrul Kürkçü'nün, soğukkanlı tavrı, mülayim davranışları ile önlediği olayı, Alaattin Orhan, şöyle anlatmıştır:

"17-18 Ekim 1970 tarihlerinde yapılan TDGF kongresi öncesinde

fakülte düzeyinde yapılan birim kongreleri oluyordu ve bu kongreler son derece gergin geçiyordu. Ankara Tıp, DTCF, Hacettepe, ODTÜ, Zıraat ve Veteriner gibi okullarda özellikle THKP-C'ye karşı bir cephe oluşmuştu. Bu cephenin öncülüğünü büyük ölçüde Sarp Kuray temsil ediyordu. Sarp Kuray'ın yanında Ruhi Koç, Atilla Sarp gibi TDGF'nin yönetimlerinde yer almış arkadaşlar bulunmaktaydı. Okullardaki kongreler sırasında THKP-C ile küçük çapta ağız dalaşları, ideolojik dalaşmalar şeklinde sertleşmeler oldu. Özellikle Hacettepe Üniversitesi'ndeki kongrede ciddi bir gerilim yaşandı. Diğer okullarda da yaşanan bu sertlikler, iki grup arasındaki ilişkileri giderek gerginleştirdi. O gerginliğin sonucu olsa gerek, bir gün Öner Gürcan, ben, Suat Özkan, Süreyya Sarp, Sinan Kazım Özüdoğru ve Hüdai Arıkan, Cumhuriyet Yurdunun kantininde oturuyoruz. İdeolojik sohbet, tartışma ile başlayan birliktelik giderek gerginleşti, gerginleşti ve bir süre sonra artık Sinan Kazım Özüdoğru'nun, Öner Gürcan'a kül tablasını fırlatmasıyla doruğa ulaştı. O noktada hafif itişme, kakışma sırasında Sinan Kazım Özüdoğru, 'Siz gidin isterseniz Sarp Abiniz gelsin' diyerek, biz üç kişi kapı dışarı edildik. Bu tavır ister istemez barbar tavırlı bir etki-tepkiyi geliştirdi.

O zaman bizler, daha çok Hacettepe Üniversitesinin Öğrenci Yurdunda toplanıyorduk. Orada varolan arkadaşlarla yeniden toplanıp Cumhuriyet Yurduna geldik. Yurdun nöbetçileri teslim alındı. Ve orada THKP-C'nin önde gelen arkadaşları kantinde toplandı. Sarp Kuray, bir masanın üzerine çıkarak,

'-Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın görüşünde olan ve Sosyalist Gazetenin tezlerini savunan arkadaşların buraya girişlerinin, çıkışlarının, burada oturmalarının, siyasi etkinlik göstermelerinin önlenemeyeceğini, böyle bir tavır olursa, bunun şiddetli bir şekilde hesabı sorulacağı ve bu konuda özür dilemeleri gerektiği'ni belirten bir konuşma yaptı.

Sonuçta, başta Ertuğrul Kürkçü gelerek, 'bir gerginlik ve sinir ortamından' bahisle, özür diledi ve belki de orada bir centilmenlik anlaşması kendiliğinden gerçekleştirilerek, uzlaşmaya varıldı."

Ertuğrul Kürkçü, bu konuda, şunları anlatmıştır, "Hacettepe Devrimci Gençlik derneğini oluşturan arkadaşlar ile bizim aramızda fikir ayrılığı vardır. Bu fikir ayrılığı o derece idi ki, Merkez Yürütme Kurulundan benim dışımdaki arkadaşlar Hacettepe Üniversitesine gidemiyorlardı, gittiklerinde kavga vuku buluyordu. Ben Genel Başkan olarak gidebiliyordum ve benimle bu şekilde bir sürtüşme söz konusu olmuyordu."[3]

Hacettepe Üniversitesi'nde öğrencisi Ersan Olgaç, bu olayların

yaşandığı sırada TDGF'nin merkezi yayın organı İleri dergisinin sorumlu yazı işleri müdürlüğünden ayrılır, yerine ODTÜ Kimya bölümü öğrencisi ve Kurtuluş grubuna yakın olan Engin Erkiner getirilir.

Ertuğrul Kürkçü'nün TDGF Başkanı olmasından sonra ODTÜ'den ayrılıp, SBF'ye yerleşmesi, bu arada Hüseyin İnan ve arkadaşlarının Diyarbakır Cezaevinden, Deniz Gezmiş'in Bursa Cezaevinden serbest kalmalarından sonra ODTÜ'ye yerleşmeleri, ODTÜ-SFK yöneticilerinin kulüp üzerindeki hakimiyetini ikinci plana düşürür. Belki de bunun sonucu ODTÜ-SFK Başkanı Ali Artun'un da istifa etmesiyle, ODTÜ de TDGF-MYK'nin sorumluluk ilişki ağından tamamen çıkar. TDGF-MYK ile tam çatışmalı olan diğer örgüt birimini ise Ertuğrul Kürkçü, şöyle açıklamıştır:

"Istanbul Bölge Yürütme Kurulunu oluşturan arkadaşlarımızla tam bir fikir ihtilafı bulunduğundan, onlara karşı denetleme veya haberleşme yollarına başvuramıyorduk. Böyle Istanbul Bölge Yürütme Kurulu tamamen kendi insiyatifi içinde hareket ediyordu."[4]

"Dağlara Döneceğiz. Zafer ya da Ölüm!

Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup broşüründe yazılı olan görüşlerini, TDGF Istanbul Bölge Yürütme Kurulu taraflarına da anlatmak için Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Sinan Kazım Özüdoğru Istanbul'a gelir.

Sait Kozacıoğlu, Cihan Alptekin, Osman Bahadır, Feyyaz Bilgen, Nahit Tören, Mustafa Lütfü Kıyıçı, Namık Kemal Boya, İlkay Alptekin-Demir, Esat Korkmaz, Garbis Altınoğlu, Mustafa Zülkadiroğlu, Metin Eşrefoğlu, Hüseyin Gürbüz, Mustafa Şahin, İmam Aygün ve Şahin Ateşoğlu'nun aralarında olduğu kalabalık bir öğrenci kitlesinin bulunduğu toplantıyı TDGF Istanbul Bölge Yürütme Kurulu Başkanı Ömer Güven yönetmektedir.

3 Şubat 1971 Çarşamba günü yapılan bu toplantıda hakkında Yusuf Küpeli, şunları anlatmıştır: "Toplantıya Mahir, ben ve Sinan Kazım Özüdoğru gittik. Ayrı ayrı yerlere oturduk. Ben de Mehmet ve Mete Sönmez'in kızkardeşlerinin yanına oturdum. Üzerimizde silah yoktu. Daha sonra Maocu olan birisi, 'Bu oportünistler böyle böyledir. Bunlar konuşturulmamalıdır' diye önerge verdi. Amaçları karar çıkartıp, bizi orada konuşturtmamak. O öneriyi verdiği an, 'Hangi o...pu çocuğu beni konuşturtmayacaksa çıksın, gelsin, bakalım' dedim. Bunu gayri ihtiyari yaptım. Çıktım kürsüde bir saat konuştum. Konuşmamın sonunda, 'Kusura bakmayın, sizin huzurunuzda kaba ko-

nuştum' dedim. Orada bulunanlar beni bunun üzerine alkışladı. Ben bu çıkışı yapmasaydım biz orada bitmiştik, ama tersi oldu, Mihri bitti. Ömer Güven, Mihrici idi bu konuşmadan sonra bizim safımıza geçti. Benden sonra da Mahir konuştu."

Toplantıda, Mahir Çayan, bazı çevrelere çatan polemiklerle dolu bir konuşma yapar. Özellikle Mihri Belli'ye saldırı niteliği taşıyan polemikler yapar. Belli'yi "pasifist" olarak niteledikten sonra Jean Jaures'in, "Milliyetçilik-Enternasyonalizm" üzerine söylediği bir sözü, Belli'nin bilerek, kasıtlı, yanlış çevirerek, sahtekarlık yapıp, kitleleri aldattığını söyler. Bu nedenle ortalık biraz karışır. Mustafa Lütfü Kıyıcı, Mahir'lerin yaptığı işi,

"-Bir genç kız edasıyla yapılan" işe benzetir.

Mahir, Hikmet Kıvılcımlı'ya bazı eleştiriler yönelterek, polemiklerini sürdürür. Kıvılcımlı'nın, milli sermaye, milli burjuva üzerine yazdıklarını eleştirince, İmam Aygün,

"-Saçmalıyorsun" diyerek, ayağa fırlar.

Selahattin Okur, Kıvılcımlı'yı savunan bir konuşma yapar. Mahir, "bunların düzmece teoriler olduğunu" söyleyerek, konuşmasına devam eder. Mihri Belli ve Hikmet Kıvılcımlı'ya karşı polemiklerini yöneltikten sonra, "parti önderliğinde bir cephe hareketine girişeceklerini, bu işlere eğilen militanların da bu cephede örgütlenmesi gerektiği"ni söyleyerek görüşlerini açıklar.

Mahirlerin konuşma yaptığı bu olaylı toplantıyı izleyen İTÜ Öğrenci Birliği Başkanı Gökalp Eren, olayın bir diğer yönünü şöyle açıklamıştır:

"Küpeli ve Mahir, Mihri Belli ile olan ayrılıktan sonra Istanbul'a gelip niçin ayrıldıklarını anlatma çalışmalarına giriştiler. Tartışma, Istanbul TDGF Bölge Yürütme Kurulu'nun genel üye toplantısının yapıldığı İTÜ Gümüşsuyu Saffet Müftüoğlu anfisinde yaşandı. O toplantıda Osman Bahadır, Mahir'in konuşmasının bir yerinde itirazda bulunarak,

'-Ankara'da oturdunuz, tezgahladınız ve bu işi bitirdiniz. Hareketi parçaladınız. Şimdi gelip, bizi burada kazanmaya çalışıyorsunuz. Bu yönteme karşıyız. Bu ayrılıktan önce niye gelmediniz? Niye siyasi ayrılığa neden olan konuları tartışmadık?' gibi şeyler söyledi. Yusuf Küpeli, yerinden birden fırladı ve

'-Kim bu adam? Provokatör bu. Atın bunu dışarı' dedi.

Osman Bahadır'ı İTÜ'de tanımayan yok. İTÜ Fikir Kulübü ve İTÜ-ÖB İkinci Başkanı. Yusuf'un bu hareketine karşı, toplantıda bulunan arkadaşların Yusuf'a karşı saldırıları ve tepkileri oldu. Yusuf

böyle bir tepkiyi beklemiyordu ve bir gerginlik oldu. Fakat o gün, biraz sürtüşmeden sonra görüşlerini söylediler."

Kurtuluş grubu, bu nedenle Istanbul'a bir kaç kere gelerek toplantı yapar. 1971 Şubat ayında Sinan Kazım Özüdoğru ile birlikte Istanbul'a gelip, İTÜ'de, TDGF Istanbul Bölge Yürütme Kurulu toplantısına katılan Ertuğrul Kürkçü, tartışmalı bu toplantıyı şöyle anlatmıştır;

"Istanbul'a iki defa gittim. Şubat ayı başlarında gittiğimde Sinan Kazım Özüdoğru ile birlikteydim. Istanbul Teknik Üniversitesi Taşkışla binasında Dev-Genç Bölge Yürütme Kurulunun düzenlediği toplantıya katıldım. Dev-Genç Istanbul Bölge Yürütme Kurulu içinde Mihri Belli taraftarlarıyla bizim taraftarlarımız arasında doğan sürtüşmelerin halledilmesi doğrultusunda konuştum. Istanbul Dev-Genç üyeleri ile de ilk defa orada tanıştım."[1]

"Bu toplantıdan sonra Istanbul Bölge Yürütme Kurulundan üç dört arkadaş istifa ettiler."[2]

TDGF Istanbul Bölge Yürütme Kurulu üyelerinden Cihan Alptekin, Gökalp Eren, İhsan Çaralan ve Münir Danışman istifa eder. İstifa deklarasyonu Cihan Alptekin tarafından yazılır, Gökalp Eren tarafından açıklanır. Deklarasyon, Bolivya Ulusal Kurtuluş Ordusu Komutanı Guido İnti Peredo Leigue ve kardeşlerinin kaleme aldığı bildiriden esinlenerek yazılmıştır. Deklarasyon özetle şöyledir, "Cuntaya karşı tavrımız Torres'e karşı tavrımızdır. Dağlara döneceğiz. Zafer veya ölüm."[3]

27 Şubat 1971 Cumartesi günü de Hamza Özkan, Taner Kutlay, Zeki Tekeş, Namık Kemal Boya, Kayhan Edip Sakarya, üyeler arasındaki ideolojik ayrılıkları "daha özgür bir düzeyde tartışmak ve dağınık devrimci hareketi yeniden toparlamak" gerekçesiyle, istifa eder.[4]

"Biz Defteri Parlak Bir Biçimde Kapatmış Olduk"

TDGF'de meydana gelen bu bölünme, istifa ve ayrılıklar sonunda, 6 Mart 1971 Cumartesi günü ODTÜ'de TDGF Olağan Genel Yönetim Kurulu toplantısı yapılmasına karar verilir. Fakat siyasi gelişme ve olaylar nedeniyle bu toplantı yapılmaz.

TDGF'nin son durumunu Ertuğrul Kürkçü, şöyle anlatmıştır, "Bu kadar çok politikleşme öğrenci hareketinin ya da öğrencilerin kitlesinin nesnel, doğal hatta kimi zaman sıradan talepleri ile ilişkisi maksimum talepleri konuşmaya başladığı nisbette koptukça, öğrenci hareketi ile Dev-Genç arasındaki mesafe de açılmaya başlamıştı. Doğ-

rusu ben çok iyi hatırlıyorum. 12 Mart Muhtırası verildikten ve sıkıyönetim ilan edilmeden bir hafta ya da on gün önce Ankara'da Dev-Genç önderliğinde 12 Mart'ı eleştiren ya da ona karşı çıkan bir miting vardı. O güne kadar Ankara Üniversitesinden binlerce insan katılmadan hiç bir toplantı yapılamazken o zaman Ankara Üniversitesinden sadece 100 öğrenci katılmıştı.

İyi bir şans eseri olarak bizim için o zaman Özel Yüksek Okulların devletleştirilme problemleri vardı. O Özel Yüksek Okulların devletleştirilmesi dolayısıyla (...) bin kişi toplanılmış oldu. Ama bu bizim için alarm çanıydı. Neyse 12 Mart bir iyilik yaptı, imdadımıza yetişti. Sıkıyönetimi ilan etti. Dev-Genç'i illegal ilan etti. Dolayısıyla biz de mazlum ve mağdur duruma düştüğümüzden niye onlardan bu kadar mesafemiz açılmış olduğunu çok fazla tartışmadık. Kimse de bunun üzerinde çok fazla konuşmadı ve biz defteri parlak bir biçimde kapatmış olduk."[1]

"Anarşi Yok - Büyük Derleniş"

TİP kongresi yaklaşırken, MDD'ci çevrede, başlıca üç grup vardır. Kurtuluş Grubu, Mihri Belli çevresi, Kıvılcımlı çevresi. TDGF kongresini Kurtuluş grubunun kazanmasının ardından, kulisler yoğunlaşır.

Mihri Belli, PDK arefesinden önce bazı kimselerle görüşmeler yapar. Görüşme yaptığı kişiler hakkında şunları açıklamıştır, "Kıvılcımlı ile son kez 1970'in 15 Ekim'inde görüştük. Proleter Devrimci Kurultay'a çağırdım kendisini."[1] Belli, ayrıca, "TİP büyük kongresine bir kaç gün kala Doğu illerinden bazı delegelerle" ve "Kurultaya bir kaç gün kala Mahir Çayan ile buluştuk" diye yazmıştır.[2]

Kıvılcımlı hareketi içerisinde yeralan Sosyalist Gazetesi yazarı Selahattin Okur, bu konuda şunları söylemiştir: "1970 yılı sonunda, Dr. Hikmet Kıvılcımlı bir atılım yaptı. Tarihsel Maddecilik Yayınları'ndan Bilimsel Sosyalizmin Doğuşu, Oportünizm Nedir?, Anarşi Yok! Büyük Derleniş!, Halk Savaşının Planları, Devrim Zorlaması Demokratik Zorlama kitaplarını çıkartıı, Sosyalist Gazetesi yayın hayatına başladı. Bunlar, sosyalist çevrelerde büyük ilgi uyandırdı.

Bu kitaplar özellikle MDD hareketini ve Mihri Belli'yi çok sarstı. MDD çevresinde Mihri'yi bitirdi. O kitaplar, genç nesillere M. Belli'yi eleştirmek için birer teorik malzeme sundu. Bir ölçüde onlara silah verdi. M. Belli, senelerce, '141-142 oldukça proleterya partisi, işçi partisi kurulamaz' dedi ve yazdı. Sürekli, 'Parti kurulamıyor' diyen ve yazan bir adam, bir gün kalkıyor, 'biz proleterya partisi kuracağız' diyor. Kim inanır buna. Tabii bu tutarsızlıklar, ciddiyetsizlikler kişiye

sürekli prestij kaybettiriyor. M. Belli'nin zaten parti kurma niyeti yoktu. M. Belli'nin kaygısı, korkusu mevkiini kaybetmekti. İşin temelinde bu yatıyordu. Bunun teorik kılıfı da, '141-142 olduğu sürece Türkiye'de proletarya partisi olmaz' idi. Hareket noktası bu olunca, bütün bunlar oyun oluyor.

Niyetin ciddi ise o sıra toplanan TİP kurultayında yap o işi. Eski TİP yönetimine karşı muhalefet eden delegeler var, doğu illerinden gelen delegeler de muhalefet cephesine geçtiği taktirde yapılacak bir uzlaşmayla TİP yönetimi ele geçirilebilecek ya da eski TİP yönetimi düşürülebilecekti. Buna olanak vardı. Ancak Mihri Belli, TİP kongresine katılan MDD'ci ve muhalif tüm delegeleri kongreyi terketmeye çağırdı. TİP kurultayını bırakıp gidiyorsun PDK topluyorsun. TİP kongresine katılacak delegeler, TİP genel kurulunu alabilecek delegelerdi. Oradan da parti çıkaramıyorsun. Çünkü senin parti çıkarmaya niyetin yok.

PDK'ya Dr. Kıvılcımlı çağrılmıştır, ama kanser olduğu ve kanamaları arttığı için kendisi gidememiş, 'benim önerilerim' diye, daha sonra 'Anarşi Yok, Büyük Derleniş' başlığı ile broşür olarak yayınlanan bir yazılı metin göndermiştir.[3]

Hareketin kabarması tabii bunları zorladı ve taşıyamaz hale geldi. Tabandaki kıpırdanma ve kayma, yukardaki grup şeflerini rahatsız etmeye başladı. Ayrıca toplanan potansiyel, kafakol ilişkileriyle, ense sıvazlamayla, 'aslanlarım, delikanlılarım' demekle gidecek şeyler değildi. Nitekim gitmedi."

İrtibat Komitesi üyelerinden Ömer Erim Süerkan'ın dediğine göre, "hiç kimse gelişmelerin dışında kalmak istemediğinden veya benim dışımda parti kurulur da ben dışında kalırım kaygısı ile" düzenlenen proleter devrimcilerin sohbet toplantısına katılmak zorunda kalır.

Yusuf Küpeli, bu konuda, şunları yazmıştır: "Örgüt meselesini devamlı yokuşa süren, 'Filipin tipi demokrasiciliğin şartlarında proleteryanın kendi öz örgütü ile politika sahnesine çıkması imkansızdır' diyen Mihri Belli, örgüt istekleri çoğalmaya başlayınca, aynı toplantıda, 'Selim Sırrı Tarcan'da binlerce işçinin katılacağı bir toplantı yapacağız ve aşağıdan yukarı en demokratik biçimde örgütü kuracağız' demiştir."[4]

"Mahir Elbette ki, Ayrı Bir Örgütlenmeye Gitmeyi Bir Süredir Düşünüyordu"

Mihri Belli ile Mahir Çayan arasında da, bu dönem baş başa bir görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeyi Sevim Belli, şöyle anlatmıştır:

"Mihri ile Mahir, Kuğulu Parkta buluştular. Mahir elbette ki, ayrı bir örgütlenmeye gitmeyi bir süredir (hiç değilse yazdan beri) düşünüyordu. Bir açıklama yapmak zorundaydı bana kalırsa. M. Belli her zaman en radikal görüşlerin savunucusu olmuştur, her türlü görüşü dinleyip tartışmaya açık olmuştur, yeter ki zamana, zemine ve sosyalizmin bilimine uygun olsun ve de iyi niyetle gelinsin. O gün sadece 'genel sorunlar' üzerinde konuştular. Ve, Mahir Çayan, Aclan Sayılgan ile görüştüğünü, kendisinden 'eskiler' hakkında bilgi aldığını söyledi, Belli'ye. Bunu söylemeyebilirdi. Ama söylemiş olması bu işin, en hafif deyimiyle, tuhaflığını ortadan kaldırmaz. M. Belli, 'peki neler öğrendin?' diye sormadı bile kendisine. Belki sorulsun istiyordu Mahir, anlatmak istiyordu. Ama M. Belli de, haklı olarak, durumu çok yadırgamıştı. 'Başka görüşecek adam bulamadın mı?' demekle yetinmişti."[1]

Sevim Belli'nin Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga hakkındaki değerlendirmesi ise şöyledir:

"Mahir temiz yüzlü, ağır başlı bir gençti. Akıllı ve aydın görünüşlüydü. Baştan bir süre pek aktif görünmedi, Mahir. Yani onu akranı olan öteki gençlerden epey sonra tanıdık. Bir yıl kadar köşesine çekildiği ve okuyarak kendisini yetiştirdiği söylentileri dolaştı. Yeniden 'Aydınlık' çevresinde göründüğünde Giritlioğlu birkaç gün sonra İzmir'de Aliağa rafinerisi önünde polis tarafından öldürüldü. Ama Mahir ile, örneğin Vahap ile, bir yıl önce Doğu ile olduğu gibi bir yakınlığım olmadı.

Bir süre sonra Mahir sık sık Münir Aktolga ve Yusuf Küpeli ile görülmeye başladı. Ya da ben bunun farkına vardım. Münir'i 67 yılından beri bilirim. Seyhan Erdoğdu ile MDD çizgisinin savunucuları konumunda idiler ODTÜ'de. Vahap'ın yandaşları idiler. MDD'ci olmaları değişik biçimde ve derecelerde olmak üzere anti - M. Belli tavırlar göstermelerine engel olmadı. Münir Aktolga'nın kişisel gerekçesi de vardı belki. Bazı vesilelerle uzun süre birlikte olduğumuz dönemlerde M. Belli oldukça haşin davranmıştı kendisine. Benim de içimden 'Lahavle' çektiğim durumlar olmuştur. Ama nihayet genç bir çocuktu Münir. Mihri adam darıltmakta birebirdir. "[2]

Mihri Belli ise bu konuda şunu söylemiştir, "Mahir'le son görüşmemiz Kuğulu Park'ta olmuştu."[3]

"Mahir'in O Gün Biraz Düşünceli Hali Vardı"

"Mahir'in o gün biraz düşünceli, tutuk hali vardı. Ama samimi davrandığına inanıyorum" dediği, buluşma konusunda da Mihri Belli,

şunları anlatmıştır, "Mahir Çayan ile buluştuk. Sabah erkenden bizim Bestekar Sokaktaki eve gelmişti. Hava güzeldi, çıkıp dolaşmamızı önerdim. Evdeki duvarların kulağı vardı, dışarıda daha rahat konuşurduk. Kuğulu Parka doğru yürüdük. Park ıssızdı. Bir sıraya oturup konuştuk. Çeşitli konular üzerinde durduk. Mahir kurulması tasarlanan siyasi parti, bu yolda hazırlık çalışmaları konusunda anlattıklarımı onaylıyordu. Faşist cephenin insiyatifi ele geçirdiği, bizi savunma durumuna ittiği, baskınını yapmak için fırsat kolladığı, solda ise disiplini sağlayacak bir merkezin olmadığı, hareketin koordine edilemediği, provokasyonlara açık olduğumuz açıktı. Baskına engel olmanın ya da olursa baskını yenilgiye uğratmanın hiç değilse demokratik direnişi örgütlemenin tek yolu vardı; bir öğrenci hareketi olmaktan çıkıp emekçi halk içinde erimek, güçlü halk desteğine dayanabilmek. Ancak böylelikle postumuzu pahalıya satabilirdik. Kurulacak olan parti bu hedefe yönelik olmalıydı. Partiyi bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde ele geçirilen bir ileri mevzi saymalıydık. Son zamanlarda Dev-Genç adına yayınlanan aşırı ölçüde sekter bildiriler keskin solcu geçinen bazı öğrencilerin hoşuna gidebilirdi ama sol lafazanlık bizi yığınlardan tecrit etmekteydi. Uyanık davranmak zorundaydık. MİT'i, CIA'sı bütün kapıları çalmaktaydı; çok kez sureti haktan geçinerek gerçek yüzüyle değil... Bunun örnekleri çoğaltılabilirdi.[1]

"Orada, gençlik üzerinde konuşmuştuk. Proleter Devrimci Kurultay'da tutumumuzu konuştuk, askerleri konuştuk.

'-Ordu içinde bir çatışma var', dedim. 'O çatışmayı hesaba katmayan değerlendirmeler yanlıştır' dedim. 12 Mart'ta, üç bin subayı tasfiye ettiler. O sıra, kim kime dum duma. Ne olacağı hiç belli olmazdı. İş çatışmaya binince artık orada ön plana kim geçer, kim geçmez, hiç belli olmazdı. Askerin içinde hepsi cuntacı değildi. Bize yakın insanlar da vardı. Yalnız, bunlar ateşin altındaydılar.

Sonra Mahir'lerle ayrılık hikayesi oldu. O ayrılığın bir numaralı mimarı Münir Aktolga'dır. Kişisel tutum ve davranışıyla neden oldu. Ben, Münir'i birinci günden itibaren o kadar ciddiye almadım. Yanılmadım zannedersem. Sonraki gelişmeler onu gösterdi. Örneğin Mahir, Ünye'ye gitmeden önce Ertuğrul Kürkçü'ye, 'Biz en büyük hatayı, Mihri Belli'den ayrılmakla yaptık' demiştir. Ertuğrul, 'İçimizde Mihri Belli'den kopmaya en isteksiz Mahir, en istekli Münir'di' demektedir, bir dergiye verdiği demeçte."[2]

Münir Ramazan Aktolga, bu görüşme konusunda, özetle şunları söylemiştir, "Birgün Mihri Belli Mahir'i Kavaklıdere'deki Kuğulu

Park'a çağırıyor ve konuşuyorlar. Mihri Belli, Mahir'e kendi görüşlerini anlatıyor. Bunların kesinlikle neler olduğunu bilmiyoruz. Ancak, Belli, Mahir'e 'CIA'dan birisi ile konuştuğunu, CIA'nın da parti kurmaya karşı olmadığını' anlatıyor. Mahir de bunu bize anlattı. Yusuf Küpeli ve diğer arkadaşların bir kısmı da bunları biliyor. Hepimizin tepesi attı. Hem CIA'ya karşı olacaktık, hem de onun izni ile parti kuracaktık."[3]

"Yusuf Küpeli, Ramazan Aktolga, Kazım Özüdoğru, Toplantıyı Dev-Genç'in Yönetmesi Gerektiğini Söylediler"

Mihri Belli çevresinin neye karşı çıktığını ise Vahap Erdoğdu, şöyle açıklamıştır:

"Dev-Genç kurultayı olmuş ve Ertuğrul Kürkçü genel başkan seçilmişti. Bundan sonra Mahir Çayan, Münir Ramazan Aktolga ve Yusuf Küpeli, Dev-Genç yönetimini tamamen ellerine almışlardı. Bir yazısı dolayısıyla Mihri Belli'ye karşı çıkan bu Dev-Genç yöneticileri böylece bilahare Hanif Sinemasında yapılacak olan kongreye hakim olmak istiyorlardı. Bu arada o zamana kadar Aydınlık alıp satan fakülteler, fikir kulüpleri bundan vazgeçtiler. Hanif Sinemasındaki toplantıdan birkaç gün önce Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Sinan Kazım Özüdoğru, Aydınlık'a gelerek toplantıyı Dev-Genç'in yönetmesi gerektiğini açıkça söylediler. Ben de kendilerine Dev-Genç'lilerin de herkes gibi toplantıyı izleyebileceklerini söyledim. Fakat onlar isteklerinde ısrar edince ben de komite üyeliğinden istifa ettiğimi bildirdim ve toplantı açıldığında katılmadım. Sonraları iştirak ettim."[1]

Ertuğrul Kürkçü'nün söylediğine göre, ayrıca, "Toplantı öncesinde Mihri Belli'nin açış konuşması yapıp yapmaması üzerinde tartışmalar" çıkar.[2]

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır: "29-30 Ekim 1970 toplantısından yaklaşık bir hafta kadar önce Aydınlık dergisinin bürosunda Vahap Erdoğdu, 'Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın başkan yapılacağını' söyledi. Ben itiraz ettim. Vahap, 'Mihri istiyor' dedi. Ben de, 'Farketmez; kim istiyorsa istesin' dedim ve ipleri kopardım orada. Sinan Kazım da, 'Bizim paralarımızla Aydınlık'ı çıkartıyorsunuz. Siz nasıl olur da bizi es geçersiniz?' diye bağırdı. Gerçekten Aydınlık'a bizden, cemiyetlerden para gidiyordu. 'Toplantıda görüşeceğiz' dedik ve ayrıldık. Bu olayı Mahir duyunca toplantıya gelmedi."

"Herkes Kendi İşine Baksın"

Kurultaydan bir gün önce, 28 Ekim 1970 Perşembe günü, ASD'de yapılan toplantı konusunda Rasih Nuri İleri, şunları anlatmıştır:

"29-30 Ekim 1970 tarihlerinde yapılacak olan Proleter Devrimci Kurultay için Istanbul'dan Ankara'ya geldik. Otobüste Necmi Demir, İlkay Demir, Mehmet İncili vardı. Zaten, otobüste iken bunlarda bir acaiplik olduğunu farkettim. Grup olarak, bize karşı olduklarını havalarından sezdim. Bizlere karşı alaycı bir tavırları vardı.

Ankara'ya vardığımızda, Aydınlık dergisine gittik. PDK'dan bir gün önce ASD'nde bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda Münir Ramazan Aktolga, Yusuf Küpeli, Şevki Akşit, Mihri Belli, Seyhan Erdoğdu vb. vardı. Aynı zamanda, TİP'li proleter devrimci delegeler de gelmeye başladı toplantıya. Bu toplantıda, 'TİP kongresine katılalım mı, katılmayalım mı?' tartışması yapıldı. Ben, Şevki ve Mihri, 'katılma tezini' savunduk. Yusuf Küpeli, sert bir şekilde,

'-TİP'in defteri dürülmüştür. O partiyi ele geçirmek ya da geçirmemek diye bir şey söz konusu değildir. Kendi işimize bakalım. O kongreye gitmeyeceğiz' diye, dayattı.

Yusuf Küpeli, bunları söylerken, 70'e yakın TİP delegesi de o toplantıda vardı. Onların fikirleri sorulmadı. Konuşmadılar. O hava içinde Yusuf Küpeli, kendi tezini kabul ettirdi. TİP kongresine katılmama kararı alındı. O toplantıda ve Istanbul'dan gelen grup arasında Mahir yoktu. Mahir, Istanbul'da kalmıştı ve gelmemişti. Nitekim Hanif salonunda da Mahir yoktur.

Ben şahsen o toplantıda, 'TİP kongresinin kazanılabileceğini ve kongrede bütün ihraç ve istifaların yok olduğunu kabul ettirerek, yani bir önceki kongrede alınan kararı kullanarak, hepimizin tekrar TİP'in IV. Kongresinde Genel Yönetim kuruluna girebileceğimiz' tezini savundum.

TİP'in o andaki durumuna göre ve delege sayısına göre bu olanaklıydı. Kürt delegeler ve sendikacı delegeler ortadaydı. Toplantıya girmemizi Aybarcılar da, Perinçekçiler de istiyordu. Kongreye bir hareket olabilirdi. Daha önce Istanbul il kongresinde yaptığımız gibi, Başkanlık Divanı bizim elimize geçseydi, Mihri de, Mahir de, ben de hepimiz konuşabilirdik.

Bir zor kullanarak, bizi ve delegeleri kongreye sokmazlarsa ancak o zaman tuttuğumuz o salonda toplantıyı yapmamızı, önerdim.

Çünkü, zaten o salon tutulmasaydı ve biz TİP kongresine alınmasaydık, yasal olarak bir toplantı yapma olanağı kalmazdı.

Şevki Akşit ve Mihri Belli de, yine kongreye katılma kararını ve mücadele verme kararını savundular. Fakat TİP'i tanımadıkları için benim gibi iyimser değillerdi. Şansımız olduğunu düşünmedik. Fakat ona rağmen mücadele vermemizin gerektiğini düşündüler. Fakat bazı Dev-Genç'li ve başı çeken Yusuf Küpeli, aksi tezi savundu ve kazandı."[1]

28 Ekim 1970 günü Aydınlık dergisinde toplanan MDD'ciler, aralarında tartışarak, Kurultay'a hiç katılınmaması yönünde görüş birliğine varır ve Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Çorum, Erzincan, Istanbul, İzmir, Kırklareli, Mersin, Samsun illeri ve Merkez Haysiyet Divanı proleter devrimci 72 delege adına Istanbul İl Başkanı Metin Bilgen, Aydın İl Başkanı Ali Karacan, Merkez Haysiyet Divanı üyesi Basri Dede, Trabzon İl Başkanı Erdoğan Gönüller, Ankara TİP Devrimci İlçeleri adına Yusuf Küpeli, Devrimci TİP Komitesi adına Tangör Çakıroğlu imzasıyla bir bildiri yayınlanır.[2]

Aynı gün, bir toplantı daha yapılır. Belki başka toplantılar da yapılmıştır. Onları şimdilik bilemiyoruz. Fakat, SBF öğrencisi Şadi Samer, kendisinin de bulunduğu bir toplantı konusunda şunları anlatmıştır:

"29-30 Ekim tarihlerinde, Ankara'da Hanif Tiyatro Salonunda toplanan PDK'ndan bir gece öncesi Seyhan Erdoğdu, Vahap Erdoğdu, Yusuf Küpeli, Mahir Çayan, Ertuğrul Kürkçü, ben ve bizden bazı arkadaşların katıldığı bir toplantı yapıldı. Toplantının yapılmasındaki amaç, ertesi günkü toplantıda alınacak tavır üzerineydi. O toplantıda şuna karar verilmişti; Mihri Belli'nin davranışlarının yanlış olduğu ve onun bu işin dışında tutulması gerektiğine dair tavsiyeler olmuştu. Fakat tam tavsiye denemez. Çünkü, o örgütün gelişmeleri içinde değilsin. Sadece bir toplantı yapıyorsun. Farklı gruplar bir araya gelmişti. Vahap ile Seyhan, Mihri Belli'yi temsil ediyordu. Ama o gece, herkes, o toplantıda, Mihri Belli'nin bu işin dışında tutulmasını talep ediyordu. Bir de, Mihri Belli, Hikmet Kıvılcımlı'nın, PDK'a Divan Başkanı olmasını istemiyordu. Ona muhalefet ediyordu. Bizler ise olmasını istiyorduk.

Fakat ertesi günü, öyle olmadı, kurultaya gittik, Mahir yoktu. Bazı insanlar, 'iyot gibi açıkta' kaldı. Neden gelmemişti? Hastalanmış diye duyduk. Sadece hasta olması, yeterli bir açıklama değil. Bana göre orada, bir siyasi oportünizm vardır.

Seyhan ile Vahap, hemen tavır değiştirdiler. Aslında, bizden sonra sanıyorum, onlar kendi aralarında tekrardan bir konuşma yapmış

ve Mihri'ye karşı olmanın yanlış olacağını düşünerek, öyle bir tavır almışlar. Örneğin, PDK'ın birinci gününü düşünüyorum; Yusuf Küpeli, ağzından köpükler saçarak küfürler yağdırıyordu. Biz ise, Yusuf'un bu davranışına çok kızmıştık. Mihri, yine orada baş rollere çıktı."

"Artık Legal Mücadele Dönemi Geçmiştir"

Danışma Komitesi, düzenledikleri Proleter Devrimcilerin Sohbet Toplantısı'nı, TİP'in 4. Olağan Büyük Kongresi'nin yapılacağı 29, 30, 31 Ekim 1970 Perşembe, Cuma, Cumartesi günlerine denk gelecek şekilde yapmayı kararlaştırmıştır.

Proleter Devrimcilerin Sohbet Toplantısı, TİP kongresinin başladığı gün, Vasıf Öngören, Halil Ergün, Erdoğan Akduman ve Mustafa Alabora'nın sahip olduğu Çankaya'daki Hanif Sinema salonunda, başlar.

PDK'ya katılan Rasih Nuri İleri, Kurultay sırasında bu konu ile ilgili olarak edindiği izlenimleri şöyle anlatmıştır:

"Biz Istanbul'da görüştüğümüzde, Kurultayda, Divan Başkanlığını Dr. Hikmet Kıvılcımlı, açılış konuşmasını da Mihri Belli yapacaktı. Fakat, Kurultaya geldiğimde Mihri Belli de, Hikmet Kıvılcımlı da yoktu.[1]

Dev-Genç'liler, Kurultaya, 'Artık legal mücadele dönemi geçmiştir' havasıyla başladılar. Kürsüde, 'Artık legalite devresinin bittiğini ilan' ettiler. Hatta, parti kurulunca, % kaç legal, % kaç illegal arasındaki ilişkileri, herkesin gelebildiği, girebildiği bir yerde ve polislerin, yabancıların huzurunda herkese açık bir salonda, kürsüde gayet açık bir şekilde söylendi."

PDK'da tutulan notlara göre, Gündem maddeleri şöyledir:

1-TİP meselesi, 2-Hareketimizin kendi meseleleri, 3-Örgütlenme meselesi.

Başkan adayları: Sırrı Öztürk, Vahap Erdoğdu, Ali Karacan. Sırrı Öztürk seçilir.

Divan üyeliklerine seçilenler: Metin Bilgen, Ruhi Göbüt, Basri Dede, Ali Karacan.

PDK'ya katılan ve konuşanlardan bir kısmı şunlardır: Mihri Belli, Şevki Akşit, Rasih Nuri İleri, Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Sırrı Öztürk, Fahri Baki Korkmaz, Seyhan Erdoğdu, Vahap Erdoğdu, Ertuğrul Kürkçü, Atilla Sarp, Taner Kutlay, Münir Ramazan Aktolga, Ziya Yılmaz, Sinan Kazım Özüdoğru, Süleyman Ege, Vasfi Dede, İbrahim Dikmenoğlu, Tangör Çakıroğlu, Mustafa Kemal Çamkıran, Halil

Ergün, Halil Oyman, Niyazi Ağırnaslı, Ali Yücealp, Cemile Çerçel, Ali Karacan, Avni Memedoğlu, İhsan Memoğlu, Esat Korkmaz, Yavuz Yıldırımtürk, Muzaffer Erdost, Oğuzhan Müftüoğlu, Mustahar Bengi.[2]

"TİP'in Defterini Kapattık Diyoruz.

Tutulan notlardan, Yusuf Küpeli'nin PDK'da yaptığı konuşma şöyledir:

"TİP içinde başarı kazanılmış, artık kazanılacak birşey kalmamıştır. TİP içindeki bütün proleter devrimciler MDD'yi benimsemiş, TİP'in hain yönetici kliğinin elinde sadece ölü bir örgüt kalmıştır. Ancak, kendi hareketimiz de bir dağınıklık içindedir. Sağlam bir ilke birliğine varmamız gerekir. Biz parlamentocu bir örgüt değil, bir savaş örgütü kuracağız. TİP'i mücadele alanı olarak seçmiyoruz.

TİP elli yıllık bir sosyalist hareketin mirasına konmuş, bunun için de kolay gelişmiştir.

Sosyalist Devrimcilere karşı ilk mücadeleyi Türk Solu açmıştır. Türk Solu'nun da hataları olmuştur; küçük burjuva radikalistlerine fazla prim vermiş, MDD'nin proleterya örgütü olmadan yapılabileceğini öne sürmüştür. Küçük burjuva radikallerine dergide söz hakkı tanınmıştır.

Aydınlık dergisi, Türk Solu'ndan daha doğru bir yol izleyebilmek için çıkmağa başlamıştır. Ama Aydınlık'ta da sağ eğilim uç göstermiştir. MDD'ci hareket, sosyal demokrat gençlik tabanını ele geçirmiştir.

Aydınlık'taki sağ uç, kapitalist olmayan yolu savunmuştur. Foyası meydana çıkarılınca Maocu kesilmiş, 'Buzdolabı reklamı yapar gibi Mao reklamı yapmışlardır.' Bu adamlar çağımızın en büyük proleter devrimcisi olan Mao'nun düşüncesini de kavrayamamışlar, öteki amaçlarını modern revizyonizme çatmak olarak göstermişler, bir küçük burjuva görüşü olan Debray'ın fokocu görüşünü eleştirip bunu Che ve Castro düşüncesiyle bir tutmuşlardır.

Sosyalist Kurultay demagojik bir çıkıştır, biz bütün sosyalist geçinenlerin bir araya gelmesini değil, kendi hareketimizin ilkelerini saptamak istiyoruz.

Beyazcılar ayrıldıktan sonra da sağ eğilim içimizde sürmüş, 'şehirden köye hareket', 'sıkıyönetim tarafsız olmalıdır' gibi hatalı sloganlara yer verilmiştir.

Bizim ilkelerimiz şunlar olmalıdır:

-Küçük burjuva-aydın-ordu konusunda iki hatalı görüş vardır.

Bu konuda bizim görüşümüz şu olmalıdır: Objektif olarak ordu hakim sınıfların bir baskı aracıdır. Ama özel bir durumu da vardır. Ordu içinde devrimciler vardır. Ordu içindeki saflar mücadele sırasında belli olacaktır Bizim amacımız bu safları genişletmek olmalıdır.

-Revizyonizm konusunda: Çağımızda bir modern revizyonizm vardır. Sovyetler Birliği Komünist Partisi yönetici kliği bu modern revizyonizmi temsil etmektedir, bu klik, sınıf savaşı yerine sulh içinde sosyalizme geçilebileceğini savunmaktadır. SBKP'ne modern revisyonist kliğin hakim olmasının sebepleri: Sovyetler, devrimden sonra kapitalist ülkelerle çevrili olduğu için ekonomik savaşa ağırlık verilmiş (NEP ve sonrası), ideolojik alanda mücadele geliştirilip kültür devrimi yapılamamıştır, sovyet yöneticilerinin eline bu fırsat geçmemiştir.

Şimdiki Sovyet yöneticileri, aynı amaçla olmasa dahi, Rogers Planına evet demişlerdir, vb.

Ama bunlar, 'Kahrolsun Sovyet Sosyal Emperyalistleri' dememiz için bir sebep değildir. Hakim emperyalist ülke ABD'dir. Kahrolsun İtalyan yahut Alman emperyalizmi de demekteyiz.

• Saflarımızda Sovyet yöneticilerine revizyonist değil de gerici demek hatası yapılmıştır.

-Milli mesele konusunda: Kürt halkı etnik bir gruptur. İçindeki sınıf mücadelesi gelişmemiştir. Feodalizm hakim durumdadır. Emperyalizm Türk ve Kürt şovenizmini körükleyerek bundan yararlanmaktadır. Bu halkı kendi feodallerine karşı mücadeleye sokmak, dil ve kültür haklarını tanımak, emperyalizme karşı ortak mücadele vermek gerekmektedir.

-Örgüt konusunda: Günümüzdeki kadrolar yetersizdir. Bu durumda bir örgüt kuralım dersek hemen kurarız, ancak bu örgüt bütün hastalıklarını da içinde barındırır. Yapılması gereken bir savaş örgütünü oluşturmak için çalışmaktır. Bu örgüt genel Leninist ilkelere dayanmalıdır.

Emperyalizm 1923'de nasıl atılmışsa ona göre davranmak gerekir. Bunun için Aydınlık-Kurtuluş-Dev-Genç etrafında bir yazı kurulu oluşturmak gerekir.

Saflarımızdaki eksikler: Eleştiri ve tahammülsüzlük, sınıf zaafı, vb. ki, bunlar küçük burjuvalarının saflarımızdaki sayıca hakimiyetinden ileri gelmektedirler."

"Ertuğrul Kürkçü: İhtiyar-genç ayrımı yapıyor, ihtiyarlara çatıyor. Gençliğin rolünü inkar etme eğilimi olduğunu söylüyor."

"Dev-Genç hal hareketinin içerisinde nisbi olarak temsil olunacak, önemi giderek azalacaktır. Ama şu anda hareketin içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Sosyalist devrimden sonra da yeniden önem kazanacaktır. Mihri Belli, Dev-Genç'i küçük düşürücü bir şekilde konuşmuştur, bu bir sağ görüştür."

"Münir Aktolga: Bilimsel sosyalizmi öğrenip bunu emekçi kitlelerine uygulayan yeni bir kadro doğmaktadır. Aydın gevezeliği sona ermektedir. Ahbaplık ilişkilerinin dışında devrimci birlik meydana gelmektedir.

Türk Solu konusunda: TİP içinde kadrolaşma imkanlarından başka bir imkan olmadığı dönemde Milli Cephe'den söz etmek bir hataydı. Yeni oportünizm bunun sonuçlarından birisidir. Biz herşeye sıfırdan başlıyoruz diyen düzmece devrimciler değiliz, ancak geçmişteki hataları artık reddedip düzeltmeliyiz.

Bu hatalar Aydınlık'ta da devam etti. Bizim alacağımız kararlar bütün Türkiye halkının geleceğini tayin edecektir. Biz bütün Türkiye halkının sorumluluğunu omuzlarımızda taşımaktayız.

Zaaflarımız...

Revizyonizm baş meselemiz değildir.

Tek tek milli kurtuluş imkansızdır. Emperyalizm bir bütün halinde çökecektir. Artık bölgesel savaşlar söz konusudur. Örnek: Hindiçini. Biz de Yunanistan-Türkiye-İran-Afganistan bölgesini kurtarmak için çalışmalıyız.

Şehirleri temel alan bir düzen örgütüne ihtiyacımız yok. Bir savaş örgütüne ihtiyacımız var.

Artık deneme yanılma metoduyla kaybedecek vaktimiz yok, doğru çizgiyi tesbit etmeliyiz.

Parti seviyesinde bir örgütlenmeye geçinceye kadar Aydınlık-Kurtuluş- Dev-Genç'ten oluşan bir komitenin hareketi yazı kurulu olarak yönetmesi gerekmektedir.

Leninist örgütlenme anlayışında, aşağıdan yukarıya örgütlenme diye birşey yoktur. Hem aşağıdan yukarıya örgütlenip deyip hem de tepeden inme örgüt kuruculari empoze edilemez."

"Ziya Yılmaz: Ordu'nun Fatsa kazasından. İşçi köylü örgütlensin deniyor, ama bunun nasıl yapılacağına dair somut öneri getirilmiyor. Belirli hatalarımızı tasfiye etmeden örgütlenemeyiz. Bu tasfiye teorik ve pratik çalışma içerisinde olacaktır.

Kurulan Köylü Birlikleri ölü olarak kalıyor. Çünkü, köyde onu yönetecek kadro kalmıyor.

İşçi ve köylü içinde çalışabilmek için kadrolar ve merkezi bir ör-

gütlenme gerekmektedir. Bu da Kurtuluş-Aydınlık mihrakında olmalıdır."

"Kazım Özüdoğru: Yapılan hatalardan bahsediliyor ama kimse hatayı üzerine alıp öz eleştirisini yapmıyor. Böyle adamlarla yola çıkmak tereddüt vericidir. Demokrasi için mücadeleden, Filipin demokrasisine karşı mücadeleden söz ediliyor, yarın bu sınırlı demokrasi de ortadan kalkacaktır.

Dün burada devrimci gençliğin geçen seneki kadar ideolojik sorunlara eğilmediği söylendi. Eğer buna cevap verilmiyorsa bu devrimci gençliğin artık kendini hareketin üstünde tutanları geçen seneki kadar önemsememesindendir, ideolojik sorunlara eğilinmediğinden değil.

Aydınlık'ta çıkan sağ görüş: Ordunun işçiye silah çekmediği görüşü. Bize ahbap çevrelerinin oluşturduğu bir düzen örgütü değil bir savaş örgütü gereklidir.

Saflarımızda örgüt konusunda, MDD konusunda yansıyan revizyonist görüşler vardır. Saflarımızda kapitalist olmayan yol önerilmiştir. Saflarımızda Filipin demokrasiciliğinin sınırları aşıldıktan sonra öz örgütün kurulabileceğini söyleyenler var. Bu da revizyonizmin bir yansımasıdır. 'MDD'de de, sosyalist devrimde de küçük burjuvazi öncülük yapabilir."[1]

Pratik önemi: Arkadaşların hatalarının özeleştirisinin yapılması, ilkelerde birlik, Aydınlık-Kurtuluş-TDGF'den oluşan geçici bir merkezileşme sağlama, kitlelerde sabırlı, uzun bir örgütlenme çalışmasını daha ciddiyetle yerine getirmek."

"Küçük burjuvazi öncülük ederse bu ne sosyalist devrim olur, ne de MDD olur."

"En eski oportünistler, eski oportünistler, yeni oportünistlerden sonra şimdi de içimizde oportünistler bulunmaktadır." Bu sırada, Rasih Nuri İleri, Özüdoğru'ya, "Kimmiş o içimizdeki oportünistler?" diye laf atar. Özüdoğru, ayrıca, isim vermeden, masanın altından Mihri Belli'nin kitabını okumaktadır. Bunun üzerine, Muzaffer Erdost, gider kitabı getirir. Ve Özüdoğru'nun eleştirdiği bölümü yeniden okur.

"İhsan Memoğlu: TİP'in defterini kapattık diyoruz. Bakkal defteri mi bu? Böyle bir defteri kapattın mı yenisini açacaksın. Eskiden TİP'de buluşurduk, şimdi ne yapacağız?"[2]

"Seni İlgilendirmez"

Enver Çayan, 1970 yılı Ekim ayının son günlerinde, Harbiye Radyoevi'ndeki çalışma odasındadır. Bir ara telefon çalar. Telefonu açtığında, ahizenin öteki ucundaki ses,

"-Amca, ben Mahir. Kadıköy'deyim. Acaba görüşebilir miyiz?" diye, sormaktadır.

Yaklaşık beş aydır Ankara'dan gelmesini beklediği yeğeninin Istanbul'da olduğunu öğrenince sevinen Enver Bey,

"- Tabii. Hemen atla gel" diyerek, karşılık verir. Mahir ise,

"-Hayır. Ben gelemiyorum. Sen buraya gelebilir misin? Kadıköy İskelesi'ndeyim" deyince, Enver Bey, önemli bir şeyler olduğunu sezerek, hemen Kadıköy İskelesi'ne gider. Mahir'i morali bozuk, fevkalede sinirli ve kötü bir pabuç, bol bir ceket, dökülen bir pantalonla, üstü başı perişan bir halde bulur.

Enver Bey, sezgilerinde yanılmamıştır. Mahir'i şimdiye kadar hiç böyle bir durumda görmemiştir. Geleceği konusunda büyük umutlar beslediği, birlikte gerçekleştirecekleri hedefler için her türlü desteği verdiği yeğenini böyle bir durum içinde gören Enver Bey, herhangi bir kişinin, başkasını ne kadar etkilemiş olursa olsun yönetmesinin söz konusu olamayacağını ve Mahir'in artık kendi etkisinin dışına çıktığını ve bir takım kombinezonların, angajmanların içinde olduğu anlar. Enver Bey, bir şeylerin yitip gittiğini anlamanın verdiği tedirginlik ve iç burukluğuyla, Mahir'e,

"-Sen durgunsun. Rahatsız mısın?" diye sorduğunda,

"-Hayır bir şeyim yok. Yorgunluktan olabilir" diye yanıt verir Mahir. Amca ile yeğen, eski Kadıköy İskelesi'nin orada, denizin kenarında bulunan "Camlı Kahvehane"ye giderler. Bir taraftan sohbet eder, bir taraftan çay içerler. Enver Bey, daha önce Mahir'le yaptığı konuşmaları ve neler yapması gerektiğini, bu konuda neler istediğini belirtircesine,

"-Ne oldu, şimdiye kadar niye gelmedin?" diye sorduğunda, Mahir,

"-Gülten, yazın Ankara'ya geldi ve Gülten'le evlendik" diye, karşılık verir.

"-Hayırlı olsun. Çok iyi yapmışsın. Gülten nerede?

"-Paris'e gitti."

"-Peki sen onunla niye gitmedin? Niçin buradasın?" diye sorduğunda, Mahir, hiç beklenilmeyen bir şekilde, birdenbire,

"-O seni ilgilendirmez" diyerek yanıt verince, amcası Enver Bey, içinden birşeylerin koptuğunu hisseder. Böyle tavırlara alışık olmayan Enver bey, soğukkanlıdır. Mahir'e,

"-O zaman beni ne diye aradın? İstediğin gibi hareket et" dedikten sonra, kahvehanenin garsonuna işaret ederek, yanına çağırır ve içtikleri çayın parasını ödeyerek, arkasına bakmadan yürür, Mahir'den ayrılır.

Mahir için artık, "Sınıflar mücadelesinde proleterya yoldaşlığının dışında feodal ve ataerkil ilişkilere yer yoktur."[1]

"Aslında Hata Hepimizdedir"

Mahir'in Istanbul'da olduğu zaman yapılan 29-30 Ekim toplantısından sonra Mihri Belli çevresinden İhsan Memoğlu, Halil Özmen, Hüseyin Kaya, Veli Kasımoğlu ile Kurtuluş grubundan Ertuğrul Kürkçü, Ziya Yılmaz ve Sırrı Öztürk'ün imzaladığı bir bildiri yayınlanır.[1]

Rasih Nuri İleri, bu konuda özetle şunları anlatmıştır: "Herkesin başıboş olarak girdiği kurultay salonunda kişisel olarak bir sürprizle karşılaştım, gençler (Dev-Genç yöneticileri), tümüyle bütün eski nesile karşı çıkıyor, bütün geçmişi kötülüyorlardı."

"İki gün sataşma ve tartışma sonunda sonradan THKP-C olarak tarihe geçecek olan grup, yurttan gelen delegelerin baskısı altında önerimizi kabul eder göründü ve hatta Dev-Genç başkanı Ertuğrul Kürkçü, program taslağını süratle hazırlamakla görevlendirilecek komitenin üyelerini ve uzlaşma önerisini kürsüden okuyup onaylattı. Oysa artık ayrılış kesinleşmişti."[2]

"Bundan bir kaç gün sonra komite toplanmış fakat Ziya Yılmaz ile Ertuğrul Kürkçü katılmamışlardır. Toplantıda irtibat komitesinin parti program taslağını hazırlamak üzere komite üyelerinin önerileri hazırlaması ve bir ay sonra Aydınlık'ta yeniden toplanılması kararlaştı. Bu ikinci toplantıya kimse katılmadı."[3]

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları yazmıştır, "29-30 Ekim toplantısında, örgütlenme, çalışma tarzı, devrim anlayışı gibi en temel konulardaki ve diğer konulardaki yanlış görüşlerini açıkça ortaya koyan Mihri Belli, revizyonizmin bataklığında kulaç atmaya kararlı olduğunu, bizleri şimdiye kadar boş yere oyaladığını, nüans ayrılıkları gibi görmeye çalıştığımız ayrılıkların temelinde iki farklı dünya görüşünün yattığını gösterdi."

"Mihri Belli'nin iddia ettiği gibi 'Filipin demokrasiciliğinin şartları altında proleteryanın öz örgütünün kurulamayacağını' ifade eden

bu yüz karası bildiriye, büyük bir hata işleyerek bizlerle aynı görüşte olan bazı arkadaşlar da imza atmışlardır. Aslında hata yalnız o arkadaşlar da değil, o toplantıya katılan bütün arkadaşlarımızda, hepimizdedir."

"Mihri Belli ve çevresinin görüşlerinin iyice billurlaştığı bu toplantı, artık yollarımızın kesinlikle ayrı olduğunu; nüans ayrılıkları gibi görmeye çalıştığımız ayrılıkların temelinde iki ayrı dünya görüşünün yattığını; artık aynı saflarda kalmanın proleteryanın kavgasına ihanet olacağını bizlere kesinlikle gösterdi. Görüşlerimizi ve temeldeki ayrılık noktalarımızı kısaca açıkladığımız 'Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup' adlı küçük broşürü yayınlayarak, bizleri de revizyonizmin batağına çekmeye çalışan bu hain klikten ellerimizi kurtardık! Böylece, proleter devrimci hareket ile bütün oportünist fraksiyonlar arasına kesin çizgi çekilmiş oldu!"[4]

"Mahir'in Toplantıya Gelmemesi, Çok Büyük Bir Hayal Kırıklığıydı"

Mahir'in, Proleter Devrimcilerin Sohbet Toplantısına katılmaması konusunda Münir R. Aktolga, şunları söylemiştir:

"Mahir, 29-30 Ekim tarihlerinde yapılan Proleter Devrimci Kurultayına gelmedi. Ortak alınan bir karar yoktu. Tam tersine o toplantıya Mahir'in katılması çok önemliydi. Fakat Mahir, toplantıya gelmedi. Ve o ara burnundan ameliyat olması gerektiğini söyledi. Mahir'in toplantıya gelmemesi, bizim için o dönem çok büyük bir hayal kırıklığıydı. Ve bir çok farklı yorumlara yol açtı. Biraz aramız da soğudu bu dönemde. Fakat daha sonra kendisi, bunun böyle olmadığını, bize izah etti. Ve olay, o şekilde kapandı ama aslında o zaman önceden haber vermeden o toplantıya gelmemesi bizi şok etmişti."

Mahir, PDK'ya katılmama nedeni olarak, daha sonra, arkadaşlarına yaptığı açıklamada, "ameliyat olduğunu" söyler. O dönem, artık yavaş yavaş THKP-C olarak organize olunmaktadır. Mahir de, yakalandığında veya dağda, şehirde herhangi bir zor durumla karşılaştığında sağlık sorunu olmaması için kendini buna hazırlar.

Erhan Erel, bu konuda şunları söylemiştir, "Mahir, gerilla yaparken problem olacak şeyleri şimdiden halledelim diyerek 1970 yılı sonlarına gelindiğinde apandisit ameliyatı oldu, dişlerini yaptırdı, burun ameliyatı oldu. Diyelim bir gece kaçaksın. Apandisitin patlasa ne yapacaksın? Diş ağrısı oldu mu perişan olursun diye ameliyat oldu. Bu kadar hazırlıklı ve bilinçliydi."

Ömer Zülfü Livaneli, bu konuyla ilgili olarak şunları yazmıştır: "Mahir'le ilgili bir anıyı unutamıyorum: İnce yüzlü, yakışıklı bir genç-ti Mahir o zamanlar. Hep burnunu çeker, elinde bir mendille dolaşırdı. Bir gün niye böyle olduğunu sordum. Burnunda kemik eğilmesi olduğunu, ameliyat gerektiğini söyledi."[1]

Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup

Mihri Belli ile ayrılık artık kesinleştiği için bunun teorik çerçevesinin netleştirilmesine çalışılır. Bu nedenle, "Aydınlık Sosyalist Dergi'den ayrılmamız üzerine söylentilerin ve spekülasyonların yoğunlaştığı şu günlerde bu yazılı açıklamayı zorunlu görmekteyiz" diyerek, Aydınlık Sosyalist Dergi'ye Açık Mektup başlıklı broşür hazırlanır.[1]

Broşürü Mahir yazar. Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga ve Ertuğrul Kürkçü de imzalar.

Nazım Hikmet, 27 yaşında iken, "Resimli Ay" dergisinde, "yeni bir mücadeleye başlıyoruz. Layık olmadıkları halde, kendimize put yapıp taptığımız kimseler üzerindeki mukaddes örtüyü kaldırmaktır" diyerek, "Putları Yıkıyoruz" kampanyasını başlatır. Kurtuluş grubu da, bir anlamda Nazım'ın eski şair ve yazarların etkisini kırmak için başlattığı mücadeleyi, politikada eski tüfeklere karşı başlatır.[2]

Kurtuluş grubu, yayınladıkları broşürde Mihri Belli ve çevresi ile yaşanan ayrılık konusunda, "Türkiye Devrimci Hareketi'nin meselelerine (genel olarak devrimin yolu, Türkiye'nin sınıfsal ilişki ve çelişkilerini, solun tarihinin değerlendirilişi ve Türkiye'ye özgü yol) ilişkin görüşlerimizi etraflı bir şekilde ayrıca koyacağız" diyerek, özetle şu açıklamayı yapmıştır: "Hakim sınıfların sınırlı demokratik hakları rafa kaldırma hazırlıkları içinde oldukları, proleter devrimci hareketi ezmek için oyunların tezgahlandığı şu günlerde, ilk bakışta saflarımızdaki bu bölünme hoş birşey değildir. Ve hareketimize sempati duyan, ama gerçek duruma yabancı olan pek çok arkadaşta bu ayrılmanın derin bir endişe ve üzüntü yaratacağı açıktır.

Gerçekten de ayrılmaların, bölünmelerin hoş olduğunu iddia edecek değiliz. Ne var ki, bütün gayretlerimize rağmen, birlik amacı ile birlik-eleştiri-birlik mekanizmasını kullanarak, Aydınlık Sosyalist Dergi'deki sağcı ideolojiyi bertaraf edemedik. Aydınlık Sosyalist Dergi'deki sağcı ideolojiyi tartışma ile bertaraf etmenin ortamı olmadığına ve de iki ideolojinin ortasının bulunmayacağına göre, ayrılık zorunlu olmuştur. Çünkü, gerçek anlamda birlik, bilimsel sosyalizmin

temeli üzerinde kurulabilir. Birlik şu veya bu kişinin etrafında kümelenme değildir."

"Baştan beri bizim Mihri Belli arkadaşla görüş ayrılıklarımız vardı. Fakat biz M. Belli arkadaşın, geçmişini, tecrübesini dikkate alarak, onun bir proleter devrimciye yaraşmayacak tavır ve davranışlarına karşı geniş bir tolerans havası içinde, hareketin birliğini savunduk. Bunu yaparken hiç bir zaman idare-i maslahatçılık içine girmedik. Doğru bildiğimiz ilkeden hiçbir zaman taviz vermedik. Görüşlerimizi her zaman, her yerde açıkça ortaya koyduk; yazdık ve söyledik. Çünkü birlikçi tutum ilkelerde uzlaşmak demek değildir.

Bizim bu tutumumuz karşısında M. Belli ve etrafındaki arkadaşları ne yaptılar?

M.Belli arkadaş, kendi görüşleri ile bizimkiler arasında temelde önemli bir fark olmadığını söyleyerek, milliyetçilik, revizyonizm, örgüt meselesi vb. gibi konulardaki görüşlerini düzeltme yoluna gitiğini ima ediyordu. Böylece saflarımızdaki sağ görüşler arkadaşça yürütülen eleştiri mekanizması ile bertaraf ediliyordu. Ne var ki, olaylar umutlarımızı boşa çıkaran bir yönde gelişti. Ve 29-30 Ekim tarihindeki toplantı, M. Belli arkadaşın bu tutumda samimi olmadığını ortaya koydu. M. Belli arkadaş, bu toplantıda tam bir ayrılıkçı ve bölücü tutumla, terk ettiğini ima ettiği eski sağ görüşünü ileri sürerek; bu görüşlerle çelişki içinde olan görüşlerin tamamen yanlış görüşler olduğunu söyleyerek, 'İlkelerimiz demek, ben demektir; arkamdan gelen gelir, gelmeyen gelmez' diyerek birlik-eleştiri-birlik ilkesini çiğnedi."

"Bu durumda hareket bölünmesin diye, proleteryanın devrimci ilkelerinin çiğnenmesine, Leninizmin bayrağının oportünizm batağına sokulmasına göz yumacak mıydık?

Hayır, bin kere hayır!"

"Artık M. Belli'nin sağcı görüşlerinden dolayı harekete tam bir kargaşa hakim olmuştur. Bu kargaşa, hareketin hem teorik, hem de pratik ilerleyişine engel olmaya başlamıştı.

Artık, ayrılık parolamızdır.

Ve proleteryanın devrimci ilkelerini her şeyden üstün tutan, devrimci şerefi ve namusu olan her devrimcinin yapacağı gibi Mihri Belli ve onun temsil ettiği akımla bütün organik bağlarımızı kestik!

Bizimle düne kadar ilkelerde hemfikir olan bazı arkadaşlar bu sağcı görüşlerin yanında yer aldılar.

Devrim yolu engebelidir, dolambaçlıdır, sarptır. Bazıları düşerler, gerilerde kalırlar. Daha düne kadar beraber omuz omuza yürüdüğümüz arkadaşlarla artık beraber değiliz. Onlar için daha fazla du-

ramayız. Çünkü onlar tercihlerini geriye doğru yaptılar. Onlar bataklığı tercih ettiler. Ve maalesef, namlularını bize çevirdiler. Bu mücadele sınıflar mücadelesidir. Burada el titremesine, tereddüde ve kararsızlığa yer yoktur. Sınıflar mücadelesinde proleterya yoldaşlığının dışında feodal ve ataerkil ilişkilere yer yoktur.

Ve işin acı tarafı bu arkadaşlar, daha düne kadar beraber oldukları arkadaşları olan bizlere atıp tutacaklar, kızacaklar veryansın edeceklerdir. Ve bunları yaparken içtenlikle hareket ettiklerini söyleyeceklerdir. Nitekim, bugün de bu arkadaşlar hareketin esenliğini düşündükleri için o saflarda yer aldıklarını, aslında görüş ayrılıklarının, ayrılmayı gerektirecek kadar önemli olmadığını, var olan farklılıkların 'küçük görüş ayrılıkları' olduğunu, bizlerin bir kaşık suda fırtına koparan sekterler olduğumuzu, içinde bulunduğumuz dönemde, MİT'in CIA'nın ve oportünizmin bütün fraksiyonlarının M. Belli'ye saldırdıkları bu dönemde, Mihri Belli'yi eleştirmenin yanlı olduğunu, bizim dün ayrı şeyler bugün ise ayrı şeyler söylediğimizi, bugün değiştiğimizi söyleyip bizi suçlamaktadırlar."[3]

"Ordusuz Generallere Döndük"

Kurtuluş grubunun bu mektubuna, Aydınlık dergisinden şu yanıt verilir, "Keskin 'solcu' lafazanlıkla proleter devrimci hareketimizi 'solda' baltalamaya, bizi sağımızdaki millici güçlerden tecrit etmeye çalışan ve her vesile ile emperyalizmin işbirlikçilerine provokasyon malzemesi sağlayan kampus 'Maocusu' gerçek sosyalist değildir, oportünisttir ve böylesinin devrimci saflarda yeri yoktur.

Saflarımızda görünüp de kampus 'Maocu'larının 'sol' lafazanlığının etkisinde kalan, onlarla 'sol' gevezelikte yarışmaya girişen kimse, proleter devrimci hareketimizin yarım yüzyıllık tarihine 'bize geçmişten batakçılıktan başka bir miras kalmamıştır' diyerek söven kimse; toplum polisi karşısında kuzulaşan ve devrimci şerefine gölge düşüren kimse gerçek sosyalist değildir ve böylesinin proleter devrimci örgüt saflarında yeri yoktur."[1]

Ömer Erim Süerkan'ın söylediğine göre, Mihri Belli'nin tepkisi ise şöyle olmuştur: "Ordusuz generallere döndük."

"Jön Türkler"

ASDAM broşürünün yazıldığı dönem, Kurtuluş grubu, bazı kişilerle görüşme yapmıştır.

Mahir Çayan, ASDAM isimli broşürdeki görüşlerine katılması ve imza atma önerisini, Hikmet Kıvılcımlı ve Sarp Kuray'la ilişkisi olan Atilla Sarp'a da yapar.

Konuyla ilgili olarak Atilla Sarp, şunları anlatmıştır: "Hayır, bin kere hayır" diyerek, 'Aydınlık Sosyalist Dergi'ye Açık Mektup' isimli broşürü çıkarttılar. Kimler hazırlamış bilmiyorum. O süreçteydi. Mahir, bir gün bana geldi,

'-Böyle bir teorik metin hazırlıyoruz. Şunu hep birlikte grup anlayışı haline getirelim' diyerek, bitmiş metni bana verdi. Metni okuduktan sonra,

'-Metindeki bazı saptamalara ve gerilla ile bu işlerin çözüleceğine katılmıyorum. Öyle bir tarzım yok' dedim. Mahir, bunun üzerine,

'-Sen Marksist değilsin' diyerek beni suçladı. Ben de,

'-Marksizmde kişiler olaya böyle yaklaşmaz. Siz birşeyi hazırlıyorsunuz, ondan sonra bir olup bittiye getirerek, gelin buna katılın diyorsunuz. Bu şekilde olmaz. Keşke hep beraber oturup hazırlasaydık bu metni. Böyle olmuyor. O zaman farklı olaylar ortaya çıkıyor' dedim. Böyle bir tartışmamız oldu.

O metnin etrafında örgütlenme yürümüş. Bizim bu örgütlenmede, ben, Mahir'e, 'gel beraber kuralım' ya da beni partiye ikna etmiş de, beraber başlamışız gibi bir olay yoktur, olmamıştır."

Kurtuluş Grubu ile Kıvılcımlı arasında görüşmeler olmuştur. Bu konuda Yusuf Küpeli, şunları anlatmıştır: Mahir'le ikimiz, Hikmet Kıvılcımlı'yı hastanede ziyaret ettik. Prostat ameliyatı olmuştu. Bize ameliyatını anlattı o kadar. Kıvılcımlı'nın etkisinde kalan Münir ile ikimiziz. Ama bu etkiler ikimizin üzerinde de farklı fakat olumlu etkilerdi."

Münir Ramazan Aktolga da, bu konuda şunları anlatmıştır: "Bu işler olup biterken aslında o zaman Mahir, bir yandan Kesintisiz-I'i yazarken, ben de, bu işte bir eksiklik, bir yanlışlık var ama nedir diye düşünüyorum. Kendimi de ideolojik anlamda yetersiz görüyorum ve korkunç bir okuma ve bir yazı hazırlama süreci içindeyim. Bu ara ben, Kıvılcımlı ile ilişkileri olan Orhan Aksungur ile tanışıyordum. Fakat onların Kıvılcımlı ile ilişkileri olduğunu bilmiyordum. Kıvılcımlı'nın yazdıkları ile temasım oldu. 'Tarih Tezi'ni bu ara okudum ve kendisiyle görüşmek istedim. Görüştük de. Kıvılcımlı ile görüşmeye Selahattin Okur ile gittik. O düşüncelerini anlattı. Daha sonra, 'istediğiniz zaman gelen görüşelim' dedi. O, bizi, 'Jön Türkler' olarak görüyor. Cunta üzerine falan konuşmadık. Tamamen, 'Tarih Tezi' ve onun teorik düşünceleri üzerineydi konuşma. Onun dışında Doktorla,

herhangi bir politik ilişkimiz olmadı zaten. Bizim onlarla hiç bir ilişkimiz olmadığı gibi, farklı gruplaşmalar içindeydik."[1]

"Dedem Korkut, Ol Yiğide Aktolgar-Caygar Adını Bağışladı"

1971 yılı Ocak ayının ilk haftasında Mahir ve arkadaşları, Sosyalist Gazetesinin Cağaloğlu, Çatalçeşme sokakta bulunan bürosuna telefon ederek, "Doktor Hikmet Kıvılcımlı ile görüşmek istediklerini" bildirirler.

Bu sırada Dr. Hikmet Kıvılcımlı, prostat kanseri olması nedeniyle Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde yatarak tedavi görmektedir.

Mahir ve arkadaşları, Ocak ayının ortalarına doğru Istanbul'a gelir ve Sosyalist Gazetesinin bürosuna giderek ilk önce Orhan Müstecaplı ile görüşürler.

Orhan Müstecaplı, bu konuda şunları anlatmıştır: "Mahirlerin geliş amacı bizim ortaya attığımız, 'Genel Direniş' stratejisini konuşmak, niteliğini öğrenmekti. Hikmet Kıvılcımlı o sırada hasta olduğu için öyle bir konuşma yapacak durumda değildi. İlk önce benimle konuştular. Görüşmeye geldiklerinde Orhan Aksungur da bizimle beraberdi. Mahir,

'-Abi, sen bunu dışarı çıkart öyle konuşalım' dedi. Ben de, Orhan Aksungur'u görüşme yaptığımız odanın dışına çıkarttım. Orhan Aksungur da Mahir'leri sevmiyordu.

Mahir'lere 'Genel Direniş' nedir, bunla neyi anlatmak istediğimizi anlattım.[1] Daha çok Mahir'le konuştum. Konuşmanın ardından Mahir,

'-Orhan Abi, Ankara'da geniş çapta bir toplantı düzenleyelim. Sen de gel burada konuş' dedi. Mahir, ayrıca,

'-Hasta bile olsa gelmişken Kıvılcımlı'yı görelim' dedi. Ben de bunların yanına Orhan Aksungur'u katarak hastaneye gönderdim."

Kurtuluş grubu, Kıvılcımlı ile hastanede görüşürler, ama bazı konularda anlaşamadıkları söylenir. Bu konuda Sefer Güvenç, şunları söylemiştir:

"Bu arkadaşlar, Dr. Kıvılcımlı ile yaptıkları konuşmadan sonra görüşleri netleşiyor."[2]

MDD hareketi içindeki bu ayrılıklara rağmen, Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Mihri Belli ve Mahir Çayan'ın, 5 Mart 1971 Cuma günü saat 18'de, SBF Konferans salonunda, "Büyük Derleniş ve Proleterya Par-

tisi" konulu bir açık oturum yapması konusunda anlaşılır. Bunun için her tarafa duyurular asılır. Gazetelere ilan verilir.[3]

Kıvılcımlı, Kurtuluş grubuyla yaptığı görüşme üzerine iki yazı yazar. İlki, "Yeter Be" başlığıyla yayınlanır. Çok sert bir dille yazılan yazıda özetle şu görüşlere yer verilir:

"Çoğu nereden çıktıkları bilinir veya bilinmez sürü sürü keskin 'lider' ve avantürye 'ideolojik' zibidileri ortalığı kavram mahşerine çeviriyorlar. Halkın da, gençliğin de bilinçsizliğini-bilgisizliğini-örgütsüzlüğünü-davranışsızlığını son kertesine dek sömürüyorlar... Ve hepsi birden, denizin dibine atılmak üzere çuvala doldurulmuş kedilerle köpekler gibi hâlâ birbirleriyle dalaşıyorlar. İçlerinde 'marifet' yapmadıklarına inanmıyan da çıkmıyor."[4]

Kıvılcımlı, ikinci yazısında, Mahir ve Doğulara, "'Cav-Cavların' ve 'Mav-Mavların' Kurbağalı Deresi Akıyordu" diyerek, şöyle sesleniyordu:

"İlk cenin ana tarafından Hacıvatgilin, baba tarafından Karagözgilin yavrusu. Dişi çıktı. Adı: Akpembe. Mahalleli, 'Mav-Mav Gelinlik' diye çağırır. İkinci yavru Karagöz Hatun'dan doğmadır. Nerden peydahladığı bilinmez. Tıpkı destancıl Aykağan gibi, 'günlerden bir gün' Karagöz Hatun'un 'gözü yanıp parladı. Erkek-Oğul doğurdu. Çocuk birinci gün yürüdü, üçüncü gün ata bindi, yedinci gün Ok-Yay kuşanıp avlanır oldu.' Dedem Korkut, ol yiğide 'Aktolgar-Caygar' adını bağışladı. Aktolgar-Caygar Efe ile Mav-Mav Gelinlik şu günlerde 'Yolcu' bekliyorlar.

Hâlâ kanayan kurşun yaralarının üstüne tulüat tuz-biber mi ekmek istedik? Kat'iyyen Hayır! İlk ihtarımızı yapıyoruz; bitsin artık rezil tulüatçılıklar uğruna işçi sınıfının ve işçi sınıfı devrimci aydın militanların kırdırılması!

Genç arkadaşlar, sizin yediğiniz kazıklardan, başınız üstüne çevrilen fırıldaklardan, çok çok bir kuşak daha eski olan bizler de aldık nasibimizi. Yüzlerce sayılıyorduk, geriye bir düzine ya kaldık, ya kalmadık. Çoğunluk, doğru dürüst bir savaşçık olsun veremeden rezil demogogların ve kalpazanların elinde çarçur olup gitti. Baktık ki, gençlik hızı ile davranıp bataklığın üstüne yürümek birşeyi çözmüyor, tam tersine hep biz kaybediyor, biz telefat veriyoruz: İşçi sınıfının düşüncesi ile davranmaktan başka çıkar yol olmadığını kavradık. Kavradık ama, çok geç. Ve bu bize pahalıya oturdu.

Tarihe şöyle bir bakın: Tarikat-Yuvar şeyhlerinden, mollalarından ve efelerinden Türkiye burjuvazisi bile hayır görmemiş; biz mi göreceğiz? Küçükburjuva ikirciliğine yer yok. Elinizi kapan kal-

pazan ellerini koparıp atın. Yoksa; kolunuzu kökten verseniz gene kurtulamayabilirsiniz. Bu işte işçi sınıfı düşüncesi ile işlenmiş ham yiğitlik sökmez. Ya bir hain kurşunla pisi pisine götürürler insanı, ya tez zamanda paçavraya çevirirler."[5]

Hikmet Kıvılcımlı, ağır hasta olmasına rağmen, 5 Mart 1971 Cuma günü Mihri ve Mahir ile yapacakları açık oturum nedeniyle Istanbul'dan Ankara'ya gelir.

Açık oturuma Mahir ve Mihri'nin katılmaması üzerine, Hikmet Kıvılcımlı, SBF'de konferans yapmak ister. Fakat Yusuf Küpeli ve arkadaşları, SBF'de düzenlenmek istenen konferansa, "Halk savaşı başlamıştır. Konferans falan olmaz" diyerek engel olur. Kıvılcımlı, bunun üzerine, ertesi gün SBF'nin yanında olan Hukuk Fakültesi'nde "Durum Yargılaması" konulu konferansını yapar.[6]

Kıvılcımlı, "Genç Türkler Olayı" olarak nitelendirdiği, Kurtuluş grubu hakkında, konuşmasına, Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup broşüründen söz ederek başlar ve özetle şunları söyler : "Bir broşür yayınlandı... Broşür, dünyanın en güzel ve iyi dileğiyle kaleme alınmış. Ama biz tabii bu güzel ve iyi sözlerin hangi sonuca vardığını aramak gibi nankör bir alışkanlık içindeyiz. Ve orada, bir de bakıyoruz, asıl önemli dayanak olması gereken yığınlar problemi gölgede kalmış. Yığını kaybedince de, yapacak şey nedir? Al silahı, çete savaşı yap. Bu duruma geliyor adeta."

"Bu duruma en çok acımak, bu durumun üzerinde durmak hepimizin görevi olmalıdır kanısındayım. Bu durum ihmal edildiği içindir ki, Genç Türklerimiz: adeta Çete Yaratıcıları diyebileceğimiz, yani Gerilla yaratıcılığı içinde, devrimcilik gerçekleştirmek ister duruma girdiler, giriyorlar. Onların o büyük, güzel, hatta kahramanca eylemlerini küçümsemek, hiç birimizin elbette hatırından geçecek kadar saygısızlık göstermesine yer vermez. Elbet onları selamlarız, yürekten benimseriz. Ama bazı, acı da olsa, gerçekleri birbirimize hatırlatmazsak, bizim kardeşliğimiz, devrim arkadaşlığımız nerde kalır?

O açıdan, ben, bu Çete Yaratıcılığı diyebileceğimiz (Türkçesi çete, gerilla işte İspanyolcası) durumundan kurtulma yollarını elbirliğiyle aramanın zamanı geldiğini, hatta çoktan geçtiğini bir saniye bile unutmamak gerektiği kanısındayım."[7]

IV. BÖLÜM DİPNOTLARI

O Zamana Kadar ODTÜ İçinde Belli Bir Gruptuk

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.

Bu Direnişte Belki Hepimiz Ölebiliriz Ama Gelecek Kuşaklara Bir Direniş Geleneği Bırakırız

1Konu için bak: -a)Haber Ajansı Bülteni, 1 ve 8 Temmuz 1970. b)Akşam/ Ulus, 9. 7. 1970, c)Cumhuriyet, 11. 7. 1970, d) Haber Ajansı Bülteni, 23-24. 7. 1970.

Devrimci Mücadele Yiğit Bir Evladını Kaybetti

1-THKP-C Doğuşu ve İlk Eylemleri, Kaynak Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Temmuz 1987, sayfa: 13.

2-ASD, Ağustos 1970, sayı: 22, sayfa: 349.

"Yahu Bir de Bana Sopa Vurun"

1-Yeni Gazete, 27. 9. 1969.

2-Uğur Mumcu, Suçlular ve Güçlüler, Tekin Yayınevi, Istanbul, ikinci baskı, Hazirar 1975, sayfa: 192'den 195'e kadar.

3-Dünya, 18. 5. 1970.

4-a)Yeni Gazete, 22. 3. 1970. b)Yeni Gazete, 25. 3. 1970.

5-Bugün, 19. 8. 1970.

Hah İşte Esas DEV-GENÇ Geldi

1-Haber Ajansı Bülteni, 5. 8. 1970.

2-a)Yeni Gün/Cumhuriyet, 28-29-30. 1. 1971.

b)Orhan Apaydın, Kim Öldürüyor/Niçin Öldürüyor?, Çağdaş Yayınları, Istanbul, Mart 1979, ikinci baskı, sayfa: 126.

3-Haber Ajansı Bülteni, 10. 8. 1970.

Mahir İle Gülten Evleniyor

1-Gülten'in babası Mehmet Savaşçı'nın, Gülten ile Mahir'in evliliğine karşı tepkisi şöyle olmuştur, "Gülten, bizim muhalefetimize rağmen Mahir ile evlendi." Hürriyet, 22.2.1972

Necmettin Giritlioğlu Öldürülüyor

1-İsmet Demir, Anılar/Deneyler, Odak Basın Yayın, Istanbul, Mart 1980, sayfa: 62.

2-Akşam, 25. 8. 1970.

Yapı-İş Sendikası

1-Ankara Dev-Genç Dosyası, Töre Devlet Yayınları, Ankara, 1973.

2-Yeni Gün, 22. 9. 1970.

Çifte Tabancalı Başkan

1-İsmet Demir, Anılar/Deneyler, Odak Basın Yayın, Istanbul, Mart 1980, sayfa: 77, 78.

2-Bak, not: 1, sayfa: 73.

Hareketimizin Kolları Arasında Bağlar Kuvvetli Değildir
1-ASD, Ocak 1971, sayı: 27.
Revizyonizm
1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 7. 6. 1973.
2-a)PDA Seçmeler I, Aydınlık Yayınları, Istanbul, Ocak 1979, sayfa: 406,
b)Rasih Nuri İleri, Mihri Belli Olayı I, Anadolu Yayınları, Istanbul, Eylül 1976, sayfa: 181.
3-THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 345, 349.
4-Aydınlık, 7. 5. 1980.
5-Bak, not: 2/a, sayfa: 377, 382, 393.
6-a)PDA, 5. 2. 1971, sayı: 29, sayfa: 3.
b)Mihri Belli, Devrimci Milliyetçilik ile Proleter Enternasyonalizmi Birbirini Tamamlar, ASD, Eylül 1970, sayı: 23, sayfa: 357'den 371'e kadar.
TİP Genel Merkezi Baskını
1-Yeni Ortam, 6-7 Nisan 1973.
2-TİP Davası Mahkeme Duruşma Tutanakları, 15. 5. 1972.
3-Şaban Erik, Zor Günler, Yalçın Yayınları, Istanbul, Şubat 1992, sayfa: 242, 243.
4-Bak, not: 3, sayfa: 243, 244.
5-Bak, not: 3, sayfa: 244, 245.
6-Bak, not: 3, sayfa: 245.
7-Sadun Aren, TİP Olayı, Cem Yayınevi, Istanbul, Kasım 1993, sayfa: 140.
8-Bak, not: 3, sayfa: 245.
9-Bak, not: 3, sayfa: 245, 246.
10-Emek, Ekim 1970, sayı: 5.
11-Yeni Gün, 14. 9. 1970.
12-a)TİP İçindeki Mücadelede Nereye Geldik?, ASD, Ekim 1970, sayı: 24.
b)Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 175'ten 188'e kadar.
Kararlar Bütün Proleter Devrimcileri Bağlar
1-Aydınlık, Ocak 1971, sayı: 27.
Mahir Çayan İle Mihri Belli Arasındaki Tartışmalar da DEV-GENÇ Üyeleri Arasında Henüz Bilinmemekteydi
1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.
2-Yalçın Küçük, Türkiye Üzerine Tezler, cilt: 3, Tekin Yayınevi, Istanbul, Aralık 1980, sayfa: 319.
3-Dünya, 6. 11. 1970.
4-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.
TDGF Yöneticileri Tutuklanıyor
1-Cumhuriyet, 17. 10. 1970.
Proleter Devrimcilik Cesaret İsteyen Bir Meslek Haline Geldi
1-Cumhuriyet, 18. 10. 1970.

Politik Mücadelenin Olduğu YerdeAhbaplık İlişkilerine Yer Yoktur
1-Ulus, 19. 10. 1970.
2-a)PDA, Kasım 1970, sayı: 25, b)Ulus, 20. 10. 1970.
"DEV-GENÇ'in Üstünde Yeni Bir Örgüt Kurulması Zamanı Geldi"
1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 70, 77.
2-Sosyalist Kültür Ansiklopedisi, cilt: 6, May Yayınları.
3-Ulus, 19-20. 10. 1970.
4-Yeni Gün, 19. 10. 1970.
5-Yalçın Küçük, Türkiye Üzerine Tezler, cilt: 3, Tekin Yayınevi, Istanbul, Aralık 1980, sayfa: 319.
6-O dönem, SDDF Genel Başkanı olan Süleyman Genç'e göre. "Öğrenci örgütlerinin şebeke, kantin gelirleriyle fakülte ve yüksek okulların bütçesinden öğrenci örgütlerine verilen yardımlarla Dev-Genç yıllık geliri 3.000.000 TL. olan bir örgüt durumuna gelmişti. Dev-Genç kasasından toplanan bu paralar profesyonel militanlara ve planlanan eylemlere disiplinli bir şekilde kullanılmaktaydı." Süleyman Genç, 12 Mart'a Nasıl Gelindi?, İleri Yayınları, Ankara, Kasım 1971, sayfa: 293, 294.
Arkadaşlar Hacettepe Üniversitesine Gittiklerinde Kavga Vuku Buluyordu
1-Ankara Dev-Genç Davası Duruşma Tutanakları, 20-22 Kasım 1972.
2-Ankara Dev-Genç Davası Duruşma Tutanakları, 20. 11. 1972.
3-Ankara Dev-Genç Davası Duruşma Tutanakları, 20-22. 11. 1972.
4-Ankara Dev-Genç Davası Duruşma Tutanakları, 20. 11. 1972.
Dağlara Döneceğiz, Zafer ya da Ölüm!
1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.
2-Ankara Dev-Genç Davası Duruşma Tutanakları, 20. 11. 1972.
3-ASD, Aralık 1970, sayı: 26, sayfa: 184.
Konu için bak: İnti Peredo, Tekrar Dağlara Döneceğiz, Türk Solu, 1. 10. 1968, sayı: 46, sayfa: 4, 5.
4-Yeni Gazete, 28. 2. 1971.
Biz Defteri Parlak Bir Biçimde Kapatmış Olduk
1-a)Taksim Atatürk Kütüphanesi, 19. 4. 1993. b)Çağdaş Marmara Gazetesi, Mayıs 1993, sayı: 38.
Anarşi Yok, Büyük Derleniş
1-Bağımsız Türkiye, 24. 1. 1977, sayı: 7.
2-Mihri Belli, İnsanları Tanıdım II, Milliyet Yayınları, Istanbul, Eylül 1990, sayfa: 196, 205.
3-Hikmet Kıvılcımlı, Anarşi Yok Büyük Derleniş, Derleniş Yayınları, Istanbul, dördüncü baskı, Mayıs 1993.
4-THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 349.

Mahir, Elbette ki, Ayrı Bir Örgütlenmeye Gitmeyi Bir Süredir Düşünüyordu

1-a)Sevim Belli, Boşuna mı Çiğnedik?, Belge Yayınları, Istanbul, Kasım 1994, sayfa: 489, 490.

b) Aclan Sayılgan, Kabahat Kimde?, Uygar Yayınları, Ankara, Ekim 1989.

2-Sevim Belli, Boşuna mı Çiğnedik?, Belge Yayınları, Istanbul, Kasım 1994, sayfa: 485.

3-Mihri Belli, İnsanları Tanıdım II, Milliyet Yayınları, Istanbul, Eylül 1990, sayfa: 205, 206.

Mahir'in O Gün Biraz Düşünceli Hali Vardı

1-Mihri Belli, İnsanları Tanıdım II, Milliyet Yayınları, Istanbul, Eylül 1990, sayfa: 205, 206.

2-Toplumsal Dayanışma, 7. 4. 1993, sayı: 5.

3-Milliyet, 26. 6. 1973.

Not: Mihri Belli'nin Mahir Çayan ile yaptığını söylediği Kuğulu Parktaki görüşme konusunda Yusuf Küpeli, şunları anlatmıştır: "Mahir, 29-30 Ekim 1970 günü yapılan toplantıya katılmadı. Üç dört gün sonra geldi ve bizden özür diledi. 'Ameliyat oldum' dedi. Kendini affettirmek için Münir Ramazan Aktolga ile bana, Mihri Belli'nin Kuğulu Park'ta bir CIA ajanı ile görüştüğünü anlattı. Mihri Belli, bir CIA ajanı ile görüşüyor. CIA ajanı, Mihri Belli'ye, 'Bizim Yugoslovya tipi sosyalizme kadar icazetimiz var' diyor. Biz o zaman anlamadık tabii. Sadece küfrettik. Sonra çözüldü olay. Yugoslavya demek, Sovyetler'in dışında, Sovyetler'e karşı demek. Şimdi Mihri, Mahir'e ne kadar güvenmişse bunu anlatmış. Fakat biz, olayın üzerine gidecek kafa olmadığı için gitmedik o zaman. Ve korktuğumuz için de yazmadık. Korktuk. Çünkü, sonunu getiremezsin. Kimdi CIA ajanı, neydi?."

Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Sinan Kazım Özüdoğru Toplantıyı DEV-GENÇ'in Yönetmesi Gerektiğini Söylediler

1-Rasih Nuri İleri, Mihri Belli Olayı, cilt: 1, Anadolu Yayınları, Istanbul, Eylül 1976, sayfa: 196.

2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.

Herkes Kendi İşine Baksın

1-Rasih Nuri İleri, Mihri Belli Olayı, cilt: 1, Anadolu Yayınları, Istanbul, Eylül 1976, sayfa: 20, 21.

2-ASD, Aralık 1970, sayı: 26, sayfa: 114, 115.

Artık Legal Mücadele Dönemi Geçmiştir

1-Rasih Nuri İleri, Mihri Belli Olayı, cilt: 1, Anadolu Yayınları, Istanbul, Eylül 1976, sayfa: 213.

2-Bak, not: 1, sayfa:196, 197.

_29-30 Ekim 1970 günleri yapılan toplantı Cumhuriyet'te şöyle yansımıştır: **Proleter Toplantısı:** TİP kongresi devam ederken, parti dışında bulunan ve kendilerine, "Proleter devrimciler" adını veren, çoğunluğunu gençlerin teşkil ettiği bir başka grup da Ankara birliği Tiyatrosu salonunda toplanmıştır. İhraç

edilmiş bazı eski TİP'liler ile, kongreye katılmayan Genel merkeze karşı bazı TİP'li delegelerin de katıldıkları bu toplantıda ilk konuşmayı yapan Yusuf Küpeli adındaki genç, TİP'in yöneticilerini ağır şekilde suçlamış, emperyalizme karşı bir mücadele örgütü kurulmasını teklif etmiştir. Daha sonra söz alan konuşmacılar ise, "Yeni bir beyin ve örgüt etrafında toplanma"yı savunmuşlardır. - Cumhuriyet-30. 10. 1970

TİP'ten Ayrılan Devrimciler, Yeni Parti Kurma Kararı Aldılar: TİP'ten ayrılan devrimciler, yeni bir siyasi parti kuracaklardır. Bu konudaki karar, "Proleter devrimciler" grubunun iki gün süren toplantıları sonunda alınmıştır. Yeni örgütütün bağlı bulunacağı esaslar için bir siyasi platform kaleme alınacaktır. Bu platformu hazırlamak üzere, "Aydınlık Sosyalist Dergi"nin yazı kurulunu oluştUran Mihri Belli, Muzaffer Erdost, Vahap Erdoğdu, Seyhan Erdoğdu ve Mahir Çayan görevlendirilmişlerdir.

Görüştüğümüz Erdost, bu siyasi platformun en az 3, en çok 9 ayda hazırlanabileceğini ümid ettiklerini söylemiş, bundan sonra temsili mahiyette bir kongre yapılacağını, platform üzerinde gerekli rotüşlerin bu temsili kongrede kesin şekline kavuşturulacağını, siyasi partinin ondan sonra kurulacağını söylemiştir. Erdost, platformun hazırlanmasında Dr. Hkmet Kıvılcımlı ve Şevki Akşit'ten de müşavir olarak faydalanacaklarını bildirmiştir. Cumhuriyet- 31. 10. 1970

"TİP'in Defterini Kapattık Diyoruz"

1-Mihri Belli, Yazılarım, Sol Yayınları, Ankara, Haziran 1970.

2-a)PDA, Aralık 1970, sayı: 26. b)PDA Seçmeler, cilt :II, Aydınlık Yayınları, Istanbul, Haziran 1979, sayfa: 97. c)Konu için bak: Rasih Nuri İleri, Mihri Belli Olayı, cilt: 1, Anadolu Yayınları, Istanbul, Eylül 1976, sayfa: 99'dan 102'ye kadar.

Seni İlgilendirmez

1-Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 192.

"Aslında Hata Hepimizdedir"

1-ASD, Ocak 1971, sayı: 27, sayfa: 239, 240.

2-Rasih Nuri İleri, Mihri Belli Olayı-I, Anadolu Yayınları, Istanbul, Eylül 1976, sayfa: 21, 22.

3-Bak, not: 2, sayfa: 197.

4-THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 347, 354.

Mahir'in Toplantıya Gelmemesi Çok Büyük Bir Hayal Kırıklığıydı"

1-Aktüel, 11-17. 2. 1993, sayı: 84.

Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup

1-Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 189.

2-Resimli Ay, Haziran 1929, sayfa: 24, 25.

3-Konu için bak: a)THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Is-

tanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 216'dan 242'ye kadar.,
b)Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 189'dan 209'a kadar.
b)Mahir Çayan, Bütün Yazılar, Devrimci Sol Yayınları, Istanbul, 27. 10. 1979., Sayfa: 217'den 243'e kadar.
c)Mahir Çayan, Bütün Yazılar, Evren Yayınları, Istanbul, Ağustos 1976, sayfa: 189'dan 211'e kadar.
d)Konu için: Brezilya Komünist Partisi Yürütme Kuruluna Mektup, Carlos Marighella, Şehir Gerillası, Ant Yayınları, Istanbul, Ekim 1970, sayfa:48.

Ordusuz Generallere Döndük

1- Aydınlık Sosyalist Dergi, Şubat 1971, sayı: 28, sayfa: 282, 283.
Konuya ilgi duyanlar için: Mihri Belli'nin 29-30 Ekim 1970 günleri yapılan toplantıda yaptığı konuşmanın metni: Aydınlık Sosyalist Dergi, Ocak 1971, sayı: 27, sayfa: 212'den 229'a kadar.

Jön Türkler

1-Hikmet Kıvılcımlı, Sosyalist Gazetesi Yazıları, Diyalektik Yayınları, Istanbul, Ocak 1995, sayfa: 176'dan 181'e kadar.

Dedem Korkut, Ol Yiğide Aktolgar-Çaygar Adını Bağışladı

1-Sosyalist, 8. 12. 1970, sayı: 1.
2-Çağdaş Yol, Şubat 1988, yıl: 2, sayı: 3.
3-Sosyalist, 2. 3. 1971, sayı: 18.
4-Hikmet Kıvılcımlı, Sosyalist Gazetesi Yazıları, Diyalektik yayınları, Istanbul, Ocak 1995, sayfa: 208.
5-Bak, not: 4, sayfa: 204, 205.
6-Sosyalist, 16. 3. 1971, sayı: 20.
7-Bak, not: 4, sayfa: 269, 270.

"Çelik Çekirdek"

1966'da Uruguay'da şehir gerillası eylemlerine başlayan ünlü gerilla hareketi Tupamaro'ların, 1994 yılında Türkiye'ye gelen lideri Mauricio Rosencof, kendisi ile yapılan bir söyleşide, Tupamaro'ların örgütlenme tarzı için, "Tupamarolar parti değil hareket" demektedir.[1]

Tupamaro hareketi ile ortak benzerlikleri bulunan ve THKP-C olarak adlandırılan oluşum, bazan birlikte bazan ayrı hareket eden kişilerin oluşturduğu, düzene karşı mücadele eden bir insiyatif grubudur. Hatta insiyatif gruplarından sözetmek daha doğru olur.[2]

Münir R. Aktolga, bu konuda şunları söylemiştir: "İleri sürüldüğü gibi, organlarıyla bir bütün halinde çalışan örgüt kurmadık. Aramızda böyle bir bütünlük olmamıştır. Hatta Mihri Belli'den ayrıldıktan sonra bile bir fikir birliği içinde değildik."[3]

Ağırlıklı olarak TDGF tabanına dayanan, ve öğrenci gençlik içinden çıkan bu örgütlenme konusunda Yusuf Küpeli, şunları söylemiştir: "Şüphesiz gençliğin kitle örgütü olan ve üyelerinin küçük burjuva kökene dayandığı TDGF'yi bir proleterya partisi gibi disiplin altına almak ve örgütlü çalıştırmak imkansızdır. Ama, en azından bu örgütün en önündekilerin daha örgütlü ve disiplinli çalışmaları mümkündür."[4]

Bu durumda sıra ODTÜ ve SBF-TKP grupları tarafından yerel devrimci insiyatiflerle kurulan ilişkiler, bağlantılar içinden kadroların belirlendiği bir örgüt yapısının ortaya çıkartılmasına gelmiştir.

Kurtuluş grubu, örgüt üzerine görüşlerini, ASDAM broşüründe, şöyle açıklamıştır: "İlk etapta, işçi veya aydın kesiminden gelmek önemli değildir. Önemli olan işçi sınıfı ile kendisini özdeşleştirmiş, 'yalnız boş gecelerini değil, bütün ömrünü devrime adamış' asgari bir Marksist formasyondan geçmiş ve belli alanda uzmanlaşma yolunda olan profesyonel devrimcilerin yönetiminde olup olmamasıdır. Ve ilk dönemde dar tutulmuş, sayıca az, ama demir gibi bir disipline sahip çelik çekirdek önemlidir. Ve bu çekirdek içinde sınıfsal kökenin şöyle veya böyle o dönemde önemli değildir.

Ancak bu çelik çekirdek çeşitli aşamalardan geçerek, ikinci etaba geçer. Emekçi kitlelerin mücadelelerini yönlendirmeye, onu kucaklamaya başladığı bu ikinci etapta emekçi kökenden gelenlerin ağır basmasına dikkat edilir. İlk dönemde, aydın-işçi ayrımını yapmanın oportünizm olduğunu söyleyen Lenin, ikinci dönemde, parti yönetici kademelerinde işçilerin mutlak bir çoğunluğa sahip olmaları gerektiğini söylemektedir.

Oportünizm, daima ilk dönemde aydın-işçi ayrımı yapar, aydın düşmanı yaratır ve görünüşte işçilerin yanında yer alır. Oysa bu sahte bir tavırdır."[5]

"Kurtuluş Gazetesi Grubu"

"1969 yılı sonlarından itibaren ileride stratejisi izah edilecek olan Marksist-Leninist nitelikteki gizli örgütü oluşturmak konusunda anlaşan (...) Mahir Çayan, Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Ertuğrul Kürkçü, Hv. Ulş. Yzb. Orhan Savaşçı, Ulaş Bardakçı, Bingöl Erdumlu ve Ziya Yılmaz örgütçe kiralanan evde Aralık 1970 ayı içerisinde toplanmışlar; daha sonraki zamanda ismi Türkiye Halk kurtuluş Partisi olarak topluma duyurulan örgütü oluşturarak, organlarını ve burada görev alacak kişileri, verilecek görevleri tesbit ve tayin etmişlerdir.

Bu toplantıda örgütün bir Genel Komite ve bir de Merkez Komitesi olması kararlaştırılmıştır.

Örgüt Genel komitesine: (...) Mahir Çayan, Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Ertuğrul Kürkçü, Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, Bingöl Erdumlu, Ziya Yılmaz, Ulaş Bardakçı, Sina Çiladır ve İrfan Uçar seçilmiştir.

Ancak İrfan Uçar'ın o tarihlerde tutuklu bulunması, salıverilmesini müteakip de aranılan kişi durumda olması nedeniyle kendisine verilecek görevi ifa etmek olanağına sahip bulunmaması karşısında bu vazifeyi kabul etmesine rağmen yerine Hüseyin Cevahir'in getirilmesi uygun görülmüştür.

Örgüt Merkez Komitesine ise: Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga seçilmişlerdir.

Genel komitedeki görev taksimine göre: Mahir Çayan ve Münir Ramazan Aktolga'nın örgütün ideolojik ve politik görüşlerinin ayrıntılı olarak hazırlanması, bunların Kurtuluş Gazetesinde açıklanması; Yusuf Küpeli'nin bu görüşlerin kitle toplantılarında sözcülüğünü yapması; Ziya Yılmaz'm Karadeniz Bölgesindeki kadroların ideolojik yönden hazırlanması, köylüler içersinde kadroların oluşturulması; Ertuğrul Kürkçü'nün: Gençlik ve bahusus Dev-Genç içerisinde örgüt ideolojisinin benimsetilmesi ve kavratılması; Hüseyin Cevahir'in: Doğu Anadolu Bölgesinde aynı ideolojik ve politik hazırlıkların yerine getirilmesi; Orhan Savaşçı'nın: Oluşturulan askeri örgütün geliştirilmesi, asıl örgütle ilişkilerin sağlanması, şehir gerilla eylemlerinin başlamasından önce ve eylemler sırasında örgüt için gerekli istihbaratın

temini, her türlü örgütsel haberleşmenin yürütülmesi, örgüte silah, mermi, bomba, dinamit ve diğer patlayıcı maddeleri sağlamakla birlikte para yardımında bulunulması, örgüt için gerekli ev ve mümasil yerlerin kiralanması; Sina Çıladır'ın: Karadeniz Ereğlisi'nde maden işçileri arasında örgütsel faaliyeti yürütmesi ve geliştirilmesi; Bingöl Erdumlu'nun İzmir'de işçi ve gençlik kesiminde örgütsel çalışmada bulunması kararlaştırılmış; bu görev bölümü toplantıda bulunmayan, ancak örgütün oluşturulması, organların teşkili ile vazife taksiminden haberdar bulunan diğer komite üyelerine duyurulmuş, Genel Komite üyeliği ve verilen görevler bu şahıslarca da kabul edilmiştir.

Bu görev bölümünden sonra Mahir Çayan, Münir Ramazan Aktolga ve Yusuf Küpeli örgütün politik-ideolojik-örgütsel teorik temellerini atmak amacıyla çalışmağa başlamışlar; Mahir Çayan 'Kesintisiz Devrim-I', Yusuf Küpeli '1965-1971 Türkiye'de Devrimci Mücadele ve Dev-Genç' adlı broşürleri kaleme almışlar; Münir Ramazan Aktolga ise Kurtuluş Gazetesi'nde örgütün ideolojik ve politik yönüne taalluk eden yazıları hazırlayarak gazetenin dağıtılmasını sağlamıştır."[1]

Münir Ramazan Aktolga, bu konuda şunları anlatmıştır: Bizim konseptimiz şuydu: İşçiler arasında, sendikalarda örgütlenmek. Bunu yaparken de mali kaynakları genişletmek ve ilerde bir komünist partisi haline dönüşmek. Biz bunun mümkün olduğunu savunuyorduk. Fakat, Necmettin Giritlioğlu'nun öldürülmesi bizim için çok önemli bir olaydır. Çünkü, Necmettin Giritlioğlu öldürülünce bizim işçiler arasındaki çalışma anlayışımız büyük darbe yedi o zaman. Tereddütler uyandırdı.

Zaten, Deniz ve Hüseyin İnan'ın, bize en çok eleştirileri, 'Artık Türkiye'de bu tür çalışmalar yapılamaz. Bunun legal olanakları yoktur. Yaparsan adamı öldürürler' şeklindeydi.

Türkiye'nin o zamanki koşullarını dikkate alınca, bu parti legal olabilse bile illegal olarak da örgütlenmelidir anlayışına gelindi. Parti-Cephe o zaman yok daha. Biz, THKP-C'nin Merkez Komitesi, Genel Komitesi olsun diye bir toplantı yapmadık. Yapma olanağımız olmadı. Aramızda görev bölüşümünden doğan bir örgütlülük vardı. ODTÜ ve SBF grupları biraraya gelince, kendi aramızda bir iş bölümü yapmıştık. Ama bu bir örgüt, bir parti olarak şekillenmesi ve bu şekil bir organ olarak karar vermesi gibi bir durum olmadı. İsmi konmuş bir örgütlenme yoktu. Görev bölüşümü vardı."

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır: "29-30 Ekim toplantısından ve Mihri Belli'den koptuktan sonra örgüt kurmak için toplanıyorlar. Biz, silahlı propaganda diye başlamadık bu işe. Komünist

partisi örgütleyeceğiz diye başladık. İlk toplantıda ben yokum. Katılmamamın özel bir nedeni yok. O gün işim çıktığı için katılamadım. Ertesi gün bana anlattılar. Bana anlattıkları şuydu: İdeolojik işlerden sorumlu Mahir oluyor. Münir de ona yardımcı olacak. Kitle bağı, düşüncelerin kitlelere ulaşması; askeri işler, soygun, para temini ve istihbarat işlerinden ben sorumlu oluyorum. Münir, yayın organı, yazılı yayın sorumlusu ve ben ona yardımcı olacağım. Üçümüz eşit güçte başkan. Öneri de Mahir'den geldi ve kabul edildi. Genel Komite oluşmadı. Bazı isimler üzerinde duruldu sadece. Genel Komite on kişi olmalı dendi ama on isim bulunamadı. Fakat iş oturmadan battı. Örneğin Hüseyin Cevahir, Doğu Anadolu'dan sorumlu olacak deniyor. Konu bir ara konuşulmuştur ama Mahir, emrivaki ile alıp Istanbul'a gitti. Böylece, tüm konuşulanlar hava oldu."

Ertuğrul Kürkçü'nün dediğine göre, "İçinde bulunduğum hareketin herhangi belirli bir anında ben yetkili, sorumlu, kendi arasında görev bölüşümü yapmış bir karar organı ile ve icra organıyla karşılaşmadım. Ancak, şüphesiz ideolojik seviyelerin ve tecrübe birikimlerinin benden fazla olduğuna inandığım ve kendilerine güven duyduğum arkadaşları kendimden üstün hissettim. Ve onlara tabi olmayı bir devrimci sorumluluk olarak kabul ettim."[2]

Sonuçta, "Aydınlık sosyalist grubunun Dev-Genç düzeyinin üstünde bir sosyalist örgütlenmesinin Aydınlık sosyalist grubu tarafından hazırlanacak olan bir taslağa göre yapılması kararlaştırıldı. Bilahare bu gruptan Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga ile benim fikir ihtilafı yüzünden ayrılıp Kurtuluş Gazetesi grubu olarak ayrı bir ideolojik grup halinde ortaya" çıkmıştır.[3]

"Marighella'nın Kitabı Yeni Çıkmıştı"

Brezilya'da "şehir gerillası"nı başlatmış bulunan ve mücadelesinin kırsal bölgeler de dahil bütün ülkeyi kaplamaya başladığı sırada pusuya düşürülerek öldürülen ünlü devrimci Carlos Marighella'nın, "Şehir Gerillası" isimli kitabı, Türkiye'de, Ekim 1970'de yayınlanır.[1]

Kapağında üç kurşun deliğini andıran delikler olması nedeniyle devrimci gençler arasında "Üç Delikli" olarak da adlandırılan bu kitap[2], o dönem devrimci gençler arasında çok tutulan ve okunan bir kitap olduğu gibi bazı siyasi hareketlerin izlediği stratejiyi tam tersine çevirmede de etkili olmuştur. Bu siyasi hareketlerden birisi de THKP-C'dir.

İlk etapta nasıl etkilediğini Münir Ramazan Aktolga şöyle anlatmıştır: "Başlangıçta daha Deniz'lerin banka soygunu olmadan önce Marighella'nın Şehir Gerillası kitabı yeni çıkmıştı. Hiç unutmuyorum. Kavaklıdere'de bir evimiz vardı. Bir gün ben kitabı götürdüm. O gün evde olan Mahir'e,

'-Bak böyle bir kitap çıkmış' diyerek verdim. Baktı, okudu.

'-Serseri' dedi, attı. Öyleydi yani. O zaman Mahir de karşıydı. Ama daha sonradan bütün her şey değişti."

Kurtuluş Gazetesi grubu, Münir Ramazan Aktolga'nın dediği gibi, bu sırada, "daha sessiz ve derinden" gitmektedir.

"Devrimcilere Karşı Gizli ve Hain Tertipler mi Tezgahlanıyor?"

1970 yılı sonuna gelindiğinde, ülke, ekonomik ve siyasi bunalım içinde kıvranmakta olduğu için politik süreç çok hızlı gelişmekte ve o dönem Başbakan olan Süleyman Demirel'in dediği gibi, "1971 buhranının özünde bir anlamda rejimi beğenmemek yatar. Yeni bir sosyal ve ekonomik düzen arayışı vardır."[1]

Dönem siyasi cinayetler dönemidir. İçişleri Bakanlığı'nın 8 Nisan 1972 gün 063069 sayılı yazısına göre, 16 Temmuz 1968 tarihinde Vedat Demircioğlu'nun öldürülmesinden, İlker Mansuroğlu'nun 28 Aralık 1970'de komandolar tarafından silahla vurularak öldürülmesine kadar geçen birbuçuk yıllık sürede 23 cinayet işlenmiştir.

23 Aralık 1970 Çarşamba günü, Hukuk Fakültesi önünde komandolar tarafından silahla vurulan İlker Mansuroğlu'nun 28 Aralık 1970 Pazartesi günü akşamı tedavi edildiği hastanede ölmesi kısa zamanda bütün üniversitelerde duyulur.[2]

Hemen o gece, Deniz Gezmiş, Sinan Cemgil, Hüseyin İnan ve Yusuf Arslan, Nail Karaçam ile İlker Mansuroğlu'nun öldürülmelerine tepki olarak, 29 Aralık 1970 Salı günü sabaha karşı saat 04.00 civarında ABD Sefareti önünde nöbet tutan polis memurları Nuri Selçuk ve Vahap Çınar'ı arabanın içinden otomatik silahlarla tararlar.[3]

TDGF ve diğer demokratik kuruluşlar, bu olay üzerine yayınladıkları bildirilerle, "olayın bir tertip olduğunu" açıklar. Yeni Gün gazetesi ise, "Meçhul eller nöbetteki polislere yaylım ateşi açtı. Devrimcilere karşı gizli ve hain tertipler mi? Neler tezgahlanıyor?" diye attığı başlığın, haberine şöyle devam etmektedir:

"Nöbetteki polislere meçhul eller tarafından yaylım ateşi açıl-

ması, son günlerde devrimci gençlik üzerine tezgahlandığı ifade edilen planların yeni bir bölümü olarak nitelenmektedir.

Devrimci çevrelerin kanısına göre, devrimciler aleyhine gizli bir takım planlar yapıldığını, durmadan gelişen olaylardan çıkarmak mümkündür. Hiç bir devrimcinin kendini koruma dışında polisle çatışmayacağını, polise ateş etmeyeceğini söyleyen bu çevreler, 'Devrimcinin hedefi ne polis öldürmek, ne de gizli veya açık cinayetler işlemektir' demekte ve olayları, kimlikleri bilinmeyen bir takım gizli ve hain planları uygulama için ortam yaratmaya çalıştıkları şeklinde yorumlanmaktadır. Gene devrimci çevrelere göre, bu planların ne olabileceği ise kısa zamanda görülecektir."[4]

29 Aralık 1970 Salı günü, İlker Mansuroğlu'nun cenazesi, bir grup devrimci genç tarafından, Numune Hastanesi'nden alındıktan sonra Hukuk Faktültesi'ne doğru yürüyüş yapılarak getirilir. Yapılan yürüyüşe Bülent Nuri Esen, Mukbil Özyörük, Uğur Mumcu, Coşkun Uçok, Uğur Alacakaptan, Erdal Kunter ve Akın Değer gibi öğretim üyeleri de katılır.[5]

Hukuk Fakültesi'nin önündeki törende Uğur Mumcu, İlker Mansuroğlu'nun babası Emin Mansuroğlu ile iki öğrenci konuşma yapar. Cenaze törenine katılanlar, tören bittikten sonra protesto yürüyüşüne başlar. Cenaze korteji, Sıhhıye'ye gelip Kolej yönüne döneceği sırada, kortej içinde ve dışında bulunan Aktan İnce grubuna bağlı bazı Dev-Genç'liler silahlarını çıkartarak havaya ateş etmeye ve kortejin yönünü Kızılay yönüne çevirmeye çalışır.[6]

Elinde mikrofon olan Mustafa Kemal Kaçaroğlu, göstericilere hitaben,

"-Provokasyona gelmeyin, provokasyona gelmeyin" diye uyarılarda bulunur.

"Zaman Gerçekten Çok Kısadır"

5 Ocak 1971 Salı günü, Ertuğrul Kürkçü'nün dediği gibi, İlker Mansuroğlu ve Nail Karaçam'ın öldürülme, "olaylarına ve silahlı taarruzlara karşı nasıl savunulacağı konusunda üyelerle bir danışma toplantısı yapılmıştı (SBF'de). Bu sırada ben arzettiğim gibi hapiste idim. Bu toplantıda Mahir Çayan, vuku bulacak saldırılara karşı ani cevap verebilmeyi temin maksadıyla beşer kişilik timler hazırlamış, daha doğrusu böyle bir hazırlığı teklif etmiş."[1]

Mahir, bu konuda özetle şu görüşlere yer vermiştir:

"Zaman gerçekten çok kısadır. Toprak hepimizin hissettiği gibi hızla ayağımızın altından kaymaktadır...

"Nail'in, sonradan da İlker'in cenazesinde, cenazeye katılanları dikkatle izleyen bir göz hemencecik şunları görmektedir: Herkeste bir sıkıntı, sinir bozukluğu ve ne yapacağını bilmemek vardı."

Çayan, bu gözlemlerden hareketle şöyle bir 'Askeri Taktik Değişikliği' öneriyordu:

"Bu alanda yapılagelen en büyük hata, gençlik hareketleri ve çatışmalarının yanlış değerlendirilmesidir."

"Dev-Genç güçlü bir işçi sınıfı partisinin yan örgütüymüş gibi ve sanki Türkiye emperyalizminin işgali altında bir ülke değil de devletin gerici otoritesinin kalkmış olduğu 1848 Fransa'sı gibi bir ülkeymiş gibi, şehirlerde fakülteleri tutma görevini üstlenmiş bir örgüt gibi hareket etmiştir."

"Yani Dev-Genç'in bugüne kadarki tavrı düşman ülkesinde açık döğüşmek tavrıydı. Yani fakülteleri muhafaza etme durağan tavrıydı. Taktikler de buna göreydi. Artık bu taktikler eskimiştir."

"Karşı-devrim cephesinin ülkede bu kadar kuvvetli olduğu dönemde Dev-Genç'in savaş taktiği bu olamaz. Düşman güçlü olduğu zaman, gücünü yayarsın, seyyar küçük gruplara bölersin, bu bir savaş taktiğidir."

"Sağlam, iç dinamiği ile kısa vadede karşı-devrimci güçlerin palazlanmasına imkan olmayan iki veya üç fakülte temel üs alanı seçilmeli. Yığınak buraya yapılmalı. (Silah yığınağı değil)

"Diğer fakülteler ise kurulacak olan seyyar, gezginci küçük grupların kontrolü altına alınmalıdır. Sağ organize güçleri kendi taktikleri ile vurmak lazımdır. (Doğrusu da budur)

"Ayrıca Dev-Genç örgütlenmesi düzen örgütlenmesidir. Oysa yaptığı iş düzenle savaştır. Bu ikisi arasında bir çelişki vardır. Bu çelişki ortadan kaldırılmalıdır."[2]

"Kurtuluş'un Pasif Bir Çizgi İzlediğini Öne Sürmeye Başladılar"

Bu sırada, THKO grubundan Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan, Sinan Cemgil, Hüseyin İnan ve Alpaslan Özdoğan, 11 Ocak 1971 Pazartesi günü açılmış olan Türkiye İş Bankası Emek Şubesini, kimliklerini hiç gizlemeden soyarlar.[1]

Amaçları bir taraftan örgütleri için gelir elde etmek, diğer taraftan ise örgütlerinin propagandasını yapmaktır.

THKO'luların banka soygunu eylemi, THKP-C'nin uzun vadeye yaydığı siyasal eylemliğinin hızlanmasına neden olur.

Ertuğrul Kürkçü, bu banka soygunu için Kurtuluş grubunun tep-

kisini nasıl dile getirdiği konusunda şunları söylemiştir: "O günlerde ben, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının giriştikleri eylemlerin Türkiye'deki kitlelerin gelişen hareketlerini ve geleceğini ağır bir tehlike içine sokabileceğini düşünüyordum. Dev-Genç genel başkanlığı sıfatımı kullanarak gazetelerde ve radyolarda bu olaylara karşı olduğumu belirttim."

"Mihri Belli ile doğan ayrılıktan sonra Dev-Genç içinde Mihri Belli'yi destekleyen gruplar, yeni ortaya çıkan ve Deniz Gezmiş prestiji üzerine inşa edilen harekete sempati beslemeye, Dev-Genç ve onun fikirlerini benimsediğim Kurtuluş'un pasifist bir çizgi izlediğini ileri sürmeye başladılar. Daha önce bizim kullandığımız silah bu sefer bizim üzerimize çevrildi."

"THKO hakkındaki düşüncemiz açıktı. Ona benzer olmak gibi bir endişemiz de yoktu o sıralar. Kaldı ki Mahir Çayan, 'benim Dev-Genç Genel Başkanlığı sıfatımı kullanarak THKO'nun eylemlerini eleştirmemi' de istiyordu."[2]

"Ama Hemen Burada Başlıyor Parti-Cephe Meseleleri"

Münir Ramazan Aktolga, Kurtuluş Grubunun bu eylemlerden nasıl etkilendiği konusunda şunları söylemiştir: "Ama hemen burada da başlıyor Parti-Cephe meseleleri. Bu bir araya gelme aslında uzun vadeli olmadı. Ve hiç bir zaman tam bir kaynaşma haline dönüşmedi, dönüşmeye fırsat da olmadı.

Zaten bir süre sonra Denizlerin, THKO olarak banka soygunu yaparak ortaya çıkışları oldu. Biz ilk önce buna, Mahir de ben de karşı çıktık. Bizim bütün arkadaşlar hem kendi aramızda hem de onlarla, 'Bu işin böyle olmayacağını' söylüyorduk ve tartışıyorduk.

Fakat Dev-Genç tabanında ve bizim arkadaşlarda, Denizlerin çıkışından sonra, 'Helal olsun. Bunlar kıyak çocuklar. İşi yaptılar' şeklinde, onlara karşı bir sempati ortamı oluşmaya başladı. Ve bu giderek yaygınlaşmaya başladı. Biz daha sessiz ve derinden gittiğimiz için öyle gösterişli çıkışlarımız yoktu.

Denizlerin çıkışı, bizim taraftaki bütün düşüncelere, çalışmaların hepsine büyük bir etki oluşturdu. Giderek yavaş yavaş, 'biz de, bir şeyler yapabiliriz' gibi düşünceler oluşmaya başladı."

ODTÜ'de Yapılan Görüşme

Bu sırada, Mahir, Münir ve Yusuf, ODTÜ'ne giderek THKO grubuyla bir görüşme yapmıştır. Yusuf Küpeli, bu görüşmeyi özetle şöyle

anlatmıştır, "Görüşmeyi Mahir istemişti. Odada Gülay Özdeş de vardı. O odadan ayrıldı. Deniz, Hüseyin İnan, Yusuf Arslan , ben, Münir Ramazan Aktolga ve Mahir kaldık. Birlik ve örgüt işi konuşulacaktı. Mahir, söze başladı. Deniz, 'seninle kesinlikle birlikte olmayız' dedi.

"-Biz hazırlığımızı yaptık ve başladık. Bu aşamada artık duramayız. Çizdiğimiz yolda devam edeceğiz" diye karşılık verdi. Sonuçta, iki ayrı siyasi grubun liderleri yaptıkları görüşmenin ardından olumlu bir sonuca varamadan birbirlerinden ayrılırlar.

"Yurtlar Savaşı"

Komandoların elinde bulunan Niğde Öğrenci Yurdunu, arkadaşları tarafından "Zapata" olarak adlandırılan Şaban İba liderliğindeki 3-4 kişinin silahlı olduğu 50 kadar kişi, 24 Ocak 1971 Pazar günü basmaya gider.

Niğde Öğrenci Yurdunu taşla, sopayla, silahla bastıktan sonra geri dönerlerken polisler olay yerine gelir. Baskın yapan grup yavaş yavaş SBF yurduna doğru geri geri çekilmeye başlar. Öğrenciler, polislerle silahlı çatışma yaparak ara sokaklardan ilk önce Eğitim Fakültesi, sonra Hukuk Fakültesi civarına, oradan da SBF Öğrenci Yurduna gelir.

"Öğrencilerin, SBF öğrenci yurduna girmesinden sonra polis, İçişleri Bakanından aldığı emir üzerine yurdu kuşatmış ve bütün giriş çıkışları kontrol altına almıştır. Polisin fakülte çevresinde geniş çapta güvenlik önlemleri alması üzerine öğrenciler, molotof kokteyli, şişe ve dinamit atmaya başlamış, bunun üzerine polis geri çekilmek zorunda kalmıştır."

TDGF-MYK'den herkes öğrenci yurdundadır. Hemen biraraya gelinerek, "Ne yapalım?" diye konuşurlar. "Tamam Direnelim" diye karar alırlar. Bunun üzerine, yurdun ve okulun altında bulunan zulalardan ve deliklerden çatışmanın dışında kalması gerekenler ve silah vb. gibi şeyler dışarı çıkartılır.

Direnme kararı alınması üzerine Şaban İba'nın yönetiminde olan öğrenciler ile güvenlik kuvvetleri arasında başlayan ve bütün şiddetiyle dört saat süren çatışma başlar.

"Polisin ilk hücumunu bertaraf eden öğrenciler, bu arada tek tek silah atarlarken, Hukuk Fakültesi öğrenci yurdu üzerinde bulunan bir grup genç, polisi şişe yağmuruna tutmuş, bu sırada polisten iki kişi yaralanmıştır. Havanın kararması üzerine, silah atarak yurda doğru koşan polise, öğrenciler yurt binasından karşılık vermeye başlamış,

olaydan bir saat sonra SBF öğrenci yurduna ilk polis birlikleri girmiştir.

Polis ile öğrenci, birbirinin üzerine kurşun yağdırmaya başlamış, bu arada da sık sık dinamit lokumları, molotof kokteylleri atılmıştır. Yurt binasının içine giren polisi iki ayrı yerde kıstıran öğrenciler, üzerlerine kalas, şişe, molotof kokteyli yağdırmağa devam etmişlerdir.

Bütün bunlar olup biterken olaydan haberdar edilen SBF Dekanı Prof. Cahit Talas, fakülteye gelir. Yanında TDGF Genel Başkanı Ertuğrul Kürkçü, SBF Öğrenci Derneği Başkanı Hüseyin Cevahir, İlhami Aras, Zafer Kutlu ve bir polis şefi olduğu halde yurt binasına girmek ister. Kurşun ve şişe yağmurunun devam ettiği sırada binaya doğru yürüyen Dekanın isteği üzerine TDGF Genel Başkanı, yurt binasında bulunan öğrencilerden, polise müdahale etmemelerini istemiş, fakat öğrenciler, Kürkçü'yü dinlememiş, molotof kokteyli, silah, dinamit ve şişe atmaya devam etmiştir."[1]

Kürkçü'nün söylediğine göre, "Fakültenin önünde (...) Dekan Cahit Talas ile polis müdürleri ile konuşmaya başladık. Oradaki polis müdürü, polis vazife ve salahiyet kanunundan bahsederek, ben istediğim yere girerek arama yaparım, şeklinde iddialarda bulundu ve aniden Dekan Cahit Talas'ı dövmeye başladı. Bu sırada yurtlar bölgesinden cam kırılma sesleri gelmekte idi. Nitekim o bölgeye doğru gittiğimizde, polisin saldırısının başladığını müşahade eyledik."[2]

"Bu arada takviye polis birlikleri, yurt binasına girerek, birinci katı ele geçirmiş, sırayla öteki katlara doğru çıkmaya başlamıştır. Öğrenciler, polisin tabanca kullanması karşısında, "Ya istiklal ya ölüm" diye bağırarak, yurt binasının üçüncü katına çekilmişler ve polislerin üzerine dinamit ve molotof kokteyli atmışlardır."[3]

Polislerin üçüncü katı da ele geçirmesiyle, öğrencilerin başında silahlı çatışmayı yöneten Şaban İba ve on arkadaşı, çatışmaya kat kat devam ederek, öğrenci yurdunun çatısına çıkar.

Akşama kadar süren çatışmada, hava kararlığında, onbir kişinin burdan başka gidebileceği, kaçabileceği yer olmadığından polisler tarafından enterne edilirler. Yurdun en son katından Cebeci'de bulunan polis arabalarına kadar kurulan polis koridorunun arasından şiddetli şekilde dayak yiyerek geçen bu onbir kişi ile beraber kız-erkek 307 öğrenci gözaltına alınır.

SBF Öğrenci Yurdunun güvenlik kuvvetleri tarafından basılması olayı bütün demokratik kitle örgütlerini, kuruluşlarını ve kişilerini ayağa kaldırır.

Ertesi gün SBF'de düzenlenen forumda TDGF Genel başkanı

yaptığı konuşmada, polis ve iktidarı şiddetle yermiş, "Elbet bir gün bunların hesabı sorulacaktır" demiştir. Forumda konuşan SBF Dekanı Prof. Cahit Talas, "Bozuk düzen içinde elbette bu şekilde hareketler olacaktır. Ama bir gün bu işler normal yoluna girecektir" demiştir.

Heyecanlı bir konuşma yapan Prof. Muammer Aksoy, kendinin şimdiye kadar 3 defa öldürülmek istendiğini anlatmış, "Korkak bin defa ölür, cesur bir defa ölür" diyerek, devrimci mücadeleye devam edilmesini istemiş, özetle şunları söylemiştir: "Haince, alçakca saldırılar olmuştur. Uzun savaşa tahammül etmek gerekir. Hukuk düzeninin kırıntısı da olsa ondan yararlanmak gerekir. İktidarın hak ve hukukla ilgisi yoktur. Açık vermemek lazım. Beklemek lazım. Şimdi herkes sinirine hakim olmalıdır. Onlar bizim açık vermemizi bekliyorlar."[4]

SBF öğrenci yurduna yapılan baskının intikamını almak için Ankara Emniyet müdürlüğü eski İkinci Şube Müdürü Selahattin Kural'a ait Anadol marka arabayı çalan İlhami Aras, Mustafa Kemal Kaçaroğlu ve Mahir Sayın, 27 Ocak 1971 Çarşamba günü akşamı, tesbit ettikleri bir yere karşı eylem yapmak isterler. Fakat, polisten kaçarken arabanın şarampole yuvarlanması sonucu yakalanırlar.

Arabada ve yakalanan şahıslar üzerinde yapılan arama sonunda bir el bombası, üç kilo ağırlığında dinamit çubuklarından yapılmış bir bomba, üç tabanca ve 74 adet mermi bulunur. Bulunan tabancalardan birinin, Mustafa Kuseyri'nin öldürülmesi olayı sonrasında SBF Öğrenci Yurdunda meydana gelen olayda Ankara Siyasi Şube eski Müdürü Altan Ünal'dan alınan tabanca olduğu belirtilir.[5]

SBF öğrenci yurdunda Kurtuluş Gazetesi grubunun ilk önce başlatarak polislerle beş saat sürdürdüğü çatışma, siyasi gruplar arasında, "kim daha fazla çatışacak" anlayışıyla bir rekabete dönüştürülür. Çünkü ardından ODTÜ, Hacettepe ve Dışkapı Yurtlarında benzer çatışmalar yaşanır.

Hacettepe Üniversitesi'nin kapatılmasını gerekçe göstererek yurdu boşatmayan öğrenciler, 19 Şubat 1971 Cuma günü, yurdu boşaltmaya gelen polislerle silahların, dinamitlerin, molotof kokteyllerinin kullanıldığı ve yedi saat süren çatışma yapar.[6]

Bu olayın hemen ardından, ODTÜ öğrencileri, 5 Mart 1971 Cuma günü, ODTÜ'de, askerle 9,5 saat süren çatışma yapar. Sonuçta Erdal Şener adlı öğrenci, Mevlüt Meriç adlı komando eri ve Aziz Yaltay adındaki aşçı çıkan çatışmalarda ölür.[7]

Komando eri Mevlüt Meriç'in ölümü, Silahlı Kuvvetler'de büyük tepki yaratır. Öğrenci olayları artık "masumane" olarak değil "rejimi tehlikeye düşüren komünist bir tehdit" olarak değerlendirilir.

"Daha Üst Seviyede Bir Örgüt, Ancak Bu Mücadelenin İçinden Çıkabilir"

Öğrenci yurtlarında yaşanan savaşın arkasında yatan nedenlerin birincisinde siyasi gruplar arasındaki, "kim daha fazla direnecek" anlayışı gerçeği vardır.

Öyleki SBF yurdunda yaşanan olaylar üzerine, Devrim Gazetesi baş yazarı Doğan Avcıoğlu, "Artık Söylenecek Söz Yok" başlığıyla, yayınlanan yazısında, TDGF yönetimini kız öğrenciler kadar cesaretli bulmaz ve korkak olarak nitelendirir. Avcıoğlu, bu konuda özetle şunları yazmıştır:

"Bilir misiniz ki, Dev-Genç'in SBF'de üstünlük kuran seçimle iş başına gelmiş bugünkü yöneticileri, faşizme çanak tutmaktan kaçınma gerekçesiyle, gençliğin devrimci potansiyelini körletecek ölçüde pasif bir tutum izlemekte ve keskin devrimci edebiyatla yetinmekteydiler. Ama 29 Nisan 1960 olaylarını gölgede bırakan polis vahşeti, SBF yurdunu hedef almıştır. Şartlandırılmış haydut sürüleri, SBF kızlar yurdunda hiç bir zaman unutmayacağımız bir 'Kanlı Pazar' yaratmıştır.

Bu olay üzerine, Istanbul Üniversitesinden yüzlerce kız öğrenci bir bildiri yayınlarlar:

"1920'lerde işgal kuvvetlerinin yapmaya cesaret edemediğini, bugün Türk polisinin yapması karşısında söylenecek söz yoktur. Artık anladık ki, bu devir, Gazi Mustafa Kemal'in de açıkca belirttiği devirdir: İktidarda bulunanlar gaflet, dalalet ve hatta hıyanet içindedirler.

Bu koşullarda hâlâ, gerimizi iktidara açık bırakarak, başımızı deve kuşları gibi kuma gömmenin ve 'faşizm gelir' korkusuyla yaygara etmenin anlamı var mı? Faşizme teşne en gerici sınıf ve tabakalar, zaten iktidardadırlar ve bunlar, günden güne cüretlerini artırmaktadırlar. O halde, yapılacak iş, faşizme karşı korunmak değil, faşizmi yenmek, faşizmi tepetaklak etmek için safları sıklaştırmak ve ileriye dönük bir iktidarı en kısa sürede kurmak için mücadele vermektir."[1]

Kurtuluş gazetesinin Ocak 1971 ayında yayınlanan özel sayısında, "Mücadele Yolunda İleri" başlığıyla kaleme alınan yazıda, "Dev-Genç Neyin Kavgasını Veriyor?" alt başlığı ile örgütlenme konusunda özetle şu bilgi verilmiştir:

"Devrim cephesinin en önemli eksikliği örgütlenme seviyesinin düşük olmasıdır. Bugün elimizdeki tek militan örgüt Dev-Genç'tir. Dev-Genç, devrimci gençliğin kitlevi teşkilatıdır. Ne var ki, bugün ül-

kemizde devrim cephesi içinde mücadeleyi yönlendirecek bir siyasi partinin olmaması Dev-Genç'in, bu görevi de üstlenmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu, çeşitli aksamalara sebep olsa da Türkiye'nin pratiğidir, objektif bir durumdur."

"Dev-Genç, bugünkü teşkilat yapısıyla bu mücadeleyi nereye kadar götürebilir? Unutmayalım ki, daha üst seviyede bir örgüt, ancak bu mücadelenin içinden çıkabilir."[2]

"Kelimenin Geniş Anlamı İle Proleter Devrimci Bir Örgüt Doğdu"

Mahir Çayan'ın Kurtuluş gazetesinin birinci sayısında yayınlanan, "Yayın Politikamız" başlıklı yazısı, nasıl bir örgütlenme içinde olunduğu ve örgütlenmenin bulunduğu aşamanın yanısıra ayrıca bu örgütün ortaya çıkışını açıklayan bazı bilgiler verir. Yazı ayrıca, Kurtuluş Gazetesi grubunu karakterize eden temel siyasi çizginin ve yapının ne olduğunu o zaman için çok açık bir dille anlatan ve dışardan hiç bir yoruma gerek kalmayan bir durum tesbit yazısı özelliğini taşımaktadır. Yazıyı özetleyerek aktarıyorum:

"Sınıflar savaşının giderek keskinleşmesi, ülkemizdeki ekonomik, politik ve sosyal krizi iyice şiddetlendirdi. Öyle ki, bugün toplumun bütün kesimleri eskisi gibi yaşamamak istemeleri bir yana, patlamaya hazır volkan gibi, bir kıvılcım beklemektedirler.

Toplumun bütün kesimlerini sarsmaya başlayan bu devrimci kasırga, genç militanlara devrim arenasında sadece kendilerinin kaldığını gösterdi. Bu esen kasırga, devrimci kavganın çeşitli kesimlerinde fedakarca dövüşen genç militanların benliğinde, bilincinde ve kalbinde derin değişiklikler yaptı; her çeşit feodal ve ataerkil ilişkileri parçaladı. Hayat, devrimci pratiğin içindeki işçi, köylü, öğrenci militanları bir araya getirdi. Böylece, Leninizm temelleri üzerinde, devrimci yoldaşlığın oluşturduğu, kelimenin geniş anlamı ile proleter devrimci bir örgüt doğdu. Bu örgüt, Türkiye'deki karşı-devrim cephesinin bütün baskı, şiddet ve cebrini göğüsleyerek kırsal alanlardan fabrikalara, üniversitelere kadar, bütün kesimlerdeki devrimci mücadeleyi yönlendirme gayretleri içinde olanların örgütüdür.

"İşte Kurtuluş gazetesi, bu örgütün, ideolojik ve politik yayın organıdır.

Bu hareket, revizyonizmin uzun yıllar etkin olduğu bir ortamda yeşermiş, gelişmiş ve güçlenmiştir. O yüzden işler ne kadar sıkı tutulursa tutulsun başlangıçta, şu veya bu ölçüde, bu ortamın izlerini

içinde taşıyacaktır. Tersini düşünmek idealizmdir. Bu kalıntılar, savaş içinde, savaşıla savaşıla atılacaktır.

Bugün, ülkemizde, revizyonizmin etkinliğini çeşitli alanlarda görmek mümkündür. Mesela, sosyalist aydınlar için ayrı seksen sayfalık bir aylık dergi, "orta seviyede" olanlar için, haftalık onaltı sayfalık bir dergi, işçi ve köylü kitleleri için de bir kitle gazetesi çıkarma; revizyonist bir yayın politikasının ifadesinden başka bir şey değildir.

Emperyalizmin işgali altında olan, dolayısıyla halk savaşının zorunlu bir durak olduğu ülkelerde sosyalistlerin temel mücadele metodları, politikleşmiş askeri savaş metodudur. Bu metodu, temel metod olarak alanların devrimci yayın politikası bu olamaz.

Bu yayın politikası, halk savaşına yan çizen, dergicilik ve gazeteciliği temel alan revizyonistlerin politikasıdır. Bu yayın politikasının temeli, dergi etrafında örgütlenme düşüncesine dayanır. Büyük şehirlerde yayınlanan bir dergi etrafında örgütlenme ve bunun aracılığıyla parti örgütlenmesine geçme, revizyonist bir örgütlenme anlayışıdır. Kırlardan şehirlere doğru bir rota takip edecek olan halk savaşının zorunlu durak olduğu ülkelerde devrimcilerin örgütlenmesi bu şekilde olamaz!

Ayrıca bu yayın politikası, çeşitli bakımlardan yanlıştır.

Bir kere, kitleler, kitle organı vs. ile bilinçlenmezler. Kitleler, savaş içinde, pratik içinde öncünün yakacağı kıvılcımla bilinçlenirler, örgütlenirler. Devrimci yayın politikasında böyle uydurma bir kitle organı anlayışı yoktur.

İkinci olarak, entellektüele ayrı dergi, işçiye köylüye ayrı dergi, devrimci bir anlayışın ürünü değildir. Bu olsa olsa, emekçi kitlelerine yukardan bakan aydın düşüncesinin ürünü olabilir. Mesela, işçilere hitap eden Iskra'da sosyalizmin en karmaşık meseleleri rahatlıkla tartışma konusu yapılmıştır.

Geçmişte Kurtuluş olarak biz de aynı hatayı işledik. Bundan böyle, Kurtuluş gazetesi, bizim ideolojik ve politik görüşümüzü kitlelere iletecektir. Kurtuluş'un bu niteliğe kavuşmasıyla birlikte (yani bundan böyle Dev-Genç'in yayın organı İleri) ideolojik ve politik organ olarak ayrıca çıkmayacaktır. Çünkü Dev-Genç hareketimizden bağımsız ayrı bir örgüt değildir. Dev-Genç, hareketimizin kitlevi gençlik örgütüdür. Dolayısıyla, hareketimizin ideolojik ve politik organı Kurtuluş gazetesi, Dev-Genç'in de görüşlerini dile getirmektedir. Bir eylem örgütü olan Dev-Genç, bundan böyle tabanıyla organik bağlantısını (yazılı olarak) Merkez Yürütüne Kurulunun çıkardığı İleri bültenleriyle yürütecektir. (Merkez Yürütme Kuruiu bu kararı almıştır)

Biz, emperyalizme karşı aktif mücadeleyi savunuyoruz. Politikleşmiş askeri savaş metodunu, temel mücadele biçimi olarak kabul eden bizler, bu savaşı asgari bürokrasi ile yürüteceğiz. Asla kırtasiyeciliğin bataklığına yuvarlanmıyacağız. Tek bir ideolojik ve politik organla görüşlerimizi kitlelere ileteceğiz. Ayrıca kitlelerin ekonomik ve demokratik mücadelelerine, bölgesel meselelere ilişkin olarak, onlara bilgi götüren, somut meselelerine ışık tutan, uzun araştırmalar ve teorik ideolojik polemikler ve çeviriler Kurtuluş Yayınevinin çıkaracağı broşürlerle yürütülecektir."[1]

Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi

Kurtuluş gazetesinin aynı sayısında, "Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi" başlığıyla yayınlanan yazıda, Kurtuluş Gazetesi grubunun, devrim anlayışı olarak nasıl ve nerelerde mevzilendiği şöyle açıklanmıştır:

"Bugün Türkiye gibi emperyalizmin işgali altındaki bütün yarısömürge ülkelerde emekçi halkın sefaleti hayat şartlarının zorluğu ve sömürülmesi korkunç bir seviyededir. Halkın hiçbir kesimi halinden memnun değildir ve her an patlamaya hazır bir volkan gibidir. Devrim için objektif şartlar hazırdır. Fakat ülke işgal altında olduğu için, devrim için emperyalizme karşı halk savaşı vermek zorunludur, bu zalim yönetimin yumuşak karnı kırlardır. Bu gerici hain yönetim zincirinin zayıf halkası kırlardır. Zafere temel ve yardımcı alanlarda, kırlarda ve şehirlerde de verilecek olan uzun ve çeşitli ara evrelerden geçen bir halk savaşı ile ulaşılabilir.

Halk savaşı bir avuç öncünün savaşı değil, emekçi halkın savaşıdır. Halk savaşının mücadele alanı kırlar olduğu gibi, köylüler de temel gücüdür. Ve proleteryanın önderliğinin niteliği ideolojiktir. Bu demokratik halk devriminde, sınıfların mevzilenmesini çok açık ortaya koyan, Marksist bir formülasyondur."

"Dünyadaki bütün kurtuluş savaşlarının (halk savaşlarının) pratiği, bize şunu söylemektedir; zafere, kırlardan şehirlere doğru bir rota izleyen, çeşitli aşamalardan geçen, halkın örgütlü savaşıyla varılabilir.

Temel alan olan kırlardaki halk kitlesi ise köylülerdir.

Bu yüzden halk savaşının zorunlu bir durak olduğu demokratik halk devriminde sınıf katılması olarak temel rolü işçiler değil, köylüler oynayacaktır. Yani devrimin temel kitle gücü işçiler değil köylülerdir" denildikten sonra, Halk Savaşı kavramı şöyle açıklanmaktadır, "Halk savaşı, politikleşmiş askeri bir savaştır, yani

sosyalistlerin halk savaşlarındaki temel mücadele metodları askeri savaş metodlarıdır. Bu savaş, klasik savaş metoduyla değil, politikleşmiş askeri savaş metodu ile yürütülür. Bu savaşta, bütün demokratik ve ekonomik amaçlı hareketler, kitle gösterileri vb. bu politikleşmiş askeri mücadeleye tabidir. Çalışma tarzında, devrimcileri revizyonist ve oportünistlerden ayıran temel kriter budur."

Sıra geliyor bu askeri ve siyasi metodu kendisinde toplamış kadronun niteliğine. Peki bu kadronun niteliği nasıl olmalıdır? Buna şu şekilde yanıt verilmektedir:

"Küçük burjuva kökenli olmak ayrıdır, küçük burjuva aydını olmak ayrıdır. Mesela Che Guevera, Fidel Kastro küçük burjuva kökenlidirler ama küçük burjuva aydını değildirler. Onlar sapına kadar proleter-devrimcisidirler, profesyonel devrimci. İster köy küçük burjuvazisinden gelsin, isterse şehir küçük burjuvazisinden; o, proleteryanın devrimcisidir. Eğer o gerçekten profesyonel devrimci olmuşsa, geldiği sınıfla bütün bağlarını koparmıştır. O, artık ne köylüdür; ne de aydındır; o bir proleter devrimcisidir. Görevi sadece bilinç götürmek değil, bizzat fiili olarak savaşmaktır. O, ölene dek savaşacaktır ve savaşa savaşa proleteryanın partisinde proleterleşecektir."[1]

"Bir Taraftan THKO'nun Eylemlerini Kınarken Bir Taraftan da Ona Benzer Eylemler Yapıyorduk"

Artık her siyasi toplumsal güç ve grup için siyasi iktidara talip olmak bir teori olmaktan çıkmış, fiiliyata dökülmüştür. Yani bütün hesaplar iktidar üzerine yapılmakta ve son kozlar oynanmaktadır.

Başkent Ankara'nın değişik yerlerinde hemen her gün bombalar patlamakta, yurdun her köşesinde olaylar olmaktadır.

TDGF Genel Başkanı Ertuğrul Kürkçü, 18 Şubat 1971 Perşembe günü, SBF'de düzenlediği basın toplantısında, bu huzursuzluğunu, özetle şöyle dile getirmiştir: "Son zamanlarda gittikçe artan dinamitleme, bombalama, adam kaçırma gibi şiddet hareketleri ile örgütün ilgisi yoktur. Eğer biz böyle şeyler yapmağa kalkarsak, bunu bizim yaptığımızdan kimsenin haberi olmaz. Olayların, MİT tarafından organize edildiğine kaniyim."[1]

Bu açıklamalara rağmen, THKP-C ekibi, bir banka soymağa karar verir. Soygunun nasıl yapıldığı konusunda bilgi sahibi olan Selçuk Şahin Polat, bu konuda şunları söylemiştir: "Banka soygununda, THKO eylem yapıp, bir banka soyunca, kitle tabanımız bizi, 'Biz on-

lardan pasif miyiz?' diye zorlamaya başladı. Kitle tabanımızda moral bozukluğu vardı. O eylemi bunun için toparladık. Aslında biz, bu işlere tam karar vermemiştik."

Ziya Yılmaz, bu konuda şunları anlatmıştır, "Türkiye Halk kurtuluş Ordusu (THKO) banka soygunu eylemini yaptı Bu eylem, Türkiye'de gençlik hareketi içerisinde bir dönüm noktası oluşturdu. Olağanüstü bir şekilde beğeni kazandı. Artık demokratik mücadelenin netice almaya yetmediği, mevcut siyasi tıkanıklığın daha radikal bir yol izlenerek aşılabileceği görüşü, taraftar toplamaya başladı. Giderek bu tartışma önder kadroları da içine çekti. Deniz'lerin ilk banka soygununun ardından Fatsa'ya gitmiştim. Orada bile bütün arkadaşlar, 'İşte eylem budur, artık siyasi mücadelenin yolu budur, sağda solda vakit geçirmenin bir anlamı yok. Bu mesajı doğru algılamamız ve örgütlenmemizi böyle bir mücadeleye göre şekillendirmemiz lazım' şeklinde görüşler savunuyorlardı.

Bunun üzerine Karadeniz'de bütün bölgeyi dolaşmak ve arkadaşlara, böyle bir şeyi düşünmediğimizi, bu tür bir eylem çizgisi izlemeyeceğimizi anlatmak zorunda kaldım. Ankara'ya döndükten sonra yavaş yavaş biz de bu havaya girmeye başladık, ancak bir yandan da bunu birbirimize itiraf etmekten de çekiniyoruz. Bu arada, siyasi çalışmayı yürütebilmek için ekonomik kaynaklar yaratmakta zorlanıyoruz. Para yoksa hiç bir şey yapamayız, noktasında düğümlendik. İş bu noktaya gelince, ulusal kurtuluş mücadelemizden ve dünya pratiğinden örneklerle, parasal sorunu çözmek için kendimizi ikna etmeye başladık. Sonuçta Ankara'da bir banka soygunu yaptık. Hatta o zaman siyasi yaklaşımımızdaki farklılığı bildiği için Deniz, bize haber gönderdi, 'Siz bu eylemi üstlenmeyecekseniz biz üstlenelim' diye."[2]

Ertuğrul Kürkçü de THKP-C tarafından 12 Şubat 1971 Cuma günü gerçekleştirilen fakat üstlenilmeyen ilk banka soygunu konusunda şunları anlatmıştır: "Bu soygun olmazdan bir gece önce Mahir Çayan'ı görmek ve konuşmak için Kavaklıdere'de kalmakta olduğu eve geldim. Orada kendisini bulamadım. Kayınbiraderi Orhan Savaşçı'nın kalmakta olduğu Mustafa Şahin'in yakın bir sokaktaki evine baktım. Mahir Çayan oradaydı. Onunla birlikte Kavaklıdere'deki eve gittik. Mahir Çayan, ertesi gün bir banka soygunu gerçekleştirileceğini söyledi. O günlerde yapılan bütün işler Deniz Gezmiş'in üzerine kaldığından Deniz Gezmiş'e benzediği için Hüdai Arıkan'ın da kendisi ile birlikte gideceğinden bahsetti. Benim de buna katılmamı isteyip istemediğini sordum. Benim katılmama gerek olmadığını, üstelik bunun benim durumumdan ötürü imkansız ol-

duğunu, söyledi. Ben bu konuda oturup düşünerek, enine boyuna tartışılarak bir karar organınca karar alındığını bilmiyordum, olduğunu da zannetmiyorum ve üstelik olamaz da. Zira THK Partisi olarak nitelenen hareketin hiç bir zaman karar organı olmadı. Keza iddianamede belirtildiği gibi ve keza Mahir Çayan'ın ifadesinde belirtildiği gibi şehir gerillasına başlamak, bir politik mücadele metodu olarak şehir gerillasını sürdürmek yolunda bir karar da benim katıldığım herhangi bir toplantıda alınmadı. Ertesi gün soygun gerçekleştirilmiş, bunu Hüdai Arıkan'dan SBF öğrenci yurdunda öğrendim. Kendisine uzun boylu nasıl yaptıklarını sormadım. Kimlerin katıldığını bilmek için de bir çaba göstermedim. Ancak daha sonra Mahkemeniz önünde yapılan açıklamaları radyodan dinledim. Bu açıklamalar doğru değildir. Zira bu soygunda bulunduğu söylenen Oktay Etiman, o gün boyunca SBF yurdunda idi ve kendisi de başka bir nedenle aranıyordu. Gene radyo ve gazetelerden öğrendiğim kadarıyla Sinan Kazım Özüdoğru'nun Mahir Çayan ile birlikte ve benim Mahir Çayan ile birlikte bu soyguna karar verdiğimiz, Sinan Kazım'ın Türkiye Halk Kurtuluş Partisinin kurucularından olduğu açıklandı. Bu da doğru değildir. Zira Sinan Kazım Özüdoğru'ya öldüğü güne kadar hiç kimse fikrini sormadı. Ben de bu soygunun yapılmasına karar vermedim. Bunu bugün böylece açıklarken sadece iddianamede yazılanın tersini söylemek için açıklamıyorum. THK Partisi olayının anlaşılabilmesi için açıklıyorum. Zira buna benzer olaylar daha sonraki bir çok olayın olmasına yol açtı. Bunlar bilinmezse bu olaylar kavranılamaz. Ben kendimin yaptığı her şeyi, vardığım her kararı eksiksiz olarak Mahkeme önünde açıklayacağım. Başka beyanlar da ne şimdi ne daha sonra beni ilgilendirmeyecektir."[3]

Mahir Çayan katıldığı bu soygun konusunda şunları söylemiştir, "Hareketlerimiz henüz hazırlık safhasında idi. Para temin etmek, örgütlenmek için eyleme geçmek keyfiyetini duyduk."[4]

Soygun yapılan bankadan 48.660 lira parayı alan eylemciler, Kızılay'da bir eve giderler.

Gerçekleştirdikleri bu ilk soygunda deneyimsizlikten yapılan bazı hatalar nedeni ile soygun sonrasında, olayın değerlendirmesini yapmak için bir araya gelen ekip arasında sert tartışmalar olur. Daha önce yapılan plana göre Mahir Çayan, bir kısmı eksik yüz liralık bir banknotu değiştirmek için bankaya girecek, ardından diğer arkadaşları gelecektir. Fakat banka görevlileri, Mahir'e, parayı değiştirmek için Merkez Bankasına götürmesi gerektiğini söylediklerinden, arkadaşları gelmeden bankadan ayrılmak zorunda kalır.

Soygunu yapmak üzere gelen Hüseyin Cevahir, Hüdai Arıkan ve S. Şahin Polat, bankada Mahir'i bulamazlar ama yaptıkları plan gereği bankayı soyup, paraları aldıktan sonra kaçacakları arabaya bindikleri sırada Mahir de gelerek, arabaya biner. Soygunun değerlendirilmesi için yapılan toplantıda, Mahir, bankayı soyan arkadaşlarını geç geldikleri konusunda sert bir dille eleştirir.

Yusuf Küpeli, bu konuda özetle şunları yazmıştır, "Deniz ve arkadaşları banka soygununu yapıp popülariteleri artınca Mahir, Münir ve beni, soygun yapmaya zorladı. Münir, acele bir banka tesbit etmek zorunda kaldı. Yine biz soyacaktık. Fakat Mahir, 'Siz tanınırsınız girmeyin, ben gireyim' dedi. Ben 14'lüyü verdim. Kullanılışını da gösterdim. Biz maske ve peruk kullanacaktık. Mahir, bunları da almadı. Öyle yapıldı bu banka soygunu."

Yapılamayan Banka Soygunu

Bu soygunun hemen ardından 17 Şubat 1971 Çarşamba günü, eylemlerin hızlandırılması ve örgüte daha çok mali imkan sağlanılması amacıyla, Bahçelievler Ziraat Bankası şubesinin soyulmasına karar verilir.

Soygunda kullanacakları uygun bir taksiyi bulmak amacıyla, örgüt için kiraladıkları evin önünde bekleyen Ulaş Bardakçı ve Mehmet Alkaya, yoldan geçen Mesut Erdinç isimli şoförün kullandığı taksiyi durdurarak, evden ağırca bir bavulun taşınarak taksiye getirilmesini isterler.

Ulaş Bardakçı, kontakt anahtarı üzerinde bırakılan taksinin başında beklerken, Mehmet Alkaya, şoför Mesut Erdinç'i eve götürür. Eve giren Mesut Erdinç'i enterne ederek, ellerini arkadan iple bağlar, göz, burun ve ağzını ayrı ayrı mendillerle bağladıktan sonra burun ve ağız nahiyesine bağladığı mendillerin altına eterli pamuk koyar. Bu şekilde hareketsiz hale getirilen Mesut Erdinç, banyo küvetine yatırılır ve banka soygunundan sonra evde bekleyen şahısların ayrılarak şoförün bağlı bırakıldığı yer adresinin emniyet makamlarına bildirmesi amacıyla başına Oğuz Etçi, Hüseyin Yavuz ve Zafer Kutlu'yu bırakırlar.

Aynı gün, bir aralık şoför Mesut Erdinç'in durumu ile ilgilenen evdeki kişiler, havasızlık ve pamuğa dökülen eter nedeniyle öldüğünü anlayınca, SBF'ye giderek, durumu Ertuğrul Kürkçü ve Yusuf Küpeli'ye bildirirler.

Daha sonra, örgütçe kiralanan eve kimsenin uğramaması dikkati çektiği ve şüpheli görüldüğünden, durumun güvenlik kuvvetlerine bil-

dirilmesi üzerine, eve gelen güvenlik kuvvetleri, banyo küvetinin içinde Mesut Erdinç'in ölüsünü ve bazı belgeler bulur.[1]

Yusuf Küpeli, bu konuda özetle şunları yazmıştır, "Şoför Mesut Erdinç'i bağlayan ve benim el yazılarımı evde bırakan Mehmet Alkaya idi."

17 Şubat 1971 Çarşamba günü, yapılması düşünülen soygunda güvenlik kuvvetlerinin dikkatini başka yöne çekmek için soygunun yapılacağı banka şubesinin bulunduğu Bahçelievler semtindeki Cumhuriyet Ortaokulu bahçesine dinamit atılır. Patlayan dinamit sonunda bahçede oynamakta olan Adıgüzel Yenilmez adlı çocuğun kolu kopar, Güçler Özgenç adlı çocuk da çeşitli yerlerinden yaralanır.[2]

Yeni Istanbul gazetesi, bu çocukların tedavisinde kullanılmak amacıyla, "Adıgüzel İçin Yardım Kampanyası Açtık" diyerek para toplamaya başlar.[3]

Soyguna katılacak olanlar, soyacakları bankanın önüne ikişer kişilik gruplar halinde gelirler. En önde Hüdai Arıkan ve Ziya Yılmaz, hemen arkalarında Mahir Çayan ile Selçuk Şahin Polat bulunmaktadır. Ulaş Bardakçı, bankanın yanındaki sokakta bir otomobilin içerisinde arkadaşlarını beklemektedir.

Fakat, bankanın önünde gördükleri bir askeri araçtan şüphelenerek, soygundan vazgeçilir.

Böylece Mahir, her iki banka soygununa da katılması nedeniyle Marighella'nın dediği gibi, "politik-askeri liderliği kendinde toplayarak gerillanın kumandanı" durumuna gelir. Zaten, Kurtuluş gazetesinde de bu durum, "Askeri yan hiçbir zaman ideolojik ve politik yandan ayrılamaz" denildikten sonra, proleter devrimcisinin, "görevi sadece bilinç götürmek değil, bizzat fiili olarak savaşmaktır" diye belirtilir.[4]

Naci Gür tarafından hazırlanan, "Esas Hakkında Mütalaa"da, Mahir Çayan hakkında şu değerlendirme yapılmıştır:

"Örgüt içinde kararların birlikte alınması hakim görülmekte ise de son sözün bu sanığa ait olduğu anlaşılmıştır. Diğer sanıkların eylemler içindeki yerini tayin eden, örgütün eylemlerden temin ettiği paranın sarf yerlerini tesbit eden Mahir Çayan'dır. Aynı zamanda okunan yazılarından da görüldüğü üzere Partinin teorisyeni durumundadır."[5]

Dikmen'de Yapılan Toplantı

Deniz Teğmeni iken arkadaşları ile beraber yayınladıkları bir bildiri gerekçe gösterilerek, subaylıktan atılan Sarp Kuray ve ekibi, 1971 Mart ayının ilk günlerinde, Dikmen'de Harp Okulu yakınında, İrfan Solmazer'in evinde bir toplantı düzenlemiştir.

Toplantıda Türkiye'nin her tarafından gelen subaylar vardır. Toplantı başladığında, toplantıya katılan bütün subaylar kendilerinden emin olarak konuşmaya başladığında, "Benim adım şu, ben şu birliği ya da şu askeri okulu temsilen geldim" diyerek kendini takdim eder ve tartışmaya katılır. Toplantıda bulunanların hemen hemen hepsi pırıl pırıl 14'lü tabancalarıyla gelmişlerdir. Sarp Kuray ise biraz liderliğinden, biraz İttihatçı anlayıştan gelen bir tavır sergileyerek,

"-Biz bu işe kellemizi koyduk. Ben bu harekatta resmi elbisemi giyerek sokağa çıkacağım" diye konuşur.

Toplantıya TDGF adına TDGF Genel Sekreteri Sinan Kazım Özüdoğru ile Merkez Yürütme Kurulu üyesi ve "askeri işler" sorumlusu Şaban İba katılır, fakat isimlerini söylemezler. Ve toplantıda ilişkide oldukları havacı subaylarla daha önceden anlaştıkları gibi birbirleriyle aynı konularda paslaşarak ama sanki aralarında bir ilişki yokmuş, birbirlerini tanımıyormuş gibi davranırlar.

Toplantıda, Sarp Kuray'lar, TDGF'lilere ve onlarla ilişkileri olan özellikle havacı subaylara,

"-Yakında bir harekatın olacağını" söyler ve "buna katılarak destek verilmesini" isterler.

"-Böyle bir harekatın içinde kendilerine aktif görevler verilirse, devrimci mücadelenin genel çıkarları açısından önünü açabilecek bir kısım önlemler kabul edilirse ve bir kısım garantiler verirlerse ancak şartlı olarak kabul edebileceklerini" söylerler.

"-Şartlarının neler olduğu?" sorulduğunda, eğer iktidara gelinirse kendilerine karşı neler yapılabileceği konusunda kuşkuları olan ve bu konuda belli merkezleri ellerinde bulundurabilirlerse bunları hem kendileri için birer garanti hem de birer koz olarak kullanabilecekleri düşünerek,

"-Şartlarımızdan bir kısmının Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün bulunduğu bölgenin o geceki denetiminin ve ayrıca MİT Merkezi'nin ele geçirilmesi işinin kendilerine verilmesi" olduğunu söylerler.

Toplantıda, "Biz yokuz" diyen havacı subaylara biraz yüklenilerek, "Ayrı bir harekete gitmenin iyi olmayacağını" ima ederler. Selahattin Okur'un da katıldığı bu toplantı konusunda İTÜ-ÖB Başkanı Gökalp Eren, şunları anlatmıştır:

"İlk toplantılarımız ordu içindeki sosyalizm taraftarlarıyla oldu. Şaban İba, Kazım Özüdoğru, askerlerden Mazhar vardı. Ankara eski Dev-Genç'ten birileri, Sarplar (Sarp Kuray), tanımadığım subaylar, askeri tıbbiyelilerden temsilciler vardı. Üç kişiydik biz. Ömer Güven, Namık Kemal Boya ve ben. Tam bir görüş birliğine varılamadı.

THKP-C dışta kalmayı tercih etti. Çünkü o ordu içinde daha yükseklere kadar ulaşıyor. Bir hiyerarşileri var. Denizler, o toplantıda bulun ama bizi temsil etmiyorsun demişlerdi. Daha sonra yukarıdan subayların bulunduğu toplantıya katıldık. Numan Esin vardı. Sivil giyinmiş yaşlı subaylar vardı. Rütbeler genellikle binbaşı. Emekliler yüksek, eski ihtilalciler."[1]

"Ne Yapılacaksa Biz Yapacağız"

Ve tarih 3 Mart 1971. Günlerden Çarşamba. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, Hava ve Deniz Kuvvetleri Komutanlıklarının bulunduğu binanın sinema salonunda, bazı bilgilere göre 2000, bazı bilgilere göre 300 yüksek rütbeli subaya, memleketin içinde bulunduğu durumu anlatır. Sorunlar buraya katılan subaylar arasında tartışılır. Bu tartışmalı toplantıda Tağmaç, konuşmasına, "Sosyal uyanış, ekonomik gelişmenin önüne geçti. Türkiye hiç bir zaman sokağa bırakılamaz. Bugünlere nasıl geldik? Ve bu badireden nasıl çıkacağız" diyerek başlar ve özetle şunları söyler, "Biz devleti, Cumhuriyeti korumakla mükellefiz. Gerisini meclis korur, kararını alır. Biz gidip onlara şunu yap, bunu yap dersek demokrasi kalmaz. Silahlı Kuvvetleri sarsmadan bir ana fikre varmak zorundayız. O mertebeye geldik."

"Bugün Türkiye'de ihtilal yapılmasını isteyen sağ ve soldur. Bunu orduya yaptırarak ya padişahlığı ya da komünistliği getirmek amacı güdülüyor. Ancak ihtilal lanse edenler bunun adına komünizm demiyorlar da sosyalistlik diyorlar."

"Durum çok vahim değildir. Sorunun derinliklerini biliyoruz. Nerelere gidebilir, biliyoruz. Biz ayaktayız. Korkunuz olmasın."

"Her şeyi biliyoruz, hazırız ve ne yapılacaksa biz yapacağız."[1]

Bu toplantıya katılan Emin Değer'in söylediğine göre, "özellikle Orhan Kabibay'ın sürekli ısrarları sonucu Korgeneral Atıf Erçıkan'ın hazır bulunduğu bir toplantı düzenledi. Bu toplantı, benim içinde bulunduğum çalışma ekibinden Sayın Fakih Özfakih'in evinde yapıldı. 3 Mart 1971 günü saat 20.30'da başlayan toplantı, 24.00'e kadar sürdü. O gün Genelkurmay Başkanı Sayın Tağmaç'ın Hava Kuvvetleri Komutanlığı sinema salonunda Ankara'daki üst rütbeli subaylara yaptığı konuşmadan tuttuğum notları özetledim. Daha sonra Kabibay, bir saat süren süren bir açıklama ile Türk ordusunda (Kara, Hava ve Deniz Kuvvetlerindeki) solcu subayların dökümünü yaptı. Bu subayların bulundukları birlikler hakkında bilgi verdi. Solcuların hangi kesimde

yoğun olduğunu da açıkladı. Bu bilgi harekattan sonra hangi birliklerin bizimle çalışacaklarını saptama gerekçesine dayanılarak veriliyordu. Gerçek amaç ise tasfiye hazırlığı imiş. Bunu da sonradan öğrendik.

Bu açıklamaların yapıldığı gün büyük bir tedirginlik duymuştum. Daha sonra (...) Sayın Gürler'in son anda tetiğe basmaması halinde ne yapılacağı tartışıldı."[2]

Talat Turhan ise bu konuda özetle şu bilgileri vermiştir, "3 Mart 1971 günü yapılan toplantıya bakmak lazım. Bir provokasyon toplantısı söz konusu. Ben de ordayım. Bir tarafta ordunun 5 generali (...) bir tarafta 5 tane eski ihtilalci sayılan kişi, ben de içindeyim.

"3 Mart 1971 toplantısı, 9 Mart'ta 50 subayla yapılan, bir ikinci toplantıya dönüştü."[3]

Asker, Sivil ve Aydınların Milli Cephesi

Bu arada eski ihtilalcilerle ilişkileri olan ve bu konudaki gelişmelere göre hareket eden bir kısım sivil çevreler de bulunmaktadır. Mihri Belli ve yandaşları da bu kesimlerden birisidir.

Mihri Belli ve yandaşları, bu dönemde, "Türkiye Solu" isimli bir dergi yayınlamaya başlar. Derginin ilk sayısının yayınlanış tarihi, 6 Mart 1971'dir. Dergi, ilk sayısında, ek olarak, bir broşür şeklinde yayınlanmış, "Program Taslağı" verir. Bu program taslağında, "asker, sivil ve aydınların" yapacağı milli demokratik devrimden sonra neler yapılması gerektiği konu edilmiştir.[1]

"Mahir Bizzat Istanbul'a Gitmek İstemişti Bu İş İçin"

Mesut Erdinç'in ölümü, bankanın soyulamaması gibi nedenlerle grup üyeleri arasında tedirginlik ve tartışmalar olur. Ayrıca başkent Ankara'da her gün yaşanan patlamalar ve eylemler sonucu güvenlik kuvvetlerinin sürekli teyakkuz içinde olması ve "Ankara'nın Istanbul'a nazaran daha küçük oluşu, saklanma ve üslenme imkanları açısından zorluklar doğurması, örgüt üyelerinden bazılarının daha önceki öğrenci olayları nedeniyle deşifre duruma gelmeleri gibi meseleler üzerinde değerlendirme yapan Türkiye Halk Kurtuluş Parti-Cephesi Merkez Yürülü Kurulu üyeleri (...) şehir gerilla eylemlerine Istanbul'da devam edilmesine (...) ve bu durum karşısında yeniden görev bölümü yapılmasına (...) karar vermişlerdir."[1]

Münir Ramazan Aktolga, Istanbul'a kimlerin gideceği konusunda

şunları anlatmıştır: "Daha sonra biz şunu düşünerek, 'Örgütlenme çalışmalarına hız vermemiz lazım' dedik. 'Bu nasıl olur?' Ankara'da hepimiz bilinen, deşifre kişilerdik. Bir grup arkadaş Istanbul'a gidip, orada mali sorunun, finans sorununun çözümünde bir takım şeyler yaparak, bu işi hızlandıralım, diye düşündük.

Kimler gidecek? Mahir, bizzat kendisi Istanbul'a gitmek istedi. Ve beraber Ulaş, Oktay, Cevahir gittiler. Ulaş, ev tuttu ve orada çalışmaya başladılar. Ama onlar Istanbul'a giderken düşünce, 'bir takım ufak çaplı, tantana getirmeyecek, açıklanmayacak küçük soygunlar yapmak ve temin edilen para ile de örgütlenme çalışmasına hız vermekti.' Amaç buydu. Oturulup, konuşulan karar verilen buydu. Benim, Mahir'le Istanbul'a gitmememin herhangi bir nedeni yok. Tamamen bir görev bölüşümüydü o zaman bizim Ankara'da kalmamız. Mahir de kendisi bizzat Istanbul'a gitmek istemişti bu iş için. Birlikte konuşulan bir olaydı bu. Ve daha sonra Mahir, Ulaş'larla birlikte Istanbul'a gitti."

Mahir, Istanbul'a kendisiyle birlikte gelmesi için bazı arkadaşlarına öneriler götürür. İkili görüşmelerinde bu öneriyi Selçuk Şahin Polat'a bir kaç kez söyler. Selçuk Şahin Polat, Mahir'in önerisini her defasında reddeder. Mahir'in Istanbul'a gitmeyi önerdiği ama gitmeyen kadrolardan bir diğeri de Hüdai Arıkan'dır.

Kamil Dede'ye ise Hüseyin Cevahir bu öneriyi götürür. Fakat bu öneriyi yapmadan önce THKP-C Genel Komite üyeleri kendi aralarında, "Kamil Dede'yi gerilla kadrosuna alalım mı, almayalım mı?" diye bir görüşme yaparlar. Çünkü, Kamil Dede evli ve yeni doğmuş bir de çocuğu vardır. "Teklif edelim. Kabul ederse bizim için uygundur" diye karar veriyorlar. Hüseyin Cevahir, o sıra SBF Kantinini işleten Kamil Dede'yi sakin bir yere çekerek,

"-Biliyorsun. Biz ne zamandır yazıyoruz, söylüyoruz. Türkiye'de devrim vb. diyoruz. Bu iş sadece konuşmakla, yazmakla olmaz. Bunu bir yerlerden başlatmak lazım. Şehir gerillası eylemine başlıyacağız ve biz bunu Istanbul'da başlatıyoruz. Sen buna ne diyorsun? Bu eylemlere nasıl bakıyorsun?" diye sorar,

"-Doğru buluyorum. Yapılmalıdır."

"-Biz seni bu mücadeleyi yürütecek ekibin içinde düşündük. Ne diyorsun? Bu konuda düşüncen ne? İstersen hemen cevap ver, istersen düşün sonra cevap ver" dediğinde, Kamil Dede'nin yanıtı şu olur,

"-Eğer beni uygun görüyorsanız, sevinirim. Bu işi yaparım."

Hüseyin Cevahir, Kamil Dede'den olumlu yanıt alınca, Istanbul'da nerede, ne zaman buluşulacağı konusunda bilgiler verir.

Kamil Dede, ilk önce İzmit'e gider, ailesini görür. Hemen ardından, 8 Mart 1971 günü sabahı Istanbul'a gider ve örgüt için tuttukları Halaskargazi'deki evin yakınında Oktay Etiman'la buluşur. Etiman, Dede'yi, Halaskargazi Caddesinde Hüseyin Cevahir'le birlikte kaldıkları ev olan İlbay Apartmanına götürür.

Mehmet Alkaya, Mahir Çayan'ın Istanbul'a gidişi konusunda şunları anlatmıştır:

"Mart 1971 tarihinde izinli olarak Ankara'ya gelmiştim. Esin Apartmanına gittim. Evde Ataç bulunuyordu. Savaşçı'yı sordum, bilmediğini söyledi. Daha sonra Çayan, Esin Apartmanına geldi. Kardeşini tedavi ettirmek maksadıyla Istanbul'a gideceğini, bir müddet orada kalacağını söyledi. Savaşçı ile görüşmek istediğini belirtti. Ben de iznimin geri kalan kısmını Istanbul'da geçireceğimi söyledim. Çayan, vereceğim bir adrese kitaplarını götürüp götüremeyeceğimi sordu. Olur dedim. Savaşçı'yı bulmak için önce annesinin evine daha sonra Çam Apartmanına uğradım. Savaşçı, Çam Apartmanındaydı. Kendisi ile Çayan'ın görüşmek istediğini söyledim. İşi olduğunu, gidemeyeceğini belirtti. Esin Apartmanına döndüm. Çayan, bir iki saate kadar Istanbul'a hareket edeceğini söyleyerek götürmemi istediği iki valiz kitabı verdi. Istanbul'a gittiğimde bu iki valizi İlbay Apartmanına (adresi Çayan vermişti) bıraktım."

"6 veya 7 Mart 1971 günü Orhan Savaşçı, Necatibey Caddesindeki evinde bana içersinde sol kitaplar ve el yazmaları bulunan iki adet valiz vererek bunu Istanbul Halaskargazi Caddesi İlbay apartmanında bulunan Mahir Çayan'a götürmemi istedi. Otobüsle iki adet valizi Istanbul'a götürdüm. Kapıyı bana Hüseyin Cevahir açtı. Evde Oktay Etiman ile Kamil Dede bulunuyorlardı. Evde Mahir Çayan yoktu."[2]

Alkaya, sorgusunda ise şunları söylemiştir, "Bu iki valiz kitabı bana Savaşçı değil Çayan verdi. İlbay Apartmanına gittiğimde Oktay Etiman ve Kamil Dede oradaydı."

"Mahir Çayan da bana valizi verdiği gün Istanbul'a gideceğini söylemişti. Ancak yanında çok eşya bulunduğundan bu iki valizi benim götürmemi istedi. Ben özel olarak bu iki valizi götürmek için Istanbul'a gitmedim. İznimin sonunda kardeşimin Istanbul'da olması nedeniyle Istanbul'a gitmek istiyordum. Çayan'ın valizlerini bu münasebetle götürdüm."[3]

Oktay Etiman'a da gerilla eylemlerine katılmak için Istanbul'a gitmesi konusundaki öneriyi Mahir Çayan, yapar. Bu konuda Oktay Etiman, şunları anlatmıştır:

"1971 senesi başlarında Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, daha önceden Dev-Genç ilişkileri içinde tanıdığım arkadaşlarla yine bir aradaydık. Bir gün Hüseyin Cevahir bana, benimle konuşmak için bir eve gideceğimizi söyledi. Ve Çankaya'da Nevzat Işık takma adıyla tutulan eve beraberce gittik. Daha sonra buraya Mahir Çayan geldi, kendisiyle konuştuk ve başka bir eve gideceğimizi söyledi. Bu ev Bahçelievler'de idi, oraya gittik. Burada Mahir bana, kendisinin bir grup arkadaşla Istanbul'a gideceğini, burada banka soygunu vs. cinsinden para temin edilecek birkaç eylem yapacağını söyledi ve bana gelip gelmeyeceğimi sordu. Ben kendisine geleceğimi söyledim ve böylece, bugün THKP-C diye tanınan olayın içine girmiş oldum. Bu ana kadar ki ilişkilerim Dev-Genç ilişkileri çerçevesinde kalmıştı. Istanbul'a Mahir'le beraber bir otobüsle atlayarak geldik. Yanımda bir şahıs vardı, ama onu tanımıyorum. Bana, Taksim'de indiğimiz zaman Mahir, İlbay Apartmanının ismini vererek buraya gitmemi, burada Ankara'dan tanıdığım arkadaşların olacağını söyledi. İlbay Apartmanına gittiğimde Ankara'dan tanıdığım Rüçhan Manaş evdeydi. Bir kaç arkadaş daha vardı. Şimdi kimler olduğunu hatırlamıyorum. Bir müddet sonra Hüseyin Cevahir, Kamil Dede Istanbul'a geldiler. Artık bir araya gelmiştik. Şimdi mesele, soyulacak bankanın tesbitine kalmıştı. Daha çok Hüseyin Cevahir, Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı bu banka tesbiti işleriyle uğraşıyorlardı."[4]

Oktay Etiman, öneriyi kabul ettikten sonra ilk önce gider SBF'deki öğrenci dosyasını alarak, bilgileri ve fotoğrafları yok eder. Daha sonra, Mahir Çayan ve Mazhar Timuçin Ataç ile birlikte 1971 Mart ayının ilk günlerinde otobüsle Istanbul'a hareket eder.[5]

Hava Kuvvetleri 9 Mart Günü Alarmdadır

Mart ayının bu ilk günlerinde bir çok toplantı yapılıyor, kararlar alınıyor, bu arada da birileri orduyu teyakkuz durumuna sokuyordu.

"9 Mart sabahı (...) Batur, Havacı kanadın koordinatörlüğünü yürüten Hv. Tuğgeneral Ömer Çokgör'e, çalışma odasının eşiğinde, o sırada yanlarında Kurmay Başkanı Korgeneral Ahmet Vural olduğu halde şu talimatı veriyor:

-Ömer Paşa, Faruk Paşa ile görüştük ve mutabık kaldık. Bu akşam, mesai bittikten sonra benim odamda bir toplantı yapacağız. Bu toplantıya, Hava Kuvvetlerinden ben, Ahmet Dural, Hulusi Kaymaklı (O tarihte Tümgeneral rütbesi ile Harekat Başkanlığı görevinde bulunan Em. Korgeneral Sayın Kaymaklı) Paşalar ve bir de siz. Kara

Kuvvetlerinden Faruk Paşa, Korgeneral Atıf Erçıkan, Tümgeneral Celil Gürkan, Tümgeneral Şükrü Köseoğlu ve Deniz Kuvvetlerinden de Tuğamiral Vedii Bilget katılacaklar. Faruk Paşa'ya ben toplantı saatini bildiririm. Ötekilerine siz tebligat yapın!"[1]

"9 Mart günü Genelkurmayda hızlı bir çalışma gözleniyordu. Gürler'in, General Mehmet Tuğcu ve Korgeneral Atıf Erçıkan ile görüşmelerinden sonra, Batur'la yarım saatlik bir konuşma yaptığı duyulmuştu. Bu konuşmadan sonra, 9 Mart günü saat 17.30'da Muhsin Batur'un komutanlık odasında bir toplantı yapılacağı öğrenilmişti. Bu toplantıya özellikle Faruk Gürler, Muhsin Batur, Ahmet Dural, Hulusi Kaymaklı, Atıf Erçıkan, İhsan Över, Şükrü Köseoğlu, Celil Gürkan katılacaklardı.

Hava Kuvvetlerinde, belirlenen saatlerde olağanüstü bir hava esiyordu. Toplantıda Atıf Erçıkan, Orduevinde rastladığı, Turgut Sunalp'ın 'Siz hazırsanız, biz de hazırız' dediğini aktardı."[2]

Turgut Sunalp, bu konuda şunları anlatmıştır: "9 Mart toplantısının başlamasından bir kaç saat önce Korgeneral Atıf Erçıkan bana geldi. Bana, bu akşam orduevine gitme, benim evimde kal, orduevine gidersen bu akşam hepinizi orada enterne edecekler, dedi. Ben kolordu komutanıydım. Ona şu cevabı verdim: Bu akşam senin evinde kalırsam, gece de bir hareket olmazsa, yarın gidip kolorduya komutanlık yapamam. Ben orduevine gideceğim, gelsin bir teğmen silahını şakağıma dayasın. Şu da bilinsin ki, ordu içinde bir hareket olursa, başında bulunduğum kolordunun da karşı bir harekete girişeceği ve Ankara'ya yürüyeceği bilinsin. Yanımda Faik Türün vardı. O da benimle birlikte hareket edeceğini bildirdi. Atıf Erçıkan benim yanımdan ayrıldıktan sonra Hava Kuvvetleri'ndeki toplantıya gitti. Orada aramızda geçen konuşmayı aktarmış, ordu içinde bir hareketin başlaması halinde, buna karşı bir hareketin de başlayacağını duyurmuş. O toplantıda en yetkili karar sahibi Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Gürler'di."[3]

"Subaylar Karar Çıkmadığını Öğrenince Hayli Öfkelendiler"

9 Mart 1971 akşamını Celil Gürkan özetle şöyle anlatmıştır, "Saat 17.30... Çağrılı olanlar toplantıya teker teker gelmeye başladılar. ..Gürler (...) toplantıya, Batur'un, çağrılılar arasında adından sözetmediği Kara Kuvvetleri İstihbarat Başkanı Tümgeneral İhsan Över ile birlikte gelmişti. O gün sabahtan, Kuvvet Komutanı Orgeneral

Batur'un talimatı ve Hareket Dairesi Başkanı Hv. Tuğgeneral Ömer Çokgör'ün ilgililere duyurması ile Hava Kuvvetlerinin belli birliklerine ve üslerine alarm verilmişti. Bu nedenle, toplantı saatine doğru Karargah koridorlarında çok sayıda havacı subay toplanmış bulunuyordu.

Batur'un görkemli çalışma odasında, çağrılı olanlar tümü ile toplanmıştı (...) Toplantıda, siyah smokin elbiseler giymiş Komutanlık garsonlarının çikolatalı kek ve çay ikramı yaptıkları ve servisin tamamlanmasından sonra kapıların kapatılarak görüşmelere geçildiğidir. Bugün belleğimin de doğruladığı notlarıma göre görüşmelerin akışı şöyle oldu. Önce Batur söz aldı ve:

-Ev ve davet sahibi olarak, müsaadenizle ilk sözü alıp konuşayım! diye söze başladı.

Batur, müdahaleden sonra, Gürler'in, Devlet Başkanlığına, kendisinin de Başbakanlığa getirileceğini vurguladıktan sonra, en kıdemli komutan olarak Gürler'in, nihai (en son) kararının beklendiğini söyledi.

Gürler son derece heyecanlı ve ürküntü içinde görünüyordu. Alnında biriken boncuk boncuk terleri sürekli biçimde mendili ile siliyor, daha çok konuşulanları, Batur'un talimatı ile Koordinatör General Çokgör'ün verdiği izahatı dinliyordu. Çeşitli görüşler ve öneriler ortaya atıldı. Bir ara Gürler, Batur'a dönerek,

-Oramiral Celal Eyiceoğlu'nun haberi var mı Muhsin Paşa? diye sordu.

Deniz Kuvvetleri Komutanı Eyiceoğlu'nun, bu toplantıdan haberi olmadığı ve de çağrılmadığı yanıtı üzerine, Batur'a,

-Muhsin Paşa, onu ayrı tutmak olmaz! Celal Paşa'yı siz görüp kendisine durumu münasip şekilde anlatınız! dedi.

Batur, Gürler'in bu konuşmasından ve kendine, Amiral Eyiceoğlu ile temasa gelip durumu anlatma görevi verilmesinden adeta tedirgin olmuştu.

Gürler'e şu yanıtı verdi:

-Paşam, o zat daima alargada kalmayı seçen bir kişi... Ben onunla konuşmam!.

Batur'un, fazla değil, üç gün sonra Muhtıraya birlikte imza atacağı meslektaşı Oramiral Celal Eyiceoğlu hakkında o gün dile getirdiği değer yargısı böyle idi.

Bir ara Gürler müdahaleden sonra, görev alacak sivillerin adlarının okunmasını istedi Batur'dan. Tuğgeneral Ömer Çokgör arkadaşımız, Batur'un talimatı üzerine, elindeki dosyadan, sivil kişilerin adlarını okumaya başladı. Gürler, okunan adlardan bazılarının üzerinde duruyor, kimileri hakkında olumlu, kimileri hakkında da olumsuz yorumlar yapıyordu.

Gürler, her hali ve ifadesi ile tam bir tereddüt içinde olduğunu, herhangi bir karar almadan toplantıyı sona erdirmeyi ister bir havada bulunduğunu belli ediyordu. Şu, ya da bu doğrultuda bir görüş beyan etmek durumunda kaldığında, ertesi sabah yapılacak Genişletilmiş Komuta Konseyi Toplantısının sonuna kadar beklenmesi gerektiği görüşünü dile getiriyordu. Kısacası toplantı, bir karara varacak gibi görünmüyordu ve bunda da Gürler'in tereddütleri baş etken oluyordu. Bir ara Korgeneral Atıf Erçıkan, çoğu zaman yapmak adetinde ve alışkanlığında olduğu çarpıcı çıkışlarından birini de bu toplantıda yapmayı gerekli görmüş olacak ki, heyecanla şöyle konuştu:

-Sayın Komutanlar, eğer münasip bir çıkış yolu bulunamıyor ise, müsaade edin, yarın sabah, Genişletilmiş Komuta Konseyi mi, ne ise, o toplantı başladıktan sonra birkaç arkadaşla silahlı olarak biz toplantı salonuna girelim ve: 'Faruk Paşa, Muhsin Paşa, filan Paşa hariç, geri kalanlar, şu anda gözaltına alınmış bulunuyorsunuz!' diyerek toparlayalım, olsun, bitsin! şeklinde 'eksantrik' diye tanımlayabileceğim bir konuşma yapmış ve Gürler'i büsbütün şaşırtmıştı.

Bu toplantıda, (...) ben herhangi bir konuşma yapmamış, sadece dinleme ile yetinmiştim. Çünkü, hepimiz adına, bütün hazırlıkları en hurda ayrıntılarına kadar bilen Batur konuşuyor, Havacı Grubun Koordinatörü sayın General Çokgör'e, elindeki dosyadan okutuyordu. Bize söyleyecek pek bir şey kalmıyordu.

Toplantıda herhangi bir karar alınmadı. Gürler, birdenbire ayağa kalktı ve:

-Hele bir yarın olsun, Genişletilmiş Komuta Konseyindeki durum açıklığa kavuşsun. Ona göre durumu yeniden tezekkür ederiz (düşünürüz). Şimdi Memduh Paşa'nın yemeğine geç kalmayalım, diyerek toplantıyı bitirdi.

Gürler ne düşündü, Batur hâlâ ne düşünüyor bilmem ama onların dışında kalan bizler, toplantının bitişi ile artık bir yol ayrımına gelindiği, başımızdaki 'iki lider'den, şimdiye kadarki hazırlıklar doğrultusunda, içtenlikli memleketçi inançlarımıza yanıt verecek bir kararlı tutumun beklenemeyeceği kanısına varmıştık. Bir başka deyimle her şey oracıkta bitmişti. Üç gün sonra Muhtıranın verilişi ile bizler, Atatürkçü görüşün ve idealin savunucuları yenik düşmüş ve hukuken, fiilen sahneden çekilmiştik.

Şaşkınlık ve eziklik içinde koridora çıktığımızda, Batur'un çalışma odasının yakınındaki odaların ve koridorların, müdahale kararı alınmasını bekleyen subaylarla -tabii çoğu Havacı- dolu olduğunu gördük.

Bu subaylar toplantıdan şu ya da bu şekilde bir karar çıkmadığını öğrenince hayli öfkelendiler. Hatta orada, daha sonra da eve döndüğümde evime telefon ederek, tarafımdan bir şeyler yapılıp yapılamayacağını sorarak bir tür benden 'düğmeye basmamı' ister havasını veren beyanlarda bulunanlar oldu.

Kendilerine artık perdenin kapandığını, herşeyin bittiğini, evlerine çekilip ertesi gün normal görevlerine devam etmelerini salık vermekle yetindim."[1]

Emin Değer, o gecenin devamını şöyle anlatmıştır: "9 Mart akşamı saat 23.30'da 28. tümen karargahından bir subay, bana telefon ederek, birliklere alarm verildiğini, bu alarmın, büyük bir olasılıkla Gürler'i tutuklamaya yönelik bir hareket için verildiğini söyledi. Durumu, Gürler'in emir subayına ilettik. Yani 10 Mart günü saat 01.30'da Gürler'e telefon edildi, durum iletildi. Emir subayına şunları söylemiş:

-Evet, birliklere alarm verildi. Bu alarmı ben verdim. Çünkü solcu bir ihtilal hazırlığı vardı. Bu ihtilali önlemeyi amaçladım."[2]

"Bu arada Ajans ve gazete bürolarına 'Devrimci Ordu' imzalı bildiriler gönderilmiştir. Üç sayfalık bildirinin iki sayfası: 'Türk halkına duyuru' başlığı altında bir çağrıyı üçüncü sayfası da 8 Mart ültümatomu adı altında 12 maddelik istekleri kapsamaktadır."

"Radikallerin tasfiyesinde rol oynayan ve sonradan öğrenilen en önemli olay, 7-8-9 Mart günleri Amerikan ve İngiliz ateşelerinin iştirakiyle ABD Büyükelçiliği'nde yapıldığı söylenen gizli toplantılardır. Bu toplantılara Korgeneral Erçıkan'ın ve büyük bir ihtimalle Cumhurbaşkanı'nın oğlu Atilla Sunay'ın da katıldığı söylenmektedir. Ve yine söylentilere göre, Erçıkan bu toplantıları, 'dış ilişkileri görüşüyorum' şeklinde izah etmişse de, radikallerin tasfiyesinin ve 'partiler üstü hükümet' planının CIA'nın etkisi altında bu toplantılarda hazırlanmış olması ihtimali son derece kuvvetlidir. Ayrıca, Ankara'daki ABD Büyükelçiliği'nden bir görevlinin olaylardan önce Istanbul'a gelerek Milli Emniyet Istanbul sorumlularından bazıları ile Amerikan Konsolosu'nun Bebek'teki evinde görüşmelerde bulunması da dikkati çekmiştir."[3]

Askeri Darbenin ABD İle Arasını Açma Görevi

9 Mart 1971 Salı günü gecesi, THKP-C'nin kadroları da, beşer kişilik gruplar halinde değişik evlere dağılmışlardır.

Bunun nedenini Yusuf Küpeli, şöyle açıklamıştır, "Orhan Savaşçı bize geldi ve 'Zırhlı Birlikler, Ankara'ya girecek. Belki de çatışma ola-

cak. Bize de bunları durdurmak görevi verildi. Ne yapacağız?' dedi. 'Yapacak birşey yok. Subaysınız. Dışarda kalamazsınız' dedim. 'Hayır. Biz girmiyoruz' diyemez ki. O zaman biz de, zırhlı birliklerle dövüşmek için silahlandık ve sabaha kadar bekledik. Orhan Savaşçı'nın getirdiği istihbarat, 'Zırhlı Birliklerin faşist olduğu ve muhtemelen Ankara'ya inecekleri'ydi."

Selçuk Şahin Polat, Ertuğrul Kürkçü, Hüdai Arıkan, Sinan Kazım Özüdoğru ve Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü'nün ODTÜ'den bir bayan arkadaşının Maltepe'deki evinde, silahlarıyla birlikte, "düğmenin basılmasını" radyodan verilecek mesaja göre ve kendileriyle irtibatlı olan Havacı subaylar aracılığıyla hazır bir şekilde beklemektedir.

Ankara Emniyet Müdürlüğüne el koyma görevi THKP-C ile irtibatlı olan subaylarla birlikte yapılacaktır. Böyle bir görev, "düğmeye basacak"lar tarafından bilinerek bu ekibe verilir. 80 kadar Havacı subay, "teyakkuz" durumundadır.

Bu subaylardan birisi olan Hava Albay Mehmet Heperler, 9 Mart gecesi emrinde bulunan bir grup subayla, Başbakan Sülayman Demirel'i teslim almak amacıyla silahlı bir şekilde hazır beklerler.

Binbaşı İbrahim Keskin, 9 Mart gecesi yapılacak işler hakkında özetle şunları anlatmıştır: "9 Mart'a yaklaşırken THKP-C'liler bana Teğmen Mehmet Alkaya'yı gönderdiler. Alkaya, şöyle bir yaklaşımla geldi. tabii bu kendisinin değil, örgütün görüşüydü. Çok iyi hatırlıyorum. Çayan grubunun önerisi olarak bana şunları söyledi: 'Binbaşım, sizinle güçbirliğine varız, işbirliğine yokuz.'

9 Mart günü, herkesin bir görevi vardı. Benim görevim Emniyet Genel Müdürlüğünü ele geçirmek olacaktı. O dönemde İçişleri bakanı da burada yatıp kalkıyordu. Çok tehlikeli bir görevdi benim için. Hepsi silahlı bir birliğe karşı gidiyorduk.

Demirel'i ya da Sunay'ı almak bunun yanında çok kolaydı. Muhafız Alayı zaten bize bağlıydı. Alay Komutanı biz Köşk'e gelince askerleri geri çekecekti. Yani çatışma falan olmayacaktı.

Benim Emniyet Müdürlüğü'nü ele geçirmem için silahlı güce ihtiyacım vardı. Polislerin nasıl davranacağını bilmiyorduk. Polis şefleri, Adalet Partisi iktidarına yakın kişilerdi.

THKP-C'ye haber verdim. Çok iyi hatırlıyorum, yağmurlu bir gündü. Hava Kuvvetleri Karargahı'nın önüne gelerek beni beklediler. Gelenler arasında Orhan Savaşçı, Mustafa Şahin, Mazhar Ataç'ın adlarını hatırlıyorum. O ekip arasında sivil yoktu.

THKP-C üyesi Orhan Savaşçı ve diğer genç subaylar o gece bana

yardımcı olacaklardı Fakat bu askeri güç yeterli değildi. Başka kuvvete de ihtiyaç vardı. Bu kuvvetin yanı sıra, Urfa'dan askeri bir birlik gelecek ve benim emrime girecekti. Urfa'dan, Tank Binbaşı Yılmaz Akkılıç'ın komutasında 40 kişilik bir birlik gelecekti."[1]

Aynı saatlerde Istanbul'da ise Mahir Çayan, Ziya Yılmaz, Kamil Dede, Ulaş Bardakçı, Oktay Etiman, Hüseyin Cevahir ve bir kaç subay arkadaşları Topağacı'ndaki Sim Apartmanında sabaha kadar telsiz ve radyo başında anonsları dinleyerek askeri darbenin yapılacağı saati beklerler.

THKP-C ile irtibatı olan Dev-Genç yöneticileri ise Şişli Öğrenci 'Yurdunda hazır bekliyordu. THKP-C kadrolarının amacı, darbe yapıldıktan sonra ABD Konsolosluğunu ve Emniyet Müdürlüğünü basmaktır.

Özellikle ABD Konsolosluğunu basmaktaki hedef, askeri darbe ile ABD'nin arasını açmak, yani askeri darbenin ABD'ye karşı yöneldiği izlenimi vermek böylece 9 Mart'ı yapanların hedeflediği çerçevenin dışına taşırmaktır.

Ankara'da evden eve irtibatı ve istihbaratı ise Hava Yüzbaşı Orhan Savaşçı yaparak haber, bilgi getirip götürür. Sabaha karşı saat 03.00-03.30 civarında, "Bu iş olmuyor, yattı" diye haber getirir.

Münir Ramazan Aktolga, bu konuda şunları anlatmıştır: "8-9 Mart'ta, 12 Mart'ta kafamızda karmakarışık fikirler vardı. Herkes şaşkına dönüyordu. Geceleri yurtlarda bile yatmaya kimse güvenemiyordu. Biz karşı da olsak madem ki bu olay oluyor. O karambolde çıkarız, hiç olmazsa belli yerlerde silah depoları var. Silah vs. kaparız diye düşündük. Gelecek olan cuntanın niteliği belli olmaz diye ancak tanklara hazır olmak üzere molotof kokteylleri ve buna benzer şeylerin hazırlanması konusunu konuştuk. 8-9 Mart 1971 günü bir çok kişi yurtlarda değil, 5'er kişilik gruplar halinde evlerde bekledik. Daha sonra öğrendik ki, o gün hareket ertelenmiş, olmuyormuş."[2]

Talat Turhan'ın yazdığı gibi, "9 Mart'a kadar, 9 Mart'çılar 12 Mart Muhtırasını verenlerle beraberdirler." Bu tarihten sonra 12 Mart'çılar, 9 Mart'çılardan ayrılır.[3]

"8 Mart harekatı ön hazırlıklarına katılan Korgeneral Erçıkan, 8-9'a bağlayan gece idareye el konulacağını Genel kurmay Başkanı ile Kuvvet Komutanlarına ve Cumhurbaşkanına bildirmiş ve böylece darbe teşebbüsünü önlemiştir."[4]

"9 Mart'ta son anda önlenebilen ilerici bir darbeyi planlamış olan Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur, Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler ve Deniz Kuvvetleri Komutanı Celal Eyicioğlu vardı.

'Solcu' birçok aydının arzuladığı Peru ya da Libya türü bir 'devrim' başarısızlığa uğrarken sosyalist ve milli demokratik devrim yanlısı gerilla hareketleri ile bağlantılı çok sayıda (özellikle hava kuvvetlerinde) alt rütbeli subay da 1971-1973 yılları arasında ordudan ayıklanıyordu."[5]

"Desteklediği Söylenemez Ancak Doğrudan Bir Karşı Çıkışta Bulunduğu da Söylenemez"

10 Mart günü, genişletilmiş komuta heyeti toplanır. Gürler, "Bir karar veremediğini ve bu kararı 24 saat ertelediğini" söyler. 11 Mart günü gecesi, Ali Elverdi Paşa, Faruk Gürler'i 28. Tümen'e davet eder. Gürler, tümene gider ve orada toplanan birlik komutanlarına, hazırlanan planlar konusunda bilgi verir. 28. Tümen'deki komutanlar Gürler'e, "Hemen bu adamları emekli edin, yoksa biz toparlayalım" dediler. Gürler, 12 Mart öğleye kadar müsaade ister.[1]

"11 Mart 1971 gününü 12 Mart'a bağlayan gece, kimi yeni gelişmelerle 'müdahalenin biçiminde önemli bir değişim' olacaktı.

Bütün toplantılarda bulunan darbeden sonraki yeni düzenlemede Genelkurmay Başkanlığına getirileceğinden söz edilen Korgeneral Atıf Erçıkan, o gece, Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'a gitti.

Bir 'müdahale', ama nasıl bir müdahale?. Tağmaç-Erçıkan arasında askerlerin deyimiyle 'ayrıntılarıyla birlikte bir durum muhakemesi' yapılmıştı. Tağmaç, Deniz Kuvvetleri Komutanı Eyicioğlu ile ilişki kurmuştu. Sonra (...) derhal Köşke çıkılmış, Cumhurbaşkanı Sunay'a durum iletilmiş, 'Ordunun radikal davranışını önlemek, öte yandan da içinde bulunulan çıkmaza bir çözüm yolu getirmek' sorunu tartışılmış, bir sonuç araştırılmıştı.

Ve sonra:

Hazırlanan 12 Mart muhtırası metni ertesi günü radyoya, Cumhurbaşkanına, Başbakanlığa, TBMM Başkanlarına 'elden postalanmıştı'."[2]

Zihni Çetiner'in dediğine göre, "Türkiye'de 1960 ile 1980 arasında bir takım sağ ve sol siyasi güçler cuntaya oynamış, ama hep sağdakiler kazanmışlardır."

Daha sonra silahlı kuvvetler içinde ve toplumun her kesiminde solun tasfiyesini yapacak güçlerin hazırladığı 12 Mart'ta verilen askeri muhtıraya karşı, TDGF'nin ilk tavrının ne olduğu konusunda TDGF Genel Başkanı Ertuğrul Kürkçü şunları söylemiştir:

"Desteklediği söylenemez. Ancak doğrudan ve açık bir karşı çı-

kışta bulunduğu da söylenemez. Bunun nedenlerinden birincisi, 12 Mart muhtırasına ilişkin bir siyasi değerlendirme yapmak için o güne kadar Dev-Genç'e teorik önderlik sağlayan arkadaşlarla toplu bir değerlendirme yapma olanağının bulunamayışıdır. Çünkü Mahir Çayan, Yusuf Küpeli gibi siyasi önderlerimizle bir araya gelemedik. Doğru bir değerlendirme yapmak için elverişli bir durumda değildik. Bu konuda karar vermek, çok sınırlı bir tecrübesi olan benim gibi insanlara kaldı."[3]

Amerikalı Çavuşa Ait Otomobil Yakılıyor

THKP-C'nin işçi ve öğrenci kitlesinin yoğun olduğu Istanbul'da örgütlenme faaliyetleri yürütmek için Mahir Çayan başkanlığında Istanbul'a gelen kadrosu, içinde oldukları mali krizi çözümleyebilmek amacıyla bir banka soymaya karar verir.

Soygunda kullanılmak üzere 13 Mart Cumartesi günü, 4. Levent'te Chevrolet marka bir otomobil çalarlar. Çalınan otomobilin Türkiye'de görev yapan ABD'li bir çavuşa ait olduğunu öğrenince, banka soygunundan sonra kaçış yolu planında bir değişiklik yaparlar.

15 Mart 1971 Pazartesi günü, Türk Ticaret Bankası Erenköy Şubesi çalışanlarını silahla tehdit ederek, banka şubesi veznesindeki paraları soyan Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir, Kamil Dede, Oktay Etiman, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz, olay yerinden otomobille hızla uzaklaşırlar.

Ulaş Bardakçı, Oktay Etiman, Kamil Dede kararlaştırdıkları yerde otomobili terkederken Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir otomobille Hazırcevap Sokağına gelerek Celal Bayar'ın evinin önünde otomobilden inerler ve daha önceden hazırladıkları bir bidon benzinle Amerikalı çavuşa ait otomobili yakarak, 9 Mart'ta ABD'ye karşı yapmak istedikleri eylemi gerçekleştirmiş olurlar.[1]

Yusuf Küpeli Istanbul'a Geliyor

"Erenköy Türk Ticaret Bankası soygunu olayından kısa bir süre sonra Yusuf Küpeli, şehir gerilla eylemleri ile örgütsel diğer faaliyetleri görüşmek amacıyla Istanbul'a gelerek İlbay Apartmanında Mahir Çayan ve eylem timine dahil kişilerle görüşmüştür."[1]

Yusuf Küpeli, Mahir ile yaptığı görüşme konusunda özetle şunları yazmıştır, "Mahir, İstanbul'daki bir görüşmemizde, birincisi, 'Hiç-

birşey yapmayın. Size de sıra gelecek. Şimdilik bekleyin' dedi. İkincisi, 'kazara yakalanırsak, şoför Mesut Erdinç olayını hiçbir şekilde söylemememizi, sağlam, gizli bir kaynaktan bu işin kapatılacağını öğrendiğini' söylemişti. Ama bu kaynağın ne olduğunu söylemedi."

Mahir ile bu görüşmeden sonra, "Ankara'da konuştukları konudaki imkanları sağlamasını görüşmek üzere Yusuf Küpeli, yanına daha önce Ali diye bahsettiği Ulaş Bardakçı'yı da alarak Yılmaz Güney'in Levent'teki evine gitmişler; Yılmaz Güney'e Ulaş Bardakçı'yı tanıtan Yusuf Küpeli, ondan Ankara'da vaad ettiği yardımları sağlamasını talep etmiştir. Yılmaz Güney de örgüte silah ve para yardımında bulunabileceğini; ancak meşguliyeti sebebiyle haber toplama işini yapamayacağını belirtmiştir.

Yusuf Küpeli Istanbul'a gelişinden önce tanıdığı Sadık Karamustafa ile de Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde buluşarak, Ankara'ya dönüşünde Istanbul'daki eylemlerde kullanılmak üzere dinamit göndereceğini, bunun Mahir Çayan tarafından gönderilecek şahsa teslim edilmesini ve bu sebeple de bir adres vermesini istemiştir."[2]

Mete Has ve Talip Aksoy'un Kaçırılmaları

Erenköy Türk Ticaret Bankası şubesi soygununda elde edilen 14.449 lira para örgütün ev kirası ve genel giderlerine yetmeyecek kadar azdır.

Örgütün içinde olduğu mali krizi aşabilmek için yeni arayışlara girerler. Bu nedenle, Robert Kolej'i soymak isterler.[1] Fakat bu eylemi tehlikeli buldukları için yapmazlar.

Bunun yanısıra, "Istanbul'da şehir gerilla eylemlerini yürüten tim mensupları, banka soygunlarının çoğalması neticesi, bankaların, veznelerinde tedbirler almaları ve fazla para bulundurmamaya başlamaları üzerine gerek örgütçe kiralanan ev kiralarının ödenmesi ve gerekse günlük ihtiyaçları ile silah ve mermi temini için fazlaca maddi imkanlara sahip olmaları gerektiğinden, bir yandan da sansasyon yaratarak Parti ve Cephe lehine ajitasyon ve propaganda yapabilmiş olmak için Istanbul'un tanınmış zenginlerini silah zoru ile kaçırarak karşılığında fidye almaya karar vermişlerdir."[2]

İlk önce o dönemin bilinen zenginlerinden Eli Burla'yı, daha sonra Ahmet Dallı'yı kaçırmak isterler, fakat başarılı olamazlar.

Başarısız ve yarım kalan bu girişimlerden sonra yeni isimler araştırırlar. "Bu maksatla Sosyete-13 dergisinde çıkan isimlerden Kadir Has'ın kaçırılması düşünülmüş, ancak bu şahsın yerini tesbitte güçlük

çekildiğinden, onun yerine yeğeni Mete Has'ın kaçırılması hususunda karara varılarak bu şahsın evi, geliş gidişleri, ailesinin durumu tesbit edilmiştir.

Karar verilen eylemin icra edileceği 4 Nisan 1971 günü Ulaş Bardakçı'nın Ankara'dan çaldığı Anadol araba ile saat 15.00 sıralarında Mete Has'ın oturduğu Bağdat Caddesi Suadiye 406 numaralı apartmanın önüne gelinmiştir.

Mete Has'ı evinde rehin alan, Mahir Çayan ve arkadaşları, bir soru üzerine, olayı ne için yaptıkları konusunda, "Mahir Çayan, alelade bir hırsız olmadıklarını, politik ve siyasi zaruretler sebebiyle orada bulunduklarını, heyecanlanmamalarını, kendilerini fena muameleye sevketmemelerini, aksi halde yanlarında ipleri ve bayıltıcı ilaçlarının bulunduğunu, söylemiştir.

Mahir Çayan, arkadaşları silahları ile diğerlerinin başlarında beklerken Mete Has'ı odasına çağırarak,

-Arabası olup olmadığını, sormuş, anahtarını istemiş ve almıştır. Adı geçen sanık burada Mete Has'a,

-Kendilerinin banka soygunları ve diğer bazı eylemleri yapan gruptan olduklarını, kendisini götürüp karşılığında 400.000 lira fidye isteyeceklerini, ifade etmiştir."

"5 Nisan 1971 günü saat 00.30-01.00 arasında Ulaş Bardakçı, Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman, Mete Has ve Talip Aksoy'u alarak dışarıya çıkarmışlar ve Mete Has'a ait otomobile koyarak gözlerini bantla kapatmışlar, Ulaş Bardakçı'nın kullandığı bu araba ile iki şahsı Erenköy Taşmektep Sokak, Tenis Apartmanındaki daireye götürmüşlerdir. Sanıklar iki şahsı kaçırmadan önce evde kalanları Kadir Has'ın bulunduğu yatak odasında toplamışlar, başlarında silahı ile Kamil Dede beklemiştir. Bilahare Kadir Has ve birlikte aynı odada yatan Berna Has dışında, diğerleri oturma odasına alınmışlardır. Mahir Çayan, Fezal Has'ın salonda oturmasına müsaade etmiş ve aralarında geçen konuşmada, para ödenmezse kocasının mutlaka öldürüleceğini, dönüşün olmadığını, varlıklarını ispat etmek durumunda olup fiyaskoya tahammüllerinin bulunmadığını, ideolojilerinin tahakkuku için silah almakta paranın gerektiğini, söylemiştir.

Gece aynı şekilde şifreli olarak telefon edilmiş ve kaçırılan iki şahsın eve kapatıldıkları, durumlarının iyi olduğu, bildirilmiştir. Bu arada Kadir Has ile yapılan konuşmada, istenilen paranın ancak şirket kanalı ile bankadan alınabileceği ve bunun için sabahleyin şirket müdürlüğüne gitmek gerektiği, anlaşılmıştır.

5 Nisan 1971 günü sabahı saat 07.30 sıralarında alışveriş ba-

hanesi ile Çayan'ın isteği üzerine Kapıcı, apartmandan uzaklaştırılmış ve apartmanın önünde bekleyen Cevahir ile Bardakçı'ya işaret verilmiştir. Hüseyin Cevahir, daireye çıktığı sırada Mahir Çayan, Kadir Has'ı alarak aşağıya indirmiş ve Ulaş Bardakçı'nın kullandığı Mete Has'a ait araba ile Üsküdar arabalı vapur iskelesine gelinmiştir. Sırada bekleyen çok araba olduğundan Bardakçı'nın otomobili bilahare getirmesi kaydı ile arabalı vapurla Çayan ve Kadir Has Kabataş'a geçerek buradan taksi ile Şişli Halaskargazi Caddesindeki yazıhaneye vasıl olmuşlardır.

Sabahleyin evden Fezal Has'ın telefon etmesi üzerine beklemekte olan şirket müdürü ve Kadir Has'ın kayınbiraderi Ali Germirli'ye Kadir Has tarafından durum anlatılmıştır. Ali Germirli muhasebeci Nihat Uysal'a, "400 bin lira lazım olduğunu ve bunun temin edilmesi"ni, bildirmiştir.

200.000 bin lira bankadan çekilerek Mahir Çayan'a yazıhanede verilmiş, ikinci parti 200 bin liranın ne şekilde teslim edileceği hususunda bilahare talimat verileceği sanık tarafından söylenilmiştir.

Bu para temin edildikten sonra, Fezal Has'a şirketten telefon edilerek,

-Paranın eve gönderileceği, bunun yanında bulunan sanıklara sorulması istenilmiş ve uygun cevap alınması üzerine muhasebeci Nihat Uysal, 200 bin lirayı Suadiye'deki daireye götürerek talimat beklemiştir.

Saat 17.00'de talimat verilmiştir. Ancak, evde beklenilen süre içerisinde ikinci parti teslim edilmesi gereken 500'lüklerden bir kısmının seri numaraları tesbit edilmiştir."[3]

Mahir, ilk 200.000 lirayı aldıktan sonra diğer 200.000 lirayı almak için Kadir Has'ın bürosundan yürüyerek Topağacı'nda kaldıkları eve gitmek ister. Fakat şirketten ayrıldıktan sonra şirkette güvenlik görevlisi olarak çalışan emekli bir polis memurunu Mahir'in peşine takarlar. Mahir, bunu farkediyor fakat atlatarak Topağacı'ndaki eve gelir.

Kadir Has, bu arada, arkadaşı Ahmet Dallı'ya telefon ederek, durumu anlatır. Ahmet Dallı da bunun üzerine, yardımcı olacağı düşüncesiyle tanıdığı olan bir kurmay albayı Kadir Has'ın yanına gönderir. Emekli kurmay albay, durumu öğrendikten sonra Emniyet Müdürüne telefon açarak olayı anlatır.

Erenköy'deki evde Mete Has ve Talip Aksoy'un başında bir tarafta bekleyenler, bir tarafta polis telsizini dinleyenler, polisin Mete Has ve Talip Aksoy'un kaçırılma olayından haberdar olduğunu öğrenirler.

Fidyenin ikinci kısmı olan 200 bin liranın ödenmesinden önce emniyet güçleri alarma geçmiş ve fidyenin Çayanlara verildiği Etiler çarşı durağına baskın yapmalarından çok kısa bir süre önce muhasebeci fidyeyi Mahir Çayan'a vermiştir. Emniyet güçlerinin çevrede yaptığı aramadan bir sonuç alınamaz; çünkü Çayan, Cevahir ve Dede, otomobile binerek oradan süratle uzaklaşmış, Topağacı'ndaki Sim Apartmanına gitmişlerdir.

Eve Polisler Gelir

Bu olaydan bir süre sonra, bütün ekibin evde olduğu bir saatte, kapı, "tak tak tak" diye çalınmaya başlar. Evdekilerin kimisi giyinik, kimisi dökünük oturmaktadır. Bir kısmı hemen ellerinde silahlarla odalardan birinde mevzilenerek hazır beklemeye başlar. Diğerleri salonda kalır. Mahir, soğukkanlı bir şekilde giderek kapıyı açar. Ekipler amirliğinden bir ekibin olduğunu gördüklerinde herkes şaşırır. Başlarındaki amir,

"- Merhaba. Kusura bakmayın rahatsız ettik" diyerek söze başlar.

"-Buyrun sorun nedir?" diye karşılık verirler. Bu arada polislerden birisi içeriye girerek etrafa bakmaya başlar. Koltuğun üzerinde bir şarjörün unutulduğunu farkeden Kamil Dede, hemen giderek koltuğa oturur ve şarjörü koltuğun eklem yerinden içeriye iterek görülmemesini sağlar. Ekipler amiri,

"-Sizin apartmanın kapıcısı, tartıştığı bir adamı bıçaklamış ve gelmiş aşağıda kalorifer dairesinde saklanmış. Fakat elinde silahı var. Karısıyla görüştük. Kocasının sizinle çok iyi ilişkileri olduğunu, sizleri sevdiğini, sizlerin gelip kocasıyla konuşursanız ikna olacağını ve teslim olabileceğini söyledi. Çevreyi tamamen sardık. Herhangi bir olaya meydan vermeden kapıcının teslim olması konusunda bize gelip yardımcı olabilir misiniz?" der. Bunun üzerine Ziya Yılmaz, kapıcıya gider ve,

"-Seni dövmeyecekler, ezmeyecekler. Polisler garanti veriyor. Teslim olmaktan başka yolun yok" diyerek adamı ikna eder ve herhangi bir olay çıkmadan kapıcının polislere teslim olmasını sağlar. Böylece büyük bir şans eseri her iki olaydan da sıyrılmayı o zaman başarırlar.

Fidye Paralarıyla Yeni Evler Kiralanır

Mete Has'tan, "Fidye olarak alınan 400.000 lira örgüt muhasebecisi Ziya Yılmaz'da toplanmıştır. Adı geçen sanıkta bulunan paranın örgüt mensuplarına lazım oldukça tevziinde miktar büyük olduğu takdirde Mahir Çayan'a danışılmıştır."[1]

"Mahir Çayan ve eylem timi mensubu arkadaşları, örgütün Mete Has ve Talip Aksoy'un kaçırılması ve fidye alınması sebebiyle maddi olanaklarının temin edilmesi neticesi eylemlerinde daha az şüpheyi çekmek, farklı mühitlerde gizlenmek maksadına matuf olarak İstanbul'da yeni evler bulmayı düşünmüşler; bu sebeple de örgütle devamlı ilişkileri bulunan Hv. Yzb. İlyas Aydın ve Hv. Tğm. Saffet Alp adına evler kiralama yoluna gitmişlerdir. Bu sebeple Nisan 1971 ayı ortalarında Tğm. Saffet Alp, Nişantaşı Baytar Ahmet Sokak Hamarat Apartmanı 8. dairesini kiralamak için ev sahibi ile temasa geçmiş, 1.500 lira aylık kira karşılığı olarak Hv. Tğm. Cengiz Aker adı ile kiralanma sağlanmıştır. Burayı döşemede gerekli somya, karyola ve diğer ev eşyaları Saffet Alp, Nazan Alp, Mehmet Balaban ve İlyas Aydın tarafından alınarak mezkur daireye götürülmüş ve yerleştirilmiştir."

"Aradan bir hafta kadar zaman geçtikten sonra Cengiz Aker takma adlı Hv. Tğm. Saffet Alp, ev sahibine müracaatla kursu çıktığından evden ayrılmak zorunda kaldığını beyan edip yakın arkadaşı olduğuna inandırdığı Nevzat Işık takma adı ile Hüseyin Cevahir'e İnşaat Mühendisi sıfatı ile bu dairenin devrini sağlamıştır.

Keza Hv. Tğm. Saffet Alp, her ne kadar hanımı ile birlikte oturmakta ise de yine aynı maksada bağlı olarak Fatih Molla Şerif Mahallesi Mollagürani Sokak Seyhan Apartmanı 3. dairesini de 1 Mayıs 1971 tarihinden geçerli olmak üzere aylığı 800 liradan Hv. Yzb. İlyas Aydın'ın kefaleti tahtında kiralamıştır."

"Örgüt için ev kiralamak burada sonuçlanmamış, bu sefer de müşterek karar verme neticesi Hv. Yzb. İlyas Aydın tarafından Hv. Ütğm. Mehmet Balaban kefaletiyle Şişli Duatepe Mahallesi Şehadet Sokağı Çamlıca Apartmanı 8. dairesi möbleli olarak Nisan 1971 ayı sonlarında tutulmuştur.

"Saffet Alp'lerin taşınmasından sonra bu eve Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Hüseyin Cevahir gelip giderek, Saffet Alp ile örgütsel meseleler üzerine müzakerelerde bulunmuşlardır. Saffet Alp'in bu taşınmadan önce Çapa'da oturduğu eve örgüt üyesi P. Ütğm. Ömer Laçiner, P. Tğm. Olcaytu Özsever ve Mu. Ütğm. Yücel Top ile birlikte birkaç defa gelerek örgütün politik-ideolojik-örgütsel çizgisi üzerinde konuşmuşlardır."[2]

"THKP'nin Hiç Bir Zaman Bir Tüzüğü Olmamıştır"

Elrom olayına kadar, THKP-C adına yapılan eylemlerin hiçbirisi örgüt adına savunulmamıştır. O döneme kadar yapılan eylemlerin

büyük çoğunluğu kamuoyu tarafından THKO ile Deniz Gezmiş ve ekibine maledilmiştir.[1]

İlk dönem, daha çok, eylem içinde ortak bir zeminde paylaşılan birliktelikle yola çıkan THKP-C kadroları, bazı eylemleriyle elde ettikleri başarılar ve edindikleri deneyimler sonunda, paylaştıkları birlikteliğin işleyiş ilkelerini netleştirmek gereksinimi duyar.

Bunun yanında, hareket giderek güç kazanıp yerleştikçe, eylemliğin dışından bazı kişiler, insiyatif grubunun çevresine gelmeye başlar. Bu nedenle bazı sınırlar ve kavramların netleşmesi ihtiyacı ortaya çıkar. Ayrıca, hareketin isminin artık sansasyonel bir eylemle, kamuoyuna duyurulması zamanı geldiği görüşü kadrolarda bir düşünce olarak olgunlaşmaya başlamıştır.

Sonuçta, Mahir, bu konuları konuşmak, görüşmek için Merkez Komite'nin diğer üyeleri olan Münir Ramazan Aktolga ve Yusuf Küpeli'yi Istanbul'a çağırır. Yusuf Küpeli, o sıra "sarılık" hastası olduğu ve tedavi gördüğü için gidemez. Bu sırada İzmir'de olan Ertuğrul Kürkçü, "12 Mart sonrası nasıl bir tutum içinde olunacağı konusunda açık bir fikre ya da fikir birliğine ulaşmış olmadıkları için bu konularda Mahir Çayan ile görüşmek üzere" 14 Nisan 1971 Çarşamba günü Istanbul'a gider.[2]

Mahir Çayan'ın nerede kaldığını bilmediği için Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne giderek Necmi Demir'i bulur ve,

"-Mahir Çayan ile görüşüp görüşmediğini" sorar.

Necmi Demir, Ertuğrul Kürkçü'yü Topağacı Sim Apartmanında kalan Mahir Çayan'ın yanına götürür. Evde Hüseyin Cevahir, Ulaş Bardakçı ve Mahir Çayan vardır. Ertuğrul Kürkçü, bir haftadan beri İzmir'de değişik fakültelerde toplantılara, konferanslara katıldığı için yorgundur. Bu nedenle ilk gün pek fazla birşey konuşamazlar.

Mahir Çayan, Kesintisiz Devrim II'nin yazılması ile uğraşıyordur o sıra. Yazdığı metinleri gözden geçirmesi için Ertuğrul Kürkçü'ye verir. Hüseyin Cevahir'le yaptığı sohbette Cevahir, Mete Has'ı nasıl kaçırdıklarını anlatır.

Münir Ramazan Aktolga, ertesi gün olan 15 Nisan 1971 Perşembe günü Istanbul'a gelir. Üçü birlikte oturur konuşurlar. Mahir, Ertuğrul ile Münir'e,

"-Artık bizim de bir çıkış yapmamız lazım. Tüzük, program hazırlayıp bunları daha sonra bizim gruptan arkadaş çevresiyle, Genel Komite olarak bir araya gelerek oturup, görüşüp Parti-Cephe haline gelme bakımından karar altına alalım. Ondan sonra da bir çıkışla bunu açıklayalım" şeklinde görüşlerini açıklar. Bundan sonrasını Münir Ramazan Aktolga şöyle anlatmıştır:

"Elrom'un kaçırılması olayında bir çok şey söylendi. İsrail Elçisi, CIA ajanı şudur budur vb. diye. Biz bunların hiç birisini bilmiyorduk. O zaman konuşulan şuydu; onların kafasında Portekiz ya da Ispanyol elçilerini kaçırma gibi olaylar vardı. Tabii o zaman tutup da bunların tartışılacağı bir ortam yoktu. Istanbul'a gittiğimde şunu gördüm ki, Mahir'in görüşlerinde büyük bir farklılaşma olmuştu. Yani Ankara'da iken bizim konuştuğumuz, düşündüğümüz şeyler gitmiş onun yerine artık Deniz'lerinki gibi şehir gerillası, işte büyük bir ismi kaçırma, silahlı propaganda gibi, bu tür şeyler almıştı. Orada buna karşı çıkıp, tartışma olanağı ve ortamı da yoktu zaten. Ne Ertuğrul ne ben, hiç bir şeye karşıt görüş bildirmedik.

THKP-C adını ilk defa Mahir'in ağzından burada duydum. Bunlar, Mahir tarafından getirilen bir öneri durumundaydı. Fakat orada olan şuydu; beraber oturduk, tüzük taslaklarını hazırladık. Bizim ve Mahir'in hazırladığı bu taslaklar, Ankara'daki arkadaşlarla tartışılacaktı. Daha sonra ise Ankara ve Istanbul'daki arkadaşların biraraya geldiği bir toplantıda, bir Genel Komite toplantısında oturulup, görüşülecekti, kararlaştırılıp, şekillendirilecekti. En sonunda da bir çıkış yapılacaktı. Bu çıkış için de İspanyol ve Portekiz elçilerinin adı konuşuluyordu. Mahir'in kafasında bunlar vardı. Yani o zaman İsrail Elçisi Elrom'un adı bile yoktu.

Bir şeyin kurulmasına insanlar, genel kurul karar verir. Bu yapılamadan Elrom olayı girdi araya. Girdikten sonra bir daha hiç biraraya gelemedik. Öyle bitti."

Bu görüşmeler sırasında neler konuşulduğunu Ertuğrul Kürkçü şöyle anlatmıştır: "Görüşmemiz sırasında 12 Mart'tan sonra ne yapmamız gerektiğini konuştuk. Dev-Genç kapatılır mı kapatılmaz mı mevzuunu görüştük. THKO gibi bir örgüt olarak faaliyete devam edip edemiyeceğimizi tartıştık. Bu sırada da Küba devrimi ve Kesintisiz Devrim hakkındaki yazı ve çalışmalar gözden geçirildi. Bir tüzük çalışmasından bahsedildi."[3] "O gün Mahir Çayan,

-İleride bizim THKO'na benzer bir şekilde ortaya çıkabileceğimizi, bu konuda ne düşündüğümüzü, sordu.

THKO hakkındaki düşüncemiz açıktı. Ona benzer olmak gibi bir endişemiz de yoktu o sıralar. Kaldı ki Mahir Çayan,

-Benim Dev-Genç Genel Başkanlığı sıfatımı kullanarak THKO'nun eylemlerini eleştirmemi de, istiyordu. Mahir, o gün daha çok,

- Küba devrimi üzerinde, Duglos Brova ve Carlos Marigella hakkında daha iyi düşünmemiz gerektiği, Latin Amerika gerillacılarının çizgilerinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini, anlatmaya çalıştı.

Cephe sözünden de ilk defa o gün söz edildi. Ancak Cephe'nin ne olduğu hakkında herhangi açık bir fikre sahip değildik. Bütün bunlara ne ben, ne de Münir Ramazan Aktolga karşı çıkmadı. Zira son derece genel sözlerdi.

Mahir Çayan, İleri Dergisinde yayınlanmış bulunan Honduras Devriminin Yolu* adlı yazıdan esinlenerek bir yazı yazmaya başlamıştı. Bu daha sonra THKP bildirisi olarak yayınlandı. Münir Ramazan Aktolga ile,

-Ciddi bir teşkilatlanma haline gelindiğinde bir tüzük gerekeceği düşüncesiyle kendisinden bir takım taslaklar yapması, istendi. Bunlar ortaya çıktıktan sonra

-Tek başımıza hiç bir konuda karar veremeyeceğimizi, ilerde bir zaman Kurtuluş Gazetesinin dağıtımında da gazetenin çeşitli yerlerde sözcülüğünü yapanlar arasında sorumlu arkadaşların onunun bir araya gelmesiyle bir karar verilebileceğini konuştuk.

Ancak açıkca söylemeliyim ki, burada herhangi bir konu karara bağlanmadığı gibi herhangi bir eylem planı da yapılmadı. Ben iddiananamede adı geçen metindeki bildirilerin, tüzük olarak serdedilen metni ilk defa bana Savcılıkta gösterilen deliller arasında gördüm ve okudum. Cephe bildirisi olarak yayınlanan metin ile benim orada yazıp bıraktığım metin arasında pek çok fark vardır. Ben orada sözü geçen devrimci terör harekatı denilen bir herakat da bilmiyorum. Amerikan botunun batırılması konusunda da herhangi bir fikrim yoktur. Ben bu metinleri yazmış olsam da olmasam da bu metinlerin sorumluluklarını kabul ederim. Ancak daha önceki gerekçelerle politik muhtevalarını savunmam.

Ben kendi yaşantımdan ve kendi davranışlarımdan da açıkca biliyorum ki THK Partisinin hiç bir zaman bir tüzüğü olmamıştır. Eğer gerçekten böyle bir tüzük ve tüzük hakimiyetine sahip bir parti teşkilatı olsaydı, buradaki sanıkların tümü Merkez Komitesi üyesi olarak kabul edilenler ve iddia edilenler dahil öncelikle bu tüzüğe uygun olarak THKP örgütünün üyesi olmamaları, eğer olmuşlarsa tümünün de bu tüzüğe göre THKP'den ihraç edilmiş olmaları gerekir. Kısacası THKP'nin bir tüzüğü yoktur. Onun tüzüğü tüzüksüzlükten başka bir şey değildir. Buradaki konuşmamız sırasında Mahir Çayan,

-Bir takım elçilikleri takip ettirdiğinden ve buna benzer şeylerden bahsetti. İleride bunlardan birini de kaçırarak propaganda yapılabileceğinden, söz etti.

---

* Honduras Devriminin Yolu, İleri, Haziran 1970, Sayı: 3

Ancak müşahhas olarak Elrom üzerinde konuşmadık. Şunu ya da bunu kaçır diyerek yapılacak herhangi bir eylemde muvafakat etmedik. Bütün bunlar o zamanki konuşmamızdaki şimdi hatırlayamadığım daha pek çok konu sözünü ettiğim gibi daha sonra yapılacak olan bir toplantıda karara bağlanacaktı. Herkes kendi sorumluluğunu bilerek yetkisinin ne olduğunu bilerek ona göre davranacaktı."[4]

"Mekanizma İçersinde Tartışabilmek Mümkün Olmadı"

Sim Apartmanında, o gün, "Mahir Çayan, Münir'e,

-Oktay'ın bu işlere katılmakta gönülsüz olduğunu (...) adeta Oktay'ın korktu demesinler diye Istanbul'da kaldığı ve eylemlere katıldığı şeklinde bir intibaı olduğunu, Oktay'ın moralinin de bozuk olduğunu, zaman zaman Istanbul'dan ayrılmak, Ankara'ya dönmek için bahaneler bulduğunu (...) Istanbul'a kadar gelip de Oktay'ın yanına uğramadan dönerse iyi olmayacağını (...) Oktay'a bir nevi moral vermek için İlbay Apartmanına gidip kendisi ile konuşmasını, söyler.

Münir Ramazan Aktolga, o akşam, Hüseyin Cevahir ile birlikte İlbay Apartmanına gider. Burada bir gece kalır. Ancak Oktay'la Istanbul'daki hareketler ve diğer konularda doğru dürüst konuşamazlar.

Bunun nedenini Aktolga şöyle açıklamıştır, "O sıradaki hava içersinde ve o mekanizma içersinde daha uzun boylu konuşmak, kafamızdan geçenleri açıkca söyleyerek tartışabilmek mümkün olmadı."[1]

Kürkçü bu konuda ayrıca şunu söylemiştir: "Mahir Çayan, THKP'nin gelişmesi süresince yavaş yavaş kitle hareketlerini küçümsemeye, hiçe saymaya başlamıştı. Hatta bana zaman zaman Dev-Genç'le ilişkisini kastedip,

'-Bırak artık Dev-Genç'i de Istanbul'a gel illegalitenin içine gir' diyor idi."[2]

Yapılan bu konuşmalardan sonra Münir Ramazan Aktolga ve Ertuğrul Kürkçü, Istanbul'dan Ankara'ya gider.

"Toplantıda, Politik Çizgimizin Yanlış Olduğunu Anlatmaya Çalıştık"

Kürkçü ile Aktolga, Istanbul'da Mahir ile yaptıkları görüşme ve konuşmayı Yusuf Küpeli'ye anlatır. Kurtuluş grubu içinde ilk çıkış

noktasından ayrı yeni bir durumun olduğunu hisseden Küpeli ve Aktolga, Ankara'da olan kadrolarla bir toplantı yapmaya karar verir.

Yusuf Küpeli, bu toplantıyı şöyle anlatmıştır: "Sıkıyönetimin ilan edildiği 26 Nisan 1971 Pazartesi günü akşamı, Ankara'da biraraya geldik. Devlet Tiyatroları'nda çalışan Sema isimli sarışın bir bayanın evinde toplanmıştık. Bu kadını ne ben ne de diğerleri tanıyorlardı. Bizi buraya Ertuğrul Kürkçü, 'sağlam bir yer' diye götürdü.

Toplantıyı ben ve Münir, istemiştik. Münir ile birlikte, böyle bir toplantı yapılmasını ve en yakınımızdaki arkadaşlara, politik çizgi konusundaki görüşlerimizi anlatmayı kararlaştırmıştık.

Toplantıya katılanlar sırasıyla, ben, Ertuğrul Kürkçü, Orhan Savaşçı, İlyas Aydın, İrfan Uçar ve şu anda anımsıyamadığım bir iki kişi daha vardı.

İlyas Aydın, tesadüfen Ankara'da olduğu için toplantıya katılmıştı. Onu toplantıya Orhan Savaşçı getirmişti. Biz özel olarak çağırmamıştık, ama itiraz da etmemiştik. Bu onu, ilk ve son görüşüm oldu. Sevimli ve zekiydi. Öyle fanatik bir tip değil, yumuşak, rahatça toplumsal ilişkiler kurabilecek zeki bir adamdı. Bu işe gönüllü değil, arkadaşlık baskısıyla, Orhan Savaşçı'yı kıramadığı için bulaşmıştı anlaşılan.

Korkusu, dürüstçe konuşmalarımızdan anlaşılıyordu. Daha biz, birşey söylemeden, o, 'Aman çocuklar, dikkatli olun. Bildiğiniz gibi değil. Bunlar çok güçlüdürler. Bu iş kolay değil. Aşırılıklara gitmeyin' gibi sözler etmişti.

Bu toplantıda, politik çizgimizin yanlış olduğunu, işe bu hesapla başlanmadığımızı ama, gelişenin yanlış olduğunu, Marks, Engels ve Lenin'in söylediklerine aykırı olduğunu, kitlelerden kopuk bireysel teröre sürüklendiğimizi, Lenin'in 'Ne Yapmalı'daki anlatımı ile 'Narodnik Anarşizmine' sürüklendiğimizi anlatmaya çalıştık. Silahlı eylemler hemen durdurulmalı, özellikle hiç kimse kaçırılmamalı, hızla işçiler arasında örgütlenmeye başlamalıydık. Para konusunda sıkışırsak yine banka soyabilirdik ama sadece örgütlenmeye, işçi sınıfı arasında örgütlenmeye hizmet amacıyla soyabilirdik. Çok gizli olmalıydı; böyle şeyleri propaganda amacıyla kullanmak çok yanlıştı. En başta da -soygun işleri konusunda- böyle düşünmüştük ama, iş çığırından çıkmış, Deniz Gezmiş ve arkadaşları ile yarışa, reklam amacına dönüşmüştü.

Bu, 'Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi' de neyin nesiydi? Yanlış, saçma sapan, anlaşılmaz birşeydi.

Burada konuştuklarımız, ileride 115 daktilo sayfası içinde for-

müle edeceğimiz görüşlerin, analizlerin ilk biçimlenmeleri idi. Bu konuşmayı yaparken, kendimizi Mahir ve diğerlerinden (diğerleri diye birşey yok, sadece Mahir var) ayırmamaya çok büyük bir özen gösterdik. Özellikle de dikkat ettik. Bunu, bir bölünmeyi, yeni bir yarışı, felaketleri engellemek, herkesi toptan kurtarabilmek için büyük bir sorumlulukla yapıyorduk.

Herşeyi büyük bir dikkatle gözlüyor, işlerin ters gittiğini hissediyor, görüyordum. Daha, Elrom kaçırılmadan önce, arkadaşların önemli kısmı ile Ankara'da konuşmuş, bu işlerin yanlış olduğunu belirtmiş, İrfan Uçar'ı Istanbul'a haberci olarak yollamış, hiç kimsenin kaçırılmamasını istemiştik. Birisinin kaçırılacağını biliyorduk ama, kimin kaçırılacağını bilmiyorduk. Amerikan, İran veya İsrail konsoloslarından biri olabilirdi bu.

O gün, sıkıyönetimin ilan edileceğini bilmiyorduk. Toplanırken radyoda Sıkıyönetim anonsunu duyduk. Toplantıya katılanlar bizim görüşlerimizi kabul ettiler. Ya da kabul etmiş gözüktüler."[1]

"Endişemi Mahir'e ve Yusuf'a Belirtmedim"

Toplantıya katılan Ertuğrul Kürkçü, bu yapının nasıl biçimlendiğini özetle şöyle anlatmıştır:

"Esasen eylemler konusunda daha önceden bir karar alınmıyor, hadiselerin akışı içersinde hareket ediliyordu. Bu şekilde gerillacı olup çıktık."[1]

"Mahir'in yazdığı yazılar elbette Türkiye'de bütün sosyalistler üzerinde olduğu gibi Dev-Genç üyeleri üzerinde de etkili olmuştur. Benim şahsım üzerinde etkisine gelince dünyada en çok sevdiğim kişilerden birisi Çayan'dı ve Kızıldere olaylarına da ona olan sevgim sebebiyle giriştim. Şunu belirtmeyi uygun bulurum ki, benim ona karşı olan bu duygusal tarafım onun teorik olan bir çok görüş ve düşüncelerini pratiğe, tatbikata geçmesine yardımcı olmuş ve bir çok kimseyi de çeşitli problemlerin içersine iteklemiştir."

"Mahir'le birlikte bulunduğumuz zamanlar içinde ise o mutlak nüfuz sahibi idi ve her söylediği kanun hükmü mahiyetinde idi. O zaman da ben zaten hareketimizin sola doğru saptığı yolunda bir endişe içinde idim, ama bu endişemi ben Mahir'e ve Yusuf'a belirtmedim. Zira bir kere onlar Istanbul'da ben Ankara'da bulunuyordum. Diğer taraftan da bir de THKP'deki örgütsel disiplinin etkisi vardı."[2]

V. BÖLÜM DİPNOTLARI

Çelik Çekirdek

1-Mauricio Rosencof, Tupamarolar, Pencere Yayınları, Istanbul, Aralık 1990, sayfa: 11.

2-Konu için bak: a)Necmi Zeka, Alternatif Hareket, Metis Yayınları, Istanbul, Nisan 1985 b)V. Bolşakov, Orta Katmanların Başkaldırısı, Konuk Yayınları, Istanbul, Şubat 1979.

3-Yeni Ortam, 27. 6. 1973.

4-THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 329, 330.

5-THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 237, 238.

Kurtuluş Gazetesi Grubu

1-THKP-C Davası/İddianame, V yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 8, 86.

Ertuğrul Kürkçü de bu konuda, şunları anlatmıştır: "Aslında hiç bir şey yokken ortaya çıkartılmış bir THKP ve Mahir Çayan tarafından savcılıkta ve mahkemede verilmiş ifadeler vardı. Ben bu ifadeyi tekrarlayarak bir ifade verdim. Bu ifadede Genel Komite üyeleri olarak ölen arkadaşlarımızı yani daha önce Mahir Çayan tarafından açıklanan Ulaş Bardakçı, Hüseyin Cevahir, Sinan Kazım Özüdoğru, Hüdai Arıkan, ben, Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Mahir Çayan ve Mahir Çayan'ın yaptığı açıklamadaki Hüseyin Yavuz ve Bingöl Erdumlu konusunda gerçekten hiç bir fikrim olmadığı için olsa olsa Oktay Etiman olur diyerek Oktay Etiman'ı da kattım. Sanıyorum bir kaç kişi açıkta kaldı. On kişiye tamamlayamadım.

Bundan sonra bana, buna nasıl karar verdiğimizi sordular. Bizim Kavaklıdere'de gidip geldiğimiz bir ev vardı. Zaman zaman burda oturur konuşurduk. Bu evde yapılan konuşmalardan birini kastederek o konuşmada karar verdik şeklinde açıkladım. Ancak Yusuf Küpeli kendisine aynı soru yöneltildiğinde o da başka isimler hatırlayarak başka arkadaşların da isimlerini açıkladı. Bütün bunlar birbirine karışınca bu sefer yeni açıklanan isimlerle beraber on bir kişilik bir yeni liste yaptım... Genel Komite olunca ve bir de Merkez Komitesi söz konusu olunca bunlara çeşitli görevler dağıtılması gerekiyordu. Bunları da o anda nasıl uygun geliyorsa o şekilde yaptım."

"Bunun dışında daha önce Mahkemenizde ve bunun zorunlu bir sonucu olarak bizim ifadelerimizde açıklandığı şekliyle bir karar organı Genel Komite ve bir icra organı pratikte hiç bir zaman olmamıştır. Ancak olması belli zamanlarda, belli arkadaşlarca düşünülmüş olabilir. "THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 4. 6. 1973.

Ulaş Bardakçı da, THKP Genel Komitesinin kimlerden oluştuğu konusunda, şunları söylemiştir: "Ben, Münir Aktolga, Yusuf Küpeli, Mahir Çayan, Sinan

Kazım Özüdoğru, Ertuğrul Kürkçü, Hüseyin Yavuz, Hüdai Arıkan, Bingöl Erdumlu ve Hüseyin Cevahir olmak üzere 10 kişiden müteşekkildir." Birinci THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 24. 8. 1971.
2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.
3-Ankara Dev-Genç Davası Duruşma Tutanakları, 20. 11. 1972.
Not: Hv. Teğmen Mehmet Alkaya, askeri savcılık ifadesinde bu konuda şunları söylemiştir: "Ankara'ya devamlı gidip geliyordum. Gerek örgüt içindeki subay arkadaşlarla, gerekse Mahir Çayan ve diğer arkadaşlarla görüşmeler yapıyordum. Bu görüşmelerimizde (Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup) isimli Mahir Çayan, Ertuğrul Kürkçü, M. Ramazan Aktolga ve Yusuf Küpeli tarafından ortaklaşa kaleme alınan bir yazı çıkarıldı. Bu şahıslar böylelikle Kurtuluşçular kanadını teşkil ettiler. Bizd e bu fikirlere ve kitapta belirtilen görüşlere sempati beslemeğe başladık. Bir gidişimde de Yzb. Orhan Savaşçı, bana, Mahir Çayan ve arkadaşlarının oluşturmuş bulundukları Kurtuluş Grubu ile bizim askeri örgütün birleşmiş olduğunu bana söyledi."

"Marighella'nın Kitabı Yeni Çıkmıştı"

1-Carlos Marighella, Şehir Gerillası, Ant Yayınları, Istanbul, Ekim 1970.
2-Rasih Nuri İleri, Mihri Belli Olayı III, Anadolu Yayınları, Istanbul, Kasım 1976, sayfa: 974, 975.

Devrimcilere Karşı Gizli ve Hain Tertipler mi Tezgahlanıyor?

1- Cüneyt Arcayürek, Demirel Dönemi 12 Mart Darbesi, Bilgi Yayınevi, Ankara, ikinci baskı, Ağustos 1985, sayfa: 357.
2-Orhan Apaydın, Kim Öldürüyor/Niçin Öldürüyor?, Çağdaş Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mart 1979, sayfa: 126.
3-THKO Davası, Akyüz Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Ağustos 1991.
4-Yeni Gün/Cumhuriyet, 30. 12. 1970.
5-Yeni Gün, 30. 12. 1970.
6-Aydınlık, 19. 4. 1970.

Zaman Gerçekten Çok Kısadır

1-Ankara Dev-Genç Davası Duruşma Tutanakları, 23. 11. 1972.
2-THKP-C Doğuşu ve İlk Eylemleri, Kaynak Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Temmuz 1987, sayfa: 16, 17, 18.

"Kurtuluş'un Pasif Bir Çizgi İzlediğini Öne Sürmeye Başladılar"

1-THKO Davası, Akyüz Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Ağustos 1991, sayfa: 54, 55.
2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.

Yurtlar Savaşı

1-Cumhuriyet, 25. 1. 1971.
2-Ankara Dev-Genç Davası Duruşma Tutanakları, 22. 11. 1972.
3-Cumhuriyet, 25. 1. 1971.

4-Milliyet, 26. 1. 1971.
5-Yeni Gazete, 28. 1. 1971.
6-Milliyet, 20. 2. 1971.
7-Orhan Apaydın, Kim Öldürüyor/Niçin Öldürüyor?, Çağdaş Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mart 1979, sayfa: 127.

Daha Üst Seviyede Bir Örgüt Ancak Bu Mücadelenin İçinden Çıkabilir

1-Devrim, 2. 2. 1971, sayı: 68.
2-Kurtuluş, Ocak 1971, Özel Sayı.

Kelimenin Geniş Anlamı İle Proleter Devrimci Bir Örgüt Doğdu

1-a)Kurtuluş, 15. 3. 1971, sayı: 1,
b)Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 211'den 214'e kadar.

Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi

1-a)Kurtuluş, 15. 3. 1971, sayı: 1,
b) Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 215'den 230'a kadar.

Bir Taraftan THKO'nun Eylemlerini Kınarken, Bir Taraftan da Ona Benzer Eylemler Yapıyorduk

1-Milliyet, 19. 2. 1971.
2-Siyah Beyaz, 16.3.1996.
3--THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.
4-THKP-C Davası duruşma Tutanakları, 24. 8. 1971.

Yapılamayan Banka Soygunu

1-THKP-C Davası/İddianame, V yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 120, 121.
2-Milliyet, 18. 2. 1971.
3-Yeni Istanbul, "Adıgüzel İçin Kampanya Açtık", 29. 3. 1971.
4-Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa:211'den 230'a kadar.
5-THKP-C Esas Hakkında Mütalaa, Askeri Savcı Naci Gür. As. Sav. Sayı: 1971/745, As. Sav. Esas: 1971/171, 1 Kasım 1971, sayfa: 15.

Dikmen'de Yapılan Toplantı

1-a)Aydınlık, 11. 3. 1995, sayı: 403, sayfa: 8'den 11'e kadar.
b)Yeni Gündem, 8-14. 3. 1987, yıl: 3, sayı: 53, sayfa: 14, 15, 16.
c-Yüzbaşı Orhan Savaşçı, bu toplantı hakkında şunları anlatmıştır: "Sanıyorum 1971'in Ocak ya da Şubat ayında değişik sosyalist grup temsilcilerinin ve kişilerin katıldıkları Dikmen toplantısı yapıldı. Konu, ufukta görünen askeri darbenin desteklenip desteklenmeyeceğiydi. Biz bu toplantıya iki Dev-Genç üyesi ve iki havacı arkadaşımızı, bizleri temsilen gönderdik. Bu ar-

kadaşlarımız, darbenin desteklenmesi gerektiği önerisini reddederek toplantıdan ayrıldılar. Sanıyorum 9 Mart'tan üç dört gün önceydi; İbrahim Keskin'le ilişkiyi sürdüren arkadaşımız Keskin'in görüşme isteğini bizlere iletti. Bu görüşmemizde İbrahim Keskin, darbenin 'İlerici' olacağını, 'düğmeye Muhsin Batur'un basacağı'nı ve darbeyi bizlerin de desteklemesinin doğru olduğunu söyledi. Biz aramızda konuşup bir karar aldıktan sonra kararımızı kendisine ileteceğimizi söyledik. Bu arada şunu da belirtmek isterim, bu teklifin dışında bize İbrahim Keskin'den hiçbir teklif gelmemiştir. Bir durum değerlendirmesi yaptık. İbrahim Keskin'in önerisi, Dikmen toplantısında savunduğumuz görüşte bir değişikliğe yolaçmadı." Yeni Gündem, 8-14. 3. 1987, sayı: 53.

Konu için ayrıca not: Emekli Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur, kendisiyle röportaj yapan bir gazeteciye, bu konuda, şu bilgiyi vermiştir, "Esasen, Tağmaç, Genelkurmay Başkanı olarak 9 Mart'a ilişkin bütün gelişmelerden haberdardı. Biz de aynı şekilde haberdardık. Çünkü, MİT(Milli İstihbarat Teşkilatı) her kademeye yeteri kadar bilgi vermekteydi. Ayrıca, 9 Mart'çıların gizli toplantılarına katılan Atıf Erçıkan Paşa, toplantılardan sonra Memduh Tağmaç Paşa'ya bilgi veriyordu." 12 Mart, 3. 3. 1976, Politika.

Ayrıca bak: "Muhsin Batur: Darbeler Çözüm Değildir." Aksiyon- 13/ 19.1.1996, sayı:58.

12 Mart 1971 muhtırasının verildiği zamana yaklaşırken, bu tip toplantılar çok sık yapılmıştır. Sarp Kuray, Mahir Çayan, Yusuf Küpeli'nin katıldığı bir toplantı konusunda THKP-C iddianamesinde şu bilgiler bulunmaktadır:

"Ali Cevat Taşıran ve Kamil Yüksel, Hv. Yzb. Orhan Savaşçı ve arkadaşlarının evine bir kaç kere gitmişler, bir sefer gidişlerinde ise evde bunlardan başka Hv. Ütğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu, Sarp Kuray, Mahir Çayan ve Yusuf Küpeli'nin bulunduklarını görmüşler, o gün özellikle Orhan Savaşçı ve Sarp Kuray arasında Yakacık'ta yapılan iki yüz elli kişilik toplantı eleştirilmiş, diğerleri de bu eleştirmeye katılmıştır." THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 304.

Ne Yapılacaksa Biz Yapacağız

1-Mehmet Emin Değer, CIA/Kontrgerilla ve Türkiye, Ankara, Mart 1979, sayfa: 172, 173.

2-Celil Gürkan, 12 Mart'a Beş Kala, Tekin Yayınevi, Istanbul, Ocak 1986, sayfa: 511, 512.

3-Talat Turhan, Kontrgerilla Cumhuriyeti, Tümzamanlar Yayıncılık, Istanbul, Mart 1993, sayfa: 86'dan 89'a kadar.

9 Martçıların hazırladığı hükümet kabinesi ile ilgili çok değişik listeler yayınlanmıştır. Bunlardan bir diğeri de şöyledir:

1-Başbakan Yardımcısı:(isim belirtilmemiş), 2-Adalet Bakanlığı: Prof. Bahri Savcı, Miraç Aktuğ (Bayındır Bakanlığı eski Baş Müsteşarı), 3-Bayındırlık

Bakanlığı: Yük. Müh. Sedat Özkol, Şükrü Kaya (Bayındırlık Bakanlığı Müşaviri), 4-Çalışma Bakanlığı: Necdet Şaluuz (Tekel eski Genel Müdür Muavini), Erciş Kurtuluş (Gelirler Gn. Md. Yr.), 5-Dışişleri Bakanlığı: Emekli Tümamiral Sezai Orkunt, Büyükelçi Osman Olcay (Brüksel'de), 6-Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı: İhsan Topaloğlu (Eski TPAO Genel Müdürü), Mehmet Erdemir (Etibank Müşaviri), 7-Gümrük ve Tekel Bakanlığı: Sabahattin Teoman (Ortak Pazar temsilcisi), Cemal Silahoğlu (Eski Tekel Genel Müdürü), 8-İçişleri Bakanı: Enver Koray (Eski Ankara Valisi), 9-İmar ve İskan Bakanlığı: Selahattin Babüroğlu (Yüksek Mürakabe Kurulu Üyesi), Halit Karababa (İmar İskan Gecekondu Denetleme Başkanı), İlhan Tekeli (ODTÜ'de uzman), 10-Köyişleri Bakanlığı: O. Nuri Koçtürk (Beslenme uzmanı), Cevat Geray (Doçent), 11-Maliye Bakanlığı: Ziya Kayra (Eski Merkez Bankası Müdürü), Erhan Işıl (Eski Hazine Genel Müdürü), 12-Milli Eğitim Bakanlığı: Prof. Fehmi Yavuz, 13-Milli Savunma Bakanlığı: Fatih Özfakih (Hukukçu), 14-Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı: Prof. Nusret Fişek (Hacettepe), 15-Sanayi Bakanlığı: Tahsin Yalabuk (Eski Etibank Genel Müdürü), 16-Tarım Bakanlığı: Oğuz Atalay (Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürü), 17-Orman Bakanlığı: Celal Göldün-Yüksek Orman Mühendisi (Danıştay'da),18- Ticaret Bakanlığı: Adnan Başer Kafaoğlu (Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürü), Sebahattin Özmen (Devlet Personel Dairesi), 19-Turizm ve Tanıtma Bakanlığı: Nejat Erder-İktisatçı (ODTÜ), 20-Ulaştırma Bakanlığı: Hilmi Özgen (Yüksek Murakabe Üyesi), Nedret Utkan (Eski Denizcilik Bankası Genel Müdürü), 21-Gençlik ve Spor Bakanlığı: Halit Çelenk (Avukat), İrfan Solmazer. 22-Devlet Bakanlığı: Memduh Aytür (Eski Devlet Planlama Müşteşarı), Numan Esin, 23-Devlet Bakanlığı: Atilla Sönmez (Eski Plancı), Orhan Kabibay, 24-Devlet Bakanlığı: Mucip Ataklı, Şaban Demir (İkt. Müş.), 25- Plan Kordinasyon Bakanlığı: O. Nuri Torun (İktisatçı), Atilla Karaosmanoğlu (İktisatçı), 26-Basın-Yayın: Sabahattin Selek (Basın İlan kurumu Genel Müdürü), Altan Öymen (Gazeteci), Mazhar Özkol (Büyükelçi, İktisat Dr.). Günaydın-12. 3. 1971.

Asker Sivil ve Aydınların Milli Cephesi

1-Türkiye Solu Gazetesi, 6 Mart 1971, sayı: 1.

Not: Bu konudaki gelişmeler ve kimlerin kimlerle ilişkisi olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Gelişmeler herkesin gözü önünde ve açıktan yapılmaktadır. Piyade Üstğ. Mehmet Haluk Ergüven askeri savcılıkta verdiği ifadesinde bu konuda özetle şunları söylemiştir: "Doğu Perinçek'le Oktay Cengizbay ve benim, üçüncü buluşmam yine 1971'in ilk ayları içinde ve PDA binasının üst katındaki bir evde vuku bulmuştur. Oktay ve ben, Doğu Perinçek'e, cunta faaliyetlerinden bahsettik. Doğu Perinçek de, eğer dahil olabilirsek cuntaya girmemizi bize öğütledi. Oktay, subay kesimi içinde bazı devrimci subayların Hikmet Kıvılcımlı, Mahir Çayan ve Deniz Gezmiş'in

fikirlerini benimsediklerini eğer bu subaylara PDA stratejisi benimsetilirse maddi bakımdan örgüte yarar sağlanacağını, bu sebeple eğitici sivillere, devrimci subayların eğitim çalışmalarında görev verilmesini Doğu Perinçek'ten talep etti."

Mahir Bizzat Istanbul'a Gitmek İstemişti Bu İş İçin

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 122.
2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 17. 7. 1973.
3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 19. 7. 1973.
4-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 24. 7. 1973.
5-Bak, not: 1, sayfa: 124.

Hava Kuvvetleri 9 Mart Günü Alarmdadır

1-Celil Gürkan, 12 Mart'a Beş Kala, Tekin Yay. Istanbul, Ocak 1986, s. 249.
2-Cüneyt Arcayürek, Demirel Dönemi/12 Mart Darbesi (1965-1971), Bilgi Yayınevi, Ankara, ikinci baskı, Ağustos 1985, sayfa: 359, 360.
Konu için ayrıca not: "Ankara'daki Kara Birliklerinde sükûnet vardı. Hava Kuvvetleri ise 9 Mart saat 14.00'den beri alarmdaydılar.
Istanbul'daki 1. Ordu Karargahında ise o akşam olağan dışı bir hareketlilik vardı. Ordu Komutanı Orgeneral Faik Türün, akşamüstü Tugay Komutanlarını topladı. Bir süre sonra, 1. Orduya alarm verildi. Saat 2.00'de bütün Tabur komutanları birliklerinin başındaydılar." 12 Mart Dosyalarından İnsan manzaraları, Hazırlayan: Adil Özkol, 10. 3. 1976, Politika.
3-İkibine Doğru, 22-28. 3. 1987, yıl: 1, sayı: 12, sayfa: 22, 23.

Subaylar Karar Çıkmadığını Öğrenince Hayli Öfkelendiler

1-Celil Gürkan, 12 Mart'a Beş Kala, Tekin Yayınevi, Istanbul, Ocak 1986, sayfa: 249'dan 253'e kadar.
2- Bak, not: 1, sayfa: 513.
3-a)Ant, Mayıs 1971, sayı: 13, sayfa: 7, 8. b)Ortam, 19-26. 4. 1971, sayı: 1, sayfa: 3, 4.

Askeri Darbenin ABD İle Arasını Açma Görevi

1-Siyah Beyaz, 20.3.1996
2-Konu için ayrıca bak:Yeni Ortam, 27. 6. 1973.
Münir Ramazan Aktolga, bu konuda özetle şunları anlatmıştır: "Orhan Savaşçı ve arkadaşlarının durumu şu: Orhan ve arkadaşları asker. Orhan, Mahir'in kayınbiraderi olduğu için ilişkisi var. Görüşmeleri de oluyor. Batur cuntasının alt kademesi olmuş oluyorlar. Ama Orhan ve arkadaşları, 8-9 Mart'ın militanları olmadılar. Kendilerini solcu, komünist olarak görüyorlardı. Cuntacı olarak görmüyorlardı. Onu ayırmak lazım. 8-9 Martçıların en rahatsızlığıda buradan oldu. Çünkü, Hava Kuvvetleri'nin tabanı bizdeydi. Arada kontak kuran belli kişiler vardı. Görüşülüyordu. Bizim arkadaşlara geliyorlardı. Orhan'la görüşüyorlardı.
"Binbaşı İbrahim Keskin vardı. O, arada daha çok gidip geliyordu. Haberleri o

getiriyordu Orhan'lara. Biz de ne olup bittiğini Orhan'lardan öğreniyorduk "Mahir, Orhan ile akrabalık ve başka ilişkileri olduğunu, söyledi. Mahir, hiçbir zaman, bunlar cunta içindeler falan diye söylemedi. Hepsi solcu, bizim gibi düşünen, asker arkadaşlar, diye bahsetti. Ve ben olumlu buldum tabii. "Ordu içindeki çeşitli ilişkilerden duyuyorduk. Sarp Kuray vardı. O cepheden duyuyorduk. Necmettin Giritlioğlu'nun ağabeyi Aycan Giritlioğlu, Uğur Mumcu'nun çok yakın arkadaşıydı. Aycan aracılığıyla cunta haberlerini alıyoruz."

3-Talat Turhan, Bomba Davası, cilt: 1, Istanbul, Ocak 1986, sayfa: 81.

4-Ortam, 19-26. 4. 1971, sayı: 1, sayfa: 3

5-Geçiş Sürecinde Türkiye (Derleyen: İrvin Cemil Schick/E. Ahmet Tonak), Belge Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Ekim 1992, sayfa: 260.

Desteklediği Söylenemez. Ancak, Doğrudan Bir Karşı Çıkışta Bulunduğu da Söylenemez

1-Nazlı Ilıcak, 12 Mart Cuntaları, Tercüman yayınları, Istanbul 1986, sayfa: 48, 163, 164, 165, 166.

2-Cüneyt Arcayürek, Demirel Dönemi/12 Mart Darbesi (1965-1971), Bilgi Yayınevi, Ankara, ikinci baskı, Ağustos 1985, sayfa: 361, 362.

3-Türkiye Sorunları, Ağustos 1987, sayı: 2, sayfa: 38.

Amerikalı Çavuşa Ait Otomobil Yakılıyor

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 126, 127, 128.

Yusuf Küpeli Istanbul'a Geliyor

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 133.

2-Bak, not: 1, sayfa: 133, 134.

Mete Has ve Talip Aksoy'un Kaçırılmaları

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 126.

2-Bak, not: 1, sayfa: 128.

3-Bak, not: 1, sayfa: 128, 129, 130, 131.

Fidye Paralarıyla Yeni Evler Kiralanır

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 133.

2-Bak, not:1, sayfa:136,137.

THKP'nin Hiçbir Zaman Bir Tüzüğü Olmamıştır

1-a)Milliyet 1971 Yılhğı,

b)Carlos Marighella, Şehir Gerillası, Ant Yayınları, Istanbul, Ekim 1970, sayfa: 74.

2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.

3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 4. 6. 1973.

4-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.

Mekanizma İçerisinde Tartışabilmek Mümkün Olmadı

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 30. 7. 1973.
2-Ankara Dev-Genç Davası Duruşma Tutanakları, 24. 11. 1972.

Toplantıda Politik Çizgimizin Yanlış Olduğunu Anlatmaya Çalıştık

1-THKP-C Davası/İddianame, V yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 132, 133, 134.

"Endişemi Mahir'e ve Yusuf'a Belirtmedim"

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 4. 6. 1973.
2-Ankara Dev-Genç Davası Duruşma Tutanakları, 24. 11. 1972.

"1 Mayıs Harekatı"

Mahir, Genel Komitede veya daha geniş bir toplantıda görüşülüp, tartışılıp karara bağlanması düşünülen THKP tüzüğünü, Münir ve Ertuğrul Ankara'ya gittikten sonra gözden geçirerek bazı yerlerini düzeltir. Hatta THKP ve THKC amblemi kazınmış iki tane mühür yapturırlar.[1]

Artık Türkiye'de hiç yapılmamış büyük bir siyasi eylemle örgütün ismini açıklayarak kamuoyu önüne bir an önce çıkmaya önem veren örgüt üyeleri, yapacakları eylem için ABD, İran ve İsrail Konsolosları üzerinde dururlar.[2]

Bu arada, Istanbul'da yine THKO'lular da, bir elçi kaçırmak için karar almışlardır. "Eski Bir THKO'lu" bu konuda şunları açıklamıştır:

"Denizlerin Ankara'daki eylemlerde sağladığı prestiji koruyamamış, Istanbul'da bayrağı Mahirlere kaptırmıştık. Adama, 'kalem efendisi' falan diyorduk ama işte takır takır eylem koyuyordu. Bir an önce harekete geçmeli, üstüne daha iyisi yapılamayacak kadar güçlü bir eylem koymalıydık.

Yabancı bir ülke diplomatını kaçırmak fikri bu ortamda şekillendi. Düşünülen isimler arasında İsrail Başkonsolosu ve bir de yanlış hatırlamıyorsam İspanya Başkonsolosu vardı. ABD Başkonsolosu da önceleri ele alınmış, ancak çok riskli olması nedeniyle bu isimden daha sonra vazgeçilmişti.

Her iki istihbarat birden yürütülüyordu. Bir koldan İspanya Başkonsolosunun, bir koldan da İsraillinin peşine düşmüştük. Daha sonra İspanyol diplomat da ikinci planda kalmış, hepimiz İsrail Başkonsolosunun kordiplomatik plakalı otomobilinin ardına koyulmuştuk. Konsolosluk çevresinden başlayarak bir çok noktaya gözcüler dikilmişti. Otomobilin hangi yolu izleyerek nereye gideceğini tesbit etmeye çalışıyorduk. Ama gerek beceriksizlik ve gerekse önceden tesbit edilemeyen bazı aksaklıklar işi uzatıyordu.

Bu arada Mahirlerin de aynı işin peşinde olduğunu öğrenmiştik. Hepimizi bir telaş sarmıştı. Ya bizden önce konsolosu kaçırırsa?

Ancak telaşlandıkça işimiz daha da uzuyordu. Mayısın ortalarındaydık ve konsolosun evini hâlâ tesbit edememiştik. İşte bu sırada, 'üstten gelen bir emirle' istihbarat görevinin başkaları tarafından yürütülmesi durumu ortaya çıktı. Biz de süklüm püklüm başka bir işin peşine düştük."

İşte tam o günlerde bir akşam gazetelerin kaldırım baskıları, 'İsrail Başkonsolosunun kaçırıldığını' ilan ettiler kocaman puntolarla."[3] Münir Ramazan Aktolga, kaçırılacak kişiler konusunda şunları anlatmıştır:

"Ephraim Elrom'un kaçırılışını öğrendik. Fakat bize ne yapılacağına dair birşey söylenmedi. Zaten o günlerde Elrom'un eceli gelmişti. Zira öğrendiğimize göre Cihan Alptekin de Elrom'un peşindeymiş. Fakat Mahirler daha önce davranıp kaçırmışlar. Ayrıca Mahirlerden İran Başkonsolosunun da kaçırılacağını öğrenmiştik. Bu fikre hemen karşı çıktık. Fakat biz karşı çıktığımız için mi, başka nedenle mi kaçırma olayından vazgeçtiklerini bilmiyorum."[4]

THKO ve THKP-C, birbirlerini hem siyasi çizgi anlamında sert bir şekilde eleştirmişlerdir hem de eylemsel olarak birbirlerini etkilemişlerdir. Fakat her iki siyasi yapılanmanın da dünya devrimci pratiğinden, dünya devrimci hareketlerinden etkilenmişlikleri sözkonusudur. Çünkü, o dönem banka soyma ve adam kaçırma gibi eylemler dünyada çok yaygındır.[5]

Araştırma yapılan konsoloslar arasında, ABD konsolosu, resmi dairesinde ikamet ettiği için kaçırma imkansızdır. Bu nedenle İran konsolosu ile ilgili hazırlıklar yapılır. Fakat fazla siyasi bir kimliği bulunmadığı için ilk evrede İsrail konsolosunun üzerinde durulur.

İsrail Başkonsolosunun seçilmesinin nedenleri arasında, o dönem Türkiye'deki devrimci hareketle Filistin Kurtuluş Hareketi arasında bir dayanışma, işbirliği ya da en azından bir sempati olması da vardır. Ayrıca, Orta Doğu Devrimci Çemberi anlayışıyla İsrail, Amerikan emperyalizminin Orta Doğudaki temsilcisi olarak görülmektedir.[6]

Fakat, THKP-C tarafından kaçırıldıktan sonra gazetelerde yayınlanan bilgilere göre İsrail Konsolosu Ephraim Elrom'un çok farklı bir kişiliği olduğu ortaya çıkar.

Ephraim Elrom, İsrail Gizli Servisinin ikinci adamı olarak görev yaptığı sırada, Hitler zamanında "Yahudi Kasabı" olarak anılan ve 6 milyon Yahudiyi toptan imha etme suçundan aranan Nazi Gestapo Muhafız Birliğinde görevli S.S. Yarbayı Adolf Eichman'ı Arjantin'de saklanırken yakalayıp İsrail'e getirip 1961 yılında mahkemede yargılatıp, yargılama sonunda suçunu kabul ettirip mahkum ettiren bir kişidir.[7]

Kaçırıldıktan sonra Elrom'un başında sürekli bulunan Oktay Etiman, gazetelerde bu konu üzerinde haberler yayınlanmaya başladığında, bildiği ve anladığı kadar İngilizcesi ile Elrom'a bunu sorar. Elrom,

"- Hayır kaçıran kişilerden biri ben değilim. Ancak, Eichman'ı sorgulayan mahkemede savcılık yaptım ve onu konuşmaya, açıklamada bulunmaya ikna ettim" diyerek karşılık verir. Etiman da, Elrom'a,

"-Bu çok güzel birşey. Bizim destekleyebileceğimiz birşey" dedikten sonra, bunu arkadaşlarına iletir. Fakat arkadaşlarının hiçbirisinden, "Bu adam anti-faşisttir. Ona göre davranalım" gibi bir tepki çıkmaz. Oktay Etiman bu konuda, "Elrom, 'beni serbest bırakın, bunu niye yapıyorsunuz' gibi bir şey söylemediği, istemediği gibi öyle bir psikolojiye de girmedi. Çünkü biz ona çok normal davrandık. Yemeğini verdik. Özel bir isteği de olmadı. Öldürüleceği konusunda bir psikolojiye de girmedi. Ben, evden ayrılana kadar öyle bir psikolojinin içine girmedi" demiştir.

İsrail Başkonsolosunun kaçırılmasında ev durumu ve konsolosun geliş gidişleri İlkay Alptekin-Demir, Seyhan Apartmanında oturan şahısların kimler olduğu ise DGSA öğrencisi Kadriye Deniz Özen tarafından tesbit edilir ve bilgiler Mahir Çayan'a ulaştırılır.

Herşey planlandıktan sonra Elrom'un nasıl ve ne zaman kaçırılacağı, eylemde bulunacak olan kişilere açıklanarak ne yapacakları konusunda bilgi verilir. Eylemin yapılacağı en uygun gün olarak işçi bayramı olarak kutlanan 1 Mayıs günü seçilir.[8]

"Balyoz Gibi Kafalarına İneceğiz"

12 Mart günü 4 generalin verdiği muhtıra ile istifa eden Demirel hükümetinin istifası sonucu yeni bir siyasi dönemecin içerisine girilmiştir.[1]

Bu sürecin ilk tepkisi olarak, 9 Martçılar olarak adlandırılan kesimden başta Tümgeneral Celil Gürkan olmak üzere 35 tane üst düzey subay 16 Mart 1971 tarihinde silahlı kuvvetlerden emekli edilir. Aynı gün Deniz Gezmiş ile Yusuf Arslan emniyet kuvvetleri tarafından yakalanır. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, bütün bu siyasi gelişmeler için, "çok önemli bir 24 saat geçirdik" diyerek, yaşanan siyasi krizin boyutunu ortaya koyar.[2]

Askeri bir muhtıra ile istifa eden Süleyman Demirel hükümetinin yerine yeni bir hükümet kurulur ve Nihat Erim Başbakan olur.[3]

Bu sırada, 9 Martçıları ihbar ettiği öne sürülen Genelkurmay Plan ve Prensipler Dairesi Başkanı Korgeneral Atıf Erçıkan'ın evine 11 Nisan 1971 günü, öne sürüldüğüne göre Ruhi Koç ile Sarp Kuray, patlayıcı madde atar.[4]

Başbakan Nihat Erim, 22 Nisan 1971 Perşembe günü, hükümeti daha geniş yetkilerle "güçlendirmek için" Anayasa değişikliği yapılacağını, hükümeti aciz göstermek isteyen tedhiş hareketleri karşısında tedbir tasarılarının hemen Meclislere sevkedileceklerini, Türkiye parçalansın diye gayret sarfedenlere karşı, "Alınacak tedbirler balyoz gibi kafalarına inecektir" diyerek, açıklıyordu.[5]

26 Nisan 1971 günü, MİT, Bakanlar Kuruluna bir brifing vererek ülkenin durumunu ayrıntılarıyla 7 saat boyunca anlatır. Bakanlar Kurulu daha sonra Milli Güvenlik Kuruluyla ortak bir toplantı yapar ve MGK'nin görüşünü alarak, 26 Nisan 1971 günü saat 24'den başlamak üzere 11 ilde Sıkıyönetim ilanına karar verir.[6]

Nihat Erim'in, "balyoz gibi kafalarına ineceğiz" diyerek uygulamaya karar verdikleri Sıkıyönetim, 27 Nisan 1971 Salı günü, başta Istanbul, Ankara ve İzmir dahil olmak üzere 11 ilde ilan edilir.

"Bu Savaş Kazanılacaktır"

Istanbul 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik Türün, 1. Ordu Karargahında Istanbul'da yayınlanan gazetelerin sorumlu müdürleri ile yaptığı toplantıda, ideolojik ve bölücü akımların Türkiye'yi tehlikeli bir döneme getirdiğini ifade etmiş ve 'Biz bunlara karşı savaş açtık. Bu savaş kazanılacaktır'" demiştir.[1]

Sıkıyönetimin ilk uygulamaları sonunda, başta TDGF olmak üzere bütün ilerici gençlik ve öğrenci örgütleri süresiz, Cumhuriyet ve Akşam gazeteleri 10 gün, Ant dergisi süresiz olarak kapatılır.[2]

İlerici-devrimci öğrenci liderleri Sıkıyönetim Komutanlıkları tarafından yayınlanan bildiriler tarafından aranmaya başlanır. İlericidevrimci öğrenci liderlerinin barındığı ve kendilerini devlet güçlerinden en fazla korunduğuna inandıkları o dönem özerk bir yapıya sahip bulunan öğrenci yurtları kapatılır.[3]

Sıkıyönetimin getirdiği yasaklar, baskılar ve uygulamaları, örgütlenmelerini tamamlayamayan daha oluşum içindeki yapılanmalar ile kadroları hiç beklemedikleri bir şekilde aniden yakalar ve pratik yaşamlarını olumsuz yönde etkiler.

"Ve Ondan Sonra Ok Yaydan Çıktı"

O koşullarda kalacak yer bulamadığı için, ilk önce hemşehrilerinin ve akrabalarının yanında kalan Şaban İba, daha sonra, belinde iki silahla, iki gün parkta gecelemek zorunda kalır. Nasıl ve

hangi yönde etkilendikleri konusunda Münir Ramazan Aktolga şunları anlatmıştır:

"Biz Ankara'ya diğer arkadaşlarla konuyu konuşmak, onların da görüşlerini almak için döndük. Fakat o arada Sıkıyönetim ilan edilince o zaman biz Ankara'da büyük bir sıkıntıya düştük. Doğru dürüst saklanacak, kalacak ev yoktu. Bize sempati duyan, bizi evinde saklayan küçük burjuva kesim büyük bir yılgınlık içine, panik içine düştü. Ondan sonra kimsenin evinde kalamaz hale geldik. Bizim kendi tuttuğumuz ev sayısı da çok sınırlıydı. Arkadaşların büyük bir kısmı yakalanmaya başladı.[1]

O zaman tuttuk biz, Istanbul'a, Mahir'lere, 'Bu toplantıyı ve çıkış meselesini erteleyelim. Biz, Ankara'da zor durumdayız. Birazcık durumu toparlayalım ondan sonra tekrar her şeyi yeniden konuşalım' şeklinde haber gönderdik. Fakat bizim bu gönderdiğimiz haber Mahir'ler tarafından hiç dikkate alınmadı. Belki de onlar açısından ok yaydan çıkmıştı. Ve ondan sonra biz, Elrom'un kaçırıldığını radyodan öğrendik.

Yani daha önceden, Elrom'u kaçıralım falan diye ne bir konuşma oldu, ne bir danışma oldu. Biz, Ankara grubu olarak bilmiyorduk. Zaten Sıkıyönetimden sonra haberleşme açısından arada bir kopukluk vardı. Olayın özü budur. Benim yaşadığım olay budur. Bunu Yusuf da, Orhan da yaşadı. Ve ondan sonra ok yaydan çıktı zaten. Olay bu."

"Bütün Herşeyin 12 Mart Öncesinde Olduğu Gibi Süreceğini Hayal Etmekteydik"

Aktolga'nın bahsettiği, bu toplantıda bulunan ve bu konuşmalarda yer alan Ertuğrul Kürkçü de, yaşanan gelişmeler ve içerisinde bulunulan durum ile karşılaşılan güçlükler konusunda şunları söylemiştir:

"Buradaki konuşmamız sırasında Mahir Çayan bir takım elçilikleri takip ettirdiğinden ve buna benzer şeylerden söz etti. Ancak müşahhas olarak Elrom üzerinde konuşmadık. Şunu ya da bunu kaçır diyerek yapılacak herhangi bir eylemde muvafakat etmedik. Bütün bunlar o zamanki konuşmamızdaki şimdi hatırlayamadığım daha pek çok konu sözünü etüğim gibi daha sonra yapılacak olan bir toplantıda karara bağlanacaktı. Herkes kendi sorumluluğunu bilerek yetkisinin ne olduğunu bilerek ona göre davranacaktı. Bu konuşmanın ertesinde daha sonra görüşmek üzere Istanbul'dan ayrıldık. Ankara'ya döndük. Ankara'ya gelişimizden kısa bir süre sonra 11 ilde sıkıyönetim ilan

edildi. Sıkıyönetimin ilan edileceğini sanmıyor ve tahmin etmiyorduk. Bütün her şeyin 12 Mart öncesinde olduğu gibi süreceğini hayal etmekteydik. Yanıldığımızı anlamakta gecikmedik. Zira SBF Yurdu dışında kalacak ev bulmak bile mümkün olmuyordu. Sıkıyönetim ilanı ile birlikte Ankara, Istanbul ve İzmir'de pek çok kişi tutuklanmaya ve aranmaya başlandı. Ben Mayıs sonuna kadar aranıyor değildim. Ancak önceden kaldığım SBF Öğrenci Yurdundan Sıkıyönetim ertesinde Sinan Kazım Özüdoğru ile birlikte ayrıldık. Sıkıyönetim ilanından sonra Dev-Genç, Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından faaliyetten men edildi. Buna karşı bir bildiri yayınladım."

"Bundan bir süre sonra da Ankara mahkemesi, Dev-Genç'i siyasetle iştigal ettiği gerekçesiyle kapattı. Bundan sonra da Dev-Genç fiilen ve hukuken hareketten men edildi. Bu durumda nasıl hareket edileceğini, Dev-Genç Merkez Yürütme Kurulu üyeleri ile konuşmamız mümkün olmadı. Zira Sinan Kazım hariç hiç birisini uzun zaman göremedim. Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga ile görüşmek üzere Bahçelievler'deki kalmakta oldukları eve gittim. Onlar bana,

-Dev-Genç adına artık yapılabilecek bir şey olmadığını, söylediler. Ve ne zaman yakalanacağımız da belli olmadığından bir süre için ortalıkta gözükmemeye karar verdik."[1]

"Istanbul'da Bulunan Ekibin Katılacağı Bir Toplantı Yapalım Dedim"

Bu arada Yzb. İlyas Aydın ve İrfan Uçar, Istanbul'a gelmiş, Ankara'daki gelişmeleri Mahir Çayan'a aktarmışlardır.

Oktay Etiman, Mete Has olayından sonra, Elrom olayından önce, Mahir'le yapmış oldukları bir konuşmayı şöyle anlatmıştır:

"Mahir'e Istanbul'da bulunan ekibin katılacağı bir toplantı yapalım. Bir konuşalım. Bugüne kadar neler yaptık, hangi noktada bulunuyoruz. Ne yapıyoruz, bundan sonra ne yapmamız gerekir? Durumumuzu bir gözden geçirelim, bir muhasebe, bir değerlendirme yapalım, diyerek düşüncelerimi aktardım. Çünkü ben hep böyle düşünüyordum. O örgütlenme yapısıyla çok fazla dayanamayacağımızın farkındaydım ben. Mahir'in, 'Tamam, yaparız' gibi bir tepkisi oldu, ama böyle bir toplantı gerçekleşmedi, olmadı."

"Yine Elrom olayı olmadan önce, Halaskargazi Caddesi'ndeki evde Mahir, bana,

-İlyas Aydın'la MİT bağlantı kurmuş ve İlyas'a ajanlık önermişler, dedi. Tüylerim diken diken oldu. Mahir'e,

-İlyas ne demiş? dedim.

-Ne yapayım diye bana sordu.

-Sen ne dedin?

-Kabul et, fakat bize istihbarat getir, dedim. Bir kez daha gerginleştim. Mahir'e,

-Derhal İlyas Aydın'la olan tüm ilişkiler kırılmalıdır. Ve İlyas'ın bildiği hiçbir eve adım atılmamalıdır. Yapılması gereken budur, dedim.

MİT, bir Havacı Yüzbaşı ile bağlantı kuruyor. O yüzbaşı, MİT'i atlatıp, bize istihbarat getirebilir. İkili çalışacak fakat istihbarat bize gelecek.

Şimdi şöyle olmuş olabilir; Mahir'in kafasında belki örgüt ve örgütün insanları farklı algılandığı için örgütü ve örgütün insanlarını gözünde büyütmüş ve böyle düşünmüş olabilir. Bu çok önemli bir şey. 'MİT'le bağlantı kur, kabul et. Fakat istihbaratı bize getir.' Ne istihbaratı getireceksin? MİT başkanının adı şudur ya da merkezi şudur, diyecek. Dese ne olur?

Biz bunu ikimiz konuştuk. Diğer arkadaşlara söyledi mi bilmiyorum Mahir.

İlyas Aydın, Harp Okulu'nda istatistik öğretmeni. Olur ya, bir çok subaya teklif edilebilir. Bu arada İlyas Aydın'a da teklif edilmiş olabilir. Askerde de olur. Üç beş kişiyi ayırırlar. Her devrede olur böyle şeyler. Öyle bir şey de olabilir. Fakat, hadi diyelim o rastlantı. Bir Havacı Yüzbaşıya MİT geliyor,

-Bizim için çalışabilir misin? diyor. Hadi o rastlantı. Olabilir böyle bir şey. Fakat ben şahsen, böyle bir şeye cesaret edemem. 'Çalış istihbaratı bize getir. Ya da bizim hakkımızda yanlış bilgi ver.' Bu çok tehlikeli. Yani adam gevşedi. Sinir savaşıdır bu. Bir taraftan THKP-C'nin herşeyini bilen bir adam. Her yeri biliyor adam. Bir taraftan MİT'le irtibatlı.

Belki de Mahir öznelleşti. Ben kesinlikle böyle bir konuda karar verecek olsam, cesaret edemem. 'MİT'le ilişki kur' diyemem.[1] Burada onu bilemiyorum, Mahir'in kafasında ne var. Ayrıca İlyas Aydın,

-Siz bu yöntemlerinizle bir yere varamazsınız, diyordu. İlyas Aydın, THKP-C'nin bizim gibi bir insanı değil. İlyas Aydın daha çok İttihatçı kafalı bir adam.[2]

Elrom'un kaçırılıp saklandığı evi İlyas Aydın biliyordu. Kaçırılması konusunda bilgisi olup olmadığını bilmiyorum. Elrom'un kaçırılması sırasında da herhangi bir subay bize yardımcı olmadı.

İlyas Aydın, sürekli içimizde durmazdı. Onun, Kurtuluş'taki evin bir Havacı subay kimliğiyle tutulmasına yardımcı olduğunu bi-

liyorum. 1-2 kez benim bulunduğum eve gelip, gitti. Bunun dışında birlikte olmadık.

Dev-Genç gizli bir örgüt değildi. FKF gizli bir örgüt değildi. Bizim 1971 yılında, eylemleri gerçekleştirirken sahip olduğumuz ya da içinde bulunduğumuz illegalite -ben halen daha bilmiyorum- profesyonel bir yeraltı çalışmasına dayanmıyordu. Bu anlamda illegal değildi..5 evi vardı, 5 evi de herkes biliyordu. Bir hücre çalışması falan da yok. Sadece 5-6 kişilik ya da 8 kişilik bir grupsun. O sekiz kişinin 8'i de 5 evin 5'ini de biliyor. Aramızdan 1 kişi yakalandı, örgüt bitti. THKP-C bitti. Yok. Öyle oldu zaten.[3]

"Apartmanı İyi Bellemek İçin Bakıyordum"

Belki başka birilerini veya bazı olayları gizlemek için hatta yalan söylemiş bile olsa, Elrom olayıyla ilgili olarak, Emniyet 1. Şube Müdürlüğü'nde görevli polis memuru Nihat Canan Yakıcı, mahkemede şunları anlatmıştır:

"14 Mayıs 1971 günü Tünel'den bindiğim vasıtada evvelden tanıdığım Suphi Kıroğlu'na rastladım. Anarşik olaylardan bahis açıldı. Bu meyanda Hamarat Apartmanında oturan ablası Zahide Zaloğlu'nun apartmanlarına giren çıkan kişiler sebebiyle endişeye kapıldığını, orada bulunan bir dairenin evvelki kiracıları üzerine de konuştu. Ben ilgileneceğimi bildirdim. Ertesi gün, bahsedilen apartmana gittim. Suphi'nin ablasının zilini çaldım. Endişeli hali vardı, açmak istemedi. Hüviyetimi gösterince kapıyı açtı. Kendisine şüphe ve endişelerinin neler olduğunu sordum. Bahis konusu dairenin 8 ay kadar önce iki subaya kiraya verildiğini, orada evvelce kumar oynatıldığını, şimdi de iki bekar mühendis tarafından tutulmuş olduğunu, bunların sakin olarak girip çıktıklarını, söyledi. Ben, mühim ve endişeyi gerektiren bir durum varsa çekinmemesini, bana bildirmesini söyledim. Endişelerinin bunlardan ibaret olduğunu söyleyerek ayrıca yukarda oturan bir doktorun Selma Hanım ismindeki eşi ile de konuştuk. Resmi bir işlemi gerektiren bir bilgi vermediler. Dışarıya çıktık. Bu apartmanın karşısında bulunan Konfeksiyoncunun önünde duruyordum. Apartmanı iyi bellemek için bakıyordum. O dairenin perdeleri kapanmış vaziyetteydi. Apartmandan bu sırada bir hanım çıktı. Önce gözlüksüzdü. Biraz gidince gözlük taktı. Biraz kendisini takip ettim. Apartman sakinlerinden birisi diyerek vazgeçtim. Fakat bilahare bu hanımın İlkay Demir olduğunu teşhis ettim."

Bunun üzerine, İlkay Demir, "Ben 15 Mayıs'ta Hamarat Apartmanına gitmiş değilim" karşılığını verir.[1]

"Mahir'e Bunu Gösterdim Ama Hiç Aldırmadı"

Bu anlatılanlara ek olarak, İsmet Öztürk'ün anlattıkları gerçeğin bir başka yönünü sergilemesi açısından önemlidir. Öztürk, özetle şunları anlatmıştır:

"Mahir'le bir gün İlbay Apartmanındaki daireye giderken bir kişi adeta bizi gözler gibi bakıyordu. Mahir'e bunu gösterdim ama hiç aldırmadı.

Önemli bir başka olay; ben Istanbul'daki hemen hemen tüm evleri ve Ankara'dakilerin çoğunu bilmekle kalmıyor, tüm insanları da tanıyordum. Buna rağmen ben, Karadeniz, Ankara ve Istanbul arasında gidip geliyordum. Gidiş gelişlerimde üstümde belgeler de oluyordu. Örneğin bir konsolosun kaçırılma bildirisini de, İsrail Konsolosunun kaçırılmasından sonra yayınlanan bildiriyi de Ankara ve Karadeniz'e ben götürmüştüm. Yollarda yakalansam herşey benim imanıma kalmıştı. Çünkü, benim ne Ankara'ya, ne de Karadeniz'e ne zaman gideceğim ne zaman Istanbul'a geri döneceğim belli değildi."

"Istanbul Emniyetine Elrom'un Öldürüleceği Hakkında Ciddi İhbarlar Yapılmıştı"

12 Mart döneminde, Nihat Erim hükümetinde Başbakan Yardımcılığı görevinde bulunmuş olan Sadi Koçaş, Elrom'un kaçırılışı ile ilgili olarak İçişleri Bakanı Hamdi Ömeroğlu ile yaptığı konuşma hakkında şu bilgileri vermiştir:

"O sırada İçişleri bakanı hiç bilmediğim bir başka konuyu açıkladı.

-Asıl suçlu Istanbul Emniyeti'dir. 10-15 gün evvel, Emniyet Genel Müdürlüğü, Konsolos'un kaçırılması ihtimalini tesbit etti. Kendilerine emir de vermiş olmamıza rağmen nasıl önlenemez bu iş anlamıyorum, deyince,

-Ne diyorsun Ömeroğlu? Siz biliyor muydunuz bunu? diye şaşırıp kalmıştım...

-Maalesef evet dedi. Buna rağmen nasıl oldu anlayamıyorum. Yarın öğreneceğiz. Nedenini sorduk Istanbul'dan..."[1]

Bomba Davası'ndan yargılanan emekli Kurmay Yarbay Talat Turhan, bu konu hakkında şu bilgileri vermiştir:

"Istanbul Emniyetine Elrom'un öldürüleceği hakkında ciddi ih-

barlar yapılmıştı. Bu ihbarlar üzerinde durulmamış ve olay gerçekleşmişti. Bu durumu incelemek için, o dönemde Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanı olan Adnan Çakmak görevlendirilmiş ve verdiği rapor sonucu, Elrom'un öldürülmesi'nde Istanbul Emniyeti'nin ihmali görüldüğü için, Em. Md. Muzaffer Çağlar, Emniyet 1. Şube Müdürü Ilgız Aykutlu vb. görevden alınmışlardı."[2]

İçişleri Bakanı Hamdi Ömeroğlu'nun, bu konuda, 31 Mayıs 1971 Pazartesi günü yaptığı açıklamaya göre, "Vazifesinde ağır ihmal görüldüğü" gerekçesiyle Istanbul Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar, Istanbul Emniyet Şube Müdürlerinden Adnan Kınay, Şube Müdür Muavinlerinden Ali Kaymaz ile Behzat Toksöz görevlerinden alınmışlar, İbrahim Konuk adında bir polis memuru da aynı sebeple Emniyet Müdürlüğünün emri ile görevinden uzaklaştırılmıştır.[3]

Fakat, daha sonra bu konuda şu açıklama yapılmıştır: "İsrail'in Istanbul Başkonsolosu Elrom'un kaçırılıp öldürülmesinden sonra görevlerini ihmal ettikleri iddiasıyla bazı emniyet mensupları hakkında açılan soruşturma sonuçlanmıştır.

Sıkıyönetim Askeri savcılığı, eski emniyet müdürü Muzaffer Çağlar, İstihbarat Müdürü Adnan Kınay, yardımcıları Behzat Toksöz ve Ali Kaymaz hakkında kovuşturmaya mahal olmadığına karar vermiştir.

Olayda polis İbrahim Konuk sorumlu görülmüştür."[4]

"Zaten Ne Olduysa Bu İki Pasifistin Yüzünden Oldu!"

Sadece Ankara'da değil Istanbul'da da bazı aksilikler çıkar. "Bir keresinde de konsolosun kaçırılması için harekete geçildi. 'Gerilla Timi'nden Mahir, Hüseyin, Kamil, Oktay ve Ulaş, Seyhan Apartmanına geldiler. Ziya, gözcülük yapmak için yerini aldı. Fakat apartmanın önünde, belinde silahı, bir deniz eri, Deniz Kuvvetlerine ait bir aracın yanında bekliyordu. Deniz eri yüzünden plan uygulanamadı ve gerilla timi geri döndü.

Bir başka gün eylemde kullanılmak üzere Şişli'den Citroen marka bir araba çalındı. Topağacı'ndaki evin önündeki park yerine bırakıldı. Eylem ertesi sabah gerçekleştirilecekti. Bu sefer de iki aksilik birden çıktı. Polis Citroen'i bulmuştu, Elrom da ortalarda yoktu. Sonradan konsolosun dini bir bayram nedeniyle o gün Ankara'ya gitmiş olduğunu öğrendiler."[1]

Ayrıca, "Ulaş Bardakçı'nın Ankara'dan çalarak Istanbul'a ge-

tirdiği, eylemlerde kullanılan Anadol arabanın Boğaz yolunda güvenlik kuvvetlerince ele geçirilmesi sebebiyle Başkonsolosun kaçırılmasında yeni bir araba bulmak zorunluğu doğmuştur. Bu nedenle Ulaş Bardakçı tarafından 11 Mayıs 1971 günü gecesi Teşvikiye'den 34 LF 584 numaralı yine Anadol marka otomobil çalınmış, plakasındaki L harfi Abdullah Çeçeloğlu tarafından E şeklinde değiştirilmek suretiyle 34 EF 584 numaralı plaka aynı arabaya takılmıştır. Bu otomobil Başkonsolosun kaçırılmasından önce Taksim Cumhuriyet Caddesindeki Seyhan Apartmanı yakınına park edilmiştir."[2]

Fakat 12 Mayıs 1971 Çarşamba günü, Burdur'da çok şiddetli bir deprem olur ve 48 kişi ölür. Mahir,

"-Millet deprem felaketi ile uğraşırken bizim bu eylemimiz gereken etkiyi yapmaz, iyi bir şekilde duyulmaz, bize yarar sağlamaz" diyerek o sıralarda yapılması düşünülen Elrom'un kaçırılması eylemini 18 Mayıs Salı gününe erteler.[3]

Fakat sonradan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı nedeni ile 18 Mayıs günü öğleden sonra resmi tatil olacağından ve eylemleri daha çok öğle saatlerine doğru yaptıkları için 17 Mayıs 1971 Pazartesi gününe ertelemeyi uygun bulurlar.

Kaçırma olayının planlanan tarihten bir gün önceye alınması kararı, Erenköy'de olması nedeniyle Kamil Dede'ye bildirilemediği için Kamil Dede'nin yerine Necmi Demir, Elrom'un kaçırılacağı gün devreye sokulur.[4]

Mahir Çayan, daha sonra, bu olay hakkında Ertuğrul Kürkçü'ye, "Kaçırmayı 1 Mayıs'ta yapmak üzere planladıklarını, Yusuf Küpeli ile Münir Ramazan Aktolga'ya bildirdiklerini, ancak, onların erteleyin, demesi üzerine, 17 Mayıs'a bıraktıklarını söylemiş, "zaten ne olduysa, bu iki pasifistin yüzünden oldu" demiştir.[5]

"İhtilalin Yolu"

Ve tarih 17 Mayıs 1971. Günlerden Pazartesi. Saat:09.00

Mahir Çayan, o günün sabahı Ankara'dan Istanbul'a kulağından rahatsız olduğu için tanıdık bir doktorda tedavi edilmesi için gelen ve Mahir'in öğleden sonra yapacağı eylem dahil hiçbir şeyden haberi ve bilgisi olmayan kardeşi Hüseyin Ergün Çayan'ı Taksim'de karşılar. Kardeşini tedavi göreceği süre içinde kalması amacıyla Fatih'te ikamet eden Tğm. Saffet Alp'in yanına götürür.

Saat: 11.00

Mahir Çayan, Harbiye İş Hanı yanındaki çiçekçi Ömer Çetin'den dört adet kırmızı, dört adet beyaz karanfil alıp, bunları jelatin kağıda buket yaptırdıktan sonra Taksim'de bir otobüs durağında bekleyen Ulaş Bardakçı ile buluşarak, beraber İsrail Konsolosu Ephraim Elrom'un kaldığı Seyhan Apartmanının giriş kapısı önüne gelirler.

Saat: 11.20.

Daha önceden planlanan şekilde, apartmanın önünde bekleyen Hüseyin Cevahir'i yanına alan Mahir, elinde bir buket çiçek, Ulaş ise elinde siyah bir çanta ile giderek apartman kapıcısının zilini çalarlar.

Kapıcı Garip Işık, kapıyı açıp, gelenlere,

"-Ne istiyorsunuz?" diye sorar,

"-Doktor Eskenazi'yi görmek istiyoruz."

"-Doktor Eskenazi burada yok. İsrail'e gitti."

"-Evinde başka kimse yok mu?"

"-Eşi burada."

"-O zaman eşiyle görüşmek istiyoruz" diyerek, apartmandan içeriye girerler. Kapıcı ile birlikte asansörün yanına doğru gittikleri sırada, Hüseyin Cevahir, kapıcının koluna girerek, tabancasını karın nahiyesine dayar

"-Sakın bağırma ve sesini çıkarma" der. Ulaş Bardakçı da merdiven başında bulunan kapıcı yardımcısı Halil Özcan'ı aynı şekilde silah tehdidi ile bunların yanına getirerek,

"-Bizi kaldığınız daireye götürün" der. Kapıcı, ikamet ettiği daireye götürür ama Hüseyin Cevahir, şüphelenir ve

"-Burası senin dairen değil" diye itiraz eder. Kapıcı,

"-Ben bekar kalıyorum" diye yanıt verdiğinde, Hüseyin Cevahir kapıcının gösterdiği dairenin hemen yanındaki daireyi göstererek:

"-Peki bu daire kimin?"

"-Rafet Bele Paşa'nın."

Hüseyin Cevahir, elinde bulunan tabancanın kabzasıyla kapıya bir kaç kere vurur. Kapıyı elli yaşlarında, orada ahçı olarak çalışan Fatma Atmaca açar. Cevahir ve Çayan, tabancalarını ahçı kadına yönelterek,

"-Sakın bağırma ve sesini çıkarma" derler. Bu sırada tartışmaları duyan Perihan Bele kapıya gelir,

"-Ne var, ne istiyorsunuz?"

"-Birşey istemiyoruz. Size bir fenalığımız dokunmayacak. Ne yaptığımızı yarın gazetelerde okursunuz."

Böylece eve girerler. Ardından hemen dışarıda bulunan diğer arkadaşlarından Necmi Demir ile Oktay Etiman'ı içeri alırlar. Perihan Bele, Mahir'lere,

"-5-10 dakika sonra lisede okuyan 18 yaşındaki kızım okuldan eve gelecek. Silahtan çok korkar. Bu nedenle kızımı silahla karşılamamanızı rica ediyorum" diye söylediğinde,

"-Tamam hanımefendi. Amacımız kimseye zarar vermek değil. Kızınızı da korkmaması için silahsız karşılarız" derler.

Oktay Etiman ile Hüseyin Cevahir, apartmana girmek isteyecek kişileri, kapının otomatiğine basarak içeri almak için kapıcı bölmesine geçerler. Apartmana bir çok insan gelir. Konsolos gelene kadar kuşkulandıkları 12 kişiyi, Mahir'lerin bulunduğu Perihan Bele'nin evinde gözaltına alırlar. Gözaltına alınanların başında Ulaş Bardakçı beklemiş, kendisine yöneltilen,

"-Bizi niçin rehin tutuyorsunuz?" şeklindeki sorulara,

"-Bu apartmanın bir başka dairesinde oturan İsrail Başkonsolosunu kaçırmaya geldik. Susarsanız size dokunmayız" diyerek karşılık verir.

Bir müzeyi andıran evin duvarlarında, Kurtuluş Savaşında Komutanlık yapmış General Refet Bele'nin, Atatürk'le çekilmiş fotoğraflarını gören Mahir Çayan ise,

"-Refet Bele Paşayı tarihten biliyoruz. Bizim sizinle bir işimiz yok. Sizden özür dileriz. Bizim işimiz başka. Biz Türkiye Halk Kurtuluş Cephesindeniz. Vatanı kurtarmak için çalışıyoruz. Size sorarlarsa böyle söylersiniz. Bizden korkmayın" şeklinde konuşmuştur.

Saat: 13.20.

Mahir Çayan, Bele'nin evinin kapısında, Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman ise kapıcı bölmesinde Elrom'un gelmesini beklemektedirler. Elrom'un geldiğini ilk farkeden Mahir, hemen bulunduğu dairenin karşısındaki kapıcı bölmesine geçerek Etiman ile Cevahir'i uyarır. Kapı otomatiğine basarak Elrom'un apartmana girmesini sağlarlar.

Elrom, apartmana girip dairesine gitmek üzere merdivenlere yöneldiği sırada elinde silahı ile yanına yaklaşarak Perihan Bele'nin dairesine sokmak isterler. Eskiden İsrail'de emniyet müdürlüğü görevi yapması ve güçlü bir yapısı olması nedeniyle Cevahir'e direnerek Bele'nin dairesine girmek istemez. Mahir ve Etiman gelerek Bele'nin kapısı önünde olaya müdahale ederler. Mahir, elinde bulunan silahın kabzası ile bir kaç kere kendilerine karşı direnen Elrom'un kafasına vurarak, direnmesini engelledikten sonra, İngilizce olarak, Elrom'a,

"-Biz Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi savaşçılarıyız. Daha fazla direnmeyin ve bizimle gelin" der.

Kafası yaralandığı için bayılan Elrom'u Bele'nin evine sokarak

bir sandalyeye oturturlar. El ve yüzünü kolonya ile ovarak ayıltmaya çalışırlar. Elrom kendine gelince, Mahir, İngilizce olarak,

"-Amacımız seni rehin tutarak cezaevlerinde bulunan arkadaşlarımızın serbest kalmasını sağlamaktır. Bu nedenle sizi kaçırdık" diyerek, niyetlerini açıklar. Perihan Bele'nin Notre Dame De Sion'da öğrenci olan kızı Begüm Bele de, başkonsolosa yine İngilizce olarak, korkmamasını söyleyerek onu teselli etmeye çalışır.

Akan kanlardan gömleği kirlendiğinden, Mahir, ev sahibi Perihan Bele'ye

"-Gömlek ve kravat var mı?" diye sorar. Perihan Hanım,

"-Erkeğimiz olmadığı için bulunmaz" diye yanıt verir. Fakat kızı Begüm Bele,

"-Anne dayımın gömleği var ya. Onu veriver" deyince, getirilen gömlekle, Elrom'un kanlanmış gömleği değiştirildikten sonra koridordan geçirilerek yemek odası olarak kullanılan yere getirilen Elrom'un el ve ayaklarını, yanlarında getirdikleri naylon iple bağlarlar. Kapıcı Garip Işık, Elrom'un bulunduğu tarafa baktığı sıra, Mahir, kapıcıyı,

"-O tarafa bakma. Yoksa şimdi seni vururum" diyerek, sert bir şekilde uyardıktan sonra, Perihan Bele'ye,

"-Elrom'un şoförü hangi saatte apartmana gelmektedir?" diye sorar.

"-Saat 13.30'da gelmektedir" şeklinde karşılık alınca, Mahir, Hüseyin Cevahir'e,

"-Çantayı açın ve burada bulunan herkesin el ve ayaklarını bağladıktan sonra, ağızlarını da flasterle bantlayın" demiştir.

Yanlarında getirdikleri çantayı açıp, ipleri çıkarttıklarında, iplerin düğüm haline geldiğini görürler. İplerin düğümlerini Perihan ve Begüm Bele'lere çözdürttükten sonra, orada bulunan herkesin el ve ayaklarını bağlar, ağızlarını da flasterle bantlarlar.[1]

Elrom'u, "Perihan Bele'den isteyip aldıkları kürk manto ve battaniyelerle birlikte hurca sardılar. Nefes alabilmesi için yüzü açık bırakılmıştı."

"Yanlış daireye girilmesi, birçok kişinin rehin alınması, Elrom'un direnmesi epey zaman yitirilmesine yol açmıştı. 13.30'da Elrom'un şoförü kapıya gelecekti. Acele etmeleri gerekiyordu. Ulaş bir gece önce parkettikleri arabayı apartmanın tam önüne çekmek için dışarı çıktı. Oktay içerde rehinelerin başında kaldı. Mahir, Hüseyin ve Necmi, Elrom'u hurcun içinde dışarı çıkartmak için harekete geçtiler.

Apartmanın giriş holüne geldiklerinde kapının dışında birinin kendilerini gözlediğini gördüler. Bir adam durmuş dikkatle onlara ba-

kıyordu. Endişeli birkaç saniyeden sonra, adamı eşya taşımada yardımcı olması için içeri çağırdılar. Adam hole girer girmez tabancalar burnuna dayandı. Birazdan o da kendini Perihan Bele'nin salonundaki rehinelerin arasında buldu. Adamın, Mete Has'ın Mercedes arabasının şoförü (Hıfzı Altınok) olduğu sonradan anlaşıldı. Bir süre önce kaçırdıkları Mete Has'ın. Bu da hayatın garip cilvelerinden biriydi.

Mahir ve Hüseyin, hurcu ve eşya taşıma görünümüne gerçeklik katmak için ellerine aldıkları seyyar satıcı bavulunu, Ulaş'ın kapının önüne getirdiği arabaya yüklediler. Hurç arka koltuğa, bavul ise bagaja yerleştirildi. Araba hızla uzaklaştı.

Perihan Bele'nin kürkü sonradan bir yolu bulunup kendisine iade edilmişti. Seyyar satıcının bavuluna ise aynı özen gösterilmedi."[2]

Arabanın hızla uzaklaşmasından sonra, "Necmi içeri döndü. Oktay'la son rehineleri de bağladılar. Artık, zil 3 kere çalınacak ve onlar da dışarı çıkacaklardı.

Fakat zil çalmadı. Kız arkadaş gecikmişti. Saat tam 13.30 olmuştu. Necmi ile Oktay, daha fazla beklemeyeceklerdi. Dışarı çıktılar. Onlar çıkarken Elrom'un şoförü konsolosluk arabasının camlarını siliyordu. Şoförün yanından geçtiler, bir dolmuşa binerek Şişli'ye gittiler.

Karşı durakta bekleyen Ziya Yılmaz, onlar uzaklaştıktan sonra olanları daha sonra cezaevinde arkadaşlarına şöyle anlatmıştı:

Konsolosun geciktiğini gören şoför aşağıdan zile basmış, yukardan endişeli bir kadın başı uzanmıştı. Konsolosun karısı kocasının eve gelmediğini, merak ettiğini aşağıdaki şoföre yarı işaret, yarı konuşma ile anlatmış, şoför de yine yarı işaret yarı konuşarak konsolosu öğleyin getirip içeri bıraktığını belirtmişti. İki taraf da birbirlerine inanamamış ve karşılıklı işaretleşmeler bir süre tekrarlanmış, sonunda konsolosun arabasından indikten, apartmana girdikten sonra başına bir iş geldiği anlaşılmıştı. Anlaşılır anlaşılmaz da kıyamet kopmuştu."[3]

Elrom'un kaçırılması duyulduktan sonra Seyhan Apartmanı çevresinde neler olup bittiğini ve halkın tepkisini gören Ziya Yılmaz, oradan ayrılarak İlbay Apartmanına gider.

Bardakçı, Çayan ve Cevahir, otomobille Hamarat Apartmanının önüne geldiklerinde, İlkay Alptekin-Demir bu sırada dairenin penceresinden Elrom'u getiren arkadaşlarının takip edilip edilmediğini gözetlemektedir.

Bardakçı, Cevahir ve Çayan, hurca sarılı Elrom'u apartmanın 8 nolu dairesine taşıyarak, bu dairenin aydınlığa bakan odasına koyarlar. Daha sonra Oktay Etiman gelir ve genel aramanın yapılacağı 23 Mayıs gününe kadar devamlı olarak Elrom'un başında kalır. İlkay, ya-

ralı olan Elrom için ilk yardım malzemesi ve yiyecek almak için dışarı çıkar, istenenleri alır, geri döner. İlkay, akşam üzeri Hamarat Apartmanından ayrılırken Mahir Çayan, Elrom tarafından eşi Elsa Elrom'a İngilizce bir mektubu postaya atmak üzere verir. Bu mektubu İlkay, postaya atarak istenilen yere gönderir.

Ulaş Bardakçı, çalarak eylemde kullandığı Anadol otomobilin plakalarını sökerek Beşiktaş bölgesinde bir yere götürüp terkeder. Kamil Dede, olaydan saatler sonra gidip, Ulaş'ın uzakta bıraktığı arabadan bavulu alır ve bavulun içinden çıkan giyecek eşyası daha sonra yıllarca cezaevlerinde bile kullanılacaktır.

Necmi Demir, Mahir'in verdiği, "İhtilalin Yolu" ve "İşçiler, köylüler, askerler, yurtseverler" şeklinde başlayan bildirileri Hamarat Apartmanından alıp, Şişli'den tekrar bir araba ile Mis Sokağındaki evine gelir.[4]

Bunlardan birini Harbiye'deki radyo binasının önündeki çöp bidonuna, birini THA'nın önündeki kağıt rulolarının arasına, üçüncüsünü de Milliyet gazetesinin önüne park edilmiş bir arabanın altına bırakır. Sonra her üç yere telefon ederek, İsrail Başkonsolosunun THKP-C tarafından kaçırıldığını, kaçırılış amacının açıklandığı bir bildirinin tarif ettiği yere bırakıldığını bildirir.[5]

Ertesi gün ise, teksir makinasında çoğaltığı THKP-C'nin devrim stratejisini ve eylemlerini açıklayan "1 No'lu Bülten"den 100 kadarını önemli şahsiyetlere posta ile gönderir. Bu işlerde kendisine eşi İlkay yardımcı olur.[6]

Yusuf Küpeli bu konuda şunları yazmıştır, "İki kez 'dur, bekle' diye haber yollamamıza rağmen, Mahir, Elrom'u kaçırdı ve parti bildirileri yayınladı. Biz dağıtmadık Ankara'da."

Sonunda, Mahir tarafından "1 Mayıs Harekatı" olarak adlandırılan ve örgütün isminin deklare edilmesi ile örgütün çıkışı için planlanan eylem böylece gerçekleştirilmiştir.

"Suçluların Tümü Asli Fail Olarak Yargılanacak"

Elrom'u kaçırılışından sonra, çeşitli yerlere ve kişilere, "Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi Merkez Komitesi" imzasıyla, "Amerikancı Bakanlar Kuruluna" başlıklı ve saat 17.00, 17. 5. 1971 tarihli bir bildiri gönderilir. Bildiride özetle şu istekler yer alıyordu:

Ephraim Elrom'un hayatına karşılık, derhal şu şartların yerine getirilmesi gerekmektedir:

1.Tutuklu bulunan bütün devrimcilerin derhal serbest bırakılması, (Yer sonra bildirilecektir)

2-Türkiye Halk kurtuluş Cephesi'nin 1 No'lu bülteninin 7.30, 13.00, 19.00 ve 22.45 TRT Haber Bültenlerinde 3 gün devamlı ve eksiksiz anons edilmesi,

3- Mühlet doluncaya kadar polisin ve diğer zabıtanın hiç bir takibe girişmemesi ve aleyhte yayın yapılmaması.

Mühlet bu ültimatomun verildiği tarihten itibaren üç gündür. Şartlar yerine getirilmezse derhal Ephraim Elrom kurşuna dizilecektir. (Mühlet: 20. 5. 1971 Saat 17.00'ye kadar.)"[1]

İsrail'in Istanbul Başkonsolosu Ephraim Elrom'un kaçırılışına Nihat Erim Hükümetinin ve Sıkıyönetimin tepkisi çok sert olur.

Istanbul Sıkıyönetim komutanı Orgeneral Faik Türün, aynı gün 15-16 ve 17 no'lu üç ayrı bildiri yayınlar. Bu bildirilerden birisinde, özetle şu çağrı yapılır:

"-Elinizde tutuklu bulunan İsrail Başkonsolosunu en kısa zamanda serbest bırakın, hiçbir veçhile sakın silaha davranmayın,

Aksi takdirde er-geç ele geçecek olan suçluların tümünün asli fail olarak yargılanacaklarını ihtar ederim."[2]

TRT'nin 22.45 haberler bülteninde, Başbakan yardımcısı Sadi Koçaş'ın kendi sesiyle okuduğu Hükümet bildirisi de Sıkıyönetim bildirisinde yapılan değerlendirmeyle aynı paralelde oluyor ve özetle Türkiye halkına şöyle sesleniliyordu:

"İsrail devletinin Istanbul Başkonsolosu Ephraim Elrom, Istanbul'daki evinden silahlı dört zorba tarafından kaçırılmıştır. Türkiye'de görev yapan, Türk kanunlarının ve geleneksel Türk konukseverliğinin himayesi altında bulunan bir kişiye karşı girişilen bu alçakça saldırının, bugüne kadar çeşitli kanunsuz hareketlerde bulunan ve amacı Türkiye Cumhuriyetini yıkmak ve parçalamak olan gizli örgüt mensupları tarafından yapıldığı ve saldırganların kimlikleri tesbit edilmiş bulunmaktadır. Kendilerini Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi Merkez Komitesi diye tanıtan silahlı saldırganlar, küstahlıklarını daha da ileri götürerek, Türk devleti ve Hükümetiyle şartlar ileri sürerek pazarlığa girişmeye kalkışmak cüretini göstermişlerdir.

İstedikleri, 'Devrimci' adını verdikleri ele geçmiş bütün tedhişçilerin, 20 Mayıs saat 17'ye kadar serbest bırakılmalarıdır. Aksi halde kaçırdıkları yabancı başkonsolosu kurşuna dizeceklerini bildirmektedirler. Şimdi kararımızı kendilerine tebliğ ediyor ve sayın kamuoyuna açıklıyoruz:

Kaçırılan Başkonsolos, bu bildirinin yayınlanmasını takip eden en

kısa süre içinde derhal serbest bırakılmadığı takdirde, sözü geçen gizli örgütle uzak, yakın ilişkisi bulunanlar ve masum gençlerimizi kışkırtıcı yayın ve sözleriyle kanunsuz hareketlere teşvik eden ve kimlikleri güvenlik kuvvetlerince öteden beri bilinen kimseler, Sıkıyönetim bölgeleri dışında bulunsalar dahi, Sıkıyönetim Kanunu gereğince derhal gözaltına alınarak en yakın sıkıyönetim komutanlığına teslim edileceklerdir.

Ayrıca, her ne amaçla olursa olsun, adam kaçıranlar, bunlara yataklık edenler ve saklandıkları yeri bildikleri halde resmi makamlara bildirmeyenler için, idam cezası verilmesini öngören kanun tasarısı hemen Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacaktır. Bu arada kaçırılan konsolosun hayatına kastedildiği takdirde, sevkedilecek kanun, makabline de teşmil edilerek, gerek bu kötü fiili işleyenler, gerekse aynı örgütün mensubu ve aynı suçtan sanık olarak tutuklu bulunanlar hakkında da aynı kanun uygulanacaktır.

Bu bildiri bütün sıkıyönetim komutanlarıyla, sıkıyönetim bölgesi dışındaki idare amirlerine ve emniyet makamlarına kesin emir niteliğindedir.

Sonuç Türk kamuoyuna ayrıca duyurulacaktır.

Bütün vatandaşlarımızın görev başındaki güvenlik kuvvetlerine yardımcı olmalarını dilerim."[3]

Bu arada, Hukuk Fakültesi, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde ve Bakırköy'de yollara Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi Merkez Komitesi imzalı bildiriler atılır.

Elrom'un kaçırıldığı günün akşamı, Saffet ile Nazan Alp, Yüzbaşı İlyas Aydın, Necati Sağır, İrfan Uçar ve Mahir Çayan'ın kaldığı Çamlıca Apartmanına geldiklerinde, "Ephraim Elrom'un güçlü kuvvetli bir kişi bulunduğu, sıhhatinin yerinde olduğu hususunda" konuşma yapıldığını görürler.[4]

"Hiç Bir Tavize Yer Verilmeyecektir"

Bu bildirilerin yayınlandığı saatten itibaren, devlet tarafından fişlenmiş olan ne kadar ilerici-devrimci aydın varsa Türkiye'nin dört bir tarafında aranmaya, gözaltına alınmaya başlanır.

Bu nedenle radyoda bildiriler okunur, gazetelerde çarşaf çarşaf isim listeleri yayınlanır, duvarlara resimli afişler asılmaya başlanır.

17 Mayıs günü Kadriye Deniz Özen, 18 Mayıs gecesi Ömer Erim Süerkan polis tarafından gözaltına alınarak, Emniyet Müdürlüğünde, ilk başta Elrom'un kaçırılması ile ilgili, daha sonra bir çok konu ile ilgili olarak sorguya çekilirler.

Ömer Erim Süerkan, bu konuda şunları anlatmıştır, "18 Mayıs gecesi beni emniyete götürmüşlerdi. Bana ilk sordukları şey, konsolosun

nerede olduğu idi. Ben, haberim olmadığını söyledim. Israrla bu konuyu soruyorlardı. Eğer konsolosun bulunduğu yeri söylersem, idam edilmekten kurtulacağım hususu telkin ediliyordu. Hatta bir ara emniyete gelen Sıkıyönetim Komutanı da benimle bu konuda konuştu."[1]

Elrom'un kaçırılmasıyla ilgisi olanlar gözaltına alındığı gibi hiç ilgisi olmadığı halde gözaltına alınanlar da vardır. Bunlar arasında Behice Boran, Mümtaz Soysal, Sadun Aren, Altan Öymen, Kemal Türkler, Muammer Aksoy, Bahri Savcı, Tarık Zafer Tunaya, Uğur Mumcu, Çetin Altan, İlhan Selçuk, Cahit Talas, Atilla Sarp, Nihat Sargın, Çetin Özek gibi bilim adamları, yazar, hukukçu, siyasi parti lideri, işçi ve gençlik önderleri de bulunmaktadır.[2]

Başbakan Yardımcısı ve Siyasi İşler ile İdari İşlerden sorumlu Devlet Bakanlığı görevini yürüten Sadi Koçaş, 18 Mayıs 1971 Salı günü, Cumhuriyet Senatosu'nda Senato üyelerine, Elrom'la ilgili verdiği bilgiler sonunda, devletin bu konudaki kararlılığı konusunda, özetle şunları söylemiştir,

"Bu konu üzerinde hükümetin görüşünü dün açıkca ortaya koyduk. Şu ana kadar bu hadiseye uzak yakın ilgisi olan pek çok kimse Sıkıyönetim komutanlıkları, mahalli emniyet amirleri tarafından gözaltına alınmışlardır. Bu işle ilgileri derecesine göre işlem görecek, temenni edelim ki, büyük kısmı ilgileri olmadığı anlaşılarak serbest bırakılacak, ama ilgisi olanlar üzerinde Türkiye'de bir devletin mevcudiyeti mutlaka isbat edilecektir."

"Temennimiz,Türkiye'de devlet hukukunun kendi yasalarımızın, Türk konukseverliğinin ve tarih boyunca bütün dünyanın hayran kaldığı Türk yiğitliğinin himayesinde olan bir yabancı diplomata olan bu gerçekten akim olayın bu kadarla kalması ve bu işe cüret edenlerin konsolosu süratle serbest bırakmalarıdır. Ama bunu yapmayacak olurlarsa, hükümetin görüşünü yüce Senato'ya kesin olarak arzederim ki, hiçbir pazarlığa, hiçbir tavize yer verilmeyecektir."[3]

"Dediğimizi Yapmalıyız ki Devlet Bizi Ciddiye Alsın"

18 Mayıs günü akşamı, Mahir Çayan, Ziya Yılmaz, Yüzbaşı İlyas Aydın, İlkay Demir, Hüseyin Cevahir, Ulaş Bardakçı ve Oktay Etiman, İlbay Apartmanında bir araya gelerek, Hükümetin ve Sıkıyönetimin çok sert tutumu karşısında ne gibi bir tavır takınılacağı ve Elrom konusunda ne yapılması gerektiği konusu üzerinde konuşurlar. Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı,

"-Şartların değiştirilmesi doğru değildir, dediğimizi yapmalıyız ki devlet, oligarşi bizi ciddiye alsın. THKO'lular 4 Amerikalı eri öldürmemekle sonradan ne kadar kötü duruma düştüler görüyorsunuz. Bir eylemi yapacaksan ya sonuna kadar götüreceksin ve dediğini yapacaksın. Ya da hiç girmeyeceksin. Yoksa devlet seni ciddiye almaz" diyerek, yayınlanan ültimatom doğrultusunda davranmayı savunur.[1]

Yüzbaşı İlyas Aydın ile Hüseyin Cevahir,

"-Fidye alınarak konsolosun serbest bırakılması" yönünde görüş belirtir. Ziya Yılmaz, daha çok konuşulanları dinlemeyi, bu konuda bir fikir açıklamamayı tercih eder. Oktay Etiman,

"-Elrom'un öldürülmesi halinin iyi olmayacağını, fidye alınması görüşüne katıldığını" söyler.[2]

Mahir Çayan, Ankara'da İlgili Makamlara Teslim Olmuştur

Tarih: 20 Mayıs 1971 Perşembe.

İsrail Dışişleri Bakanlığı Genel sekreteri Moşe Sason, Elrom'un kaçırılması ile ilgili olarak Ankara'ya gelir ve öğle saatlerinde Dışişleri Bakanı Osman Olcay'la bu konuda bir görüşme yapar. Bu sırada, Elrom'un eşi Elsa Elrom, kocasını kaçıranlara, şöyle sesleniyordu:

"Yegane oğlumu feci uçak kazasında kaybetmiş bağrı yanık bir anne olarak, siz gençlere hitap ediyorum. Hayatta tek varlığım kocamdır. Onsuz hayatımın hiçbir manası kalmayacaktır. Sizlerin de ebeveynleriniz ve belki de şu anda sizleri düşünen eşleriniz vardır. Ondan dolayı içinde bulunduğum ruh haletini ve kocamın akıbetini düşünerek anlayış göstereceğinizi ümit ediyorum. Sizlere yaptığım bu çağrıya lakayd kalmayacağınızı ve beşerin en yüksek kıymeti olan insanlık duygusunun galip geleceğini ve çektiğim ızdırabımı uzatmayacağınızı ümit etmekteyim. Lütfen kocamı serbest bırakınız."[1]

Necati Sağır'ın babası Hakkı Sağır da, Elrom'un kaçıranlar arasında bulunduğu öne sürülen oğluna öğle saatlerinde radyodan seslenerek, "Memleketimizde misafir bulunan kaçırdığın İsrail Başkonsolosunu derhal serbest bırakın. Sen ve arkadaşların en yakın emniyet ve inzibat makamlarına teslim olun. Bunu senden bir baba olarak bekliyor ve istiyorum" diyordu.[2]

Saatler 17.00'yi gösterdiğinde, konsolosu kaçıranların verdiği mühlet bitmiş, rehin alınan Elrom'un hayatı hakkında hiç bir haber olmadığı gibi örgütten de hiç bir ses çıkmamıştır. Herkes bir bekleyiş içerisindedir.[3]

Örgüt içinde bir sıkışma ve ne yapılacağı konusunda bir belirsizlik durumu sözkonusu olduğu gibi bir tereddüt de vardır. Çünkü bu konuda herkesin değişik fikirde olduğu ortaya çıkar.

Devletin baskıları sonucu gizlenme ve kendini koruma faktörü giderek kendi aralarında bile zorunlu olarak kopuşmayı, yani birbirleri ile daha az görüşmeyi gündeme getirir.

Tarihler 21 Mayıs 1971 Cuma gününü gösterdiğinde, gazetelerin verdiği bilgiye göre Türkiye genelinde 547 kişi gözaltındadır. Gözaltına alınanlar sanki Elrom'a karşı rehin alınmışlardı. Aynı gün yayınlanan haberlere göre Sıkıyönetim tarafından aranan Mahir Çayan Ankara'da ilgili makamlara teslim olmuştur.[4]

"Ömer Ayna'nın THKP ve THKC İle İlgisi Yoktur"

Bu sırada, 3 Mayıs 1971 Pazartesi günü Unkapanı Ziraat Bankası şubesini soyan ve çıkan çatışma sırasında odacı Tahsin Yaman'ın öldürülmesi olayına karışan Ömer Ayna, Istanbul Sıkıyönetim 1 No'lu Askeri mahkemesinde, "gizli iki örgüt mensubu" olarak yargılanmaya başlanır.[1]

"Türkiye Halk Kurtuluş Partisi" ve "Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi" adı ile iki ayrı örgüt imzası kullanılarak, 21 Mayıs 1971 günü, "Istanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi Başkanlığına" gönderilen bildiri şöyledir:

"Ömer Ayna'nın örgütümüzle, yani THKP ve THKC ile hiçbir ilgisi yoktur. Ömer Ayna kendisinin de belirttiği gibi THKO'nun bir savaşçısıdır.

THKO ile Türkiye Halk Kurtuluş Partisi'nin (THKP) yönetimindeki Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi (THKC) ayrı ayrı örgütlerdir.

Bu durum THKC'nin 1 numaralı bülteninde açıktır. THKC kendi eylemlerini açıkca ilan etmiştir." Ulaş Bardakçı, bu konuda şunları açıklamıştır:

"Başkonsolosun kaçırıldığı gün Ömer Ayna, yargılanıyordu. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi ve Cephesinin bildiri ve bültenleri bu mahkemede bahis konusu edilmişti. Biz de Ömer Ayna'nın Türkiye Halk Kurtuluş Partisi ve Cephesinin bir üyesi olmadığını bu bildirilerle ilan etmiş olduk."[2]

"Nişantaşı Zenginlerin Oturduğu Bir Semttir"

Radyonun 13.00 haberlerinde, Istanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik Türün imzası ile Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 21

No'lu bildirisi yayınlanır. Yayınlanan bildiri ile Istanbul halkına özetle şu çağrı yapılır:

"Istanbul il sınırları dahilindeki meskenlerde kimlerin ikamet etmekte olduklarının bilinmesi ve yer değişikliklerinin de takip edilmesi gerekli görülmüştür.

Bu sebeple;

1- Apartman, pansiyon, yurt ve emsali yerlerinin yöneticileri veya müstakil meskenlerin aile reisleri bu yerlerde kimlerin ikamet ettiklerini isim, daire numarası, yaş ve mesleklerini bildirir iki nüsha çizelgeyi 22 Mayıs 1971 günü saat 19.00'a kadar köy ve mahalle muhtarlıklarına tevdi edeceklerdir.

3-Köy ve mahalle muhtarları, semt ve sokak sokak tahsis edecekleri çizelgelerin bir nüshasını en geç 22 Mayıs 1971 günü saat 23.00'e kadar bölgelerindeki Emniyet Amirliklerine veya jandarma komutanlıklarına teslim edeceklerdir."[1]

Böyle bir bildirinin yayınlanması üzerine, Mahir Çayan ile Hamarat Apartmanında Elrom'un başında bekleyen Oktay Etiman, ne yapılacağı konusunda konuşurlar. Oktay, Mahir'e;

"- Uruguay'da Tupamarolar bir elçi kaçırdıktan sonra, askeri yönetim bir genel arama yaptı ve evleri teker teker aradı. Sıkıyönetim tarafından istenen bu belgeler sakın genel arama için bir hazırlık olmasın?" diyerek kuşkusunu belirttiğinde,

"-Istanbul çok büyük bir yer. Ellerinde bulunan asker sayısıyla Istanbul'un bütün evlerini tek tek aramalarına olanak yok. Yapamazlar. Ayrıca öyle şey olsa bile Nişantaşı zenginlerin oturduğu bir semttir. Burasını aramazlar" şeklinde yanıt verir.[2]

Mahir Çayan'ın kafasında ise verilen mühletin uzatılması ve bir başka konsolosun daha kaçırılarak, devletle yeniden pazarlığa girişilip içinde bulunulan o sıkışıklığı biraz olsun yarma, baskıyı biraz olsun hafifletme gibi düşünceler vardır.

Konuyu bazı arkadaşlarına söyleyip neler düşündüklerini öğrenmek ister. Yine aynı gün, Oktay Etiman ve Ulaş Bardakçı ile beraber oldukları bir sırada, Mahir, Ulaş'a,

"-İran Elçisini gözlemeye alın. Onu da kaçıracağız" şeklinde düşüncesini belirtmesi üzerine, Oktay Etiman,

"-Bunun yanlış olacağı, 'zaten bir elçiyi kaçırmıştık, bundan sonra bir ikincisinin, üstelik bu kadar sert cevaptan sonra kaçırılmasının gereksiz olduğu'" yönünde tavır takınır.[3]

"Istanbul'da Bütün Mekanlar Tek Tek Aranacak"

Ve tarih 22 Mayıs 1971 Cumartesi günü. Saat :13.00

Radyonun verdiği ilk haberde, Birinci Ordu ve Istanbul sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik Türün imzası ile Istanbul halkına yayınlanan 22 No'lu bildiri ile, "Cumartesi günü gece yarısı saat 24.00'ten başlamak ve 23 Mayıs 1971 Pazar günü saat 15.00'te bitmek üzere sokağa çıkma yasağı konularak, Istanbul'da bütün mekanların tek tek aranacağı" bildirilir.[1]

Genel aramanın olacağının öğrenilmesi, Istanbul'un bütün sokaklarında fotoğrafları afişlerde yer alan ayrıca Sıkıyönetim ve emniyet makamları tarafından her tarafta aranan örgüt elemanları üzerinde şok etkisi yaratır.

Çünkü genel arama Mahir Çayan dahil örgütün bütün elemanları tarafından beklenilmeyen bir olaydır. Genel arama ilan edilene kadar herşey normal seyrini izlemektedir. Hükümetin tavize yanaşacağı en azından genel arama yapabilecek gücünün olmadığı sanılmaktadır.

"Mahir Çayan, 22 Mayıs 1971 günü Hv. Tğm. Saffet Alp'in Fatih Mollagürani Sokaktaki evinde bulunduğu sırada radyodan o gece genel bir arama yapılacağını öğrenmiş; bu durum karşısında Başkonsolosun nasıl ve nerede saklanması gerektiği mevzuunda Hv. Tğm. Saffet Alp ile hal tarzı aramağa başlamışlardır.

İki sanık temin edilecek bir askeri araçla Saffet Alp'in evindeki koltukların alınması, bunların aynı araçla Hamarat Apartmanı önüne getirilmesi ve Başkonsolosu kaçırmada kullanılan hurca konulup normal bir ev taşıma havası verilerek Saffet Alp'in evine naklinin en iyi hal tarzı olduğunda karar kılmışlardır.

22 Mayıs 1971 tarihinin Cumartesine tesadüf edişi, bu itibarla araç temin etmenin zorluğu düşünülmüşse de Hv. Tğm. Saffet Alp ile aynı yerde görevli Ulş. Takım Komutanı Hv. Üstğm. Mehmet Balaban hatıra gelmiş; Nazan Alp vasıtanın temini için Mehmet Balaban'ın Küçükçekmece Cennet Mahallesindeki evine gönderilmiştir."[2]

Mahir, Nazan Alp'le birlikte Saffet Alp'in evinde kalmakta olan kardeşi Hüseyin Ergün Çayan'ı kalması için Mehmet Balaban'ın evine gönderir. Kendisi de Hamarat Apartmanına gider. Oktay Etiman, bundan sonraki gelişmeler konusunda şunları anlatmıştır:

"Cumartesi günü öğle haberlerinde genel arama yapılacağını duyduk. Az sonra Mahir geldi. Bu sırada evde ben ve Cevahir vardık. Mahir Çayan son derece asabi ve yorgundu.

'-Ne yapacağımızı, ne olacağını, ne yapabileceğimizi' konuştuk. Fakat ortaya birşey çıkmadı.

Daha sonra Saffet Alp, eve geldi. Saffet Alp'le de,

'-Ne olabileceğini' konuştuk. Burada,

'-Elrom'un Saffet'in evine nakledilmesi' konuşuldu. Nazan Alp bu eve Saffet'le mi, yoksa ayrıca mı geldi şu anda tam olarak hatırlamıyorum. Nakil meselesi konuşulduktan sonra Saffet, araba getirmek için evden ayrıldı.

Bütün bunlar sırasında Elrom'un başında bir kişi duruyordu. Bu ben de oluyordum, diğer arkadaşlardan birisi de oluyordu. Aradan bir müddet geçti, benim Elrom'un yanında olduğum bir sırada Mahir geldi, bana,

'-Elrom'u bağlamamı, ellerini bağlamamı' söyledi. Ben kendisine,

'-Neden bağlıyoruz?' dedim. Kendisi, bana,

'-Bağlamamı' söyledi, tekrar. Şimdi araba getirilmesi için Saffet dışarı çıktığından dolayı ben arabanın getirildiğini düşündüm ve hatta o zaman da getirilmiş olabilir. Çünkü, arasıra dışarı çıkıyordum, arabanın getirildiği şeklinde arkadaşların konuştuğunu duyuyordum. Ben, Elrom'a,

'-Kendini başka bir eve nakledeceğimizi' İngilizce olarak söyledim ve ellerini bağladım. Daha sonra Mahir, ayaklarını bağladı gözlerinin bantlanıp-bantlanmadığını tam olarak hatırlamıyorum-Bantlanmış da olabilir, olmayabilir de. Elrom, elinin bağlanmasından hoşlanmadı, huzursuz oldu. Bu sırada Mahir, dışarı çıkmıştı."[3]

Genel aramanın yapılacağı gün ekibin hepsi biraraya gelemediği için evden eve irtibatı Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı ve Hüseyin Cevahir yapar.

İlbay Apartmanında ise Necmi Demir, Ziya Yılmaz, Abdullah Çeçeloğlu ve İlkay Alptekin-Demir bulunmaktadır. Bilahare Ulaş Bardakçı gelir. Ulaş Bardakçı'ya,

"-Konsolos hakkındaki son durum nedir?" diye sorduklarında,

"-Bazı arkadaşların fidye alınarak serbest bırakılması görüşlerine katılmıyorum. Eski kararda ısrar ediyorum. Peki siz ne düşünüyorsunuz?" diye söylediğinde, Necmi Demir,

"-Ben, bana verilecek görevi yaparım" şeklinde karşılık verir.

Bu konuşmalar yapılırken Hüseyin Cevahir gelir. Elrom'un "subay arkadaşlardan birinin evine nakledilmesi" fikri üzerinde durulur. Cevahir,

"-Ben fidye alınıp serbest bırakılması taraftarı değilim. Eskiden alınan karar ne ise ona uyulması taraftarıyım. Fidye alınmasına karar verilse dahi konsolosun bulunduğu evden çıkarılmaması gerekir" di-

yerek, düşüncelerini açıklar. Ortak bir görüş birliğine varılamaz. Ulaş ve Hüseyin Cevahir,

"-Alınacak kararı size bildiririz" diyerek, İlbay Apartmanından ayrılır. Bir süre sonra da Necmi ve İlkay Demir ayrılarak, geceyi geçirmek için başka bir yere gider.[4]

Bu arada, Çamlıca Apartmanında bulunan arkadaşlarına,

"-Ne yapayım?" diye telefon eden Kamil Dede'ye,

"-Erenköy Taş Mektep Sokaktaki eve bak bakalım ne durumda. Sonra bize bildir. Sen de kendine bir yer bul ve başının çaresine bak" diye yanıt verilir. Dede, kendisinin tanınabileceğini düşünerek ilk önce ağabeyi Ali Dede'yi evi kontrol için gönderir. Daha sonra kendisi giderek evin çevresinde 3-4 kere dolaşıp bir gariplik, kuşku çekecek bir durum var mı diye bakar. Daha sonra Çamlıca Apartmanında bulunan arkadaşlarına telefon ederek,

"-Ben evin etrafında 3-4 kez gezindim. Bizim bıraktığımızdan farklı çok garip birşey görmedim. Ama yüzde yüz sağlamdır diyemem" diyerek, haber verir.

Bu sırada, Mehmet Balaban, bir askeri Reo aracı alarak ilk önce Saffet Alp'in Fatih'teki evine gelerek, daha önce planlandığı gibi dört adet koltuk yükledikten sonra Nişantaşı Rumeli Caddesinin Hamarat Apartmanı yakınına gelerek, aracı buraya park ettirir. Nazan Alp de, Hamarat Apartmanına giderek aracın geldiğini Mahir Çayan'a haber verir.

Askeri aracın başında yaklaşık bir saat kadar bekleyen Üsteğmen Mehmet Balaban, Hamarat Apartmanında bulunanlardan herhangi bir haber gelmediğinden askeri birliğine mecburen dönmek zorunda olduğundan, Reo'yu hareket ettirir ve yola çıkar. Harbiye semtinin bulunduğu yerden gidecekleri istikamete geri dönecekleri sırada askeri inzibat tarafından araç durdurulur ve Merkez Komutanlığına götürülür. Daha sonra da bırakılır.

Teğmen Saffet Alp ile eşi Nazan Alp, aracı bıraktıkları yere gelir. Fakat aracın gitmiş olduğunu görürler ve geri dönerek, Mahir'e durumu bildirirler. Ardından da Fatih'teki evlerine giderler.[5]

"Öldürülecek Dedi"

Oktay Etiman'ın anlattığına göre, bu sırada, Mahir, Elrom'un bulunduğu odaya, "tekrar bir müddet sonra döndü ve makasla Elrom'un bağlandığı ipleri kesti. Bu kesme işi yanlış olabilir, çözülmüş de olabilir. Şu an tam olarak hatırlayamıyorum. Ben,

'-Neden çözüldüğünü' sordum. Mahir, herhangi birşey söylemedi, tekrar dışarı çıktı. Bir iki dakika sonra ben de odadan dışarı çıktım. Hemen yandaki odada Mahir ve Ulaş, o odadaki eşyaları topluyorlardı. Aynı zamanda orada bulunan Kurtuluş dergisinin üzerindeki mühürleri, Kurtuluş mühürlerini her sayının üzerinden teker teker söküyorlardı. Mahir'e,

'-Ne yapıyoruz, ne oluyor' diye sordum. Kendisi yine diz çökmüş vaziyetteydi. Bana başını döndürerek,

'-Öldürülecek' dedi. Ben bu neticeyi beklemiyordum. Gerçekten Elrom kaçırılırken öldürüleceğini tahmin etmiyordum. Kendisine,

'-Bu şekilde davranmanın doğru olmayacağını' ihsas ettirecek davranışlarda bulundum."[1]

Mahir ev terkedileceği için geride iz bırakmamak amacıyla evde bırakılacak olan dergi ve gazetelerin üzerinde, daha önce kendileri tarafından çıkartılan bir yayının mührünün damgası bulunan yerleri keserek yoketmektedir.

Oktay Etiman da, Hamarat Apartmanında parmak izlerinin bulunabileceği yerleri siler. Bu arada bir ceketin cebinde Mahir Çayan'ın nüfus cüzdanını bulup, bunu Mahir'e gösterdiğinde, Mahir çok sinirlenir ve Oktay'a,

"-Nereden buldun?" diye sorar.

Orada, "bir uyumsuzluk oldu. Ben;

'-Evi terkedeceğimi' Mahir'e söyledim. Cevahir'in de Mahir gibi düşünmediğini zannettiğim için evden ayrılmadan önce Cevahir'e de,

'-Benimle beraber evden ayrılmasını' söyledim. O da kabul etti. Cevahir'le ben evden ayrıldık. Kabataş'ta bulunan Hamarat Apartmanının ev sahibinin bulunduğu yere gittik. Cevahir, ev sahibini evde bulamadı. (Bundan maksat, evin kontratının alınmasıydı). Aşağıya indi, beraberce Saffet'lerin evine gittik.

Burada şunu söylemek istiyorum; Elrom kaçırıldıktan sonra Yüzbaşı İlyas Aydın bu eve hiç gelmedi. Bunun neden ifadelerde geçtiğini bilmiyorum. İlyas Aydın hakkında da olumlu veya olumsuz herhangi bir şey düşünemiyorum. Çünkü herkes bizimle beraber olabilirdi."[2]

"Elrom'u Öldürdüğünü Bana Söyledi"

Hamarat Apartmanında en son rehin olarak kaçırdıkları İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Ephraim Elrom'la beraber Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı kalır.[1]

Elrom'u, genel aramada saklayabilecekleri başka bir eve ta-

şıyamamış, ayrıca gerilla timi içerisinde çok değişik fikirler ortaya çıkmıştır. Örgüt kadrolarının çoğunluğu Elrom'un öldürülmesine karşı çıkıp, bu fikri desteklemediğinden örgütün lideri konumunda olan Mahir Çayan için bu konuda düşünecek çok fazla zaman kalmamıştır.

Bir tarafta insanı yücelten, insana değer veren inancı, diğer tarafta, "şartlar yerine getirilmezse konsolos öldürülecek" bildirisi ve daha önce dergilerde, gazetelerde, ikili ve grup ilişkilerinde bu yönde yazdığı, savunduğu tezler. Bir siyasi hareketin lideri olarak bütün bu savunduklarını yok sayıp, Elrom'u sağ bırakarak evi terkedip gitmek. Böyle bir durumda aklından hızla binbir fikir akan Mahir Çayan, THKO'luların, fidye için kaçırdıktan sonra istedikleri fidyeyi vermedikleri takdirde öldüreceklerini söyledikleri 4 ABD'li eri hem serbest bıraktıkları hem de fidye alamadıkları için onları eleştirdiği dönemi de aklından geçirmiş olabilir.[2]

Elleri ve ayakları bağlı olan Elrom'un ayrıca gözleri de bağlanır, ağzı bantlanır. Geriye sadece tabancanın tetiğini çekmek kalır.

"Saat 18.00 sıralarında radyoyu sonuna kadar açan Mahir Çayan, 6.35'lik tabancasını Ephraim Elrom'un sağ kulak sayvanı ön üst kısmı saçlı deri mıntıkasına yönelterek üç el ateş etmiştir. Mermi yaralarına bağlı geniş beyin harabiyeti ve kanaması, kafatası kırılması sonucu Başkonsolos anında ölmüştür. Mahir Çayan, Başkonsolosu öldürdükten sonra el ve kollarını çözmüş, bantları çıkarmıştır."[3]

Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı, Elrom'u öldürdükten sonra evden ayrılarak Saffet Alp'in evine giderler.

Geride sadece Elrom'un cesedini değil, belki de böyle bir olayın etkisinde kaldıkları, bir an önce evden ayrılmaktan başka birşey düşünemedikleri için Elrom'u Seyhan Apartmanından Hamarat Apartmanına taşımak için kullandıkları İlkay Alptekin-Demir'in subay olan babası Süleyman Alptekin'e ait hurcu da bırakırlar. Oktay Etiman, bundan sonrası konusunda şunları anlatmıştır:

"Saffet'lerin evine gittikten bir müddet sonra Mahir ve Ulaş eve geldiler. Mahir'e,

'-Ne olduğunu?' sordum. Kendisi,

'-Elrom'u öldürdüğünü' bana söyledi. Bu arada yanımızda Saffet Alp vardı, kıpkırmızı oldu, Saffet'in bu sonucu beğenmediğini anladım. Burada Mahir, Hüseyin ile bana, bu işin, yani;

'-Elrom'un öldürülmesi konusunun bu dört kişinin arasında kalması gerektiğini, başka bir yerde konuşulmaması gerektiğini" söyledi."[4]

Elrom'un Cesedi Bulunuyor

Saffet Alp'in evinde, daha önce telsiz frekansına ayarlanmış bulunan radyo ile emniyet telsizleri dinlenilerek güvenlik kuvvetlerince yapılan takipler bir deftere kaydedilir.

Saffet'lerin evinde bir müddet kaldıktan sonra bu evin aranabileceğini düşünerek, evi gece terk etmeyi karar verirler. Bu nedenle, Ulaş Bardakçı, gündüz evden çıkıp bazı kişilerle saklanmak için ev temini meselesi konusunda görüşme yapar.[1]

Ulaş Bardakçı, o akşam, Saffet Alp'lerin evine gelerek, Oktay Etiman, Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir'i alarak evin bir müddet uzağında bekleyen Yılmaz Güney'in arabasına götürür. Yılmaz Güney, aramanın başlayacağı saatten önce Levent'teki evine götürür. Bu sırada Ulaş Bardakçı ayrılarak Rüçhan Manas'ın kaldığı örgütçe kiralanan eve gider. Oktay Etiman, Hüseyin Cevahir ve Mahir Çayan, evinde kalacakları Yılmaz Güney ile evin neresinde saklanacakları konusunda konuşurlar. Çatıya açılan bir kapağın olduğunu öğrenince en emin yerin çatı arası olduğuna karar vererek aramanın biteceği vakte kadar orada saklanırlar.[2]

İstanbul'un bütün mekanları 30.000 kişilik ve aramaları bir subay, üç asker ile bir polis memurundan oluşan, toplam beş kişilik timlerle yapan güvenlik güçlerince, 22 Mayıs 1971 gününün 23 Mayıs gününe devrildiği gece yarısı saat 24.00'ten itibaren tek tek aranmaya başlar.

Elrom'un cesedinin bulunduğu Hamarat Apartmanını arayan timin başında bulunan Piyade Yüzbaşı Temel Ünsal, yaptığı arama konusunda şunları anlatmıştır:

"Sıkıyönetim tarafından yaptırılan büyük aramada Alay Komutanı tarafından görevlendirilmiştim. Mesudiye Mahallesinde bulunan evlerin tarafımızdan aranması gerekiyordu. Bu mahallenin muhtarına bir ihbar yazısı verilmişti. Bu ihbarın tarif ettiği ev Baytar Ahmet Sokakta 5/8 numaralı evdi, bu apartmanın Hamarat ismini taşıdığını sonradan öğrendim. İhbar olduğu için özellikle bu evi aramak üzere 04.15'de eve doğru gittik. 8 numaralı dairenin zilini 10 dakika kadar çaldım. Cevap veren olmadı. Yanda bulunan 7 numaralı daireden 8 numarada kimin oturduğunu sordum. Talebe veya mühendis şeklinde kesin olmayan malümat verildi. Apartmanın kapıcısını sordum. Özellikle bu binanın kapıcısının olmadığı, karşı apartmanda bulunan kapıcının aynı zamanda bu apartmana da baktığını söylediler. Keza o binanın yöneticisi seyahatte imiş. Bu malumatı müteakip 8 nu-

maralı dairenin zilini 5 dakika kadar tekrar çaldım. Cevap verilmeyince aldığım talimat gereğince kapıyı kırdım, içeri girdim. Salon salomanje şeklinde bulunan kısmın kapısı açıktı. Orta yerde 4 koltuk duruyordu. Ayrıca dört köşe bir masa vardı. Masanın üzerinde pamuk vs. şeklinde pansuman malzemesi vardı. Sağlı sollu olan iki odada elektrik yanıyordu. Sağdaki odaya baktığımda üzerinde Alptekin yazılı olan bir hurç gördüm. İçersinde acele ile doldurulmuş intibaını veren eşyalar vardı. Sol odaya baktım bir ayak görünce ihtiyatla çömeldim. O şekilde bakınca yerde pıhtılaşmak üzere olan kanlar gördüm. Acaba yaralı mı diye yanına gidip, nabzını tuttum. Soğumuş olduğunu müşahade ettim. Bize gösterilen resimlere ve elimizdeki broşüre göre bu cesedin aranmakta olan Ephraim Elrom'a ait olduğunu tesbit ettim. Bina etrafında gerekli tertibatı alarak Komutanlarım vasıta ile durumu savcılık ve Adli Tabibliğe bildirdim. Odaya girdiğimde ceset, bir ölünün uzatıldığı şekilde somya üzerine uzatılmış vaziyetteydi. Sol kulağının üzerinde üç tane kurşun izi gördüm. Cesedin yanında bir yorgan vardı. Yorganın üzerinde 7.65 çapında üç tane mermi kovanı duruyordu.* Cesedin elleri dirseklerinden kıvrılmış vaziyette ve yumrukları göğsünün üzerinde duruyordu, bağlı değildi."

"Salonda bulunan koltuklar kırmızı renkli idi. Bir de sehpa vardı, dört köşeli. Ayrı bir masanın üzerinde, muşambadan mamül ilk yardım çantası, pamuk, alkol şeklinde pansuman malzemesi ve çok sayıda sigara izmariti vardı. Üç kül tablası hemen hemen sigara izmariti ile doluydu. Bu izmaritler değişik tip sigaralara aittir. Ekserisi Bafra ve Birinci'ydi. Piyano ise bu masanın karşı tarafında bulunuyordu, siyaha yakın bir renkte, tuşlar açıkta ve görünür vaziyetteydi. Evde radyo görmedim, yoktu. Piyanonun yakınında bir somya ve üzerine uzatılmış bir şilte vardı. Ev eşyaları ve hurcun içersinde neler olduğu emniyetçe tesbit edilmiştir. Bunlar daha ziyade kadın ve erkeğe ait giyecek eşyaları idi. Çok sayıda, takriben 15-20'ye yakın kullanılmış güderi eldiven gördüm. Evde iki odanın elektrikleri yanıyordu. Cesedin bulunduğu odada, bir masa lambası vardı. Hüzmeleri ceset üzerine gelecek şekilde ayarlanmıştı ve yanar vaziyette idi."

"Cesedin bulunduğu odada küçük bir şişe içerisinde eter bulunmuştu. Boğuşma emareleri yoktu. Kanaatimizce uyku halinde öldürülmüştü. Yerde birikmiş olan kan pıhtılaşmakla normal hali ara-

* Daha önceki bölümde Elrom'a 6.35'lik silahla üç el ateş edildiği belirtilmesine rağmen, teğmen üç adet 7.65'lik mermi kovanı bulduğunu belirtmiştir.

sında, pıhtılaşmaya daha yakındı. Tuttuğumda, elini çekmek istediğimde, cesedin ölü katılığı halinde olduğunu gördüm. Cesetle karşılaştığımda saat beşe yirmi vardı."[3]

Hürriyet gazetesinin yazdığına göre, "Başkonsolosun cesedi, telefonla yapılan bir ihbar üzerine sabahın erken saatlerinde, kaçırıldığı Cumhuriyet caddesindeki eviyle konsolosluk binasına çok yakın mesafedeki Nişantaşı, Baytar Ahmet Sokak'ta, köşebaşında 5 numaralı apartmanın 8. dairesinde bulunmuştur."[4]

"Bu İş Olup Bitmiştir ve Doğrudur Artık Tartışılamaz"

23 Mayıs günü, bir güvenlik ekibi, sabaha karşı 04.00 civarında Yılmaz Güney'in evini aramaya geldiklerinde Ulaş Bardakçı, Oktay Etiman, Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir, çatı arasındadır.

Güvenlik güçleri çatı arasını aramadıkları için aradıkları 4 kişiyi bulamazlar, ama Yılmaz Güney'in TDGF'na para yardımı yaptığı için karşılığında aldığı makbuzu bulurlar. Yılmaz Güney bu nedenle iki gün sonra 26 Mayıs 1971 günü Sıkıyönetim tarafından kısa bir süre gözaltına alınır ve bırakılır.[1]

Necmi Demir ile İlkay Alptekin-Demir ise kalacakları bir yer arar ama sokağa çıkma yasağına kadar bir yer bulamadıkları için, buldukları bir dükkanda kalırlar. Kamil Dede de o geceyi ağabeyi Edip Özkonuksever'in evinde geçirir.

23 Mayıs Pazar günü saat 15.00'te genel arama bittiği zaman arananlardan kimse ele geçirilememiştir.

Necmi ve İlkay, genel arama gecesi kaldıkları dükkandan arama bittikten sonra çıkarak, ilk önce İlbay Apartmanının bulunduğu yere giderek pencerede şifreli işaretin olup olmadığına bakarlar. Ziya Yılmaz'ın her nedense şifreyi koymamış olduğunu görürler. Daha sonra Kamil Dede, İlbay Apartmanına geldiğinde şifrenin konmuş olduğunu görür ve eve girer.

Necmi ve İlkay, bu kez, Necmi Demir'in hemşehrisi olan Çanakkaleli üniversite öğrencisi arkadaşlarının bulunduğu bir eve giderler. Onlarla sohbet ederken, saat 19.00 haberlerinde, Hamarat Apartmanında en son kalan Ulaş Bardakçı ve Mahir Çayan'ın aramada çatışmada öldü haberlerini beklerken, Elrom'un öldürüldüğünü, öldürenlerin de kendileri olduğu haberini dinlerler. Herkes çok şaşırır. Necmi ve İlkay, "Yahu bu neymiş?" falan diyerek apar-topar evden ayrılırlar.

Daha sonra, Çamlıca Apartmanına telefon ederler. Telefona çıkan

İlyas Aydın'a durumu anlatırlar. İlyas Aydın, Necmi ve İlkay ile Pangaltı'da buluşarak, İrfan Uçar ve Necati Sağır'ın da kaldığı Feriköy'deki Çamlıca Apartmanındaki eve götürür.

Yılmaz Güney'in evinin çatı arasında geceyi geçiren Çayan, Etiman ve Cevahir, ertesi gün Rüçhan Manas'ın kaldığı 4. Levent'teki eve giderler. Evde bulunanlar, en kısa zamanda diğer arkadaşlarıyla biraraya gelerek, yeni duruma uygun bir çalışma yapmaya karar verirler.

Mahir, daha sonra, 4. Levent'teki evden ayrılarak Feriköy'deki eve gelir. Yakalandıklarını sandığı Necmi ve İlkay'ı orada görünce şaşırır. Sohbet esnasında, Mahir, Elrom için,

"-Çok cesur bir adamdı. Sonuna kadar direndi" dediğinde, İlyas Aydın,

"-Elrom'un öldürülmesi iyi olmadı. Böyle yaparak bir yere varamazsınız" diyerek, düşüncelerini ifade eder. Mahir, bunun üzerine,

"-Bu iş olup bitmiştir ve doğrudur. Artık tartışılamaz" diyerek, bu konuda yapılan tartışmayı keser.[2]

"Son Durumu Gözden Geçirmek, Durum Muhakemesi Yapmak İçin Bir Toplantı Yapacaktık"

Geceyi Levent Güvercin Sokaktaki evde geçiren, "Mahir Çayan, 24 Mayıs 1971 günü sabahı Rüçhan Manas'ı Fatih Mollagürani Sokaktaki Saffet Alp'in evine göndererek Nazan Alp ve Saffet Alp'i kaldıkları Levent Akçam Apartmanına çağırtmıştır. Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Hüseyin Cevahir, Oktay Etiman, Kamil Dede ve Rüçhan Manas'ın gizlendikleri eve bu haber üzerine Saffet Alp ve Nazan Alp gelmişler; Mahir Çayan, Saffet Alp ile evlerinin terk edilip edilmemesini konuşarak, şimdilik Mollagürani Sokaktaki evin terk edilmemesi gerektiğini söylemiştir. İlbay Apartmanında kalan Ziya Yılmaz ve Abdullah Çeçeloğlu durumlarının dikkati çekeceği kuşkusu ile bu evde bulunan yasak kitap, Kurtuluş Yayınları, Dev-Genç bildirileri, Mahir Çayan'ın hazırladığı yazıları ve diğer bazı eşyaları Çamlıca Apartmanına getirmişler."[1]

Mahir Çayan, daha önceden tanıdığı Piyade Üsteğmen Ömer Laçiner ile görüşmek istediğini Saffet Alp'e söylemiş ve 25 Mayıs 1971 Salı günü, Saffet Alp'in evinde bir araya gelen Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Hüseyin Cevahir, Saffet Alp, İlyas Aydın ve Ömer Laçiner, yeni ev bulunması, aranılan örgüt üyelerinin saklanması ve örgütün meseleleri üzerinde görüşürler.

Ömer Laçiner, müsait ev bulabilmek ve örgüt sorunları üzerinde

bazı kararları gözden geçirebilmek için bir günlük zaman ister. Olumlu bulunur ve daha sonra buluşmak üzere ayrılırlar.[2]

Mahir, bu sırada, bir durum değerlendirmesi taslağı kaleme alır. Yazısında özetle, "içinde bulunduğumuz devre ricat devresidir. Öz gücümüzü ezdirmeme, güç toplama, savaşı gücüne göre sürdürme devresidir" saptamasını yapar.[3]

Teğmen Saffet Alp'in evinde 29 Mayıs 1971 günü yapılan aramada bulunan elyazısından ibaret olan bu, "1950 Türkiye'de karşı devrimdi" cümlesiyle başlayan yazı için Mahir Çayan şunları anlatmıştır:

"Bu yazı bana aittir. Yazılmasının sebebi şudur, Çamlıca Apartmanında son durumu gözden geçirmek, durum muhakemesi yapmak için bir toplantı yapacaktık. Daha önce hazırlıklı gelmek hususunda anlaşmıştık. Sözlü veya yazılı şekilde konuyu kafamızda derleyip toparlıyacaktık. Ben Saffet Alp'in evinde kalıyordum. Diğer arkadaşlarla devamlı konuşacak durumda değildim. Bu bakımdan aklımdan geçenleri yazılı hale getirdim.

Çamlıca Apartmanında yapılan toplantıya gittim. Ziya Yılmaz, Ulaş Bardakçı, Hüseyin Cevahir, Oktay Etiman ve Saffet Alp orada olmadığından dolayı toplantı yapılamamıştır.

Toplantıyı yapmak için daha doğrusu toplantı tarihini tesbit etmek için Levent'teki eve gittim (...) orada (...) Çamlıca Apartmanının basıldığı söyledi. Ben bu yazıyı temize çekmiştim. Müsvettesi olan bu yazı Safet Alp'in evinde kalmıştı. Temize çektiğim kısmını ise yakmıştım."[4]

Saffet Alp'in evinde kalmakta olan Mahir, 27 Mayıs 1971 Perşembe günü sabahı, Ömer Laçiner ile örgütün son durumu ve ne yapılacağı hakkında konuşmak üzere bir araya gelirler. Ömer Laçiner'e, "örgütün Istanbul'daki bütün yapısını üstlenme sorumluluğu görevi verilmesi" kararına varılır.

Diğer arkadaşlarıyla da bir araya gelip, bu durumu görüşmek ve konuşmak üzere Mahir, saat 16.00 sıralarında Feriköy'deki Çamlıca Apartmanına gider. Necmi, İlkay, Necati Sağır, İrfan Uçar ve İlyas Aydın'la yaptıkları konuşmada Mahir, aynı görüşlerini burada da yineledikten sonra tekrar Saffet ve Nazan Alp'lerin kaldığı eve geri döner, fakat onları evde bulamaz. Bunun üzerine ikinci kez Çamlıca Apartmanına gelir. Aradan bir süre geçtikten sonra İlyas Aydın, her zaman yaptığı gibi, evden ekmek, sigara gibi günlük ihtiyaçları almak için dışarı çıkmak istediğini söylediğinde, Mahir,

"-Ben de çıkacağım. Biraz bekle, beraber çıkalım" der. Bir süre sonra Mahir ve İlyas, evden çıkarlar. Mahir, Levent, Güvercin Sokakta Etiman, Bardakçı, Cevahir ve Manas'ın kaldığı eve gider.[5]

Evde Yapılan Aramada İlyas Aydın'a Ait Karneler Bulunur

İlyas ve Mahir'in evden ayrılmasından en çok on dakika sonra ev ilk önce askerler, hemen peşinden polisler tarafından basılır. 27 Mayıs 1971 Perşembe günü, saat 21.20'de Feriköy, Ergenekon Caddesi, Şahadet Sokağında bulunan Çamlıca Apartmanının 4. katındaki daireye gelen arama timlerinden inzibat subayı asteğmen İhsan Çelik komutasındaki beş asker ile altı polis memuru, açık bulunan evin kapısını iterek içeri girer. Bu ani baskın sonucu İlkay Demir, Necmi Demir, İrfan Uçar ve Necati Sağır yakalanır.

Evde yapılan aramada, Hava Yüzbaşısı elbiselerinden birinin üzerinde İlyas Aydın adlı birine ait sağlık karnesi ile Ordu Pazarları'ndan alış veriş yapmak üzere alınmış üyelik karnesi bulmuşlardır.[1]

Feriköy'deki evin yapılan bir ihbar üzerine basıldığı devlet yetkilileri tarafından açıklanır. İhbar olayını, o dönem Beşiktaş İnzibat Bölge Komutan Yardımcısı olan Tankçı Albay Lütfü Akat, şöyle anlatmıştır:

"Hatırlamadığım bir tarihte İnzibat Bölge Komutanlığında oturuyordum. Yaşlı bir zat yanıma geldi. Çamlıca Apartmanında şüpheli iki yüzbaşının oturmakta olduğunu söyledi. Yaşlı olduğu için sözüne itimat edemedim. Bir telefon numarası verdi. Karşınıza Yüzbaşı İlyas diye birisi çıkacaktır, dedi. Verdiği numarayı çevirdim, ben yüzbaşı İlyas diye cevap verildi. Telefonu hemen kapatım. Aradan iki dakika geçince tekrar telefonu çevirdim. Bu sefer Yüzbaşı İlyas'ı istiyorum dedim. Yüzbaşı İlyas dışarı çıktı, geldiğinde bildiririz, dedi, telefona çıkan şahıs. Bunun üzerine form doldurarak durumu Merkez Komutanlığına intikal ettirdim. Bu ihbarı kıymetlendirmek için ilimizde fazla ekip yoktu. Benim bu ihbarı Merkez Komutanlığına intikal ettirdiğim günün gecesi Sıkıyönetimce genel arama günü değildir. Merkez Komutanlığı benden (ekip) istedi. Ben kafi personelim olmadığını söyledim. Merkez Komutanlığından bir ekip temin edilerek mezkur eve gönderildi. Merkez Komutanlığı tarafından gönderilen ekip vasıtası ile arama yapıldı. Bu itibarla yapılan arama Sıkıyönetimce yapılan genel arama günü değildir."[2]

İhbarda bulunduğu ve eskiden Milli Emniyet'te çalıştığı söylenilen Levent-Nispetiye Mahallesi muhtarı Selçuk Türkaydın ise şunları söylemiştir:

"Ben bir ihbarda bulunmuş değilim. Tesadüfen duyduğum bir ko-

nuşmayı naklettim. O da şöyle olmuştur. Zannederim 25 Mayıs günüydü. Levent'ten bir dolmuşa binmiştim. Yanımda bulunan tanımadığım iki hanım, Dürnev ismindeki şahsın evini yüksek bir fiatla, zannederim 1.500 liraya kiraya verdiğinden ve ayrıca ikibin lira telefon parası aldığından bahsediyorlardı.

Teşvikiye semtinde olması gereken ve konuşmalar sebebiyle bana anormal gelen bu durumu, o sıralarda bu kabil mevzularda vatandaşların uyanık olmaları hususundaki uyarılara uyarak bildirmek istedim. Aradan iki gün geçince Beşiktaş İnzibat Bölge Komutanlığına bildirdim. Çamlık mı yoksa Çamlıca mı şeklinde bir apartmanmış" dedikten sonra not defterine kaydettiği (485271 ve Yüzbaşı İlyas, 1.500 lira, Dürnev) bilgilerini gösterir.[3]

Ömer Laçiner'in anlattığına göre, İlyas Aydın, Lütfü Akat'ın kendisine telefon etmesinden şüphelenmiş ve evde kalan diğer arkadaşlarına, "Ben bundan şüphelendim. Bu evi terkedelim ya da siz bu evi terkedin" diyerek kuşkularını dile getirmiştir."[4]

"Bu Evi Hemen Birer Birer Terkedelim"

Polis telsizini Levent'teki evde izleyen Oktay Etiman, Feriköy'deki evin basıldığını anlar ve yanında bulunan Ulaş, Cevahir ve Rüçhan'a,

"-Kurtuluş'taki ev basıldı. Çok büyük bir ihtimalle orada operasyon yapıldı" diyerek, haber verir. Ulaş, Necmi'lerin bulunduğu eve telefon açarak İrfan Uçar'ı arar fakat telefona tanımadığı başka biri cevap verir. Evin güvenlik kuvvetleri tarafından basıldığını anlarlar. Daha sonra evin basıldığını ve bir kısım arkadaşlarının gözaltına alındığını, radyonun 23.00 haberlerinden öğrenirler. Fakat haberlerde, aynı evde kalan İlyas Aydın'ın ismi geçmemektedir. Oktay Etiman, arkadaşlarına,

"-Bu evi hemen birer birer terkedelim. Ya Ziya Yılmaz'ın ya da Saffet Alp'in kaldığı eve gidelim. Diğer arkadaşlara durumu bildirelim ve ne yapacağımızı kararlaştıralım" diyerek, düşüncelerini dile getirir. Diğer arkadaşları, tam olarak bu fikre katılmaz. Ulaş, Mahir ve Ziya Yılmaz'a haber vermek için evden ayrılır. Etiman'ın ısrarları sonucu Cevahir, evden ayrılmayı kabul eder. Etiman, Cevahir'e,

"-Evden önce sen çık. Sonra da ben eşyaları toplar çıkarım" dediğinde, Cevahir,

"-Hayır! Önce sen çık. Arkadan ben ve Rüçhan evi terkedeceğiz" diye karşılık verir.

Bunun üzerine Etiman, evde bulunan bazı evrakları ve iki silahı yanına alarak evden ayrılır, İlbay Apartmanına gider. Ziya Yılmaz'ın kaldığı dairenin kapısının zilini çalar. Fakat kimse kapıyı açmaz. Evde kimsenin olmadığı zaman kapının anahtarının bırakıldığı asansörün yanına bakar, fakat anahtar da yoktur. Bunun üzerine eskiden tanıdığı Taksim'de oturan Adanalı bir arkadaşının evine gider ve geceyi orada geçirir.[1]

"Bize Bugün Kalabileceğimiz Bir Yer Lazım"

Evin basıldığı saatlerde Çamlıca Apartmanı yanına gelen Hv. Yzb. İlyas Aydın ise, evin basıldığını anlayınca vaziyeti haber vermek ve kalmak için Saffet Alp'lere gider. Orada Ulaş ile Mahir'i görür. İlyas Aydın, "ekmek almaktan dönerken Çamlıca apartmanının güvenlik kuvvetleri tarafından sarıldığını gördüğünü ve oradan ayrıldığını" söyler.[1]

Mahir ve Ulaş, "Saffet Alp'in evine giderlerken, Mete Has ve Talip Aksoy'un fidyesi ikinci partiden olup da seri numaraları alınan 500 liralıklardan müteşekkil 140 bin lira civarındaki para ile 100 liralıklardan seri numaraları alınmamış 60 bin lirayı beraberlerinde götürmüşlerdir."

"Bu paraların Saffet Alp'in evine götürülmesinden maksat Nazan Alp'çe saklanmasını temin ise de bundan bilahare vazgeçilmiş, bu evde durumun tartışılması sonucu evlerin terkedilmesi ve dağılınması kararlaştırılmıştır."

Evi terketmeden önce Mahir ve Ulaş, "100 liralıklardan müteşekkil 60 bin liranın 30 bin lirasını Yzb. İlyas Aydın ve Teğmen Saffet Alp'e" verdikten sonra Levent'teki eve geri döndüklerinde, Oktay Etiman'ın evden ayrıldığını öğrenirler.[2]

Saffet Alp, Nazan Alp ve İlyas Aydın da bu evi terkederek Ömer Laçiner'in Kadıköy Söğütlüçeşme Caddesi 332/10'daki evine giderler.[3]

Bu arada yaşanan bir olayı, Ütğm. Mehmet Balaban ile aynı askeri birlikte görev yapan Kıdemli Binbaşı Tahsin Kunt, şöyle anlatmıştır:

"Ütğm. Mehmet Balaban, İlyas Aydın ismindeki bir yüzbaşıya bir ev kontratı sebebiyle kefil olduğunu, bu olaylardan sonra bana anlatmıştı. Kontrata kefil olduğu evde bazı şahısların yakalandığını duyması üzerine endişeye kapılarak bana geldi ve bu evin tutulmasına kefil olduğunu söylemişti."

"Genel aramanın yapılmasından sonra pazartesi ve salı günlerinde Saffet Alp göreve devam etti. 27 Mayıs tatilinden sonra da göreve gelmedi. Saffet Alp'in göreve gelmemesi 28 Mayıs Cuma gününden başlar. Mehmet Balaban ise göreve gelerek Yüzbaşı İlyas tarafından tutulan evin kontratosuna kefil olarak iştirak ettiğini, Tğm. Saffet'in firarını takip eden pazartesi günü anlatmıştı."

"Mehmet Balaban bana geldiğinde adi bir kontrat olayı sebebi ile kefil durumundan başka herhangi bir davranışının olmadığını, Hava Harp Okulu misafirhanesinde tanıştığı Yzb. İlyas Aydın'a bir gün Taksim'de rastladığını, Yüzbaşı İlyas'ın tuttuğu bir ev için kendisine kefil olmasını teklif ettiğini, bu şekilde kefil olarak kontratı imzaladığını, evin 1.500 (binbeşyüz liraya) kiralandığını ve Yzb. İlyas'ın bir doktor veya mühendis olan akrabası ile bu evde kalacağını, bu itibarla bir yüzbaşı için fahiş kabul edilebilecek bu kiranın böylece kendisine izah edildiğini, orada ben de kalabilir miyim şeklinde konuşunca, Yüzbaşı İlyas'ın müstereddit davrandığını bize nakletti. Ben kendisini Grup Komutanımıza çıkardım. Beraberce dinledik. Eğer siyasi bir eylemin varsa bize yazılı olarak bildir, bu suretle cezan yarıya iner, hafifler şeklinde ikazda bulunduk. Herhangi bir eyleminin bulunmadığını söyledi. Vazifesine normal olarak devam etti. Hatta bu arada kendisini bir görevle Kayseri'ye kadar da gönderdim. Tutuklandığı tarihe kadar normal şekilde görevine devam etmiş."[4]

"Mahir Çayan Camı Kırarak İçeriye Girmiştir"

28 Mayıs 1971 Cuma günü sabahı, Ziya Yılmaz, İlbay Apartmanında yakalanır. Yine aynı gün, Erenköy Tenis Apartmanında karakol kuran polisler, saat 14.00 sıralarında bu kez Ulaş Bardakçı ile Rüçhan Manas'ı yakalar.[1]

Hemen peşlerinden gelen Mahir Çayan ile Hüseyin Cevahir ise Ulaş ile Rüçhan'ın yakalandıklarını görünce hızla oradan ayrılırlar. Yakalanmaktan kıl payı kurtulmuşlardır.

Bunun üzerine kalmak için Üsküdar'da bulunan Oğuz Öder'in evine giderler, fakat müsait olmadığı için kalamazlar. Bu kez Tülay Tat-Erdumlu'nun annesiyle birlikte kaldığı Kızıltoprak, Feneryolu'ndaki evine giderler. Tülay Tat, kapıyı açtığında, Mahir,

"-Konuşmamız gerek" diyerek, Tülay'ı dışarı çağırır.

"-Tamam geliyorum" diyerek dışarı çıkan Tülay Tat, Hüseyin Cevahir'in de orada olduğunu görür. Mahir,

"-Bize bugün kalacağımız bir yer lazım" dediğinde,

"-Biliyorsun, bir tek Bingöl'ün babasına ait Maltepe'deki yazlık ev var."

Üçü birlikte, Maltepe Rıhtım caddesi 34/3 no'daki yazlık olarak kullanılan eve gider. Fakat bu arada Bingöl Erdumlu'nun ağabeyi, evin kapısının kilidini değiştirmiştir. "Tülay Tat'ın getirdiği anahtarın kapıya uymaması üzerine daire kapısının karşısına düşen pencere camı kırılarak buradan Çayan, dairenin balkonuna girmiş," içerden Tülay Tat ve Hüseyin Cevahir'e kapıyı açmıştır.[2]

O gün, Mahir, Tülay Tat'a, Elrom'u öldürdüğü 6.35 çapındaki tabancayı vererek,

"-Bunu bir yere atarak yok et" isteğinde bulunur. Tülay Tat da, tabancayı götürerek denize atar. Mahir, ayrıca,

"-Bizden herhangi bir şekilde haber alamazsan veya bize herhangi birşey olursa bu parayı Ankara'ya götür ve Necmettin Giritlioğlu'nun nişanlısı Muzaffer'i bul. O sana ne yapacağını söyler" diyerek, ellerinde olan paranın bir kısmını Tülay Tat'a verir.[3]

"Bu Çok Pahalı Meyveleri Niye Alıyorsun?"

Tülay Tat, dikkat çekmemek için Maltepe'den değil de oturduğu semtten alışveriş yaparak daha çok hazır yiyecekler ve sigara alarak, evden dışarı hiç çıkmayan Mahir ve Hüseyin'e götürür. Mahir ve Hüseyin de sigara içmektedir, ama sigara içen daha çok Mahir'dir. Tülay Tat biraz da meyve alır. Mevsimine göre biraz pahalı olan kiraz ve erik alarak eve gittiğinde, Mahir, sert bir dille,

"-Ne yapıyorsun sen? Bu çok pahalı meyveleri niye alıyorsun?" diyerek çıkışır.

"-Kendi paramla aldım. Sizin verdiğiniz paraya dokunmadım bile. Verdiğiniz para olduğu gibi duruyor."

"-Canım olsun! Sen yine de fazla para harcama"

Tülay Tat, daha sonra, Mahir'in isteği üzerine 29 Mayıs günü, öğleden sonra saat 15.30-16.00 sıralarında Ömer Laçiner'e telefon etmek için Rıhtım Caddesi 36/a'da gazinoculuk yapan Seydi Kaynaklar'a giderek,

"-Telefon var mı?" diye sorar.

"-Yok" diye yanıt verir kahveci. Daha sonra bulduğu bir telefondan Ömer Laçiner'i görev yaptığı askeri birliğinden arayan Tülay Tat, kendisiyle görüşmek istediğini söyler, ama görüşme olanağı bulamaz.[1]

Bingöl Erdumlu'nun babasına ait ve yazlık olarak kullanılan ev

deniz gören, terası çok geniş ve çok güzel manzarası olan bir yerdir. Mahir ve Hüseyin, orada kaldıkları süre içinde rahat davranırlar. Tülay Tat, Mahir ve Hüseyin, üçü birlikte çay demleyerek, terasta oturup çay içer, sohbet ederler. Hüseyin, sohbetlere pek katılmaz. Sessiz ve sakindir. Daha çok Mahir ve Tülay Tat sohbet eder. Mahir, sohbetin bir yerinde, Tülay'a,

"-Bu evde başka şekilde de oturabilirdik, başka şeylerde yapabilirdik. Oysa gördüğün gibi işte bugün böyleyiz" diyerek, duygularını dile getirir.

"Bu Evin Üst Katında Bir İki Günden Beri Şüpheli Üç Gencin Girip Çıkmakta Olduğu Bildirildi"

Mahir ve Hüseyin'in kaçak olarak kaldıkları bu apartmanın birinci katında Şermin Erbağ adında bir bayan oturmaktadır. Tülay'la birlikte eve gelen Mahir ve Hüseyin'i görür. Hatta bir ara çıkar Tülay'la da konuşur.[1]

O zaman Küçükyalı mahallesi muhtarı olan Kamil Balıkçı, bundan sonrasını ve 30 Mayıs günü evin nasıl açığa çıktığını şöyle anlatmıştır:

"Bir gün Nazmi ismindeki hanım, mahalle muhtarı olmam sebebiyle bana gelerek, bu evin üst katında bir iki günden beri şüpheli üç gencin girip çıkmakta olduğunu bildirdi. Şermin Erbağ'la konuştum. Gece yarısı iki üç kişinin 3. kata çıktıklarını ve gündüz öğle saatlerinde evden ayrılmakta olduklarını bildirdi. Korku ve endişesini beyan etti. Ben karakola gittim, durumu bildirdim. Bir polis, bir astsubay, ben ve iki bekçi ve vasıtayı kullanan şoför olmak üzere bir vasıtayla mezkur eve gittik. Ben onbeş dakika kadar kapı zilini çaldım. Açan ve cevap veren olmadı. Kapıyı kırmak için omuzladım, fakat muvaffak olamadım. Yanımdaki anahtarla açmak istedim, mümkün olmadı. Kapıyı kırmaya uğraşırken anahtar deliğinin içerisinde sarı bir pime benziyen bir şey gördüm. İçerden anahtarlanmış olabileceği kanaatine kapıldım. Bu şüpheli durumda daha çok takviye kuvveti almak gerektiğinden aşağıya indik. Ben ve bekçi aşağıya indik. Diğerleri kuvvet getirmek üzere karakola gitmişlerdi. Bu sırada eskiden beri tanıdığım bir arkadaşımla konuştum. Çay içmek üzere biraz ilerdeki gazinoya doğru gidiyordum. Arkadan bir silah sesi duydum."[2]

Bekçi İbrahim Keskin, bu konuda şunları söylemiştir: "Olay günü sabahleyin saat 7'de çalışmakta olduğum Maltepe Emniyet Karakoluna gittim. Sonradan muhtar olduğunu öğrendiğim bir vatandaş, bir evde

şüpheli iki kişi olduğunu ve bunların şüpheli olarak çarşıda da dolaştıklarını söyledi. Kendisini ilgililere götürdüm. Bir polis memuru, bir astsubay, ben ve bir başka bekçi ve muhtar olduğu halde eve gittik. Yukarı kata çıktık. Astsubayım uzun müddet kapıyı çaldı açan olmadı. Muhtar, anahtar deliğinden baktı herhalde içerde anahtar var dedi. Ben de baktım. Bu durum üzerine hepimiz aşağıya indik. Beni orada bıraktılar diğerleri kuvvet alıp gelmek üzere ayrıldılar."[3]

"İki Eylemci Kartal Maltepe'de Bir Evde Kıstırıldılar"

Sabahın erken saatinde, üçüncü kattaki dairenin kapısının zili uzun uzun çalmaya başlayınca o sıra uyumakta olan Mahir ve Hüseyin, hemen yerlerinden fırlarlar. Dışardaki gürültülerden gelenlerin kalabalık olduğunu anlayarak, kapıyı açmayıp elleri silahlarının tetiğinde beklemeğe başlarlar.[1]

Kapı zilinin çalınması ve gürültüler kesilince gidip gitmediklerini anlamak için Mahir, kapıyı açarak dışarıya baktığında bekçi İbrahim Keskin'i görür. Bekçi korkarak geri çekilir. Mahir,

"-Ne var ne istiyorsun?"

"-Kapıyı neden açmadınız? Bir dakika karakola gelir misiniz?"

"-Karakola gidecek bir durum görmüyorum. Hangi gerekçeyle gideceğiz?"

"-Bana öyle söylediler. Karakola gelmeniz lazım." Üzerinde pantalon ve gömlek olan Mahir,

"-Üstümü giyinip geleyim" diyerek, içeri girer. Mahir ile Hüseyin, ne yapmaları gerektiğini değerlendirirler. Sonunda, bekçiyi tehdit ederek bağlayıp kaçmayı kararlaştırırlar. Elinde tomsonla arka tarafta Cevahir, elinde 14'lü tabancasıyla ön tarafta Mahir, merdivenlerden inerek, bekçinin yanına gelir. Bekçiye,

"- Kımıldama" dediğinde, bekçi, kendini korumak amacıyla elini tabancasına atar ve geri geri giderek kaçmaya çalışır. Bunun üzerine Mahir de ateş eder. Vurulan bekçi,

"-Ahhh yandım" diye çığlık atarak, kaldırıma yığılır.[2]

Çayan'ı izleyen Cevahir de, silah, mermi ve para dolu valizi alarak aşağıya indiğinden birlikte koşarak Rıhtım caddesine çıkarlar. Takiplerini önlemek için zaman zaman ellerindeki sten makinalı tabancalarla havaya tarama ateşleri yapmak suretiyle Kuyu Sokak, Küçükyalı Caddesi, Keresteciler Sokağını takiben Beşçeşmeler mevkiindeki tren yolu alt geçidine gelirler. Burada kendilerini takip eden ve yakalamak isteyen şahısların kalabalıklaştığını gören Mahir ile

Hüseyin, geçitten sıra ile geçmeyi kararlaştırlar. Mahir Çayan, alt geçitten karşıya geçtikten sonra Cevahir'e gelmesi için işaret eder.

Cevahir, burada havaya doğru bir defa daha tarama atışı yaparak, yere bıraktığı içinde sten makinalı tabanca, tabanca, mermiler, dolu şarjörler, bazı dergiler, 21 adet doğum kontrol hapı ve öldürdükten sonra Başkonsolos'tan aldıkları kimlik, evrak dolu saplı deri valizi alıp koşacağı sırada, bu valizin sapı kopar. Bunun üzerine Cevahir, valizi orada bırakarak geçitten geçer.

Çayan ve Cevahir, bundan sonra da yer yer durarak atışlar yapmak suretiyle Çiftlik Caddesi, Bostan Sokak, Kartallı Sokak, Tarla Sokağını takiben Orhangazi Caddesine çıkarlar. Bağdat Caddesine ulaşacakları sırada silah sesleri üzerine Orhangazi Caddesi ile Bağdat Caddesinin kesiştiği mahale sevkedilen inzibat astsubayı ve erleriyle karşılaşırlar. Güvenlik kuvvetlerinin çemberi karşısında daha fazla ilerleyemiyeceklerini anlayan Cevahir ile Çayan, Maltepe Orhangazi Caddesi Küçükbağ Sokak 8 Numaralı apartmanın bahçe duvarından atlayarak, birinci kat arka balkonundan kapıyı tekme ile açmak suretiyle Yazgül Uğraş'ın evine girerler.

Yazgül Uğraş, iki kızını ve üç yaşındaki torununu korumak amacıyla yanına alarak ön balkona geçer. Çayan, ön balkonda bulunan ev sakinlerini silah tehdidi ile içeriye alır ve salonda bulunan divana oturtur. Kendisi de karşılarındaki divana oturarak silahını doldurur. Cevahir de yatak odaları antresinde elinde silah olduğu halde etrafı gözetler.

Yazgül Uğraş ve kızlarının yalvarmaları ve cevap beklemeden kalkarak arkalarına korka korka bakmak suretiyle kapıya yönelmeleri üzerine Çayan, eliyle gidin şeklinde işaret eder. Ev sakinleri çıktıktan sonra Çayan, ön balkon penceresine doğru, Cevahir de bulunduğu koridordan yatak odası penceresi istikametinde evi çeviren güvenlik kuvvetlerini durdurmak için uyarı ateşi açarlar.[3]

"Halen Bulunduğunuz Ev Bir Binbaşının Evidir"

Saat 09.00 civarında, Çayan ve Cevahir, sığındıkları apartmanın birinci katını güvenli bulmadıklarından en üst kattaki Top. Kd. Binbaşı Dinçer Erkan'a ait dairenin kapısını kırarak içeri girerler. Evde bulunan, Binbaşının eşi ile oğlunun dışarıya çıkmasına müsaade ederek 14 yaşındaki kızı Sibel Erkan'ı evde alıkoyarlar. Hemen ardından, Sibel Erkan'ı evin arka salonuna götürdükten sonra kırılan kapının arkasına buzdolabı ve kömür sobasını koyarak takviye yaparlar.

Bu esnada binanın çevresine büyük bir halk kalabalığı toplanmış, güvenlik kuvvetleri tarafından abluka altına alınmıştır. Çayan ve Cevahir'in konuşmalarını dinleyebilmek için evin bacasından içeriye bir

mikrofon uzatılır. Ayrıca helikopterlerle ev ve çevresi havadan da izlemeye alınır.

"Binanın sarıldığını görünce Mahir Çayan, mutfak penceresinden, Hüseyin Cevahir, banyo penceresinden, 'Yaşasın Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi' diye bağırmışlar, halkın aleyhte tezahüratı karşısında bu pencerelerden hedef gözetmeksizin ateş açmışlardır. Bu atışlar sırasında, Çayan'ın ateş ettiği istikamette bulunan Gülsüm Bölme isimli bir kadın isabet eden kurşunla yaralanmıştır."[1]

Olay yerine Sıkıyönetim ve Birinci Ordu Komutanı Orgeneral Faik Türün, Istanbul Valisi Vefa Poyraz, Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar ile İkinci Zırhlı Tugay Komutanı Tuğgeneral Celal Bulutlar gelir. Tuğgeneral Bulutlar, Çayan ve Cevahir'e hitaben megafonla çağrıda bulunarak, şunları söyler,

"Sanıklara ihtar! Sanıklara ihtar!

"Ben İkinci Zırhlı Tugay Kumandanı Tuğgeneral Celal Bulutlar'ım. Size ihtar ediyorum. Halen bulunduğunuz ev bir binbaşının evidir.[2] Rehine tuttuğunuz çocuk bir binbaşının kızıdır. Kendisini derhal serbest bırakın. Silahlarınızı pencereden dışarı atın, balkona çıkın. Sizi ben teslim alacağım. Etrafınız çevrilmiştir. Savunmasız ve masum bir Türk çocuğuna zalimce davranacağınıza ihtimal vermiyorum. Teslim olduğunuz takdirde size hiçbir fena muamele yapılmayacaktır. Aksi halde sizi halka teslim edeceğim." Çayan ve Cevahir, Bulutlar'ın bu sözlerine,

"Asla teslim olmayacağız. Bizim buradan ölümüz çıkar. Çocuğa dokunmayacağız. Çocuk ancak sizin ateşinizle ölebilir. Silahımızı da asla teslim etmeyeceğiz. Erkek adam silahını atmaz. Bizi teslim almaya gelirseniz silahımız size dönecektir" karşılığını verirler. Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik Türün de, olay yerinde toplanmış kalabalığa, kısa bir hitapta bulunmuş,

"İki cani bir kız çocuğunu rehine tutuyorlar. Zor kullanmayacağız. Sabırla bekleyeceğiz. Onları canlı veya cansız mutlaka ele geçireceğiz" demiş ve halktan silah menzilinin dışında durmalarını, güvenlik kuvvetlerinin görevlerini kolaylaştırmalarını istemiştir.

Bu arada, güvenlik kuvvetleri, evin 200 metre çevresini toplanan kalabalıktan temizlemiş, çevre evlerden giriş çıkışı yasaklamıştır. Bu evlerde oturanlar, yakınlardaki güvenlik kuvvetleri ilgililerine çay ikram eder. Evin çevresini boşaltan güvenlik kuvvetleri, evin iki katı ile çatısını kontrol altına alır. Çatıya çıkan görevliler, komandoların kullandığı düğümlü tırmanma halatlarını aşağıya sarkıtırlar. Bu sırada Çayan ve Cevahir, ipleri koparmak için içerden ateş eder.

Binanın ikinci katında karargah kuran güvenlik görevlileri megafonla, Çayan ve Cevahir'e sık sık, "Sibel'i bırakarak teslim olmaları" çağrı ve uyarısında bulunur. Aynı zamanda buradan Binbaşı Hayri Çakmakçı ile Çayan ve Cevahir'le yapılan ve teybe alınan konuşmalarda, Mahir, "Filistin ya da Kıbrıs'a iltica hakkı için pasaport temini, kendilerinin havaalanına bir ciple bırakılmalarını, özel bir uçak temin etmelerini, küçük kızı gittikleri ülkede serbest bırakacaklarını, herhangi bir teşebbüs karşısında önce kızı sonra da kendilerini vuracaklarını, içlerinden birine birşey olursa diğerinin kızı vuracağını, şartlarının kabul edilmemesi halinde ise kızı yine öldüreceklerini" söyler.

Cevahir de, "kendisinin THKC'nin bir savaşçısı olduğunu, çocuğun kendileri ile kalacağını, birlikte ölecek veya kalacaklarını, canları istediği zaman üçünün birlikte evden çıkacaklarını, herhangi birşey yapmaya kalktıkları takdirde üçünün de öleceğini, kendisinin Türk olmayıp, Kürt olduğunu" söyler.

Çayan ve Cevahir, zaman zaman Sibel Erkan'ın güvenlik kuvvetleri ilgilileri ile konuşmasına izin verir, zaman zaman da evin pencerelerinden görünmesini sağlarlar.

Saat 19.00'dan itibaren yağmur sağanak halinde yağmaya başlar. Güvenlik kuvvetleri getirdikleri projektörlerle evi tamamen aydınlatırlar. Saat 22.00'den sonra evi aydınlatan projektörler çoğaltılır. Çayan ve Cevahir, ışıkların bulundukları yönlere ateş açarlar.

Kusura Bakmayın Zorunlu Olduğumuz İçin Evinize Girdik

Olayı gazetelerden, radyodan öğrenen, duyan vatandaşlar, özellikle Marmara Bölgesinin değişik yerleşim merkezlerinden 31 Mayıs 1971 Pazartesi günü, sabahın erken saatlerinden itibaren akın akın Sibel Erkan'ın rehine tutulduğu evin çevresine gelerek, gelişmeleri birer sinema seyircisi gibi izlemeye koyulur. Çayan ve Cevahir, kırık pencerelerden birisine yaklaşarak, merakla bekleşen kalabalığa,

"-Size söyleyeceklerimiz var. Korkmayın bizden. Biz sizi kurtarmak için kendimizi bu yola attık" dediklerinde, kalabalıktan bu sesi duyanlardan bir kısmı,

"-Yuhhh" çeker. Bunun üzerine Mahir,

"-Eğer 10.30'a kadar dağılmazsanız evi yakarız. Çocuğu da öldürürüz" dedikten sonra, söylediklerine inandırmak için perdelerden bir iki tanesini ve sehpaların üzerindeki elişi örtüleri ve yanlarında bulunan paralardan bir kısmını ve evrakları toplayarak yakmaya başlar.[1]

Mahir, ayrıca nüfus kağıdına, anneme, karıma, devrimci ar-

kadaşlarıma ve Türkiye halkına diye başlayan bir hitap yazar. Yazının altına da "Yaşasın Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi" ibarelerini ve "Tülay suçsuzdur. Tek kabahati bizi eve almasıdır" cümlesini ekler. Daha sonra, Sibel'in anne ve babasına, "kusura bakmayın, zorunlu olduğumuz için evinize girdik. Asıl gayemizi şimdi öğrenmiş oldunuz" diyerek, duygularını dile getirir. Fakat Hüseyin Cevahir, herhangi bir nedenle buna karşı çıktığı için bu yazıları yırtar.[2]

Sinan Cemgil ve İki Arkadaşının Öldürüldüğünü Radyodan Duyunca Müthiş Sinirlenirler

Güvenlik kuvvetleri yöneticileri ile Çayan ve Cevahir arasında yapılan konuşmalar ikinci gün de sürdürülür. Mahir, saat 12.00'ye doğru,

"Hürriyet ve Milliyet gazetesi ile acıktıkları için yemek göndermelerini" ister. Fakat, sadece yiyecek gönderilir.

Bu arada güvenlik görevlileri tarafından verilen bilgilere göre, Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir'in, "Sinan Cemgil ve iki arkadaşının öldürüldüğünü radyodan duyunca müthiş sinirlendikleri bildirilmiştir. Tesbit edildiğine göre, radyodan haberi işitince küfür etmişler, paniğe kapılarak tedbiri bir tarafa bırakıp, evin içinde sinirli adımlarla dolaşmışlardır."[1]

Güvenlik görevlileri, Çayan ve Cevahir'i ikna edebileceklerini düşünerek, bulundukları yerden çağırdıkları ailelerini beklemektedirler. Cevahir'in babası o sıra Almanya'da olduğu için Keban Barajı inşaatında çalışmakta olan amcası Ali Kamer Cevahir, Keban'dan, Mahir'in annesi Naciye Çayan ise Ankara'dan askeri bir uçakla Istanbul'a getirilerek, olayın geçtiği eve götürürler. Bir binbaşı, Çayan ve Cevahir'e

"-Anneniz ve amcanız bizim misafirimiz olarak buraya geldiler, sizinle konuşmak istiyorlar" dediğinde, Mahir,

"-Ne demek istiyorsunuz? Yani onları rehine mi aldınız?" diye sorar.

"-Artık nasıl anlarsanız anlayın. Ben emir kuluyum. Bunu büyüklerimiz bilir" şeklinde karşılık verilir. Mahir ile Hüseyin kendi aralarında konuşarak, "Gelen yakınlarımıza karşı sevgilerinizi belli etmeyelim. Zaafımızı belli etmeyelim. Yoksa onları siper alarak ite kaka içeri sokarlar" diye düşünürler.

Mahir ve Hüseyin'in bulunduğu apartmanın ikinci kat sahanlığına gelen Ali Kamer Cevahir, yeğeni Hüseyin Cevahir'e,

"-Oğlum teslim ol. Sana eziyet etmeyecekler. Dişimizden tırnağımızdan arttırdığımızı okuman için sana gönderdik. Sen böyle mi yapacaktın?"

"-Amca sen karışma."

"-Oğlum Hüseyin sen iyi çocuksun. Sen bu işlere karışmazsın. Kızı serbest bırakın. O senin kızkardeşin de olabilirdi. Senin de kızkardeşlerin var. Aynı şey onların başına gelse sen ne düşünürsün, ne yaparsın? Sen buna razı olur musun? O kızcağızı sen nasıl rehin alırsın?"

"- Amca seni kandırıyorlar bunlar. İnanma onlara."

"-Yahu bizim ailemizde birisi böyle şerefsizlik, namussuzluk yaptı mı? Ayıp değil mi, bize ayıp değil mi yahu? Ceza da yeriz, hapis te oluruz. Ben seni mert oğlan bilirdim vallahi."

"-Ben mert adamım gene. Tamam artık konuşma! Teslim olmayacağım ben. Sana sevgim var, derin saygım var. Biliyorsun seni severim, sayarım. Fakat bu adamlara teslim olmayacağım."

"-Bak Hüseyin, sen gel teslim ol."

"-Tamam tamam. Ben gelmeyeceğim. Çocukların gözlerinden öperim. Selam söyle. Benim başka sözüm yok."

Daha sonra Naciye Çayan, yanında İnzibat Yarbayı İhsan Özkaya olduğu halde, ikinci katın sahanlığına getirilir. Anne ile oğlu arasında şu konuşmalar geçer:

"-Mahir yavrucuğum teslim ol."

"-Hayır anne, sen karışma bu işe."

"-Teslim ol oğlum, başka çaren yok işte. Ne olur teslim ol."

"-Anne sen bu işe karışma hiç. Biz buradan çıkacağız."

"-Nasıl çıkarsın yavrum, her taraf çevrili."

"-Orasını biz biliyoruz."

"-Öldürürler seni."

"-Sen karışma anne."

"-Türk adliyesine güven. Hükümet kuvvetlerine teslim ol. Bir ana olarak masum bir kızı serbest bırakmanı istiyorum. Bırak içeri gireyim" dedikten sonra Mahir'in bulunduğu eve girmeye çalışması üzerine, Mahir, sinirlenir ve,

"-Hayır, Defolun. Eğer beş dakika daha bunlar burada konuşsun, şerefsizim, dünyanın en adi insanıyım ki, bu kızı burada beş dakika sonra kurşun sesleri ile öldüreceğim. Göreceksiniz beş dakika içinde. Şimdi saat 12'ye 25 var. 12'ye yirmi kala bu iş bitecektir. Biz de biteceğiz, bu iş de bitecektir. Artık kestirmeden gidiyoruz."

"-Benim hatırım için yavrum, benim hatırım için, ana sütümü

daha sana helal etmem yavrum, sen böyle bir iş yaparsan ben ölürüm yavrum, ne olur yarabbim, yapma evladım. Bak ben seni bu kadar büyüttüm. Bunlar için mi yaptım. Sen çok güzel bir çocuktun, niye böyle oldun evladım."

"-Bak ben laf anlıyorum, göreceksiniz, devrimcilik nasılmış göreceksiniz. Kahrolsun faşist köpekler. Yaşasın Bağımsız Türkiye, yaşasın Türkiye Cumhuriyeti, yaşasın bu uğurda ölenler ve mücadele edenler, yaşasın Gazi Mustafa Kemal'in bağımsızlık ülküsünü yükseklerde tutanlar. Ölüm hoş geldin safa geldin (...) Bütün mazlum milletler zalimleri kahr ve perişan edecekler, feda olsun arkadaşlar, ya ölüm ya galibiyet" diye bağırdıktan sonra, Mülkiye Marşı'nı, Dev-Genç Marşı'nı, Dağbaşını Duman Almış Marşı'nı ve diğer marşları söylemeye başlar.[2]

Anne ve amca, oradan götürüldükten sonra ikinci katta bulunan Binbaşı, Sibel Erkan'ın sağ olup olmadığını anlamak için Sibel'i görüp, konuşmak ister. Bir süre tartışılıp, konuşulduktan sonra Sibel ile Binbaşının konuşmasına olanak verilir.

Bu arada evi aydınlatan projektörlerin kendiliğinden sönmesi üzerine telaşa ve tedirginliğe kapılan Çayan ve Cevahir, bu noktalara yoğun silah atışları yaparlar. Güvenlik kuvvetleri tarafından ikinci kattan, yukarı kata sopa ucuna takılmış polis şapkası ve asker miğferi uzatılmış, silah atışları bu kez bunların üzerine yöneltilmiştir. Geceyi uykusuz geçiren Çayan ve Cevahir, sabahleyin nöbetleşe uyumaya çalışırlar.[3]

Evden Cevahir Ölü, Mahir Yaralı Çıkartılır

Güvenlik kuvvetleri, 1 Haziran 1971 Salı günü sabahın erken saatlerinden itibaren çok yoğun bir hareketlilik içerisindedir. İkinci bir emre kadar çevre evlerin pencerelerinden Çayan ve Cevahir'in kaldığı eve bakılması kesinlikle yasaklanır. Gazeteciler ateş menzili dışına çıkartılır. Evin arka tarafındaki balkonun iki yanı ile yatak odasının penceresine, mutfak tarafına dayalı yangın merdivenlerine çelik yelekli ve miğferli polisler çıkar. Keskin nişancı Bnb. Necdet Asker ve Dz. Bnb. Cihangir Erdeniz bu binaya bitişik evde, Çayan ve Cevahir'in bulunduğu evin salonunu görebilecekleri şekilde mevzilenirler. Bazı güvenlik güçleri ise iki helikopter ve bir keşif uçağı ile havadan evi gözetlemekte, olay bölgesinde de bir ambülans hazır bekletilmektedir.

Saat 11.10'da, son bir anons daha yapılarak, Çayan ve Cevahir'den, "Sibel'i bırakıp teslim olmaları" istenir. Mahir'in söy-

lediğine göre, bu son anonstan sonra, Cevahir'le konuşup, "Sibel Erkan'ı bırakıp vuruşma kararı aldıklarını" açıklar.

Ve saat 11.20'de, bir el silah atılıp Hüseyin Cevahir'in, çenesinin altından vurulmasıyla evin dört bir tarafından içeriye dalan polis ve askeri timler tarafından operasyon başlatılır.

Ani bir baskınla karşılaşan Çayan ve Cevahir, kısa bir şaşkınlıktan sonra ellerinde bulunan silahlarla karşı durmaya çalışırlar.

Çevre il, ilçe ve köylerden gelen binlerce vatandaş heyecan, merak ve korku içerisinde sonucun ne olacağını beklemektedir. Operasyonun yapıldığı evin balkonunda ilk önce Sibel Erkan'ı kucağına alarak çıkan polis memuru görünür. Vatandaş, çılgınca alkışlarla tepkisini gösterir. Bu arada, bir kısım vatandaş, 25 mermi ile delik deşik olmuş Hüseyin Cevahir'in ölüsü ön balkona çıkartıldığında, "aşağıya atın, aşağıya atın" şeklinde bağırır.[1]

Mahir Çayan ise sağ ele geçmemek için tabancası ile göğüs bölgesine tek kurşunla ateş ederek intihar etmek ister, ama solak olduğu için başaramaz. Akciğerinden yaralandığı için ağzından köpükler gelerek ikinci kez denemek için yere düşen tabancasını ararken odaya polisler dolar.

Tek kurşunla göğüs bölgesinden yaralı olarak yakalanan Mahir Çayan'ı güvenlik kuvvetleri, ambülansa koyup Haydarpaşa Numune Hastahanesine götürürlerken, kendini balkondan aşağıya atarak öldürmek ister. Fakat polisler tarafından engellenir. Dünya gazetesinin, "Çayan yakalandıktan sonra, son melanetini yapmak istemiştir. Halkın arasına kucağında dinamitlerle dalmak isteyen anarşiste bir polis memuru mani olmuştu"[2] şeklinde, haber yaptığı olayı, Mahir, şöyle anlatmıştır, "Ben binadan götürülürken Yılmaz Ertunç kelepçeyi sürüklüyordu. Ben bu sırada kendimi aşağıya atmak istedim. Önce aramızda itişme kakışma oldu."[3]

Karşılıklı olarak 51 saat süren gergin bekleyiş bu şekilde sona erer.[4]

"Bir Yaralanma Oldu mu, Sağ Kalan Yaralı Olanı Öldürecekti"

Mahir Çayan, intihar etme olayını şöyle anlatmıştır:

"Son anons 11'i 10 geçe yapılmıştır. Bundan 15 dakika sonra bir anons daha yapılmayıp hemen saldırılmıştır. Kesin sonuç bize verildiği vakit Sibel Erkan'ı bırakıp vuruşma kararı almıştık."

"Aramızdaki anlaşmaya göre Arslan şeklinde bir parola kararlaştırmıştık. Bir yaralanma oldu mu sağ kalan yaralı olanı öldürecekti, ele geçmesin. Ben bağırdığım zaman Hüseyin'den ses alamadım. Bir inilti duydum. Hüseyin tamamen müdafaasız bir vaziyette ve ben zannıyla öldürülmüştür. Bu bir cinayettir. Ben hiç bir zaman mutfak tarafında bulunmadım. Ben banyo tarafındaydım. Hüseyin mutfak tarafındaydı."

"Yanımda 9 mm'lik tabanca vardı. Bu tabancayla sol elimle göğüs nahiyeme ateş ettim. Karnıma ateş etmiş değilim. Ağzımdan köpükler geliyordu. Bir ara odaya polisler geldi. Ben tabancamı ararken kafama dipçik yedim. Orada bunu hatırlıyorum. O anda bir tarama oldu. Ancak neyin tarandığım göremiyordum. Sen Kürtsün ha diye konuşularak bana dipçiklerle, tekmelerle vuruluyordu. Galiz küfürler ediliyordu. Odaya girildiğinde ben ve Hüseyin de yaralı idik. O tarama atışı ben zannıyla Hüseyin'e yapılmıştır. Biz evde içerdeyken İlkay Demir'den benim tipimi sormuşlar. O da, tam aksine olarak esmer, hafif saçları dökük tarzında kasten yanlış bilgiyi polislere vermiş. Bu tarifler maalesef Hüseyin'in tarifine uyuyor. Hüseyin ev içersinde benim her zaman nöbet tuttuğum yerde vurulmuştur. Hüseyin'den 25 tane kurşun çıkmış."[1]

"Bir Savaşa Kalktık Fakat Yenildik. Herhalde Başka Bir Dönemde Artık"

Mahir Çayan, Maltepedeki çatışmadan yaralı olarak kurtulmuş, yaralanmasına neden olan tek kurşun da kendi tabancasından çıkmıştı. Maltepe'deki çatışmada yaralı olarak ele geçirilen Mahir, elleri kelepçeli olarak Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne götürülerek ameliyata alınır. Yapılan göğüs ameliyatından sonra karnındaki kurşun çıkarılır.

Haydarpaşa Numune Hastanesinden verilen raporda yara şöyle açıklanıyordu:

"Kurşun sol arkus kostarumun kenarında bir defekt meydana getirerek buradan batına nüfuz ettiği ve karaciğerin sol lobunu ön ve alt yüzde parçaladığı ve devamla yine karaciğerin lobus kaudatusunu parçaladıktan sonra diafragmanın sağ kurusu hizasında peritonu deldiği tesbit edilmiştir. Yaralının yapılan röntgen filmlerinde sağ hemitoraksda tam pnömotoraks teşekkül ettiği görülmüştür."

"Sol arkus kostarum üzerinde sol meme hattı iç tarafında etrafı ekimotik ve barut lekesi bulunan bir kurşun giriş deliği" olduğu ve "thoraxın sağ arka alt bölgesinde ekimoz ve cilt altında kurşun" hissedildiği belirtiliyordu."[1]

Mahir'i Haydarpaşa Numune Hastahanesi'nde tedavi eden Doktorlardan Oğuz Güzelçam, Mahir ile ameliyat olduktan sonra yaptıkları özel sohbette bir ara, Mahir'e

"-Amacınız neydi?" diye sorduğunda,

"-Biz bir savaşa kalktık fakat yenildik. Savaş yürümedi. Herhalde başka bir dönemde artık..." diyerek karşılık verir.

Mahir, 1 Haziran günü yaralı olarak getirildiği bu hastaneden ameliyatı yapıldıktan sonra 3 Haziran 1971 Perşembe günü Haydarpaşa Askeri Hastanesi'ne nakledilir.

Mahir, bu hastanede kaldığı süre içerisinde çok sıkı güvenlik önlemleri altında tedavi edilir ve burada 50 gün kalır.

İlk kez ifade almak için Haydarpaşa Numune Hastanesine gelen askeri savcılara, başhekim ve dahiliye uzmanı, "tıbbi yönden sakıncalı" olacağını belirterek izin vermezler.

Daha sonra, polis tarafından ilk ifadesi, Askeri Hastaneye getirildiği, 3 Haziran 1971 günü alınır. Mahir'in, daha sonra sırasıyla, 30 Haziran 1971 tarihinde ve 25 Temmuz 1971 tarihinde olmak üzere toplam üç kez ifadesi alınır.[2]

İlk ifadesinde özetle, "Ben sadece yazarım. Eylemlerle hiç bir alakam yoktur" ifadeleri vardır. Bir kaç sayfayı bulan bu ifadesinde, bazı eylemleri kabul eder. İfadede bazı olaylar anlatılırken Oktay Etiman'ın ismi yerine İlyas Aydın'ın ismini verir. İkinci ifadesi, yazdığı yazılar üzerinedir. Son olarak 30 sayfalık bir ifade verir ve burada hemen hemen bütün önemli bilgileri açıklar.

Mahir Çayan'ın ifadeleri alınırken, kaba kuvvet veya fiziki baskı kullanılmamış, fakat psikolojik yönden baskı uygulanmıştır. Naci Gür, nereden öğrenmişse, Mahir'in ayaklarından ameliyat olduğu zaman evlerinin karşısında oturan Sevgi adlı genç kızla arasında geçen ilişkiyi öğrenmiş, bunu sorgu sırasında psikolojik bir baskı olarak kullanmıştır. Mahir, mahkemede nasıl ifade verdiği konusunda şunları söylemiştir:

"İfadem alınırken dışarıda bir komiser sinirli olarak dolaşıp küfrediyordu. Odada 7-8 tane polis vardı."[3]

Mahir'i sorguya çekenler, özellikle, yakalanan arkadaşlarının ifadelerini Mahir'e getirip okurlar, ardından Mahir'in verdiği ifadeler doğrultusunda zaman zaman bazı arkadaşları ile bir araya getirip yüzleştirirler.

Yakalandıktan sonra bildiği birçok şeyi polise söylemeyen Tülay Tat'ı, "Mahir Çayan'ın yanına götürdüler. Kenan Koç, Mahir Çayan'a: 'Paraları Tülay'a verdiğini söyle' dedi. Mahir'in yüzü bembeyazdı. Yataktaydı. Müsbet cevap verdi. Ben, Mahir'e hayretimi beyan edince gözlerini kapadı. Beni dışarıya çıkardılar."[4]

"Sağ Ele Geçmesi Onun İçin Büyük Bir Yıkım Oldu"

Kamil Dede'nin dediğine göre, "Mahir sağ ele geçtikten sonra bir anlamda zaten çökmüştü. Daha sonraki o eylemler, kendisine bir güven tazelemesidir. Mahir, ölmediği andan itibaren duygusal bir atmosfer içindeydi. Sağ ele geçmesi onun için büyük bir yıkım oldu. Yani, ölmeden yaralı yakalanması Mahir'i psikolojik olarak bitirdi. Bütün tutum ve davranışları ondan sonra bu psikolojik atmosfer içerisinde oldu."

Mahir, bu psikolojik atmosfer içindeyken hastanede, "Kolundaki serumu sürekli çıkarmış, kendine verilen hapları biriktirip toplu olarak almak istemiş, serum şişesini başına vurarak kendini yaralamıştı. Bu intihar teşebbüsleri başarısızlıkla sonuçlanmıştı."[1]

Varolan belge ve edinilen bilgilere göre örgütün lideri ve teorisyeni olarak Mahir'i böyle bir yöne doğru iten temel iki olgu ortaya çıkmaktadır. Birincisi Hüseyin Cevahir'in Mahir zannıyla öldürülmesi, kendisinin sağ yakalanması. İkincisi ise, kendini öldürmek isteyip, bunu başaramamasıdır.

Mahir'in doğrudan kendisine söylenmese bile bu tür suçlamaların bakışlarını üzerinde hissetmemesi olanaksızdır. Çünkü, bu tür suçlamalar bir başkasından duymasa bile yargılandığı Istanbul Sıkıyönetim Üç Nolu Askeri Mahkemesi'nin hazırladığı iddianamede ve mahkemenin yargıçları tarafından açıkça dile getirildiği gibi söylenenler, mahkeme tutanaklarına bile kaydedilir.

Hakim Kıdemli Binbaşı Sıkıyönetim Yardımcısı Askeri Savcısı Naci Gür'ün hazırladığı iddianamede, Mahir'in intihar edişi şu sözcüklerle açıklanır:

"Sanık Mahir Çayan eve sığınmalarını müteakip Sibel Erkan'ın babasına ait olup da evde bulunan Kırıkkale yapısı tabancayı ele geçirmiş, müsademenin aleyhlerine neticeleneceğini anladığı anda da günlerden beri savaşçı olduğunu söylemesine, ölüme hazır bulunduğunu yetkililere bildirmesine ve hiçbir şeyden korkmadığını belirtmesine rağmen sadece sağ kalabilmek ümidi ile baş nahiyesine değil, karın bölgesi dışına doğru bu silahla bir el ateş etmiş ve yaralanmıştır."

Mahkemenin ilk günü, gündeme gelen bu konu üzerine yapılan tartışmalar, mahkeme tutanaklarına özetle şöyle yansımıştır:

"Mektupta istediğim uyku ilacı muhafızları uyutmak için değil, gerekirse intihar etmek içindir."

Askeri Savcı Ülgen Sözer, özetle, "Uyku ilacı istemini intihar maksadına bağlaması tevilden ibarettir. Sanık, imkanları mevcut iken bile intihar yoluna gitmemiştir" diyerek yanıt verir.[2]

"Bu Adam Kurşunların Değil, Kahredici Okların Hedefi"

Mahir Çayan, Selimiye Askeri Kışlası'nda hapsedildiği tek kişilik hücresinde yazdığı şiirlerinde duygularını dile getirir. Mahir'in o zamanki duygularını yansıtan şiirleri şunlardır:

"Vedat, Taylan, Mehmet, Necmi...
Devrim için öldüler..."
Yürüyoruz başkentin sokaklarında,
Önde gidiyor devrim şehidi.
Hep beraber söylüyoruz bu marşı, tek bir adam
söylemiyor.
O marşta yaşıyor, marşı söyleyenlerden birisi,
Marştaki şehitler listesine, şeref listesine
Kendi adını sokuyor, sessiz ve mahçupça.
Ve sırası geldi, sırasını bekleyen o neferin.
Ama öyle mi gelecekti sırası?
Oysa neler kurmuştu neler...
Erkekçe vurulacaktı kalbinden
'Yaşasın THKC' olacaktı son sözü.
Bu fırsat geçti eline
Ama kahpe kader o kadarını bile çok gördü.
Olmadı olmadı...
O diye yoldaşını delik deşik ettiler.
Kahpenin kurşunu
Ceketini, pantalonunu delik deşik etti
Ama kalbini delemedi.
Ve o kendisini vurdu.
Talih ne gezer bu adamda,
Tetiğini kaldırmayı unuttu, unutmaz olasıca.
Tabancası saldırdı, kurşun hedefinin altına girdi.
O cezasını çekiyordu, ezeli derdi unutkanlığının ve
solaklığının.
Oligarşinin hastahanesi, mapushanesi...
Karanın siyahın her tonu...

Paspal kurbağa Gonzales
Ve ünlü kement atıcı şefkat Kakamço.
Oportünizm atmıştı oklarını yakalanmadan önce,
'Bölücü, kariyerist, pasifist' diye.
Oligarşinin gazeteleri atmıştı oklarını yakalanmadan önce.
'Teslim oldu' diye.
Vuruştu, yine teslim oldu denildi, konuşmadı.
İşkenceler altındaki arkadaşlarının bölük pörçük ifadelerini topladılar, tek bir ifade yaptılar.
Ve konuştu diye ilan etti paspal kurbağa Gonzales.
Bu adamın kaderi bu.
Bu adam kurşunların değil kahredici okların hedefi.
Açık vermişti bir kere
Neden korktuğunu hissettirmişti düşmana,
Anlamıştı düşman, bu adam işkenceden, kurşundan değil,
Zehirli oktan korkar.
Üzülme aslanım, hatırla bak, ne diyor usta:
'Düşman bize ne kadar çok ok atarsa, biz o kadar doğru yoldayız.'
Varsın bütün oklar üstüne yağsın.
Devrimcilerin gözleri kör, kulağı sağır değil.
Biliyorum seni bu oklar yaralıyor.
Yaralamasın kardeşim, yaralamasın.
Bak ne diyor usta:
'Unutma ki devrim şehidi sadece kurşunla olmaz,
Şefkat Kakamço'nun kementleri de şehit eder adamı.'

-I-

Hindistan'ın Kalküta şehrinde
Benerci kendini vurdu.
Türkiye'nin Istanbul'unda,
Hüseyin'i vurdular.
Perde değişiyor.
İzmir Kordonboyu
Hasan Tahsin'i vurdular.

Bolivya'da Guevera kanlar içinde
Pera da paramparça
Çho to Vietnam'da kıvranıyor.

Of bacım off
Bitsin artık bu kıyım.
Orfe güneşi çağırıyor ve THKC
1971 ilkbaharında eyleme geçiyor
Burası SAU PAULO[1]
Karanlığın, loşluğun, ezikliğin diyarı.
Orfe karanlıklar tepesine oturmuş,
Gitarı ile güneşi çağırıyor.
Yalnız Orfe, garip Orfe, yiğit Orfe.
SAU PAULO tepelerinde doğacak güneşi Orfe
göremiyecek,
Biliyor bunu Orfe, yine de güneşi çağırıyor.
Karanlığın yedi başlı ejderi,
Orfeyi parçalıyor.
Orfe artık güneşte...
Güneş tutulması sona eriyor.
Sau Paulo halkı samba yapıyor güneşin altında.
Orfe rahat, mutlu ve kıvançlı güneşten gitarı ile
tempo tutuyor
Aydınlığı kutlayan Sau Paulo halkının sambasında
ORFE DE NEGRO

Hücrem ve Sivrisinekler

Tarihi Selimiye Kışlası ve kışlanın bir odası,
Derin bir rutubet kokusu yayılıyor etrafa,
Oda ama ne oda: Hücre hücre...
Kapısına kilit vurmuşlar.
Burası Türkiye, Mozambik, Angola, Endonezya,
Brezilya.
Güneşi görmiyenler diyarı,
Tutsaklığın kapısının demir parmaklıklarının önünde
Mehmed'i yükseltmişler bacım, Mehmed'i.
Nöbet değişiyor, şimdi kapının önünde bir siyahi var.
Mozambikli galiba.
Yanında iki nöbetçi daha var.
Endonezyalı bir emekçi oğlu emekçi biri,
Öteki de Mozambikli yedi göbek köle çocuğu...
İşte hayatın diyalektiği.
Saat 23.00 hücremde sivrisinekler,

Oligarşinin türküsünü söylüyorlar hep bir ağızdan,
Ve bir adam avazı çıktığı kadar başlıyor bağırmaya.
Sesler yükseliyor,
Ve bir koro, hep bir ağızdan özgürlüğün marşını
söylüyor.
Sineklerin vızıltısı duyulmuyor artık.
Genç adam hayretle etrafına bakıyor.
Yanında Hasan Tahsin, Hüseyin, Sinan, Alp ve daha
niceleri...
Bu hücre kalabalık bacım, kalabalık.
Asya'nın, Afrika'nın, Amerika'nın devrimcileri,
Ve bütün mazlum uluslar bu hücrede.
Marş bitiyor, hava yine ağırlaşıyor.
Sinirler bozuk, herkes sıkıntılı.
Sivrisinekler oligarşinin türkülerini çağırmağa tekrar
başlıyorlar.
Hüseyin, Sinan, Alp, Che, Pera'da ve Benercinin
dudaklarında sıkıntılı ve acı bir tebessüm...
Emekçiler üzgün, kölelerin boynu bükük.
Sivrisinekler memnun ve neşeli...
Bekliyoruz, ne zaman kesilecek bu vızıltı?
Bekliyoruz, sıkıntılı, sinirli ve mutlu.
Bir bekleyiş bu...
Hepimiz biliyoruz ki repertuarı bitiyor sivrisineklerin.

"Hücredeki Adalının Dünyası

-I-

Taş duvar, demir karyola ve yerde sayısız izmaritler.
Helanın pis kokusu, rutubetli, sıkıntılı, nikotinli,
İnsanı serseme çeviren kurşun gibi ağır bir hava,
Duvarlar sanki soğuk dalgaları imal ediyor.
İstediğiniz kadar üzerinize kalın şeyler giyinin,
Oligarşinin hücresinde soğuğu yenmek imkansız.
Ranzanın karşısında kafesli demir kapı,
arkasında Mehmet.
Görevi dakikası dakikasına beni denetlemek
Mehmedim utanıyor, kahroluyor.
'Askerlik ağam n'aparsın' diyor.
Aslında o da tutsak.

Ben hücre içinde, o hücre önünde.
Günde beş kere büyük başlar bakar içeriye;
Yüzlerinde tecessüs.
'Çılgın adam, 3-5 kişi ile koskoca karanlıklar
imparatorluğuna kafa tutan adalılar.'
Ama yine de 'çılgın adamın' karşısında,
Bir eziklik, bir burukluk duyuyorlar o başka.
Gündüz gece diye bir ayırım yoktur hücrede,
Zaman ve mekan özümlenmiş artık.
Sadece koldaki saattir, geceyi gündüzü bildiren.
Işık yirmi dört saat yanar.
Bir nefes, bir dumandır yoldaşım,
Cıgaramı her çekişte duman olur,
Uçar giderim, ta uzaklara.
Çoğu kere Ada'ma giderim,
Cıgaramın dumanı, beni memleketime; Ada'ma götürür.
Kahpe Istanbul'un, kahpe bir bölgesinde,
Bir evdeyim, yoldaşlarımla beraber.
Bu ev, yoldaşlık-dostluk-kardaşlık-mertlik-kazanç
ve sevgi evidir.
Bu evde, her şey o kadar güzel ve o kadar anlamlıdır ki...
Ev de değil, ada, ada!
Saulmışlığın, kahpeliğin, riyakarlığın, adiliğin ve her
çeşit aşağılık ve her çeşit yabancılaşmanın
karışımı olan,
Karanlık Denizi'nin ortasında,
Güneşi batmayan bir ada.
Ben ne şuralıyım ne buralı,
Adalıyım adalı,
Adam ormanlıktır.
dostluk, yoldaşlık, mertlik ormanı,
bütün Ada'mı kaplar.
Erdemin güneşi yirmi dört saat aydınlatır Ada'mı,
biz ada sakinleri bilmeyiz karanlığı.
Ben Ada'lıyım ey kahpe hücre Ada'lı.
Doğru ya sen nereden bileceksin Ada'mı
asırlık, feodal-militarist hücre.
Ya, sen, öküze benzemek için kasılan, şişen haset
kurbağa, hilkat garibesi bilir misin Ada'mı?

'Dünya karanlıktır. Güneşi batmayan böyle bir ada
yeryüzünde yoktur.'
Değil mi karanlıklar cücesi, zavallı acuze?
Ya sen yarasalar şairi, pişkin Cacomcho?
'Değil şiirlerde, masallarda bile böyle bir ada yoktur.
böyle bir ada eşyanın tabiatına aykırıdır.'
senin için değil mi karanlıkların kapkara şairi?
Senin dediğin eşyanın değil, karanlığın tabiatına
aykırıdır.
Karanlık cüceleri, acuzeler, dürzüler...
Yarının Türkiye'sinin hayvanat bahçesinde teşhir
edilecekler...
Adam kalabalıktır hain hücre:
Elde mitralyözüyle,
Sierra Maestro'da, Falcon'da, Vietnam'da
Mozambik'te, Angola'da, Sina çöllerinde...
Özgürlüğün türküsünü söyleyenler.
Zulme, kahpeliğe, sömürüye karşı...
Dişiyle, tırnağıyla üç kıtada karşı koyanlar benim
evlatlarımdır kahpe hücre.
Benim adamın ormanlığından aldıkları fideleri, birer
birer dikiyor, kahpeler koalisyonunun dünyasına.
Kel dünya, Ada'mın ağaçlarıyla ayıbını örtüyor,
güzelleşiyor artık.
İyi bak bana feodal duvar, iyi tanı beni.
Seni yerle bir edecek Ada'lıları iyi tanı.
Ada'm ve hemşerilerinin çoğu ne halde diye dudak
bükme, orospunun dölü utanç duvarı.
Evet Ada'mı karanlığın suları bastı.
Evet, benim gibi pek çok adalı bu çirkef suların
altında,
Ama boşuna sevinme, Ada'm batmaz, yok olmaz,
Ada'm, sadece karanlık denizinde yerini değiştirdi.
Hepsi o kadar.

-II-

Cigaram elimi yakıyor.
Maltepe'de etrafı karanlığın cüceleriyle çevrilmiş
marş söyliyen iki adalı.
İki adalının marş söyleyişinde silahlar susar.

Maltepe'nin göbeğini derin bir sessizlik kaplar.
Dalga dalga yayılır, adalıların erkek sesi, etrafa.
O anda iki adalının gözünde her şey silinir,
Karanlığın militanları küçülür, küçülür...
Sanki biraz önce atılanlar tomson kurşunları değil,
parmak cücelerin minicik okları.
O an ne binlerce güvenlik kuvveti, ne polis, ne zırhlı
tugay, ne tomson, ne mitralyöz.
Her şey önemsiz, küçük ve etkisizdir. İki adalı için.
Adalıların korosu karanlık cücelerinde bir panik
ya tır.
Yüzlerinde, ezikliğin, şaşkınlığın biraz da utancın
izleri okunur.
Sanki ilahi bir kuvvet onların ellerini, kollarını
bağlamıştır. Ta ki, iki adalının marşı bitene kadar.
Adalılar sol yumrukları havada, pencerenin önünde
boy hedefi oldukları halde ateş edemezler.
Garip bir andır bu an.
Bu an karanlık cücelerinin, insanlığa dönüş anıdır.
Cüceler konuşmazlar bile bu an.
Büyülenmişlerdir iki adalının havaya kalkmış sol
yumrukları ile.
Ve kaybolup gitmişlerdir ikili koronun nameleri arasında.
Koro susar, büyü bozulur, görevlerini hatırlar cüceler,
Eller tetikte tarrrr...
Ve Cevahirimi kalbime gömüp dönerim hain hücreme.

VI. BÖLÜM DİPNOTLARI

1 Mayıs Harekatı

1-Hürriyet, 29.5.1971.
2-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 136.
3-Aydınlık, 16. 3. 1980.
4-Yeni Ortam, 27. 6. 1973.
5-Dünyada kaçırılan diplomatlar için bak: Yeni Istanbul, 19. 5. 1971.
6-Konu için bak: Ant, 6. 1. 1970, sayı: 158, sayfa: 12, 13.
7-Konu için bak: a)Ulus, 8. 5. 1961, b)Hürriyet ve diğer gazeteler, 18. 5. 1971. c)Selahattin Güler'in Elrom ile yaptığı röportaj, 13. 1. 1970, Cumhuriyet.
8-Bak, not: 2, sayfa: 132'den 145'e kadar.

Balyoz Gibi Kafalarına İneceğiz

1-Konu için bak: Talat Turhan, Bomba Davası, iki cilt, Istanbul, Temmuz 1986.
2-a)Konu için bak: a)Celil Gürkan, 12 Mart'a Beş Kala, Tekin Yayınevi, Istanbul, Ocak 1986, b)Ulus ve diğer gazeteler, 17. 3. 1971.
3-Konu için bak: Cüneyt Arcayürek, Çankaya'ya Giden Yol (1971-1973), Bilgi Yayınevi, Ankara, ikinci baskı, Ekim 1985.
4-Milliyet ve diğer gazeteler, 12. 4. 1971.
5-Milliyet ve diğer gazeteler, 23. 4. 1971.
6-Milliyet ve diğer gazeteler, 27. 4. 1971.

Bu Savaş Kazanılacaktır

1-Son Havadis, 6. 5. 1971.
2-Milliyet ve diğer gazeteler, 29. 4. 1971.
3-Milliyet ve diğer gazeteler, 1. 5. 1971.

Ve Ondan Sonra Ok Yaydan Çıktı

1-Konu için bak: THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 148, 149.

"Herşeyin 12 Mart Öncesindeki Gibi Süreceğini Hayal Etmekteydik"

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.

"Istanbul'da Bulunan Ekibin Katılacağı Bir Toplantı Yapalım Dedim"

1-Konu için bak: a)Uğur Mumcu, Suçlular ve Güçlüler, Tekin Yayınevi, Istanbul, ikinci baskı, Haziran 1975, sayfa: 192'den 195'e kadar.
b)Yalçın Küçük, Bilim ve Edebiyat, Tekin Yayınevi, Istanbul, Ocak 1985, sayfa: 301, 302.
2-Uğur Mumcu, Çıkmaz Sokak, Tekin Yayınevi, Istanbul, onuncu baskı, 1984 Ekim.
3-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 136, 137.

"Apartmanı İyice Bellemek İçin Bakıyordum"

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 9. 1971.

İstanbul Emniyetine Elrom'un Öldürüleceği Hakkında Ciddi İhbarlar Yapılmıştı

1-Sadi Koçaş, 12 Mart Anıları, May Yayınları, Istanbul 1978, sayfa: 213.

2-Talat Turhan, Bomba Davası, cilt: 2, Istanbul, Temmuz 1986, sayfa: 164.

3-Hürriyet, 1. 6. 1971.

4-Cumhuriyet, 11. 9. 1971.

MİT Uyarmıştı İddiası: Bu konudaki söylentiler her dönem çok yaygın bir şekilde olmaktadır. Örneğin bu söylentilerde en son örnek Özdemir Sabancı'nın öldürülmesinde yayınlanan bir haberdir. Bu haber aynen şöyledir: Soner Gürel-Milli İstihbarat Teşkilatı'nın (MİT) Özdemir Sabancı'nın öldürülmesinden 12 gün önce Sabancı Ailesi'ni ve ilgilileri suikast konusunda uyardığı öne sürüldü. Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı'nın da saldırıyı öğrendiği, ancak kime yönelik olduğunu saptayamadığı iddia edildi. MİT'in üst düzey bir yetkilisi Milliyet'e, "Haber bize yaklaşık 12 gün önce geldi. Örgütün böyle bir eylem hazırlığı içinde olduğunu öğrenince, öncelikle kime, nasıl yapılacağını araştırdık" dedi. Aynı yetkili şunları söyledi: "Hedefin Sabancı Ailesi olduğunu da saptayınca öncelikle aklımıza Sakıp Sabancı'yla ailedeki bir başka isim geldi. Sakıp Sabancı'yla diğer Sabancı'nın isimleri, örgütün 1990'da yayınladığı hedef listede yer almıştı. Bilginin bize ulaşmasından hemen sonra harekete geçtik. Öncelikle Sabancı Ailesi'ni suikaste karşı önlem almaları konusunda uyardık. Daha sonra da yasamız gereği bağlı olduğumuz kurumlara, bize gelen bilgileri aktardık. Aileye suikastin nasıl yapılacağını öğrendik, ancak zaman konusunda net bir bilgi olmadığını söyledik." Üst düzey yetkili, gerekli önlemlerin neden alınmadığı sorusunu ise şöyle yanıtladı: "Teşkilatın görevi operasyon değildir. Sadece aldığı bilgileri devletin ilgili makamlarına iletmektir. Maalesef bizde 2-3 gün önlem alınıyor, bir şey olmadığı görülünce de gevşetiliyor." Milliyet-12. 1. 1996.

Zaten Ne Olduysa Bu İki Pasifistin Yüzünden Oldu

1-Aydınlık, 13. 3. 1980.

2-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 138.

3-Aydınlık, 13. 3. 1980.

4-Aydınlık, 13. 3. 1980.

5-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 4. 6. 1973.

İhtilalin Yolu

1-Elrom'un kaçırılma olayı için bak: Milliyet ve diğer gazeteler, 18 Mayıs 1971 ve daha sonraki tarihli gazeteler.

2-Aydınlık, 15. 3. 1971.

3-Aydınlık, 15. 3. 1971.

4-Bildiriler için bak: THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mart 1988, sayfa: 438'den 447'e kadar.

5-Hürriyet, 21. 5. 1971.

6-Bülten için bak: not: 4, sayfa: 443'den 447'e kadar.

Suçluların Tümü Asli Fail Olarak Yargılanacak

1-THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mart 1988, sayfa: 447.

2-Milliyet, 18. 5. 1971.

3-a)Sadi Koçaş, 12 Mart Anıları, May Yayınları, Istanbul, 1978, sayfa: 210'dan 229'a kadar.

b)Milliyet, 18. 5. 1971.

4-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 141,

b)Bildiriler için bak: THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 12. 10. 1971.

Hiçbir Tavize Yer Verilmeyecektir

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 6. 9. 1971.

2-Konu için: 19. 5. 1971 ve daha sonraki gazetelere bak.

3-Milliyet, 19. 5. 1971.

Dediğimizi Yapmalıyız ki, Devlet Bizi Ciddiye Alsın

1-Haber, 11. 6. 1971.

2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 24. 7. 1973.

Mahir Çayan, Ankara'da İlgili Makamlara Teslim Olmuştur

1-Hürriyet, 21. 5. 1971.

2-Akşam, 21. 5. 1971.

3-Konu için bak: 21. 5. 1971 tarihli gazeteler.

4-a)Milliyet 1971 Yıllığı, b)Cumhuriyet/Tercüman/Yeni Istanbul, 21. 5. 1971.

Ömer Ayna'nın THKP-C İle Hiçbir İlişkisi Yoktur

1-Olay için bak:4. 5. 1971 ve daha sonraki gazeteler.

2-a)Yüksel Baştunç, Şu 68 Kuşağı, Yılmaz Yayınları, Istanbul 1992, sayfa: 378, 379, 380.

b)THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 11. 10. 1971.

Nişantaşı Zenginlerin Oturduğu Bir Semttir

1-Hürriyet, 22. 5. 1971.

2-Mahir, Elrom olayı sırasında, aranması en az düşünülen yerler olduğu düşüncesiyle daha çok Teğmen Saffet Alp ve Yüzbaşı İlyas Aydın'ın evinde kalır.

3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 24. 7. 1971.

Istanbul'da Bütün Mekanlar Tek Tek Aranacak

1-Hürriyet, 23. 5. 1971.

2-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 142, 143.

3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 24. 7. 1973.

4-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 25. 8. 1971.

5-a)Bak, not: 2, sayfa: 143.

b)THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 22. 9. 1971.

c)THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 19. 7. 1973.

Öldürülecek Dedi

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 24. 7. 1973.
2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 24. 7. 1973.

Elrom'u Öldürdüğünü Bana Söyledi

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 143, 144.
2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.
3-Konu için bak, not: 1, sayfa: 143, 144.
Elrom'un öldüren konusunda değişik isimler öne sürülmektedir. Bu konuda söylenenler şunlardır:
a)Askeri Savcı Hakim Kıdemli Albay Naci Gür: Mahir Çayan,
b)Ertuğrul Kürkçü:Mahir Çayan.
c)Hasan Yusuf Küpeli:Mahir Çayan.
d)Necmi Demir:Ulaş Bardakçı.
4-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 24. 7. 1973.

Elrom'un Cesedi Bulunuyor

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 144.
2-Ahmet Kahraman, Yılmaz Güney Efsanesi, V Yayınları, Ankara, Mayıs 1991, sayfa: 206'dan 211'e kadar.
3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 22. 9. 1971.
4-Hürriyet, 24. 5. 1971.

Bu İş Olup Bitmiştir ve Doğrudur Artık Tartışılamaz

1-Hürriyet, 28. 5. 1971. Not: Yılmaz Güney, 4. 6. 1971 günü serbest bırakılır.
2-Aydınlık, 19. 3. 1971.

Son Durumu Gözden Geçirmek, Durum Muhakemesi Yapmak İçin Bir Toplantı Yapacaktık

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 145.
2-Bak, not: 1, sayfa: 146, 147, 148.
3-a)Devrimci Yol dergisi, 1. 5. 1977, sayı: 1. b)Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 357'den 360' akadar.
4-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 11. 10. 1971.
5-Bak, not: 1, sayfa: 145.

Evde Yapılan Aramada İlyas Aydın'a Ait Karneler Bulunur

1-Hürriyet, 29. 5. 1971.
2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 27. 9. 1971.
3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 9. 1971.
4-Konu için bak: Ömer Laçiner ve 32 subayın yargılandığı, "Devrimci Subaylar Örgütü" davası. Cumhuriyet, 29. 1. 1974.

Bu Evi Hemen Birer Birer Terkedelim

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 25. 7. 1973

Bize Bugün Kalabileceğimiz Bir Yer Lazım

1-Konu için bak: THKP-C Davası/İddianame, V Yay., Ankara, Mart 1988.

2-Konu için bak: THKP-C İddianamesi, 17-16. 8. 1971 tarihli Cumhuriyet gazeteleri.
3-Bak, not: 2, sayfa: 146.
4-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 22. 9. 1971.
Konu için okuyucuya bilgi: Saffet Alp'in evinde bulunan belgelerden bazıları şunlardır:
a)İran ve Amerikan Başkonsoloslukları, bir çok şahıs ile bazı şirketlerin adres ve telefon numaraları.
b)Emniyet telsizinin kaydedildiği defter.
c)Teğmen Mehmet Alkaya'ya ait diploma.
d)THKP-C'ne ait bildiriler. THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 11. 10. 1971.

Mahir Çayan Camı Kırarak İçeriye Girmiştir

1-THKP-C Davası İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 146.
2-a)THKP-C İddianame, 17-26. 8. 1971 tarihli Cumhuriyet gazeteleri.
b)THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 6. 9. 1971.
3-Bak, not: 1, sayfa: 146, 147.

Bu Çok Pahalı Meyveleri Niye Alıyorsun?

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 6. 9. 1971.

Bu Evin Üst Katında Bir İki Günden Beri Şüpheli Üç Gencin Girip Çıkmakta Olduğu Bildirildi

1-Milliyet, 2. 10. 1971.
2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 1. 10. 1971.
3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 1. 10. 1971.

İki Eylemci, Kartal Maltepe'de Bir Evde Kıstırıldılar

1-Milliyet, 2. 10. 1971.
2-THKP-C İddianamesi, 17-26. 8. 1971 tarihli Cumhuriyet gazeteleri.
3-Cumhuriyet, 31. 5. 1971.

Halen Bulunduğunuz Ev Bir Binbaşının Evidir

1-Konu için bak: THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988.
2-İçel Milletvekili Celal Kargılı, Sibel Erkan'ın babası Binbaşı Dinçer Erkan'ın, Mahir Çayan'ın firarıyla ilgisi olup olmadığını, Başbakan ve Milli Savunma Bakanına yazılı olarak sormuştur: Dünya, 14. 3. 1972.
Birinci Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı, Mahir Çayan ve arkadaşlarının, Maltepe Askeri Tutukevinden kaçmaları ile ilgili olarak, Sibel Erkan'ın babası Binbaşı Dinçer Erkan hakkında, özetle şu açıklamayı yapmıştır:
"Istanbul Sıkıyönetim Komutanlığınca yürütülmekte olan bir operasyon sebebiyle, bazı genç subay ve astsubayların sicil yoluyla emekliye sevk edildikleri ve haklarındaki soruşturmanın devam ettiği Genelkurmay Başkanlığınca açıklanmıştır.
Son günlerde, halk arasına yayılan, maksatlı dedikodular arasında, komünist kanun kaçaklarından Mahir Çayan ve dört arkadaşının Kartal Askeri Ceza ve

Tutukevinden firar etmeleri olayı yüzünden bir süre önce evinde rehine tuttukları Sibel Erkan'ın babası Binbaşı Dinçer Erkan'ın da tutuklu bulunduğu yolunda bir söylenti de mevcuttur. Binbaşı Dinçer Erkan halen görevi başındadır, hakkında ne soruşturma açılmıştır, ne de bu olayla ilgisi vardır."(Milliyet, 18. 3. 1972).

Kusura Bakmayın Zorunlu Olduğumuz İçin Evinize Girdik

1-a)Milliyet, 31. 5. 1971,
b)Hürriyet, 1. 6. 1971.
2-8-9. 6. 1971 tarihli Hürriyet gazeteleri.

Sinan Cemgil ve İki Arkadaşının Öldürüldüğünü Radyodan Duyunca Müthiş Sinirlenirler

1-Hürriyet, 1. 6. 1971.
2-Konu için bak: a)6-11. 6. 1971 tarihli Hürriyet gazeteleri.
b)15-23. 5. 1980 tarihli Aydınlık gazeteleri.
3-Hürriyet/Milliyet/Cumhuriyet/Yeni Istanbul, 1. 6. 1971.

Evden Cevahir Ölü, Mahir Yaralı Çıkartılır

1-Milliyet/Hürriyet/Cumhuriyet/Akşam, 2. 6. 1971.
2-Dünya, 2. 6. 1971.
3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 7. 11. 1971.
4-Daha ayrıntılı bilgi için bak: THKP-C İddianamesi, 17-26. 8. 1971 tarihli Cumhuriyet gazeteleri.

Bir Yaralanma Oldu Mu Sağ Kalan Yaralı Olanı Öldürecekti

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 4. 10. 1971.
2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 4. 10. 1971.

Bu olayla ilgili olarak, duruşmada, o zaman, 2. Şube 1. Kısımda görevli polis memuru olan ve bu operasyona katılan Cavit Acar, özet olarak, şunları söylemiştir, "Ben camı kırarak içeriye girdim. Hüseyin Cevahir ölü vaziyetteydi. Daha önce birçok ateş edilmişti. Ben nerelerde yara olduğunu bilmiyorum. Çamaşır makinası delik deşik olmuştu. Onun ölü olduğunu görünce ben kapıyı açıp diğer salona geçtim. Mahir Çayan'ın bulunduğu salona geçtim. O sırada diğer polis arkadaşlar, Mahir Çayan'ın başında toplanmışlardı."

Mahir Çayan'ın başında bulunan polis memurlarından Mehmet Surlu ise şu iddialarda bulunmuştur, "İşaret atışı üzerine üçüncü kata girdik. Devamlı olarak hem dışardan içeriye hem de içerden dışarıya doğru ateş ediliyordu. Ben içeriye girdiğimde bilahare Hüseyin Cevahir olduğunu öğrendiğim şahsın yan yatmış ve ölü vaziyette olduğunu biraz ilersinde bulunan ve Mahir Çayan olduğunu öğrendiğim şahsıda yaralı olarak gördüm. Yanlarında Mehmet Bayrak vardı. Ben bu yaralı şahsın üzerinde bulduğum bir sten şarjörünü aldım. Şarjör dolu vaziyetteydi. Kendisini odaya çektim ve orada kelepçe taktım. Kelepçe takmadan önce orası kalabalıktı. Hercümerç bir vaziyet vardı. Bu sırada vurmayın, beni öldürmeyin diyordu." Mehmet Bayrak ise, operasyona nasıl katıldığını ve bundan sonrasını şöyle anlatmıştır:

"Bir atışla binaya girilmesi kararlaştırıldı. İçeriye girecek olan şahıslar me-

yanında görevliydim. Nitekim karşıdan bir atış yapıldı. Ben mutfak penceresinden binaya dahil oldum. İçeriye baktığımda Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir olduğunu öğrendiğim şahıslar birbirleriyle konuşuyorlardı. Ellerindeki stenlerin namluları yere doğruydu. Mahir'in biraz ilersinde Sibel bulunuyordu. Yanlış oldu, Hüseyin'in sağ tarafında ve dış kısımda Sibel bulunuyordu. Ben bu sırada ateş ettim. Hüseyin Cevahir sarsıldı. O da elinde bulunan stenle bana doğru tarama yaptı. Mahir Çayan da içeriye bir kişinin girip ateş ettiğinin farkına varınca o da ateşe başladı. Mahir Çayan, bu sırada banyo kısmının ön kısmına giderken düştü. Ben de bu fırsattan istifade ederek hemen yanlarına koştum. Hüseyin Cevahir'in ölmüş olduğunu gördüm. Mahir Çayan yaralı idi. Ben girdiğimde elleri ile karın nahiyesini tutuyordu. Yüz üstü sol yanağı yere gelecek şekilde duruyordu. Gözlerini kırpıştırıyordu. Ölmediğini anladım."

Mahir Çayan da, bunlara karşılık olarak, "As. Savcı çirkin bir oyunu tezgahlamıştır. Ben polislere beni öldürmeyin diye yalvarmadım. Nitekim dün bir polis ambülansta bana bir kurşun sıkıp, öldürmelerini söylemiş olduğumu beyan etti."

Biz Bir Savaşa Kalktık Fakat Yenildik. Savaş Yürümedi. Herhalde Başka Bir Dönemde Artık

1-THKP-C Doğuşu ve İlk Eylemleri, Kaynak Yayınları, Istanbul, birinci baskı, Mayıs 1987, sayfa: 57, 58.

2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 27. 8. 1971.

3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 24. 8. 1971.

4-Faik Muzaffer Amaç, Çayan Davası, Yücel Yayınları, Istanbul, Ekim 1971, sayfa: 59.

Not: Mahir, hastahanede yaralı olarak yatarken kendisiyle bir İsrail gazetecinin görüştüğü yolunda basında haberler çıkmıştır. Bu haber özetle şöyledir:

"AP Ajansı, Istanbul'da girdikleri bir evde asayiş kuvvetleri tarafından yakalanarak yaralı olarak hastahaneye kaldırılan şehir eşkıyası Mahir Çayan'la ilk konuşmayı, Tel-Aviv'de yayınlanan Yediot Aharont Gazetesinin muhabiri Louie Orcole'nin yaptığını bildirmiştir.

Ajansa göre, Mahir Çayan bu konuşma sırasında, Istanbul'un İsrail Başkonsolosu Ephraim Elrom'u öldürenin kendisi olduğunu kesin surette açıklamış ve 'Eğer öldürmeseydik planladığımız yeni eylemlere ciddi bir şekilde eğilemezdik' demiştir.

Şehir eşkıyası Mahir Çayan ile yabancı gazeteci arasında şu konuşma geçmiştir:

Soru: Elrom'u sen mi öldürdün?

Cevap:Evet, ben öldürdüm.

Soru: Nasıl öldürdün?

Cevap: 6.35 milimetrelik bir tabanca ile beynine üç kurşun sıkmak suretiyle öldürdüm.

Soru: Elrom ölürken ne söyledi ve ne hissetti?
Cevap: Hiçbir şey söylemedi ve hissetmedi. Zira, kendisini daha önce uyutmuştuk.
Soru: Niçin öldürdün?
Cevap: Eğer öldürmeseydik, planladığımız yeni eylemlere ciddi bir şekilde eğilemezdik.
Soru: Elrom'u öldürmeyi kim emretti?
Çayan, bu soruyu cevapsız bırakmış, sadece ilgili makamlara bu konuda geniş bilgi verebileceğini söylemiştir."
Basında çıkan bu haberler üzerine Istanbul 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nın bir yetkilisi, Anadolu Ajansı'nın bir sorusuna verdiği yanıtta, İsrailli gazetecinin şehir eşkıyası Mahir Çayan'la konuşması haberinin doğru olmadığını bildirmiştir.
1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığının yetkilisi, Goldenberg adında İsrailli bir gazetecinin şehir eşkıyası Mahir Çayan'ın fotoğrafını çekmek üzere Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan izin istediğini, bu iznin kendisine verildiğini, muhabirin hastahaneye gittiğini doğrulamış, ancak, şehir eşkıyası Mahir Çayan ile muhabir arasında hiç bir konuşma geçmediğini, fotoğrafın dahi muhabir tarafından çekilmediğini, Sıkıyönetimce çekilen bir fotoğrafın İsrailli gazeteciye verildiğini, Louis Ercole adında bir gazetecinin ne Sıkıyönetim makamları ne de dolayısıyla şehir eşkıyası Mahir Çayan'la temas etmediğini bu nedenlerle bugün AP Ajansının İsrail gazetesine atfen yayınladığı haberin tamamen bir hayal mahsülü olduğunu, bildirmiştir." Haber, 11. 6. 1971.

Sağ Ele Geçmesi Onun İçin Büyük Bir Yıkım Oldu

1-THKP-C Doğuşu/İlk Eylemleri, Kaynak Yayınları, Istanbul, birinci baskı, Mayıs 1987, sayfa: 58.
2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 23. 8. 1971.

Bu Adam Kurşunların Değil Kahredici Okların Hedefi

1-Carlos Marighella, Şehir Gerillası, Ant Yayınları, Istanbul, Ekim 1970, sayfa: 55.
2-a)Kurtuluş Sosyalist Dergi, Mart 1977, sayı: 10, sayfa: 67'den 77'e kadar.
b)Devrimci Tavır Üzerine, Devrimci Savaş Yayınları, Istanbul, 1978, sayfa: 54'den 64'e kadar.

"Bütün Herşeyin Tepeden Tırnağa Gözden Geçirilmesinin Gerekli Olduğunu Konuştuk"

Örgütün Ankara'dan Istanbul'a gelen kadrosundan Hüseyin Cevahir'in öldürülmesi ve örgütün lideri durumundaki "Mahir Çayan ve arkadaşlarının yakalanması, şehir gerillası eylemleri nedeniyle Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü, Münir Ramazan Aktolga, Bingöl Erdumlu, Hv. Yzb. İlyas Aydın, Hv.Tğm. Saffet Alp, Sinan Kazım Özüdoğru, Hüdai Arıkan'ın aranılan kişiler durumunda bulunması karşısında örgütsel faaliyetler duraklamış hariçle irtibatta zorluklar doğmuştur."[1]

Bülbülderesi'ndeki bir manav dükkanın bodrumunda gizlenmekte iken 15 Haziran 1971 Salı günü, Münir Ramazan Aktolga ve Ahmet Oflu ile birlikte 5 tabanca, 15 kutu mermi, 2 dinamit lokumu ve çeşitli patlayıcı maddeler, kitaplar ve TDGF üyeleri ve yapacakları işleri gösteren bir not defteriyle yakalanan Şaban İba, zorlukların neler olduğu ve neler yapıldığı konusunda, şunları anlatmıştır:

"Mahir Çayan, yakalandıktan sonra, ilişkide olunan subayların hepsine, 'gerillaya katılsın' diye mesaj gönderiyor. Zaten yapacak başka bir şey de yok. Sivil kadroların en önemli, en diri unsurları yakalanmış. Ayrıca sıkıyönetimin alternatifi olabilecek başka bir hareket de ortada yok.

12 Mart'tan sonra hazırlıksızdık. Zaten 12 Mart'ı da pek fazla ciddiye almadık. Aslında biraz yumuşak geldiler. Arkasından illegale, geriye çekilmeye başladık. Fakat örgütün de Ankara'da bir tane evi var. Hepsi o. Biz Ankara'da o günlerde yeni evler, yeni işyerleri tutmak için Selahattin Güleç aracılığıyla, Kızılay'da, 'Yuvam Emlak' diye bir emlakçı bürosu açtık. Selahattin, bu büro aracılığıyla bize evler tutuyor, dükkanlar kiralıyordu.

Münir Ramazan Aktolga ile ben, bu emlak bürosu aracılığıyla Bülbülderesi'nde tutulan bir manav dükkanının bodrumunda kaçak olarak yaşamaya başladık. İzmir Aliağa'dan Ahmet Oflu ve Hasan Üresin adlı iki işçi arkadaşı Ankara'ya getirttik. Manav dükkanında çalışıyor gözüküyorlar. Ayrıca SBF'den Serdar Mun isimli bir arkadaş da, bizim kuryeliğimizi yapıyordu. Serdar aynı zamanda emlakçı dükkanında çalışıyor gözüküyor ve bir çok yere girip çıkabiliyor. Onun, 'SBF'ye gitmeyeceksin. Sadece bu işleri yapacaksın' diye bazı kararlara uymasını istedik.

Bu ara yine bize yakın değil ama Seyranbağları'nda aynı bölgede bir gecekondu ev tutuldu. Bu evi, Gazi Eğitim Enstitüsü'nden o za-

manki deyimle, 'Devrim evliliği' yapmış bir kız arkadaş tutmuştu. O evde de Ertuğrul Kürkçü, Sinan Kazım Özüdoğru, Yusuf Küpeli kalıyor. Ne kadar sıkışık bir durumdayız buradan belli. Mahir tutuklandığı için o sıra Yusuf ve Münir, örgütün merkez yürütme kurulunu oluşturuyorlar. Selahattin Güleç de bu iki ev arasında kuryelik yapıyor.

Yanımızda silah, bomba ve bazı belgelerle vb. manavın altındaki bu bodrumda kalıyoruz ve dışarı hiç çıkmıyoruz. Sadece birisiyle bağlantı kurmak istediğimizde zorunlu olarak çıkıyoruz. Zaten o sıralar duvarlarda üzerinde fotoğraflarımız bulunan afişlerimiz asılı. Sıkıyönetim halkı ihbara teşvik eden bildiriler yayınlıyor ve ödüller koymuş. Bu arada SBF'ye gitmemesine karar aldığımız Serdar, SBF'ye gidiyor ve yakalanıyor. Önce emlakçı dükkanını sonra bizim dükkanı ve bizim isimlerimizi söylüyor.

O ara, Elrom olayı, Sibel Erkan olayı gibi önemli gelişmeler oldu. Bütün bu olaylar Istanbul'da bulunan grubun insiyatifiyle oluyordu. Yanımda Merkez Yürütme Kurulundan birisi var. Bunun rahatsızlığını herhangi bir şekilde yansıtmak durumunda bana. Aynı şey Yusuf Küpeli için de söz konusu. Mahir'e yönelik hem haber vermedi, hem de yanlış yapıldı gibi eleştiriler vardı. Özellikle Sibel Erkan olayında olmuştu bu eleştiriler. Bu olay, kamoyunu bize karşı olumsuz şekilde çok etkilemişti. Abdi İpekçi'nin bir yazısını hatırlıyorum. 'Anlayın Artık' diyordu yazısında.[2] Basında bize karşı müthiş saldırılar vardı.

Münir'in bu iki olaya karşı eleştirileri vardı. Fakat Münir, böyle silahlı eylemlerin içine girecek birisi olmadığı için illegaliteye çekildiğimizden itibaren o dünyaya uyum sağlayamadı. Oysa Mahirde, 'bir şeye başlandı mı sonuna kadar götürülür' anlayışı var. Gerçi Mahir, yakalandıktan sonra, 'Geri çekilme-Ricat taktiği' var ama geri çekilebilecek örgütlü güç kalmamıştı. Bir çok insan vardı, ama o sıra kendi aramızda ideolojik ayrılıklar çıktı."[3]

Ertuğrul Kürkçü de, örgütün diğer evinde birlikte oldukları Merkez Komite üyesi Yusuf Küpeli'nin tepkilerini ve örgütün durumu konusunda şunları anlatmıştır: "Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir Istanbul'da Maltepe'de kuşatılıp yakalandıktan ve öldürüldükten sonra Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga ile olan irtibatım aşağı yukarı hiç kalmadı. Münir Ramazan Aktolga ile kendisi tutuklanmazdan çok kısa bir süre önce görüştüm. O bizim saklanmamız için ev vs. tutmağa uğraşıyordu. Ancak çok kısa bir süre sonra tutuklandı. Yusuf Küpeli ile de bu olaylardan sonra Ülkü Ahmet'in Emek Mahallesindeki

evinde konuşmak imkanını bulduk. Ülkü Ahmet'in Bingöl Erdumlu'nun yanında olduğunu, İzmir'de bulunduğunu Tuğrul Paşaoğlu'ndan duymuştum. Ankara'da kalacak yerimiz de olmadığı için Bingöl Erdumlu'dan Ankara'ya gönderilip gönderilemiyeceğini sordum. Ülkü Ahmet, Emek Mahallesinde bir ev kiralayarak burada kalmaya başlayınca Yusuf Küpeli, ben ve Hüseyin Yavuz'un bu eve gelirken nasıl buluştuklarını bilmiyorum. Hüseyin Yavuz daha sonra bu evden ayrıldı. Bir müddet sonra yakalandı. Bu evde saklandığımız süre içinde Mahir Çayan ve diğer arkadaşların Mahkemeye çıkacakları günü bekledik.

Yusuf Küpeli ile o sıralarda Ephraim Elrom'un kaçırılıp öldürülmesini ve Sibel Erkan'ın alıkonulması olayının zararlı ve hatalı olduğunu, aslında bu hatanın bu olayla sınırlı hatalar olmadığını bütün herşeyin tepeden tırnağa gözden geçirilmesinin, ne yapacağımızın, nasıl davranacağımızın gözden geçirilmesinin gerekli olduğunu konuştuk."[4]

"Yıldırım Cezaevinden Kaçarken Dışarıdaki Provokasyonu Nasıl Durduracağımı Düşünüyordum"

Bu sırada, 15 Haziran günü yakalanan Münir Ramazan Aktolga, tutuklu bulunduğu Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına bağlı üç nolu askeri cezaevinin bahçesinde bulunan eski bir hamamın penceresinden Şaban İba, İlhami Aras, Mahir Sayın ve Mustafa Kemal Kaçaroğlu'nun yardımlarıyla 10 Ağustos 1971 Salı günü atlayarak kaçar.[1]

Şaban İba'nın verdiği bilgiye göre, THKP-C'liler, Mamak 1 Nolu Cezaevinden, Yıldırım Bölge Tutukevine sevk edildikten sonra, kaçış olanaklarının çok uygun ve tutukevi koşullarının rahat olması nedeniyle esasında toplu firar planlıyorlar. Fakat, örgütle ilişkiyi sürdüren Münir R. Aktolga'nın, "Sadece beni istiyorlar, diğerlerini istihdam edemeyiz" talimatının geldiğini söylemesiyle diğerleri M. R. Aktolga'nın kaçışını sağlar. Aktolga, yeniden yakalanıp, yargılanmaya başladığı zaman, mahkeme heyetine, "Geçen yıl, Yıldırım Tutukevi'nden kaçarken dışarıdaki provokasyonu nasıl durduracağımı düşünüyordum" der. Şaban İba, bunun üzerine, "Yalan söylüyor. Kendisi kaçmadı. Biz kaçırdık" diyerek, Aktolga'ya saldırır.[2]

"Aramızda Kırgınlık Olduğu Kanısında Değilim"

Bu sırada, hücresinde tek başına kalmakta olan ve her hareketi sürekli gözetim altında bulunan Mahir ise amcası Enver Çayan'a mektup yazarak, bazı isteklerde bulunuyordu.

12 Ağustos 1971 tarihli ve 6 sayfalık mektubunda şunları yazmıştır:

"Sevgili Amca,

Mahkemeye dört gün var. İddianameyi okudum. Rezalet. Hakkımızda (Özellikle benim) istenilen 3-4 tane idam cezasından başka tamamen politik mülahazalarla (bana kara çalmak amacı ile) yalan ve dolanla dolu.

Savcı benim ifadelerimi değil de, polislerin ifadelerini geçirmiş. Mesela, benim 'kızı öldüreceksiniz' sözüm değiştirilmiş, 'beni öldürmeyin' şeklini almış. Bu köpeklere böyle birşey ben demedim. Onu diyecek adam baştan silahını bırakıp her çeşit teminat verilmişken teslim olurdu.

Daha bunun gibi neler neler...

Mesela konsolosu ben öldürmediğim (gerçekten) halde 'Ben bilmiyorum öldüreni. Eğer ille bir isim söylememi istiyorsanız kendi ismimi söylüyorum' şeklindeki ifadem de iddianameye 'Ben öldürdüm' geçmiş.

Niyetleri açık. Kesin olarak bizleri asmak bu faşistlerin amaçları. Dışardakiler ne yapıyor? Arkadaşların durumu nasıl? Ben bu konuda ifade falan vermedim. Biliyorum sen onların ne yaptığını bilemezsin. Ancak belki annemi falan görmüş olabilirler.

Aklında olsun eğer bizi kurtarmak için birisini kaçırmaya teşebbüs ederlerse (tabi bunu yapabilecek durumda iseler) katiyen kamuoyuna duyurmasınlar ve gizli pazarlık etsinler, pazarlıkta da bizim bırakılmamızı değil de ölüm cezası verilmemesini istesinler.

Eğer bu işi yapabilecek güçte değillerse katiyen böyle bir teşebbüse girmesinler. Önemli olan şu veya bu kişinin değil THKP ve THKC'nin yaşamasıdır.

Ben kaçmak için fırsat kolluyorum. Durum (sağlık) kötü değil. Hastaneye sevkimi istiyorum, çok sıkı tedbir alıyorlar. Ancak başka çare yok. Hastanede nöbetçiler benimle aynı odada nöbet bekliyorlar. Bir ara çay içerken onları uyutabilirsem ne ala...

Bunun için uyku hapı veya tozuna ihtiyacım var. (Toz olursa daha iyi).

Bunu hemen tedarik edip gelen arkadaşa (randevulaşır bir başka gün bulup verirseniz) verirseniz çok iyi olur. Tek ümidim budur. Götürecekleri hastane Haydarpaşa Askeri Hastanesidir.

Sen ne yapıyorsun? Önce Ergün gibi seni de tutukladılar zannettim. Benim yüzünden başın belaya girdiği için çok üzüldüm. Fakat şimdi böyle bir şey olmadığı için sevindim.

Yanıma para alışımın nedeni de kaçmak içindir. Eğer varsa gelen arkadaşa bir kaç bin lira daha verin.

Ölmek önemli değil fakat bir devrimci sonuna kadar (her şart altında) mücadele etmelidir. Kaçmak ihtimalim yüzde bir. Herşeye rağmen bu yüzde biri kullanacağım.

Eğer arkadaşlarla görüşmek imkanın olursa bu söylediklerimi onlara ilet.

Ayrıca bana dışardaki durumları etraflıca anlatan bir mektup yaz ve gelen arkadaşa ver. Gelen arkadaş çok yiğit ve dürüst bir çocuktur. Her konuda ona güvenebilirsiniz. Bu kadar sıkı tedbirlere rağmen yaptığı iş çok cesaret isteyen bir iştir.

Yakalananların çoğu bizden değil veya ikinci dereceden kimseler. Çoğunluğu dışarıda. Para da onların eline geçmiş (ben yakalanmadan bir gün önce gönderdim.)

Bana etraflı bilgi verin hareketlerinizi ona göre tayin edeceğim."

Mahir Çayan

"Ben aramızda hiç bir kırgınlığın olduğu kanısında değilim daha doğrusu benim açımdan böyle bir şey yoktur.

Not: Ergün'e göz kulak olun. O çocuk aslında zeki ve dürüst bir çocuktur. Aile çalkantıları içinde gelişme imkanı bulamadığı için onun huzursuzlukları, onda bir takım ihtilatlar yaratmıştır. Aslında çok iyi bir raya girebilir.

Ona çok çok selamlar.

Tabii diğer kardeşlerime de.

Mehmet amcaya sor: Haydarpaşa Hastanesinden Nedret adında bir hemşire hanımı bir ay önce ona haber getirmesi için gönderdiydim. Gelip gelmediğini bana bildirin, önemlidir.

Hürriyet gazetesi, sonra (müsait bir zamanda) yayınlanmak üzere benimle bir röportaj yapmak istiyor. Bunu gizlice burada parayı çok seven bir asteğmene bildirmişler. Bunun için 600 bin lira vereceklermiş. Yüzde yirmisi teğmenin, ancak teğmen korktuğu için bu işe yanaşmamakta.

Hücrede bir resim için 50 bin Türk lirası teklif etmişler. (Ben hücredeyim. Elimi yatağa kelepçe ile bağlıyorlar, doktor filan gelince, (avukat ile bir kere görüştürüldüm) avukat gelince beni havadar açık bir odaya alıyorlar ve ellerimi çözüyorlar.

Bu paraları yakalanmadan önce verselerdi, hiç biz para sağlamak için eylemlere geçmezdik.

Gazetelerin her yazdığı yalan dolan.

Biraz önce doktor geldi beni hastaneye yollamıyorlar. Ancak siz söylediklerimi yapın, çünkü çok yakında Kartal'a nakledecekler.

Orada da aynı şeyi yapmak kabildir... Ayrıca siz başka gerekli şeyler görüyorsanız onu da yollayın ve bildirin. Ancak acele halledin çünkü, çok mümkündür, benim pazartesinden sonra Kartal'a gitmem.

Anneme söyleyin ben asla ona 'defol git' demedim. Ben oradaki faşist köpeklere, defolun gidin dedim. Annemin sesini duyduğum zaman üzüntüden ben içeriden ağlıyordum. Mahkemede gerekirse bunu söylesin.

Annem ev tutacakmış, o evi gizli tutsun. Değişik bir adla tutsun ve kimseye de yerini söylemesin. Adresi de bana hemen bildirin. Ayrıca gizli ev adresleri de varsa bana yazın.

Gerekli ne görüyorsanız yazın."

13 Ağustos 1971 tarihli, iki sayfalık ikinci mektubunda ise şunları yazmaktadır:

"Enver amca,

Bu arkadaş, çok dürüst, cesur ve yürekli bir arkadaştır. Ayrıca zekidir de.

Askerliğinin bitmesine az var, Malatya'da toprakları var. Ancak kendisi Malatya'da kalmayıp Istanbul'da iş çevirmek istiyor. Her konuda güvenilebilecek ve çok faydalı bir arkadaştır. (Bana karşı da bizim arkadaşlara karşı da anlamışsındır, derin bir sempatiye sahiptir).

Kendisi ile başka bir gün randevulaş ve uzun uzun konuş, sonucun olumlu olacağını zannederim.

Not: Yarın doğduğum günümdür. Normal zamanda yaptığınız bir şeyi 'doğum günümü kutlamayı' yapın. Bir de böyle olsun. Hiç olmazsa ortak anılarımız anılır."[1]

Mahir Çayan kimseyle görüşemediği, haberleşemediği, sürekli gözetim ve kontrol altında tek başına tutulduğu Selimiye Askeri Kışlası'ndaki hücresinde mektup yazarak, Malatyalı olduğu söylenen bir askerle, amcasının çalıştığı Harbiye'deki Radyoevine gönderir. Fakat Enver Çayan, o sıra Istanbul dışında olduğu için mektuplar amcasının değil Askeri Savcıların ve MİT'in eline geçer.[2]

"Herhangi Bir Şekilde Bu Celsede Konuşmayacağım"

Mahir'in mektuplarının yazılmasından üç gün sonra 16 Ağustos 1971 Pazartesi günü, Mahir Çayan ve 25 arkadaşının yargılandığı, başladığından bitimine kadar mahkeme heyeti ve sanıklar arasında sürekli olarak sert tartışmalar yaşanan mahkeme, Üsküdar-Selimiye Askeri Kışlası'nda bulunan Istanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'na bağlı Üç Nolu Askeri Mahkemesi'nde başlar.

Saat 09.02'de İrfan Uçar hariç erkek sanıklar, saat 09.25'te de altı kız sanık, mahkeme salonunda yerlerini alır.

Duruşmayı izleyenler arasında, yeni İsrail Başkonsolosu Baruh Vilad ve üç yardımcısı da bulunmaktadır.

Mahkeme Heyeti, sanıklara tanıtılarak sanıklara güvenleri sorulur. Sanık Mahir Çayan, özetle şunları söylemiştir:

"-Ben hastaneden geldiğim günden beri ve iki saat öncesine kadar basit bir hücrede karyola üzerinde zincire vurulmuş olarak bulunuyordum. Eğer bu zincire vurulmam mahkeme kararı ise bu anayasaya aykırıdır. Benim zincire vurulmamım kimin tarafından istendiğini bilmiyorum. Avukatlardan öğrendiğime göre, en tabii hakları olan dosya incelemesini yapamamışlardır. Dosyayı inceleyene kadar makemeye güven konusu dahil, hiç bir sorunuzu yanıtlamayacağım."

Yargıç Akdemir Akmut, bu şekilde gittiği takdirde duruşmanın açılamayacağını ifade ettikten sonra,

"-Şu anda kimlik tesbiti dahi yapılamadı. Hukuken sanıkların kim olduklarını dahi bilmiyoruz" diyerek, Mahir Çayan'a kimliğini sorar. Ancak Çayan'ın,

"-Herhangi bir şekilde bu celsede konuşmayacağım" cevabını vermesi üzerine Yargıç Akmut,

"-Güven konusunun ACM Usul Kanunu ile ilgili bulunduğunu, sanıkların sadece mahkeme kurulundaki yargıçlara güvenleri olup olmadığını, aralarındaki husumet veya yakınlık bakımından belirtmeleri gerektiğini", söyler.

Mehmet Balaban hariç hepsi Mahir Çayan'ın gösterdiği gerekçeleri göstererek kimliklerini dahi mahkemeye bildirmezler. Yargıç, bunun üzerine, iddianameden okuyarak, sanıkların hüviyet tesbitini yapar.[1]

"İlerde Siyasal Bazı Gerçekleri Açıklamamam İçin, Vurulup İntihar Ettiğim Söylenebilir"

Daha sonra söz alan avukatlar, özellikle işkence üzerinde durarak, mahkemenin kuruluşu bakımından davaya bakmaya yetkili olmadığını, söylerler. Bazı avukatlar,

"-Savcıların işkence yapıldığını bildiklerini ve polis yanında ifade aldıklarını belirterek bu savcıların mahkemeden çekilmelerini", ister.

Söz alan askeri savcı Naci Gür, avukat ve sanıkların suçlamalarını reddederek özetle şunları söylemiştir:

"-Biz buraya bozulmak istenen bir sosyal düzeni tesis etmek için müdafiler olarak çıkıyoruz. Karşımızda bulunan şu eylemciler acaba başarılı olsalardı bu mahkemelere kimleri getireceklerdi ve ne şekilde hareket edeceklerdi? Asıl olan şey, hukuki olan bir düzen vardır ve inkar edilmek istenmektedir. Biz, bize verilen görevi yerine getirmek için çalışıyoruz. Sanık ve avukatları yapılan işkenceleri dahi savcılığın bir komplosu olarak göstermek istiyorlar. Devrimci geçinen şu gençler mert ve yiğit olarak doğruyu söylesinler." (Burada sanıklar gürültü ederler). Savcı sözüne şöyle devam eder,

"-Biz hepsine iyi davrandık. Kimseye işkence yapmadık. Mahkememizin yetkisizliği iddiasına gelince, bu da sık sık başvurulan geçersiz bir yoldur. Aslı yoktur. Anayasa gayet açıktır. Sıkıyönetim Mahkemeleri tabii mahkemelerdir." Mahir Çayan,

"-Açlık grevinde olduğunu bu nedenle fenalaştığını için dışarı çıkmak istediğini", söylemiş, bu sıra duruşmaya saat 12.10'dan 13.30'a kadar ara verilmiştir.

Öğleden sonra başlayan duruşmada mahkeme, ara kararını okumuştur. Bu arada söz alan Mahir Çayan, özetle şunları söyler,

"-Yalnız beni, Selimiye kışlasında bir hücrede tutmaktadırlar. Demir ve prangaya vurulmuş bir vaziyetteyim. Bu şahsıma yapılan özel muameledir. İlerde siyasal bazı gerçekleri açıklamamam için, vurulup intihar ettiğim söylenebilir. Bu nedenle şüphe duyuyor ve güvenliğimi tehlikede görüyorum. Ölümden falan korktuğum için değil ama beni "özel misafirimizsin" diye diğer sanıklardan ayrı olarak bulundurmaktadırlar. Bu nedenle durumu kamuoyuna şimdiden açıklıyorum. Hayatımdan endişe ediyorum ve garanti altına alınmasını istiyorum."

Yargıç sanığın söyledikleri üzerine,

"-Güvenliğinin tam olarak sağlanmış bulunduğunu, korkacak bir şeyin olmadığını" söyler.

Daha sonra iddianamenin okunmasına geçilir. İddianame 3 saat 50 dakikada okunur. Duruşma saat 17.45'e kadar sürer. Mahkeme, bu arada bir önlem olarak, "Mahir Çayan ve arkadaşlarının bankalarda mevcut paralarına da el koyma kararı almış" ve bütün bankalara birer yazı yazılarak, sanıklara ait hesapların bloke edilmesini bildirmiş, duruşmayı bir başka güne ertelemiştir.[1]

"İsrail Başkonsolosu Tarafımdan Öldürülmedi"

23 Ağustos 1971 Pazartesi günü başlayan duruşmada, Mahir Çayan, ilk önce, "herhangi birşey söylemeyeceğim" der. Duruşmada

verilen arada avukatlarıyla görüşen Mahir, tavrını değiştirerek konuşmaya karar verir. Fakat yaptığı konuşmalar, herkesi şaşırtır.

Duruşma başladığında, Savcı Yargıç Kıdemli Binbaşı Naci Gür, Mahir'in amcasına yazdığı mektupları okuduktan ve Mahir'e gösterip, kendisine ait olduğunu tasdik ettirdikten sonra,

"-Mahkemenin ve davanın gelişmesinin engellenmesi hususunda komünistlerin bir taktiğini açıklayacağım" dedikten sonra, sanıkların ve müdafilerin başlangıçtan beri duruşmayı ve yargılamayı engelleme yoluna saptıkları, Lenin'in 19 Ocak 1905 tarihli Sıtasolovada hapishanesinde bulunan arkadaşlarına verdiği taktik ile bu engellemelerin benzerlik arzettiğini ifade ederek Lenin tarafından Yoldaşlara hitaben yazılan mektubunu okur.

Bu mektupta, Lenin'in hapishanede bulunan yoldaşlarına Mahkemeyi tanımamak ve engellemek ve bir ajitasyon vasıtası olarak kullanmak için talimat verilmiş olduğu açıklanır. As. Savcı, Lenin'in aynı mektubunda, avukatlar hakkında da pasajlar bulunduğunu beyan ederek, "sayın müdafileri bundan tenzih ederim, ancak Lenin'in bu mektubunda bahis mevzuu edildiği için okumak zorundayım" dedi. Söz alan Mahir Çayan,

"-Askeri Savcı, Lenin'in Komünist Yoldaşlarına duruşmaları ne şekilde sabote etmeleri gerektiğine dair bir mektubunu okuyarak bizim de hareketlerimizi aynı taktik içinde göstermek istedi. Haddi zatında biz, müdafaa imkanları tanınmadığı için, yani arkadaşlarımıza poliste dayak atıldığı ve ben onlardan ayrı bir yere konduğum için bu davranış içinde bulunmaktayız. Biz Avrupa İnsan Hakları Beyannamesine uygun şekilde yargılanmak istiyoruz. Bize yapılan davranış hukuka da, vatandaşlığa da, Anayasa da aykırıdır. Yok böyle şey. Gerçekler bu şekilde bastırılamaz. Arkadaşlar yürüyecek durumda değildi. Savcı bu durumları örtbas etmek için böyle söylüyor" dedikten sonra, savcıyı göstererek, "Dip notu versin. Bu hangi kitaptan alınmıştır. Lenin'in böyle bir mektubu yoktur" demiş, yargıç kendisine,

"-Yavrum. Lenin'in herşeyini bilemezsiniz" deyince, sanıklar ayağa kalkarak, hep bir ağızdan,

"-Biliriz, biliriz. Herşeyini okuduk" diye bağırırlar. Bu arada, Mahir,

"-Mahkemede okunan mektup konusunda merak ettiğim bir husus üzerinde durmak iktiyorum. Bana haber getiren arkadaşımın durumunu bilmek istiyorum. Tutuklandı mı? İşkenceye maruz kaldı mı? Bana savcının çok kısa bir açıklama yapmasını istiyorum" der.

Yargıç Akmut,

"-Burası diyalog yeri değildir. Herhangi bir kişinin sağlık durumunu sormak ve öğrenmek yeri değildir. Burası mahkemedir. Ajitasyona, propagandaya girmeyin" demiştir. Çayan cevaben,

"-Soyadı Ateş olan bu arkadaşım şu anda yaşamıyor, kalbine bir kurşun girerek ölmüştür" der.[1]

Bir süre ara verilip, öğleden sonra başlayan duruşmada Mahir, sözlerine şöyle başlar:

"Ben konuşmamak kararım gereği kimliğimi söylememiştim. Ancak şimdi konuşmam sebebiyle kimlik hususunda şunu söylüyorum. Ben Türkiye Halk Kurtuluş Partisi'nin bir mensubuyum ve Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi'nin bir savaşçısıyım."

Mahir, daha sonra, iddianamenin asılsız olduğunu belirterek, özetle şunları söyler,

"-Hastaneden henüz iyileşmeden çıkarıldım. Hastanede iken bir emniyet mensubu benim resmimi çekti. Bilahare bu resmin İsrail Başkonsolosunu ben öldürmüşüm şeklinde beyanat verdiğim iddiasıyla İsrail Basınında yayınlandığını öğrendim. Bu hava iddia makamında hakim olacakken ifadem alınırken Elrom'u benim öldürdüğümü söyledim. Ben öldürmediğimi beyan edince Ulaş Bardakçı'nın ifadesi bana gösterildi. Hastahanede yattığım zaman Rüçhan Manas ve Jülide Zaim hastaneye getirildiler. Benden ölünün faili olarak bir isim istendiği için ve ben arkadaşlarımın işkenceden kurtulmasını teminen o hava içinde ben öldürdüm diye söylemiştim. Ayrıca bu konudaki gerçek beyanımı bilahare tesbit edeceklerini ve söyleyebileceğimi ifade ettikleri halde gerçek beyanı tesbit edilmedi. Hatırzatında Elrom'u ben öldürmüş değilim, kaçırılışının 2. günü biz Istanbul'da bulunan arkadaşlar Elrom'u fidye karşılığı serbest bırakmayı düşünmüştük. Fakat Ankara'dan gelen Hüdai Arıkan, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Genel Kuruluna mensup arkadaşların öldürme kararında olduklarını bildirdi. Bu mevzuu aramızda da tartışıldı. Durum Oğuz Öder vasıtasıyla Ankara'ya bildirildi. Yazılı olarak bildirdiğimiz bu görüş, partinin genel merkezinde görüşülmüş ve ikiye karşı 5 reyle öldürülmesi kararlaştırılmış, bu karar İstanbul'a intikal etti. Biz yine aramızda müterettiktik. Ben uykusuzdum, ben uyurken de görüşülmüş. Biz kaçırmadan fidye temini suretiyle istifadeyi düşünüyorduk. Fakat Yzb. İlyas Aydın ve Hüseyin Cevahir, bu konularda çekimserdiler. Netice itibarıyla İsrail Başkonsolosu tarafımdan öldürülmedi. Kimin öldürdüğünü de bilmiyorum. Ancak yukarıda da belirttiğim gibi demoralize olmuş bir vaziyette olduğum için ve arkadaşlarımın işkenceye maruz kalmamasını teminen Savcılara evet demiştim."[2]

Duruşma devam ederken Mahir, yanında oturan Ulaş Bardakçı'ya, bir not verir fakat bu not emniyet asayiş bölük komutanı tarafından yakalanır.

"Utanç Duyduğu İçindir ki Tevil Yoluna Sapmaktadır"

24 Ağustos 1971 Salı günkü duruşmada, Mahir'in ifadesini değiştirmesi üzerine, askeri savcı Naci Gür, özetle şu açıklamayı yapmıştır:

"-İddianamemiz maddi vakalara müstenittir. Ayrıca sanığın ve sanıkların ideolojik yapıları dosyada bulunan ve ileride tetkik edilecek olan kendi yazıları ve kitaplarına dayanmaktadır. Mahir Çayan yaralı olarak ele geçirildikten sonra Istanbul Numune Hastanesinde ameliyata tabi tutulmuş, bilahare kaldırıldığı Haydarpaşa Askeri Hastanesinde özel ihtimam görmüştür. İyileştiği ve ifade verebilecek duruma geldiği konsültasyon neticesinde bir hekimler kurulu tarafından tesbit edildikten sonra taburcu edilmiş ve kendisi Selimiye Kışlasına getirilmiştir.

Ben ve diğer savcı arkadaşım kendisine en küçük maddi ve manevi cebirde bulunmaksızın ifadelerini olduğu gibi aldık. İfadelerini olduğu gibi tesbit ettik. Hatta İsrail Başkonsolosunu kendisinin öldürdüğünü söylediği zaman bir başkasının öldürmüş olabileceği ihtimalini kendisine hatırlattığımız halde kendisinin öldürdüğünü beyan etti. Bütün eylemleri hakkında herhangi bir tesire maruz kalmaksızın ifade verdi. Bundan maksat güya bir dava adamı olarak eylemlerinin resmi zabıtlara geçmesini temin idi. Bilahare arkadaşları hakkında geniş açıklamalarda bulunması sebebiyle utanç duyduğu içindir ki tevil yoluna sapmaktadır" dediği sırada, sanıklar,

"-Yalan, doğru değil" diye bağırarak gürültü yapmışlardır. Savcı konuşmasına şöyle devam etmiştir:

"Ulaş Bardakçı vasıtası ile bu konuda eylemlerin işleniş tarzını değiştirmek istemektedir. Nitekim mahkemeye getiriliş ve götürülüşlerde kendi el yazısı ile Ulaş Bardakçı'ya vermiş olduğu Elrom'un öldürülmesi ile ilgili talimat bunu ispat etmektedir. Sanık kendilerinin halk yararına hareket ettiği iddiasındadır. Fakir bir kadın olan Gülsüm'ün ve küçük burjuvazi olarak nitelendirdikleri bekçi Hüseyin'in sanık tarafından kurşunlanmasının bu iddiaları ile ne derece ters düştüğü açıktır. Ayrıca sanık insan hakları evrensel beyannamesine aykırı hareket edildiği iddiasındadır. Türk Milletinin tekeffüzünde bulunan müdafaasız bir yabancının hunharca öldürülmesi insan hakları beyannamesinin hangi maddesinde yazmaktadır. Ayrıca

sanık anayasayı uygulamayan AP iktidarını bertaraf etmek için eylemlere geçtiklerini savunmuştur. Halbuki eylemleri reformist ve tarafsız bir hükümetin işbaşına geldikten sonra da devam etmiştir. Yalan ise komünistin ağzında bir sakızdır çiğneyip durur."[1]

"Elrom'u Öldüren Yüzbaşı İlyas'tır"

Naci Gür, daha sonra, "Mahir Çayan tarafından yazıldığı belirtilen birisi tükenmez kalemle diğerleri kurşun kalemle üç ayrı kağıda yazılan yazıları dosyasına konmak üzere mahkemeye tevdi etti. Savcı tarafından verilen yazılar sanık Mahir Çayan'a gösterildi. Mahir Çayan, "Biz hükümetin şartlarımızı kabul etmeyen sert tutumu karşısında" diye başlayan tükenmez kalemle yazılmış yazının kendisine ait olduğunu, kurşun kalemle yazılan diğer yazıların kendisine ait olmadığını ifade etti.

Sanık tarafından kendisine ait olduğu kabul edilen yazı sebebiyle soruldu: Sanık,

-Elrom'u öldüren Hüseyin'den duyduğuma göre Yzb İlyas'tır. Ancak bu gerçeği söylemek doğru olur mu olmaz mı diğer arkadaşlar arasında görüşülsün diye ben bu pusulayı yazıp Ulaş Bardakçı'ya verdim, mahkemenizde bu gerçeği ilk defa söylüyorum" dedi.[1]

"Başkonsolosun Şakağına Dayanan Tabancanın Tetiğini Mahir Çayan'ın Çektiği Bir Gerçektir"

Askeri Savcı Naci Gür ise, bu konuda yaptığı konuşmada özetle şunları söylemiştir:

"-Mahir Çayan hastanede emniyetçe alınan ifadesinde konsolosu Hüseyin Cevahir'in öldürdüğünü, savcılığımızda alınan ifadesinde ise kendisinin öldürdüğünü, duruşma safhasında ise firari sanık Yüzbaşı İlyas Aydın tarafından bu fiilin işlendiğini ileri sürmüştür. Çayan'ın hiçbir maddi ve manevi baskıya maruz bırakılmaksızın, savcılığımızca yapılan sorgusu samimi ve açık bir ikrar mahiyetindedir. Ulaş Bardakçı'nın ve diğer sanıkların keza hazırlık sorguları ile teyit edilmektedir. Maltepe'deki evden kaçışlarında düşürdükleri çanta içerisinde, konsolosun şahsi eşyalarının bulunması, öldürdükten sonra bu eşyaların Mahir Çayan tarafından alındığını ve taşındığını göstermektedir. Fiilin işlendiği evden en son bu sanığın ayrıldığı anlaşılmaktadır. Başkonsolosun şakağına dayanan tabancanın tetiğini Mahir Çayan'ın çektiği bir gerçektir."[1]

"Benim de Hiç Kimseye Güvenim Kalmamıştı"

Mahir Çayan'ın mahkemede yaptığı bu açıklamaların örgüt içerisinde nasıl bir etki yaratığını Ertuğrul Kürkçü, şöyle açıklamıştır:

"Ağustos ayı ortalarında Mahir Çayan ve diğer arkadaşlar mahkemeye çıkarak yargılanmaya başladılar. Mahir Çayan ifade vermeye başladıktan sonra da bugüne kadar gelen ve belki de yarın da devam ettirilecek olan pek çok şahsi ayrılıkların, kavgaların, çatışmaların temeli atılmış oldu. Hiç şüphesiz bunlar her şeyin kaynağı değildir. Meseleyi böylece ortaya koymak bütünün gözden kaybolmasına yol açacaktır. Her şeyin bir kimsenin iki dudağı arasındaki sözlere bağlı olduğunu iddia ettiğim kanaatini uyandırabilirim. Ancak bu benim bakımımdan bir yargıyla önem taşımaktadır. Ve bu ta en son güne kadar sürüp gidecek olan kararsızlığıma da sebep olmuştur. Zannetmiyorum ki bu kavga ve gürültüler Türkiye halkının davasını yakından ilgilendirmektedir. Ve Türkiye işçilerinin mücadelesini doğrudan etkilemektedir. Amma bu THKP olayı içinde önem taşımaktadır. Açıklanmağa muhtaçtır. Bunları açıklamaksızın THKP'nin ne olduğunu ne ben THKP'ciyim diyenler ne de onu yargılayanlar bilmezler. Mahir Çayan, Ephraim Elrom'un kaçırılmasına Genel Komitenin karar verdiğini, öldürülmesine Ankara'daki beş kişinin karar verdiğini, bunlar arasında Hüseyin Yavuz, Hüdai Arıkan, Sinan Kazım Özüdoğru'nun da bulunduğunu, kendisinin bu işe karışmadığını, Ephraim Elrom'u da İlyas Aydın'ın öldürdüğünü açıklayınca, kaldığımız evde kıyamet koptu. Burada benim için önemli olan benim ismimim açıklanmış olması ya da olmaması değildi. Ancak hiç bir zaman fikrim sorulmadığı halde sorumluluğun gene hiç bir zaman fikirleri sorulmayan Hüseyin Yavuz, Hüdai Arıkan ve Sinan Kazım Özüdoğru ile arkadaşların üzerine bırakılmasına öfkelenmiştim. Önce Yusuf Küpeli ile birlikte, bu mahkemeye mektup yazarak Ephraim Elrom'un ölümünden bizim sorumlu olduğumuzu açıklamaya kalktık."[1]

"Bu olaydan sonra, eskiden aramızda olan pek çok şey artık kalmamıştı. Bizim birliğimiz karşılıklı güven, saygı ve kardeşlik üzerine kuruluyordu. Ya da öyle olduğunu kabul ediyorduk. Başkaca hiç bir dayanağı da yoktu. Bundan sonra artık her kafadan bir ses çıkmaya, herkes fikirlerini birbirinden gizlemeğe, kendi düşündüklerini yapmaya başladı. Benim de açık söylemek gerekirse hiç kimseye güvenim kalmamıştı. Ancak bunu o sıralar kendime bile açıklamaktan çekiniyordum."[2]

"Ben doğrusu örgütün kendisini açığa çıkartmaya karar verdiği Ephraim Elrom'un kaçırılması olayına hangi tarihte ve nasıl karar verildiğini bugün dahi çok iyi bilmiyorum. Ardından gerçi Mahir'in mahkemedeki sorgularında Ephraim Elrom'un öldürülmesi kararını Genel Komitenin verdiğine dair açıklamaları var ama bunların daha çok hukuki düzenleme gereği olduğunu düşünüyorum.

Bu konuda böyle bir karar alınmış olsaydı, örneğin ben, Genel Komite toplantısında olabilirdim. Başkaları olabilirdi. Dolayısıyla böyle bir Genel Komite toplantısında olmadığımı ve Merkez Komite üyelerinin bu işte daha faal olduklarını düşünüyorum.

İkincisi İstanbul'da bulunan öteki Genel Komite üyeleri olan Ulaş Bardakçı, Hüseyin Cevahir ve Ziya Yılmaz'ın bu eyleme geçme ve kendini açığa koyma sürecinde Genel Komite'nin bütününden daha etkili olduklarını zannediyorum.

Mahir Çayan, mahkemede ilk sorgusu sırasında Ephraim Elrom'u kendisinin öldürmediğini, Genel Komite'nin bu konuda karar aldığını ve Genel Komite kararınca da Ephraim Elrom'u İlyas Aydın'ın öldürdüğünü, söyledi.

Bu açıklama hareketin saflarında iki nedenle oldukça derin tereddütler uyandırdı.

Birincisi kimi çevreler, bu arada Mahir Çayan'ın avukatları, Ephraim Elrom'u İlyas Aydın'ın öldürdüğünü ve İlyas Aydın'ın MİT ajanı olduğunu, dolayısıyla Ephraim Elrom'un kaçırılıp öldürülmesi işinden Mahir Çayan'ın sorumlu tutulamayacağını, söyledi. Bütün bunlar o zamanki basında yansıyınca, bu örgütün saflarında iki türlü karışıklık yarattı. Birincisi, bilenler biliyordu ki, Ephraim Elrom'u İlyas Aydın öldürmemişti. İkincisi, o zaman, İlyas Aydın'ın MİT ajanı olduğuna hiç kimse inanmıyordu. Mahir Çayan dahil olmak üzere. Üçüncüsü, şimdi ortada bir THKP-C adına girişilmiş bir iş vardı. Öldürülen bir insan vardı. Bunun siyasi sorumluluğu vardı. Bu siyasi sorumluluk sonuçta bir MİT ajanının üstüne kalmış gibi oldu görünüşte. Dolayısıyla bu kuşku, kargaşa dağınıklığa yol açınca, Yusuf Küpeli,

'Mahkemeye mektup yazıp, Ephraim Elrom'u öldürdüğümü ve kararını da benim verdiğimi söyliyeceğim' dedi. Hatta mektubu da yazdı. Fakat arkasından Orhan Savaşçı ile görüştük. Orhan,

'Bu doğru değil. Herkesi ve herşeyi çok daha güç durumda bırakır' dedi. Ondan sonra o mektubun gönderilmesinden, yazıldığından ve bahsedilmesinden vazgeçildi."[3]

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları söylemiştir, "Mahir ifade vermeye başlayınca, Ertuğrul Kürkçü, 'Bunu ihraç edelim' diye ba-

ğırmıştı. Durdurdum orda ve mektup yazmıştım. Mektubu Orhan Savaşçı, 'Ordudaki bütün subayları tasfiye edeceksin' diye yırttırdı."

Örgütün Asıl Yöneticisi Bu Adam

Enver Çayan, yeğeninin kendisine gönderdiği mektupları, Bodrum'da iken, 24 Ağustos 1971 tarihli gazetelerde yayınlandığı zaman okur.

Istanbul'a gelip, doğruca eve gittiğinde evinin arandığını ve bir takım dergilerin, yazıların, kitapların götürülmüş olduğunu görür. İşyerine giderek birikmiş olan maaşlarını alır. Tam vezneden çıkarken, sivil giyimli iki polis yanına yaklaşarak,

"-Bizle birlikte şubeye kadar geleceksiniz" derler.

Polis arabasına binerek doğruca Sirkeci'deki Sansaryan Hanında bulunan şubeye götürerek Mahir ile ilgili olarak sorguya çekmeye başlarlar. Kendisini sorguya çeken polislerin elinde Mahir'in göndermiş olduğu mektupların her satırının altının çizili olduğunu görür. Kendisini sorgulayan polislere,

"-Benim Mahir'le 1970 Ekim'inden itibaren irtibatım koptu. Kendisiyle o tarihten bu yana ne konuştum, ne görüştüm. Ayrıca ne yaptığını da bilmiyorum. Mektup yazmış olabilir. Ben amcasıyım" gibi, şeyler söyler. Fakat, sorgucuların elinde, önemli buldukları her satırının altı çizilmiş Mahir'in yazmış olduğu mektuplar bulunmaktadır.

Mahir'in yazmış olduğu mektuplar ise, sıradan mektuplar değil. Bir sürü istek var. İçerden ilk önce örgütü değil örgütle hiçbir alakası olmayan ve dargın olduğu amcasını arıyor. Mektupların yazılış havasından, demek ki, Mahir buna bağlı ve örgütün asıl yönetici sorguladıkları bu adam çıkmaktadır.

6 gün süren ayrıntılı sorgudan sonra, Enver Çayan'ı Selimiye'de Mahir'in daha önceden kaldığı merdivenaltında bulunan hücreye koyarlar. Enver Bey, toplam 38 gün gözaltında tutulduktan sonra, Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde yargılanır ve "kuvvetli suç emareleri görülmediğinden" serbest bırakılır.

Enver Çayan, serbest bırakıldıktan bir kaç gün sonra, beş-altı tane kitap alarak, yeğeni Mahir'i, Selimiye Askeri Cezaevine ziyarete gider. Kendisiyle ilgilenen Deniz Subayına,

"-Mahir'le görüşmek" istediğini söyler.

"-Hani siz görüşmüyordunuz?"

"-Hapishaneye düşmüş biri için konuşmuyorum, dargınım demek doğru olmaz. Türk geleneğine aykırı."

Subay, bunun üzerine, kitaplara bir göz atar. "Kelebek" romanını eline alarak,

"-Sen bunu okudun mu?"

"-Hayır okumadım."

"-Bu kitap bir mahkumun kaçmasından söz eder" dedikten sonra, "Kelebek" isimli kitabı ayırarak Enver Çayan'a geri verir. Diğer dört kitapla, "Umutla gözlerinden öperim" yazılı kartı alarak Mahir'e gönderdikten sonra,

"-Buyrun. Siz burada bekleyin" der. Bir süre sonra, Mahir'den, "Sevgili amcacığım, benim yüzümden, bir hiç yüzünden tutuklanman, buralarda kalman beni kahretti" yazılı bir kart gelir.[1]

"Tutukluları Kurtarmaya Hazırlanıyorlardı"

21 Ekim 1970 Perşembe günü İzmir Sıkıyönetim Komutanı Cemal Süer, düzenlediği basın toplantısında, "Bu örgüt yeniden organize olmuştur. Amaçları da tutukluları, kaçırdıkları ile mübadele etmektir" dedikten sonra, sözlerine özetle şöyle devam etmiştir, "Orhan Ayar ile, Serap Ayar adları ile ve bu adlara uygun sahte belgeler ile karı koca olarak iki şahıs Ankara'dan İzmir'e gelmişlerdir. Aslında Orhan Ayar, Mahir Çayan grubunun yakalanmayan en güçlü elamanlarından Bingöl Erdumlu'dur. Yanındaki Serap Ayar ise SBF mezunu Kıbrıs uyruklu Semra Cafer isminde bir başka kimsedir."[1]

İçişleri Bakanı Hamdi Ömeroğlu'nun açıklamasına göre, yakalanan on örgüt mensubu, Başbakan Yardımcılarından Sadi Koçaş, Atilla Karaosmanoğlu ya da İsmail Arar'dan birini kaçırmayı planlamışlardır.

Erdumlu ve arkadaşlarının, bu planları gerçekleştirdikten sonra hükümetle sadece Mahir Çayan ve arkadaşlarını değil, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarıyla, Cihan Alptekin ve arkadaşlarının da serbest bırakılması, bütün örgüt mensuplarının sonradan tesbit edilecek bir yabancı ülkeye gönderilmeleri üzerine ellerindeki rehineleri hükümete teslim etmeleri yolunda pazarlığa gitmeyi tasarladıkları anlaşılmıştır.[2]

"Tüneli Bilen Çoktu Bilmeyen Kaç Kişi Vardı Ona Bakmak Gerekli"

On yıldır çeşitli cezaevlerinde Cezaevi Müdürü olarak görev yapan Hafit Kaya, "özellikle siyasi hükümlülerin bulunduğu cezaevlerinde görev yapmak çok güç. Hükümlülerin hepsi sadece firarı düşünüp planlıyor" demektedir.[1]

Mahir Çayan da, yakalanmamak ya da canlı ele geçmemek için ilk önce kendini öldürmek ister ama bu olmaz. Yaralı olarak yakalanır. Selimiye Askeri Kışlası'nda iken amcasına yazdığı mektupta, "kaçmak için fırsat kolladığını" yazar.

Mahir'in bu kaçış planlarını anlattığı mektuplar, sıkıyönetim yetkililerinin eline geçince niyeti öğrenilir ve kaçmaması için sıkı önlemler alınır.[2]

Mahir, Selimiye Kışlasındaki hücresinde iken, Kartal-Maltepe Askeri Cezaevinde bazı tutuklular kaçmak için plan yapmaktadır. Bu konuyu bilen İTÜ Öğrenci Birliği Başkanı Gökalp Eren, şunları anlatmıştır:

"Tünel kazma düşüncesi Cihan Alptekin'le birlikte bir motorsikletle kaçarken Tekirdağ'da yakalanan ODTÜ Mühendislik Bölümü öğrencisi olan Tayfun Cinemre'den çıkmıştır.

Tayfun Cinemre, Metin Eşrefoğlu, Cihan Alptekin, Oktay Kaynak, Ömer Ayna gibi arkadaşlar oturmuşlar, karar vermişler. O zamanki olanaklar içinde tuz ruhu alınmış. Betonu, önce tuz ruhu ile yumuşatacak, daha sonra keski ve şiş ile toprağa ulaşana kadar delecekler. Betonu delerken gürültü oluyor. Gürültüyü bastırmak için ne yapalım diye oturduk, konuştuk. Gürültü-şamata organize ettik. Hiç alakası olmadığı halde folklor grubu oluşturduk. Bilen, bilmeyen insan horon tepmeye başladı. Öbürleri şaşkınlıkla bakıyor ve,

'-Bunlar devrim için yola çıkmışlar. Saatlerce oyun oynuyor, dört saattir tepiniyorlar. Burası yaramadı heriflere' diye düşünüyorlar.

Ama o dört saatte tünelde çalışılıyor. Sonra, giriş çıkışlarda, tünelden çok fazla çamurlu malzeme geliyor. Her tarafımız, bütün eşyalarımız çamur oluyor. Sürekli yıkamak bir çözüm vermiyor. Yağmurlar başlayınca dışarısı bir kurtuluş yolu oldu. Futbol oynuyoruz sözde. Amerikan Futbolu gibi herkes yerlere yatıyor, çamurlar içerisinde çıkıyor. Hapishaneye çamur nereden girer? Dışarıda futbol oynuyorlar onun için. Her tarafları çamur ve o elbiseler gün boyu iki kere değişiyor.

THKP-C taraftarları, tüneli ilk delme işlemini ve neden horon teptiğimizi bilmiyorlardı. O devrede biraz bizim davranışlarımızı kınıyorlardı. Bir oyun en fazla yarım saat sürer. 4 saat süren horon tepiyoruz. Boş teneke ile tempo tutuyorsun. İnsanlar rahatsız oluyor. Gerekçesini de söyliyemiyorsun. Ciddi boyutlarda prestij kayıplarımız vardı bu konularda. Sonradan öğrendiler de herkes rahatladı.

Giderek şöyle bir şey oldu: Çok fazla insan bilir hale geldi.

Çünkü malzemenin saklanması, çamaşırların yıkanması, gece o tünelden 350 kova su çıkarttığımız oldu. Çünkü, tünelin altında kazı yaparken direnaj boruları kırıldı ve içindeki bütün sular tünele boşaldı. Tünele girebilmek için sürekli su çektik bu nedenle. O suyu çekerken nihayet görüyor insanlar. Tüneli bilen çoktu. Bilmeyen kaç kişi vardı ona bakmak gerekli."

"Yusuf Küpeli, Istanbul'a gelişten itibaren Mahir Çayan ve arkadaşlarının tutuklu bulundukları Kartal-Maltepe Askeri Ceza ve tutukevi ile ilişki kurmak yollarını aramış, aynı cezaevinde tutuklu bulunan babası Şevki Erencan'ı ziyarete giden Ayşe Baykara, Yusuf Küpeli ve Mustafa Baykara'nın talimatları üzerine, Mahir Çayan ve arkadaşları ile ilişki kurarak, onlarca yazılıp ilaç tüpü içerisine konulan mektupları kendilerine muhtelif zamanlarda getirip teslim etmiş, aynı usulü yürüten Küpeli ve Mustafa Baykara'ca gönderilen mektupları da Askeri Ceza ve Tutukevine ulaştırmıştır."[3]

Mahir Çayan'ın, Selimiye Askeri Kışlası'nda tutuklu bulunması ve Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde yargılanması zorunlu olarak örgütün askeri kanadını ön plana çıkartır. Ayrıca sivil kadroların büyük çoğunluğu Sıkıyönetim Komutanlıkları tarafından arandığı için kaçak ya da tutuklanmıştır durumdadır. Ayrıca, örgüt Sıkıyönetim tarafından darbe yediği için, dışardaki kadrolar arasındaki ilişkiler kopuk olduğu gibi örgütün yapısı da dağılmış durumdadır.

Bu nedenle, Mahir'in kayınbiraderi, "Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, 4 Ekim 1971 tarihinde Istanbul'daki kursa başlamasından sonra sadece Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve örgüt askeri kesim bölge sorumluları ile ilişki kurmak ve yürütmekle kalmamış; Mahir Çayan ve arkadaşlarının Kartal-Maltepe Askeri Ceza ve Tutukevinden kaçmaları ve kaçırılmaları yönünden de Istanbul'daki bazı örgüt üyeleriyle birlikte yoğun bir çalışma göstermiştir."

"Fuzuli Yazıcı'nın tutuklu bulunan Rüçhan Manas ile hissi ilişki kurduğunu öğrenen Ulaş Bardakçı, Orhan Savaşçı'nın Istanbul'a gelmesi ve kendisiyle irtibat kurmasından sonra, Askeri Ceza ve Tutukevinden kaçmak istediklerini ve bu maksadı tahakkuk ettirmek için yollar aradıklarını Fuzuli Yazıcı'ya anlatarak kendilerine yardımcı olmasını istemiştir."[4]

Bu sırada, THKO ve THKP-C kadroları, Mahir'in Maltepe Askeri Cezaevine gelmesinin yolunu araştırır. Çünkü, kazdıkları tünel, neredeyse bitmek üzeredir. THKP-C davasına devam edilen 1 Kasım 1971 Pazartesi günkü duruşmada Ulaş Bardakçı, Necmi Demir, Kamil Dede ve İlkay Demir imzalı bir dilekçe mahkemeye verilerek, "Mahir

Çayan'ın Selimiye'den Maltepe'ye nakledilmesi ve savunmalarını yapabilmeleri için iki ay süre verilmesi" istenir.

Naci Gür sanıkların soruşturmanın genişletilmesi ve Mahir Çayan'ın kapatıldığı Selimiye Kışlası'ndaki hücreden çıkarılması isteklerinin maksatlı olduğunu ve mahkemenin uzamasına yol açacağını" belirtir.[5]

"Tünel açmadaki ilerleme şekli Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz'ca o tarihlerdeki Selimiye'de tutuklu bulunan Mahir Çayan'a duruşmalara gelişlerinde bildirilmesi üzerine, adı geçen sanık toplu savunma hazırlayacaklarını beyanla kendisinin de Kartal-Maltepe Askeri Ceza ve Tutukevine naklini ısraren istemeğe başlamış; 1 Kasım 1971 tarihinde de mezkur Ceza ve Tutukevine nakledilmiştir."[6]

Mahir Çayan Selimiye'den Kartal-Maltepe Askeri Ceza ve Tutukevine nakledildiği gün, arkadaşlarının değil, başka suçlardan yargılananların koğuşuna konulur.

Mahir ile arkadaşlarının görüşmelerinin zor olması üzerine, "aynı dava sanıklarının çoğunluğunun (D) koğuşunda bulunmaları ve müşterek savunmayı hazırlamak için hepsinin aynı yerde olmaları hususundaki talepleri üzerine Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz ve Necmi Demir de (D) koğuşuna nakledilmişler; bu koğuşa geçişle birlikte Ömer Ayna ve Cihan Alptekin'in kaldıkları ve tünel kazdıkları koğuşa gitmek ve aynı faaliyete iştirak mümkün hale gelmiş (...) Kartal-Maltepe Askeri Cezaevindeki bazı sanıkların kaçırılması üzerinde önemli duran Hv. Yzb. Orhan Savaşçı ve Haldun Yeşil, Rüçhan Manas ile hissi ve Ulaş Bardakçı ile yakın ilişkisi bulunduğunu bildikleri Top. Tğm. Fuzuli Yazıcı ile kaçırmada yardımcı olmasını sağlamak yönünden temas kurma görevini P. Tğm. Olcaytu Özsever'e vermişlerdir.

P. Tğm. Olcaytu Özsever, Top. Tğm. Fuzuli Yazıcı ile Kartal-Maltepe, Moda ve Kadıköy'de buluşmalarında kendisinin Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi üyesi olduğunu, bu itibarla da tutuklu bulunan Mahir Çayan ve bazı sanıkların kaçırılmasını düşündüklerini beyandan sonra Ceza ve Tutukevindeki subay, astsubay ve erlerin yemeklerine uyuşturucu nitelikte bir madde koyduktan sonra tutuklulara asker elbisesi giydirerek bir araçla dışarı çıkarmanın mümkün olup olmadığını sormuş; Tğm. Fuzuli Yazıcı ise kaçırma işine fiilen katılamayacağını, ancak yardımcı olabileceğini bildirmiş; Olcaytu Özsever'in bu kez de sana silah versek içeriye sokabilir misin diye sorması üzerine olumlu cevap vermiştir. Sanık Fuzuli Yazıcı'nın Ceza ve Tutukevi tutuklularından Rüçhan Manas ile hissi ilişkisinin, verilen

emirlere ve Cezaevi Tüzüğüne aykırı olarak tutuklular ile temaslarının bağlı olduğu komutanlıkça duyulması üzerine, 4 Kasım 1971 günü Emniyet ve Muhafız Subaylığı görevine son verilmiştir.

Sanık Fuzuli Yazıcı, Ulaş Bardakçı ve Olcaytu Özsever ile ilişki kurduktan sonra dışarıdan Cezaevine ve buradan dışarıya gönderilen haberlerin ulaştırılmasını da sağlamıştır.

Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga ile Ceza ve Tutukevindeki şahıslar arasındaki haberleşme Ayşe Baykara ve Zeki Öztürk vasıtasıyla sağlanmış, ağzı bantlı ilaç şişeleri içerişine yerleştirilen mektuplar dışardan Cezaevindeki tutuklulara ve tutuklularca, Yusuf Küpeli ve arkadaşlarına ulaştırılmıştır."[7]

"Bu Gelenekler İçinde On Üç Senelik Arkadaşım Bulunan Bir Grubu İhbar Edemezdim"

Görevden alınan Top. Tğm. Fuzuli Yazıcı'nın yerine, 15 Kasım 1971 tarihinde Cezaevi Emniyet ve Muhafız Subaylığı görevine Olcaytu Özsever'in devre arkadaşı Topçu Tğm. Sabahattin Sakman atanır.

Sabahattin Sakman'ın, daha sonra, Mahirlerin firarıyla ilgili olarak diğer subaylarla birlikte yargılandığı Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde, hangi tür düşüncelerin etkisi altında örgütle ilişkili oldukları veya yardımcı oldukları konusunda verdiği ifade özetle şöyledir:

"1960 senesinde on bir yaşında Selimiye Askeri Ortaokuluna girdim. Bu okulu, Kuleli Askeri Lisesini ve Harp Okulunu bitirerek 1968 senesinde subay çıktım. Bütün bu okullarda gerek komutan ve gerekse öğretmenlerimizden (tabii bunların çalışkan ve dürüst olanlarını kastediyorum) her sözlerine vatan ve milletle başlayarak, kendileri de davranışlarıyla bizlere örnek olduğundan talebelerinin büyük bir çoğunluğunu vatan ve millet sevgisi ile dolu insanlar haline getirdiler. Bunlardan birisi olan ben, günlük derslere çalışmayı ve disiplini vatanseverlik açısından yorumlayıp aşırı gayret gösterdim. Bütün sınıflarımı derece ile geçtim ve en son Harp Okulunu okul ikincisi olarak bitirerek Orduya katıldım. 1969 senesinde kendi isteğimle, Kartal Maltepe 2. Zırhlı Tugay Topçu Alayına tayin edildim. Kıtaya çıktıktan sonra da vatanseverlik bunu gerektirir diyerek, dünyaya ve Türkiye'ye pencerelerimi kapatıp birliğim için mesai saati, tatil demeden çalıştım. Kıtaya çıktığım ilk iki sene içinde tabur, alay ve tugay komutanlarından yazılı takdirnameler aldım. Kolordu Komutanı ta-

rafından bütün tugay subaylarına örnek subay olarak takdim edildim. Ancak gerek içinde bulunduğum çevredeki bozuk işleyiş, gerekse Türkiye'deki olayların sağır sultanın bile duyacağı gürültülere ulaşmış olması memleketimi tanımanın da bana bir görev olduğunu hatırlattı.

Memleketime baktığımda, durumun bir vatansever için pek de iftihar edilecek seviyede olmadığını anladım. Ekonomik durumumuzdaki bozukluklarla ilgili herkesin bildiği ayrıntıları açıklamaya gerek yok. Atatürk'ün elli sene önce çağdaş uygarlıklar seviyesine ulaşma hedefi gösterdiğini hatırlayıp 12 Mart'tan sonraki ilk hükümetimizin Ekonomik İşler Başbakan Yardımcısının, batıdan on, yirmi, elli değil, yüzlerce sene geri olduğumuzu beyan etmesini düşünmek yeter. Ekonomi bu durumda olunca sosyal plandaki sarsıntıların sebebi kendiliğinden anlaşılır.

Bu genel durum içinde özel olarak olaylara baktığımda ne görüyordum. Gençliğimizin, Türk Ordusunun getirdiği 27 Mayıs ortamında her demokratik talep ve gösterisini kanla bastırmak isteyen yerli yabancı şirket ağaları ne yaptılar. Aramko gibi petrol şirketlerinin Medine hatiplerine yazdırdığı rüya beyannameleri ile Türkiye'de aç ve işsiz, kolay satın alınabilir bir kaç gerici elemanı azdırarak gizli ordular halinde örgütlediler. Sabah namazlarında bindirilmiş silahlı yobaz kafilelerini yüksel okul yurtları üzerine sistemli baskın ve tecavüzlere yönelttiler. Polis gücü ile açıktan açığa desteklenen bu aylıklı yobaz birliklerini Tophane önünde yatan 6. Filo'ya karşı namaz kıldırıp, Taksim'de kanlı pazarları sahneye koydular. Bu sahnelerde polisin copla, yobazın bıçakla adam öldürdükleri gazete fotoğraflarına kadar sıçradı. En büyük şehir alanlarında eli silahlı kişiler bir avcının vuramayacağı kadar soğukkanlılıkla demokrasi isteyen gençleri kurşunlayıp polis cipine binip kaçtılar. Böylece yirmiye yakın ilerici yüksek öğrenim gencine kıyıldı. Binlerce genç kendi canlarına kıyıldığını, bu olaylar karşısında bir şey yapmak şöyle dursun, suçlulara arka çıkıldığını görünce haklı bir isyanla nefis savunmasına başvurmak zorunda kaldılar. Bu binlerce tecrübesiz genç insan içine yerli yabancı casusluk örgütlerinin nasıl onlarca, yüzlerce kışkırtıcı ajan soktukları, mahkemelere ve meclislere kadar duyuldu. Bu kadar acı bunalım ve kışkırtmaların ortasında üç beş öğrencinin banka soyma, adam kaçırma, gibi olaylara kadar sürüklenmiş olmalarını acı bir gerçek olarak üzüntüyle izliyordum. Bu genç arkadaşların eline belirli kişilerce, belirli maksatlarla çevrilmiş Türkiye gerçeklerine uymaz bir kaç kışkırtıcı yayının nasıl yangın çıkartacağı kendiliğinden anlaşılır. Ben o zaman şimdi bu yangında tutuşmuş olan

gençler mi daha suçludur, yoksa onları aylardan, yıllardan beri sürek avına uğratıp bu yangının içine kışkırtıp atan tertipçiler ve kışkırtıcılar mı diye düşünürdüm. Gençlerin hepsinin münevver insanlar olduğunu, yüksek tahsil yaptıklarını, tahsillerini bitirmiş olsalar, kendilerine memleket içinde gayet yüksek bir sosyal seviye sağlayabileceklerini buna rağmen vatan, millet diye yola çıkıp kendilerini bir çok tehlikeli durumlara soktuğunu düşününce, yaptıkları bazı şeylerin yanlış olmalarına rağmen bu yola ülkelerini sevdikleri için girmiş olduklarını düşünürdüm.

Bu haleti ruhiye altında 13 Kasım 1971 tarihinde Alay Hareket subayı yüzbaşı Bilgin Biber'den cezaevine teğmen Fuzuli Yazıcı'nın yerine tayin edileceğimi gayri resmi olarak öğrendim. O gün, tabur komutanı Yarbay Ahmet Bulat'a çıkarak, Alay Komutanının bu niyetini yani beni hapishaneye tayin etmek istediğini, fakat ben orada görev yapmak istemediğimi, birliğimde kalıp çalışmak istediğimi, bu bakımdan bu tayini önlemesini istedim. Tabur Komutanının da bu durumdan haberi varmış. Bana, emrin artık çıktığını hatta bugün ben söylemeseymişim, bana zaten kendisinin bildireceğini söyledi ve emrin artık çıktığını Alay Komutanının emri geri alması gibi bir husus olamayacağını bildirdi. Bunun üzerine 16 Kasım 1971'de cezaevinde göreve başladım.

Bu olaydan bir ay kadar önceydi, on üç senedir sınıf arkadaşım olan ve ailece tanıdığım teğmen Olcay Özsever, beni telefonla evine çağırmıştı. Havadan sudan konuştuktan sonra bana Fuzuli Yazıcı ile arkadaşlık yapmak istediğini, kendisinin dürüst bir insan olup olmadığını, ben ve Fuzuli topçu olduğumuzdan ve aynı birlikte görev yaptığımızdan kendisini daha iyi tanıyacağımı söylemişti. Ben de kendisine, Fuzuli'nin dürüst bir arkadaş olduğunu, sağlam karakterli olduğunu, fakat cezaevinde tutuklu bir bayanla ilişkisi olduğuna dair cezaevindeki subayların bir şeyler bildiğini söylemiştim. O günden sonra Olcay'ı hapishaneye tayin olduktan üç dört gün sonraya kadar görmedim. Tayin olduktan üç dört gün sonra, telefonla beni evine çağırarak, konuşmak istediğini bildirdi. Evine gittiğimde o an ilk defa gördüğüm iki şahıs daha vardı. Bunların her ikisinin de yüzbaşı olduklarını söyledi. Tanıştık. Bunlar Yüzbaşı Orhan Savaşçı ve Haldun Yeşil'di. Günlük olaylardan konuştuktan sonra konu, son senelerde yapılan gençlik eylemlerine geldi. Orhan Savaşçı, o zaman bana bir çok hareketler yapıldığını, bu gençlerin iddia edildiği gibi kötü maksatlı kişiler olmadığını, hepsinin vatansever ve gerçek milliyetçi kimseler olduğunu bildirdi.

Gene aynı konuşmanın devamında Orhan Savaşçı, bana, Mahir Çayan'ın kayınbiraderi olduğunu söyledi ve bilhassa Çayan hakkında yaratılan imajın çok yanlış olduğunu, kendisini hem akrabası hem de arkadaşı olduğundan yakından tanıdığını, aslında vatansever ve insancıl bir kimse olduğunu bildirdi. Daha sonra bana ortaya çıkmaması gereken bir sır söyleyeceğini, Mahir Çayan ve arkadaşlarının cezaevinde bir tünel açmış olduklarını, buradan çıkmalarının tahmin edildiğini fakat bugüne kadar çıkmadıklarını bildirdi. Bana kendisinin orada bir tünel kazılmasına ihtimal vermediğini belirterek, bunun mümkün olup olamayacağını sordu. Ben de kendisine cezaevini tanımadığımı fakat orada bir tünel kazılmasının zannımca imkan dahilinde olmadığını söyledim. Bunun üzerine bana bu konuyu Mahir'den öğrenebilir misin, dedi. Ben müsbet cevap verince, o halde sana bir mektup yazayım bunu Mahir'e verirsen senin de Mahir'e başka bir maksatla yaklaşmış olmadığını anlar dedi. Mektubu yazdı ve katlayıp verdi. Mektupta selam ve sevgi yazdığını, bu tünel işinin gerçek olup olmadığını sorduğunu, kamuoyunda idamlar aleyhinde bir akım var, bu bakımdan moralinizi bozmayın dediğini ve mektubu getiren bu teğmenin güvenilir bir kimse olduğunu yazdığını söyledi.

Bu arada ben cezaevinde daha önce bir nöbet tutmuştum. İkinci nöbetimde Mahir'e mektubu götürdüm verdim ve yanından ayrıldım. Bir müddet sonra ziyaretçi yerinin oralarda dolaşarak benimle konuşmak istediğini ihsas ettirdi. (Nöbetçi subayının kaldığı yerden ziyaretçi yeri gözükür ve tutukluların koğuşu oraya açılırdı.) Yanına gittim. Mahir bana, tünel işinin gerçekten doğru olduğunu, bir ay küsur zamandır bunun hazırlanmasıyla meşgul olduklarını, bir hafta önce de bitirildiğini söyledi. Fakat buradan çıkmanın yüzde bir ihtimal olduğunu, çıksalar dahi kule nöbetçilerinin kendilerini vuracaklarını belirti. Bu bakımdan şimdiye kadar bu tünel yoluna tevessül etmediklerini anlattı. Bana kendilerinin yaptıkları bazı eylemler yanlış olmasına rağmen genellikle halk ve ülke selameti için çalıştıklarını, buradan çıkmalarının gerektiğini, fakat tünel işini yukarıda belirttiğim riskinden dolayı denemediklerini, benim yanımda nöbet tutan astsubayı tutukluların arasına getirerek onlara enterne ettirmemi ve Mahir'e bu astsubayın elbisesi giydirilerek tek başına nöbetçilerin değişme saatinden istifade ile kaçırılmasını teklif etti. Bunun üzerine kendisine samimiyetlerinden şüphe etmediğimi, fakat yaptıkları banka soygunu, çocuk kaçırma gibi eylemlerin hiç birini tasvip etmediğimi, kendileri için böyle bir şey yapamayacağımı, fakat tünelden çıkarlarsa da kimseye bir şey söylemeyeceğimi bildirdim. Bunun üzerine Mahir,

Orhan Savaşçı'ya mektubunu aldığını ve benimle konuştuğunu bildirmek için bir mektup yazdı. Mektubu aldım ertesi günü Olcay Özsever'in evine gittim.

Olcay Özsever evde yalnızdı. Mektubu kendisine verdim. Ayrılırken Orhan Savaşçı'nın iki gün sonra kendilerine tekrar geleceğini o zaman benim de gelmemi istediğini söyledi. İki gün sora Olcay Özseverlere gittiğimde gene Olcay Özsever, Orhan Savaşçı ve Haldun Yeşil bulunuyorlardı. Orhan Savaşçı, mektubu okudu, bir yerinde güldü. Çıkmak için silah ve cephane istemişler. Nereden bulacağız bunu dedi. Ben de zaten cezaevindeki erlerle bir müsademe çıkmasını arzu etmeyeceğimi, bu bakımdan verseler de bunları götüremeyeceğimi belirttim. Ayrıldık. Üçüncü nöbetimde gene Mahir Çayan daha önceki anlatış biçiminde beni yanına çağırdı. Yanına gittim. Daha önce yapmış olduğu kapıdan astsubay elbisesi giydirerek kaçırma teklifini tekrarladı. Aynı sebepten reddettim. Bunun üzerine bana, kendilerinin mahkemede bazı olaylar çıkardıklarını, bu bakımdan hücreye alınma ihtimallerinin olduğunu, bunun için de bütün tehlikesine rağmen 27-28-29 Kasım gecelerinden birinde, tünelden kaçmayı deneyeceklerini bildirdi. Kendileri bu kaçmanın on sekizden önce olacağını, çünkü saat on sekizde büyük gürültülerle Reo ve Kayzer araçları hapishane çevresinde takviye yapıyorlar, başka nöbetçiler gelivor dedi. Gene kendilerinin yataklardan çıkan kıtık olarak doldurulmuş elbise ve parka parçalarından (bazan postal dahi çıktığını söyledi) İki üç tane şapka ve parka bulmamı istedi. Kendisine ben bunları hem bulamayacağımı, bulsam da içeri sokamayacağımı söyledim ve kendilerinin çıktıktan sonra bekleyecek bir taksiye ihtiyaçları olduğunu, bu taksiyi sağlayıp sağlayamayacağımı sordu. Kendilerine bu isteklerini Orhan Savaşçı'ya söyleyeceğimi, eğer taksi bulunursa nerede bekleyeceğini belirtmek bakımından bir nokta tarif ettim. Bu nokta tünelden çıktıktan sonra karşıya gelen ilk tepe istikametinde yürüdüğünde öne çıkan büyük yol takip edilip bunun Yakacık Samandıra yol kavşağı ile kesiştiği noktaydı. Ertesi gün Olcay Özseverlere gittim. Daha önce nöbetten sonra Orhan Savaşçı ve Haldun Yeşil, tekrar Olcaylarda olacağını söylemişti. Araba isteğini ertesi gün halledebileceklerini, bu bakımdan ertesi gün saat on dört sularında Kadıköy'de kendileri ile buluşmamı istediler. Ben bu taksiyle Mahir Çayanlara tarif etmiş olduğum buluşma noktasının yerini gösterip ayrılacaktım" dedikten sonra Sakman, devamla, şunları açıklamaktadır, "THKP-C veya Askeri Kesimi üyesi değilim. Orhan Savaşçı, Haldun Yeşil veya Olcay Özsever'in bu örgütlerin üyesi olduğuna dair ne bir

şey biliyordum, ne de kendileri bir şey söylemiştir. Bu husus bütün hazırlık ifadelerimden anlaşılır. Türk Ordusunun iki Yüzbaşısını hele bir tanesi Mahir Çayan'ın kayınbiraderi olursa, Çayan'ın başı olduğu iddia edilen bir örgütle ilişkisi olsa, şimdiye kadar çoktan tesbit ve tevkif edilmiş olacağı akla gelirdi. Kaçma işine yaptığım müzahareti hiç bir ideolojik maksatla yapmadım. Benim durumumda ihbar etmekten başka yapacak hiç bir alternatif yoktu. Fakat etüdte gürültü yapan arkadaşlarını nöbetçi öğretmene söylememek için sınıf kıdemlilerinin dayak yediği Askeri Okullardan yetiştim. Bu gelenekler içinde on üç senelik arkadaşım bulunan bir grubu herhalde ihbar edemezdim.

Mahir Çayan ve arkadaşlarının yapmış oldukları salt eylemlerinden başka siyasi maksatlarını dahi bilmezdim. Proleterya ihtilali, diktatörlüğü gibi gayeleri ancak bu iddianamede gördüm. Ben yaptıklarını dünyanın her yerinde görülen aşırı gençlik eylemleri olarak düşünüyordum. Kaldı ki aynı sosyo ekonomik bozukluktan doğduğuna inandığım Nurculuk, Süleymancılık vs. gibi kimselerin göstermelik olarak arada bir toparlandıklarında bunların dahi yapmış oldukları bu nevi bir şeyi ihbar edemezdim.

Marksist-Leninist dünya görüşüm mevcut olmadığını esasen bu konuda bilgi sahibi olmadığımı hazırlık ifadelerimde belirtmiştim. Dolayısıyla sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümü, sosyal bir sınıfın ortadan kaldırılması, gibi kavramları dahi 141. maddeyi okuyunca burada öğrendim. Harb Okullarında Milli Savunma Ekonomisi derslerinde sosyalizm ve komünizm hakkında bilgi verilirdi. Ancak bunlar bu fikriyatın sadece ekonomik temelleri ile ilgili olurdu. Siyasi maksatlarından bahsedilmezdi. Özet olarak bu dava sanıkları ile örgütsel hiç bir ilişkim olmadı. Kaçmaya yardımım sadece kendi isteğimle ve insancıl maksatlarla oldu. Bana hiç bir görev verilmedi. Kastım şiddetin şiddetle olacağını düşünerek bunlar asıldığında memleket içinde çok ters olaylar olabileceğini düşünerek ne yaptıklarına bakmaksızın muhafazasına görevli olduğum bu şahısların kaçmasına yardım ettim."[1]

"Özeleştiri Mekanizmasını İşletip Önce Arkadaşları Rahatlatmamız Lazım"

Ömer Erim Sürkan, Mahir, Selimiye'den Maltepe Askeri Cezaevi'ne geldikten sonra ilk havalandırmaya çıktığı ve karşılaştıkları zaman yaptıkları sohbeti şöyle anlatmıştır:

"Mahir, Maltepe Askeri Cezaevine geldikten sonra havalandırma için bahçeye ilk çıkışımızda herkes etrafını aldı. Bir süre konuşuldu, sohbet edildi. Daha sonra futbol maçı için takım eşleşmesi oldu. Maç başladıktan sonra etrafındaki kalabalıktan ayrılıp bana doğru yöneldi ve birlikte duvarın dibinde gidip gelmeye başladık. Bana ilk söylediği söz şu oldu:

'-Erim, bu bir marangoz hatası değil mi?'

'-Hiç de öyle değil. Hiç hazır olmadığımız bir yola girdiğimizden dolayı duvara tosladık. Bunun marangoz hatasıyla hiçbir ilgisi yok. Yapılması gereken çok şey var ama derhal yapılması gereken birşey var; bir eleştiri-özeleştiri mekanizmasını ciddi bir şekilde oluşturup arkadaşları rahatlatmalıyız.'

'-Niye böyle birşey istiyorsun?'

'-Herkes poliste konuştu. Çok kötü bir polis deneyimi verdi. Olmaması gerekirdi ama tecrübesiz pattt diye bu işlerin içine sokulmuş insanlar. Demek ki tecrübemiz, bilincimiz yetmemiş. Bunu doğal karşılamamız gerekiyor. Şu anda bu konuşulmuyor. Kimse, 'ben konuştum' demiyor. Tam tersine herkes, bunu gizlemek zorunda kalıyor ve bir de ortalıkta, 'alnımızın akıyla çıktık, çıkmayan bilmem kimler var' gibi konuşuluyor. Halbuki çoğunluk kötü deneyim sahibi. Usulü erkanınca eleştiri-özeleştiri mekanizmasını işletip, insanları önce rahatlatmamız lazım. 'Evet arkadaşlar deneyimsizdik, bir çok hatalarımız oldu ama poliste de konuştuk' deyip, insanları sahtekar konumundan çıkarmak, sahtekar olma sürecinden çıkarmamız gerekiyor' dedim.

Özeleştiri çok önemlidir. İnsanları ayıplarını gizlemekten kurtarmak gerekir. Bunun da yolu marksist yönden özeleştiridir. Siyasi hata, polis deneyimi gibi şeyler her yönden rahatça konuşulabilmeli ki kimse saklama-gizleme, kıvırtma gibi kötü davranıştan kurtulabilsin. Özeleştiri mekanizması doğru yapılabiliyorsa komünizmin en önemli şeyidir. İnsan bir hata yaptığı zaman bizde genellikle gizlenir. O hatadan bir kişinin haberi olur diyelim. Bu, eleştiri-özeleştiri mekanizması içinde çözülmezse ne olur? Bir örgütün içindeyiz. Senin yapmış olduğun hatayı sadece ben biliyorum. Ben, seni daima kullanırım. Sen hep yapmış olduğun hatayı açıklar diye bilen kişiden korkarsın. O kişiye mahkum olursun. Ayrıca o hatanı açıklayıp, hatanı düzeltme olanağı verilmediğinden dolayı o hatanı gizlemek için daha başka hataları da yaparsın. En başta yalan söylemek zorunda kalacaksın. Çünkü, o yapmış olduğun hata, başka konumlarda hep ortaya çıkacaktır. Çünkü o başkalarını da ilgilendirmektedir. Belki senin o

hatan yüzünden bir insan öldü, belki birileri yakalandı, belki örgütün birşeyleri ele geçti. Sen onu söylemedikçe hep bir bilinmezlik devam edecektir. Tabii örgüt sana seni rahatlatma olanağı vermeli. Komünist hareket bunun için eleştiri-özeleştiri mekanizması diye bir mekanizma oluşturmuş. Komünizmin büyük bir başarısıdır bu. Ben bunu hep savundum. İlk biraraya geldiğimizde Mahir'e bunu söyledim. Mahir, bu önerime karşı çıktı ve,

'- Bu aşamada bunu yaparsak örgüt dağılır' dedi.

Mahir'in bu önerime karşı çıkmasının nedeni basit. Herkes kendi hatalarını ortaya koyarsa kimse rahatsız olmaz. Ama, 'arkadaş yap bakalım bu özeleştirini' diyerek üç-beş kişinin üzerine gidersen o zaman adam tedirgin olur tabii. Eleştiriyi herkese şamil kılarsan o zaman tedirgin olacak birşey yok. Zaten böyle bir özeleştiri deneyimi de yok Türk solunun. Bizden önceki kesimin yok. Biz genç kesimin de hiç yok.

'-Hayır Mahir, tam tersine örgüt toparlanır. İnsanlar yapmış olduğu yanlışlıkları gizleyerek kişisel yozlaşma içine giriyorlar. Şu an o durumdalar. İki yüzlü davranıp mecburen herkes birbirini idare ediyor. Herkes birbirinin ne hata yaptığını biliyor ama birbirini idare ediyor. Bu sürer gider. Bu işin sonu yok. Derhal eleştiri-özeleştiri mekanizması yapılıp polis deneyiminin açığa vurulması gereklidir' dedim.

Mahir, bu söylediklerimden hiç hoşlanmadı. Hâlâ bir umut içindeydi. O umutlar birazcık da, askeri kesimde ilişkide olduğu kişilerden kaynaklanıyordu. O dönem, henüz daha herşey yerli yerine oturmamıştı. Cunta denilen kesimle doğrudan organize olmasa bile Ankara grubunun fazla ilgisi vardı. Hâlâ birşeyler olabilir düşüncesiyle oradan bayağı umutları vardı."[1]

"Savunma Milliyetçi Motiflerle Ele Alınmıştı"

Duruşmalar, artık sorgu aşamasından çıkmış, savunma aşamasına yaklaşmıştır. Bir taraftan, Kartal-Maltepe Askeri Cezaevinde olan Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Necmi Demir, Kamil Dede ile bir başka davadan tutuklu bulunan Sina Çıladır, bir taraftan Selimiye Kışlasındaki hücresinde Mahir Çayan, savunma hazırlıklarına başlarlar. Sina Çıladır, bu konuda özetle şunları söylemiştir:

"Savunma hazırlıklarına başladık. Geniş bir savunma olacaktı. THKP-C'nin neden bu tür eylemlere kalkıştığı anlatılacaktı bir tarihsel perspektif içinde. Yani bir siyasi savunma yapılacaktı. Savunmada dağınık bir yöntem uyguladık. Osmanlı toplum yapısı bölümünü Ulaş

üzerine almıştı. Ulaş, Doğan Avcıoğlu'nun Türkiye'nin Düzeni adlı kitabını aynen kopya etti. Ki biz o zamanlar bu fikirleri doğru kabul ediyorduk. Ulaş cümle kuruluşlarını değiştirerek sözkonusu kitaba baka baka kopya etti. Savunmanın bir bölümünü İlkay'a verdik. Ömer Güven'in yardımını istedik. Tam o sıra mahkeme kanalıyla Mahir'in hazırladığı elli sayfalık bir savunma geldi. Savunmayı Necmi, Kamil ve bir kaç arkadaşın da bulunduğu bir toplantıda okuduk. Büyük bir suskunluk oldu. Savunma milliyetçi motiflerle ele alınmıştı. Kemalizm abartılıyordu. Anayasa savunuluyordu."[1]

Ortaya, bir taraftan Mahir'in, bir taraftan arkadaşlarının hazırladığı iki savunma metni ortaya çıkmıştır. Mahir, bu sırada daha Selimiye'dedir. Sina Çıladır, şöyle devam etmiştir:

"Mahir, Selimiye'de küçük bir hücrede tutukluydu. Buna rağmen orada yaklaşık 50 sayfalık kendi el yazısından çıkmış bir savunma-metin hazırlamış. Taslak hazırlamış. O taslağı bize gönderdi. Daha kendisi gelmedi. Önce hazırlamış olduğu taslağı gönderdi. Taslağı ben ve diğer arkadaşlar okudu. Pek beğenmedik. Daha iyi olabilirdi. Daha radikal olabilirdi.

Peki ne yapalım? Mahir'le görüşme imkanımız da yok. Biz, 'bunu alalım biraz daha sınıfsallaştıralım, biraz daha marksizme oturtalım, biraz daha adam edelim' dedik. O zaman Ziya,

'-Sen bu metni al, bir toparla' dedi.

Büyük bir metin oluşturdular. Nasıl yapacağız? Bu sefer bir görev bölüşümü yaptık. Sonra büyükçe bir metin oluşturduk. Daha sonra bunun hepsini redakte ettik. Bunu benim redakte ettiğim doğru. Fakat şunu söyleyebilirim: Savunma tam istediğimiz gibi olmadı. Hem zaman darlığı vardı, hem de kaçma hazırlığı vardı. Yani ne biçim içime, ne Mahir'in, ne de öteki arkadaşların içine sindi."[2]

"Savunmayı Boşverip Kaçma Çalışmalarını Hızlandırdık"

Söz konusu Mahir olunca, eylemleri, intihar girişimi, hayatı ve pratiği üzerine çok şey söylenmiş, spekülasyonlar yapılmıştır. Mahir, özellikle, intihar konusunda, "Ölmeye cesaret edemedi. Niye kafasına sıkmadı da, kalbine sıktı" gibi spekülasyonlar konusunda çok kırgındır. Cezaevinde koğuşlar arasında gidiş gelişler rahat olduğu için bu kırgınlığını, bir gün, Maltepe Askeri Cezaevinde karşılaştıklarında, Gökalp Eren'e şöyle yansıtır:

"-Orada Cevahir'le birlikte dövüşmeye ve ölmeye karar verdik. Ben ona yaşayarak ihanet etmedim. Bu konudaki spekülasyanların te-

mizlenmesi bir süreç olayıdır. Silahı kalbime dayadım ve tetiğe asıldım. Ama silahın namlusu kaydı ve kalbimi tutturamadım. Tetiğe asılırken solak olmam nedeniyle silahın namlusunun kayması sonucu bir insan yaşıyorsa bu korku sonucu yaşama değildir. Ayrıca insan o çatışma anında kalbine sıkacağını hissettiyse ancak öyle yapar. Birden karar değiştirip beynime sıkayım diye insanın aklına gelmez. Yemek beğenmek gibi bir olay değil bu. Bu bir ispat gerektirir. Daha işin başlangıcındayız. Bundan sonraki hayatı yaşamak gerekli. Ama Deniz için böyle bir şey yok. Bugün Deniz, Türkiye devriminin simgesi haline gelmiştir. Bu düğüm çözülürse Türkiye devriminin önü açılacaktır. Onların hayatlarının kazanılması bugün temel sorunumuzdur."

Bir dönem TDGF Genel Başkanlığı yapan Atilla Sarp, "geçmiş olsun" ziyaretine gittiğinde, Mahir, göğsünü açarak, yarasını gösterir ve kendini vurma olayını anlattıktan sonra, savcıyı kastedip,

"-Namussuz herif. Sanki ben kendimi mahsus yaralamışım gibi bir açıklama yaptı" dedikten sonra, devrimci mücadeleyi kastederek, "Bizim kuşağın yüzde doksanı ölür. Çünkü bu çok zor bir şeydir" diyerek, ölüm ve devrimci mücadele üzerine düşüncelerini bir anlamda ortaya koyar.[1]

Mustafa Lütfü Kıyıcı ile yaptığı konuşmasında, Mihri Belli'nin Yunanistan İç Savaşı'nda yaptığı gerilla savaşı ile gerilla komutanlığını ve Belli'nin kendisi hakkında, "Mahir tavuk bile kesemez" dediğini bilen Mahir, bunu anımsatarak,

"-O gerilla savaşına başlayamadı, biz başladık" der.

"Cihan büyük bir sabırla Mahir'in Maltepe'ye getirilmesini beklemiştir. Deşifre olabilir, tünel ortaya çıkabilir gibi tüm rizikolara rağmen Cihan, Mahir'i beklemiştir" diyerek, cezaevinden kaçma olayının çok çeşitli etkenlerinden bir yönünü vurgulayan Mustafa Lütfü Kıyıcı'nın ardından Ziya Yılmaz, bu konuda şunları söylemiştir:

"İlk ben konuştum Mahir'le. Sonra oturup Ulaş, ben, Mahir kaçma fikrini değerlendirdik ve ancak eyleme devam için değil, örgütü yeniden toplamak, durum değerlendirmesi yapmak için kaçma fikrinin doğru olduğunda birleştik. Bunun için yurtdışına çıkmak gerekiyordu. Mahir'in, Ulaş'ın ve İlyas Aydın'ın yurtdışına çıkarılması fikrini benimsemiştik. Bu karardan sonra savunmayı falan boşverip kaçma çalışmalarını hızlandırdık."[2]

"Biz Oradan İki Posta Halinde Kaçacaktık"

Kamil Dede, tünel kazılması olayı ve cezaevinde yaşanan bu süreç konusunda şunları anlatmıştır:

"Biz oradan iki posta halinde kaçacaktık. Eğer bizim istediğimiz gün kaçabilseydik, ikinci gün de bir beş kişi daha kaçacaktı. Bir gün sonra kaçılabildi oradan. Çıkış deliğinde bir aksilik oluyor. Üzerinde 1-1,5 metre yüksekliğinde bir toprak kümbet var. Normalinde o toprak olmasaydı, deliği açacaksın ama kümbet olunca açılamıyor.

Eğer istediğimiz gün açabilseydik, ilk önce bir beş kişi kaçacaktı. ertesi gün de bir beş kişi daha kaçacaktı. İlk beş kişide iki THKO'lu, üç THKP-C'li ikincisinde ise 3 THKO'lu, iki THKP-C'li vardır. İkinci ekipte onlardan Osman Bahadır, Oktay Kaynak, Yavuz Yıldırımtürk, THKP-C'den de Necmi Demir ile ben kaçacaktık.

Bizim durumumuz, yakalananlardan en ağırıydı. İdam ile yargılanıyorduk. Mahir, Ulaş ve Ziya kaçınca, mahkemede idamla yargılanan birinci durumdaki sanıklar biz olduk.[1]

Olmadı biz kaldık. Belki de o yüzden biz yaşıyoruz. Büyük bir ihtimalle, bir yerde biz de ölecektik. Kaçanlardan bir tek Ziya Yılmaz yaşıyor. O da yaralı ele geçti. Kurşun tesadüfen dirseğine geliyor. Adam dirseğine atmıyor ki kurşunu. Onun ölmemesi de bir anlamda mucize.

Mahir'in ifadesiyle, 'o bir intihar olayıdır' ve THKP-C'nin çizgisi gerçekten gidip Kızıldere'de sonunda intihar etmiştir."

Ruhi Koç ve Sarp Kuray'lara da, Cihan Alptekin tarafından kaçma önerisi iletilir ama onlar bazı gerekçelerle kabul etmezler. Fakat, bu grubun içerisinde yer alan subay arkadaşları aracılığıyla ellerinden gelen yardımı yaparlar. Atilla Sarp, Mahirlerle birlikte hapishaneden kaçmak istediğini, İrfan Uçar'a söyler. Fakat kabul edilmez.

Kazılan tünelden ilk çıkanın kim olacağı konusu gündeme geldiğinde, Ziya Yılmaz'ın dediğine göre, "Bu konuda en açık istek Mahir'den gelmiştir." Mahir, yaralı olmasına rağmen, neden talip olduğunu konusunda ise, "Arkadaşlarının yanında göreve talip olmak, ilk tehlikeyi göğüslemek" demiştir.[2]

"Mahir, Uzun ve Hissi Bir Konuşma Yapmıştı"

Mahir'in, sadece, ilk tehlikeyi göğüslemek için göreve talip olması değil, mahkemelerdeki tavrı ve arkadaşlarıyla vedalaşması da onun nasıl bir duygusal atmosfer içinde olduğunu yansıtmaktadır. Tülay Tat, Mahir'le yaptığı bir görüşmeyi şöyle anlatmıştır:

"Mahir'le aynı davadan yargılandığımız için duruşmalar sırasında

görüşüyorduk. Fakat oturup konuşma olanağı pek olmuyordu. Maltepe-Askeri Cezaevinde kalırken, bir gün, Mahir, benim savunmamı kontrol etmek bahanesiyle, beni çağırttı. Çünkü ortak savunma hazırlıyorduk o dönemde. Görüşmelere izin veriliyordu. Kasım ayı içinde Mahir'le görüştük.

Kadınlar koğuşunda, Mahirlerin kaçacağını herkes biliyordu. Tünel kazılırken askerlerin dikkatini, bizim koğuşa çekecek bir takım hareketler düzenliyorduk. Türküler söylüyorduk, oyunlar oynuyorduk. Askerlerin ilgisini çekiyorduk ki, onlar rahat çalışabilsinler. Tünel kazmanın son günlerine gelindiğinde Mahir beni çağırdı ve tel örgüler arkasında değil, bir oturma salonunda, masanın başında, ikimiz otururak konuşmuştuk. Çok uzak bir yerde, bir er duruyordu. Rahat bir ortamda, Mahir, uzun ve hissi bir konuşma yapmıştı. Vedaydı adeta. Çay içildi ve sohbet edildi. Mahir, orada,

'-Benden kendisinin sorumlu olduğunu, çünkü bu harekete onun nedeniyle girdiğimi hissettiğini, işte bizi böyle bırakıp gitmek gibi bir durumu olduğu' şeklinde şeyler söyledi.

Ben de kendisine,

'-Yanlış düşündüğünü, hissi davrandığını, herkesin kendi hareketini kendisinin planlayabileceği kadar aklı olduğunu' söyledim.

Mahir açısından iyi bir davranıştı. Unutamadım. Aynı görüşmeyi İlkay Demir'le de yaptı."

Mahir, İlkay Demir ile yaptığı görüşmede, nikah yüzüğünü vererek, "Gülten'e iletmesini" söyler.

Kaçma olayının yaklaştığı günlerde, savunmayı bitirmemek, duruşmayı bitirmemek için oyalama taktiğine gidilir. Bu nedenle duruşmalar, önceki duruşmalardan çok daha fazla tartışmalı geçmeye başlar.[1]

"Deşarj Oluyorsunuz, Aynen Yazdırıyorum"

25 Kasım 1971 Perşembe günü, Istanbul Sıkıyönetim Üç Nolu Askeri Mahkemesinde yapılan duruşmada Mahir, savunmayı okurken, savcı Coşkun Dündar'a şiddetle çatarak,

"-1971 Türkiye'sinin faşist ve fesat yöneticilerinin elinde bulunduğunu ve savcının da bunların bir kuklası ve temsilcisi olduğunu" söyler. Yargıç Coşkun Dündar, Çayan'a özetle şu uyarıda bulunmuştur:

"-Hepiniz kültürlü kişilersiniz. Engin bir sabır içindeyiz. Savunmanızı dinliyoruz. Hakaret, savunmanıza birşey kazandırmaz. Kimsenin yüzüne karşı hakaret edemezsiniz. Dilediğinizi söyleyin fakat hakaret etmeyin."[1]

Kaçma girişiminden bir gün önce, 26 Kasım 1971 Cuma günü de bu tür nitelemeler sürdürülür.

O gün yapılan duruşmada, ortak savunma Necmi Demir tarafından okunmaya devam edilir. Savunmanın 178. sayfasına geldiği zaman, bu celse duruşmaya çıkan yargıç Akdemir Akmut'a, şunları söyler,

"-Yoruldum. 10 dakika ara verilmesini istiyorum." Yargıç,

"-Mahkeme yönetiminin heyete ait olduğunu, ara verilip verilmeyeceği konusunun heyetçe düşünülebileceğini, Kamil Dede veya Ulaş Bardakçı tarafından savunmaya devam edilmesini" ister. Bunun üzerine söz alan sanıklar,

"-Savunmada bu bölümü Necmi Demir hazırlamıştır. Onun okuması doğal hakkıdır, biz okuyamayız" yanıtını verirler. Mahir Çayan ise, şunları söyler,

"-Bana niçin okuyup, okumayacağımı sormuyorsunuz? Mahkeme, üye hakim Dündar Coşkun tarafından idare edilirken, ara isteklerimize ve savunma hakkımıza saygı gösteriliyordu. Akdemir Akmut geldikten sonra atraksiyonlar tekrar başladı. Bu da gösteriyor ku, Akdemir Akmut en gerici, en faşist hakimdir."

Bu arada, Başkan Piyade Albayl Vecdi Müftüoğlu, söz alıp ayağa kalkan Çayan'ı oturtarak şunları söyler:

"-Duruşmanın bundan önceki safhasında sanık Mahir Çayan, asli hakimlerden Akdemir Akmut'a edep dışı bir dille hakaret ederek mahkemenin nezahatini ve inzibatını ihlal ettiğinden bugünkü oturum mahkemeden çıkarılmasına" demiş ve yüzbaşıya,

"-Atın dışarı" emrini vermiştir. Mahir Çayan,

"-Ne demek dışarı atmak?" demiş ve daha sonra görevli subaylara dışarı çıkarken,

"-Bu mahkemeden çıkmak bana kıvanç verir" demiştir. Bundan sonra söz alan Necmi Demir,

"-Akdemir Akmut'un duruşmaların başından beri taraflı davrandığını ve sorgularda yapılan konuşmaları keserek savunmada kendilerine geniş hak verileceğini söylediğini, halbuki savunmanın kısıtlandığını, Akdemir Akmut'un bulunmadığı, yarbay Coşkun Dündar'ın idare ettiği üç celsede hiçbir olay çıkmadığını, savunmaya geniş yer verildiğini ve Akdemir Akmut'u reddettiğini" söylemiştir. Bundan sonra sıra ile Kamil Dede, İlkay Demir, Ziya Yılmaz, İrfan Uçar, Ulaş Bardakçı, Ömer Erim Süerkan, Oğuz Öder, Necati Sağır, Ömer Güven, Abdullah Çeceloğlu, Azmi Yalçın, Kadriye Deniz Özen, Rüçhan Manas, Jülide Zaim, Tülay Tat, Emel Mesçi hemen hemen

aynı gerekçeye dayanarak Akdemir Akmut'u reddettiklerini bildirmişlerdir. Bir sanığın,

"-Mahir Çayan çıkmadan önce hakim reddi talebinde bulunacaktı, bana söylemişti" demesi üzerine, duruşma yargıcı Akdemir Akmut, başkandan sanığın salona alınmasını ister. İstek üzerine salona alınan Çayan da,

"-Hakaretini aynen tekrarladığını ve Akdemir Akmut'u reddettiğini" söyler. Yargıç Akmut,

"-Deşarj oluyorsunuz, aynen yazdırıyorum" deyince, sanıklar,

"-Siz deşarj oluyorsunuz. Savunmalar okunurken gerekli ilgiyi göstermeyip orada roman okuyorsunuz. Yüz karası bu" diye bağırırlar. Bu olaylar üzerine yargıç Akdemir Akmut,

"-Bütün tahriklerin mahkemeyi oyalamak için olduğu" yorumunda bulunur.[2]

Kaçacaklarını, Avukatlarına Kaçacakları Gün Söylerler

Akdemir Akmut'un söylediği doğrudur. Mahkemede yaratılan olaylar daha çok mahkemeyi oyalayarak, tünel kazımını bir an önce bitirmektir. Kaçmak için ilk girişim, 27 Kasım 1971 Cumartesi akşamı yapılır. Gökalp Eren'in verdiği bilgiye göre:

"İlk çıkış gerçekleşemedi. Yukarı çıkış mesafesi tam olarak saptanamamış. Çıkışta toprak kalınlığı 30 cm. tahmin edilirken meğerse 70 cm. kadar varmış. O kadarlık yeri açmak mümkün olmadığından belirlenen çıkış hazırlıkları mecburen ertelendi. İlk denemede Cihan Alptekin vardı. Cihan, tünelden çıkışı başaramayıp geri döndüğünde hüngür hüngür ağlamıştı. Hem de parmaklarını, toprağa daldırınca tırnakları etlerine kadar soyulmuştu. Kanıyordu elleri. Çamurluydu. Cihan hırsından toprağa saldırmış ve parmak uçları yaralanmıştı."

29 Kasım günü Nahit Tören'in yakalandığı açıklanır. Bu özellikle THKO'lular arasında bir moral bozukluğu yaratır. Çünkü, İstanbul içinde kurabilecekleri bağlantıları, irtibatları böylece kopar. Bu durum, Mahir ve arkadaşlarının ilişkilerinden, olanaklarından yararlanmayı gündeme getirir. Bu yoldan giderek kendi çevrelerine ulaşmak zorundadırlar.[1]

29 Kasım 1971 Pazartesi günü saat 14.30-15.00 raddelerinde, Avukat Sadık Akıncılar ve Yalçın Öztürk, cezaevine giderek, müvekilleri ile görüşürler. "Görüşme odasına Necmi Demir, İlkay Demir bir masada Avukat Yalçın Öztürk ile Ulaş Bardakçı, İrfan Uçar önce uyuduğu söylenilen ve bilahare gelen Mahir Çayan ise ayrı bir masada Avukat Sadık Akıncılar ile konuşmağa başlamışlardır."

"Mahir Çayan ve arkadaşları Avukat Sadık Akıncılar'a bu akşam mutlaka kazdıkları tünelden istifade ile ceza ve tutukevinden kaçacaklarını bildirdikten sonra bir süre saklanabilmelerini temin için ev adresini ve evde kendilerini beklemesini" ister.[2]

Mahir ve arkadaşlarının kaçma olayını avukatlar ilk kez orada öğrenirler. Akıncılar, Bostancı'daki evinin adresini Mahir'e verir.

Görüşmeden yaklaşık iki saat sonra akşam üzeri, tünele ilk önce Cihan, arkasından Mahir, Ömer, Ulaş, Ziya ve en sonra da Necati Sağır girer. Cihan, Mahir, Ömer, Ulaş ve Ziya tünelden çıktıktan sonra Necati Sağır, tünelin ağzını toprakla sıvanmış bir bidon kapağı ile kapatarak geri döner.

Tünelden en son çıkan Ziya Yılmaz bundan sonrasını şöyle anlatmıştır: "Biraz ilerde baktım bizimkiler toplanmış duruyorlar. Şok geçirdim sanki. Çünkü hepsinin teker teker su kaynağına doğru ilerlemiş olması gerekiyordu. Oysa onlar orada topluca duruyorlardı. Meğer Mahir fenalaşmış, onlar da başına toplanmışlar. Mahir'in fenalaşma nedeni de şu: Sinirli olduğu zaman ne bulursa yerdi. Kaçmadan önce de o gerginlik içinde eline ne geçirdiyse atıştırdı. Defalarca uyarmıştım, 'bak sonra fena olursun' diye. Sonunda olan olmuş ve ve Mahir çıkarmaya başlamıştı. Çok sinirlendim. 'Benim burada kalmaya niyetim yok devam etmeliyiz' dedim. 'Arkadaş da kendini iyi hissettiği an gelir bize katılır' diyerek yürüdüm. Ardımdan Ömer Ayna geldi. Bizim kararlı tavrımız karşısında Mahir de doğruldu. Ulaş ve Cihan'ın yardımıyla yürümeye başladı. Mesafe uzadıkça da açıldı zaten."[3]

"Son Derece Rahat ve Soğukkanlıydılar"

Askeri araziden, nöbetçiler görmeden geçerek, bekleme yerine geldiklerinde kimseyi bulamazlar Önce bir minibüs, daha sonra bir otobüse binerek Şenesenevler durağında inerler. Burada Mahir ve Ulaş, Sadık Akıncılar'ın evine giderler. Biraz sonra dönerek evde kimse olmadığını söylerler. Oradan ayrılıp giderlerken yolda Sadık Akıncılar'a rastlarlar.

Akıncılar, evin anahtarının Yalçın Öztürk'te kaldığını, biraz beklemeleri gerekeceğini, söyler. Mahir, Istanbul yakasında 2 ev adresinin daha bulunduğunu, karşıya geçeceklerini, Dolmabahçe Camii karşısındaki Sebil Çayevi'nde kendilerini bekleyeceklerini, bildirir ve ayrılırlar. Buradan Kadıköy'e, oradan Üsküdar'a gelirler. Üsküdar'dan motorla Beşiktaş'a geçerler. Mahir ve Ulaş, ellerinde bulunan bir adresle Ortaköy'de bir eve giderler fakat bulamazlar.

Yalçın Öztürk, bundan sonrasını şöyle anlatmıştır: "Kalktık yolun kenarında bulunan Sebil Çaybahçesine gittik. Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna oturuyordu. Mahir ile Ulaş bir yere gitmişlerdi. Çaybahçesinde ortam çok garip birşeydi. Gerçek değil de sanki bir oyunmuş gibi geliyor insana. Çok ciddi bir olay. Bir kere nasıl kaçtınız diye sorduk. 'Tünel kazarak kaçtık' dediler. İnanılmaz. Zırhlı Birliğin ortasında ufacık beton bir bina. Garnizonun tam göbeğinde. Şimdi oradan nasıl kaçmışlar? Son derece rahat ve soğukkanlıydılar. Caddenin kenarında bir çay bahçesine oturuyorlar. O anda farkedilseler, orada öldürülecekler; bizle birlikte. Öyle bir durumda son derece espritüel konuşmalar, şakalar yapılıyor. Birbirlerine takılıyorlar. Bize takılıyorlar. Biz bunlara takıldık. Bıyıklarını kesmişler. Tuhaf görünüyorlar. Güldük vb. Öyle bir hava. Derken biz ayrıldık oradan. Onlar Beyazıt'ta bir yere gittiler."

Gece saat 24.00'e yaklaşırken Necmi Demir'in hemşehrisi olan Çanakkaleli Avukat Alaattin Ulus ve Hilmi Baydar'ın kaldıkları Beyazıt'taki eve giderler.

Ancak bu ev, kalmak açısından güvenli bulunmadığı için Alaattin Ulus, 30 Kasım günü saat 06.00'da, daha güvenli olarak bulduğu Alaattin Elçi'nin Kumkapı'daki evine götürür. Fakat Mahirler, orada da kalmazlar akşam saat 20.00 civarında bir taksiyle gelen Mustafa Baykara'yla birlikte Avukat Taner Saka'nın Florya'daki evine giderler. Mahirler, böylece cezaevinden kaçtıktan sonra aradan yaklaşık 26 saat sonra bir kaç gün kalabilecekleri bir yer bulabilirler.[1]

"Bu Basit Bir Kaçırma Olayı Değil"

Güvenlik kuvvetlerinin, Mahirlerin Maltepe-Askeri Cezaevinde, tünel açmaları konusunda ne zamandan itibaren bilgi sahibi oldukları hakkında net bir şey söylenemez ama 30 Kasım günü, firarileri yakalamak için büyük aramalar yapıldı, yollar tutuldu, araçlar çevrildi, Ankara ve İzmir'de sokağa çıkma yasağı kondu.[1]

Üzerinde Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna'nın fotoğrafları basılı bulunan ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığınca bastırılan afişler, şehrin duvarlarına asılır. Afişlerde, bu sanıkları görenlerin veya yerlerini bilenlerin ilgili makamlara haber vermeleri istenir.[2]

30 Kasım günü, 3 Numaralı mahkemede, THKO ve THKP-C'den beş kişinin kaçmasından sonra, THKP-C'nin bir numaralı sanığı durumuna gelen Kamil Dede, duruşmada, ortak savunma sırasında, "Hiç

birimiz teslim olmadık. Kendisini THKC'ne adayan kimse, teslim olmaz" demiştir.[3]

Başbakan Nihat Erim, TBMM'de yaptığı gündem dışı konuşmada, özetle şunları söylemiştir:

"Hükümet olarak olayı bütün ehemmiyetiyle ele aldık ve olayın basit bir kaçırma olayı olmadığı noktasından hareket ederek, tahkikatı buna göre yürütmek, buna göre devam etmek konusunda ilgililere emir verdik."

En basit erinden, en yüksek komutanına kadar kimin ihmali, sorumluluğu varsa açılan tahkikat sonunda gereken işlemi görecektir. Ancak şimdi şöyle veya böyle tartışma yapmak mevsimsizdir. Tekrar ediyorum, sizlerin de hatırınıza gelen-gelmeyen herşey bizim de hatırımıza gelmektedir. Her türlü tahkikat devam etmektedir. Sabırla sonucunu beklememiz gerekiyor."[4]

"Mahir Çayan'ın Kaçışı Batur'u Nasıl Etkiler?"

"Mahir Çayan'ın kaçışı Batur'u nasıl etkiler? Mahir Çayan'ın 29 Kasım 1971 tarihinde hapishaneden kaçışında bazı subayların da devrede olduğunun hükümet tarafından açıklanması, ABD Büyükelçiliğinin uzun bir değerlendirme yapmasına yol açıyor.

Büyükelçi Handley'in değerlendirmesinin önem taşıyan yönü, hükümetin, subayların aşırı eylemcilerle ilişkilerinin üstüne gidişinin Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur'u güç duruma soktuğunu belirtmesi. Büyükelçi şöyle diyor: 'Bu açıklama, bugünkü şartlarda olağanüstünün de ötesinde bir durum yaratıyor. Çünkü, bu açıklama Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur'a dönük bazı sonuçlar doğuruyor. Perde arkasında bir hayli faaliyet yürütüldüğü yolunda haberler alıyoruz'."[1]

Genelkurmay Başkanı Tağmaç, bütün Sıkıyönetim komutanlarını Ankara'ya çağırarak, 2 Aralık 1971 günü toplantı yapar. Sıkıntı, 3 Aralık 1971 günü, Gürler-Batur ekibini temsil eden "Onbirler"in Erim hükümetinden tasfiye edilmesine ve yerlerine AP ile işbirliğine gidilerek, Sunay-Tağmaç ekibinin desteklediği ikinci Erim hükümetinin kurulmasına, böylece, Gürler-Batur ekibinin geriletilmesine yolaçar.[2]

Firar olayının etkileri konusunda, emekli Orgeneral Necip Torumtay, şu açıklamayı yapmıştır:

"Mahir Çayan'ın hapishaneden tünel kazarak kaçışı Zırhlı Tugayın moralini ve düzenini bir hayli sarsmıştı. Göreve başlamadan önce talimat almak üzere Genelkurmay Başkanı ve Kara Kuvvetleri

Komutanı tarafından Ankara'ya çağrıldım. Her iki komutan da olaydan tedirgin durumdaydı. Çünkü kaçış olayında bazı subay ve astsubayların yardımcı olduklarına dair söylentiler vardı."[3]

Kaçış olayında bazı subayların yardımcı olduğu bir söylenti değildir. Istanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, kaçma olayında gözetim kusuru bulunan bir yarbay, bir üsteğmen, iki astsubay ve yedi erin tutuklandığını açıklar. Daha sonra yargılanarak, gözetim kusuru nedeniyle mahkum edilen kişilerin isimleri şunlardır:

Kartal-Maltepe Askeri Ceza ve Tutukevi Müdürü Yarbay İrfan Çimentepe, emniyet subayları Rafet Güney, Ali Yücel, Cumhur Tanrısever, Ali Haydar Yedek, Ayhan Arat, İhsan Yavuz, emniyet astsubayları Nazım Güney, Abdurrahman Çarkçı, Ali Şimşek, Fikri Tufan, Cemal Özgül, Mehmet Ali Kaya ve teğmen Mehmet Berker Barçak.[4]

"Yeni Bir Çalışma Sisteminin Saptanması Gerektiği Üzerinde Durmuşlar"

"Ağustos 1971 ayı ortalarına doğru Ankara Askeri Cezaevinden firar eden, bir süre Mehmet Yüksel'in evinde kalmaya başlayan Münir Ramazan Aktolga, Küpeli'nin Istanbul'a hareketinden kısa süre önce aynı yerde buluştukları Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, Yusuf Küpeli ve Ertuğrul Kürkçü ile Türkiye Halk Kurtuluş Parti-Cephesinin o zamana kadarki örgütsel-politik-ideolojik çizgisini ve eylemlerini birlikte eleştirmişler; Türkiye'de örgütçe daha önce yürütülen şehir gerilla eylemlerinin genç ve polisçe bilinen deşifre unsurlarla yürütülmesi nedeniyle neticeye ulaşılamadığında, mevzilenmenin yanlış olduğunda ittifak etmişlerdir. Bu sebeple Parti-Cephe çalışmalarında eski hata ve noksanların gözönünde bulundurularak yeni bir çalışma sisteminin saptanması gerektiği üzerinde durmuşlar; bundan böyle kitlelerle ilişkilerinde yeni bir yol bulmak, yeni kadrolar geliştirmek, şehirlerde işçi yığınları arasında mevzilenmek ve ilk etapta Istanbul'daki çalışma temelinin silahlı işçi timlerini teşkil etmek olacağı, bu esaslar gözönünde tutularak Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga tarafından Türkiye Halk Kurtuluş Parti-Cephesinin stratejisini belirleyen bir broşürün hazırlanarak örgüt genel komitesi tasvibine arzedilmesi hususunda karar birliğine varmışlardır.

Yukarıda belirtilen esaslara göre örgütün toparlanması ve yeni kadroların oluşturulması ve hassaten silahlı işçi timlerinin teşkili, Hv. Tğm. Mehmet Alkaya'nın istirahatinin sona ermek üzere olması gö-

zönünde bulundurularak sanık Yusuf Küpeli ve bilahare de Münir Ramazan Aktolga'nın Istanbul'a gitmeleri uygun görülmüştür."[1]

7 Eylül 1971 günü Istanbul'a gelen Yusuf Küpeli ve Selçuk Şahin Polat, Anadolu Hisarı'nda örgüt tarafından tutulan evde "Yusuf Küpeli, Mehmet Alkaya, Mustafa Baykara, Mehmet Sönmez, Selçuk Şahin Polat bir araya geldiklerinde, Alkaya, Küpeli'ye izninin bittiğini, gideceğini; Istanbul'u örgütlenme yönünden üç bölgeye ayırdıklarını; bu sahalarda örgütün yeniden toparlanması ve gelişmesi için faaliyet gösterdiklerini; ayrıca işyerleri kurduklarını ve evler tuttuklarını; Karaköy Vergi Dairesinin soyulması için gerekli istihbaratı sağladıklarını bildirmiştir.

Sanık Yusuf Küpeli de, Ankara'da alınan son karar gereği olarak daha önce konulan şehir gerilla eylemleri ve örgütsel faaliyetlerdeki hata ve noksanları gözönünde bulundurarak, Türkiye Halk Kurtuluş Parti-Cephesine yeni bir strateji tayin etmek ve bilahare Istanbul'a gelecek Münir Ramazan Aktolga ile birlikte bu konuda bir broşür hazırlamak, örgütün işçi kesiminde mevzilenmesini ve yeni kadroların oluşturulmasını ve silahlı işçi timlerinin teşkilini sağlamak amacıyla hareket edeceklerini belirtmiştir."[2]

Yusuf Küpeli, aynı zamanda, gerek kendi ve gerekse aynı soruşturmada sanık olup da firarda bulunan arkadaşlarının, fiili ve hukuki durumlarını Mahir Çayan ve arkadaşlarının yargılandıkları davanın dokümanlarını, Savcılık ve Mahkeme tutanaklarından öğrenmek, bunları okumak ve ilgili kişilere okutmak suretiyle; yakalanmaları halinde, haklarında açılacak kamu davasında sorgu ve savunmalarını bu belgelerdeki beyanlara göre hazırlamayı; ayrıca durumlarını duruşmalarda müdafiilik yapan bir avukattan öğrenmek için Avukat Necdet Sağır ile Ekim 1971 ayının ilk haftası içerisinde Hisar'da kaldıkları evde görüşür.

Avukat Necdet Sağır, bu görüşmeden bir süre sonra, soruşturma ve duruşma ile ilgili bütün evrakların fotokopilerini Yusuf Küpeli'ye gönderir. Soruşturma ve duruşma tutanakları Yusuf Küpeli, Oktay Etiman, Münir Ramazan Aktolga ve Fahri Aral tarafından okunarak, incelenir.

Bu sırada, Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, 4 Ekim 1971-4 Aralık 1971 tarihleri arasında devam eden Istanbul Hava Harp Akademisi kurmay subayı kursuna katılmak üzere Istanbul'a gelirken, Münir Ramazan Aktolga da 1971'in Ekim ayı ortalarında Istanbul'a gelir.

Ekim 1971 ayı sonlarına doğru bir gün Hisar'daki evde Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Mehmet Sönmez, Mustafa Laçiner, Mustafa Baykara ve Mehmet İncili bir araya gelir. Münir Aktolga,

"-Hazırladıkları teorik yazının tamamlanmak üzere olduğunu, bunun üzerinde konuşup tartışmak üzere yeniden kendilerini çağıracağını, o zamana kadar ilişkilerini düzenlemelerini ve kendilerine yardımcı olan arkadaşlarla birlikte bir örgütlenmeye gidebileceklerini" söyler.[3]

"Mahir (...) Yayınlanmış Olan Tüzük ve Bildirideki Görüşlerde Bir Yanlış Olmadığını Söyledi"

27 Temmuz 1971 günü, İzmir'den Denizli'ye para taşıyan Ziraat Bankası aracı Selçuk'a bağlı Çamlık köyü yakınlarında, silahlı bir grup militan tarafından durdurulur ve dört milyon liraya el koyulur. Bu 1961-71 döneminde gerçekleştirilen en büyük banka soygunudur. Paralar Ankara'ya kaçırılmıştır. Ankara'da yapılan baskın ve aramalarda paranın iki milyon ikiyüz otuzikibin lirası ile soyguna katıldıkları öne sürülen Meltem Yoldaşçan, Osman Yoldaşçan, Fatih Öktülmüş, Erhan Erel, Ümit Erel, Ercan Erel, Arzu Öktülmüş, Semih Demirtepe, Kadir Kaymaz, Gülfem Yoldaşçan ve Yaşar Ayaşlı yakalanır.[1]

"Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga, Ankara'dan ayrılmadan önce Ertuğrul Kürkçü'ye 4 milyonluk banka soygununu yapanlardan Aydın Çubukçu ile temas kurmasını, örgüt için bir miktar para sağlanmasını" söyler.[2]

Kasım ayında, Aydın Çubukçu'dan yüzbin lira alınır ve Istanbul'a gönderilir.

Mustafa Baykara, Mustafa Laçiner ve Mehmet İncili, Avukat Taner Saka'nın evinde saklanmakta olan Mahir Çayan ve arkadaşlarının yanına, 2 Aralık 1971 Perşembe günü gider. Mahir, Baykara ile İncili'ye,

-Yusuf'un ve Münir'in nelerle uğraştıklarını, kendilerinin neler yaptığını, sorar. Onlar da,

-Daha önceki eylemleri ve görüşleri benimsemediklerini, bu yüzden Yusufların bir yazı hazırladıklarını, bu yazı tamamlandığında üzerinde konuşup, tartışıp bir örgütlenmeye gitmeyi düşündüklerini, onun dışında saklanmak için yer temininden başka bir iş yapmadıklarını söylerler. Mahir,

-Eski görüşleri eleştirmenin doğru olmadığını, daha önceki işler sırasında sadece teknik hata yapıldığını, bunun dışında yayınlanmış olan tüzük ve bildirideki görüşlerde bir yanlış olmadığını ve bu konuda kendileriyle ilerde konuşacağını, söyler. Mahir, ayrıca,

-Ev sahibi Bilge Saka'nın orada kalmalarını istemediğinden kendilerini emin bir yere götürmelerini, ister.

Mustafa Baykara ile Mahir, ayrı bir odada konuşurlar. Baykara, Çayan'a götürebileceği yerleri, söyler. Fakat Mahir, Baykara'nın söylediği bu evleri, bu ilişkiler içinde güvenlikli bulmadığını, Küpeli ve Aktolga'nın ilişkilerinin olmadığı başka yerleri bulmalarını, ister.[3]

Bu arada Mustafa Baykara, Ankara'dan gönderilen paradan, "50.000 TL. ile Mehmet Sönmez'den aldığı silah, bomba, telsiz ve mermileri (...) Mahir Çayan'a verdiği, Mahir Çayan'ın bu paranın 20.000 lirasını ev tutma ve diğer örgüt hizmetlerinde kullanılmak üzere" Mustafa Baykara'ya iade ettiğini söylemiştir.[4]

İncili ve Baykara, oradan ayrılmazdan önce Mahir, Küpeli ve Aktolga'ya gönderilmek üzere, Baykara'ya "Bizi arkadan hançerlediniz. Sizinle hemen konuşmak istiyoruz" ibarelerinin yer aldığı bir mektup verir.[5]

Mahir, bazı konuların, ilk önce Merkez Komite ya da Genel Komite üyeleri arasında tartışılmadan, cephe üyeleri ya da sempatizan düzeyindeki kişiler arasında tartışılması, görüşülmesine ve eleştirilmesine çok kızmıştır.

Ertesi gün, Orhan Savaşçı, Haldun Yeşil, Mehmet İncili ve Mustafa Baykara, Mahirlerin saklandığı Saka'ların evine tekrar giderek, Mahirlerin götürülebileceği yer konusunda konuşurlar. Zira ev sahibesi Bilge Saka, evden hemen ayrılınmasını istemektedir. Konuşmalar sırasında Mehmet İncili,

-Levent'te karı koca bir arkadaşı olduğunu, kendileri kabul ederse burada bir süre kalabileceklerini belirtir. Mahir,

-Burasının uygun olduğunu, Baykara'nın o günlerde Levent'te tuttuğu eve taşınmak üzere olduğunu, bir kaç gün burada kalıp Baykara'nın evine geçebileceklerini belirtir.[6]

"Yarın Ne Yapılacağı Konusunda Aynı Şeyleri Düşünmüyoruz Ama (...) Ne İstiyorsanız Yapacağız Dedim"

4 Aralık 1971 Cumartesi günü, Mahir ve arkadaşlarını, ilk önce Levent, Menekşe sokakta oturan Ahmet ile Hatice Alankuş'ların evine, yaklaşık bir hafta kadar sonra da, Mustafa Baykara'nın Levent, Güvercin sokakta kiraladığı eve götürürler. Mustafa Baykara, Mahir ve arkadaşları cezaevinden kaçtıktan sonra Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga ve diğer arkadaşlarından önce ilk görüşenlerinden biridir. Bu konuda şunları anlatmıştır:

"Ben Mahir'i ilk gördüğümde nasıl düşündüğü beni ilgilendiriyordu ama acil sorunum değildi. Yaralanmıştı. Hemen gömleğini sıyırdım. Yaralarına baktım. Nasıl olmuş? İyileşmiş mi? Sağlığıyla ilgilendim. İlacı, yemesi, içmesi, saklanması, korunması ile ilgilendim. Yarası iyileşmişti ama üzerinde etkileri vardı. İlaç kullanıyordu. Fizik olarak da, psikolojik olarak da iyiydi. Mahir'le karşılaştığımızda ilk şunu söyledim,

-Yarın ne yapılacağı konusunda seninle aynı şeyleri düşünmüyoruz. Ama ben, bak karım burada, iki yaşında çocuğum var; o dahil buradan sağ çıkmamak koşulu içinde sizi biz, burada koruyacağız ve saklıyacağız. Nerede istiyorsanız orada saklıyacağız; son dakikaya kadar. Sizi kendi başınıza hayır biz şöyle yapmak istiyoruz dediğiniz zaman dahil ne istiyorsanız yine yapacağız, dedim. Yaptık da.

Mahir'in kaçtıktan sonra bizden ne istediği olduysa yerine getirdik. Ve içtenlikle, üstelik yarın ne yapılacağına ilişkin ayrı görüşte olduğumuz biliniyor iken yaptık. Bu konuda bir takım spekülatif laflar edilmiş.

Bütün gizli örgütlenmeler, illegalite, yaşanan canlı hayattan saklanma çabaları somutta bakıldığında, büyük ölçüde öyle fitne yuvaları, kumkuma çemberleri oluşturuyorlar.

Gerçekte THKP-C hareketi, çok fazla gizli de değil. Yapılanması, oluşturulmuş kurallar manzumesinde değildi. Tüzüğü, programı iki eylem arasında kaleme alınmış. Kurullarda tartışılmamış, kişilerin görüşleri alınmamış. Demokratik bir içeriğe oturtulmamış, oturtulması hareketin karakteri açısından oldukça güç.

Toplumsal değişim, örgütlenmelerin önündeydi. Örgütlenmeleri silip, süpürüp yönlendiriyordu. Hareketin karakteri öyleydi. Binbir salkım saçak vardı. O yüzden diyorum ki; en genel çizgileriyle Türkiye'deki çok hızlı değişimi elinde tutan siyasal, askersel vd. organizasyonların denetimi, gölgesi altında varoldu.

Ben fazlaca kim ne demiş demedim ve bakmadım. Çünkü benim iç rahatlıklarım vardı. Biz, işçi sınıfı hareketinin içinden geldik, gençlik hareketine katıldık. Orada da ciddi bir tıkanma oldu ama o tıkanmaya rağmen biz yapmamız gereken bu şey değilmiş zaten diyerek orada durduk. Sonra da Parti-Cephe hareketinden bir çok eğilim üredi.

Elrom olayından sonra hızla geri çekiniliyor. Hele Sibel Erkan olayından sonra iyice geri çekiniliyor. Çok kısa bir süre içindeki; beş ay içindeki gelişmeler bunlar.

O eğilimlerin başında duran kişilerin önemli bir kısmı da o zaman birlikte olduğumuz kişilerdi. Bir kısmı diğerinden çok farklı şeyler söylüyordu ama ben çok fazla önemsemedim onları. Kim öte-

kinden farklı olarak ne söylüyor ona fazlaca bakmadım ve Mahir, kaçtıktan sonra elimizde 5-10 tane silah vardı o zaman. Bunların hepsini ben götürdüm kendim verdim Mahir'e.

İsyandı o çünkü. İsyan aklı arkasından getirir. Kendiliğindendir. Haklılıkları vardır. Tarihsel haklılıkları vardır. Güncel haklılıkları vardır. Bütün isyanlar adeta yerinden kopmuş barajın suları gibi akıp gideceği zorunlu yerlere gitmek zorunluluğundadır. Başka çaresi yoktur. Bütün gençlik başkaldırıları, sınıf hareketinin kendiliğinden bütün patlamaları, kendi doğal mecrasında, yolunda yürürler. Ve akıllarını belki giderken de devşirmeye uğraşırlar ama oturup, yerleştikten sonra anlarlar. Bu durumda, insanca ahlaki tutum takınmak lazım. Onu takınırdık. Biz takındık.

Bunlar kahraman insanların yaptıkları işler. Gözü kara, kahraman, sözünden dönmez insanlar bunlar. Böyle çıkıvermiş birden saldırmış, vurmuş, vurulmuş, düşmüş.

Onlar kendi başlarına hareket eğrisine girince, bizim yapabileceğimiz tek şey vardı; en küçük temasta onlara yardımcı olmak. Biz hapishaneye girinceye kadar onlara yardımcı olduk ve içtenlikle davrandık. Düşmanca tutum takınmadık."[1]

"Bizim Sizinle Konuşacak Birşeyimiz Yok"

12 Aralık 1971 Pazar günü, Mustafa Baykara'nın kiraladığı Levent Güvercin sokaktaki evde Mahir Çayan, Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz bir araya gelir.

Yusuf Küpeli, bu görüşme konusunda özetle şunları anlatmıştır:

"Çıkış yerinde arkadaşları ben karşılayacaktım. Fakat Münir, 'Sen gitme' dedi. Bunun üzerine Ahmet Mete Sönmez ile Hasan Kalender, istenilen yerde beklediler. Fakat nedense buluşamamışlar. Mahir ve arkadaşlar, çıktıktan sonra kendi bildikleri yere gidiyorlar. Daha sonra buluşuldu ve bir eve yerleştirildi. Mahir'e Maltepe'de ve Alibeyköy'de bir ev ayarlamıştık. Fakat Mahir, ayarladığımız bu yere gitmedi. Levent'teki eve gitti. Bu evden bize, 'Bizi arkadan hançerlediniz. Bizim yoldaşımız değilsiniz' diye bir mektup yazdı. Buna rağmen, biz bu işi durdurmak için konuşmaya gittik. Biz sanıyoruz ki, Ertuğrul Kürkçü, Orhan Savaşçı hepsi bizimle ortak davranacak. Çünkü, bu görüşün politik olarak yanlış olduğunu hepsi kabul etmiş, bu nedenle terörü durdurmuştuk.

Levent'teki eve gittik. Bir odaya geçtik. Mahir, odada yerde oturuyordu. Diğerleri de odanın bir kenarında oturuyordu. Mahir, beni ve

Münir'i soğuk bir tavırla karşıladı. Münir, elini uzattığı halde tokalaşmadı. Ziya ve Ulaş'la el sıkıştık, öpüştük. Görüşmeye diğerleri hiç karışmadı. Mahir'in böyle itici, soğuk tavrı nedeniyle ben biraz sinirlendim ve,

'-Ne bu havalar. Niye böyle yapıyorsun. Çok iyi birşeyler mi yaptın? O zaman benim sorularıma cevap ver. Niye İlyas Aydın'm ismini verdin? Ajan mı demek istedin?

'-Hayır. Ajan demek istemedim. Sadece yurtdışına çıkmış olacağını sanıyordum.'

'-Peki yakalansaydı ne yapacaktın?'

'-İfade değiştirecektik.'

'-Istanbul'a gelmediği ve hiçbirşeye karışmadığı halde neden hiç alakası olmayan ve oluşmamış genel yönetim kurulunda Hüdai Arıkan ve diğer üç kişinin ismini saydın.'

Mahir, bunun üzerine sinirlendi,

'-Fena mı yaptık? Örgüt varmış gibi gösterdik. Örgütümüzün reklamını yaptık' diyerek bağırmaya başladı. Bunun üzerine ben,

'-Hani çocuk kaçırmak adi, kriminal olaylardı' dedim. THKO'luları eleştirmek için Hakan Duman'ın kaçırılmasını adi, kriminal bir olay olarak ilan etmişti. Ayrıca Sibel Erkan'ı üç gün tuttu, üç gün anti-propaganda yaptırdı orada. Bunun üzerine bağırmağa başladı. Cebinden, Türk gazetelerinde iki ay önce yayınlanmış bir resim çıkarttı. Filipinler'de ufacık, on, onbir, oniki yaşında bir kızın kafasına bir adam, kocaman bir tabanca dayamış, rehin almış götürüyor, kurtulmaya çalışıyor. Bu fotoğrafı göstererek,

'-Bak dünyanın her yerinde gerillalar böyle yapıyor. En doğrusunu yaptık' diye bağırmaya başladı.

'-Niye bizim aleyhimize ifadeler verdin. Elrom'un öldürülmesine biz mi emir verdik? Biz emir vermedik. Aksine biz durdurmaya kalkıştık' dedim.[1]

'-Biz hapishanede iken dışarıda kalan sizler ortaya bir eylem koymadınız, hep birlikte bu işe başladık, biz vazifemizi yaptık, siz çizmiş olduğumuz yolu terkettiniz, şehir gerillasına devam etmeyip kendinizi sakladınız.'

'-Biz de boş durmadık, bir yığın iş yaptık, bunları teker teker konuşuruz' şeklinde karşılık vermem üzerine,

'-Bizim sizinle konuşacak bir şeyimiz yok' diyerek, kalktı öbür odaya gittiler. Bunun üzerine, Münir ile,

'-Mademki genel yönetim kurulu ilan ettin. Gelsin genel yönetim kurulu toplansın. Bundan sonra ne yapacağımıza karar verilsin' diye haber yolladı. Bunun üzerine,

'-Hayır. Ben genel yönetim kurulunu tanımıyorum. Herşeyi ben yaptım. Yazıysa ben yazdım, soygunsa ben yaptım' diye haber geldi. Bunun üzerine, biz 60 bin lira civarında para vermiştik. Mademki öyle. O zaman paranın bir kısmını bize geri ver, dedik. Herhalde 6-7 bin lira kadar alabildik. Ve ayrıldık oradan."[2]

Mektuplaşmalar Başlıyor

Bu görüşmede de bir anlaşma olmayınca, her iki grup, kendi fikirlerini Istanbul, Ankara ve Karadeniz Ereğlisi'nde bulunan örgüt mensuplarına kabul ettirebilmek ve saflarına çekmek için yoğun bir çabaya girişirler.

Mahir, ayrılıklar konusunda, ayrı birer mektup yazarak, 15-16 Aralık tarihlerinde, Orhan Savaşçı ve Ertuğrul Kürkçü'ye gönderir. Ertuğrul Kürkçü, ayrılıklar konusunda Orhan Savaşçı ile yaptığı konuşmayı şöyle anlatmıştır:

"Orhan Savaşçı, burada, kaçıştan sonra Mahir Çayan'la görüştüğünü daha önce de Yusuf Küpeli ile görüşmüş olduğunu, aralarında uzlaşmazlık ve çatışmaların olduğunu, Mahir Çayan'ın kendisi hakkında ulu orta konuşulduğundan söz ederek, buna alındığını ve Yusuf, Münir ve Mahir arasında sürtüşmeler bulunduğunu ancak kendisinin daha fazla fikri olmadığım anlattı ve uzlaşabileceklerini tahmin ettiğini söyledi."

Kürkçü, Mahir'in gönderdiği mektupta nelerden bahsedildiği konusunda ise şunları anlatmıştır:

"Münir ve Yusuf'tan ayrı olduklarını, kendileriyle hiç bir şekilde bağdaşamayacaklarını, bunun da iki sebebi olduğunu: Birinci olarak kaçıştan sonra kendilerine çok kötü davranıldığını, Yusuf Küpeli'nin kendisi aleyhinde atıp tuttuğunu, her yerden kendileri aleyhine bir hava estirildiğini, bunun gibi şeyler anlatıyordu. Oysa biz Yusuf'la, Emek'teki evde bu konuları başka bir kimse ile konuşmayacağımıza söz vermiştik. Ben sözümde durdum. Ama Yusuf Küpeli'nin böyle davranmış olacağını düşünmüyor da değilim. Bu nedenle yazılarının doğru olabileceğini düşünerek Yusuf'a öfkelendim. İkinci bölüm: Yusuf ve Münir'le kendileri arasında ideolojik bir uçurum bulunduğunu, bu arkadaşların pasifist, revizyonist olduklarını, silahlı mücadeleye karşı çıktıklarını, yaptıkları tek işin Istanbul'da kendilerini saklatmak olduğunu anlatıyordu. Kendilerinin elbette özeleştiri yaptıklarını ama Yusuf ve Münir'in kendi arkalarından konuştuklarını, kendilerini eleştirmek için yakalanmalarını fırsat bildiklerini anlatıyordu."[1]

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır: "O günlerde Ankara'daki arkadaşlara ve Ertuğrul Kürkçü'ye bir takım haberler yollanıyor ve Istanbul'da bizim kulağımıza bir sürü dedikodular geliyordu.

Güya biz, Mahirleri sokağa atıp, silah vermemiştik. Bizler onlar hapiste iken aynı çizgiyi izlememekle suç işlemiştik. Aslında bizler nasıl saklanıyorsak, Mahirleri de saklamak için o ölçüde yardımcı oluyorduk. Bizlerin elinde 13-14 tabanca vardı. Bunlar Dev-Genç'ten kalma silahlardı. Bir tanesini de Yılmaz Güney'den ben almıştım. Arkadaşlar, bu silahlardan 10 tanesini Mahirlere vermişlerdi. Yanımızdaki sis bombasını, el bombalarını iki tanesi hariç herşeyi onlara vermiştik. Paralar da zaten onlardaydı."[2]

"Hasan, Memduh, Cevdet Yoldaşlara"

Yapılan bu görüşmeden ve alman mektuptan sonra Kürkçü, Hasan, Memduh, Cevdet yoldaşlara[1] başlığıyla gönderdiği yanıtta özetle,

"Örgütümüzün Şubattan bu yana yürüttüğü faaliyetleri ele alıp değerlendirdiğimizde bunu bir sol çizginin faaliyetleri olarak ortaya koyamayız.

Bizim için en önemli olan Elrom olayıdır. Bu bir sol hatadır. Çünkü oligarşinin bütün ağır topları ile taarruza geçtiği bir evrede taktiğimiz geri çekilme olmalı ve güçlerimizi yaymalı idik. Bunun tersini -taarruz- yaptık.

...Örgütümüzün içinde mevzilendiği, yeni destek görüp eleman topladığı sınıf küçük burjuva aydınlar zümresi, özellikle üniversite gençliğidir. Örgütümüzün sosyal zaafını oluşturmakta, örgütümüzü oluşturan unsurlar bütün polis teşkilatı tarafından tanındığından yeraltı eylemlerini geliştirmek ve silahlı faaliyeti sürdürmek için gerekli olan azami sürat, esneklik ve hareket kabiliyeti temin edilememekte ve faaliyet çok verimsiz olmaktadır.

...Bu bakımdan kitle ilişkilerimizde yeni bir rol bulmak, yeni kadrolar yetiştirmek ve şehirde işçi yığınları arasında mevzilenmek zorundayız.

Mahmut (Münir Ramazan Aktolga) ve İlhan (Yusuf Küpeli) arkadaşlarla buradaki tartışmalarım bu mihver altında gelişmişti. Ve Istanbul'daki çalışmanın temeli silahlı işçi timleri oluşturmuş olmaktı.

Eğer bunun tersine işler yapılıyor ve bu karar uygulanmıyorsa o zaman gerçekten bir sapma var demektir.

Gelecek hafta Oral (Orhan Savaşçı) arkadaşla da konuştuktan sonra bu konudaki kesin tavrımı size bildireceğim" demiştir.[2]

"Mahir Ne Yazıyorsa Bu Arkadaşlar Tersini Yazıyorlardı"

Mahir Çayan'ın mektubunun ardından, Kürkçü'ye Küpeli ve Aktolga'dan bir mektup gelir. Mektupta nelerden bahsedildiği konusunda Kürkçü, şunları anlatmıştır:

"Mahir ne yazıyorsa, bu arkadaşlar da onun tersini yazıyorlardı. Mahir'i hapisten kaçırmak ve saklamak için çok uğraştıklarını, ama Mahir'in bir takım olayları vesile ederek, kendileri ile bozuştuğunu, özeleştiri yapacak yerde eskiden yaptığı her şeyin doğru olduğunu savunduğunu, özellikle Sibel olayını açıkca savunduğunu, ortada bir hareket varsa, bunun tek sahibinin kendileri olduğunu savunduğunu anlatıyordu. Mahir Çayan'ın terörizm ideolojisini savunduğunu söylüyordu" dedikten sonra, şöyle devam etmiştir, "Benim kafam iyice karıştı. Mahir Çayan, bana özeleştiri yaptığını söylüyor, bu arkadaşlar tersini söylüyor. Zaten ilk mahkeme sırasında olan bitenlerin de sonucu kime ne kadar güveneceğimi kestiremiyordum. Kişilerden hareketle meseleye çözüm bulmanın yolunu arıyordum. Elde sağlam bir pusula olmadığı için de doğrunun ve yanlışın ne olduğu kriteri de yok olmuştu. Benim yerimde sakin düşünebilen, aklı başında bir adam olsaydı en azından böylesine kişilik çatışmalarının olabildiği bir birliğin kendisinden kuşkulanıp bunlar üzerinde tartışma yapmak zahmetine katlanır, kişiler adı ve şöhreti ne olursa olsun bunlarla ilişkisini keser, başının çaresine bakardı. Oysa ben hiçbir zaman gerçekten bir araya gelmemiş olan kişilerin birliği bozulmasın diye arada denge sağlamaya, bunu yapmaya çalışırken de oradan oraya yalpalanmaya başladım. Bu meseleyi benimle irtibatta olan arkadaşları toplayıp onlara anlatmaya çalıştım. Daha doğrusu bu arkadaşların, daha bağımsız düşünebileceklerini umuyordum. Selahattin Güleç, Salih Veyisoğlu, Tayfun Orçun ve Oğuzhan Müftüoğlu'nu Mehmet Yüksel'in evinde topladım."

"Ben bu arkadaşları herhangi bir yetkiye sahip oldukları için çağırmadım. Bana yardımcı olan kişilerdi ve benim henüz fikirlerim açık değildi. Durumu onlara anlatıp, onların eğilimlerini de anlamak istedim. Bu arkadaşlara, yazılan mektupları okudum. Ne düşündüklerini sordum. Genellikle hepsi de, biz bilmeyiz kimin doğru söylediğini, kestiremeyiz şeklinde anlattılar. O sıralar Sebahattin Güleç, bu işlerin yanlış olduğunu söylüyordu. Diğerleri de açık bir şey anlatamadılar.

Zaten Yusuf Küpeli, yazdığı mektupta sözünü ettikleri toplantıyı yakında toplayacaklarını söylediğinden, ben de, Istanbul'a gitmeye ve meseleyi orada herkesin ağzından dinlemeyi düşündüm. Yusuf ve Münir'e bu mealde bir mektup yazıp Mehmet Sönmez ile gönderdim."

"Orhan Savaşçı Aralık ayı sonunda Ankara'ya tekrar gelmiş, beni çağırtmış. Mektupları alıp onun yanına, Salih Veysioğlu'nun evine gittim. Mektupta yazılanları ona da gösterdim. Orhan Savaşçı, kendisinin Istanbul'a gideceğini, Mahir Çayan'ı göreceğini söyledi. Ben de ondan neler olduğunu anlayıp bana anlatmasını istedim. Kendisinin bu yazılanlar hakkındaki fikirlerini sordum. Fakat kesinlikle söyleyebilirim ki, bu mektupların ve yazılanların o zaman için tartışılan yanı kimin kişisel olarak haklı olduğu idi. Yoksa hiç kimse ideolojik bir görüş seyretmiyordu. Zaten herkes kendilerinin yerine başkalarının düşünmesini, formüller öğrenmesini ve kendilerine komprime devrim modelleri vermesini öylesine benimsemişti ki artık tartışılan mesele bu modelleri satan satıcıların hangisinin dürüst olduğunun tartışılmasına kalıyordu.

O sabah eve Seyfi Akman geldi. Gene Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı'nın yazdığı mektupları getirdi. Kısaca Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı, kimin tarafını tutacaksam tutmamı ve kendi yanlarında yer almamı istiyorlardı. Münir Aktolga ile konuşmuşlar, onun söylediklerini nakleden mektuplar yazmışlardır. Münir Aktolga'nın Doktorcu olduğunu yani Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın fikirlerini savunduğunu, Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın anti-Leninist olduğunu ve bu nedenle Doktorcularla bir arada bulunamayacaklarını söylüyordu."

"Çok kısaca söylemek gerekirse ben Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın askeri darbe ile devrim yapılacağı fikrini savunduğunu kabul ediyorum. Bu nedenle Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga'nın da genellikle bunu düşünerek kendi düşüncelerini bunun arkasına gizleyerek konuştukları sonucuna varmıştım. Ancak ben kısaca şunu belirteyim ki, ben bu güne kadar Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın bir iki broşürünün dışında herhangi bir kitabını dikkatle incelemiş değilim. Bu nedenle o gün Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga'nın gerçekten neyi savunmuş olduklarını tam olarak kavrıyabilmem de bu nedenle mümkün olmadı. Ben de yalnızca bu arkadaşların silahlı mücadeleye inanmadıklarını kabul ederek Mahir Çayan'a kendilerini desteklediğimi bildiren bir yazı yazdım."[1]

"Her Şeyi Ben Yaptım THKP de Benim, Eylemler de. Yazılanlar da Bana Ait"

Bu arada Mahir, Karadeniz Ereğlisi'ne mektup yazarak, Sina Çıladır'ı Istanbul'a çağırır. Sina Çıladır, sorunun ne olduğunu doğrudan öğrenmek için Namık Aşçı ile Istanbul'a gelir ve görüşmek için Baykara'nın kaldığı eve gider.

Yusuf ile Münir de aynı günlerde, Baykara'ya,

"-Mahir ve diğer arkadaşlarla tekrar görüşmek istiyoruz" diyerek, bu dileklerini Mahir'e iletmesini söylerler. Baykara, Mahir'e, bu isteği ilettiğinde,

"-Yusuf Küpeli ile görüşmek istemediklerini ancak Münir Ramazan Aktolga ile görüşebileceklerini" söyler.

Baykara'nın evinde Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Orhan Savaşçı ile 14 Aralık 1971 Salı günü biraraya gelen Münir Ramazan Aktolga,

"Yusuf Küpeli ile birlikte Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi'nin ideolojik-politik-örgütsel çizgisini yeniden tesbit amacıyla bir yazı hazırladıklarını, öncelikle işçi sınıfının bilinçlenmesi ve örgütlenmesi gerektiğini, şimdiye kadar ortaya konulan silahlı şehir eylemlerinin bir eleştirisini yapmak icap ettiğini, eğer işçi sınıfının örgütlenmesi için bir eylem koymak gerekli ise, ona taraftar olacaklarını" beyanda bulunur. Mahir ve arkadaşları ise,

"-Öncelikle şehir gerilla eylemlerinin yürütülmesini ve daha sonra kır gerillasına devam edilmesini, daha önceki belirlenen stratejiden vazgeçmek ve sapmak için hiçbir sebebin bulunmadığını" savunmuşlardır.[1]

Bu görüşmeyi Sina Çıladır şöyle anlatmıştır: "Benim bulunduğum Levent Güvercin sokaktaki toplantıda ilk başlarda Yusuf yoktu. Sonradan geldi o akşam. Ulaş, Mahir, Ziya vardı. Şimdi orada teorik bir çekişme olmadı. Daha ziyade pratik işler üzerinde konuşuldu. 'İhanet ettiniz, bizi sattınız' gibi suçlamalar oldu. O zaman Mahir, pek makyaj yapmıyordu. Çünkü o toplantıyı çok iyi hatırlıyorum. Mahir, gözlük takıyordu. Soğuk bir havaydı. Mahirler geldi. İki cebinde iki tane el bombası vardı. Çıkardı, el bombalarını koydu. Silahını koydu. Gözlüğünü çıkardı. Ulaş'ın kafasında sadece peruk vardı galiba. Öyle hatırlıyorum. 'Örgütü toparlayalım, şurada hata yaptık' gibi bir tartışma olmadı. Daha ziyade düşmanca bir tavır, 'bizi sattınız' gibi suçlamalar oldu. Ve orada Mahir, ihraç mektubunu

Münir Ramazan Aktolga'ya verdi. Hatta bana da, 'Bu böyle olmuyor. Abi artık sen de kesin bir karar ver' dedi."

Mehmet İncili, tanık olduğu bu olayları şöyle anlatmıştır: "Ocak 1972 ayı içinde Mustafa Baykara'nın evine gittiğimde, orada Mahir Çayan ve Münir Aktolga'yı konuşur buldum. Ayrıca evde Namık Aşçı ve Orhan Savaşçı vardı. Mahir, elindeki kağıttan Münir'e görüşlerini belirten bir yazıyı okuyordu. Bunun muhtevası daha önceki görüşlerinden farklı değildi. Yazının sonunda Münir,

-Kendisinin bu görüşlere katılmadığını, belirterek, bunların çağdaş Batı Avrupa ve Latin Amerika Troçkistlerinin görüşlerinden farklı olmadığını, bunların da anarşi yaratmaktan öteye gidemediklerini, söyledi.

Burda bulunan arkadaşlardan hiç kimse Mahir'le Münir'in konuşmalarına katılmadılar. Bu konuşmalar sırasında Mahir, Münir'e kızarak,

-Her şeyi ben yaptım. THKP de benim, eylemler de. Yazılanlar da bana ait. THKP üzerinde herhangi bir şekilde hakkınız yok, dedi."[2]

"Yazı Aktolga'ca İmzalanmamış, Bilahare Taraflar Evi Terketmiştir"

Mahir, bu tartışmadan sonra, Münir'e; Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Mahir Çayan, Orhan Savaşçı ve Ertuğrul Kürkçü imzalı ihraç kararını verir. Fakat, varolan bilgi ve belgelere göre bu ihraç olayı ve ihraç kararının altına imzasının atılmasından Ertuğrul Kürkçü, Orhan Savaşçı ve Ziya Yılmaz'ın haberi yoktur. Daha sonra öğrenir.

İhraç kararının altında imzası bulunan Mahir'in kayınbiraderi Orhan Savaşçı, ihraçların nasıl olduğu konusunda şunları anlatmıştır: "Küpeli ve Aktolga'nın partiden ihraç edildiğine dair belgede belirtilen kararın alınmasında bizzat bulunmadım. Sorgumun önceki safhasında belirtiğim gibi Çayan ve Aktolga'nın Mustafa Baykara'nın evinde karşılıklı konuşmasından sonra karşılıklı yazı yazacaklarını kararlaştırmışlardır ve Çayan, Menekşe Sokaktaki eve döndüğümüzde ben evden ayrılmadan önce bu konuyu tekrar ele alacaklarını söylemişlerdi. Adı geçen belge ben orada iken yazılmadı. Yusuf Küpeli ve Münir Aktolga'ya da bu belgenin nasıl ve kim tarafından verildiğini bilmiyorum. Şayet bu durumdan malumatım olsaydı Ankara'ya dönüşümde durum budur şeklinde Ertuğrul Kürkçü'ye de söyledim. Bu belgeyi Çayan'ın Ankara'ya gelişi sırasında kendisinde gördüm. Bana sorduğunda kabul ettiğimi söyledim."[1]

İhraç kararının altında imzası bulunanlardan Ziya Yılmaz da, şunları anlatmıştır: "Burada işte Mahir'in açıktan bir tavır alışı söz konusu oluyor. Bizim firar etmekle yeni bir güç kazandığımız ve bu gücü dışarıda oluşan muhalefeti ezme yönünde kullanabileceğimiz düşüncesi, o zaman bu derece somut bir şekilde ortaya çıkmasa bile böyle bir psikoloji içerisinde bulunuyorduk. Burada da ilk hareket Mahir'den geldi. Mahir eski yoldaşlara hitaben bir mektup kaleme aldı. Artık size karşı farklı konumlardayız ve yeniden iç ilişkilerimizi değerlendirmeliyiz şeklinde bir mektup kaleme aldı. Tabii bu mektubun firar eden üç arkadaş tarafından imzalanmasını istedi. Ulaş'la ben, bunun zamanı değil, bir kere arkadaşlarla karşılaşalım, düşüncelerini öğrenelim, ondan sonra söyleyecek sözümüzü söyleriz, diyerek yanlış bulduğumuzu belirttik. Fakat çok sıkışık koşullarda olduğumuz için biraz da duygusal davranarak Mahir'in bu isteğini engelleyemedik ve bu mektubu biz de imzaladık. Ve uzun süre arkadaşların bizimle olan ilişki kurma isteğini biz değişik gerekçelerle reddettik. Reddetmemizin nedenlerinden biri de sıhhatli bir yerleşim yeri bulamamızdır. İşte onlar kendi bulundukları yerlere davet ettikleri zaman onlar tehlikelidir diye başka yerlerin bulunmasını istiyorduk Hatta ilk defa gittiğimiz evden başka yere geçtiğimiz zaman çok tehlikeli bir durum ortaya çıktı, ev sahibi bizi istemedi, çok zor koşullarda kaldık ve kısa zaman içinde de oradan uzaklaşmak zorunda kaldık.

"Bu mektubun, çıkar çıkmaz eski yoldaşlara diye hitaben yazılan mektubun yazılmasında en önemli etkenlerden biri de şudur: İlk defa karşı karşıya geldiğimiz bir arkadaş bizi şöyle karşıladı; 'Oh be, çıktınız, yeni bir devrimci ruh getirdiniz. Neredeyse boğuluyorduk.' Bu sözlerle gerçekten dışarıdaki çalışmalardan hoşnut olmayan geniş bir devrimci kadro olduğu düşüncesi, birdenbire kafamızda çağrışım yaptı. Belki de bu konumu hemen değerlendirmek için böyle bir mektup yazmaya da yöneltmiştir Mahir'i. Ondan sonraki karşılaşmalarımız olayı değerlendirmek ve bu noktada sıhhatli kararlar alabilecek koşullarda olmadı. Sürekli zıtlaşma ve çekişme şeklinde oldu. Aslında olaylardan bir tanesi de şudur: Dışarıdaki arkadaşların muhalefetinin temeli olan Mahir Çayan'ın vermiş olduğu ifadelerin koz olarak kullanılması Mahir'i çileden çıkartıyordu. Şimdi verilen ifadeler doğru mudur değil midir, ayrı bir konu. Fakat bu tür davranışları, bu arkadaşların bu tür davranışlarını pek hoş karşılayamadık. Bu gelişmeler olayları sağlıklı bir şekilde değerlendirmemizi engelliyordu. Ve iki üç defa karşılaşmamıza rağmen konu gerektiği gibi ele alınıp değerlendirilememişti. Tartışmalar yarıda kesilmişti. Sert tartışmalarla

diyalog olanağı ortadan kaldırılmıştı. Bu sefer de biz, Yusuf Küpeli'yle Ramazan Aktolga'nın, parti içerisinde faaliyetlerinin parti politikasını engelleyen yönde olduğunu ve içeriden kaçan arkadaşlara gerekli yardımı sağlamadıklarını söyleyip karşı saldırıya geçerek onların tecrit edilmesine çalıştık. O dönemde Ramazan Aktolga ve Yusuf Küpeli'yle beraber Ertuğrul Kürkçü de aynı düşünceleri paylaşıyordu. Onunla ilişki kurduğumuz zaman bu kişilerden pek kopmuş değildi. Fakat bir kaç kez mektuplaşmalarımızdan sonra Ertuğrul Kürkçü bizim görüşlerimiz doğrultusunda hareket etmeyi kabul etti ve dolayısıyla beraber olduk.

"Yusuf Küpeli ile Ramazan Aktolga'nın Partiden ihraç edilmesi kararlarında hiçbir zaman demokratik bir yöntem uygulanmamıştır. Bu yöndeki fikirlerimizi tartışarak bir yere varma olanağını da bulamamışızdır."[2]

Ertuğrul Kürkçü ise, bu konuda şu açıklamayı yapmıştır: "Bu tartışmalar boyunca da Istanbul'da değildim. Bu arkadaşların neye göre ve hangi ölçülerle (ihraç) edildiklerini (...) bilmiyorum. Bu arkadaşlarla olan ilişkinin nasıl tanzim edileceği konusunda o anda bir bilgim yoktu."[3]

İhraç kararının altında imzası bulunan beş kişiden üçünün bu açıklamalarına göre, ihraç kararının altındaki imza sayısı çoğunluğu değil, azınlığın gücünü daha doğrusu Mahir'in iradesini yansıtmaktadır.

Ayrıca, "İlhan ve Mahmut Arkadaşlara" başlıklı ihraç kararında, "Partimizin ideolojik-politik-örgütsel-stratejik ilkeleri Kurtuluş'un 1. sayısında, Parti ve Cephe bildirilerinde ve de parti tüzüğünde net ve açıktır" denilmektedir.[4]

THKP Tüzüğü'nün 3. maddesine göre, "Parti disiplinine aykırı hareket edenlere çeşitli kademelerdeki parti teşkilatları, kendi yetkileri çerçevesinde somut duruma göre şu cezaları verirler: İhtar, parti içi görevden çıkarma, cephe içinde sınama ve tardetme, parti içi görevden ve parti üyeliğinden çıkarma kararını Merkez Komitesi alır. Genel Komite onaylar."

Tüzüğün beşinci maddesinde ise, "Genel komite, çok seyrek toplanır, çok olağanüstü durumların varlığında (mesela, Merkez Komite üyeleri arasında bir ihtilaf çıktığında, partinin genel durumu ile ilgili önemli bir kararın alınacağında ve felaket anında vs.) toplanır ve karar verir."[5]

Özellikle Parti ve Cephe bildirileri ile Parti Tüzüğü, daha sonra Parti ve Cephe kurullarında; en azından 11 kişiden oluşan Genel Ko-

mite olarak adlandırılan yapıda görüşülüp, tartışıldıktan sonra karara alınacak taslak halinde yazılı metinlerdir. Oysa böyle bir toplantı hiç bir zaman olmamış ya da koşullar nedeniyle yapılamamıştır.

Bütün bunları bildiği, "İhraç kararı" olarak nitelendirilen metni kendisi açısından bir anlam ifade etmediği veya ciddi bulmadığı için, "Genel komitede azınlıkta olan tarafın Türkiye Halk Kurtuluş Parti ve Cephesi adını kullanmayacağına, karşılıklı ihbar yapılmamasına, yayın yoluyla provokasyona gidilmemesine mütedair bir yazı Mahir tarafından Münir Ramazan Aktolga'ya imzalatılmak istenilmişse de bu yazı Aktolga'ca imzalanmamıştır. Mahir, bunun üzerine Münir'e, "İstersen noterden tasdikleyelim" demiştir. Bilahare Münir, yazıyı imzalamadan evden ayrılmıştır. [6]

"Bu Mektupların O Zaman İçin Tartışılan Yanı Kimin Kişisel Olarak Haklı Olduğu İdi"

Sonuçta, THKP-C olarak adlandırılan birliktelik, bir tarafta Mahir Çayan'ın başını çektiği oluşum diğer tarafta Yusuf Küpeli, Münir Ramazan Aktolga ve Sina Çıladır'ın triumvira bir yönetimle ideolojik ve fiilen ikiye ayrılmasıyla sonuçlanır.

Önder kadrolar arasında yaşanan kopuşlar, hareketin diğer kadrolarına da yansır.

Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga'nın ihraç kararının altında imzası olan genel komite üyelerinin bu tartışmaları nasıl değerlendirdikleri önemlidir.

Ziya Yılmaz, bu konuda, şunları söylemiştir: "Eleştirilerde politik değerlendirmelerden daha çok kişiselliğe yönelik eleştiriler yani ithamlar birinci plana çıkartıldı. ...Bunun nedenlerinden bir tanesi de kişiliklere yönelik eleştirilerin şüphesiz politik tartışmanın güncelliğini ortadan kaldırmasıydı. Belki kişiliğe yönelik eleştirilerden daha çok, kişilerin bu süreçte içine düştüğü koşullar belli bir politik ve teorik perspektif içinde ele alınabilmiş olsaydı, zannedersem daha sıhhatli bir ortam ortaya çıkacaktı. Ancak bu olmadı.

Öyle bir atmosfer içerisinde, öyle bir psikolojik ortam içerisinde tartışmalar oluyordu ki, bunları net, açık ve belirgin söyleyebilmek, tartışabilmek olanağına sahip değildik. Yani benim bütün istediğim gerçekten tartışabilecek bir ortama kavuşabilmekti. Bir elde tabanca, bir gözümüz pencerede, bir gözümüz konuştuğumuz kişinin üzerinde. Tartışmak mümkün değildi."[1]

"Olayın sonuna kadar sanmıyorum ki, bu neden böyle oluyor

diye bir eleştiri yükselmiş olsun (...) Ya da bu noktada hiç kimsenin alternatif düşünce üretmemesinden dolayıdır."[2]

Ertuğrul Kürkçü'nün dediğine göre, "Kesinlikle söyleyebilirim ki bu mektupların ve yazılanların o zaman için tartışılan yanı kimin kişisel olarak haklı olduğu idi. Yoksa hiç kimse ideolojik bir görüş seyretmiyordu."[3]

VII. BÖLÜM DİPNOTLARI

Bütün Herşeyin Tepeden Tırnağa Gözden Geçirilmesinin Gerekli Olduğunu Konuştuk

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 151.

2-Şaban İba'nın bahsettiği, Abdi İpekçi'nin yazısı aynen şöyledir:

"Anlayın Artık

Öldürdünüz... Ne oldu? Ülkemiz tam bağımlıydı da tam bağımsız mı oldu? Demokrasi sahte idi de, gerçeğine mi kavuştuk? Sosyal adaleti mi gerçekleştirdiniz? Türkiye'nin şanını, şerefini mi yükselttiniz?

Tam tersine... 1961 Anayasasının getirdiği hakların ve özgürlüklerin ışığında olumlu hedeflere yönelmiş bir ulusun geleceği ile oyuncak gibi oynadınız. O yöndeki umutları yitirdiniz... Yıllarca giderilmeyecek zararlar verdiniz. Her hareketiniz o zararları arttırmaktan başka birşeye yaramıyor. Halkı bilinçlendireceğinizi sandığınız eylemlerinizi sürdürdükçe halkın nefretini, lanetini çekiyorsunuz.

Ülkücüydünüz... Daha mutlu birTürkiye için herşeyinizi adamıştınız. Ve dinamizminiz ile büyük yararlar sağlayabilirdiniz. Ama yanlış fikirlerle şartlandırıldınız, ters yola saptırıldınız. Uyarmalara inanmadınız, o ters yolda kendinizle birlikte herkesi sürüklüyorsunuz. Geriye dönmedikçe içine girdiğiniz çukur derinleşecek. Bakın şimdi elleriniz kana bulandı. 'Hunharca işlenmiş bir cinayetin failleri' oldunuz. Bu kanlı macera sona erdiğinde gerinizde bıraktığınız Türkiye daha mutlu bir Türkiye olmayacak... Ve o sonucun başlıca sorumlusu olarak anılacaksınız... Anlayın artık bunu... Abdi İpekçi". Milliyet, 24. 5. 1971.

Milliyet gazetesi yazarı Abdi İpekçi, 1 Şubat 1979 günü akşamı evine giderken, arabasının içinde uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürüldü. Katili olarak Mehmet Ali Ağca yakalandı. Buna rağmen, halen İpekçi cinayetinin birçok yönü açığa çıkarılabilmiş değildir. Ağca, daha sonra cezaevinden kaçırıldı. 13 Mayıs 1981 günü, Roma'da Papa'yı vurduğu için şimdi İtalya'da Rebibbia Cezaevi'nde bulunuyor.

Mehmet Ali Ağca'nın, Alfa Basım Yayım Dağıtım Tarafından, "Ben Mesih" ismiyle yayınlanmış çok ilginç bir kitabı bulunmaktadır.

3-Konu için bak: a)Cumhuriyet, 16. 6. 1971.

b)Mahir Çayan, Bütün Yazılar, Atılım Yayınları, Istanbul, birinci baskı, Mart 1992, sayfa: 351'den 354'e kadar.

4-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.

Yıldırım Cezaevinden Kaçarken Dışarıdaki Provokasyonu Nasıl Durduracağımı Düşünüyordum

1-Hürriyet, 12. 8. 1971.

2-Konu için bak: Sevgi Soysal, Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu, Bilgi Yayınevi, Ankara.

Ben Aramızda Kırgınlık Olduğu Kanısında Değilim

1-a)Yeni Istanbul/Milliyet, 24. 8. 1971. b)Ortam, 30 Ağustos-6 Eylül 1971, sayı: 14.

2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 23. 8. 1971.

Herhangi Bir Şekilde Bu Celsede Konuşmayacağım

1-Faik Muzaffer Amaç, Çayan Davası, Yücel Yayınları, Istanbul, Ekim 1971, sayfa: 75'den 123'e kadar.

İlerde Siyasal Bazı Gerçekleri Açıklamamam İçin, Vurulup İntihar Ettiğim Söylenebilir

1-Cumhuriyet/Akşam/Milliyet/Hürriyet, 17. 8. 1971.

İsrail Başkonsolosu Tarafımdan Öldürülmedi

1-a)Milliyet, 24. 8. 1971. b)Lenin, Mektuplar, Toplum Yayınevi, Istanbul, Şubat 1969.

2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 23. 8. 1971.

"Utanç Duyduğu İçindir ki Tevil Yoluna Sapmaktadır"

1-a)THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 24. 8. 1971. b)Milliyet, 25. 8. 1971.

Elrom'u Öldüren Yüzbaşı İlyas'tır

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 24. 8. 1971.

Başkonsolosun Şakağına Dayanan Tabancanın Tetiğini Mahir Çayan'ın Çektiği Bir Gerçektir

1-Gerçek Haber Ajansı Bülteni, 1. 11. 1971.

Bu konuda, sanık avukatlarından Avukat Nebil Varuy, mahkemede şunları söylemiştir:

"Şahsi kanaatimce, bu davada bütün çabalara rağmen birçok noktalarda gerçek gün ışığına çıkamıyacaktır. İhbarın bir dolmuş hikayesinden nasıl çıktığı ve mantıkla kabili telif olmadığı ortaya konmuştur. Çünkü arabadaki konuşmalar apartman kiraya verildiğine göre artık geçersizdir ve kesinlikle söylenmemiştir. Söylenmesi mantığa aykırı olur. Bunun gibi bu dava gerek Savcının gerek müdafiilerin ve gerek mahkemenin bütün gayretine rağmen karanlık noktalarla doludur. Biz, dünkü talebimizde bir noktayı aydınlatmak istedik. İhbarın nerelerden uzanıp buraya geldiğini öğrenmek istedik, kabil olmadı. Nitekim şahsi kanaatimce, Elrom'u öldüren Yüzbaşı İlyas Aydın'ın da durum ve fonksiyonu, tarihi karanlıkta kalacaktır. Maruzatım bu kadardır." THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 9. 1971.

Benim de Hiç Kimseye Güvenim Kalmamıştı

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 28. 5. 1973.

2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 5. 1973.

3-30. 10. 1993 günü, Şişli Belediyesi Kitap Şenliği'nde yaptığı söyleşiden.

Örgütün Asıl Yöneticisi Bu Adam

1-Henri Charrie, Kelebek, E yayınları, Istanbul, birinci baskı, Eylül 1969.

Tutukluları Kurtarmaya Hazırlanıyorlardı

1-Cumhuriyet, 22. 10. 1971.

2-Cumhuriyet, 24. 10. 1971.

Not: Milliyet gazetesi ise olayı özetle şöyle aktarmıştır, "Gizli örgütün, Başbakan Yardımcısı Sadi Koçaş'ı kaçırmaya hazırlandığı ve Mahir Çayan ile arkadaşlarının idam edilmelerine karşılık serbest bırakılmasının planlandığı, öğrenilmiştir." 23. 10. 1971.

Tüneli Bilen Çoktu Bilmeyen Kaç Kişi Vardı, Ona Bakmak Gerekli

1-a)Milliyet, 8. 3. 1993.

b)Adnan Gerger, Firar Öyküleri, Başak Yayınları, Ankara, beşinci baskı, Eylül 1990.

2-Faik Muzaffer Amaç, Çayan Davası, Yücel Yayınları, Istanbul, Ekim 1971.

3-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 171.

4-Bak, not: 3, sayfa: 179, 180.

5-Gerçek Haber Ajansı Bülteni, 1. 11. 1971.

6-Bak, not: 3, sayfa: 179, 180.

7-Bak, not: 3, sayfa: 180, 181.

Bu Gelenekler İçinde Onüç Senelik Arkadaşım Bulunan Bir Grubu İhbar Edemezdim

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 9-10. 7. 1973.

Özeleştiri Mekanizmasını İşletip Önce Arkadaşları Rahatlatmamız Lazım

1-Zihni Çetiner, bu konuda şunları söylemiştir, "Necati Sağır'ın doktor kardeşi Nejdet Sağır, bana şunu söylemiştir, 'Olayı Kızıldere'ye çekmek. Amacımız Ankara'da darbe yapmaktı.'"

Savunma Milliyetçi Motiflerle Ele Alınmıştı

1-THKP-C Doğuşu ve İlk Eylemleri, Kaynak Yayınları, Istanbul, birinci baskı, Mayıs 1987, sayfa: 148, 149.

2-Savunma için bak: THKP-C Dava Savunması, Devrimci Savaş Yayınları, Istanbul, Şubat 1979.

Not: "Kaçma hazırlığı içinde olunduğu" gerekçesiyle THKP-C savunmasının "tam istenilen gibi olmadığı" söylenmektedir. Oysa Mahir, Kesintisiz Devrim II-III adlı broşürünü çok daha zor koşullar altında kaleme almıştır. Ayrıca taslak halinde iken ele geçip yayınlanan bu broşür daha sonra teorik bir metin olarak benimsenmiştir.

Savunmayı Boşverip Kaçma Çalışmalarını Hızlandırdık

1-Konu için bak: THKP-C Davası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988.

2-Nokta, 31. 1. 1988, yıl: 6, sayı: 4.

"Biz Oradan İki Posta Halinde Kaçacaktık"

1-Konu için bak: Cumhuriyet, 1 Aralık 1971 ve daha sonraki gazeteler.

2-Nokta, 31. 1. 1988, yıl: 6, sayı: 4.

Mahir Uzun ve Hissi Bir Konuşma Yapmıştı
1-Milliyet, 26. 11. 1971.
Deşarj Oluyorsunuz Aynen Yazdırıyorum
1-Cumhuriyet, 26. 11. 1971.
2-Milliyet/Günaydın/Hürriyet, 27. 11. 1971.
Kaçacaklarını Avukatlarına Kaçacakları Gün Söylerler
1-Konu için bak: Milliyet, 29. 11. 1971.
2-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 187.
3-Nokta, 31. 1 . 1988, yıl: 6, sayı: 4.
Son Derece Rahat ve Soğukkanlıydılar
1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 185'den 190'a kadar.
Ziya Yılmaz, Kumkapı'daki bu evden Florya'daki eve nasıl gittiklerini şöyle anlatmıştır:
"Beyazıt'ta bizi eski siyah bir arabanın bekleyeceği söylenmişti. Baktık bir araba var orada ama şoförü ve bizi götürecek arkadaş yok. Neyse bindik beş kişi arabaya, hâlâ kimlik filan yok. Durakta da bir adam gazete okuyor. Büyük Firar diye bir manşet altında bizim resimler. Yüreğimiz ağzımıza geldi. Biz de orada beş kişi tıkılmış bir arabada şoförü ve arkadaşı bekliyoruz. Gazeteciler bağıra bağıra büyük firar diye gazete satıyor, biz de orada oturuyoruz. Bayağı kaygılanmaya başlamıştık. Neyse şoför geldi ama adam sarhoş. Bir ara karanfil almak istedi. Neymiş, sarhoşmuş, trafik çevirirse içkili olduğu anlaşılmasınmış. Neyse sonunda Florya'ya vardık." Nokta, 31. 1. 1988, yıl: 6, sayı: 4.
Bu Basit Bir Kaçırma Olayı Değil
1-a)Cumhuriyet, 1. 12. 1971. b)Akşam, 5. 12. 1971.
2-Akşam, 3. 12. 1971.
3-Cumhuriyet, 1. 12. 1971.
4-Cumhuriyet,2. 12. 1971.
Mahir Çayan'ın Kaçışı Batur'u Nasıl Etkiler
1-Hürriyet, 14. 3. 1991.
2- Cumhuriyet, 4. 12. 1971.
3-Necip Torumtay, Org.Torumtay'ın Anıları, Milliyet Yayınları, üçüncü baskı, Ağustos 1994, sayfa: 58.
4-Günaydın, 4. 11. 1973.
Yeni Bir Çalışma Sisteminin Saptanması Gerektiği Üzerinde Durmuşlar
1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 165.
2-Bak, not: 1, sayfa: 167.
3-a)Bak, not: 1, sayfa: 169. b)THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 7. 6. 1973.

Yayınlanmış Olan Tüzük ve Bildirideki Görüşlerde Bir Yanlış Olmadığını Söyledi

1-Milliyet 1971 Yıllığı, sayfa: 137, 143.
2-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 173.
3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 7. 6. 1973.
4-Bak, not: 2, sayfa: 345.
5-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 7. 6. 1973.
6-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 7. 6. 1973.

Yarın Ne Yapılacağı Konusunda Seninle Aynı Şeyleri Düşünmüyoruz Ama (...) Ne İstiyorsanız Yapacağız Dedim

1-Konu için bak: THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 166'dan 194'e kadar.

Bizim Sizinle Konuşacak Birşeyimiz Yok

1-Milliyet, 19. 6. 1973.
2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 7. 6. 1973.

Yusuf Küpeli, bu konuda şunları anlatmıştır: "Bu iş böyle kapatılamazdı. Mahir'le karşılıklı tavrımız, bizlere saygı duyan, güvenen, bizleri birşeyler sanan bir takım genç arkadaşları etkileyecekti. Onların kaderlerinin çizilmesinde rolü olacaktı. Bunun için kişisel meseleler üzerinde dönen (erkeklik-korkaklık) kışkırtmaları, dedikoduları önlemek, bu işin içinden en az zararla nasıl çıkılacağını düşünmek, konuşmak, yalanı, provokasyonu önlemek zorundaydık. Yanımızda bulunan Mustafa Baykara'yı, Mahir Çayan'a yolladık. Ankara'dan gelen 50-60 bin lira para Mahir'deydi. Ondan yaşamamız için bir miktar para istedik. Mahir'den gelen cevap aynen şöyleydi: 'Genel Yönetim Kurulu yoktur. Merkez Yönetim Kurulu yoktur. Hiç bir şey tanımıyorum. Bugüne kadar yapılan her şeyi biz yaptık. Banka soygununu biz yaptık, adam kaçırma işini, teorik yazıları hep ben yaptım. Bu işlerde sizin hiç bir katkınız yoktur. Bu bakımdan parti de, cephe de biziz. Sakın bu adları bir daha ağzınıza almayın. Bu iş burada biter' dedi." Yeni Ortam, 19. 6. 1973.

Mektuplaşmalar Başlıyor

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 5. 1973.
2-Yeni Ortam, 19. 6. 1973.

Hasan, Memduh, Cevdet Yoldaşlara

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 206
Hasan: Mahir ÇAYAN,
Memduh: Ziya YILMAZ,
Cevdet: Ulaş BARDAKÇI,
Rüştü: Ertuğrul KÜRKÇÜ,
Oral: Orhan SAVAŞÇI.
2-Bak, not: 1, sayfa: 198.

Mahir, Ne Yazıyorsa Bu Arkadaşlar Tersini Yazıyorlardı

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 5. 1973.

Herşeyi Ben Yaptım. THKP de Benim, Eylemler de

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 195, 196.

2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 7. 6. 1973.

Yazı Aktolga'ca İmzalanmamış, Bilahare Taraflar Evi Terketmiştir

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 5. 6. 1973.

2-Koray Düzgören, THKP-C ve Kızıldere, BDS Yayınları, Istanbul, Nisan 1988, sayfa: 84, 85, 86.

3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 5. 1973.

4-THKP-C Dava Dosyası/Yazılı Belgeler, Yar Yayınları, Istanbul, ikinci baskı, Mayıs 1988, sayfa: 453, 454.

5-Bak, not: 4, sayfa: 435, 436.

6-Konu için ayrıca bak: THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 206.

"Bu Mektupların O Zaman İçin Tartışılan Yanı Kimin Kişisel Olarak Haklı Olduğu İdi"

1-Nokta, yıl: 6, sayı: 4, 31. 1. 1988.

2-Koray Düzgören, THKP-C ve Kızıldere, BDS Yayınları, Istanbul, Nisan 1988, sayfa: 95.

3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 5. 1973.

"12 Mart'tan Sonra Türkiye Solunda Birbirine Zıt İki Gelişim Olmuştur"

THKP-C'de yaşanan sorunlara yaklaşımlarını ortaya koyan Aktolga-Küpeli ve Çıladır'ın hazırladıkları 116 sayfalık broşürde, daha önce yapılan eylemler için çok sert ifadeler kullanılmış ve özetle şöyle denilmiştir:

"Evet, günümüzde artık oportünizmler eski saf kılıkları ile karşımıza çıkmıyorlar. Kendilerini Marksist-Leninist teori ile mümkün olduğu kadar kamufle etmeye çalıştıkları gibi bir de aralarında sağlam ittifaklar kurmuşlar. Özellikle 'sol' sapma, kuyruğu başka, gövdesi başka, kafası başka eski masal yaratıkları gibi çıkıyor perdeye. Her türlü lağımdan avuç avuç alarak kardığı çirkef salatasının üzerine renk ve tat versin diye Marksist-Leninist teoriden törpülenme kırıntılar ekmiş, önümüze sürüyor. Eski kuşak revizyonistlerinin ahırında Troçkizmle Narodnizm ayıp yerlerini Marksist-Leninist teori kırpıntıları ile örtmeye çalışarak çiftleşiyor. Ortaya çıka çıka eşekle attan olma katır örneği kısır bir ucube çıkıyor. Bekle artık bekleyebildiğin kadar ondan doğacak devrimi."[1]

Mahir Çayan ise şu yanıtı verir:

"Ne bekleniyordu yani? 5-6 askeri eylem sonucu, kitlelerin ayaklanıp, ülkede devrim yapması mı?"

"12 Mart öncesinde yedi-sekiz fraksiyon halinde olan sol, bugün başlıca iki kampa ayrılmıştır:

-Silahlı devrim cephesi

-Oligarşinin soldaki uzantısı pasif cephe

Silahlı propagandaya, gerillaya karşı olmanın hainlik sayıldığı hemen hemen herkesin savaş, silahlı eyleme geçme sözlerini ağzından düşürmediği 12 Mart öncesi ortam ile 12 Mart sonrası ortam iki ayrı dünya gibidir. En iyi devrimciliği en keskin gözükmek şeklinde anlayan, silahlı propagandayı ağızlarından düşürmeyen, silahlı propagandayı savunmayan herkesi hainlikle suçlayan pek çok legal dönemin keskin 'gerilla uzmanları' silaha sarılmaktan başka hiçbir yolun kalmadığı 12 Mart sonrasında ise, 12 Mart öncesinde devrim meselesini iyi düşünmediklerini, aslında silahlı propagandanın örgütleyici olmadığını, yanlış olduğunu, daha önce meseleleri iyi bilmediklerini, 12 Mart'tan sonra teoriyi öğrendiklerini söyleyerek, daha önce pasifizm diye küfrettikleri uluslararası revizyonizmin çizgisine dört elle sarılmışlardır.

Bu son derece doğaldır. Çünkü her darbe, sağ ve pasifist eğilimleri ortaya çıkartır. (1905 yenilgisi menşevik çizgiye geçici olarak güç kazandırmıştır).

12 Mart'tan sonra Türkiye solunda birbirine zıt iki gelişim olmuştur.

Birincisi genellikle öğrencilerin dışında halkın çeşitli kesimlerinden gelen pek çok yeni ve tutarlı eleman silahlı propagandanın etrafında toplanırken, legal dönemin bazı keskin 'cazip şöhretleri' de, geçmişte yanlış düşündüklerini söyleyerek, pasifizmin cephesine gönüllü yazılmışlardır.

Soldaki bu oluşum, partimizi de etkilemiş ve partimizin içinden ufak bir grup, partimizin ideolojik, teorik ve stratejik görüşleri ile eylemlerini narodnizmin, anarşizmin teorisi ve pratiği diyerek, pasifist cephenin parti içindeki uzantıları olmuşlardır. Bu sağcı unsurlara göre;

-THKP-C'nin ideolojik-stratejik temellerini açıklayan 1 No'lu Parti ve Cephe bildirileri ve de Kurtuluş'taki 'Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi' yazıları, anarşizmin, fokoculuğun ve narodnizmin teorileridir.

-Şubat-Mayıs gerilla hareketleri, yani partimizi kitlelere tanıtan silahlı devrimci eylemler, bu narodnik ideolojinin pratikleridir. Temellerinde sol oportünist ideoloji yatmaktadır.

-THKP'nin halkın devrimci öncüleri savaşı, bir avuç adamın oligarşi ile olan düellosudur.

-Politikleşmiş askeri savaş stratejisi fokocu bir stratejidir. Silahlı propaganda yanlıştır, örgütleyici değildir, asla temel alınamaz.

-İçinde bulunduğumuz dönemde, devrimci görev, merkezi yayın organı etrafında örgütlenip, işçilerin ekonomik ve demokratik mücadelelerini yönlendirmektir.

İşte Partimizdeki sağ çizginin öz olarak ileri sürdüğü eleştiriler bunlardır. Bu eleştiriler Kıvılcımlı ve Şafak pasifist gruplarının partimize yöneltiği eleştirilerin tamamen aynısıdır. (Bu pasifist görüşlerin eleştirileri partimizin görüşlerini açıklayan bu yazıdır).

Partimizin ideolojik-pratik ilkelerine aykırı bir rota izleyen bu grupçuk Parti Genel Komitesi üyelerinin oy çoğunluğu ile partiden ihraç edilmişlerdir. İtirazları ayrıca teker teker eleştirmeyi, gereksiz çaba olarak görüyoruz.

Parti Genel Komitesinin kararı, partimizin çizgisinin, marksizm-leninizmin dünyanın ve ülkemizin somut şartlarına uygulanmasının oluşturduğu proleter devrimci çizgidir. Ve eylemleri de, bu leninist ideolojik ve politik tesbitin pratiğe yansımasıdır.

Oligarşinin terörü, şiddeti ne kadar artarsa artsın, partimiz gerilla savaşına devam edecektir. Partimizin yolu, ihtilalin yoludur. İhtilalin yolu Partimizin yoludur.

Savaş, Mayıs darbesinden sonra kaldığı yerden devam edecektir.

Örgütü, örgüt yapan, onu kitlelere tanıtan, programlar veya yaldızlı laflar değil, devrimci eylemdir."[2]

"Çayanizm"

Mahir, SBF'ye girdikten ve siyasi bir çabanın içerisine katıldıktan sonra, sürekli kopuşmalar yaşamıştır.

Bir dönem TDGF Başkanlığı yapan Atilla Sarp'ın dediğine göre, "Mahir, hırslı bir adamdı. Doğruyu yakalamış ve bu doğruyu kabul ettirme konusunda öyle hırslı bir davranışı vardı. Korkak bir yanını görmedim. Ağır bir arkadaştı."

1969 Ocak ayında FKF kurultayı ile TİP'ten kopuş,

1970 Ocak ayında Aydınlık dergisinin ikiye bölünmesi ile Doğu Perinçek ve çevresi ile kopuş,

1971 Ocak ayında, Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup broşürü ile Mihri Belli ve çevresi ile kopuş,

1972 Ocak ayında, Küpeli-Aktolga grubu ile kopuş ve Çayanizm.[1]

Aslında her kopuş, Mahir'in, esas kendi siyasi çizgisinin giderek biraz daha belirginleşmesi, netleşmesi anlamına gelir. Mahir'in esas siyasi çizgisinin, Küpeli-Aktolga grubuyla kopuştan sonra kaleme aldığı ve "Kesintisiz II-III" olarak adlandırılan broşürde ortaya koyduğu tezler olduğu söylenebilir. Bir anlamda Mahir, bu tezlerini zaman içinde örmüştür.

Bu konuda bir araştırmacı, "Soruna yaklaşım ve en isabetli açıklama bakımından" Mahir Çayan ile Türk-İslam marksisti olarak nitelendirilen Sultan Galiyev'i aynı paralelde değerlendirmiştir.[2]

Hatta, bir islamcı grup, yayınladıkları dergilerinde şu değerlendirmeyi yapmıştır, "Mahir bugün yaşasaydı ne olurdu? Pratiğinden çıkacak sonuç şudur ki; anti-emperyalist mücadelenin bayrağını, fikrinin ve bileğinin hakkı ile taşıyan İslamcı Anti Emperyalist Kurtuluş Mücadelemizin, direnişçi saflarında hiç çekinmeden yer alırdı."[3]

Hatta, bir dönem, "Küba'da Mahir'in kitapları ders kitapları olarak okunuyor" denmiştir.[4]

"Çayan Grubu"

"Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga, aynı görüşteki diğer örgüt üyelerinin partiden ihraçlarından sonra Türkiye Halk Kurtuluş Partisi adı altında ayrı bir grup halinde faaliyete devamları üzerine, Çayan grubunda örgüt çalışma tarzını yeni baştan tesbit etmek gereğini duyduğundan, Istanbul Levent Menekşe Sokak No 1'deki evde Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Hv. Yzb. Orhan Savaşçı ve Hv. Tğm. Mehmet Alkaya'nın iştirakiyle Ocak 1972 ayı ikinci haftası başlarında bir toplantı yapılmıştır.

Mahir Çayan grubu, Türkiye Halk Kurtuluş Partisinin sevk ve idaresinde başlangıçtan beri takip edilen tüzük, bildiri ve broşürlerde belirtilen ideolojik-politik-örgütsel-stratejik çizginin ayrılıktan sonra da aynen izlenmesinde tam bir karar birliğine varmışlardır.

O gün yapılan müzakerelerde Genel Komitenin örgütün en yüksek karar organı, Merkez Komitesinin buna bağlı olarak Cephe (vurucu kadro)'nin devamı; Cephe içerisinde silahlı eylemler koyacak sivil ve subay kadrolardan oluşacak timlerin teşkili, bu timler vasıtasıyla Istanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerde öncelikle örgüte mali olanak sağlayacak eylemlerin konulması; Istanbul'da Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz, Ankara'da Mahir Çayan ve Ertuğrul Kürkçü tarafından yönetilecek mali imkan sağlama amacına matuf sivil ve asker timlerin de katılacağı silahlı eylemlerin yürütülmesi; bundan sonra Mahir Çayan ve Ziya Yılmaz'ın Karadeniz Bölgesine geçerek kır gerilla eylemlerini başlatmaları; Merkez komitesince işçi-öğrenci kesimlerinde örgüt propagandasının yaptırılarak yeni üye ve sempatizanlarının kazanılması; örgüte saklanma ve kazanç sağlamada yardımcı olacak iş yerlerinin kurulması; örgüt için gerekli silah, cephane ve diğer malzemelerin depolanacağı yerlerin bulunması; örgütsel faaliyette gizliliği sağlamak amacıyla Türkiye'nin beş bölgeye ayrılarak: 1) Istanbul'a Yıldız, 2) Ankara'ya Meltem, 3) Afyon-Eskişehir-Kütahya'ya Bayrak, 4) Merzifon'a Kavşak, 5) Karadeniz Bölgesine Poyraz isimlerinin verilmesi; şehir-kır gerilla faaliyetlerini yürütmede gerekli silah, mermi, bomba vesair malzemenin asker kesimince sağlanması ve bunlardan kırsal faaliyette kullanılacak olanlarının şimdiden depolanması kararlaştırılmıştır."[1]

THKP-C ve THKO'NUN Birleşme Konusu

Mahir Çayan'ın Ankara'ya gitmek istemesinin birçok nedeni vardır. Eylemlere devam kararı almıştır. Oysa Istanbul'da eylem yapma

olanağı olmadığı gibi olanaklar da çok sınırlıdır. Hemen hemen hiç yok gibidir. Yapmak istediğini ancak Ankara'da yapabileceğini düşünür. Bir diğer neden ise ne olursa olsun Cihanlar, THKP-C'nin ilişkiler ağı içerisindedir ve yapmayı düşündükleri eylemi de bu ilişkiler ağı içerisinde yapacaklardır.

Ziya Yılmaz, Mahir'in Ankara'ya gitmekteki ısrarının nedenini "Ankara'da hareketi toparlamak" olarak, belirtmektedir.[1]

Ve Mahir'in eylemlerin devamı kararı almasında Cihan ve Ömer Ayna'nın etken olup olmadığını, Ziya Yılmaz, şöyle açıklamaktadır, "Tabii tek etken bu olamaz. Ama böyle bir etkenin gözardı edilmesi de mümkün değil. Çünkü bu arkadaşların kaçmalarındaki temel amaç, Deniz'leri kurtarmaktı. Cihan dışarı çıktıktan sonra da, bu düşüncelerinden zerre kadar ayrılmadılar. Bu düşüncesini, duygu yüklü ve insanları çok seven bir insan olarak özellikle de Deniz'e büyük bir bağlılık içinde olan Cihan, sürekli canlı tuttu."[2]

Hasan Atol'un dediğine göre, "İster istemez hepsi çok kararlıydılar. Hele Cihan. Artık Deniz sağ kalmalıydı Cihan'ın sağ kalabilmesi için. Cihan ölmeden Deniz ölemez gibi bakılıyordu Cihan'a. Cihan'ın Ankara'da iken şöyle bir düşüncesi vardı; Cihan, tek başına da kalsa, hiçbir şey yapamazsa bile en azından her tarafına bomba bağlayıp, Alman Büyükelçiliğine girip, Alman Büyükelçisini rehin alıp, Deniz'i isteyecekti. "

Mahir, o dönem Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamlarıyla ilgili olarak kamuoyunun, Cihan Alptekin ve arkadaşlarının duyarlılığını bilmektedir.

Ziya Yılmaz, THKP-C ile THKO arasında, bu konuda yaşanan sorun ve gelişmeler konusunda şu açıklamayı yapmıştır: "Bizimle birlikte kaçan THKO'lu arkadaşlar vardı. Bu arkadaşların da bizimle beraber bulunması, bu tür eylemleri zorlayan bir faktör olarak önümüze geliyordu. Kendi aramızdaki tartışmalar artık Parti içi tartışmaların dışına çıkmaya başladı. Bu arkadaşlarla beraber bütün sorunları tartışmak durumunda kaldık. Eylemler konusunda tartışmalara katılmaya başladılar ve taraf olmaya başladılar. Ve sanki bizdenmiş gibi hareket etmeye başladılar. Bu da bizi rahatsız etti. Bu noktada açık açık söyledik. Ayrı gruptaysak ayrı grup tavrı içinde olmamız gerekli. Aynı gruptansak bunu ilan etmeliyiz dedik. Burada size bir şey düşüyor dedik. Zaten firar ederken bizim dışarıdaki imkanlarımızdan yararlanabileceğinizi düşünerek beraber kaçtık. Eğer gerçekten kendi arkadaşlarınızla görüşmek istiyorsanız, onların bu konudaki görüşlerini bilmek istiyorsanız, bu konuda gerçekten görüş birliğine varmak is-

tiyorsanız, buyurun arkadaşlarınızla temas kurun. Bu teması siz kendiniz hazırlıyamıyorsanız biz bu konuda size yardım edelim. Sizi kendi arkadaşlarınızla temas ettirelim, dedik. Bu konuda girişimlerimiz oldu. Geldiler görüştüler ve bu arkadaşlar kendi arkadaşlarıyla beraber olmak için Ankara'ya gittiler."[3]

Ertuğrul Kürkçü, bu konuda şu açıklamayı yapmıştır: "THKO'dan benim o dönemde temas ettiğim iki kişi, Ömer Ayna ve Cihan Alptekin için THKO ile THKP-C'yi birleştirmek değil, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam edilmesini engellemek için yapılan bir eylem birliği sözkonusuydu. Hatta Kızıldere'den çok kısa bir süre önce Fatsa'da saklandığımız evde, 'Artık şu örgütleri birleştirelim' diye şaka yollu konuşuldu. Cihan'ın şu sözlerini hatırlıyorum: 'Bu örgütü biz kurmadık. Bunu birleştirmeye de biz karar veremeyiz.' Esas karar verecekler olarak hapisteki arkadaşlarını kastediyordu."[4]

THKO'nun kurucularından Tuncer Sümer, bu konuda şunları anlatmıştır:

"1971 Ağustos ayında, tamamen rastlantı olarak Şam'da Tahsin Akpek, Nurettin Öztürk ve Hüseyin Onur ile karşılaştım. Nurettin ile Hüseyin, 'THKP-C ile THKO'nun birleşmesi için çaba gösterilmesini istiyoruz' dediler. Ben de, 'İki gücün birleşmesi çok doğru olur ama bu koşullarda olmayabilir. Çünkü, arkadaşlarımız idamla yargılanıyor. Bizim için şimdilik iki gücün birleşmesinden daha çok arkadaşlarımızın kurtarılması önemlidir' gibi şeyler söyledim. Zaten, o sırada da Mahir Çayan da dahil olmak üzere bizim arkadaşların kurtarılması için bazı hazırlıklarımız vardı. Ben, bu nedenle Türkiye'ye geldim. Fakat, 17 Ekim 1971 günü, Pazarcık'ta yakalandım."

Şaban İba'ya göre, "Çayan ve Alptekin, söylemlerinde çok az fark olduğunu ve aynı siyasi çalışmayı yaptıklarını tesbit ederek örgütlerini bir araya getirmeye karar veriyordu. Parti Cephe'nin adı değiştirilip Parti Ordu olacak, Deniz Gezmiş kurtarılacak ve 'birlik kararı' her iki örgütün elemanlarına duyurulacaktı."[5]

Bu konuda sadece anlatılanlar ve bazı konularda fiili işbirlikleri var. Buna rağmen, THKP-C ve THKO hareketinin tek bir harekete dönüşmesi yönünde ortak alınmış bir karar ve herhangi bir belge bulunmamaktadır. İki hareketin bazı kadroları arasında bu gündeme gelmiş, konuşulmuş olmasına rağmen, önder kadrolar tarafından yeterince açıklığa kavuşturulmuş bir konu değildir. Fakat bunun tam tersi olarak, bu yönde daha önce yaşanmış bazı girişimler olmuştur. 1971 Ocak ayında, Mahir Çayan, Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan'ın, "birlikte hareket etmek için" biraraya gelerek konuştukları, fakat THKO

grubunun, olumlu yanıt vermediği bilinmektedir. Bir diğer olay ise, Ömer Ayna'nın THKP-C'li değil THKO militanı olduğu konusunda, THKP-C tarafından, 1971 Mayıs ayında, Istanbul Sıkıyönetim Komutanlığına gönderilen dilekçe-bildiri vardır.

"Öncü Savaşı Aşamasında Olan THKP-C'nin Küçük Burjuva Çevrelerdeki Müttefiki, Ancak Kemalistler Olabilir"

Mahir Çayan'ın bu konudaki görüşü, o dönem kaleme aldığı, Kesintisiz II-III, başlıklı yazısında ortaya konulmuştur. "Kemalizm" üzerine yaptığı değerlendirmede, kimlerle ittifak yapılacağı belirtilerek özetle şu görüşlere yer verilmiştir:

"Kemalizm, emperyalizmin işgali altındaki bir ülkenin devrimci-milliyetçilerinin bir milli kurtuluş bayrağıdır. Kemalizmin özü, emperyalizme karşı tavır alıştır. Kemalizmi bir burjuva ideolojisi, veya küçük-burjuvazinin veyahut asker-sivil bütün aydın zümrenin ideolojisi saymak kesin olarak yanlıştır.

Kemalizm, küçük-burjuvazinin en sol, en radikal kesiminin milliyetçilik tabanında anti-emperyalist bir tavır alışıdır. Bu yüzden, Kemalizm soldur; milli kurtuluşçuluktur. Kemalizm, devrimci-milliyetçilerin, emperyalizme karşı aldıkları radikal politik tutumdur."

"Bu sorunun bu şekilde tesbit edilmesi, 972'nin Türkiye'sinde gerilla savaşını sürdüren partimizin (içinde bulunduğumuz devrimci öncü savaşı aşamasında) ittifaklar politikası açısından son derece önemlidir (...) Bizim, öncü savaşındaki, küçük-burjuva aydın çevrelerde asgari müşterek içinde olabileceğimiz, 'hem dostluk, hem mücadele' ilkesini uygulayacağımız, müttefik sayacağımız kesim, bu Kemalist kanattır (...) Öncü savaşı aşamasında olan THKP-C'nin küçük-burjuva aydın çevrelerdeki müttefiki, ancak Kemalistler olabilir.[1]

"Kaçışımızın Nedeni Gördüğümüz Yanlışlıkların Düzeltilmesi İçin Gerekli Koşulları Yaratmaktı"

Ziya Yılmaz, cezaevinden kaçtıktan sonra nasıl tavır aldıkları konusunda ise şu açıklamayı yapmıştır:

"Diğer arkadaşlar gibi ben de birçok defa ölümle yüz yüze geldim. Ölümün üzerine üzerine gitmek, o dönemin önderlerinde yaygın bir duyguydu. Fakat bunlara rağmen daha önce yaralanmasaydım, gene de Kızıldere'ye gideceğimden emin değilim. Çünkü; kaçışımızın nedeni bu tür eylemleri sürdürmek değil, yeniden toparlayabilmek, se-

zinlediğimiz ve açıktan söylememiş olsak da gördüğümüz yanlışlıkların düzeltilmesi için gerekli koşulları yaratmaktı. Hareket üzerine, bizim gibi eylemlere katılmayan ve o dönemlerde tutuklanmayan arkadaşların da eleştirilerinin, tesbitlerin var olduğunu duymaya başlamıştık. Bu kadarı bile, aynı tür eylemleri koşulsuz sürdürme olanağını bırakmıyordu zaten. Aksine biz, firar başarılı olduğu takdirde, arkadaşlarımızın çoğunluğunu yurtdışına gönderme kararı almıştık kendi aramızda. Buna Mahir de dahildi."[1]

THKP-C içerisinde yaşanan fiili ayrılıktan sonraki gelişmeler konusunda ise, Ziya Yılmaz, özetle şunları anlatmıştır:

"Mahir, bu süre içinde sürekli Istanbul'da kalınması tezini savunuyordu. Ben de şahsen Istanbul'da kalınmamasını, karar doğrultusunda yurtdışına çıkmamızın gerektiğini savunuyordum. Hatta imkanlar da vardı, kaçılabilirdi. Fakat firarımızın getirdiği o psikolojik hava yeniden bütün eylemlerin gündeme gelebileceği, yurtdışına gitmenin mücadeleden kaçmak şeklinde nitelendirilebileceği, Türkiye'de savaşılabilecek bir ortamın varolduğu ve bu savaşımı sonuna kadar yürütmenin gerekli olduğu düşüncesi de yavaş yavaş güç kazanmaya başladı."

"Biz yine de firarımızın henüz tamamlanmadığım, daha yarı yolda olduğumuzu, kendimizi henüz firarın takibinden kurtaramadığımızı ve yeni başka bir yere intikal etmekle ancak iz kaybedebileceğimizi söylüyorduk. Bu anlamda da Istanbul'da tamamen muhasara altında olduğumuzu, yeni bir yerleşme yerimiz olmadığını, bütün ilişkilerimizin karşı çıktığımız arkadaşların elinde olduğunu biliyorduk. Bu durumda hem onlara güvensizlik duyuyor, hem de bu koşullarda kalmaya çalışıyorduk. Bile bile takibi kapımıza kadar getirmenin koşullarını oluşturuyorduk. Onun için de, buradan çıkmak gerekli, diyorduk. Hatta yurtdışına çıkma hazırlığının bile buradan çıkmakla yapılabileceğini söylüyorduk. Ve bu anlamda da ilk planda saklanmak açısından Karadeniz'e geçebileceğimizi düşünüyorduk. Karadeniz'e geçelim, saklanalım ve ondan sonra da ne yapabileceğimizi çok daha serinkanlı düşünelim, diyorduk. O zaman bir problem ortaya çıkıyordu. Istanbul'u kimseye bırakamayız. Istanbul'da yapılacak daha çok iş var deniliyordu. Oysa kalmakla Istanbul'da yapılabilecek hiçbir şey yoktu. Çünkü imkanlar tamamen bizim ilişkilerimizin dışında kalmıştı ve bizim ilişkilerimiz de çok sınırlıydı. Tabii böyle imkanlar içinde eski tip eylemler tekrar gündeme geldi. Bu imkansızlıklar içerisinde yine askeri eylemlerin yapılması gündeme gelmeye başladı. Belli elçiliklerin ve konsoloslukların basılması ve bu aşamada

Deniz'lerin kurtarılması için pazarlık eylemleri yapılması fikri geldi. Bunlara da karşı çıktık. Buna olanak yoktur, firarla hükümetin prestiji sarsılmıştır. Kaçılmaz denilen bir yerden kaçılmıştır. Gerçekten de bu, toplumda büyük bir destek sağlamıştır. O halde bunu bu noktada yeni bir senteze ulaştırılmasının dönemeci olarak değerlendirebiliriz. Onun için de bunu, bu eylemi, yeni bir eylemler silsilesinin ilk halkası olarak görmek yanlıştır. Zaten becermemiz de mümkün değildir. Böyle bir olanağımız yoktur. Bizim, firar eden kişilerin böyle bir eyleme kalkışması pazarlık olanakları yaratmaz. Yaratması mümkün değildir. Çünkü biz doğrudan doğruya pazarlığın içinde olacağız. Ancak kendimiz için pazarlık yapabiliriz. Firar eden bu kişiye, Deniz'lerin serbest bırakılması için, ya da idamdan alıkonulması noktasında bir pazarlık olanağı yaratmaz. Biz olmadığımız zaman belki böyle bir olanak yaratılabilir, şeklinde karşı itirazlarımız oldu. Tabii Istanbul'da böyle bir eylem o zaman da yapılmadı. Yapılma olanağı da olmadı."[2]

"Bu Arkadaşları Yurtdışına Çıkartmanın Bir Yolunu Arıyordum"

Bu sırada askeri cezaevinden kaçan Mahir hakkında bazı söylentiler yayılmıştır. Bu söylentilerden bir tanesini Mustafa Zülkadiroğlu, şöyle anlatmıştır:

"Mahir, yakalanıp daha sonra cezaevinden kaçtığı zaman ben dışarıda ve kaçaktım. Mahir'in bu kaçışı için, 'Mahir, CIA ajanı' lafını çıkarttılar. Ve Mahir, onurunu kurtarmak için Kızıldere'de ölümü tercih etti. İstese yurtdışına çıkabilirdi.

Ajan suçlamasının altında bir ölçüde şu var: Ankara Dev-Genç'lilerin bir ajan suçlama hastalığı vardır. 'Şu ajandır, bu ajandır, öteki bilmem nedir' diye saplantı içindeydiler."[1]

Ayrıca, Mahir'in, "cezaevinden kaçtıktan sonra Ankara'ya gitmek için uçak istediği" söylenir. Bir diğeri ise, ilişkide bulunduğu subay arkadaşlarının, "Mahir'i bir jetle yurtdışına çıkartmak istedikleri fakat Mahir'in bunu kabul etmediği" şeklindedir.

Yurtdışına kaçma ya da çıkma istekleri üzerine Ertuğrul Kürkçü, özetle şunları anlatmıştır:

"Münir Ramazan Aktolga ile konuştuk. Ancak daha önce olan olaylardan sonra Münir Aktolga'nın da hapisten kaçtıktan sonra pasaport bulmaya uğraştığı şeklinde bir takım sözler kulağımıza gelmişti. Ya da bize özellikle böyle haberler ulaştırılmaya çalışılıyordu.

Ve o gün, Münir Aktolga'ya önce çıkıştık. Yurtdışına kaçmak yok dedik. Kendisi de öyle bir niyetinin olmadığını söyledi."

"Ankara'da bulunan arkadaşlarımdan Dev-Genç Merkez Yürütme Kurulu üyeleri Zafer Kutlu, Sinan Kazım Özüdoğru ve Hüdai Arıkan'dan herhangi bir şey yapmalarını talep etmedim. Ben bu arkadaşları yurtdışına çıkartmanın bir yolunu arıyordum. Kaçak oldukları için yapabilecekleri çok fazla bir şey yoktu. Ancak daha sonraki ayrılıkta ve bu arkadaşların ölümünden sonra bunların benimle her zaman aynı fikirde olduklarını ve benim ta başından beri Mahir Çayan'la aynı fikirde olduğumu, gerçeği gizlemek için keskin görünmek endişesiyle o zamanlarda soygunlar yapma kararında olduğumu ve bu arkadaşları bir vurucu kadro olarak tesbit ettiğimi bildirdim. Bu arkadaşlar, ben, Mahir Çayan ile birlikte olmasaydım bizimle birlikte Kızıldere'ye kadar gidip yaşamaya herkesten çok hakları olduğu halde orada can vermezlerdi. Ancak ben bu arkadaşların ölümlerinden kendimi sorumlu hissettiğim ve o anda bunu böylece açıklamak istemediğim için bu açıklamayı yaptım. Bu açıklamanın benden sadece baskı, tehdit, işkence ve zor altında sadece bu yüzden alınabilmesi mümkün değildir. Zaten benim verdiğim ifadeleri Türkiye'deki bütün elektrik santrallarını bir araya getirip işkence yaparak almaya kalksalardı da alamazlardı. Ancak bu arkadaşların yok olmaları ve kendilerini kurtarmaya çalıştığımız Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın aslında kendimizle birlikte ölüme doğru götüren Kızıldere eyleminden sonra bu eylemin yarattığı sonuçların vahimliğini kavradıktan sonra bu sefer de buralara kadar götüren intihar mantığını sürdürmeğe aslında bizimle yakından ilişkili olmayan pek çok kimseyi kendimle birlikte sürüklemeye çalıştım. Ve bu nedenle sorgum sırasında ve Savcılıkta böylesine ferdi endişelerle gerçeği saptırmağa, ortada mevcut olmadığı halde mevcutmuş gibi görünen THKP olayını abartabildiğim kadar abartmağa ve yüceltmeğe çalıştım."[2]

Elrom olayından sonra, Istanbul'da Adanalı bir hemşehrisinin evinde saklanan Oktay Etiman'a hemşehrisi Hüseyin Onur, 1971 Temmuz ayında, yurtdışına çıkma önerisi getirir. Oktay Etiman, bu öneriyi reddeder ve ne olursa olsun yurt içinde olmaya karar verir. Ayrıca, o gruptan hiç kimse yurtdışına çıkma olanakları olmasına rağmen yurtdışına çıkmaz ve ülke içinde kalarak mücadeleye karar verir.[3]

"Mahir'in Ankara'ya Gitme İsteği Kişisel Nedenlere Dayanıyordu"

Cihan Alptekin ve Ömer Ayna, Mahirlerle saklandıkları, "Levent Menekşe Sokak No 1'deki evde gizlendikleri sırada Istanbul'da Türkiye Halk Kurtuluş Ordusundan kişilerle temas imkanı bulamamaları, Ankara'da bu olanağa daha fazla sahip olup eylemler yürütebileceklerini düşünmeleri, kaldı ki, saklanma yönünden de imkansızlık içerisinde olmaları sebebiyle Ankara'ya intikalleri kararlaştırılmıştır."[1]

Cihan Alptekin ve Ömer Ayna, 14 Ocak 1972 Cuma günü, ağzı çakılı iki ayrı sandık içerisinde Ertan Saruhan'la birlikte Rıza Çolak yönetimindeki Skoda marka bir kamyonetle saat 20.00 sıralarında Ankara'ya hareket eder. Ertesi gün, Ankara'ya sağ, salim varırlar. Ziya Yılmaz, bu konuda şunları anlatmıştır:

"Çok zayıf olanaklar vardı bu arkadaşlar için. Ankara'daki arkadaşları bunları saklamak olanağına sahip değillerdi. Biz bunları Ankara'ya gönderirken Ankara'daki arkadaşlarımıza tembih ettik. Belli bir müddet bu arkadaşları barındırın, ondan sonra kendi arkadaşlarıyla ilişkileri sağlamlaştığı zaman, barınabilecek koşullar oluştuğu zaman da kendi bildikleri gibi hareket etmeleri doğaldır, dedik. Arkadaşların; Cihan'la Ömer Ayna'nın, Ankara'ya gitme kararı biraz çekişmeli bir karardır. O zamana kadar Istanbul'dan ayrılmayı istemeyen Mahir ve bizimle beraber Avrupa'ya gitmeyi kabul eden Ertuğrul Kürkçü, Ankara'da olmasına rağmen Cihanlarla beraber Ankara'ya gitmeyi birinci plana aldı. Biz buna da karşı çıktık. Dedik, sen gitmeyeceksin bunlar gidecek. Ben zaten Ankara'ya gitmek istemiyordum."

"Mahir'in Ankara'ya gitme isteği çok kişisel nedenlere dayanıyordu. Zorunlu olarak Mahir'i Ankara'ya göndermek gibi bir sorunla karşı karşıya kaldık. Daha önce Cihanları Ankara'ya götürmek için sağlanan koşulları yeniden sağlamak için arkadaşları harekete geçirdik. Bu arkadaşlar yanılmıyorsam, on beş-yirmi gün içinde Mahir'i Istanbul dışına çıkarmak için bir program yapacaklardı. Ancak onların gelişlerini beklemek mümkün olmadı. Biz bir organizasyonla, bir pikapla, Mahir'in Ankara'ya gitmesini sağladık."[2]

"Biz Doğrudan Karadeniz'e Geçecektik"

Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz, Istanbul'da kalır. Bunun nedenlerini Ziya Yılmaz, özetle şöyle açıklamıştır:

"Bizim, firarımıza esas olan düşüncelerimizi yeniden gözden geçirmek ve değerlendirmek için sıhhatli bir yere ihtiyacımız vardı. Ve yurtdışına çıkma eğiliminin yavaş yavaş yok olmaya başladığı bu ortamda da benim düşüncelerime göre, en iyi imkanı Karadeniz bölgesinde sağlayabilirim ve saklanabilirim görüşündeydim. Oraya geçebiliriz ve orada ilişkilerimizi sürdürebiliriz, düşüncesi hakimdi. Fakat Mahir, açık açık konuşmamıza rağmen rahatsız olmaya başladı ve ısrarla Ankara'ya gitmenin ve Ankara'da toparlanmanın gerekli olduğu isteğinde dayatmağa başladı."

"Ben şahsen Istanbul dışına çıkabilecek bir organizasyonun yapılmasını bekliyordum. Bu arada Mahir'in gidişi ekstra bir gidiş oldu."

"Bizim Ankara'ya gitme ihtimalimiz yoktu. Biz doğrudan Karadeniz'e geçecektik."

"Diğer arkadaşları da Karadeniz'e çekebilme düşüncesi vardı. Çünkü biz Istanbul'da kaldığımız müddetçe sürekli bir yerden bir yere geçişle geride iz bırakıyorduk. O iz süreci içinde bir yere gidip saklanmak mümkün değildi."[1]

Bunun için, "Ziya Yılmaz'ın Karadeniz kesimi ile ilgili konularda görüşmek istediği İsmet Öztürk, Ertan Saruhan'ın haber vermesi üzerine, Şubat 1972 ayı ilk haftası sonlarında Istanbul'a gelerek Rıza Çolak'ın evine gitmiş; adı geçen 9-10 Şubat 1972 günü Hv. Ütğm Yılmaz Salih Veyisoğlu tarafından Levent Menekşe Sokaktaki evde kalan Ziya Yılmaz'ın yanına götürülmüştür. Ziya Yılmaz, İsmet Öztürk'e, Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga'nın örgüt içinde yarattıkları fikri ayrılığı ve sebepleri anlatmış; Mahir Çayan ve kendisinin bir süre sonra Karadeniz Bölgesine geçerek orada gerilla eylemlerine devam edeceklerini, Ertan Saruhan ile ciddi bir ilişki içerisinde bulunması beyanını müteakip, kendisinin de Karadeniz Bölgesinde saklanma için yer temin etmesini, silah ve mermi sağlamasını, kendileri ile ilişkiyi devam ettirmesini istemiştir."[2]

Fakat, Ziya Yılmaz ve Ulaş Bardakçı'nın kaldığı Levent Menekşe Sokaktaki ev, bu görüşmeden iki gün sonra; aldıkları bir ihbar üzerine güvenlik kuvvetleri tarafından, 13 Şubat 1972 Pazar günü saat 18.00 civarında sarılır. Çıkan çatışma sonunda Ziya Yılmaz ve Ulaş Bardakçı, karanlıktan ve fırsatlardan yararlanarak evin pencerelerinden atlayarak kaçmayı başarırlar.

19 Şubat 1972 Cumartesi sabaha karşı saat 02.30 sıralarında Fındıkzade Kızılelma Caddesindeki evde Ziya Yılmaz güvenlik kuvvetlerinin yaptığı baskın sonucu yaralı olarak, yine aynı gün saat 07.00 sıralarında yapılan baskın sonucu ise Ulaş Bardakçı ölü olarak ele geçirilir.[3]

"Kendisinin Ankara'ya Gelmesine Karşı Çıktım"

Istanbul'da bu olaylar yaşanırken Ankara'daki durumu Ertuğrul Kürkçü şöyle anlatmıştır, "Cihan Alptekin, Ömer Ayna, kendilerinin Deniz Gezmiş'i idamdan kurtarmak için eylem yapacaklarını söylemişlerdi. O sıralar bizim böyle bir eylem niyetimiz yoktu. Mahir Çayan, bana gönderdiği yazıda bu arkadaşların kendilerinin eylem yapacaklarını, benim de imkan ve kalacak ev, silah sağlamamı istiyordu. Bu benim için yeni bir durumdu. Ankara'da böyle bir hazırlığım yoktu. Ancak bu arkadaşların saklanmalarını temin için Selahattin Güleç'le konuştum. O da kendilerini saklamayı kabul etti. Bu sıralarda Ömer Ayna ve Cihan Alptekin'in önerdikleri, herhangi bir elçiyi kaçırmak ve arkadaşlarının serbest bırakılmasını istemekti. Bana o sıra bu teklif ters geldi. Zira hiç bir imkan tükenmemiş ve bu arkadaşlar daha henüz idam edilme tehlikesiyle karşı karşıya değillerdi. Üstelik Parlamento içinde ve Parlamento dışında belirli bir muhalefet vardı.

Ben bu düşüncelerimi Mahir Çayan'a yazdım. O Ankara'ya gelmeyi kararlaştırmış ilkin. Kendisinin Ankara'ya gelmesine karşı çıktım. Zira bu kadar kaçak adamın Ankara'da nasıl saklanacağını ve eylem konulduktan sonra nasıl ayakta durulacağını kestiremiyordum. Kendisi acilen gelmeyi düşünerek Ankara'ya gelmeye karar vermiş. Ocak ayı içinde Ankara'ya geldi."[1]

"Cihan ve Ömer Ayna da Ankara'da Eylem Yaparken Onlara Nezaret Etmek İstediğini Söyledi"

Cihan Alptekin ve Ömer Ayna'nın Ankara'ya gidişinden onaltı gün sonra 31 Ocak 1972 Pazartesi günü sabahı, Mahir Çayan da, Rıza Çolak'ın kullandığı Skoda kamyonetin arkasında ağzı kapalı bir sandığın içerisinde Ankara'ya götürülür.

Kızılcahamam, Ankara Gazi Orman Çiftliği yakınında müsait bir yerde sandıktan çıkarılan Mahir Çayan, Hv. Üstğm. Mustafa Şahin, eşi Türkan Şahin, Hv. Yzb. Orhan Savaşçı, Seyfi Akman ile Muzaffer İlgen'in Anadol otomobiline binerek, Hv. Üstğm. Mustafa Şahin'in Ankara, Emek Mahallesi 77. Sokak 2/6'daki evine gider.[1]

Ertuğrul Kürkçü, bundan sonrasını şöyle anlatmıştır, "Geldiğini Tayfun Orçun bana haber verdi. Daha sonra bu evden ayrıldım. Mahir Çayan ile bu evden ayrıldıktan sonra Mustafa Şahin'in evinde karşılaştık."

"Bu evde Mahir Çayan ile konuştuk. Kendisi bir yazı hazırlıyordu. Bunun yazılması sırasında benimle ve Ankara'da bulunan Dev-Genç'li arkadaşlarla tartışmak istediğini, Cihan ve Ömer Ayna da Ankara'da eylem yaparken onlara nezaret etmek istediğini, daha sonra Fatsa'ya gideceğini, Ziya Yılmaz ile orda buluşmaya karar verdiklerini, benim de Ankara'da kalıp banka soymama, adam kaçırmama, bu gibi işlerle uğraşmama karar verdiklerini söyledi. Ben neye karar verilmişse ona uyacağımı, yazı ile birlikte inceleyeceğimizi söyledim."

"Mahir Çayan, benden birbirimizle olan ilişkilerimizi düzenlememizi sağlayacak olan bir yazı yazmamı istedi. Ben de, Pomeroy isimli bir yazarın, Filipin gerillalarının hayatını anlatan bir kitabını okuduktan sonra oradan öğrendiklerimi talimname diye yazdım."[2]

Mahir'in, arandığı ve sürekli kaçak bir durumda iken hazırlayarak, arkadaşlarıyla tartışmak istediği yazı, daha sonra, "Kesintisiz Devrim-II-III" adıyla yayınlanan broşürdür.

Broşürde özet olarak, "Türkiye'nin geçirdiği tarihi devrim içerisinde silahlı mücadelenin yeri,Türkiye Halkının silahlı mücadele tecrübesi, örgüt olarak içinde bulundukları ortamda silahlı mücadelenin nasıl yürütülmesi gerektiği, Türkiye'de Amerikan emperyalizminin gizli işgalinin nasıl açığa çıkarılması ve kitlelerin gözü önüne serilmesi icap ettiği ve bu amaç için de tek yolun silahlı propaganda olduğu, bunun şehirde ve kırda diyalektik bir bütünlük içinde yürütülmesi gerektiği, Parti içerisinde ortaya çıkan sağ sapmayı önlemek için alınması lüzumlu tedbirleri muhtevi yazı üzerinde durulmuş, bunun en kısa zamanda teksir edilerek örgüt mensuplarına ulaştırılmasında karar birliğine varılmıştır."[3]

"İş Başa Düşmüştü Artık"

5 Şubat 1972 Cumartesi günü, Cihan ve Ömer'e yardımcı olan THKO mensubu 14 kişinin yakalandığı açıklanır. Ortaya çıkan bu yeni durumun ardından neler yapıldığı konusunda, Ertuğrul Kürkçü, şunları anlatmıştır:

"Cihan Alptekin'in arkadaşları Ankara'da yakalandılar. Bunun üzerine Mahir Çayan, bunların arkadaşlarının bilmedikleri bir eve götürülmesi için teşebbüse geçilmesini istedi. Sanıyorum Tayfun Orçun vasıtasıyla ya da Koray Doğan vasıtasıyla bu arkadaşlar, Mustafa Şahin'in evine götürüldüler. Mahir Çayan ile biz de, Cihan Alptekin ile görüşmek üzere bu eve gittik. Mustafa Şahin evinden ayrıldığımız süre

içinde yeni bir ev tutmuş. Biz bu eve gittik. Eve ilk gittiğimizde Ömer Ayna vardı. Mahir Çayan, esasen Cihan Alptekin ile görüşmek istediğini söyleyince Ömer Ayna gitti yerine Cihan Alptekin geldi. Cihan Alptekin ve Mahir Çayan'la birlikte ben bu evde, Deniz Gezmiş ve arkadaşları idam edilecek olursa neler yapılabileceğini konuştuk. Cihan yine bir elçi kaçırılmasını teklif etti. Mahir Çayan ise bu iş için idamların Meclisten Senatoya geçtiği an uygun olduğunu, bu amaçla da Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'in önemli olduğunu, onun kaçırılmasının pek çok şeyi halledebileceğini, AP Genel Merkezi ile pazarlığa oturularak, onların oylarını Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam edilmemeleri için etkilenmesinin sağlanmasını söyledi. Bu genel olarak kabul gördü."[1]

Bunun yanında, Abdullah Oğuzhan Müftüoğlu, "Ertuğrul Kürkçü'nün direktifi gereğince Fransa, Batı Almanya ve Belçika Büyükelçiliklerinde gerekli istihbaratı yapmak üzere" görevlendirilir."[2]

Eylem planları yapılırken, İstanbul ve Ankara'da sürekli olarak hemen her gün bir veya bir kaç kişi gözaltına alınmaktadır. Varolan ilişkiler birer, ikişer, üçer olarak devamlı çözülmekte olduğundan zaten çok kısıtlı olan eldeki olanaklar ve ilişkiler de buna bağlı olarak hızla azalmaktadır.

Mahir Çayan, kalabilecekleri yeni ev bulabilmek amacıyla SBF'den kız arkadaşı olan Ülker Akgöl'ü kaldığı eve çağırır. "Mahir Çayan, Ülker Akgöl ile konuşmasında saklanmaları için evler bulunmasını talep etmiş, bu istemi olumlu karşılayan Ülker Akgöl, beraberinde Kemal Kabaklı da olduğu halde bazı arkadaşlarına giderek, ev sağlama çabasını göstermiş ise de, Çayanların istediği nitelikte bir ev temin edilememiştir."[3]

Değil her gün ev değiştirmek aynı gün içerisinde gizlenebilmek için bir kaç ev birden değiştirilmektedir. Mehmet Eymür'ün bu konuda verdiği bilgiye göre, "Çayanların izini sürüyorduk. Kaldıkları evleri bastığımızda onlar evi terketmiş oluyorlardı. Acele terkedilmiş ve çay bardakları dolu vaziyette yerler bulduk."[4]

Artık barınabilecek yer bulmakta büyük güçlük çekildiği gibi, ayrıca Ertuğrul Kürkçü'nün dediğine göre, "Dışarıyla irtibat kuran bütün arkadaşlarımızın da tutuklanmasından sonra iş başa düşmüştü artık. Hatta, Mahir'le ben keşfe de gitmiştim."[5]

Mihri, Mahir İle, Mahir, Doğu İle Görüşmek İstemiş

Bu dönemde Mahir'le görüşmek isteyen veya Mahir'in görüşmek istediği kişiler olduğu konusunda bazı bilgiler vardır. Bunlardan birisi

Mihri Belli diğeri Doğu Perinçek'tir. Mihri Belli, bu konuda, şunları anlatmıştır:

"Ankara'da bir kaç gün kalmam gerekti. Mahir, Cihan ve arkadaşları da oradaydı. Henüz Karadeniz bölgesine geçmemişlerdi. Onlarla bağlantı kurmaya çalıştım. Olmadı. Ben o sıra onlar için en anlamlı, en önemli eylemin ele geçmemek olduğu görüşündeydim. Buluşsaydık bunu konuşacaktık."[1]

Ayrıca, Mahir'in, o dönem Söke dağlarında gerillacılık yapmakta olan Doğu Perinçek ile görüşmek istediği fakat görüşemediği konusunda bilgiler vardır.[2]

"İlyas Aydın'ın Ajan Olduğuna İnanmıyorum"

Mahir Çayan, Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçtıktan sonra Istanbul'dan Ankara'ya geldiğinde, Yzb. İlyas Aydın, Ankara'da saklanmaktadır. Ertuğrul Kürkçü, bu konuda şunları anlatmıştır:

"İlyas Aydın'ı Işıl Zeki ismindeki arkadaşımın evinde kaldığım sırada tanıdım. Orhan Savaşçı ile birlikte bu eve gelmişlerdi. Kendisini daha sonra Zeki Yada'nın evinde kaldığım sırada gördüm."[1]

Kürkçü ile İlyas Aydın'ın yaptığı görüşme, Mahir Çayan'ın Ankara'da bulunduğu Şubat 1972'de olmuştur. İlyas Aydın'ın arkadaşı olan Orhan Savaşçı, bu konuda şunları söylemiştir:

"İlyas Aydın Ankara'ya geldikten sonra bir müddet kalmakta olduğum Esin Apartmanında kaldı. Bilahare Salih Veysioğlu'nun evine gitti. Daha sonradan kendisini Salih Veysioğlu'nun arkadaşı olan Zeki Yada'ya ait evde bir kaç defa gördüm. Ve bir seferinde kendisine iki adet el bombasını ben götürdüm."[2]

Abdullah Oğuzhan Müftüoğlu ise, İlyas Aydın'ı kaldığı evden ayrıldıktan sonra, "Genelkurmay merdivenlerinin önünde gördüğünü" söylemiştir.

İlyas Aydın'la Istanbul'da kaçak olduğu günlerde beraber olan Ömer Laçiner, "İlyas Aydın'ın ajan olduğuna inanmıyorum" dedikten sonra sözlerine şöyle devam etmiştir:

"İlyas Aydın, Hv. K. Komutanlığınca çok güvenilir addedilen subaylardan biriydi. NATO'nun nükleer başlık depolarıyla görevli, bu nedenle de istihbarat örgütlerinin sıkı süzgecinden geçmiş biriydi. Bunu hepimiz bilirdik. Örgüte böyle bir kişi olduğu bilinerek ve güvenilerek katılmıştı.

Örgüt ilişkileri konusunda son derece titizdi. Bu saydığım nedenler yüzünden THKP-C'nin en fazla aranan mensupları evinde saklanıyor, Mahir ve Hüseyin de bu eve sık sık uğruyorlardı.

İ. Aydın, benim kanımca, THKP-C'nin yediği çok ağır darbenin sorumluluğunu bir 'ajan'a yükleyip sıyrılmak isteyenlerce kurban edildi. Ankara'da 1971 Temmuzdan 1972 Martına kadar ne yaptığını elbette bilmiyorum, görmedim. Temmuz 15'te tutuklanmıştım. Sonradan onu evlerinde saklayanların anlattıklarına göre son derece tedirgin olduğu, 'yakalanırsam beni hemen öldürürler' dediği biliniyor. İstanbul'da saklanırken de öyleydi. Ama Ankara'dayken Gn. Kurmaya birkaç kez girip çıktığının görüldüğü söyleniyor. Buna asla ihtimal vermiyorum. Onu evinde saklayanlar, evden bir kez ayrıldığını ve dönmediğini söylüyorlar. Sanırım sinirleri bu aylar süren saklanmaya, gerilime dayanamadı. Ankara'da operasyonlar başlayınca -örgüt disiplinine filan aldırmayıp- 'beni mutlaka öldürürler' korkusuyla kendi başının çaresine bakmaya kalkışu. Malatya'da subayken tanıdığı insanlara gitmiş, kendisini yurtdışına kaçırmalarını istemiş.

Örgütü terketmesi hatası oldu. Ajan yaftası takıldı ve bu itham onu kaçırıldığı Suriye'de buldu. Suriye'de kendisini yurtdışına götüren 'devrimciler'e sığınmışken -sanırım Ankara'dan ayrıldıktan 3-5 ay sonra- ajan diye öldürüldü. Korkunç, trajik bir kader bu." Mustafa Şahin ise, bu konuda şunları söylemiştir:

"İlyas Aydın ve Orhan Savaşçı, çok yakın arkadaştılar. Benim de çok yakın arkadaşım. Askerde herkes birbirine kendisinden bir devre önce de olsa, ona saygısı vardır. Hürmetini gösterir. Kendisinden büyükse en azından 'abi' der. Bu işin içine Orhan Savaşçı vasıtasıyla gelmiştir.

Ama ben eskiden beri tanıyorum. Hiç bir ihtimal vermiyorum. Benim kişisel ihtimalim, İlyas Aydın için bilinçli olarak 'ajan' diyorlar. Bir insan için ajan demek, hırsız demek vb. dünyanın en zor ithamıdır. Bunu çok düşünmek gereklidir. İnsanın günlerce düşünmesi gereklidir. Somuta yakın bir bilgisi olmazsa, yoksa böyle bir tabir kullanmamak lazım. Buna şiddetle karşıyım. Orhan Savaşçı'nın sınıf arkadaşı. Benden de kıdemli. Rütbesi yüzbaşıydı. İstatikçiydi. Hava Kuvvetlerinde İstatistik Şubesi vardır. Aslında istihbaratçı ile istatikçinin hiç bir alakası yok. Hem var hem yok. Şöyle var; belli bilgileri eğer arşivliyorsa oradan var mı, yok mu bilmiyorum. Böyle bir görev de verilmiş mi bilmiyorum.

İstatikçinin görevi askeriyede ağır bir görev olmadığı için ona da böyle bir yan görev verebilirler. Ama benim kişisel kanım, böyle birşeyi zannetmiyorum. İlyas Aydın, böyle bir adam değildi bana göre. Eğer böyle bile olsa, o şey derdi,

-Yahu arkadaşlar, siz yanlış yoldasınız. Gelin bu işten vazgeçin.

Şu işi şöyle yapın, böyle yapın, gibi ikaz edecek kadar dürüst bir insandı.

Bir insanın devrimci mi, vatansever mi, şu mu, bu mu olduğunu nasıl anlarız? Dürüst olmasından. Bir insan dürüstse herşey olur. Dürüst bir insandan iyi bir arkadaş olur. Dürüst bir insandan iyi bir asker olur. Dürüst bir insandan iyi bir bilim adamı olur. Çünkü dürüst değilse adam bilimden elde ettiği bilgiyi son derece iyi savunmuyorsa bana göre iyi bir bilim adamı değildir. Ben öyle değerlendiriyorum."

Yüzbaşı İlyas Aydın, İstanbul'dan Ankara'ya geldikten sonra, ilk önce Hv. Ütğm. Mustafa Şahin'in hemen ardından bir müddet Hv. Ütğ. Yılmaz Salih Veyisoğlu'nun evinde, daha sonra da Müzeyyen Yada ile Salih Zeki Yada'nın Ankara-Bahçelievler 7. Cadde 56/6 nodaki evinde, bir müddet de Dışkapı Sosyal Meskenler Çarşısı 12 No'daki elektrikçi dükkanında gizlenir.

İlyas Aydın, Müzeyyen-Salih Zeki Yada'nın evinde gizlendiği sırada kazaen kendisini tabanca ile yaralar. Bunun üzerine Dr. Orhan Aydurmuş, Kayseri'den iki kez gelerek tedavi eder.[3] İlyas Aydın, ayağının yaralı olduğu ve tedavisinin yapıldığı bir sırada, bugün bile yeterince açık olmayan bazı nedenlerle kaldığı evden ayrılır. Ayrılmanın bazı nedenlerini Ömer Laçiner, şöyle açıklamıştır:

"İlyas Aydın, 1971 Mayıs ayından itibaren Ankara'ya gittiği Temmuz ayının başına kadar, 'yakalanırsam beni mahvederler' psikozu içerisindeydi. İlyas Aydın, 1971 Temmuz'undan, 1972 Mart ayına kadarki süreç içinde ve en sonunda Ankara'da operasyonlar başlayınca sinirleri dayanamadı ve örgütlü olarak bu işten kurtulabilmenin mümkün olamayacağını, ele geçeceğini düşünerek kendi başına, kendini kurtarmanın çarelerini aradı ve ortadan kayboldu. Ayrıldı gitti. Ve bu da hatası oldu.

Ondan sonra, 'bu ajandı' diyerek hikaye uyduruldu. Ben uyduruldu diyorum. Daha sonra trajik bir şekilde de öldürüldü.

İlyas Aydın, ilk önce, Malatya'da resmi görevliydi. Daha sonra İstanbul'a gelmiş. İlyas, Ankara'da iken ilk önce Malatya'ya gitmiş. Orada daha önce görevde iken kurmuş olduğu ilişkiler varmış. O ilişkilerini kullanarak bildiği, tanıdığı adamlar vasıtasıyla Akçadağ'a geçmiş. Oradan da Filistin'e gitmiş. Ondan sonra, orada adamcağı öldürmüşler.

İlyas Aydın'ın bir ajan olduğuna inanmıyorum. O ortamda birilerinin durumunu kurtarmak için ortaya attıkları ve adamın hayatına malolmuş bir iddiadır. İlyas Aydın, o kaçma, o yıkım psikolojisinin içerisinde, o beklemelere, o takiplere, yakalanacağım korkusuna si-

nirleri dayanamadı ve canını kurtarmak için gitti." Emekli Hava Üsteğmeni Yılmaz Salih Veyisoğlu ise, bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"Oğuzhan Müftüoğlu beni, Hüseyin Tanrıöver'in Konur Sokaktaki evine götürdü. Evde Mahir Çayan ve Ertuğrul Kürkçü vardı. Oğuzhan, on dakika kadar kalıp, saat 21.00'de evden ayrıldı. Oğuzhan, gittikten sonra Mahir Çayan ve Ertuğrul Kürkçü, bana, Yzb. İlyas Aydın'ı sordular. Yzb. İlyas Aydın, Ali Butto'nun (Ali Başpınar) Keçiören'de çalıştırdığı tamirhanenin bodrumunda kalırken, Mehmet Alkaya, tamirhanede iken, bir arkadaşına gidip para temin etmek için çıkmış ve sonra gelmemişti. Alkaya ile ben, onun yakalandığını ya da arkadaşlarının evinde saklanmaya karar verdiğini tahmin ediyorduk. Bana onun Ankara'da olduğu süredeki bütün davranışlarını anlattırdılar. Çok şey öğrenip öğrenmeme arzusu içinde olup olmadığını sordular."[4]

O dönem, İzmir Belediyesi otobüslerinde şoför olarak çalışmakta olan Saim Akbulut, "Malatya'ya gitmeden önce İlyas Aydın'ın evine gelerek bir hafta kaldığım, bir gece saat 21.30-22.00 sıralarında Mahir Çayan'ın gelerek, İlyas Aydın'la konuştuğunu, Mahir'in, İlyas Aydın'a, 'Sen Malatya'ya gideceksin, ben de Karadeniz'e gideceğim' dediğini, o geceyi evinde geçirdikten sonra ertesi sabah erken saatte ikisinin de, evden çıkıp gittiklerini" söylemiştir. Eski MİT mensubu Mehmet Eymür ise şunları anlatmıştır:

"Yüzbaşı İlyas Aydın'ın da Kızıldere'ye geldiğini ve baskından önce oradan ayrıldığını öğrenmiştik. Sonradan Ertuğrul Kürkçü ve İlyas Aydın'ın MİT ajanı olduğu iddiaları yayılmaya başladı. Her ikisinin de MİT'le bir alakası olmadığını biliyorum. Ancak İlyas Aydın, benim için de bir şüphedir. MİT değil ama herhangi başka bir örgütün THKP-C içindeki ajanı olabilirdi."[5]

Mahirler Karadeniz bölgesinde iken, İlyas Aydın Malatya'dadır. Malatya'da Kazım Kırteke, Süleyman Kırteke ve çevresinin ilişkilerini kullanarak Orta Doğu bölgesine geçer. Burada bulunduğu sıra, "Paris grubu olarak Orta Doğu'ya gelin. Burada örgütlenelim. Ve daha sonra Türkiye'ye gidip eylem koyalım" gibi öneriler bulunan bir mektup yazarak, Fransa'da bulunan Gülten Çayan'a gönderir. Mektup Gülten Çayan'a ulaşır fakat bir süre sonra Teslim Töre grubu tarafından gönderilen, "İlyas Aydın'ı bulduk ve sorguladık. Ajan olduğunu itiraf etti. Konuşmalarını banda aldık" şeklinde bir haber ile beraber İlyas Aydın'ın sorgulandığı sırada kaydedilen ses bantu eline geçer. Gönderilen ses bantu Gülten Savaşçı ve arkadaşları tarafından dinlenir. Ses

bandını dinleyenler, "Biraz sille-tokattan sonra konuşturabildikleri için, banttaki sesi çok boğuktu. Ahlıyor pofluyordu. Eziyet çektiği sesinden belli oluyordu. Ağlayan bir ses,

'-Ben o arkadaşları çok severim. Ankara'da son dakikada kaçtılar. Yoksa Ankara'da yakalanacaktılar. Şunu ben ihbar ettim, bunu ben ihbar ettim' diye açıklamalar olduğunu söylemektedirler. Bunun hemen ardından yine Teslim Töre grubu tarafından, Gülten Çayan'a, "İlyas Aydın öldü" diye haber gelir.[6]

Ayrıca, İlyas Aydın'la ilgili belge ve dökümanlar daha sonra Hasan Ataol tarafından doğrudan Gülten Çayan'a verilir.

3 Mart 1972 Cuma günü, Feyyaz Kurşuncu, "Fatsa'ya giderek Avukat Ali Kaynar'ın tavassutu ile 'Taner' takma adlı Ertan Saruhan'ı görüp, Koray Doğan'ın gönderdiği, 'Prenses orayı biliyor, ajandır, dikkatli olun' gibi talimatları muhtevi mektubu kendisine vererek Ertan Saruhan'ın cevabi mektubunu Koray Doğan'a" getirir.[7] "Prenses" ismiyle adlandırılan kişi Yüzbaşı İlyas Aydın'dır.

"Koray Doğan Öldürülüyor"

Koray Doğan ile birlikte Mahir ve Cihan'a yardım eden Hasan Ataol, bu konuda şunları anlatmıştır: Mahir, Ankara'ya gelmişti. Ne yapılacak, ne olacak buna karar veren Mahir ile Cihan'dı. Sonuçta onlardan bize bazı işler verilmişti. Bazı yerlerin, kişilerin istihbaratı yapılsın, imkanlar sağlansın vb gibi. Silahları var ama yeterli değil. Onların kendilerine ait olan ve bu silahları daha önceden çatısına gizledikleri bir tiyatro varmış.

Bize, 'O Tiyatronun çatısında bulunan silahları alıp, getirin' dediler. Fakat biz silahları gidip olduğu yerden alamıyoruz. Çünkü tiyatronun sahipleri değişmiş. Mahir ve Cihan, sıkıştırıyor, 'Bize acil silah lazım. Ne yaparsanız yapın o silahları alın gelin' diye. Yanımda Fatih Uludere ve bir arkadaş ile tiyatronun önüne gittik. Onlar kapıda beklediler. Ben doğrudan, bilet satan genç adama gittim, açıkca,

'-Arkadaş, ben devrimciyim. Tiyatronun çatısında bize ait olan iki tane bavul var. O bavulları almam gerekli' dedim.

Bilet satan çocuk da SBF öğrencisiymiş. Durumu anladı ve çatıdan o bavulları aldım. Koray'la randevulaştık. O bavulları ben, Koray'a teslim edeceğim. Koray da, Cihan ve Mahir'e götürecek o silahları.

Kavaklıdere Sineması önünde, bir sokak arasında Koray Doğan ile randevulaştık. O gece Koray, koşarak geldi, iki çantayı da kaptı,

gitti. Bir gariplik vardı. Sanki takip ediliyormuş gibi. Zor durumdaydı herhalde. Koray, giderken,

'-Sen hemen yan sokağa dal, git. Peşimden gelme' dedi. Ben de hiçbir şey yokmuş gibi döndüm eve geldim. Gece Ömer Ayna ile beraberdim. Koray, silahları Cihan ve Mahir'e teslim etmiş. O gece demek ki birşeyden kuşkulanmış. Koray'ın yakalandığını telsizden öğrendik. O zaman neyse ki polis teknik olarak zayıf olduğu için anında dinlediğimiz telsizden polisin yaptığı işlerden ve basacağı yeri haber aldığımızda, anında o ev terkediliyordu.

Bir ya da iki gün sonra Koray öldü. Koray öldükten sonra Feyyaz Kurşuncu ile devam ettik ilişkilere."

Koray Doğan, öldürülmeden önce son olarak nişanlısı ODTÜ öğrencisi Nervin Tan ile Abdullah Oğuzhan Müftüoğlu'nun nişanlısı Kimya Yüksek Mühendisi Pervin Tan'ın kaldığı Meneviş Sokak 31/2 numaradaki eve gider.

Bundan sonrasını Feyyaz Kurşuncu, şöyle anlatmıştır, "Koray Doğan benimle randevuya gelirken öldürüldü. O, bana, 'Gel şu sinemaya gidelim' diyerek, telefon ediyordu sonra gidip Ankara'nın bir yerinde buluşuyorduk. Şu saatte gel diyordu. O saatte, o sinemada buluşuyorduk. Ben gittim. Belimde silah Meclis'in orda, Aşağı Ayrancı'da bekliyorum. Vızır vızır polis arabaları ve siviller geçiyor. Bekledim, bekledim Koray gelmedi. Ve ben sinirlendim. Koray gelmeyince eve gelerek beklemeye başladım. Oğuzhan aradı. 'Çağırıyorsunuz, gelmiyorsunuz? Niye gelmedi?' diye sordum. Oğuzhan, 'vuruldu' dedi. Randevuya gelirken, arkadaşının evine uğramış. Orada karakol varmış. Karakolu görünce dönmüş, kaçmaya başlamış. Hatta ceketinden tutmuşlar. Ceketini bırakmış, kaçmış. Ardından, 'Dur vuracağız' gibi bağırmışlar. Ama durmamış. Durmayıp kaçmasının nedeni de, Ankara'da bütün evleri biliyordu. Yakalanıp, konuşmamak içindi." Hasan Ataol ise kuşkularını şöyle dile getirmiştir:

"Polisin, o dönemde, esas ulaşmak istediği kişi Mahir, Cihan. Şimdi, Koray ve benim konumumdaki insanların sağ yakalanması çok daha fazla avantajlarına. Benim ve Koray'ın aracılığıyla onlara ulaşmaya çalışırlar. Niye arayı kesmeye çalışsın. Ya da şu olabilir; tecrübesiz oldukları için dozunu ayarlayamamış olabilirler."

Koray Doğan'ın öldürülmesi konusunda, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün yaptığı açıklama şöyledir:

"Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının yazılı arama emirlerine dayanarak, Merkez Komutanlığının koordinatörlüğü altında 8/9 Mart

1972 gecesi, Aşağı Ayrancı, Meneviş sokak 31/2 numarada bir operasyona girişilmiş ve bu operasyonda ele geçirilen Ahmet oğlu 1947 doğumlu Koray Doğan ile görevliler arasında çatışma başlamış ve Koray Doğan bir mermi isabetiyle yaralanarak hastahaneye kaldırılmış, yapılan tıbbi müdahaleye rağmen kurtarılamayarak öldüğü anlaşılmıştır."[1]

Koray Doğan'ın öldürülmesinden sonra Mahir ve arkadaşlarına, yardımcı olan Abdullah Oğuzhan Müftüoğlu da Keçiören'de Selçuk İnanç'a ait evde yakalanır.

"Hergün Kaçıyorduk Ancak Başkalarını da Kaçırmayı Tasarlıyorduk"

Bu sırada, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam kararları Mecliste kabul edilerek Senatoya gönderilir. Bundan sonra neler yaptıklarını Ertuğrul Kürkçü, şöyle anlatmıştır:

"Mahir Çayan, o sıra Adalet Partisi'nin yönetiminde olup olmadığını bilmediğim Şinasi Osma ve Senato İdam Komisyonu Başkanı Turhan Kapanlı'nın kaçırılmaları için çalışmamızı, böylelikle, bu arkadaşların idam edilmelerini engelliyebileceğimizi söyledi. Ancak, Cihan Alptekin, kendilerinde bir takım adresler bulunduğunu, yabancı diplomatların evleri ile ilişkili bir takım planlar bulunduğunu, söyledi. Biz, kalacak yerimiz olmadığı halde, adamlar kaçırmaya kalkıyor, planlar yapıyorduk. Her gün kaçıyorduk, ancak, başkalarını da kaçırmayı tasarlıyorduk."

"Mahir Çayan, eve gelen ve bizi çıkartmak üzere gelen Feyyaz Kurşuncu'ya Ülker Akgöl'ün telefon numarasını verdi. Ülker Akgöl ikinci defa bu eve geldiğinde, Mahir Çayan, ondan Cihan Alptekin'in kendisine verdiği bir adresi tetkik etmesini, bu evde kimlerin kaldığını öğrenmesini istedi."

"Ankara'da yapmayı tasarladığımız işin Ankara'da yapılamayacağı ya da yapılsa bile bunun ardından Ankara'da kalınamayacağı diğer arkadaşlarca da kabul edilir olmuştu. Bunun üzerine Mahir Çayan, Ertan Saruhan'ın Ankara'ya çağırılmasını, ve Ertan Saruhan'ın temin edeceği bir kamyonla kaçırılması düşünülen kişilerin Ankara'dan Fatsa'ya kaçırılmasının sağlanmasını teklif etti."

"Feyyaz Kurşuncu'yu Ünye'ye gönderdik. Ya da Fatsa'ya gönderdik. Hangisine gönderdiğimizi hatırlıyamıyorum. Ertan Saruhan'dan bir kamyon bularak alıp getirmesini istemiştik. Ertan Saruhan, bir gün kadar sonra (...) geldi. Kendisi bize bu fikrimizi

açıkladığımız zaman karşı çıktı ve bütün herkesin birlikte katılacağı böylesine bir eylemin hiçbir şeye yaramayacağını, riski olduğu, kaldı ki kendisi ile birlikte gelen şoförün bu işe yanaşmasının mümkün olmadığını ancak bizi Fatsa'ya kadar götürebileceğini söyledi. Ve kendisinin düşüncesi olarak Ünye'de bulunan İngiliz teknisyenlerinin kaçırılabileceğini ve Ankara'da en doğru kararın verilebileceğini sanmadığını, birlikte bu şartlar altında ancak kendimizin Fatsa'ya götürülebileceğini anlattı. Bunun üzerine Ankara'yı temelli terketme kararı aldık."[1]

Hasan Ataol, bu sırada, yaptığı bazı işleri şöyle anlatmıştır:

"En son onlar, Ankara'dan ayrılmadan önce Mahir'den, bana, bir kesekağıdının içinde bir pusula geldi. Bana pusulayı Feyyaz Kurşuncu getirdi. Pusulada, 'Bize bir araba bul. Sen Malatya'ya git bizi bekle. Birini de Ünye'ye gönder. Saati, yeri belli. Parola var. Parolayı söylesin' denmektedir.

Ben, özel bir otomobil buldum ve onlara teslim ettim. Hemen o gece, Safa Asım Yıldız'ı Ünye'ye gönderdim. Ben de Malatya'ya gittim. Safa, ertesi gün Ünye'ye gidiyor. Orada Safa'ya,

'-Bu parola eski. Sen polis misin?' diyerek, iyi karşılamıyorlar. O da ertesi gün direkt Malatya'ya geldi.

Malatya'da iken İlyas Aydın da Malatya'da imiş. Hatta Malatya'da benim bulunduğum köylerde,

'-Bizleri kurtarmak için oralara geldiğini ve kurtarmak istediğini' söylemiş. Fakat buna hiç yanaşmadık. Onun bağlantılı olabileceği çevrelerden tamamen uzak durduk. Çünkü, o insanı iyi ya da kötü tanımıyorsun."

"Hayatımda İlk Defa Korkaklıkla Suçlandım"

Mahir Çayan, Ertuğrul Kürkçü, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna, Hasan Ataol ile Ergun Adaklı tarafından, bir otomobille, Samsun yolu üzerinde Sosyal Meskenler yakınında, Ziya Yılmaz'ın yeğeni Hasan Pekbüyük'ün kullandığı, makarna yüklü kamyonun yanına götürülerek, makarna çuvalları arasına yerleştirilir.

Gece saat 21.00 civarlarında Ankara'dan, Karadeniz bölgesine hareket eden kamyonu herhangi bir şüpheli durumda uyarmak için görevlendirilen Feyyaz Kurşuncu, bu konuda şunları anlatmıştır:

"Mahir ve arkadaşları, Karadeniz'e giderken hava kararıyordu. Biz, 'Eğer polis tertibi görürsek, size ışıkla haber verir, durdururuz' dedik. Polis tertibini gördük, döndük. Tecrübesizlik. Gelen bütün ara-

baların iki tane ışığı var ve aynı. Kime işaret edeceksin? Düşünemedik. Karanlıkta gelen araba tanınmaz. Kamyon ama bir sürü kamyon geçiyor. Biz, her birine ışıkla işaret ettik. Sonra o kamyona işaret edip, edemediğimizi de bilemedik. Hiç bir kamyon da durmadı orada. Geri döndük ve 'acaba çatışma var mı?' diye, oradan bir daha geçtik. Polisler de bize alıştılar harhalde! Gelip gelip geçiyorlar diye. Aramadılar bile bir daha geçtiğimizde. Tanıdılar, 'geç geç' yaptılar. Çatışma veya herhangi birşey yoktu. Geçip gitmişlerdi. Ondan sonra biz döndük."

"15 veya 16 Mart gecesi Samsun yolu üzerinde bizi bekleyen kamyona bindik. Daha önce kamyonun içersinde makarna çuvalları arasında yer açılmıştı" diyen Ertuğrul Kürkçü, sözlerine şöyle devam etmiştir, "Bizim Ünye'ye gideceğimiz daha önceden haber alınmıştı. Böyle olduğunu daha önce farketmemiştik. Ancak bütün olanlardan sonra bunun bilindiğini anlıyorum. Zira biz, Ankara'dan çıkarken o sıralarda aranmakta olan Ertan Saruhan, hüviyetini gösterdiği halde kontrol noktasından çabuklukla geçti. Kontrol noktasında bütün kamyonların üzerleri açılıp arandığı halde bizim gittiğimiz kamyon üzeri açılıp aranmadı. Çorum'da ağırlık kontrolundan geçtik. 400 kilo fazlası olduğu halde kamyonu açtırıp fazlalar aranmadı."[1]

Kamyon şoförü Hasan Pekbüyük de, bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"Ankara'dan çıkışta, Samsun'a girişte 3 defa ağırlık kontrolünden geçtim. Arabamda 300-350 kilo fazla yük olduğunu söylediler. Fakat hiç bir ceza yemedim."

"-Ankara-Samsun arasında brandası kapatılmış, urganları sarılmış kamyonların brandaları açılarak aranmıyorlar mıydı?"

"-Ben bu şekilde bir kontrola rastlamadım. Bize yalnız hüviyet sordular."[2]

18 Mart 1972 günü saat 16.00 sıralarında Ünye'ye gelerek, ilk önce, Fatsa Yapraklı köyünde Mehmet Atasoy'un evine yerleşirler.

Ankara'da barınamaz duruma gelen Mahirlerin, Karadeniz bölgesine geçmeleri üzerine, kendilerine yardımcı olanlar da artık Ankara'da barınamaz ve aranır, kaçak duruma düşerler. Bunlardan biri olan Feyyaz Kurşuncu, ne düşündüğünü ve ne yaptığını şöyle anlatmıştır:

"Bütün ilişkilerimiz Ankara'da yakalanmağa başladı. Altındağ'ın dışında evler basılmağa başlandı. Ben de kaçak duruma düştüm. Bu nedenle Ankara'dan ayrılarak gittim Mahirleri Fatsa'da buldum. Benim amacım artık bundan sonra Fatsa'da kalmaktı. Benim için artık An-

kara'da herşey bitmişti. Mahirlere, Ankara'da herkes yakalandı diye bütün olanları anlattım. O sırada, beni görmek için Ankara'ya, 'Eğer Denizler idam edilirse, Ankara'da bizim grubun bazı eylemler yapması, dürbün alınması ve para ihtiyaçları olduğundan' 2 kişinin gönderildiği haberi geldi. Bunun üzerine, beni, hemen onları bulmam için Ankara'ya gönderdiler. Gittim Ankara'da bunları buldum. Bunlardan birisi Harun Saruhan'dı. İzmir Caddesinden iki adet dürbün alarak bunlara verdim. Para almam için bana bir telefon numarası vermişlerdi. İki gün aradım o adamı bulamadım. Sonra Fatsa'ya gitmeyi düşünüyordum ki, Altındağ'da bir arkadaşın evinde 25 Mart günü sabahı yakalandım" Ertuğrul Kürkçü, Karadeniz bölgesine gittikten sonrasını özetle şöyle açıklamıştır:

"Ankara'dan çıkarken Ömer Ayna'nın getirdiği bir bavul içersindeki çeşitli çapta silahlar, el bombaları ve tabancalarımız vardı. Bu eve geldiğimizin ertesi günü CHP, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idamlarına karşı Anayasa Mahkemesi'nde dava açtı. Bu bizim için son derece elverişli bir durum yaratıyordu. Şu anlamda elverişli, belki de böyle bir eylemi hiç yapmayacaktık. Biz bu evde kalırken Sinan Kazım, Hüdai, Sarret ve onlardan önce oraya giden Sabahattin Kurt, başka bir evde kalıyorlardı. Ancak kimin evi olduğunu bilmiyorum. Bizimle onlar arasında Ahmet Atasoy vasıta oluyordu. Biz, bu evde iken doğan yeni durumu arkadaşlarla uzun boylu tartıştık. Şimdi yapacağım açıklama kendimle yakından ilişkili olmayabilir. Sorumluluklarımı değiştirmeyebilir. Ancak ben, gerçek düşüncem ne ise ve neden bu eyleme katıldıysam bunu açıklamalıyım ve bilinmeyen ve bu nedenle de açıklanmayan bazı şeyler (...) herkes tarafından bilinmeli.

Bu eylem yapıldığı takdirde Ankara'da ve Istanbul'da olanların Fatsa'da ve Ünye'de de tekrarlanacağı kaçınılmaz bir biçimde bizim arkamızdan birçok insanın tutuklanacağını, bizimle ilişkili olsun olmasın pek çok kişinin bu olayın içine karışmış kabul edileceğini açıkladım. Ancak Fatsa'da kaldığımız evin dışında kalacak hiçbir ev yoktu. Bu işi, Fatsa'da yapıp bitirebilmek de mümkün değildi. Bu iş yapıldığı zaman Anayasa Mahkemesinde dava açmış olan CHP'yi de kaçınılmaz bir biçimde bağlıyacağımızı belirttim. Ancak o zaman, dün başka arkadaşlara çevirdiğimiz silah bu sefer bize döndürüldü ve hayatımda ilk defa korkaklıkla suçlandım. Bu bir.

İkincisi, bu eylemin ardından ben, öyle yorumluyorum ki, (...) üst üste gelen bütün bu eylemlerin ardından Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam edilmesi için gereken her türlü subjektif şart

hazırlanmıştır ve aslında kurtarılması düşünülen ve öyle olduğu kabul edilen bu arkadaşlar, bütün bu olayların da etkisiyle çabucak idam edilmişlerdir.

Ancak Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın bu konudaki fikirlerinin de (...) bilinmesi gerek. Ben Hüseyin İnan'dan Mamak Askeri Cezaevinden hangi yolla çıkarıldığını bilmediğim iki not aldım. Bunlar İngilizce olarak yazıldığı için bana okumam için getirildi. Bir tanesini Mahir Çayan, Cihan Alptekin ve Ömer Ayna, Ankara'ya gelmezden önce aldım. Bir tanesini Cihan Alptekin Ankara'da iken birlikte okuduk.

Aralık ayında gelen ilk mektupta, Hüseyin İnan, yirmidört aralıkta yapılan Noel eğlencelerine müdahale edilerek, orada bulunan sayıca kabarık diplomatların rehin alınmasını ve kendilerinin de oraya çağırılmalarını, bundan sonrasını orada düşüneceklerini yazıyordu. Ve kendi arkadaşlarını siyasi bir güç haline gelemedikleri için eleştiriyordu. Ancak o sıralar daha henüz bu arkadaşların idamları Meclise gelmemiş, kaldı ki kendileri için idam edilme tehlikesi oldukça uzaktaydı.

İkinci defa, Cihan Alptekin Ankara'da iken Cihan Alptekin'e gönderilen notu birlikte okuduk. Hüseyin İnan, bunda, artık kendilerinin gitmiş olduklarını ve ölümle yüz yüze olduklarını, ne yapılacaksa bir an önce yapılmasını istiyordu."

"Bu durumda iki alternatif vardı. Ya bu arkadaşlarla birlikte gidecek ya da onlardan ayrılacaktık. Ancak ikincisini yapabilmek benim için mümkün değildi. Ve ben katılmadığım takdirde bu eylemin yapılabilmesi, İngilizlerin bir konuşma ile aldanabilmesi ve evlerine girilebilmesi, bu işin sessizce olabilmesi mümkün değildi.

Bütün bu üst üste gelen ve aslında tamamen subjektif olan bu yargılarla bu eyleme katıldım. Bu eylemin içindeki bütün sorumluluklarım açıktır. Tamemen kendi irademle davrandım. Ve ne yaptığımı bilerek yaptım."[3]

"O Sıralar Ne Yapacağını Sadece Mahir Biliyordu"

"O sıralar ne yapacağını sadece Mahir biliyordu. Herşeyi o sıralar Mahir belirliyordu. Her olayda herkesin onayını alıyordu. Bu konularda çok yetkin ve kararlı bir insandı. Bu nedenle Mahir'i kimse ezip geçemiyordu" diyen, İsmet Öztürk, sözlerine şöyle devam etmiştir, "Mahir, Karadeniz'e geçmek için Ankara'ya geçmedi. Mahir, Istanbul'da böyle bir eylem yapma baskısından kurtulmak için An-

kara'ya geçti. Daha dikkatli davranılmasını istiyor. Rahat düşünelim meselesi vardı. Fakat Ankara, durulacak durumda değildi. Öyle bir hale gelindi ki, bir yerden çıkıyorsun hemen arkandan polis basıyor evi. Yani duracak, kalacak bir yer kalmadı. Karadeniz'e geçmek mecburiyeti doğdu. Mahir'le 'İkinci Yarma' denilen yerde, iki kere buluşarak görüştük. Biz yapılacak eyleme katılmak istiyoruz ama Mahir,

-Silahlandıramıyacağımız insanları götürmek cinayettir. Ayrıca sen, geride kalacaksın. İstanbul'la ilişkimizi sen sağlıyacaksın, diyerek, bir taraftan ikna etmeye çalışırken, diğer taraftan,

-Ziya'yı asacaklar. Onu önlememiz lazım, diyerek, eylemin yapılmasına karşı çıkmamamız için duygusal sözler söylüyordu.

O zamanın Ordu Valisi olan Musa Eran, 25 Mart Cumartesi günü, yaşadığı bazı gelişmeleri ve olayları şöyle anlatmıştır:

"O günlerde bana Çorum'dan telefon edildi. Günlerden Cumartesi idi. Telefon eden Ankara Merkez Komutanı Tevfik Türüng idi. Bana şunları söyledi: Fatsa'da hükümet konağı açık bulunsun, öncülerimiz bir saat kadar sonra orda olacaktır, biz de gece oraya varacağız. Lütfen Kaymakam'a söyleyin bizi beklesin. Sebebini sorduğumuz zaman, bunu telefonda söylememem, dedi. Tabii bu tutumu biraz yadırgadım. Gece emniyetten ve jandarmadan bazı arkadaşları aldım, 24.00'e doğru Fatsa'ya gittim. Kaymakam zaten bekliyordu. Henüz kimse gelmemişti. Biraz sonra iki pikapla emniyet ve MİT mensupları olduğunu sandığım bir grup geldi. Yanlarında da Ankara'da yakalandığı söylenen bir üniversite öğrencisi (Feyyaz Kurşuncu) vardı. O, sorgusunda bazı ipuçları vermiş, Fatsa ve çevresi ile ilgili olarak. Bu genç Fatsa'yı hiç görmemişti ama elinde bir kroki vardı. Yani yakalandığı zaman üzerinden bir kroki çıkmış. Kendisine krokiyi izlemesi söylenmiş. Aradığı bir kaportacı dükkanıydı. Ama kroki izlendiğinde kaportacı dükkanı değil bir terzi dükkanı çıkıyordu. Bunu, krokiye bakan bir mahalli komiser hemen anladı. Terzi Fikri daha önce Fatsa'ya gelen Mahir Çayan ve arkadaşlarının nerede olduğunu bu gence gösterecekmiş. Biz gerçi Mahir Çayan ve arkadaşlarının Ordu çevresinde olduğunu bilmiyorduk, ama General Türüng bize telefon ettiği zaman Çayan ve arkadaşlarının buralarda olduğu inancı kuvvetliydi. Mahir Çayan'ın bizim bölgede olduğunu ilk kez Fatsa'ya gelen öncü kuvvetlerden Kaymakam'ın odasında öğrendim. Sanırım onlar yakalayıp, Fatsa'ya getirdikleri gençten öğrenmişlerdi. Onlar da 24 saat önce durumu öğrenebilmişler. Onu da çocuğun üzerinden çıkan kroki nedeniyle anlamışlar. General Tevfik Türüng, Fatsa'ya gelince biz kendisi ile biraz tartıştık, bize haber ver-

medikleri için. O da; 'sizin kuvvetleriniz teröristlerle uğraşmaya yetmez; sizde bir tane bomba bile yok, ama bu kaçaklarda bomba var, bunların ellerindeki silah ve bombalar bir alay kuvvetindedir, ellerinde en az 20 bomba vardır' dedi. Ben de, bunlarla başa çıkamasak bile hiç olmazsa siz gelinceye kadar gözaltında bulundurabilirdik, Terzi Fikri'yi gözaltında tutabilirdik, gelip gidenleri tesbit edebilirdik, şu anda Fatsa'da değillerse nereye gittiklerini araştırırdık. Ama, nedense bu olay bize bildirilmedi. Oysa şifreli de olsa bize bilgi verilebilirdi. Daha sonra başta Terzi Fikri'nin dükkanı ve evi olmak üzere bazı yerler arandı ve bazı kişiler gözaltına alındı. Terzi Fikri ve Avni Kayacı, Ankara'ya götürüldü."[1]

"Mahir Çayan ve arkadaşları daha önce hazırlanan ve daktilo edilen, 'Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Parlamentosu ve Hükümetine' başlığını taşıyan 25 Mart 1972 tarihli ve özet olarak (...) 1972'nin Türkiye'sinde tek bir yurtseverin, öncü savaşçısının oligarşinin ipiyle hayatına son verilmek istenirse, bu İngiliz ajanları da halkın devrimci öncülerinin, yani bizlerin kurşunlarıyla yok olacaklardır.

Dünya halklarının baş düşmanı Anglo-Amerikan Emperyalizminin askeri örgütü olan NATO'da görevli bu İngiliz ajanlarının hayatlarına karşılık şartlarımız açıktır.

1. İnfazlar derhal duracak.

2. Hiçbir yurtsever ve devrimci asılmayacaktır.

3. En çok 48 (kırksekiz) saat içerisinde bu konuda Türkiye radyolarından infazların durdurulduğu hakkında yayın yapılması şartır.

Bu şartlar yerine getirilmediği takdirde, kesin olarak bu İngiliz ajanları kurşuna dizilecektir.

Bu oligarşinin zulmüne, hainliğine, gaddarlığına, kan emiciliğine karşı bizlerin ilk ihtarıdır.

İnfazlar yerine getirilirse şu iyi bilinsin ki, ihtilalci misilleme sadece bu NATO ajanlarının yok edilmesiyle bitmeyecektir. Bu sadece başlangıç ve ilk ihtardır (...) şeklindeki teklif ve şartları muhtevi bildiriden bu gidişinde Ali Kaynar'a verilmiş; İngilizlerin kaçırılmasından sonra Cumhurbaşkanlığı, Parlamento ve Hükümete göndermesi istenilmiştir."[2]

26 Mart 1972 Pazar günü, Mahir Çayan, Cihan Alptekin, Ertuğrul Kürkçü ve karacı subay elbisesi giymiş bulunan Hüdai Arıkan, Ünye Hükümet binası bitişiğindeki, Kılıç Apartmanında Avukat Ali Kaynar'ın bürosunun üst katında kalmakta olan ve Ünye Radar Üssünde görevli bulunan üç İngilizi kaçırdıktan sonra 28 Mart 1972 Salı günü

gecesi, gidebilecek başka bir yerleri olmadığı için bir kaç gün önce Saffet Alp, Sabahattin Kurt, Ömer Ayna ve Sinan Kazım Özüdoğru'nun gittikleri Kızıldere Köyü Muhtarı Emrullah Aslan'ın evine gelirler.

"Biz Buraya Dönmeye Değil Ölmeye Geldik"

Üç İngiliz teknisyeninin kaçırılma olayı hakkında, Ankara'da, Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın başkanlığında toplantı halinde bulunan Milli Güvenlik Kurulu'na varolan bütün bilgiler derhal aktarılır.

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, olayı çok ağır bir dille kınayarak, İngilizlerin öldürülmelerinin, "adi bir cinayet" olacağını söyler ve sözlerine şöyle devam eder:

"Kaçıranların bıraktıkları mektuptan, mahkemelerde hüküm giyen ve kaderleri türlü yönden tahkikat içinde bulunan üç mahkumun kurtarılması için rehine alındığını ve eğer mahkeme hükümleri infaz olursa, onların canlarının tehlikeye düşeceğini bildirmiş olduklarını öğrendik.

Türkiye'de mahkemelerin tehdit altında hüküm vereceklerini veya tehdit altında mahkeme hükümlerinden kurtulmak mümkün olacağını zannetmek hiç bir sonucu olmayan meyüsane bir teşebbüstür. Aklı başında insanların bu kanunsuz kaçırmadan bir netice umması düşünülemez."

"Bütün vatandaşlarca önemli bir vazife karşısındayız. Böyle bir cinayete mutlaka mani olmalıyız.

İlk önce şehirlisi, köylüsü bütün Ordu ili, yakın iller, bütün memleket bunların peşine düşmelidir. Mutlaka bilen vardır. Barındıkları ve gittikleri yer, şehirli ve köylü halkımızın çevresindedir. Resmi vazifelilerin yardımcısı olarak halkımızın her ferdinin bir vatan savunması yapar gibi, teması olanlar kaçıranları uyarmalı, teması olmayanlar her yerde takip etmeli, mutlaka izlerini bulmalıdır.

Kaçırılanların canlarını kurtarmak çok değerli bir ödevdir. Ama kaçırılanların canları gibi önemli olan, milyonlarca Türk çocuklarının maruz kalacağı zararları ve tehlikeleri, ceybedecekleri engin düşmanlıkları önlemektir."

İngiliz Hükümeti, üç İngiliz teknisyenlerinin hayatlarını kurtarmak için Türk hükümetinin eylemcilere taviz vermemesini ister.

Ankara Sıkıyönetim ve İkinci Ordu Komutanı Orgeneral Semih

Sancar tarafından yayınlanan bildiride, can ve mal güvenlikleri Türk milletine emanet edilmiş bulunan İngilizlerin yakalanmasına yardımcı olacak yurttaşlara yüz bin liraya kadar mükafat verileceği de kaydedilir.

Ankara, Istanbul, İzmir Sıkıyönetim Komutanlıkları ile diğer illerin sıkıyönetim komutanlıklarına ve bütün güvenlik teşkilatına durum bildirilerik, gereken bütün güvenlik önlemleri çok kısa süre içinde alınır.

Olay, Ankara'ya intikal eder etmez, Emniyet Genel Müdürlüğünde bütün polis şefleri toplanır ve varolan bilgilerin anında değerlendirilmesini yaparlar. Emniyet Genel Müdürü Orhan Erbuğ'un başkanlığındaki toplantı geç vakitlere kadar devam eder.

Kaçırılan İngilizleri bulmak ve yapanları yakalamak için bütün çalışmalar hızla tamamlanır ve Türkiye çapında bir operasyonun hazırlıklarına girişilir.

İçişleri Bakanı Ferit Kubat, Jandarma Genel Komutanlığında görevli Tuğgeneral Vehbi Parlar ile Ankara Merkez Komutanı Tümgeneral Tevfik Türüng de, Ünye'ye giderler. Gece, Bölge Jandarma Komutanlarıyla ve MİT yetkilileriyle yaptıkları brifingden sonra, bölgede çok sıkı güvenlik önlemleri alınır ve yıldırım baskınlar yapılır.

Üç İngilizi kaçıranlar, bütün Karadeniz bölgesinde, havadan ve karadan, mağaralara varıncaya kadar her yerde Ankara, Tokat, Nevşehir, Amasya'dan gelen güvenlik kuvvetleri ile komandolar tarafından didik didik aranmaya başlanır.

Üç İngilizin kaçırılmasında kullanılan Landrover, Tokat'a dört kilometre mesafede Bağlar mevkiinde boş olarak bulunmuştur.

Avukat Ali Kaynar, Avukat Şener Şadi, kuyumcu Turan Külünk, Terzi Fikri Sönmez, kalfası Avni Kayacı, Abdullah Yılmaz ve Hasan Yılmaz ilk gözaltına alınanlar arasındadır. Daha sonra gözaltına alınanlarla birlikte bu sayı 33'e yükselir.[1]

Gözaltına alınanlardan, "Hasan Yılmaz, 29 Mart 1972 günü gecesi saat 23.00 sıralarında güvenlik kuvvetleriyle birlikte Kızıldere köyüne getirilmiş, adı geçenin oyalayıcı durumu karşısında Tokat İl Jandarma Alay Komutanı Kadri Dönmez, 30 Mart 1972 günü saat 05.00 sıralarında J. Tğm. Mustafa İlerisoy ile J. Astb. Bşçvş. İsmail Hakkı Topaloğlu'nu Kızıldere köyü muhtarı Emrullah Aslan'ı çağırmaya göndermiştir. Bu iki görevlinin eve doğru yaklaştığını gören nöbetçi eylemci, durumu arkadaşlarına ve muhtara bildirmiş; eylemcilerce Emrullah Aslan, görevlilerin gelişlerinin gerçek sebebini öğrenmek ve zaman kazanmak amacıyla onları dışarıda karşılaması için gön-

derilmiş, ancak durumun vehamet arzettiğini, köyün güvenlik kuvvetlerince sarıldığını öğrenen muhtar Emrullah Aslan, kendisini sorumluluktan beri kılmak için daha önce hazırladığı bir mektubu görevlilere vererek anarşistlerin ve kaçırılan üç İngilizin evinde bulunduğunu beyan etmiştir. Emrullah Aslan'ın güvenlik kuvvetlerince gözaltına alınmasını müteakip evdeki ailesi mensubu da dışarı çıkmıştır.

Durumun J. Tğm. Mustafa İlerisoy ve J. Astsb. Bşçvş. İsmail Hakkı Topaloğlu tarafından J. Alb. Kadri Dönmez'e bildirilmesi üzerine komando taburunca köy çevrilmiş, anarşistlerle üç İngilizin bulunduğu ev civarı da görevli kılınan timlerce abluka altına alınmıştır."[2]

Ertuğrul Kürkçü, bundan sonrasını şöyle anlatmıştır: "30. 3. 1972 Perşembe günü sabahı tahminen saat 05.30 sıralarında iki jandarma erinin bizim barındığımız muhtarın evine doğru yaya olarak geldiklerini şimdi kim olduğunu hatırlamamakla beraber nöbette bulunan arkadaşlarımızdan birinin (Sabahattin Kurt) bildirmesi üzerine uyandım. Hazır yeri gelmişken söyliyeyim, biz muhtarın evinde kaldığımız süre içinde ikişer arkadaş hava kararıktan sonra ikişer saat süreyle nöbet beklemekte idik. Bu sese muhtar da uyandı. Muhtar, odasından çıkıp yanımıza geldi. Bütün arkadaşlar uyanmıştık. Muhtar bize kapıya çıkıp, gelen jandarmalarla konuşacağını ve ne için geldiklerini öğreneceğini, söyledi. Yanımızdan ayrılıp, kapıyı açtı. Ve evden dışarı uzaklaşıp gitti. Bundan sonra da bir daha eve dönmedi. Pencereden dışarıya baktığımızda komando erleri olduğunu anladığımız askeri kuvvetlerin sürünerek, bizim eve doğru yaklaştıklarını ve bazı yerlerde mevzilenip köyü de sardıklarını gördük. Olayın heyecanı nedeniyle şimdi isimlerini hatırlayamadığım 4-5 arkadaşımızla beraber evin çatısına çıktık. Dam kiremitlerini çıkarmak suretiyle delik açtık. Muhtar Emrullah Aslan, evden uzaklaşırken karısını, gelinini ve kızını yanına alıp, gitmiş. Bu sırada dışarıdan, 'Alçaklar, çocukların arkasına saklanıyorlar' diye bir ses duyunca evde kimse olup olmadığını araştırmak aklımıza geldi. Mutfak kısmında ikisi torunu ve biri de erkek çocuğu olan üç küçük çocuğu gördük. Kapıyı açıp, üç çocuğu bıraktık. Çatıdan dışarı baktığımızda tamamen sarıldığımızı gördük. Bir süre sonra da, bizden kayıtsız şartsız teslim olmamızı megafonla ihtar ettiler. Buna cevaben, 'İngilizlerin elimizde olduğunu, teslim olmayacağımızı, şartlarımız kabul edilmedikçe çarpışacağımızı ve İngilizlerin de bu arada öleceğini' bağırarak söyledik. Daha sonra çatıdaki kiremitleri açtık. Etrafı daha iyi görebilecek hale getirdik.

zamana kadar ellerini ve ayaklarını bağlamadığımız Direktör Charles Turner ve Gordon Bunner adlı İngilizle John Low adlı Kanadalıyı kaçmalarını önlemek amacıyla bağladık ve üçünü kurşun isabeti almayacak emin bir yere götürdük. Dışarıdakiler, megafonla İngilizlerin evde olduğuna inanmadıklarını söylediler. Bunun üzerine biz de İngilizlerin üçünü birlikte ilk önce pencereden dışarıdakilere gösterdik ve bunlar İngilizce olarak, 'ateş etmeyin, ateş edilirse bizi öldürecekler, kurtarılmamız için şartlarını kabul edin' diye konuştular. Buna cevaben bizlere hakaretamiz laflar edildi. Biz de bunlara aynen cevap verdik. Bu sıralarda sabah saat yedi civarındaydı"[3]

30 Mart 1972 Perşembe günü sabahı, "Kızıldere Köyüne gelen Harekat Komutanı J. Alb. Sezai Durukan, daha önce harekatı yürütmeye tevkil ettiği J. Alb. Kadri Dönmez'den komutayı almış, öncelikle ev yakınına kadar emniyet müfrezelerini ve dinleme postalarını görevlendirdikten sonra Mahir Çayan ve arkadaşlarına megafonla, teslim olmalarını, kendilerine hiç bir kötü muamelenin yapılmayacağını, adalete teslim edileceklerini, İngilizlerin Türkiye'de misafir bulunduklarını, onların öldürülmemesini, bu İngilizlerin öldürülmesinin Türk Milletini güç durumda bırakacağını, İngilizleri göstermelerini, bir çok kere ihtar ve ikaz ettirmiştir. Buna karşılık Mahir Çayan ve arkadaşları teslim olmayacaklarını, buraya ölmek ve öldürmek için geldiklerini, bunda kararlı olduklarını, şartları yerine getirilmediği takdirde çarpışacaklarını ve İngilizleri öldüreceklerini belirterek Silahlı Kuvvetler ve Komutanlarına hakaret teşkil eden sözlerle karşılık vermeye devam etmişlerdir. Eylemciler evin sarılmasından sonra çatı kiremitlerini yer yer açarak dışarıyı daha iyi görebilecek bir durum sağlamışlar, dışa karşı isabetli atışı temin etmek üzere bina duvarında da mazgal delikleri açmışlar, ayrıca evin kapı ve pencereleri arkasına eşyaları yığarak tahkimat yapmışlardır."[4]

MİT mensubu Mehmet Eymür, yaşadığı ve gördüğü olayları şöyle anlatmıştır, "Mahir Çayan ve Ömer Ayna'nın pencereden dışarı baktıklarını gördük. Askerler megafonla teröristlere çağrıda bulunarak etraflarının sarıldığını ve teslim olmalarını söylediler. Mahir Çayan cevaben 'Bütün Dünyanın ve Türkiye'nin gözünün şu anda orada bulunduğunu, yaklaşıldığı veya ateş açıldığı takdirde ellerinde bulunan 3 İngiliz rehineyi derhal öldüreceklerini, ölmeye ve öldürmeye kararlı olduklarını, sonuna kadar çarpışacaklarını' bildirdi.

Teröristler İngiliz rehineleri tek tek pencereye getirmeye başlamışlardı. Rehineler, çaresiz bir şekilde isimlerini söyledikten sonra İngilizce olarak herhangi bir harekette bulunulmamasını, aksi takdirde öldürüleceklerini söylüyorlardı.

Çayan ve arkadaşları marşlar söylemeye ve zaman zaman askerlere laf atmaya başladılar. Bizi sivil pantolonlarımızdan tanımışlar, 'Sam Amcanın adamları', 'Faşist MİT'çiler' gibi sözlerle bizleri kızdırmaya çalışıyorlardı. Aramızda 150-200 metre kadar mesafe vardı. Biz de onlara cevap veriyorduk. Erlere ise dokunaklı laflarla tesir etmeye çalışıyor, faşist subayların emriyle hareket etmemelerini telkin ediyorlardı.

Bekleme devresi başlamıştı. Muhtarın evine yakın bir evdeydik. Bulunduğumuz evden onları görüyor ve zaman zaman camdan karşılıklı atışmaya devam ediyorduk. Bize MİT'çiler diye seslenip isimlerimizi ve benzeri şeyleri soruyorlardı. İçlerinde en çok konuşan ve en çok hakaretamiz laflar sarfeden Ertuğrul Kürkçü idi.

Bu arada çatıda yer yer kiremitleri kaldırarak kendilerine mazgal delikleri ve gözetleme yerleri açtılar. Bir çarpışma için gerekli hazırlıkları yapıyorlardı. Bir ara evden çıkan dumanlardan bazı şeyleri yaktıklarını anladık.

Bir süre sonra 'Faşist Yönetimin Temsilcisi muhtarı ve ailesini serbest bırakıyoruz' diyerek muhtarı ve ailesini serbest bıraktılar. Faşist muhtar ilk önce kendilerine yardımcı olmuş evinde barındırmış, sonra askeri görüp sıkışınca ihbarda bulunup kendini kurtarmak istemişti. Bundan Çayanların hiçbir zaman haberi olmadı.

Kendilerine tesir etmeye gayret ettik, teslim olmalarını iknaya çalıştık, ailelerini getireceğimizi ve kendileri ile konuşturacağımızı söyledik. Sibel Erkan olayını anımsatarak devletin gücünün her zaman daha fazla olduğunu, neticenin her ne olursa olsun aleyhlerinde olacağını belirttik.

Sonradan öğrendiğimize göre bu telkinlerimiz aralarında ihtilaf çıkmasına sebep olmuş. Bir kısmı teslim olmaya yanaşmışlar. Ancak Mahir Çayan duruma hakim olarak teslim olmayı düşüneni vuracağını söylemiş.

Çayan ve arkadaşları morallerini yüksek tutmak için marşlar söylemeye devam ettiler. Bir müddet sonra helikopterler gelmeye ve evin arka tarafındaki yamacın arkasına inmeye başladı. Biz de evden çıkıp tepeye gittik."[5]

Sataşmaların neler olduğunu ve bundan sonra neler yaptıklarını Ertuğrul Kürkçü, şöyle açıklamıştır:

"'Görüşmek istiyoruz' dediler. Mahir, sen çık. Konuş onlarla dedi. Ben de çıktım konuşmak için. Arkamda Mahir vardı. Cihan'la Saffet vardı. Herkes büzülmüş, kiremit deliklerinden bakıyor. Şimdi iyi hatırlamıyorum, böyle küçültücü bir laf geldi; 'O kiremitlerin arasından öyle tavuklar gibi konuşmak sana yakışmıyor' filan gibi birşey."[6]

"Arkadaşlar bu arada toplandık ve şartlarımız kabul edilmediği takdirde ölmek var, dönmek yok diye karar verdik. Ayrıca ateş açıldığı takdirde İngilizlerin de vurulmasını da kararlaştırdık. Ancak, İngilizleri kimin vuracağı hususunda bir mütabakata varmadık. Esasen, şartlarımızın da bir kısmının da olsa kabul edileceğine inanıyorduk ve ateş açıldığı ana kadar İngilizleri vurma ihtimali bizce yüzde bir nisbetinde idi. Silahlarımızı elimize aldık ve bir yaylım ateşi açıldığı takdirde korunabilmek için de toprak zemini delerek ahıra inebilecek şekilde bir delik açtık. Pencereleri ve kapıları evde bulunan yatak, yorgan ve yastıklarla kurşun geçmeyecek şekilde takviye ettik. Evdeki yiyecek miktarını ve suyu kontrol ettik. Bize uzun süre yetebileceğini gördük. Ünye'de İngilizlerden aldığımız dolar ve sterlinlerle bizim yanımızda bulunan ve yaklaşık 25 bin lira civarında bulunan Türk parası ile birlikte getirdiğimiz İngilizlerin hüviyetlerini odanın ortasına getirip yaktık. Bu arada da parti ve cephe çalışmalarıyla ilgili birkaç teorik not da birlikte yakıldı (...) Saat 10.00 sıralarında marş söylemeye başladık. Bu marş şöyleydi:

Gün doğdu, hep uyandık
Siperlere dayandık
Bağımsızlık uğruna
Al kanlara boyandık.

İşçi, köylü, gençlik, asker
Devrim için ölürüz
Sinan, Hüseyin, İbrahim
Devrim için öldüler.

şeklinde idi. Ayrıca Karayılan türküsünü de hep birlikte söyledik. Yaşasın Türkiye Halk Kurtuluş Partisi, Yaşasın Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu, Yaşasın Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi diye de tezahüratta bulunduk. Bu şekilde karşılıklı laf atışmalarıyla saatler ilerledi."[7]

"Saat 12.00 sıralarında güvenlik kuvvetlerince megafonla eylemcilere hitaben: 'İçinizde hiçbir eyleme katılmamış şahıslar var, teslim olmak onların menfaatleri icabıdır. Adalete teslim olun ve İngilizleri öldürmeyin' şeklinde ihtarda" bulunulur.[8]

İçişleri Ferit Kubat'ın Meclis'teki açıklamasına göre, "Devamlı ihtar ve tekliflerimiz küfür ve ateşle şöylece karşılanmıştır: 'Biz buraya dönmeye değil, ölmeye geldik.' Bu sözlerden ölmeye ve öldürmeye kararlı oldukları, çevreleri sarılı olduğundan ümitlerini kaybettikleri ve ecnebilere kıyma teşebbüsünde oldukları tarafımızdan anlaşılmıştır."[9]

Ertuğrul Kürkçü, bundan sonra gelişen olayları şöyle anlatmıştır: "Öğlenleyin yeniden teslim olmamız çağrısı yapıldı. O sırada Mahir Çayan, arkadaşları bir araya toplayarak, bu olayın Sibel Erkan olayının üst seviyedeki bir tekrarı olduğunu, Hüseyin Cevahir'in Maltepe'deki çatışma sırasında teslim olmak gibi bir eğilimi olduğunu ancak bunun her türlü yiğitliğe rağmen bir zayıflık olarak kabul edilebileceğini, bu nedenle teslim olmamanın doğru olduğunu, buna karşılık yine de teslim olmak isteyen varsa teslim olmasını, bildirdi.

Şüphesiz bugün hayatta bulunmayan arkadaşlar da akıllarında teslim olmak düşüncesini geçirmişlerdir. Ancak bunu hiçbir zaman açıklamadılar. Bundan sonra da hiç kimse teslim olmak ve İngilizleri sağ teslim etmek fikrini ileri sürmedi. Hakim olan düşünce, ateş açıldığı takdirde İngilizleri vurmak ve sonra da çarpışmak. Saat 12.00 sıralarında İngilizlerin hayatından endişe edildiğini ve bunların, karşı tarafa gösterilmesini istediler. Daha sonra da bunu tartıştık. Biz kendimiz istediğimiz zaman gösteririz şeklinde konuşulduğundan o çağrıdan sonra göstermedik. Dışarıdan bize teslim olmamız halinde herhangi birşey yapılmayacağı şeklinde çağrılar yapılıyordu. Ancak biz teslim olmayacağız diye bağırarak karşılık verdik. Verilen karşılık da o halde öleceksiniz oldu.

Saat 13.00 sıralarında radyodan kuşatıldığımız yerle ilgili haberler verildi. 13.00'ü biraz geçe zaman kazanıp anlaşma zemini yaratabileceğini düşünerek, İngilizleri göstermeyi teklif ettik. İçlerinden yönetici olan, daha önce bağlanıp bırakılmış oldukları merdiven altından alarak yukarı çıkaracaktık. Ancak daha sonra, yalnız bir tanesinin gösterilmesi istendi. Ben de bunun üzerine Ünye'deki evde yönetici pozisyonunda olan Charles ismindeki kişiyi yukarı çıkarttım. Dışarıda kendileri ile bir tanesini görüştüreceğimizi söyledim. Karşılıklı olarak İngilizce konuştular. Ve İngiliz, ateş açmayın açıldığı takdirde bizi öldürecekler diye konuştu. Dışarıdan ise, onlarda insanlık kalmamış sizi her şart altında öldürecekler diye cevap verildi. Bundan sonra da Charles ismindeki İngilizi aşağıya indirdik. Ve karşı taraftan şimdi ne söylemek istediklerini sorduk. Onlar da söyleyecekleri birşeyleri olmadıklarını ya teslim olacağımızı ya da kendi seçtiğimiz tercihi kabulleneceğimizi bildirdiler. Bir saat kadar bir bekleyiş oldu.

Saat 14.00 sıralarında ve ondan biraz önce sürekli olarak helikopterler köy civarını ve kaldığımız evin 150-200 metre kadar açığına inip kalkmaya başladılar. İnen helikopterlerde yüksek rütbeli şahıslar, muhtemelen İçişleri Bakanı olduğunu tahmin ettiğim föt

şapkalı bir şahıs, Fatsa'da iken gördüğüm Şener Şadi ismindeki avukatlar indiler. Tiplerinden yabancılar olduğunu tahmin ettiğim kameralı kişiler de vardı. Bu sırada çatıda açtığımız mazgalların deliklerinde ben, Mahir Çayan ve Saffet Alp bulunmakta idik. Diğer arkadaşlar alt kattaki çeşitli odalarda idiler. İngilizlerin bulunduğu merdiven altında Cihan Alptekin bulunuyordu. 14.00'ü 10 veya 20 geçe, içinizden biri çıksın, konuşmak istiyoruz şeklinde bir çağrı yapıldı. Bu çağrının cevaplanması için ben çıktım. Ancak çağrıyı yapan kişiler, bir süre beklememizi ve kendilerinin yapacakları çağrıyı dinlememizi söylediler. Bunun üzerine beklemeye başladık. Herkes son derece gergin ve sinirli idi.

Bir süre sonra dışarıdan bir veya iki el silah atışı geldi. Ve bunun ardından daha önce çevredeki evlere yerleşmiş bulunan makinalı tüfekler atışa başladı. Neye uğradığımızı şaşırmıştık. Bir anda kendimizi çatıdaki merdivene açılan deliğin üzerine attık. Önden Saffet aşağıya düştü. Arkasından da ben yuvarlandım. Mahir de bu sırada, İngilizler diyerek bağırıyordu. Bir anda yere yuvarlandık. Kafamı doğrulttuğumda yukarıda ılık ılık bir şeylerin başıma doğru aktığını hissettim. Başımı kaldırdığımda Mahir Çayan'ın kolunun çatıdaki deliğin ağzından aşağıya sarktığını gördüm ve koşarak yukarıya tırmandım. Ancak atış devam ettiğinden Mahir Çayan'ı indiremedim. Vücudunu yoklayabildim. Sanıyorum başından vurulmuştu. Kendisinden Mahir diye bağırarak cevap istedim. Ancak cevap alamadım. Soluk da almıyordu. Aşağıya indim. Benim Mahir'le uğraştığım süre içersinde diğer arkadaşlardan biri veya bir kaçı üç İngilizi vurarak öldürmüşlerdi."[10]

Feyyaz Kurşuncu'nun dediği gibi, "Anılar, bugün durduğumuz yerden hatırlanan şeylerdir ve doğrunun çeşitli yönleri vardır. Bu da doğrunun bugünden hatırlanan tarafıdır. Ne kadar gerçektir belli olmaz. Belgelere dayanmak gerekli. Bu çok önemli. Kişi, aynı olay hakkında 10 sene önce başka 10 sene sonra başka şeyler söyleyebilir. Bu ahlaksızlıktan, unutkanlıktan değil. İnsan hali böyle." Bu nedenle aynı olayı Ertuğrul Kürkçü, değişik zamanlarda çok küçük değişikliklerle farklı biçimlerde anlatmıştır. Bunları da olduğu gibi aktarıyorum:

"Saat tahminen 14.00-14.10 arasındaydı. Biz beklediğimiz sırada, dışarıdan ani bir ateş başladı. Neye uğradığımızı anlıyamadık. Çatıda bulunan ben, Saffet Alp kendimizi çatıya açılan deliğin başına doğru yere yattık. Ateş devam ederken merdivenden başaşağı kaymaya çalışıyordum. Arkadaşların bulunduğu yere doğru kaymağa ça-

lışıyordum. Bu sırada da Saffet Alp benden önce aşağıya ulaşmıştı. Merdivenden başaşağıya kaydığımda başıma ılık bir şeyler aktığını hissettim. Kafamı kaldırdığımda Mahir'in deliğin başında cansız halde yattığını gördüm. 'Mahir sen de mi gittin' diye bağırdım. Kendim merdivenden aşağıya düştüm. Daha sonra ise Mahir'i bulunduğu yerden indirmeye çalıştım. Fakat ateş devam ettiği için indiremedim."[11]

Bir diğer anlatımsa şöyledir :

"Yeniden (içinizden biri çıksın görüşeceğiz) dediler. İlk ben çıktığım için, daha sonra da Mahir (sen çık şunlarla konuş) dedi, ben çıktım, arkadan da, Mahir, Cihan, Saffet çıktılar yukarıya. Evin çatısı var, topraktan, kiremit çatı, oradan merdivenle çıkılıyor, tek katlı bir ev. İşte orada çatının kiremitlerini kırmıştık. Ordan baktık dışarıya, evin ikiyüz metre ilerisinde bir tepe var. Tepenin arkasında bir çit var üzerinde. Onun arkasından bizle konuşuyorlardı. Bizimle konuşma ihtiyacı hissetmelerine rağmen, çevredeki birliklerin de harekatını görebiliyorduk, ondan sonra birlikler mevzilerine girmeye başladılar, makinalı tüfek yuvalarının arkasına girmeye başladılar. 'Ne oluyor' deyip, biz bir ölçüde geri çekildiğimiz zaman dört bir tarafımızdan makinalı tüfeklerle eve ateş açıldı. Önden iki üç arkadaş kendini aşağıya attı. Ben onların arkasından, en arkada Mahir kalmıştı. Baş aşağı düştüm. Merdivenden yuvarlandım. Toparlanıp, doğrulmaya çalışırken yukardan kanlar boşalıyordu. Tam deliğin ağzına Mahir'in kolu sarkmış, kafası da kısmen sarkmış ve kanlar akıyordu, ben fırladım (...) Bir iki el bombası attım dışarıya. Makinalı tüfek ateşi sürekli devam ediyordu. Fakat birşey göremiyorsun zaten. Ayrıca tesir sahası dışına çıkmışlardı. Birşey kesmek mümkün değil. Ve Mahir'i indiremedim. Yalnız yokladığım kadar, ensesinden vurulmuştu ki, daha sonra otopsi raporlarına baktığımda, işte, makinalı tüfek mermisi vurdu diyordu."[12]

Çatışmalar sonunda Cihan Alptekin, Saffet Alp, Ömer Ayna, Sinan Kazım Özüdoğru, Hüdai Arıkan, Ahmet Atasoy, Ertan Saruhan, Sabahattin Kurt ve Nihat Yılmaz öldürülmüş, Ertuğrul Kürkçü, evin samanlık kısmında saklanmış, ertesi gün güvenlik kuvvetlerine teslim olmuştur.

Bu sırada, Gülten Savaşçı-Çayan, Mahir'lerin İngilizleri kaçırmalarını ve sonraki gelişmeleri, Berrin Ertürk, Osman Tokcan, Filiz Tokcan gibi arkadaşlarıyla, Fransa'da birlikte kaldıkları evde, radyodan dinleyerek takip etmektedirler.

Kızıldere Köyü'nde Mahirlerin saklanmakta oldukları evin güvenlik kuvvetleri tarafından kuşatıldıkları haberini alınca gelişmeleri daha dikkatli izlemeye koyulurlar.

Gülten, bir ara evden ayrılır. Ölenlerin kimler olduğunun açıklandığı haber radyodan verildiğinde Gülten evde yoktur. Gülten döndüğünde, arkadaşlarına,

"-Ne oldu? Bir haber var mı?" diye sorar. Evde bulunan herkes, olayın şoku nedeniyle donmuş kalmış bir vaziyettedir. Kimse konuşacak, birşey söyleyecek durumda değildir. En sonunda Berrin Ertürk,

"-Hepsini vurmuş öldürmüşler. Aralarında Mahir de var" diyerek karşılık verir. Gülten, hiçbirşey söylemeden odadan çıkar. Berrin, arkasından gider. Gülten,

"-Lütfen gelme. Yalnız kalmak istiyorum" diyerek, odasına çekilir.

Bu sırada, Kızıldere köyünde samanlıkta ele geçirilen Ertuğrul Kürkçü, sarı, kapalı bir otomobille Niksar'a getirilir ve hastaneye alınır. Daha sonra, aynı arabayla Niksar'ın dışındaki futbol sahasına getirilen Kürkçü, saat 17.15'de bir helikopterle Merzifon Havaalanına sevk edilir. Kürkçü, Merzifon'dan askeri bir uçakla Ankara'ya nakledilir.

Kürkçü, Niksar'daki ilk ifadesinde, üç İngilizi beyinlerine kurşun sıkarak öldürdüklerini itiraf etmiş, Mahir Çayan'ı, 'bütün işleri bozmak'la suçlamış, 'hepimiz onun kaprislerinin kurbanı olduk' demiştir. Kürkçü, kuşatma başlamadan önce, Çayan'a herkesin değişik istikametlere dağılmasını söylediğini, ancak Çayan'ın bu teklifi kabul etmeyerek, söz konusu faciaya sebep olduğunu bildirmiş, şöyle konuşmuştur:

'Hepimiz toplu halde bulundukça güvenlik kuvvetlerinin elinden kurtulmaya imkan yoktu. Bunu Mahir'e izah ettim, her birimizin bir tarafa dağılmamız teklifinde bulundum ama o bu teklifi kabul etmeyip 13 kişiyi ölümün kucağına itti. Ben ölmek istemiyordum, ancak arkadaşlarımı bırakıp kaçmadım, fakat daha sonra bir kolayını bulup samanlığa sığındım, başka çarem yoktu.'[13]

"Yol Arkadaşlarının Yanına Gömülsün"

30 Mart 1972 Perşembe günü, tutulan, "Ölü muayene ve otopsi keşif zabıt varakası" ile "Tesbit tutanağı"nda Mahir Çayan'la ilgili olarak şu bilgiler yeralmıştır:

"Mahir Çayan'ın cesedinin çatıda olduğu görüldü. Merdivenle çatıya çıkıldığında Mahir Çayan'ın ceplerinde 3 adet patlamamış el bombası olduğu tesbit edildi. Bombalar alındı. Üzeri arandığında, Ziya Yıl-

maz'a ait bir fotoğraf ve İngilizlere ait kimlik kartları ve 10 lira Türk parası bulundu, emanete alındı. Aynı ceplerinde bir cüzdan içerisinde tomson makinaları mermileri bulundu."

"Mahir Çayan'ın fotoğraflardan teşhis edilen veya tahmin edilen cesedi görüldü. Cesedin kafatasında bir mermi yarası, tesbit edildi."[1]

Kızıldere köyünde meydana gelen olayları 31 Mart 1972 Cuma günü, SBF'de protesto etmek amacıyla boykot yapmak ve Doğu Perinçek ve arkadaşlarının illegal olarak yayınladığı, "Şafak" adlı dergiyi dağıtmak isteyen Doğan Fırtına, Ahmet Bahadır Bozo, Saffet Rüştü Tekin, Haluk Özyiğit, Ahmet Akyıldız, Tuğrul Paşaoğlu, Yaşar Gören, Menan Evren, Haluk Altay, Süleyman Ahmet Gürol, Faruk Güldü, Mustafa Şamlıoğlu, Hüseyin Özgül, Ramazan Özcan, İsmail Kaya, Sabri Balcıoğlu, Abdül Demir, Halil Ağacıkoğlu, Enver Çamlıdere, Mehmet Filiz, Yümnü Ağhan ve Nihat Gabelioğlu adlı öğrenciler hakkında güvenlik makamlarınca ve fakülte idaresince soruşturma açılır.[2]

4 Nisan 1972 Salı günü, Kızıldere olayları için Gazi Eğitim Enstitüsü bahçesinde gösteri yaparlarken kendilerini engellemek isteyen sağcı bilinen 7 öğrenciyi ağır şekilde dövdükleri ve ağır hakarette bulundukları gerekçesiyle Kurbani Yıldırım, İsmet Tuncer, Necati Şahin, Fehmi Yılmaz, Ertekin Kaya, Nevzat Coşkun, Nabi Yapıcı, İbrahim Aydın, Bedri Karayağmurlar, Hüseyin Mehmet, Hasan Demir, Hayrettin Aydemir, Vaner Alkaç, Gültekin Yıldız, Ali Zengin, Ramazan Deniz, Ahmet Voyvoda, Hatice Yaşar, Feridun Fikret Uğur, Necmettin Eren, Hasan Yiğit ve Seyyara Şar adlı öğrenciler gözaltına alınır.[3]

Kızıldere köyünde muhtar Emrullah Aslan'ın evinde öldürülenlerin cesetleri Niksar Devlet Hastanesine götürülür.

Mahir Çayan'ın amcası Enver Çayan, ilk önce, Tokat Valisine, Niksar Kaymakamına ve Niksar Savcısına, "Cenazeler veriliyor mu, verilmiyor mu? Veriliyorsa nereden ve ne şekilde verildiğinin bildirilmesini" isteyen birer telgraf çeker. Bir gün sonra gelen telgraflardan, "Cenaze veriliyor. Niksar Devlet Hastanesine başvurun" diye yanıt alır.

Daha sonra siyasal durumun provokasyona son derece elverişli bir ortam olduğunu düşünerek, yanına Avukat Yalçın Öztürk'ü de alarak uçakla, Mahir'in annesi Ankara'da bulunduğu için ilk önce Ankara'ya gider. Enver Çayan, Naciye Hanıma,

"-Mahir'i, Gümüş'te dedesinin yanına gömelim. Gerekirse daha sonra Ankara'ya getiririz" dediğinde, annesi,

"-Yol arkadaşlarının yanına gömülsün" diyerek, Ankara'da defnedilmesi konusunda ısrar eder.

Emek Garajında bir steyşin otomobil tutularak, Mahir'in annesi Naciye Çayan, amcası Enver Çayan ve Avukat Yalçın Öztürk, Niksar'a doğru yola koyulur. Yolda yapılan sohbet sırasında şoför,

"-Öğretmen" olduğunu söyler. Enver Çayan da,

"-Mahir Çayan'ın cenazesini almaya gidiyoruz" dediğinde,

"-Bilseydim de gelirdim" diyerek, yanıt verir.

Gece Niksar'a varırlar. O gece bir otelde kalırlar. Ertesi gün, Niksar Devlet Hastanesine başvururlar. Başhekim zaten hastanededir. Savcıyı da çağırırlar. Savcı, orada bir zabıt hazırlar. Tutulan zabıtın bir yerinde, "...cenazeyi gördük, tanıdık, aldık, tabuta koyduk" diye yazmaktadır. Bu bölüme gelince, savcı, cenazeyi almaya gelenleri hastanenin morguna indirir. Orada bir kaç cenaze daha vardır. Mahir'in cesedinin üzerini açarlar. Annesi ve amcası, cesede baktıktan sonra,

"-Evet bu Mahir Çayan" diyerek, tanıdıklarını belirtirler. Cesedi tabuta koymadan önce incelerler. Sol kolunda 3-5 cm aralıklarıyla 3 tane mitralyöz yarasının bulunduğu ama asıl ölümün sağ şakağından giren, sol şakağından 5-6 cm. bir parça kopartarak çıkmış bir kurşunla olduğunu ve karın bölgesinde dikiş izi olduğunu görürler. Cesette yanma izi yoktur.

Yüz ifadesi, karşı tarafla konuşurken ya da onlarla herhangi bir diyalogda iken nasılsa öyle kalmıştır.

Cenazeyi aldıktan sonra hükümet konağına giderler. Vilayette, bir subay, Mahir'in elbiselerini verir fakat annesi almaz. Dışarı çıkarken, Hükümet Konağı önünde toplanmış 5-10 kişilik bir grup,

"-Kahrolsun komünistler" diye bağırır.[4]

Herhangi bir olay olmaması için şehir dışına kadar gelen bir polis refakatiyle, geldikleri otomobille Niksar'dan ayrılırlar.

Yol boyunca, konakladıkları yerde, karşılaştıkları ve olayı öğrenen kişiler,

"-Geçmiş olsun" derler. Bir kaç defa otomobilin lastiğinin patlaması sonucu gece saat 21.00 civarında hava iyice karardığı ve yağmur yağdığı bir sırada, Ankara'ya giriş-çıkışların kontrol edildiği Kayaş yol ayrımına varırlar. Arabayı bir kenara çekerek, giriş-çıkış kontrolü yapan güvenlik görevlilerine,

"-Taşıdıkları cesedin Mahir Çayan'a ait olduğunu, kendilerinin annesi, amcası ve avukatı olduğunu, cesedi Ankara'da gömeceklerini fakat gece gömülemeyeceğine göre nerede bekletmeleri gerektiğini, ilgililerin bu konuda herhangi bir önerisi olup olmadığını ya da kendi

bildikleri gibi mi hareket etmeleri gerektiği" gibi, sözler söylerler. Orada bulunan görevliler,

"-Efendim siz burada biraz bekleyin. Biz, üst makamlara bildirelim. Verilen emirlere göre hareket edersiniz" diyerek, yanıt verirler.

Bir saat kadar sonra, kısa boylu, sivil giyimli yetkili birisi gelir. Yolun iki tarafında da kontrol kulübeleri bulunmaktadır. Gelen yetkili kişi, Ankara'dan çıkış tarafında bulunan kontrol kulübesinin orada bulunan görevlilere,

"-Kim bunlar? Komünistleri kim aldı getirdi buraya? Komünistlerin Türkiye'de yeri yok. Çağırın bana şoförü" diye bağırıp, emir vermeye başlar.

Arabanın şoförünü karşıya götürürler. Şoförün elinden arabanın anahtarını alarak, tekme, tokat dayak atmaya başlar. Bir süre dayak attıktan sonra, karşı tarafa geçer ve,

"-Sen kimsin?" diye Enver Çayan'a sorar,

"-Ben amcasıyım."

"-Ya o kim?"

"-O da avukatımız."

"-Nereden buluyorsunuz bu paraları da avukat alıp getiriyorsun. Komünistin amcası. Komünistlere Türkiye'de yer yok" diye bağırır, çağırır.

Gelen kişi, hırsını alamaz, bir karşı tarafa geçer şoförü yeniden döver, bir bu tarafa geçer bağırır, çağırır, hakaretler yağdırır. Orada bulunan görevlilerden birisine Enver Çayan,

"-Bu adam kimdir?" diye sorduğunda,

"-Merkez Kumandanı Tümgeneral Tevfik Türüng" diye yanıt alır. Tevfik Türüng, daha sonra Enver Çayan'ın yanına gelerek,

"-Siz Ankara'daki bir takım kişileri harekete geçirmek istiyorsunuz. Bu nedenle şimdi gömülecek" der.

20-25 dakika geçtikten sonra 1-2 cemse dolusu asker, 1-2 sivil araba gelir MİT tarafından. Bir polis tarafından kullanılan Mahir'in cesedinin bulunduğu otomobil, askeri güvenlik güçlerinin kontrolunda konvoy halinde, Ankara'nın bir ucundan, Kayaş'tan diğer bir ucu sayılan Karşıyaka Mezarlığına doğru gece saat 22.00 veya 22.30'da ağır ağır yola koyulur, gece yarısı saat 01.00 civarında Karşıyaka Mezarlığına varırlar. Enver Çayan, ilgililere,

"-Paralı bir yere gömmek istiyoruz" diyerek, isteklerini dile getirir. Fakat ilgililer,

"-Hayır. Biz, nereye istersek oraya gömeceksiniz" dedikten

sonra, Karşıya Mezarlığında, araba farlarının ışığında, yarım metre derinliğinde yeni kazılmış çukurlara, tabutsuz gömmek isterler.

"-Tabutla gömülsün" diyerek karşı çıkarlar.

Kürekle çukurun sağ ve sol tarafını biraz genişleterek 2 Nisan 1972 Pazar günü, Mahir Çayan'ın cesedini, Karşıyaka Mezarlığı'na defnederler.

Daha sonra, CHP'den milletvekili olan Alişan Canpolat isimli mezarlık müdürü,

"-Geçmiş olsun. Siz üzülmeyin. Ben mezarı biliyorum" diyerek, kaygılanmamaları yönünde güven verici sözler, söyler.

Mahir'in annesi, amcası ve avukat Yalçın Öztürk, bazı işlemlerin yapılması için Ankara Emniyet Müdürlüğüne götürülür. Bir saat sonra oradan serbest bırakılmalarının ardından otele giderek, geceyi orada geçirirler. Ertesi sabah, Mahir'in cesedinin nereye gömüldüğünü öğrenmek için Karşıyaka Mezarlığına giderler. Görevlilerden, Mahir Çayan'ın, mezarının L-3 nolu ada 29 nolu mezarda bulunduğunu öğrenirler.

"Grubun Sözcüsünün Yüzü ve Konuşmaları Unutulacak Cinsten Değildi"

1961 yılında, Kurmay Albaylıktan istifa eden, 1969 milletvekili seçimlerinde, Konya'dan CHP milletvekili seçilen, Nihat Erim Hükümeti'nde Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı olarak görev yapan Sadi Koçaş, 1970 yılında kendisini TBMM'de ziyarete gelen bir grup öğrenci ile yaptığı görüşme ve bu öğrenci grubunun sözcülüğünü yaptığı söylediği Mahir Çayan hakkındaki değerlendirmesi aynen şöyledir:

"Konuşma isteğinde bulunan üniversitelilerden bir başkası karma bir gruptu. Çoğunluğu Siyasal Bilgiler Fakültesindendi. Sözcüleri iyi yetişmiş, terbiyeli ve sempatik etki yapan, enerji dolu, ama ölçülü bir gençti. Diğerleri gibi onlarla da TBMM kitaplığında konuşmuş, dinlemiş olayları tartışmıştık. Çok hoşuma gitmişti bu sohbet ve tartışma. Genellikle bir kişi konuşuyordu. İsimlerini en başta söyledikleri için hepsini aklımda tutamıyor, sonra da -yanlış anlaşılmasın diye- sormuyor ve not etmiyordum. Ama bu grubun sözcüsünün yüzü ve konuşmaları unutulacak cinsten değildi.

Yepyeni bir gerçeğe uygun bir Atatürkçü görüş saptanmasını, aksi halde en sağdan en sola dek lastik gibi çekile çekile Atatürkçülüğün tanınmaz hale geleceğini, dejenere edileceğini ve eğer böyle olursa, Türk toplumu olarak benimsenecek ve savunulacak bir görüş ve anlayıştan mahrum kalacağımızı söylemişti.

Bu görüşü benimsemiştim. Daha doğrusu tıpa tıp uyuyordu benim kişisel görüşüme.

Türk gençliğinin ithal malı, gerçeklerimize uymayan ideolojiler peşinde bölünmesi önlenmelidir. Ama, bu devlet zoru ile olmaz, diyordu. Bunda da haklı idi.

Marksist felsefenin bile çeşit çeşit bölündüğünü, Marcuse'ün putları devirdiğini söylemişti. Aşırı sağ militanlarından dert yanmış, devletin bunu önlemesi gerektiğini savunmuştu. 'Dış politika', 'ikili anlaşmalar', en son olarak da 'Din ve Dil' başlıklı bir yazımdan sonra benimle görüşmeye karar verdiklerini anlatmıştı. Yarım saat için istedikleri randevu 3 saatten fazla sürmüştü.

Bu genci gerek fikirleri, gerekse hareketi yönünden ondan sonra birçok yerlerde anmış ve örnek göstermiştim.

Ama iki yıl sonra, bir gün o hiç unutamadığım yüzün fotoğrafını bir gazetede gördüğüm zaman donup kalmıştım. Mahir Çayan'dı bu... İki yıl evvel o çok beğendiğim insan, çok beğendiğim fikirlerini bu ölçüde nasıl değiştirdi? Ama değiştirmişti. Eli silahlı bir anarşist, bir eylemci idi o artık. Ve bu olayın, bu değişikliğin suçlusu kimdi?

İster istemez Tolstoy'un genç üniversitelisini hatırlamıştım. Bir ara olanak sağlayıp yüz yüze, tıpkı iki yıl evvelki gibi bir sohbet yapmayı düşündüm. Yararı olur muydu bilemem ama, imkan bulamadım. Çünkü o tutuklanmıştı. O, topluma meydan okuyan, insan kaçıran, öldüren bir anarşist; ben ise, onlarla mücadele ile görevli iki ayrı insandık. İrtibat kurmam bile olanaksızdı.

Bu yüzden, bir tek Mahir Çayan'ın kişiliğinde, o en aşırı anarşistlerin bile 2-3 yıl içinde yollarından saptıklarına inanır olmuştum. 'Bunun suçunun onlardan çok devlette ve toplumda olduğu' görüşünden kurtulamamışımdır bir türlü.

Bu tabii, sadece duygusal ve yeni bir görüş değildi. Ben daha evvel de bu görüşü savunmuştum. Eğer 1968-1971 arası, Türkiye'de dürüst, vatansever, liderlik niteliği olan, toplum bilimden anlayan ve değer veren bir yönetim olsa idi, bu gençlerin bu yollara sürüklenmelerine olanak verilmeyeceği görüşünde idim. Ve bu konularda durmadan yazmış, konuşmuştum.

Çayan, bana en çok aşırı sağ militanlardan bahsetmişti. 'Çağ dışı' diyordu onlar için. Ama Marks'cı, Mao'cu, Lenin'ci, Stalin'ci görüşlerden de şikayet etmişti. 'Marcuse'ün onların ipliğini pazara çıkaracağını' söylemişti. 'Türkiye gerçeklerine uymayan hiç bir ithal malı görüşe itibar etmemek gerektiğini' söylemişti. Atatürk adını bir o anmış ve Atatürkçülüğü en iyi o anlamıştı."[1]

"Mahir Çayan Türkiye'nin Belirli Bir Döneminin Özelliklerini Ayna Gibi Şahsında Yansıtan Bir İnsan Olarak Bu Dünyadan Ayrılıp Gitmiştir"

Öğretim üyesi Dr. Atilla Yayla'nın dediğine göre, "Mahir Çayan adının, ilk bakışta sosyal bilimciler açısından pek önem taşımadığı sanılabilir. Çünkü bu isim, ne bilim dünyasına "değerli" katkılar yapmış bir akademisyeni, ne de ülkenin bir dönemine "damgasını basmış" bir politikacıyı-devlet adamını çağrıştırmaktadır. Ne var ki, bu yüzden Çayan'ı yok saymak da hem yanlış hem de bir bakıma olanaksızdır. En azından Türkiye'nin yakın dönem siyasi tarihini yazmaya veya incelemeye kalkışacak kimseler onun adıyla ister istemez karşılaşacaklar ve mesailerinin bir kısmını onun fikir ve eylemlerinin araştırılması için harcamak zorunda kalacaklardır. Bu tespit siyasal-toplumsal olaylarla ve 'gençlik' olaylarıyla pek ilgilenmemiş kimselere bir abartma olarak görülebilir. Ancak, daha somut bir deyişle, Türkiye'de 1965-80 döneminde meydana gelen ve büyük çalkantılara, umulmayacak sonuçlara yol açan 'öğrenci olayları' ile 'şiddet eylemleri'ne göz atanlar öyle olmadığını anlamakla gecikmezler. Mahir Çayan'ın eylemleri ve fikirleriyle Türkiye'nin belirli bir döneminin aydınlatılmasında, anlaşılmasında, açıklanmasında kilit mevkilerden birini işgal ettiği; kişiliği ve hayatıyla o dönem Türkiye'si gerçeğinin bir vechesini, hem de önemli bir vechesini yansıttığı sonucuna varırlar...

Mahir Çayan adı değişik toplumsal kesimlerde farklı çağrışımlar yapar. Kimisi için o sadece bir 'şiddet eylemci'sidir, bu yüzden adı yalnızca "Beyaz Kitap"tan veya şiddet olaylarıyla ilgili resmi dökümanlardan hatırlanır. Bazılarına göre 'iyi niyeti'nin kurbanı olmuş, yanlış anlaşılmış ve hak etmediği bir sonla karşılaşmış bir gençtir. Daha başka bazı çevrelerin nazarındaysa Çayan bir 'ideolog', bir 'stratejist', bir 'militan' ve nihayet bir 'kahraman'dır. Çayan'ı böyle tek kelimelik vasıflar yakıştırmak yerine, fikirlerine ve eylemlerine yakından göz atarak 'anlamaya' çalışmak daha yerinde bir yaklaşım olsa gerektir.

Mahir Çayan Türkiye'nin belirli bir döneminde önemli yankılar uyandıran olayların baş 'aktör'ü olarak görünmüştür. Ancak bu 'sıcak eylemli' olaylar bir yana, onun asıl önemi, kanaatimizce, ortaya koyduğu fikirleriyle sonraki nesil(ler) üzerindeki etkisinden kaynaklanmaktadır. Gerçekten, özellikle 1973'ten sonra şiddet eylemlerine karışmış veya aynı çizgide yürümeyi sürdürmüş gençler

üzerinde yapılan gözlemler, onların en fazla Mahir Çayan'dan etkilendiğini göstermektedir. Bu etkilenme hem Çayan'ın fikirlerini benimseme, hem de onun kişiliğini ve hayatını ulaşılmaya çalışılacak bir model olarak kabullenmek bakımından geçerlidir. Çayan'ın öldürülmesinden sonra onun izinden gittiğini söyleyen gruplarda Çayan'ın görüşlerinin başlıca fikri özü oluşturduğu ve gruplararası tartışmalarda da esas konunun bu olduğu kolayca tesbit edilebilmektedir. Bu gruplara mensup kişilerin ise kendilerine Çayan'ı örnek aldığı, onun gibi yaşamaya ve davranmaya çalıştığı görülmektedir. Kendisiyle uzun görüşmeler yapma fırsatı bulduğumuz bir şiddet eylemcisi, grup içinde kendini 'yeni bir Mahir Çayan' olarak algıladığını, 'tarihin akışı' sürecinde onun gibi 'kahramanca' yerini almak için eylemler yaptığını anlatmıştır. Aynı tavrın gruplar içinde yaşamış pek çok kişi için de geçerli olduğunu belirtmiştir. Bu bakımdan Çayan hem bir 'eylemci' olarak, hem de Türkiye için yeni bir 'devrim stratejisi' geliştirmeye çalışan bir 'teorisyen' olarak yakın dönem Türk siyasi hayatında yer alan 'gençlik hareketleri'nde önemli bir yer işgal etmiştir."[1]

VIII. BÖLÜM DİPNOTLARI

"12 Mart'tan Sonra Türkiye Solunda Birbirine Zıt İki Gelişim Olmuştur"

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 220.
2-Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 346, 355, 356.

Çayanizm

1-Cumhuriyet, 31. 3. 1972.
2-Erol Kaymak, Sultan Galiyev ve Sömürgeler Enternasyonali, İrfan Yayınevi, Istanbul, Ocak 1993, sayfa: 221'den 234'e kadar.
3-Tahkim, 15. 4. 1994-15. 5. 1994, yıl: 1, sayı: 8.
4-Bağımsız Türkiye, 24. 1. 1977, sayı: 7, sayfa: 4.

Çayan Grubu

1-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 234, 235.

THKP-C ve THKO'nun Birleşme Konusu

1-Nokta, 31. 1. 1988, yıl: 6, sayı: 4, sayfa: 19.
2-Bak, not: 1, sayfa: 21.
3-Koray Düzgören, THKP-C ve Kızıldere, BDS Yayınları, Istanbul, Nisan 1988, sayfa: 86, 87, 88.
4-Toplumsal Dayanışma, 7. 4. 1993, sayı: 5.
5-Nokta, 5-11. 2. 1995, yıl: 13, sayı: 6, sayfa: 21.

"Öncü Savaşı Aşamasında Olan THKP-C'nin Küçük Burjuva Çevrelerdeki Müttefiki, Ancak Kemalistler Olabilir"

1-Mahir Çayan, Toplu Yazılar, Özgürlük Yayınları, Istanbul, Nisan 1995, sayfa: 332, 333, 334.
Müttefik:Uyuşmuş, birleşmiş.
THKP-C Davasından yargılanan askeri kesimin sayısı hakkında bilgi: "256 sanığın 116'sı subay ve askeri öğrenci."Dünyada ve Türkiye'de Sabah, 17 Nisan 1973.

"Kaçışımızın Nedeni Gördüğümüz Yanlışlıkların Düzeltilmesi İçin Gerekli Koşulları Yaratmaktı"

1-Nokta, 31. 1. 1988, yıl: 6, sayı: 4.
2-Koray Düzgören, THKP-C ve Kızıldere, BDS Yayınları, Istanbul, Nisan 1988, sayfa: 86, 87, 88.

"Bu Arkadaşları Yurtdışına Çıkartmanın Bir Yolunu Arıyordum"

1-Konu için bak:Yalçın Küçük, Aydın Üzerine Tezler, cilt: 4, Tekin Yayınları, Istanbul, Mart 1986, sayfa: 353, 354.
2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 5. 1973.
3-Konu için bak: THKP-C Davası /İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 207'den 231'e kadar.

"Mahir'in Ankara'ya Gitme İsteği Kişisel Nedenlere Dayanıyordu"

1-Konu için bak: THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa:236,237.

2-Konu için bak: Koray Düzgören, THKP-C ve Kızıldere, BDS Yayınları, Istanbul, Nisan 1988, sayfa: 88, 89.

"Biz, Doğrudan Karadeniz'e Geçecektik"

1-Konu için bak: Koray Düzgören, THKP-C ve Kızıldere, BDS Yayınları, Istanbul, Nisan 1988, sayfa: 88, 89, 91.

2-Konu için bak: THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 254, 255.

3-Bak: not: 2, sayfa: 256'dan 264'e kadar.

"Kendisinin Ankara'ya Gelmesine Karşı Çıktım"

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 5. 1973.

"Cihan ve Ömer Ayna da Eylem Yaparken Onlara Nezaret Etmek İstediğini Söyledi"

1-Konu için bak: THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 243, 244.

2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 5. 1973.

3-Bak, not: 1, sayfa: 266, 267.

"İş Başa Düşmüştü Artık"

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 5. 1973.

2-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 545.

3-Koray Düzgören, THKP-C ve Kızıldere, BDS Yayınları, Istanbul, Nisan 1988, sayfa: 275, 276.

4-Mehmet Eymür, Analiz, Milliyet Yayınları, Istanbul, Ağustos 1991, sayfa: 77.

5-Aydın Çubukçu, Bizim 68, Evrensel Yayınları, Istanbul, Kasım 1993, sayfa: 202.

Mihri, Mahir İle, Mahir, Doğu İle Görüşmek İstemiş

1-Mihri Belli, İnsanları Tanıdım, Cilt: 2, Milliyet Yayınları, Istanbul, sayfa 242.

2-a)THKP-C Doğuşu/İlk Eylemleri, Kaynak Yayınları, Istanbul, Mayıs 1987, sayfa: 104. b)THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 531.

"İlyas Aydın'ın Ajan Olduğuna İnanmıyorum"

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 4. 6. 1973.

2-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 5. 6. 1973.

3-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 359, 392, 412, 414, 444, 517.

4-Yılmaz Salih Veyisoğlu, Askeri Savcılık İfadesi.

5-Mehmet Eymür, Analiz, Milliyet Yayınları, Istanbul, Ağustos 1991, sayfa: 84.

6-Konu için bak: Faysal Geyik'in haberi: **Elrom'un Katili İlyas Aydın, El-Fetih'te Kurşuna Dizildi**- "İsrail'in Başkonsolosu Elrom'un kaçırılıp öldürülmesine karıştığı için hakkında tutuklama kararı verilen ve emniyet makamlarınca aranırken, El-Fetih'e kaçan Yüzbaşı İlyas Aydın orada, 'Polis ajanı' olduğu iddiasıyla, Türk Halk Kurtuluş Ordusu mensupları tarafından yargılanmış ve yine bir kaçak olan Teslim Töre ile arkadaşları tarafından kurşuna dizilerek idam edilmiştir."
"İlyas Aydın, Doğu ve Güneydoğu bölgesinde faaliyetlerini sürdürürken izi bulunmuş ve yakalanacağını anlayınca Suriye topraklarına geçerek El-Fetih örgütüne katılmıştır.
İlyas Aydın, El-Fetih'te komando eğitimi görürken, Mahir Çayan, eşi Gülten Çayan aracılığıyla arkadaşlarına bir kaç mektup göndererek, 'İlyas Aydın'ın polis ajanı olduğunu' bildirmiştir. Bu mektuplar, yine polis tarafından aranmakta olan Teslim Töre tarafından gizlice El-Fetih'e götürülmüştür"
"Teslim Töre, El-Fetih'te bulunan Türk Halk Kurtuluş Ordusu mensuplarını toplamış ve Çayan'ın mektubunu okumuştur. Bunun üzerine El-Fetih'teki Türkler, 'İhtilal Mahkemesi' kurarak, Yüzbaşı İlyas Aydın'ı yargılamışlar ve Çayan'ın dediği gibi, 'İlyas Aydın'ın polis ajanı olduğu' sonucuna vararak, idamına karar vermişlerdir. Karar, Teslim töre ve arkadaşları tarafından kurşuna dizilmek suretiyle Suriye'de infaz edilmiştir." Hürriyet, 25. 1. 1975.
7-Bak, not: 3, sayfa: 422.

Koray Doğan Öldürülüyor

1-a)Milliyet, 11. 3. 1972.
Not: Ahmet Fazıl Boyacı, Koray Doğan'ın öldürülmesi hakkında şunları anlatmıştır: "Sıkıyönetim güçleri, Mahir Çayan ile Cihan Alptekin'in Ankara'da olduğunu belirleyince kilit nokta olarak 3-4 kişiyi tesbit ediyorlar. Bunlardan ikisi Koray Doğan ve Hasan Ataol. İkisi de kurye düzeyinde çalışıyorlar.
Koray Doğan'ın babası Ahmet Doğan, o zaman, emekli tabip yarbaydı. Ankara Merkez Komutanı Tevfik Türüng ile de ya askeri ortaokul ya da Kuleli Askeri Lisesi'nden arkadaşlar. Sıkıyönetim güçleri, Koray'ın Ahmet Doğan'ın oğlu olduğunu öğrenince Tevfik Türüng, Ahmet Doğan'ın evine gidiyor, "Ahmet, çocuk nerede?" diye soruyor. Ahmet Bey, ilk başlarda, "Bilmiyorum" diyerek ketum davranıyor. Tevfik Türüng, "Yahu! Pek önemli birmesele değil. Çocuğun ifadesini alıp bırakacağız" diyor. Ahmet Bey de, "Nişanlısının evinde" diyor. Sıkıyönetim güçleri, Koray'ın nişanlısının olduğu söylenen eve gidiyor. İlk gidişlerinde tesbit edemiyorlar. Sonunda orada olduğunu tesbit ediyorlar.
Ben, Dev-Genç davasından yargılanıp 1974'te çıktıktan sonra Ahmet Amca'yı her gördüğümde, baba-oğul ilişkisi açısından , "Koray'ım! Oğlum!. Seni ellerimle öldürttüm" diye ağlamaya başlıyordu."

"Her Gün Kaçıyorduk Ancak Başkalarını da Kaçırmayı Tasarlıyorduk"

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 30. 5. 1973.

"Hayatımda İlk Defa Korkaklıkla Suçlandım"

1-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 5. 1973.
2-Yeni Ortam, 18. 7. 1973.
3-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 29. 5. 1973.

"O Sıralar Ne Yapacağını Sadece Mahir Biliyordu"

1-Koray Düzgören, THKP-C ve Kızıldere, BDS Yayınları, Istanbul, Nisan 1988, sayfa: 150, 151.
2-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 288, 289.

"Biz Buraya Dönmeye Değil Ölmeye Geldik"

1-Milliyet/Hürriyet, 28. 3. 1972.
2-THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988, sayfa: 292, 293.
3-Uğur Mumcu, Çıkmaz Sokak, Tekin Yayınları, Istanbul, onuncu baskı, 1984 Ekim, sayfa: 18, 19.
4-Bak, not: 1, sayfa: 293.
5-Mehmet Eymür, Analiz, Milliyet Yayınları, Istanbul, Ağustos 1991, sayfa: 82, 83.
6-Mehmet Ali Birand/Can Dündar/Bülent Çaplı, 12 Mart, İmge Kitabevi, Ankara, ikinci baskı, Eylül 1994, sayfa: 239, 240.
7-Bak, not: 3, sayfa: 19, 20.
8-Bak, not: 1, sayfa: 293, 294.
9-a)Bak, not: 3, sayfa: 7, 8. b)Bak, not: 2, sayfa: 585.
10-THKP-C Davası Duruşma Tutanakları, 30. 5. 1973.
11-Bak, not: 3, sayfa: 21, 22.
12-Bak, not: 3, sayfa: 37, 38.
13-Hürriyet, 1. 4. 1972.

"Yol Arkadaşlarının Yanına Gömülsün"

1-Uğur Mumcu, Çıkmaz Sokak, Tekin Yayınları, Istanbul, onuncu baskı, 1984 Ekim, sayfa: 26, 28.
2-a)Cumhuriyet, 9. 6. 1992. b)Adalet, 1. 8. 1972. c)Uğur Mumcu,Kürt Dosyası, Tekin Yayınevi, Istanbul, onüçüncü basım, 1995.
3-Adalet, 19. 7. 1972.
4-Son Havadis, 1. 4. 1972.

"Grubun Sözcüsünün Yüzü ve Konuşmaları Unutulacak Cinsten Değildi"

1-Sadi Koçaş, Atatürk'ten 12 Mart'a Anılar, cilt: 4, May Yayınları, Istanbul, sayfa: 1910, 1911, 1912.

"Mahir Çayan Türkiye'nin Belirli Bir Döneminin Özelliklerini Ayna Gibi Şahsında Yansıtan Bir Insan Olarak Bu Dünyadan Ayrılıp Gitmiştir"

1-Yeni Forum, Ağustos 1990, cilt: 11, sayfa: 255.

22 Ocak 1969

Mahir'ciğim,

Neler yapıyorsun? Yavaş yavaş merak etmeye başladım. Mektuplarından olaylardan hiç bahsetmek istemediğin anlaşılıyor. Bana çok kısa bile olsa biraz bahsedersen sevinirim. Yoksa eski dostlar dosttan sayılmıyor mu?...

Ben hep bildiğin gibi lisan kurslarına gidip geliyorum. Yaşantı o kadar monoton ki insanı delirtebilir. Delirtebilir deyince aklıma geldi. İki üç gün önce bir Türk öğrenci intihar etti. Mülkiye mezunu Hakkı (galiba) isminde bir çocuk. Öğrenince bende moral sıfıra indi tabii... İki üç gün hiç ders çalışmadan geçti. Günleri saymağa başladım burada... Bu bizim geldiğimiz yolla gelenlerden dördüncü oldu. Bakalım sıra kimlerde. Kötü ve sıkıntı verecek şeyleri düşünmemeğe çalışıyorum yapabildiğim kadar.

Şen, sen de orada sıkıntı içindesin anladığım kadarı ile. Yarısı iç sıkıntıların olsa bile yarısı da çevre ile ilişkilerinden geliyor. (Ben de dahil.) Derslerine çalışabiliyor musun? Biliyorsun ki senin için şu anda en önemlisi onlar. Diğerleri günün sıkıntıları. Bugün varsa bile yarının malı değiller.

İkinci sayfa:

(Ukalalık etmeye mi başladım dersin.)

Mahir'ciğim benim yerime Yusuf'u tebrik et. Ben sana söylemiştim onun Türkiye'den çıkmayacağını, yanlış hatırlamıyorsam. Ama çok memnun oldum başkan olduğuna, bakalım neler yapacak.

Şimdilik hoşça kal. İstediğin bir şey olursa bana hemen yaz olur mu?

Selam ve sevgiler.

Gülten

Not: Fransa'dan para çıkmadığı için para başka kanallardan gelecek. Ancak istenilen kadar verebildiğim için daha fazla gönderemiyorum. Sana yaz dememin nedeni yollayıp yollamadıklarını öğrenmek içindir. Kusura bakma, hem miktarı hem de yazılış biçimi için.

Gülten Savaşçı'nın, 107, rue Mouffetard, Paris/France adresinden Mahir Çayan, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yurdu, Cebeci/Ankara adresine gönderdiği mektup

Görüşme Yaptığım Kişiler:

AKBULUT, Saim: 17 Mart 1994- İzmir
AKTOLGA, Münir Ramazan: 1 Aralık 1995-Almanya
AKALIN, Cüneyt: 1993- Istanbul
AL, Savaş: 29 Ekim 1994- Istanbul
ALPAY, Necmiye: 22 Nisan 1995- Istanbul
ANADOL, Çağatay: 24 Şubat 1994- Istanbul
ANT, Atıl: 11 Ekim 1993- Istanbul
ARAS, İlhami: 14 Ekim 1993- Istanbul
AROLAT, Osman Saffet: 13 Ekim 1995-Istanbul
ATAOL, Hasan: 18 Mayıs 1993- Istanbul
ATEŞOĞLU,Şahin: 23 Kasım 1994- Gaziantep
BABUŞ, Fikret:12 Mayıs 1996- Istanbul.
BAYKARA, Mustafa: 9 Ağustos 1993- Istanbul
BELLİ, Mehmet Mihri: 22 Haziran 1994- Istanbul
BEŞPINAR, Mehmet Mehdi: 25 kasım 1993- Istanbul
CEVAHİR, Ali Kamer: 27 Nisan 1994- Ankara
COŞKUN, Bekir Sıtkı: 25 Mayıs 1994- Istanbul
ÇALIŞKAN, Habip: 28 Nisan 1994- Ankara
ÇALIŞLAR, Oral: 1993- Istanbul
ÇAYAN, Enver: 21 Temmuz 1993- Istanbul
ÇAYAN, Hüseyin Ergün: 1993- Istanbul
ÇETİNER, Zihni: 4 Temmuz 1994- Istanbul
ÇILADIR, Sina: Eylül 1994- Karadeniz Ereğlisi(Mektupla)
DEDE, Kamil: 30 Temmuz 1994- Istanbul
DİNLER, Ahmet Hamdi: 9 Ekim 1993- Istanbul
ERTÜRK, Berrin: 24 Haziran 1994- Istanbul
ETİMAN, Oktay: 28 Nisan 1994- Ankara
EREL, Erhan: Ağustos 1993- Istanbul
EREN, Gökalp: 23 Temmuz 1993- Istanbul
ERGÜN, Halil: Haziran 1993- Istanbul
ERSOY, Kaya: 21 Mart 1995- Istanbul
ERTEKİN, Mete: 12 Ağustos 1995, Istanbul
ERYILMAZ, Tuğrul: 1993- Istanbul
GÜRKAN, Mustafa İlker: 4 Nisan 1993- Istanbul
GÜVENÇ, Sefer: 26 Mayıs 1995-Istanbul
İBA, Şaban: 14 Temmuz 1993- Istanbul
İLERİ, Rasih Nuri: 15 Haziran 1994- Istanbul
KAÇAROĞLU, Mustafa Kemal: 1 Kasım 1994- Istanbul
KAYA, Celal: 5 Mayıs 1994- Istanbul

KILIÇ, Muharrem: 8 Temmuz 1993- Ankara
KINACILAR, Ahmet: 23 Kasım 1994- Gaziantep
KIYICI, Mustafa Lütfü: 1993- Istanbul
KOÇ, Ruhi: 7 Temmuz 1993- Ankara
KOĞACIOĞLU, Murat Cahit: 17 Mart 1994- İzmir
KORKMAZ, Esat: - 28 Ekim 1994- Istanbul
KURŞUNCU, Feyyaz: 26 Nisan 1994- Ankara
KÜÇÜKAYDIN, Demir: 2 Aralık 1995-Almanya
KÜPELİ, Hasan Yusuf: 8 Aralık 1995-İsveç(Mektup ve telefonla)
KÜRKÇÜ, Ertuğrul: 22 Nisan 1993- Istanbul
LAÇİNER, Ömer: 8 Eylül 1993- Istanbul
MERT, Özkan: 11 Kasım 1993- Istanbul
MÜSTECAPLI, Orhan: 15 Haziran 1994- Istanbul
OFLUOĞLU, Rahmi Aydın: 8 Haziran 1994- Istanbul
OKUR, Selahattin: 15 Haziran 1995-Istanbul
ORÇUN, Alp: 18 Şubat 1994- Istanbul
ORHAN, Alaattin: 29 Temmuz 1994- Istanbul
ÖZCAN, Celal: 23 Kasım 1994- Gaziantep
ÖZKAN, Suat: 23 Mayıs 1996- Ankara
ÖZEL, İsmet: 28 Haziran 1993- Istanbul
ÖZKONUKSEVER, Edip: Ekim 1993- Istanbul
ÖZTÜRK, İsmet: 1993- Istanbul
ÖZTÜRK, Yalçın: 1994- Istanbul
PAKOĞLU, Cemal Salman: 28 Nisan 1994- Ankara
POLAT, Selçuk Şahin: 4 Temmuz 1994- Istanbul
SAMER, Şadi: 1993- Istanbul
SARISÖZEN, Veysi Kemal: 21 Temmuz 1992
SARP, Atilla: 15 Mart 1993- Istanbul
SAYILGAN, Aclan: 25 Nisan 1996-İzmir
SONAD, Arslan: 5 Temmuz 1993-Ankara
SUNGUR, Rüstem: 1993- Istanbul
SÜERKAN, Ömer Erim: 6 Aralık 1994- Istanbul
SÜMER, Tuncer: 27 Mayıs 1994- Istanbul
ŞAHİN, Mustafa: 29 Nisan 1994- Ankara
TAT, Tülay: 10 Ağustos 1993- Istanbul
TEKİN, Saffet Rüştü: 1993- Istanbul
TEMİZ, Şadi: 28 Nisan 1994- Ankara
TOKCAN, Osman: 1993- Istanbul
TONAK, HACI: 12 Mayıs 1996, Istanbul
TOY, Erol: 3 Kasım 1994- Istanbul
YAŞARGÜN, Abdülkadir: 23 Kasım 1994- Gaziantep

YENER, Sevgi: 1 Aralık 1993- Istanbul
YAĞCIOĞLU, Ahmet: 26 Nisan 1996-İzmir
YEŞİLYURT, İsmail: 5 Mayıs 1994- Istanbul
YILMAZ, Ziya: 28 Nisan 1994- Ankara
ZÜLKADİROĞLU, Mustafa: 8 Ağustos 1994- Istanbul

Arşiv ve Kütüphanesinden Yararlandığım Kişiler:

1-Fahri ARAL
2-Faik BULUT
3-Zeynep ve Musa DAĞDEVİREN
4-Kaya ERSOY
5-Fulya ve Hasan Basri GÜRSES
6-Rasih Nuri İLERİ
7-Nihat SARGIN
8-Nebil VARUY

Yararlandığım Kurum, Kuruluş ve Vakıflar :

1- 68'liler Birliği Vakfı-Taksim
2- Atatürk Kitaplığı-Taksim
3- Aydınlık Arşivi
4- Milli Kütüphane-Ankara
5- Devlet Kütüphanesi-Beyazıt
6- Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı

Mahir Çayan'ın Okuduğu Kitap ve Dergiler:

Yayınlanmış yazılarının dipnotlarından çıkartılmıştır.

Kitaplar :

ARZUMANYAN A., Dünya Kapitalizminin Bugünkü Buhranı, Sol Yayınları, Ankara, 1966.

AVCIOĞLU, Doğan: Türkiye'nin Düzeni, Bilgi Yayınevi, Ankara, Birinci Baskı, Aralık 1968.

BELLİ, Mihri: Yazılar, Sol Yayınları, Ankara, 1970.

BORAN, Behice: Türkiye ve Sosyalizm Sorunları, Gün Yayınları, Istanbul, 1968.

CASTRO, Fidel: Sosyalist Devrim, Habora Yayınevi, Istanbul, 1969.

DEUTSCHER, İsaac: Stalin-Bir Devrimcinin Hayatı, Ağaoğlu Yayınevi, Istanbul, Şubat 1969.

DİMİTROV, Georgi: Faşizme Karşı Birleşik Cephe, Ser Yayınları, Ankara, 1969.

DİMİTROV, Georgi: Halk Cumhuriyetine Doğru, Habora Yayınevi, Istanbul, 1970.

ENGELS, Friedrich: Almanya'da Köylü Savaşı, Payel Yayınları, Istanbul, 1967.

KIVILCIMLI, Hikmet: Türkiye'de Kapitalizm'in Gelişimi, Cilt: 1, Tarihsel Maddecilik Yayınları, Istanbul, 1965.

KIVILCIMLI, Hikmet: Halk Savaşının Planları, Tarihsel Maddecilik Yayınları, Istanbul, 1970.

KIVILCIMLI, Hikmet: Oportünizm Nedir?, Tarihsel Maddecilik Yayınları, Istanbul, 1970.

LEFEBRE, Henri: Karl Marx-Hayatı ve Eserleri, Anadolu Yayınları, Istanbul, 1968.

LEFEBRE, Henri: Lenin-Hayatı ve Eserleri, Anadolu Yayınları, Istanbul, 1968.

LEFEBRE, Henri: Marks'ın Sosyoloji, Öncü Kitabevi Yayınları, Istanbul, 1968.

LENİN, V. İliç: Devlet ve İhtilal, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Ankara, 1969.

LENİN, V. İliç: Sosyalizm, Habora Yayınları, Istanbul, 1969.

LENİN, V. İliç: Bir Adım İleri İki Adım Geri, Sol Yayınları, Ankara, 1969.

LENİN, V. İliç: Ne Yapmalı?, Sol yayınları, Ankara, 1968.

LENİN, V. İliç: İki Taktik, Sol Yayınları, Ankara, 1967.

LENİN, V. İliç: Marksizmin Kaynağı-Karl Marks ve Engels, Gün Yayınları, Istanbul, 1967.

LENİN, V. İliç: Seçme Yazılar, Gerçek Yayınevi, Istanbul, 1966.

LENİN, V. İliç: İşçi-Köylü İttifakı, Sol Yayınları, Ankara, 1970.
LENİN, V. İliç: Sosyalizm ve Savaş, Sol Yayınları, Ankara, 1970.
LENİN, V. İliç: Emperyalizm-Kapitalizmin En Yüksek Aşaması, Sol Yayınları, Ankara, 1965.
LENİN, V. İliç: Köylü Meseleleri ve Sosyalizm, Payel Yayınevi, Istanbul, 1967.
MARX, Karl: Felsefenin Sefaleti, Sol Yayınları, Ankara, 1970.
MARX, Karl: Louis Bonaparte'nin Hükümet Darbesi, İzlem Yayınları, Istanbul, 1967.
MARX, Karl: Kapital, I. Cilt (5 kitap), Sol Yayınları, Ankara, 1966-67.
MARX, Karl: Fransa'da Sınıf Mücadeleleri, Sol Yayınları, Ankara, 1967.
MARX, Karl: Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi, Sol Yayınları, Ankara, 1970.
MARX, Karl: Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı, Sol Yayınları, Ankara, 1970.
MARX, Karl: Fransa'da İç Savaş, Köz Yayınları, Istanbul, 1970.
MARX- ENGELS: Manifesto, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Ankara, 1969.
PİAO, Lin: Yaşasın Halk Savaşının Zaferi, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Ankara, 1968.
POLİTZER, George: Felsefenin Başlangıç İlkeleri, Sol Yayınları, Ankara, 1970.
POLİTZER, George: Felsefenin Temel İlkeleri, Sol Yayınları, Ankara, 1969.
POMEROY, J. William: Gerilla Savaşı ve Marksizm, Ekim Yayınları, Ankara, 1969.
STALİN, Josef: Sağ ve Sol Sapmalar Üzerine, Sol Yayınları, Ankara, 1970.
STALİN, Josef: Leninizmin İlkeleri, Sol Yayınları, Ankara, 1970.
TROTSKY, Leon: Ekim Dersleri, Ser Yayınları, Ankara, 1969.
TROÇKİ, Leon: Sürekli Devrim Çağı, Habora Yayınevi, Istanbul, 1970.
ZEDUNG, Mao (Bazı kitaplarında Mao Tse Tung olarak yazılmaktadır): Teori ve Pratik, Sol Yayınları, Ankara, 1966.
ZEDUNG, Mao: Yeni Demokrasi, Sosyal Yayınları, Istanbul, 1968.
Dünya Sorunları Bülteni- TRT Dış Haberler Bölümü-Türkiye'nin Sesi Radyosu Sorumlusu Emil Galip Sandalcı'nın Türkçeye çevirtip, yayınlattığı seçkiler.

Dergiler:

Aydınlık Sosyalist Dergi, Devrim, Devrimci TİP Haberleri, Emek, İleri, İşçi ve Köylü, Kurtuluş, Öncü Devrimci TİP Haberleri, Proleter Devrimci Aydınlık, Sosyal Adalet, Sosyalist, TİP Haberleri, Türk Solu, Yön.

Kısaltmalar

AID:Amerikan Yardım Örgütü.
AİTİA-ÖD: Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi Öğrenci Derneği.
AP: Adalet Partisi
ASD: Aydınlık Sosyalist Dergi.
ASDAM: Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup.
AÜ-ÖB: Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği.
AÜ-TB: Ankara Üniversitesi Talebe birliği.
BYYO-ÖD: Basın Yayın Yüksek Okulu Öğrenci Derneği.
CHP: Cumhuriyet Halk Partisi.
Dev-Genç: Devrimci Gençlik.
Dev-Güç: Devrimciler Güçbirliği.
DDKO: Devrimci Doğu Kültür Ocakları.
DP: Demokrat Parti.
DİSK: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu.
DÖB: Devrimci Öğrenci Birliği.
DTCF: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.
EÜ-ÖB: Ege Üniversitesi Öğrenci Birliği.
FKF-MYK: Fikir Kulüpleri Federasyonu Merkez Yürütme Kurulu.
FKF-GYK: Fikir Kulüpleri Federasyonu Genel Yönetim Kurulu.
HFTC: Hukuk Fakültesi Talebe Cemiyeti.
HÜ-ÖB: Hacettepe Üniversitesi Öğrenci Birliği.
Hv. Tğm.: Havacı Teğmen.
Hv. Ütğm.:Havacı Üsteğmen.
Hv. Yzb.: Havacı Yüzbaşı.
İLK-SEN: İlkokul Öğretmenleri Sendikası.
ITÜ-ÖB: Istanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği.
MDD: Milli Demokratik Devrim.
MGK: Milli Güvenlik Konseyi.
MİT: Milli İstihbarat Teşkilatı.
M-L: Marksist-Leninist.
NEP: Yeni Ekonomik Plan.
ODTÜ-ÖB: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği.
ODTÜ-SFK: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyalist Fikir Kulübü.
PDA: Proleter Devrimci Aydınlık.
PDK: Proleter Devrimci Kurultay.
SBF-SFK: Siyasal Bilgiler Fakültesi Sosyalist Fikir Kulübü.
SBF-ÖD: Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneği.
SBKP: Sovyetler Birliği Komünist Partisi.
SD: Sosyalist Devrim.
SDD: Sosyal Demokrasi Derneği.
SDDF: Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu.

SGÖ: Sosyalist Gençlik Örgütü.
SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği.
TDGF-MYK: Türkiye Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu Merkez Yürütme Kurulu.
TDGF-GYK: Türkiye Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu Genel Yönetim Kurulu.
THKO: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu.
THKP-C: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi.
TİİKP: Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi.
TİP-GYK: Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu.
TKP: Türkiye Komünist Partisi.
TMGT: Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı.
TMTF: Türkiye Milli Talebe Federasyonu.
TÖS: Türkiye Öğretmenler Sendikası.
TÖDMF: Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu.
TÜTÜS: Tütün Üreticileri Sendikası.
ÜNAS: Üniversite Asistanları Sendikası.
YİS: Yapı İşçileri Sendikası.

A

Acuner, Ekrem: 228.
Adaklı, Ergun:518.
Aday, Coşkun: 214.
Adıgüzel, Ömer: 219.
Ağ, Hasan:129.
Ağacıkoğlu, Halil:534.
Ağca, İlker:50, 135.
Ağhan, Yümni: 534.
Ağırnaslı, Niyazi: 24, 47, 300.
Ağırnaslı, Nuran: 280.
Akalın, Cüneyt: 62, 133.
Akat, Lütfü: 405, 406.
Akbulut, Salim: 514.
Akçadağ, Yılmaz: 117.
Akdeniz, Muhsin: 226.
Akduman, Erdoğan:299.
Aker, Cengiz: 358.
Akgöl, Ülker: 211, 510, 517.
Akın, Cemal: 45, 46, 47.
Akıncılar, Sadık: 69, 470.
Akkılıç, Yılmaz: 351.
Akman, Seyfi: 483, 508.
Akmut, Akdemir: 443, 446,468, 469.
Akpek, Tahsin: 159, 501.
Aksoy, Kemal:236.
Aksoy, Mehmet Nedim:47.
Aksoy, Muammer:36, 41, 46, 98, 116, 136, 223, 226, 227, 228, 330, 391.
Aksoy, Talip: 356, 358, 407.
Aksungur, Orhan: 310, 311.
Akşit, Nuran: 67, 178.
Akşit, Şevki: 67, 68, 178, 179, 185, 187, 214, 247, 248, 270, 297, 298, 299.
Aktan, Alper: 19, 20, 25, 28.
Aktan, Güven:231.
Aktaş (Çayan), Naciye: 8, 9, 13, 415, 416, 534, 535.
Aktolga, Münir Ramazan: 57, 66, 68, 69, 72, 78, 79, 80, 82, 101, 119, 148, 149, 150, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 170, 175, 177, 181, 185, 201, 219, 220, 244, 247, 248, 255, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 280, 294, 295, 296, 297, 299, 302, 306, 307, 310, 312, 320, 321, 322, 323, 324, 327, 328, 338, 342, 351, 359, 361, 362, 363, 373, 374, 377, 378, 437, 438, 439, 456, 473, 474, 475, 476, 478, 479, 481, 483, 484, 485, 487, 488, 496, 498, 499, 504, 505, 507.
Akyıldız, Ahmet: 534.
Akyol, Hüseyin:46.
Al, Savaş: 274, 275, 276, 278.
Alabora, Mustafa: 299.
Alacakaptan, Uğur: 228, 230, 325.
Alankuş, Ahmet: 476.
Alankuş, Hatice:476.
Albartun, Nabi: 128.
Aldıkaçtı, Orhan: 230.
Alman, Nazım: 186.
Alkaç, Vaner: 534.
Alkaya, Mehmet:231, 338, 339, 344, 350, 473, 474, 499, 514.
Almaç, Tarık: 136, 158, 161.
Alp, Ersen:203.
Alp, Nazan: 358, 390, 395, 396, 397, 403, 404, 407.
Alp, Saffet: 90, 231, 358, 383, 390, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 403, 404, 407, 408, 437, 520, 524, 528, 531, 532.
Alpay, Necmiye: 25, 29.
Alpay, Şahin: 27, 28, 29, 30, 42, 68, 72, 83, 158, 160, 163, 164, 169, 176, 197.
Alpay, Yurdakul: 30
Alptekin, Cihan: 91, 147, 158, 289, 291, 374, 452, 453, 455, 465, 469, 470, 471, 500, 501, 506, 508, 509, 510, 515, 516, 518, 521, 523, 528, 532.
Alptekin (Demir), İlkay: 80, 283, 289, 297, 375, 380, 387, 388, 391, 396, 397, 399, 402, 403, 404, 405, 419, 454, 464, 467, 469.
Alptekin, Süleyman: 399.
Altan, Çetin: 45, 65, 180, 391.

Altay, Haluk:534.
Altınoğlu, Garbis:289.
Altınoğlu, Turan: 36.
Altınok, Hıfzı:387.
Altıntaş, Gani:224.
Altuğ, Fevzi:120.
Altun, Mehmet:179.
Anadol, Çağatay: 78, 82, 156, 197.
Ant, Atıl: 72, 78, 114, 118, 157, 158, 194, 212.
Apa, H. Gazi:67.
Apa, Okan: 206.
Aral, Fahri:158, 187, 474.
Ararat, İzzet:31.
Arar, İsmail:452.
Aras, İlhami:12, 89, 100, 118, 175, 181, 182, 185, 194, 202, 203, 204, 207, 208, 220, 222, 230, 241, 248, 263, 272, 279, 280, 329, 330, 439.
Aras, Mahmut:12.
Arat, Ayhan: 473.
Aren, Sadun: 23, 34, 37, 47, 71, 72, 75, 76, 82, 108, 109, 113, 133, 134, 135, 139, 140, 141, 182, 236, 275, 391.
Arh, Sadık: 206.
Arıırk, Peyami: 88.
Arıkan, Hüdai:87, 220, 238, 262, 263, 288, 336, 337, 338, 339, 350, 437, 446, 449, 505, 520, 523, 532.
Armaoğlu, Fahir:33, 34, 35, 37, 53.
Arolat, Osman Saffet: 56, 111.
Arslan, Emrullah: 524, 525, 526, 534.
Arslan, Süleyman: 257.
Arslan, Yusuf: 119, 221, 222, 224, 225, 230, 324, 326, 328, 375, 505, 517, 520, 521.
Arsoy, Atilla: 27, 41, 42.
Artun, Ali: 289.
Artun, Tuncay: 116.
Arun, Nejat: 225, 226, 227.
Asker, Necdet: 417.
Aslanbay, Osman: 108.
Asutay, Suat: 50.
Aşçı, Namık: 484, 485.
Aşık, Melih: 52.
Aşık, Tahsin: 87, 262.
Aşkıner, Nejat: 47.
Aşut, Atilla: 236, 274, 275, 276.
Ataay, Aytekin: 230.
Ataç, Mazhar Timuçin: 198, 199, 231, 340, 344, 345, 350.
Atahan, Haşmet:257.
Atak, Ahmet: 206.
Ataklı, Mücip: 68, 122.
Atalay, Alibey: 96.
Atalay, Kemal:243.
Atalay, Şerafettin: 265.
Ataol, Hasan:500, 514, 516, 518.
Atasagun, İbrahim Şevki:47.
Atasoy, Ahmet: 183, 240, 520, 532.
Atasoy, Mehmet:519.
Atasü, Atilla: 27.
Atatürk, Mustafa Kemal (Ata, Kemalizm, Kemalist): 38, 39, 42, 43, 47, 48, 91, 92, 117, 118, 129, 130, 131, 136, 145, 164, 169, 170, 172, 200, 204, 206, 212, 213, 218, 228, 230, 235, 258, 331, 385, 417, 502, 537, 538.
Ateş, Abdülkadir: 26.
Ateş, Alev: 80.
Ateşer, Ural: 46.
Ateşoğlu, Mehmet:152.
Ateşoğlu, Şahin: 289.
Atmaca, Fatma:384.
Avcıoğlu, Doğan: 63, 64, 65, 144, 160, 199, 331, 464.
Ayaşlı, Yaşar: 475.
Aybar, Mehmet Ali:16, 23, 24, 29, 34, 35, 36, 37, 59, 64, 65, 68, 72, 73, 74, 75, 76, 132, 138, 181, 182, 236, 297.
Aybars, Osman: 42.
Aydemir, Hayrettin:534.
Aydemir, Talat: 84, 98, 154, 229.
Aydın, Abdullah: 36.
Aydın, İbrahim:534.
Aydın, İlyas:358, 363, 378, 379, 390,

391, 392, 398, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 420, 437, 446, 448, 449, 450, 465, 479, 511, 512, 513, 514, 515, 518.
Aydın, Nuri: 260.
Aydın, Orhan: 36, 67.
Aydın, Rahmi: 79.
Aydurmuş, Orhan: 513.
Aygün, İmam: 289.
Aykutlu, Ilgız: 382.
Ayna, Ömer: 393, 453, 455, 470, 471, 501, 502, 506, 508, 509, 510, 516, 518, 520, 521, 524, 527, 532.
Aytaç, Turgut: 111.
Aytekin, Emin: 244.
Aziz, Yaşar: 46.

B

Babuş, Fikret: 87.
Bahadır, Halim: 206.
Bahadır, Osman: 289, 290, 466.
Bakar, Zekai: 208.
Bakırcı, Nimetullah: 47.
Bal, Fevzi: 285, 287.
Balaban, Mehmet: 358, 395, 397, 407, 408, 443.
Balcıoğlu, Sabri: 534.
Balfez, Muzaffer: 47.
Balıkçı, Kamil: 410.
Balkösen, Ömer: 204.
Baloğlu, Satılmış Halil: 11, 12.
Baltacı, Cengiz: 286.
Baraner, Reşat Fuat: 63, 67.
Barçak, Mehmet Berker: 473.
Bardakçı, Rasih Ulaş: 119, 148, 149, 150, 256, 321, 338, 339, 343, 345, 351, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 382, 384, 386, 387, 388, 391, 394, 396, 397, 398, 399, 400, 402, 403, 404, 406, 408, 446, 447, 448, 450, 454, 455, 456, 463, 464, 465, 466, 468, 469, 470, 471, 478, 479, 483, 484, 485, 486, 499, 506, 507.
Barkan, Fadıl: 179.
Barutoğlu, Erdoğan: 12.
Başaran, Ayhan: 20, 41.
Başaran, Yaşar: 229.
Başkan, Onur: 119.
Başpınar, Ali: 514.
Baştımar, Zeki (Yakup Demir): 24, 27.
Batur, Muhsin: 199, 345, 346, 347, 348, 351, 472.
Bayçu, Orhan: 47.
Bayar, Celal: 132, 136, 153, 353.
Baydar, Hilmi: 471.
Baykal, Rıfat: 88.
Baykan, Fehmi: 30.
Baykan, Şakir: 12.
Baykan, Yusuf: 12.
Baykara, Ayşe: 454, 456.
Baykara, Mustafa: 454, 471, 474, 475, 476, 478, 484, 485.
Baykurt, Fakir: 153.
Bayo, Alberto: 116.
Bayraktar, Mevlut: 261.
Bayramoğlu, Nusret: 88.
Beçene, Kemal: 206.
Behramoğlu, Ataol: 16, 20, 42.
Behramoğlu, Namık: 67.
Bele, Begüm: 386.
Bele, Perihan: 384, 385, 386, 387.
Bele, Rafet: 384, 385.
Belli, Mihri: 63, 64, 65, 67, 68, 69, 71, 73, 79, 81, 83, 99, 101, 113, 114, 123, 136, 137, 138, 145, 148, 149, 158, 161, 162, 169, 170, 173, 175, 176, 177, 178, 181, 186, 197, 214, 218, 220, 233, 245, 247, 248, 264, 266, 267, 268, 270, 271, 272, 279, 281, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 302, 303, 305, 306, 307, 308, 309,311, 313, 320, 327, 342, 465.
Belli, Sevim: 63, 67, 148, 174, 178, 179, 218, 293.
Benli, Taylan: 100, 131, 136.
Bengi, Mustahar: 300.
Berişler, Kemal: 231.

Berkem, Tahsin: 217.
Berktan, Mustafa: 12.
Berktay (Başar) , Erdoğan: 67, 68, 69.
Berktay, Halil: 197.
Berktay, İlhan: 67, 179.
Berktay, Solmaz: 67.
Bernstein, Eduard:73.
Beşli, Mehmet: 129, 154, 155, 202, 216, 217.
Beşpınar, Mehmet Mehdi: 66, 67, 69.
Bıyıkoğlu, Gül: 150.
Biber, Bilgin: 458.
Bilget, Vedil:346.
Bilgen, Feyyaz: 289.
Bilgen, Metin: 75, 185, 186, 298, 299.
Bilgiç, Saadettin: 130.
Bilgiç, Timur: 263.
Bilginer, İsmail: 206.
Bissel, Richard: 94.
Boncuk, Ömer: 11.
Bor, Murteza: 135.
Bora , Behice: 24, 71, 75, 76, 108, 109, 133, 182, 185, 236, 391.
Boya, Namık Kemal: 161, 257, 289, 29 , 340.
Boyacı, Ahmet Fazıl: 273.
Boyacıoğlu, İsmail Nezih: 204.
Bozer, Rüçhan: 69.
Bozkurt, Abdurrahman:243.
Bozkurt, Ahmet:129, 178, 208, 257, 282.
Bozkurt, Ömer Naci: 224, 225.
Bozo, Ahmet Bahadır:534.
Bölme, Gülsüm: 413.
Brova, Duglos: 360.
Bulat, Ahmet:458.
Bulkı, Necat: 12.
Buluç, Hülagü: 244.
Bulutlar, Celal: 413.
Bunner, Gordon: 527.
Burla, Eli: 354.
Büyükdağlı, Yalçın:169.
Büyükgözden, Aydoğan: 183.

C

Cafer, Ülkü Ahmet: 438, 439.
Cafer, Semra: 452.
Caner, Mehmet:119.
Canpolat, Alişan:537.
Canser, Erol:228.
Castro, Fidel: 149, 233, 300, 335.
Cemal, Hasan:134.
Cemgil, Sinan: 88, 119,198, 201, 266, 280, 324, 326, 415.
Cemgil, Şirin: 201.
Cerit, Yalçın: 182.
Cessam, Merih:217.
Cesur, Çelik:100, 203, 217.
Cevahir, Ali Kamer:415.
Cevahir, Hüseyin:22, 77, 80, 88, 91, 96, 100, 115, 135, 158, 203, 220, 230, 237, 238, 239, 240, 241, 248, 259, 263, 269, 273, 280, 281, 321, 323, 329, 338, 343, 344, 345, 351, 353, 355, 356, 357, 358, 359, 362, 382, 384, 385, 386, 387, 391, 392, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 402, 403, 404, 406, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 421, 437, 438, 446, 448, 450, 464, 511, 530.
Ceylan, Abdullah:205.
Cıravoğlu, Öner: 219.
Cihan, Ali Faik:239.
Cinemre, Tayfun: 453.
Commer, Robert: 93, 220.
Coşkun, Atilla:121.
Coşkun, Bekir Sıtkı:80, 121.
Coşkun, Nevzat: 534.
Coşkun, Süleyman: 82.
Coşkun, Umur: 278.

Ç

Çağlar, Muzaffer:35, 382, 413.
Çağlayan, Vahdi:87.
Çakıcı, İhsan:158.

Çakır, İlyas:241.
Çakır, Nazım:214.
Çakıroğlu, Tangör:181, 182, 185, 272, 273, 275, 298, 299.
Çakmak, Adnan:382.
Çakmak, Zeynel:206.
Çakmakçı, Hayri:414.
Çalışkan, Habip:205, 273.
Çalışlar, Oral:91, 115, 116, 118, 135, 137, 142, 144, 158, 176, 284.
Çamkıran, Mustafa Kemal:52, 79, 92, 100, 118, 139, 148, 153, 158, 167, 198, 201, 202, 243, 271, 299.
Çamlıbel, Deniz:91.
Çamlıdere, Enver:534.
Çandar, Cengiz:69, 72, 79, 81, 91, 137, 138, 142, 143, 157, 158, 161, 212.
Çaralan, İhsan:291.
Çarkçı, Abdurrahman:473.
Çavdar, Mehmet:14.
Çavuş, Mehmet:286.
Çayan, Mehmet:441.
Çayan, Abdülaziz:208.
Çayan, Enver:7, 9, 10, 12, 13, 14, 57, 58, 62, 209, 210, 211, 215, 257, 258, 304, 305, 439, 442, 451, 452, 534, 535, 536.
Çayan, Hüseyin Ergün:9, 57, 63, 108, 208, 383, 395, 440, 441.
Çayan, Halil:7.
Çayan, Mustafa: 7.
Çayan, Hikmet:10.
Çeçeloğlu, Abdullah:260, 383, 396, 403, 468.
Çelebi, Ferruh:85, 133.
Çelebi, İsmail Hakkı:186.
Çelen, Ayhan:129.
Çelen, Memduh:229.
Çelen, Tuncay:244, 282.
Çelenk, Halit:68, 69.
Çelik, Hakkı:214.
Çelik, İhsan:405.
Çelikel, Baki:273.
Çerçel, Cemile:112, 300.
Çerkez Ethem:260.
Çetin, Ömer:384.
Çetiner, Ahmet:257.
Çetiner, Zihni:154, 155, 244, 266, 273, 276, 281, 283, 352.
Çevik, Haluk:12.
Çevlker, Tevfik Işık:231.
Çıladır, Sina:108, 109, 110, 123, 139, 220, 321, 322, 463, 464, 484, 488, 496.
Çınar, Vahap:324.
Çiftler, Kemal:31.
Çimen, Nesimi:31.
Çimentepe, İlhan:473.
Çokgör, Ömer:345, 347, 348.
Çolak, Rıza:506, 507, 508.
Çolakoğlu, Nuri:27, 83.
Çubukçu, Aydın:475.
Çulhan, Mustafa:154.
Çulhaoğlu, Metin:78.

D

Dağcıoğlu, Kemal: 108.
Dallı, Ahmet: 354, 356.
Danışman, Münir: 291.
Debray, Regis: 300.
Dede, Ali: 397.
Dede, Basri: 298, 299.
Dede, Kamil: 10, 100, 176, 194, 203, 204, 205, 219, 221, 230, 241, 242, 273, 343, 344, 345, 351, 353, 355, 357, 382, 383, 388, 402, 403, 421, 454, 463, 465, 468, 471.
Dede, Vasfi: 299.
Değer, Akın: 325.
Değer, Emin: 341, 349.
Deliveli, Fethi: 117.
Deliveli, Mustafa: 117.
Delon, Alain: 10.
Demir, Abdül: 534.
Demir, Hasan: 534.
Demir, İsmet: 268.
Demir, Mehmet: 80, 82, 212, 224, 273.

Demir, Necmi: 161, 185, 187, 247, 283, 197, 359, 383, 384, 386, 387, 396, 397, 402, 403, 404, 405, 454, 455, 463, 466, 468, 469, 471.
Demircioğlu, Tünaydın: 228.
Demircioğlu, Vedat: 79, 87, 324.
Demirel, İlhan: 206.
Demirel, Süleyman: 31, 33, 34, 42, 46, 48, 119, 130, 198, 206, 218, 229, 244, 324, 350, 375, 510.
Demirtepe, Semih: 475.
Dengiz, Orhan: 33.
Deniz, Gültekin: 12.
Deniz, Ramazan: 534.
Denizli, Süreyya: 268.
Dereli, Emin: 47.
Dertli, Emin: 47.
Devrim, Nurkalp: 80.
Dikeçligil, Haydar: 152.
Dikmenoğlu, İbrahim: 299.
Dilbaz, Hüseyin: 205.
Dimitrov, Georgi: 113.
Dinçer, Hasan: 130.
Dinçer, Mustafa: 30.
Dinler, Ahmet Hamdi: 111, 150, 151, 182.
Dinmez, Ersin: 269.
Diribaş, Kamer: 96.
Divitçioğlu, Sencer: 60.
Dizdar, Savaş: 29, 41, 47, 52, 207, 208.
Doğan, Celal: 121, 223, 257, 264.
Doğan, Koray: 509, 515, 516, 517.
Doğanay, Ümit:230.
Doğru, Fahri: 204.
Doğru, Mümin: 239.
Doğruyusever, Veysel: 128, 129.
Dolunay, Erol: 150.
Dombalak, Vahattin: 183.
Dönmez, Kadri: 525, 526, 527.
Duman, Hakan: 479.
Dural, Ahmet: 345, 346.
Durlanık, Güner: 231.
Durukan, Sezai: 527.
Duygu, İsmail: 182.
Dündar, Coşkun: 467.
Dünya, Kamer: 224.
Düzgören, Koray: 30.

E

Ebiri, Kutlay: 50, 52, 83, 135.
Ecevit, Bülent: 49, 119, 153, 154, 164.
Ecevit, Rahşan: 153.
Efe, Ertuğrul: 153.
Ege, Süleyman: 64, 68, 299.
Egesel, Altay Ömer: 47.
Elchman, Adolf: 374, 375.
Ekincioğlu, Nevzat: 206.
Elaltıntaş, Aydın: 244.
Elçi, Alaattin: 471.
Elçi, Atilla: 47.
Elmas, Nurettin: 205.
Elrom, Elsa: 388, 392.
Elrom, Ephraim: 360, 362, 364, 374, 375, 377, 378, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 396, 397, 398, 399, 402, 403, 409, 438, 439, 446, 447, 449, 450, 477, 479, 481.
Elverdi, Ali: 352.
Emeksiz, Nihat: 80.
Enç, Ercan: 280.
Engels, Friedrich: 74, 363.
Engin, Aydın: 111.
Engin, Osman: 206.
Enver Paşa: 8.
Eran, Musa: 522.
Erbağ, Şermin: 410.
Erbaş, Fehmi:159.
Erbaş, Tahsin: 159.
Erbuğ, Orhan: 525.
Erciyas, Ercan: 100, 194, 240, 244.
Erçıkan, Atıf: 341, 346, 348, 349, 352, 375.
Erdem, Ali Naili: 47.
Erdeniz, Cihangir: 417.
Erdinç, Mesut: 338, 339, 342, 354.

Erdoğan, Duran: 111.
Erdoğan, Mahmut: 261.
Erdoğdu, Vahap: 48, 65, 66, 68, 72, 79, 158, 176, 179, 183, 247, 248, 270, 279, 294, 296, 298, 299.
Erdoğmuş, Erhan: 157, 223.
Erdost, Muzaffer: 179, 247, 270, 279, 300, 303.
Erdumlu, Bingöl: 61, 62, 108, 110, 111, 112, 123, 139, 201, 220, 243, 269, 321, 322, 409, 437, 439, 452.
Erel, Ercan: 155, 475.
Erel, Erhan: 155, 306, 475.
Erel, Ümit: 475.
Eren, Gökalp: 12, 187, 247, 248, 257, 280, 290, 291, 340, 453, 464, 469.
Eren, Levent: 285, 287.
Eren, Necmettin: 534.
Eren, Sinan: 214.
Erencan, Şevki: 454.
Ergün, Ahmet Zafer: 257.
Ergün, Halil: 280, 281, 299, 300.
Ergün, Hüseyin: 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 28, 35, 37, 40, 71, 79, 80, 81, 82, 121, 133.
Ergündoğan, Yalçın: 206.
Eriç, Metin: 206.
Erik, Şaban: 36, 75, 274.
Erim, Nihat: 375, 376, 381, 389, 472, 537.
Erkan, Dinçer: 412.
Erkan, Sibel: 194, 412, 415, 417, 418, 421, 438, 439, 477, 479, 482, 528, 530.
Erkanlı, Orhan: 132.
Erkiner, Engin: 289.
Erman, Tarık: 12.
Eroğlu, Adnan: 156.
Eroğlu, Ahmet: 47.
Eroğlu, Mehmet:244.
Eroğul, Cem: 133, 182, 184.
Ersezen, Fikret: 80.
Ersoy, Kaya: 30, 51, 52.
Ersoy, Reşit: 214.
Ertekin, Mete: 175, 218, 231, 248.
Erten, Muammer: 153.
Erten, Taylan: 183.
Ertuğrul, Kenan Rıfkı: 241, 257.
Ertunç, Yılmaz: 418.
Ertürk, Berrin: 532, 533.
Eryılmaz, Tuğrul: 29, 52, 53.
Esatoğlu, Selahattin Hakkı: 153.
Esen, Bülent Nuri: 325.
Esin, Numan: 341.
Eşrefoğlu, Metin: 257, 289, 453.
Eşsizhan, Tuncer: 82, 158.
Etçi, Oğuz: 100, 129, 203, 220, 241, 248, 338.
Etiman, Oktay: 12, 22, 86, 100, 133, 135, 147, 148, 155, 176, 178, 202, 203, 204, 224, 225, 231, 263, 273, 281, 337, 343, 344, 345, 351, 353, 355, 362, 374, 375, 378, 382, 384, 385, 386, 387, 391, 392, 394, 395, 397, 400, 402, 403, 404, 406, 420, 474, 505.
Evren, Menan: 534.
Eydi, Mustafa: 183.
Eylceoğlu, Celal: 347, 351, 352.
Eymür, Mehmet: 510, 514, 527.

F

Feyzloğlu, Turhan: 37.
Fırtına, Doğan: 534.
Filiz, Mehmet: 534.
Fişek, Kurthan: 133.
Fişek, Nusret: 230.

G

Gabelioğlu, Nihat: 534.
Galiev, Sultan: 498.
Gecenoğlu, S. Ahmet: 108.
Genç, Ahmet Güven: 47.
Germirli, Ali: 356.
Gezgin, Ahmet Ali: 38.
Gezmiş, Deniz: 12, 68, 69, 91, 137, 139, 147, 156, 158, 166, 201, 266, 280, 283, 322, 324, 326, 327, 328, 336, 341, 360, 363, 375, 452, 465, 500, 501, 504,

505, 508, 510, 517, 520, 521.
Gıdak, Mehmet: 243.
Giritlioğlu, Mehmet Necmettin: 108, 111, 112, 139, 214, 256, 267, 268, 269, 294, 322, 409.
Göbüt, Ruhi: 299.
Gök, Mehmet: 241.
Gökçen, Sadık: 269.
Gökdağ, Selahattin: 236.
Göksağlar, Mehmet: 241.
Gökyüzü, Erdal: 261.
Gönensin, Okay: 203.
Gönüller, Erdoğan: 298.
Gören, Yaşar: 534.
Gözaçtı, Çetin: 108, 109, 110, 123.
Gözen, Bora: 185.
Gözügeçgel, Kumru: 179.
Guevera, Ernesto Che: 53, 78, 83, 84, 163, 209, 233, 300, 335, 423.
Güçbilmez, Erdoğan: 68, 72, 79, 80, 99, 148, 149, 158, 163, 164, 182, 197, 284.
Güçbilmez, Metin: 119.
Güçhan, Esat: 29.
Güçlü, Mustafa: 133.
Güldü, Faruk: 534.
Güleç, Selahattin: 437, 438, 482.
Günay, Ertuğrul: 80.
Günce, Ergin: 16.
Güner, Vahit: 242.
Güneş, Atilla: 47.
Güneş, Mehmet: 47.
Güneş, Mustafa: 36.
Güneşsoy, Sencer: 100.
Güney, Nazım: 473.
Güney, Rafet: 473.
Güney, Yılmaz: 354, 400, 402, 403, 481.
Gür, Naci: 339, 420, 421, 443, 445, 447, 448, 455.
Gür, Nazım: 47.
Gürbulut, İhsan: 206.
Gürbüz, Hüseyin: 289.
Gürbüz, Yalçın: 108.
Gürbüzer, Ganî: 182.
Gürcan, Burhan: 203.
Gürcan, Öner: 288.
Gürkan, Celil: 346, 375.
Gürkan, Mustafa İlker: 12, 68, 91, 158, 163, 166, 185, 219, 248, 255, 257, 270, 280, 281, 282.
Gürkan, Uluç: 30, 52, 110, 111, 134, 163.
Gürler, Faruk: 199, 342, 345, 346, 347, 348, 349, 351, 352, 472.
Gürler, Samî: 87, 118, 262, 263.
Gürman, Nalî: 123, 132, 133.
Gürol, Süleyman Ahmet: 534.
Gürsel, Cemal: 228.
Gürsel, Cengiz: 278.
Gürsel, Haluk: 27.
Gürsoy, Çetin: 186.
Güven, Hüsamettin: 150.
Güven, Ömer: 12, 158, 187, 218, 289, 290, 340, 464, 468, 470.
Güvenç, Bekir: 47.
Güvenç, Sefer: 311.
Güvercin, Mehmet Latif: 129.
Güzel, Asım: 47.
Güzel, Hasan Celal: 18, 48, 52.
Güzelce, İbrahim: 24.
Güzelçam, Oğuz: 420.
Güzeller, Rıdvan Rıza: 47.
Güzelyazıcı, Tayfun: 186.

H

Haksal, Faruk: 179.
Hallı, Reşat: 198.
Hallı (Karagözoğlu), Sema: 198, 201.
Han, Gürcan: 206.
Hançer, Erdem: 79.
Harbi, Ali İhsan: 206.
Harput, Mehmet: 242.
Harputlu, Kamuran Bekir: 25, 31.
Hart, Parker: 47.

Has, Berna: 355.
Has, Fezal: 355, 356.
Has, Kadir: 354, 355, 356.
Has, Mete: 355, 356, 357, 358, 359, 378, 387, 407.
Hassan, Ümit: 52.
Haydaroğlu, Minnetullah: 75, 182, 273.
Heperler, Mehmet: 350.
Hepsevinç, Fikri: 206.
Hikmet, Nazım: 307.
Hitler, Adolf: 374.
Hüryaşar, Ali: 156.

I

Işık, Garip: 386.
Işık, Hüseyin: 87.
Işık, Nevzat: 345, 358.

İ

İba, Şaban: 87, 146, 262, 263, 273, 277, 285, 328, 329, 340, 376, 437, 439, 501.
İleri, Rasih Nuri: 68, 113, 114, 185, 187, 297, 299, 303, 305.
İlerisoy, Mustafa: 525, 526.
İlgen, Fahriye Muzaffer: 267, 409, 508
İlsever, Ferit: 183.
İnan, Hüseyin: 76, 119, 159, 177, 255, 280, 322, 324, 326, 328, 501, 505, 517, 520, 521.
İnan, Sami: 206.
İnanç, Ezel: 179.
İnce, Aktan: 158, 176, 226, 227, 325.
İncili, Mehmet: 186, 187, 270, 197, 474, 475, 476, 485.
İsmet, Sedat: 156.
İşmen, Fatma Hikmet: 139, 141.
İnönü, Erdal: 230.
İnönü, İsmet: 128, 132, 136, 145, 230, 375, 524.
İşcan, Erdoğan: 238.
İşler, Kemal: 179.

J

Johnson, Lyndon: 40, 47.

K

Kabaklı, Kemal: 510.
Kabakoğlu, Mehmet Ali: 212, 224.
Kabasakal, Kemalettin: 12.
Kabibay, Orhan: 341.
Kaçaroğlu, Mustafa Kemal: 17, 85, 100, 129, 155, 181, 201, 203, 207, 208, 216, 217, 220, 221, 222, 230, 241, 242, 325, 330, 439.
Kaçmaz, Ahmet: 150.
Kafaoğlu, Arslan Başer: 68.
Kahraman, Yusuf: 243.
Kahya, Ahmet: 183.
Kalaylıoğlu, İlhan: 273, 275.
Kalender, Hasan: 478.
Kalkanoğlu, Ahmet: 117.
Kapanlı, Turhan: 517.
Kaplan, Kadri: 68, 91, 112, 113, 114, 123, 132, 133.
Kaptan, Ömer: 117.
Karacan, Ali: 298, 299, 300.
Karaçam, Nail: 205, 238, 324, 325, 326.
Karadeniz, Harun: 43.
Karagözoğlu, Aydın:48, 68, 198, 201.
Karaman, Suphi: 68, 122, 223.
Karamustafa, Sadık:354.
Karaosmanoğlu, Atilla:452.
Karayağmurlar, Bedri:534.
Karcı, İhsan: 146, 221.
Kardam, Ahmet: 244.

Karşılayan, Mustafa: 91.
Kasımoğlu, Veli: 305.
Katmer, Nejdi: 12.
Kautsky, Karl: 73.
Kaya, Ertekin: 534.
Kaya, Fuat: 12.
Kaya, Hafit: 452.
Kaya, Hidayet: 186.
Kaya, Hüseyin: 180, 305.
Kaya, İsmail: 534.
Kaya, Mehmet: 153.
Kaya, Mehmet Ali: 473.
Kaya, Turan: 203.
Kayacı, Avni:523, 525.
Kaymaklı, Hulusi: 345, 346.
Kaymaz, Ali: 382.
Kaymaz, Kadir: 475.
Kaynak, Mahir: 261.
Kaynak, Oktay: 453, 466.
Kaynaklar, Seydi: 409.
Kaynar, Ali: 515,523, 525.
Kaynar, Turan: 244.
Kaypakkaya, İbrahim: 179.
Keçeli, İsmail: 262.
Keleş, İbrahim: 203.
Keleş, Muzaffer: 258.
Kemal, Orhan: 31.
Kemal, Yaşar: 31, 65, 66.
Keser, Süleyman: 186.
Keskin, İbrahim: 198, 199, 200, 350.
Keskinsoy, Necati: 183.
Kılıç, Muharrem: 20, 27, 41, 67, 73, 76, 80, 91, 97, 98, 115, 116, 133, 134, 135, 278.
Kılıç, Nuri: 47.
Kılıç, Zeki: 273.
Kılıçbay, Mehmet Ali: 52.
Kınacılar, Ahmet: 261.
Kınay, Adnan: 382.
Kırçak, Çağlar:123.
Kıroğlu, Suphi: 380.
Kırteke, Kazım: 514.
Kırteke, Süleyman: 514.
Kısakürek, Ergün: 156.
Kısakürek, Necip Fazıl: 59.
Kıvılcımlı, Hikmet: 64, 65, 68, 175, 214, 288, 290, 292, 293, 296, 298, 299, 310, 311, 312, 313, 483.
Kıyıcı, Mustafa Lütfü: 12, 91, 160, 163, 214, 270, 282, 283, 289, 290, 465.
Kiniş, Mehmet: 153.
Kocaş, Sadi: 381, 389, 391, 452, 537.
Koç, Kenan: 420.
Koç, Nevzat: 88.
Koç, Ruhi: 55, 68, 82, 158, 159, 166, 178, 257, 262, 263, 270, 272, 277, 282, 287, 288, 375, 466.
Koç, Salim: 206.
Koçak, Zakir: 182, 183, 272, 273.
Koğacıoğlu, Murat Cahit: 48, 52, 91, 96, 97, 115, 116, 133.
Kolcuoğlu, Kazım: 91, 223.
Konuk, İbrahim: 204, 382.
Konur, Tahsin: 67.
Korkmaz, Esat: 248, 289, 300.
Korkmaz, Fahri Baki: 299.
Kotan, Mümtaz: 80, 82.
Koyutürk, Mübeccel: 236.
Koyutürk, Oğuz: 39, 40.
Kozacıoğlu, Sait: 80, 214, 243, 289.
Köklü, Aziz:37, 45, 49.
Köklü, Muzaffer: 261.
Köksal, Asaf:56.
Köksal, Vasıf: 111.
Köseoğlu, Erol: 59.
Köseoğlu, Şükrü: 346.
Kral, Cemal:274.
Kraner, Muammer: 15.
Kuas, Rıza: 36.
Kubat, Ferit: 525, 529.
Kulebi, Ali: 27.
Kundakçı, Suat Şükrü: 268.
Kunt, Tahsin: 407.
Kunter, Erdal: 325.
Kural, Selahattin: 330.
Kuran, Alp: 132.
Kuray, Sarp: 255, 280, 288, 310, 339, 340, 375, 466.

Kurdaş, Kemal: 120, 131.
Kurşuncu, Feyyaz: 214, 515, 516, 517, 518, 519, 531, 522.
Kurt, Sabahattin: 12, 100, 129, 203, 204, 207, 208, 217, 220, 238, 239, 240, 258, 259, 524, 526, 532.
Kurt, Şekip: 183.
Kurtel, Adil: 180.
Kuseyri, Mustafa: 88, 95, 225, 226, 227, 228, 241.
Kutdemir, Oğuz: 27.
Kutlay, Taner: 121, 185, 257, 291, 299
Kutlu, Mustafa: 31.
Kutlu, Zafer: 100, 203, 220, 240, 273, 280, 285, 329, 338, 505.
Kutluk, Ahmet: 206.
Kutucu, Sulhi: 183.
Küçükandonyadis, Lefter: 10.
Küçükaydın, Demir: 91.
Külünk, Turan: 525.
Küpeli, Hasan Yusuf: 22, 23, 25, 28, 42, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 68, 71, 79, 81, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 92, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 112, 114, 115, 118, 120, 121, 123, 124, 132, 134, 136, 137, 142, 143, 145, 147, 159, 160, 165, 166, 168, 173, 176, 177, 181, 197, 198, 200, 201, 202,209, 245, 261, 262, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 280, 281, 282, 285, 289, 290, 293, 294, 296, 297, 298, 299, 300, 307, 310, 313, 320, 321, 322, 327, 338, 339, 349, 350, 353, 354, 359, 362, 363, 364, 377, 378, 383, 388, 437, 438, 439, 449, 450, 454, 456, 473, 474, 475, 476, 478, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 487, 488, 496, 498, 499, 507.
Kürkçü, Ertuğrul: 54, 165, 181, 244, 273, 279, 280, 281, 282, 285, 286, 287, 288, 289, 291, 295, 296, 298, 299, 301, 305, 307, 321, 323, 325, 326, 329, 335, 336, 338, 350, 352, 359, 360, 362, 363, 364, 373, 377, 383, 437, 438, 449, 450, 454, 473, 475, 478, 480, 481, 482, 485, 487, 489, 499, 501, 504, 506, 508, 509, 510, 511, 514, 517, 518, 519, 520, 523, 526, 528, 530, 531, 532, 533.
Kürşad, Nihat: 47.

L

Laçiner, Mustafa: 474, 475.
Laçiner, Ömer: 358, 403, 404, 407, 409, 511, 513.
Leigue, Guido İnti Peredo: 291.
Lenin, V. İliç (Leninist): 74, 113, 127, 140, 201, 233, 284, 302, 308, 321, 363, 445, 461, 496, 497, 538.
Livanell, Ömer Zülfü: 241, 307.
Lov, John: 527.

M

Madanoğlu, Cemal: 123, 218.
Madra, Ömer: 52, 83.
Malhan, Faruk: 206.
Manas, Rüçhan: 345, 400, 403, 404, 406, 408, 446, 454, 455, 468.
Manizade, Derviş: 12.
Mansuroğlu, Emin: 325.
Mansuroğlu, İlker: 324, 325, 326.
Marangozlar, Turgut: 12.
Marcuse, Herbert: 538.
Marighella, Carlos: 323, 324, 339, 360.
Marx, Karl: 74, 170, 171, 201, 310, 320, 321, 363, 461, 496, 538.
Mater, Tayfun: 199.
Mazumdar, Çaru: 272.
Mehmet, Hüseyin: 534.
Memedoğlu, Avni: 186, 300.
Memoğlu, İhsan: 185, 187, 270, 279, 300, 303, 305.
Menteşeoğlu, Haldun: 212, 222, 224, 244.

Meriç, Mevlut: 330.
Mesci, Ayşe Emel: 468.
Mısırlı, Mevlut: 183.
Mısırlıoğlu, Kemal: 133.
Minh, Ho Chi: 177.
Mitap, Nasuh: 273.
Mumcu, Uğur: 10, 228, 261, 325, 391.
Mun, Serdar: 217, 437, 438.
Muni, İsmail: 36.
Muşlu, Hayri: 30.
Mutlu, Adnan: 228.
Müftüoğlu, Abdullah Oğuzhan: 149, 150, 300, 482, 510, 511, 514, 516, 517.
Müftüoğlu, Saffet: 290.
Müftüoğlu, Vecdi: 468.
Müstecaplı, Orhan: 311.

N

Nakiboğlu, Hayrettin: 35.
Nakipoğlu, Ali Muhsin: **34, 37.**
Nas, Özgün: **122, 123, 133, 212.**
Nebioğlu, Kemal: **36.**
Nebrekli, Sadi: **26, 30.**
Nesin, Aziz: **17.**
Nuhoğlu, Bozkurt: **91.**

O

Odabaşoğlu, İskender: 156.
Odman, Erçin: 50.
Oflu, Ahmet: 437.
Oğuz, Reşit: 280.
Oğuztüzün, Cüneyt: 217.
Oktay, Metin: 10.
Oktay, Turan: 29.
Okur, Selahattin: 91, 147, 163, 290, 292, 310, 340.
Olcay, Osman: 392.
Olgaç, Ersan: 67, 167, 203, 288.
Onur, Ali: 119.
Onur, Hüseyin: 129, 148, 149, 158, 176, 227, 244, 255, 263, 266, 273, 276, 501, 505.
Oral, Savaşkan: 121.
Orçun, Alp: 54, 110, 115, 127.
Orçun, Tayfun: 231, 482, 508.
Orhan, Alaattin: 273, 287.
Ormanlar, Naci: 179.
Ormanlar, Şaban: 67, 68, 178, 179.
Osma, Şinasi: 517.
Oyman, Halil: 270, 300.

Ö

Öder, Oğuz: 139, 215, 408, 446, 468.
Ökçün, Gündüz: 142.
Öktem, İmran: 127, 128, 129.
Öktülmüş, Arzu: 475.
Öktülmüş, Fatih: 475.
Ölçer, Rüştü: 47.
Ölmez, Kenan: 47.
Ömeroğlu, Hamdi: 381, 452.
Önder, Tümer: 67.
Öngören, Vasıf: 299.
Örgen, Çetin: 12.
Över, İhsan: 346.
Öymen, Altan: 145, 391.
Öz, İsmail: 239.
Özarda, Reşat: 123.
Özbağ, Ertuğrul: 203.
Özbay, Can: 261.
Özcan, Halil: 384.
Özcan, Ramazan: 534.
Özdemir, Mehmet: 224.
Özdemir, Selçuk: 67.
Özdemir, Tevfik: 244.
Özdeş, Gülay: 244, 328.
Özdik, Kemal: 206.
Özdoğan, Alpaslan: 326.
Özek, Çetin: 391.
Özel, İsmet: 16, 17, 20.
Özen, Kadriye Deniz: 12, 375, 390, 468.

Özen, Sedat: 129.
Özer, Mehmet: 204.
Özerturgut, Ömer: 79, 80, 81, 137, 157,158,164, 176,182.
Özfakih, Fakih: 341.
Özgenç, Güçler: 339.
Özgüden, Doğan: 76, 93.
Özgül, Cemal: 473.
Özgül, Hüseyin: 534.
Özgüner, Sevinç: 67, 178, 179, 185.
Özgüner, Vecdi: 67, 68, 178, 179, 214
Özgüneş, Mehmet: 123.
Özgür, Fatih: 34.
Özgür, Hasan: 158.
Özgür, Necla: 158.
Özgür, Tarhan: 257, 273, 275.
Özgür, Taylan: 119, 158.
Özkan, Halis: 139.
Özkan, Hamza: 291.
Özkan, Mehmet: 183.
Özkan, Suat: 288.
Özkarar, Tunç Çetin: 82, 158.
Özkaya, Günseli: 136.
Özkaya, İhsan: 416.
Özkol, Adil: 79, 133, 182.
Özkonuksever, Edip: 10.
Özmen, Halil: 305.
Özova, Atilla: 183.
Özsan, Nihal: 31.
Özsever, Olcaytu: 358, 455, 456, 458, 460.
Öztaş, İbrahim: 257.
Öztaş, Nedim: 80.
Öztürk, İsmet: 173, 174, 183, 184, 216, 217, 220, 237, 238, 239, 240, 258, 259, 260, 381, 507, 521.
Öztürk, Nurettin: 158, 176, 230, 273, 282, 501.
Öztürk, Seyfi: 130.
Öztürk, Turgut: 36.
Öztürk, Yalçın: 469, 470, 471, 534, 535, 537.
Öztürk, Zeki: 456.
Özüdoğru, Sinan Kazım: 203, 226, 238, 241, 285, 288, 289, 291, 296, 299, 303, 337, 340, 350, 378, 437, 438, 449, 505, 520, 524, 532.
Özyiğit, Haluk: 534.
Özyörük, Mukbil: 132, 136, 325.

P

Pakoğlu, Cemal Salman: 273, 280, 285
Parlar, Vehbi: 525.
Paşaoğlu, Tuğrul: 100, 439, 534.
Pehlevi, Şah Rıza: 43.
Pekbüyük, Hasan: 518, 519.
Perinçek, Doğu: 10, 18, 31, 68, 71, 72, 79, 80, 81, 82, 91, 99, 100, 101, 121, 123, 124, 127, 134, 136, 137, 138, 142, 157, 160, 161, 162, 163, 165, 168, 170, 174, 176, 177, 178, 179, 181, 184, 185, 197, 198, 202, 227, 271, 273, 284, 294, 297, 312, 511.
Perinçek, Sadık: 71, 197.
Pınarcı, Kamil: 214.
Piao, Lin: 234.
Platinel, Pekin: 161.
Polat, Ahmet: 153.
Polat, Selçuk Şahin: 87, 146, 182, 205, 225, 238, 239, 240, 261, 263, 273, 335. 338, 339, 343, 350, 474.
Poyraz, Vefa: 413.
Proudhon, Pierre Joseph: 73.
Pürmehdi, Perviz: 43.

R

Renklier, Ahmet: 153.
Rosencof, Mauricio: 320.
Rusk, Dean: 40, 42, 43.

S

Sabuncu, Türkan: 244.
Sağır, Hakkı: 392.
Sağır, Necatî:187, 239, 257, 390, 392, 403, 404, 405, 468, 470.
Sağır, Necdet:474.
Saka, Bilge: 476.
Saka, Taner: 471, 475.
Sakarya, Kayhan Edip: 291.
Sakızlı, Rıza Enis: 244.
Sakman, Sabahattin:456.
Salar, Ali: 206.
Salman, Ersoy: 182.
Sancar, Necdet:59.
Sancar, Semih:525.
Sani, Uğur: 261.
Sant, John James: 205.
Sanver, Haluk: 156.
Sargın, Nihat:273, 391.
Sarıca, Murat:230.
Sarısözen, Mehmet Arif:121, 215.
Sarısözen, Veysi Kemal: 71, 79, 80, 81, 121.
Sarısözen (Zarakolu) Ayşe: 215.
Sarp, Atilla: 10, 67, 69, 80, 91, 95, 143, 158, 159, 160, 163, 165, 166, 174, 176, 178, 182, 196, 203, 206, 211, 212, 217, 223, 226, 228, 255, 263, 264, 266, 268, 269, 270, 271, 278, 279, 280, 281, 282, 288, 299, 310, 391, 465, 466.
Sarp, Süreyya: 288.
Sarp, Tebessüm: 67, 69, 167.
Saruhan, Ertan: 217, 236, 237, 239, 240, 259, 506, 507, 515, 517, 519, 532.
Saruhan, Harun: 236, 520.
Sason, Moşe: 392.
Satı, Doğan: 12.
Satlıgan, Nail:179, 215.
Savaş, Atalay: 79.
Savaşçı (Çayan) Gülten: 56, 57, 58, 61, 62, 137, 138, 147, 198, 199, 208, 209, 210, 211, 257, 258, 265, 266, 304, 467, 514, 515, 532, 533.
Savaşçı, Mehmet: 209.
Savaşçı, Orhan:58, 198, 199, 200, 201, 210, 231, 255, 256, 265, 266, 321, 336, 344, 349, 350, 351, 363, 377, 450, 451, 454, 455, 458, 459, 460, 473, 474, 476, 478, 480, 482, 483, 484, 485, 499, 508, 511, 512.
Savaşçı, Saliha: 209.
Savcı, Bahri: 391.
Say, Ahmet: 68, 69, 133, 161, 176, 179
Say (Erdoğdu) Seyhan:48, 68, 69, 79, 176, 182, 185, 212, 223, 247, 270, 280, 294, 297, 298, 299.
Sayın, Mahir:222, 330, 439.
Sayılgan, Aclan: 58, 59, 60, 294.
Seçmen, Burhan: 157.
Selçuk, İlhan: 58, 68, 223, 391.
Selçuk, Nuri:324.
Selik, Mehmet:133.
Serdengeçtî, Reşit:214.
Serpil, Yaşar:227.
Sezer, Cevdet: 67.
Sezer, Filiz: 67.
Sezer, Hilmi: 205.
Sezgin, Ömür:25, 26, 28.
Sezgin, Rafet:130.
Sezişen, Ahmet: 183.
Sıy, Hasan: 240.
Sina, Ahmet: 119, 148, 198, 269.
Sindel, Faruk: 31.
Solak, Cengiz: 231.
Solmazer, İrfan: 47, 339.
Somer, Şadi: 54, 92, 100, 131, 203, 298.
Sonat, Arslan: 15, 19, 20, 21, 23, 53, 54, 58.
Soyöğüt, Şerif: 47.
Soysal, İlhamî: 68.
Soysal, Muammer:48, 68, 247.
Soysal, Mümtaz:97, 391.
Soyuncu, Kazım:267.
Sönmez, Ahmet Mete: 289, 478.

Sönmez, Fikri: 183, 184, 216, 522, 523, 525.
Sönmez, Mehmet:16, 289, 474, 476.
Sözer, Ülgen: 422.
Spatar, Halim: 179.
Stalin, Joseph: 140, 538.
Su, Ruhi:31, 92.
Sualp, Türkekol: 206.
Sunalp, Turgut: 346.
Sunay, Atilla: 349.
Sunay, Cevdet: 116, 217, 230, 242, 350, 352, 472, 524.
Sungur, Rüstem:27, 50.
Süer, Cemal: 452.
Süerkan, Ömer Erim:12, 147, 186, 187, 194, 247, 270, 279, 293, 309, 390, 461, 468.
Sükan, Faruk: 116, 130.
Sümer, Tuncer: 501.

Ş

Şadi, Şener: 259, 525, 531.
Şahin, Lokman: 217.
Şahin, Mehmet: 31.
Şahin, Mustafa: 58, 84, 196, 198, 199, 200, 210, 231, 265, 266, 289, 336, 350, 508, 509, 512.
Şahin, Necati: 534.
Şahin, Türkan: 508.
Şahin, Zülküf: 72, 80, 82, 91, 96.
Şahinbeyoğlu, Kayhan: 185.
Şamlıoğlu, Mustafa: 534.
Şar, Seyyare: 534.
Şekerbey, Yılmaz: 47.
Şener, Erdal: 330.
Şensöz, Muhlis: 47.
Şeref, Osman: 12.
Şimşek, Ali: 473.
Şimşek, Gürbüz: 31.

T

Tağmaç, Memduh: 91, 218, 341, 348, 352, 472.
Tahir, Kemal: 60.
Talas, Cahit: 329, 330, 391.
Talay, İstemihan: 52.
Tan, Kemal: 204.
Tan, Nervin: 516.
Tan, Pervin: 516.
Tanır, Selçuk: 214.
Tanrıöver, Hüseyin: 514.
Tanrısever, Cumhur: 473.
Tapıçal, Metin: 206.
Taşer, Dündar: 89.
Taşkesen, Mehmet: 16, 66.
Tat (Erdumlu) Tülay: 58, 61, 62, 108, 110, 197, 201, 243, 260, 268, 408, 409, 410, 415, 420, 466, 468.
Taylan, Uğur: 231.
Tekeş, Zeki: 291.
Tekben, Şerif: 68, 69, 178, 179.
Tekin, Saffet Rüştü: 12, 100, 155, 207, 208, 273, 534.
Tekinalp, Hakan: 203.
Tekinöz, Güray: 121.
Temeltaş, Eyüp: 206, 261.
Tezel, Kazım: 206.
Tezgör, Erhan: 26.
Tokcan, Filiz: 532.
Tokcan, Osman: 12, 53, 87, 100, 532.
Tokdemir, Turgut: 156.
Toksöz, Behzat: 382.
Tolga, Tezcan: 206.
Top, Yücel: 358.
Topaloğlu, İsmail Hakkı: 525, 526.
Topbaş, Ilgın: 203.
Toraman, Aydın: 150.
Torumtay, Necip: 472.
Torunbalcı, Nazım: 51.
Töre, Teslim: 180, 514, 515.
Tören, Nahit: 185, 289, 469.
Tözören, Hüsnü: 203.

Tözün, Hayati: 67.
Troçki, Leon: 87.
Tufan, Fikri: 473.
Tufan, Şükrü: 26, 27, 37.
Tuğcu, Mehmet: 346.
Tunaya, Tarık Zafer: 230, 391.
Tuncer, İsmet: 534.
Tunçkanat, Haydar: 47.
Turan, Zekai: 121.
Turhan, Nebil: 206.
Turhan, Talat: 342, 351, 381.
Turner, Charles: 527, 530.
Türkantöz, Taner: 10.
Türkaydın, Selçuk: 405.
Türkerl, Güngör: 148.
Türkeş, Alpaslan: 37, 89, 95.
Türkeş, Nuri: 206.
Türkler, Kemal: 242, 391.
Türün, Faik: 376, 389, 393, 395, 413.
Türüng, Tevfik: 522, 525, 536.
Tüzün, Sezgin: 119.

U

Uçar, İrfan: 119, 148, 158, 165, 166, 215, 216, 220, 221, 230, 256, 271, 279, 280, 281, 321, 363, 364, 378, 390, 403, 404, 405, 406, 466, 468, 469.
Uçok, Coşkun: 325.
Uğraş, Yazgül: 412.
Uğur, Ferudun Fikret: 534.
Uğur, Kani: 186.
Uğur, Osman: 205.
Uludere, Fatih: 515.
Ulus, Alaattin: 471.
Ulusu, Yavuz: 38, 43.
Ulutaş, Süleyman: 207, 208.
Ulutürk, Kudret: 28.
Ulusoy, Mustafa: 80, 82, 184, 215, 216, 219, 279.
Unat, İlhan: 116, 142, 225, 230.
Unat, Nermin Abadan: 144.
Ural, İbrahim: 198, 224.
Uysal, Hayrettin: 153.
Uysal, Nihat: 356.

Ü

Ünal, Altan: 226, 330.
Ünal, Burhan Cahit: 56.
Ünal, Neşet: 204.
Ünal, Şükrü: 46, 47.
Ünal, Yavuz: 111.
Üner, Mehmet: 223.
Ünsal, Temel: 400.
Üresin, Hasan: 437.
Ürkmez, Yaşar: 183.

V

Varol, Sabetay: 179, 215.
Veyisoğlu, Yılmaz Salih: 198, 199, 231, 482, 483, 507, 511, 513, 514.
Vilad, Baruh: 443.
Voyvoda, Ahmet: 534.
Vural, Ahmet: 345.

Y

Yada, Müzeyyen: 513.
Yada, Salih Zeki: 511, 513.
Yağcıoğlu, Ahmet: 59, 60.
Yakıcı, Nihat Canan: 380.
Yalçın, Aydın: 33, 36, 37.
Yalçın, Avni: 468.
Yalçın, Hasan: 80, 183, 184.
Yalçıner, Yılmaz: 42, 95, 96, 98.
Yalım, Osman: 186.
Yaltay, Aziz: 330.
Yan, Şükrü: 214.
Yapıcı, Nabi: 534.
Yaşar, Hatice: 534.
Yavuz, Adem: 38.
Yavuz, Erdal: 20, 29, 52.

Yavuz, Hüseyin: 214, 285, 338, 439, 449.
Yavuz, İhsan: 473.
Yayla, Atilla: 539.
Yazıcı, Fuzuli: 454, 455, 456, 458.
Yazıcı, İsmet Tufan: 206, 212.
Yedek, Ali Haydar: 473.
Yeğen, Hakan: 214.
Yegüsey, Cengiz: 204.
Yenilmez, Adıgüzel: 339.
Yeşil Haldun: 455, 458, 460.
Yeşilyurt, Ahmet: 39.
Yeşilyurt, İsmail: 214, 236, 238, 239, 240, 259.
Yıldırım, Eyüp Neşat: 91.
Yıldırım, Kurbanî: 534.
Yıldırım, Nevzat: 120.
Yıldırım, Yaşar: 243.
Yıldırımtürk, Yavuz: 300, 466.
Yıldız, Gültekin: 534.
Yıldız, Safa Asım: 518.
Yıldız, Şaban: 185, 274, 275.
Yıldız, Şeref: 121.
Yılmaz, Abdullah: 237, 525.
Yılmaz, Ahmet: 261.
Yılmaz, Ali: 96.
Yılmaz, Ekrem: 214.
Yılmaz, Fehmi: 534.
Yılmaz, Haluk: 206.
Yılmaz, Hasan: 525.
Yılmaz, İsmet: 47.
Yılmaz, Kadir: 186.
Yılmaz, Mustafa: 203.
Yılmaz, Nihat: 532.
Yılmaz, Refik: 47.
Yılmaz, Ziya: 183, 216, 217, 220, 236, 237, 239, 240, 259, 260, 270, 299, 302, 305, 321, 336, 339, 351, 353, 357, 382, 387, 391, 392, 396, 402, 404, 406, 407, 408, 450, 455, 463, 464, 465, 466, 468, 470, 471, 478, 479, 484, 485, 486, 488, 499, 500, 502, 503, 506, 507, 509, 522, 533.
Yiğit, Hasan: 534.
Yiğit, Ünal: 212.
Yoldaşcan, Gülfem: 475.
Yoldaşcan, Meltem: 475.
Yoldaşcan, Osman: 475.
Yönmezer, Ünsal: 265.
Yücealp, Ali: 300.
Yücel, Ali: 473.
Yücel, Can: 31, 64.
Yücel, Nevzat: 231.
Yücel, Sinan: 282.
Yücesoy, Ahmet Cem: 273, 275.
Yüksel, Mehmet: 473, 482.
Yürür, Ahmet: 31.

Z

Zaferbostan, Kemal: 206.
Zalm, Jülide: 446, 468.
Zaloğlu, Zahide: 380.
Zapçı, Cengiz: 100, 240, 243.
Zedung, Mao: 82, 101, 113, 140, 233, 235, 271, 272, 284, 289, 300, 309, 538.
Zeki, Işıl: 511.
Zengin, Ali: 534.
Zeren, Mehmet: 129.
Zileli, Gün: 47, 72, 79, 80, 81, 137, 157, 158, 160, 166, 174, 176, 182.
Zülkadiroğlu, Mustafa: 91, 158, 162, 243, 244, 247, 257, 285, 286, 287, 289, 504.

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....*5*

I. Bölüm.....*7*

Çayanoğlu Kışlağı / Istanbul Dükalığı /"Bu Hareket Haydarpaşa Lisesi'ndeki İlk Olaydır" / İlk Önce Tıp, Sonra Hukuk, En Son SBF / İşçi-Üniversiteli Ortak Yürüyüşü / Dönüşüm / "1962-63'te TİP Üyesi Olmak Kolay Değildi" / "Tercüman Gazetesini Gizli Okurdum" / "Bir Gençlik Örgütünün Üzerinde Başka Bir Gençlik Örgütünün Denetimini Hiç Kabul Etmiyordum" / "Komünist Damgası Yemek Korkusu Ağır Basıyordu" / "Bugün Mülkiye'de, Yarın Türkiye'de" / "Biz Genciz, Biz Düzenle Bağlantı İçinde Değiliz" / Mahir'i, Fikir Kulübü Başkanlığından Deviriyorlar / Milli Kurtuluş Komitesi / "Başbakan Demirel Yuhalanıyor" / TİP Lideri Aybar Yuhalanıyor / Birleşmiş İlerici Vatansever Bir Mülkiye Vardır / Atatürk Büstlerine Yapılan Saldırı / "İlerici Güçlerin Karşısına Tutucu ve Gerici Güçler Çıkarıcı Çevreler Tarafından Çıkarılır" / Anti-Amerikan Gösteriler / "İranlı Gençlerin Yanında Olduğumuzu Bildiririz" / "On Kasım Haykırışı" / İkinci Bir Morrison / Yeni Sınav Yönetmeliğini Protesto / SBF Fikir Kulübü'nün Kapatılması / "Okulumuz Çok Demokratikti" / "Örgütü Günlük Yaşantıdan Koparmanın Anlamı Yok" / "FKF Diskotek" / "İdeolojik Ayrılıkları Doğal Olarak İzledim" / Yeni İlişkiler / Eski TKP'li Aclan Sayılgan'la Yapılan Görüşme / Mahir Yurtdışında / Bir Gün Gazetelerden Benim Öldüğümü Okuyacaksın" / "TİP Tartışmaları" / "Partiden Atılmak Demek Hayatının Sönmesi Demektir" / "Türk Solu Dergisinin Yazı Kurulu... Legal Hareketin Merkez Organı Gibi İşlev Görüyordu" / FKF'nin Çözülmesi / FKF Dev-Güç'e Katılır / İşgaller / "TİP'te Artık Mitler Yıkılmıştır" / FKF'nin Üçüncü Genel Kurul Toplantısı / "Görüşlere Değil Asıl Olarak Kişilere Oy Verdiler" / "Gençlik Otoriteyi Kendi İçinde Ariyor" / "Gayesi Küba'ya Geçmek, Teori ve Pratiği Öğrenmektir" / "Her Okul Kendi Düzeyinde Örgütlenme Çabası İçindeydi" / "Kendi Aramızda Organize Bir Yapı Oluşmamıştı" / "Bunlar Daha Önce Kendi Aralarında Aktif, Silahlı ve Gizli Bir Örgütlenme Yaratmışlar / "Vur-Kaç" / "Komando ve Gerilla" / "Ağır Bir Balyoz Gibi Köhnemiş Çatının Temellerine Güm Güm Vurmak İstiyorum" / "Türk Düşününün Batılılaşma Eylemleri İçerisinde Evrimi" / SBF'de İşgal / "Faşist Teröre Doğru" / "Komandoların Lideri Sınıfta Dövüldü" / "Hiçbirimiz Onun FKF Genel Başkanı Olabileceğini Düşünemezdik" / "FKF Aydınlık Dergisi İle Aynı Binaya Taşınacakmış" / "Gerçek Kemalist Kolla Gerçek Sosyalist Kolun Güçbirliği Şartlır"

I. Bölüm Dipnotları.....*102*

II.Bölüm.....*108*

Çıkış / "Artık Türkiye'de Bir Şeyler Yapmak Lazım" / "Biz Burada Komünist

Olarak Varız" / "Sosyalistlere Çağrı" / SBF Sosyalist Fikir Kulübü Yönetiminde Bulunan Sosyalist Devrimciler Görevden Alınır / Mülkiye'ye Yapılan Baskılar / "Bu Kavga Tüm Gençliğin ve Amerika İle Ortak Olmayan Herkesindir" / DTCF'de Meydana Gelen Olay / SBF'nin İşgali / "Bir Amerikan Üssünün İşgali" / "Siyasi Polis İşgal Süresince SBF'nin Telefonlarını Dinledi" / "FKF Istanbul Sekreterliği İstifa Ediyor" / 29 Nisan Mitingi / "Son Gençlik Hareketleri Üzerine" / "Bu Yol Başka Bir Yol Sen Anlamazsın" / Bombacı Mahir / "Devrim Ordusu Yürüdü" / Kurdaş'a Tepki / "Bize Hangi Gücü Temsilen Burada Bulunduğunu Açıkça Söyle" / "Oportünizmin Kalesi" / "Boynu Kravatlı, Eli Çantalı Mahir Gitti, Yerine Parkalı ve Botlu Mahir Geldi" / "Bir 'Mürşit' Gözüyle Bakılan Oportünizmin Lideri Sadun Aren, Oybirliğiyle Kulüpten İhraç Edildi" / Anayasa ve Devrimlere Bağlılık Mitingi / "O Benim Kafamda Tamamen Bitmişti" / "Aren Oportünizminin Kalesi Olan Zonguldak Teşkilatı" / "Ankaralı Devrimci Gençler, Öğretim Üyeleriyle Dayanışma Kurdular" / "İhtilale Yeşil Işık Yakılacak" / İşgalden Amacın Askeri İhtilale Davet Olmadığı Öne Sürülür / Biz Kimsenin Vesayeti Altında Değiliz / Nurhak Kampı / Filistin Kampı / Toros Kampı / Ulus Orman Mitingi / Kayseri Olayları / "Talat'ın Üç Buçuk Adamı" / "ODTÜ'de Devrimci Cephe Kuruldu" / "Bizim Kanunlara ve Tatbikçilerine Karşı Güvenimiz Sarsılmıştır" / "Gençliği Gençlik Liderleri Yönetmektedir" / "Öğrenciler 'İntihar Ekibi' Kuruyor" / "FKF Marksist Bir Örgüt Değildir" / "Ne Zaman El Kaldırırsa O Zaman El Kaldırmamız Gerektiğini Anlattı" / "Tartışmalar Esas Olarak, Aydınlık Yazı Kurulunda ve Kapalı Kapılar Ardında Cereyan Etti" / "Proleter Devrimci Safları Çelikleştirelim" Yazısı Bir Dönüm Noktasıdır / "Devrimci Dayanışma Hep Birlikte 'Huu!' Çeken Dervişlerin Tekke Dayanışması Değildir" / "Bugünün Devrimci Şiarı Nasıl 'Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye' Şiarı İse, Sekter ve Gerici Şiarı da 'Sosyalist Türkiye' Şiarıdır" / "Mahir Çayan'ı Ben İlk Defa Aydınlık Dergisinin Onbeşinci Sayısında Çıkan Yazısıyla Tanıdım" / "Birlikte Çalışmanın Koşullarını Saptayan Bir Protokol Hazırlandı" / Aydınlık Sosyalist Dergi Yazı Kurulu Üyesi / "Sağ Oportünist Doğu Perinçek ve Şahin Alpay Fraksiyonunun Tasfiyesi" / "Sen Bensiz Edemezsin, Ben de Sensiz" / PDA Dergisi Satılmıyor / Türk Solu'nun Yayınına Son Verilir / Anlaşmazlıkların Temelinde İdeolojik Ayrılıklar Vardır / Parlamento Dışı Muhalefet / Devrimci TİP Komitesi / TİP Çankaya İlçe Kongresi / TİP Fatsa İlçe Kongresi / "Meselenin Bir Fikir Tartışması Meselesi Olmadığı, Partinin Varlığının Söz Konusu Olduğu Bilinmelidir" / "Istanbul İl Kongresini Döverek, Zorbalıkla Aldık" / Marmara-Trakya Komitesi"

II. Bölüm Dipnotları.....188

III. Bölüm.....194

"Eşitleri Arasında Birinciydi" / "Mahir, Hem Öğrenci Hareketlerine Katılır, Hem de Bu İşin Teorik Önderliğine Soyunur" / Herkes Onu Bir Teorisyen

Olarak Görüyordu / Mahir Çayan, Yusuf Küpeli, Orhan Savaşçı, İbrahim Keskin ve Bazı Subaylar Görüşme yapar / "Orhan Savaşçı, Kurdukları Gizli Örgütün Niteliği Hakkında Mahir Çayan'a Bilgi Vermektedir" / Yusuf Küpeli Hakkında Gizli Komünist Partisi Kurduğu Gerekçesiyle Dava Açılır / "SBF-TKP" / Esas Olarak Bu Mücadele Öğrenci Saflarında Gelişti / Birlikte Katılman İlk Kitlesel Eylemler / "Komutanın Odasında Ant ve Devrim Gazetesi Var" / İlk Gözaltı / Enver Bey, Fransa'dan Mahir'e Che Guevera Kepi Getirir / Mahir Sadece Sessizce Dinler / "Devrimci Gençler Mustafa Kemal'in Meclisinde Toplantı Yaptı" / Mahir'in Bizim Yazarımız Olmasını İstedik / "Yazının Sahibi İle Bizzat tanışmak İstiyoruz" / Bir Öğrenci Askeri mahkemece Tutuklanır, Altı Öğrenci Hakkında Tutuklama Kararı Verilir / Devrim Gazetesi, Türk Solu ve Aydınlık Çevresi İlişkileri / Mahir Çayan İle Mustfa İlker Gürkan Görüşme Yapar / Çay Üreticileri Arasında / "Silahlı Propaganda Anlayışının THKP-C'de Hakim Olmaya Başladığı Süreç 1970 Yılı Başıdır" / SBF-TKP'nin İlk Eylemi / 29 Nisan Olaylarının Onuncu Yıldönümü / SBF ve BYYO Yurtları Aranıyor / "Bir Öğreniyoruz ki, Olayı Bizimkiler Yapmış" / 27 Mayıs'ın Onuncu Yıldönümü / "Cunta Söylentüleri" / Anayasaya Saygı Yürüyüşü / İşkence İddiası / "Hava Kuvvetleri Proleter Devrimci Örgütü" / "Yol Kavşağı" / "Milli Demokratik devrim Özünde Bir Köylü Devrimidir" / "Karadeniz Bölgesi, Daha İleri Boyutta Bir Örgütlenmenin Olduğu Yerdi" / "Hangimiz Daha Önce Ölür Bilemem Ama Bir Daha Görüşemeyiz" / Bafa Gölü Kampı / "İhtilal Oluyor Diye Koşarak Türkiye'ye Geldim" / "İşçi Sınıfının Ortaya Çıkması 68'den Gelen Gençlik Hareketinin Bitiş Yeridir" / Kurtuluş Gazetesi Dağıtılmıyor

III. Bölüm Dipnotları ***249***

IV. Bölüm ***255***

"O Zamana Kadar ODTÜ İçinde Belli bir Gruptuk" / "Gel Bize Katıl" / "Bu Direnişte Belki de Hepimiz Ölebiliriz Ama Gelecek Kuşaklara Bir Direniş Geleneği Bırakınız" / "Devrimci Mücadele Yiğit Bir Evladını Kaybetti" / "Yahu Bir de Bana Sopa Vurun" / "Hah İşte Esas DEV-GENÇ Geldi" / Mahir İle Gülten Evleniyor / "Sinan'ın Evine Birlikte Örgütlenme Teklifi Yapmak İçin Gittik" / Necmettin Giritlioğlu Öldürülüyor / Yapı-İş Sendikası / "Çifte Tabancalı Başkan" / "Hareketimizin Ayrı Ayrı Kolları Arasında Bağlar Yeteri Kadar Kuvvetli Değildir" / "Revizyonizm" / TİP Genel Merkezi Baskını / Kararlar Bütün Proleter Devrimcileri Bağlar / Mahir Çayan İle Mihri Belli Arasındaki Tartışmalar da Dev-Genç Üyeleri Arasında Henüz Bilinmemekteydi" / TDGF Yöneticileri Tutuklanıyor / Proleter Devrimcilik Cesaret İsteyen Bir Meslek Haline Geldi / "Politik Mücadelenin Olduğu Yerde, Dostluk, Ahbaplık İlişkilerine Yer Yoktur" / "Dev-Genç'in Üstünde Yeni Bir Örgüt Kurulması Zamanı Geldi" / "Arkadaşlar Hacettepe Üniversitesine Gittiklerinde Kavga Vuku Buluyordu" / "Dağlara Döneceğiz. Zafer ya da Ölüm!" / "Biz Defteri Parlak Bir Biçimde Kapatmış Olduk" /

"Anarşi Yok - Büyük Derleniş" / "Mahir Elbette ki, Ayrı Bir Örgütlenmeye Gitmeyi Bir Süredir Düşünüyordu" / "Mahir'in O Gün Biraz Düşünceli Hali Vardı" / "Yusuf Küpeli, Ramazan Aktolga, Kazım Özüdoğru, Toplantıyı Dev-Genç'in Yönetmesi Gerektiğini Söylediler" / "Herkes Kendi İşine Baksın" / "Artık Legal Mücadele Dönemi Geçmiştir" / "TİP'in Defterini Kapattık Diyoruz" / "Seni İlgilendirmez" / "Aslında Hata Hepimizdedir" / "Mahir'in Toplantıya Gelmemesi, Çok Büyük Bir Hayal Kırıklığıydı" / Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup / "Ordusuz Generallere Döndük" / "Jön Türkler" / "Dedem Korkut, Ol Yiğide Aktolgar-Caygar Adını Bağışladı"

IV. Bölüm Dipnotları *314*

V. Bölüm *320*

Çelik Çekirdek / "Kurtuluş Gazetesi Grubu" / "Marighella'nın Kitabı Yeni Çıkmıştı" / "Devrimcilere Karşı Gizli ve Hain Tertipler mi Tezgahlanıyor?" / "Zaman Gerçekten Çok Kısadır" / "Kurtuluş'un Pasif Bir Çizgi İzlediğini Öne Sürmeye Başladılar" / "Ama Hemen Burada Başlıyor Parti-Cephe Meseleleri" / ODTÜ'de Yapılan Görüşme / "Yurtlar Savaşı" / "Daha Üst Seviyede Bir Örgüt, Ancak Bu Mücadelenin İçinden Çıkabilir" / "Kelimenin Geniş Anlamı İle Proleter Devrimci Bir Örgüt Doğdu" / Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi / "Bir Taraftan THKO'nun Eylaemlerini Kınarken Bir Taraftan da Ona Benzer Eylemler Yapıyorduk" / Yapılamayan Banka Soygunu / Dikmen'de Yapılan Toplantı / "Ne Yapılacaksa Biz Yapacağız" / Asker, Sivil ve Aydınların Milli Cephesi / "Mahir Bizzat Istanbul'a Gitmek İstemişti Bu İş İçin" / Hava Kuvvetleri 9 Mart Günü Alarmdadır / "Subaylar Karar Çıkmadığını Öğrenince Hayli Öfkelendiler" / Askeri Darbenin ABD İle Arasını Açma Görevi / "Desteklediği Söylenemez Ancak Doğrudan Bir Karşı Çıkışta Bulunduğu da Söylenemez" / Amerikalı Çavuşa Ait Ootomobil Yakılıyor / Yusuf Küpeli Istanbul'a Geliyor / Mete Has ve Talip Aksoy'un Kaçırılmaları / Eve Polisler Gelir / Fidye Paralarıyla Yeni Evler Kiralanır / "THKP'nin Hiç Bir Zaman Bir Tüzüğü Olmamıştır" / "Mekanizma İçersinde Tartışabeilmek Mümkün Olmadı" / "Toplantıda, Politik Çizgimizin Yanlış Olduğunu Anlatmaya Çalıştık" / "Endişemi Mahir'e ve Yusuf'a Belirtmedim"

V. Bölüm Dipnotları *365*

VI. Bölüm *373*

"1 Mayıs Harekatı" / "Balyoz Gibi Kafalarına İneceğiz" / "Bu Savaş Kazanılacaktır" / "Ve Ondan Sonra Ok Yaydan Çıktı" / "Bütün Herşeyin 12 Mart Öncesinde Olduğu Gibi Süreceğini Hayal Etmekteydik" / "Istanbul'da Bulunan Ekibin Katılacağı Bir Toplantı Yapalım Dedim" / "Apartmanı İyi Bellemek İçin Bakıyordum" / "Mahir'e Bunu Gösterdim Ama Hiç Aldırmadı" / "Istanbul Emniyetine Elrom'un Öldürüleceği Hakkında Ciddi İhbarlar Yapılmıştı" / "Zaten Ne Olduysa Bu İki Pasifistin Yüzünden Oldu" / "İhtilalin Yolu" / "Suçluların Tümü Asli Fail Olarak Yargılanacak" / "Hiç Bir Tavize

Yer Verilmeyecektir" / "Dediğimizi Yapmalıyız ki Devlet Bizi Ciddiye Alsın" Mahir Çayan, Ankara'da İlgili Makamlara Teslim Olmuştur / "Ömer Ayna'nın THKP ve THKC İle İlgisi Yoktur / "Nişantası Zenginlerin Oturduğu Bir Semttir" / "Istanbul'da Bütün Mekanlar Tek Tek Aranacak" / "Öldürülecek Dedi" / "Elrom'u Öldürdüğünü Bana Söyledi" / Elrom'un Cesedi Bulunuyor / "Bu İş Olup Bitmiştir ve Doğrudur Artık Tartışılamaz" / "Son Durumu Gözden Geçirmek, Durum Muhakemesi Yapmak İçin Bir Toplantı Yapacaktık" / Evde Yapılan Aramada İlyas Aydın'a Ait Kameler Bulunur / "Bu Evi Hemen Birer Birer Terkedelim" / "Bize Bugün Kalabileceğimiz Bir Yer Lazım" / "Mahir Çayan Camı Kırarak İçeriye Girmiştir" / "Bu Çok Pahalı Meyveleri Niye Alıyorsun?" / "Bu Evin Üst Katında Bir İki Günden Beri Şüpheli Üç Gencin Girip Çıkmakta Olduğu Bildirildi" / "İki Eylemci Kartal Maltepe'de Bir Evde Kıstırıldılar" / "Halen Bulunduğunuz Ev Bir Binbaşının Evidir" / "Kusura Bakmayın Zorunlu Olduğumuz İçin Evinize Girdik / Sinan Cemgil ve İki Arkadaşının Öldürüldüğünü Radyodan Duyunca Müthiş Sinirlenirler / Evden Cevahir Ölü, Mahir Yaralı Çıkartılır / "Bir Yaralanma Oldu mu Sağ Kalan Yaralı Olanı Öldürecekti" / "Bir Savaşa Kalktık Fakat Yenildik. Herhalde Başka Bir Dönemde Artık" / "Sağ Ele Geçmesi Onun İçin Büyük Bir Yıkım Oldu" / "Bu Adam Kurşunların Değil, Kahredici Okların Hedefi"

VI. Bölüm Dipnotları.....429

VII. Bölüm.....437

"Bütün Herşeyin Tepeden tırnağa Gözden Geçirilmesinin Gerekli Olduğunu Konuştuk" / "Yıldırım Cezaevinden Kaçarken Dışarıdaki Provokasyonu Nasıl Durduracağımı Düşünüyordum" / "Aramızda Kırgınlık Olduğu Kanısında Değilim" / "Herhangi Bir Şekilde Bu Celsede Konuşmayacağım" / "İlerde Siyasal bazı Gerçekleri Açıklamamam İçin, Vurulup İntihar Ettiğim Söylenebilir" / "İsrail Başkonsolosu Tarafımdan Öldürülmedi" / "Utanç Duyduğu İçindir ki Tevil Yoluna Sapmaktadır" / "Elrom'u Öldüren Yüzbaşı İlyas'tır" / "Başkonsolosun Şakağına Dayanan Tabancanın Tetiğini Mahir Çayan'ın Çektiği Bir Gerçektir" / "Benim de Hiç Kimseye Güvenim Kalmamıştı" / Örgütün Asıl yöneticisi Bu Adam / "Tutukluları Kurtarmaya Hazırlanıyorlardı" / "Tüneli Bilen Çoktu Bilmeyen Kaç Kişi Vardı Ona Bakmak Gerekli" / "Bu Gelenekler İçinde On Üç Senelik Arkadaşım Bulunan Bir Grubu İhbar Edemezdim" / "Özeleştiri Mekanizmasını İşletip Önce Arkadaşları Rahatlatmlamız Lazım" / "Savunma Milliyetçi Motiflerle Ele Alınmıştı" / "Savunmayı Boşverip Kaçma Çalışmalarını Hızlandırdık" / "Biz Oradan İki Posta Halinde Kaçacaktık" / "Mahir, Uzun ve Hissi Bir Konuşma Yapmıştı" / "Deşarj Oluyorsunuz, Aynen Yazdırıyorum" / Kaçacaklarını, Avukatlarına Kaçacakları Gün Söylerler / "Son Derece Rahat ve Soğukkanlıydılar" / "Bu Basit Bir Kaçırma Olayı Değil" / "Mahir Çayan'ın Kaçışı Batur'u Nasıl Etkiler?" / "Yeni Bir Çalışma Sisteminin Saptanması

Gerektiği Üzerinde Durmuşlar" / "Mahir, Yayınlanmış Olan Tüzük ve Bildirideki Görüşlerde Bir Yanlış Olmadığını Söyledi" / "Yarın Ne Yapılacağı Konusunda Aynı Şeyleri Düşünmüyoruz Ama Ne İstiyorsanız Yapacağız Dedim" / "Bizim Sizinle Konuşacak Birşeyimiz Yok" / Mektuplaşmalar Başlıyor / "Hasan, Memduh, Cevdet Yoldaşlara" / "Mahir Ne Yazıyorsa Bu Arkadaşlar Tersini Yazıyorlardı" / "Her Şeyi Ben Yaptım THKP de Benim, Eylemler de. Yazılanlar da Bana Ait" / "Yazı Aktolga'ca İmzalanmamış, Bilahare Taraflar Evi Terketmiştir" / "Bu Mektupların O Zaman İçin Tartışılan Yanı Kimin Kişisel Olarak Haklı Olduğu İdi"

VII. Bölüm Dipnotları *490*

VIII. Bölüm *496*

"12 Mart'tan Sonra Türkiye Solunda Birbirine Zıt İki Gelişim Olmuştur" / "Çayanizm" / "Çayan Grubu" / THKP-C ve THKO'nun Birleşme Konusu / "Öncü Savaşı Aşamasında Olan THKP-C'nin Küçük Burjuva Çevrelerdeki Müttefiki, Ancak Kemalistler Olabilir" / "Kaçışımızın Nedeni Gördüğümüz Yanlışlıkların Düzeltilmesi İçin Gerekli Koşulları Yaratmaktı" / "Bu Arkadaşları Yurtdışına Çıkartmanın Bir Yolunu Arıyordum" / "Mahir'in Ankara'ya Gitme İsteği Kişisel Nedenlere Dayanıyordu" / "Biz Doğrudan Karadeniz'e Geçecektik" / "Kendisinin Ankara'ya Gelmesine Karşı Çıktım" / "Cihan ve Ömer Ayna'da Ankara'da Eylem Yaparken Onlara Nezaret Etmek İstediğini Söyledi" / "İş Başa Düşmüştü Artık" / Mihri, Mahir İle, Mahir, Doğu İle Görüşmek İstemiş / "İlyas Aydın'ın Ajan Olduğuna İnanmıyorum" / "Koray Doğan Öldürülüyor" / "Hergün kaçıyorduk Ancak Başkalarını da Kaçırmayı Tasarlıyorduk" / "Hayatımda İlk Defa Korkaklıkla Suçlandım" / "O Sıralar Ne Yapacağını Sadece Mahir Biliyordu" / "Biz Buraya Dönmeye Değil Ölmeye Geldik" / Yol Arkadaşlarının Yanına Gömülsün" / "Grubun Sözcüsünün Yüzü ve Konuşmaları Unutulacak Cinsten Değildi" / "Mahir Çayan Türkiye'nin Belirli Bir Döneminin Özelliklerini Ayna Gibi Şahsında Yansıtan Bir İnsan Olarak Bu Dünyadan Ayrılıp Gitlmiştir"

VIII. Bölüm Dipnotları *541*

EK

Gülten Çayan'ın Paris'ten Gönderdiği Mektup *545*

Özel Görüşmeler Listesi *546*

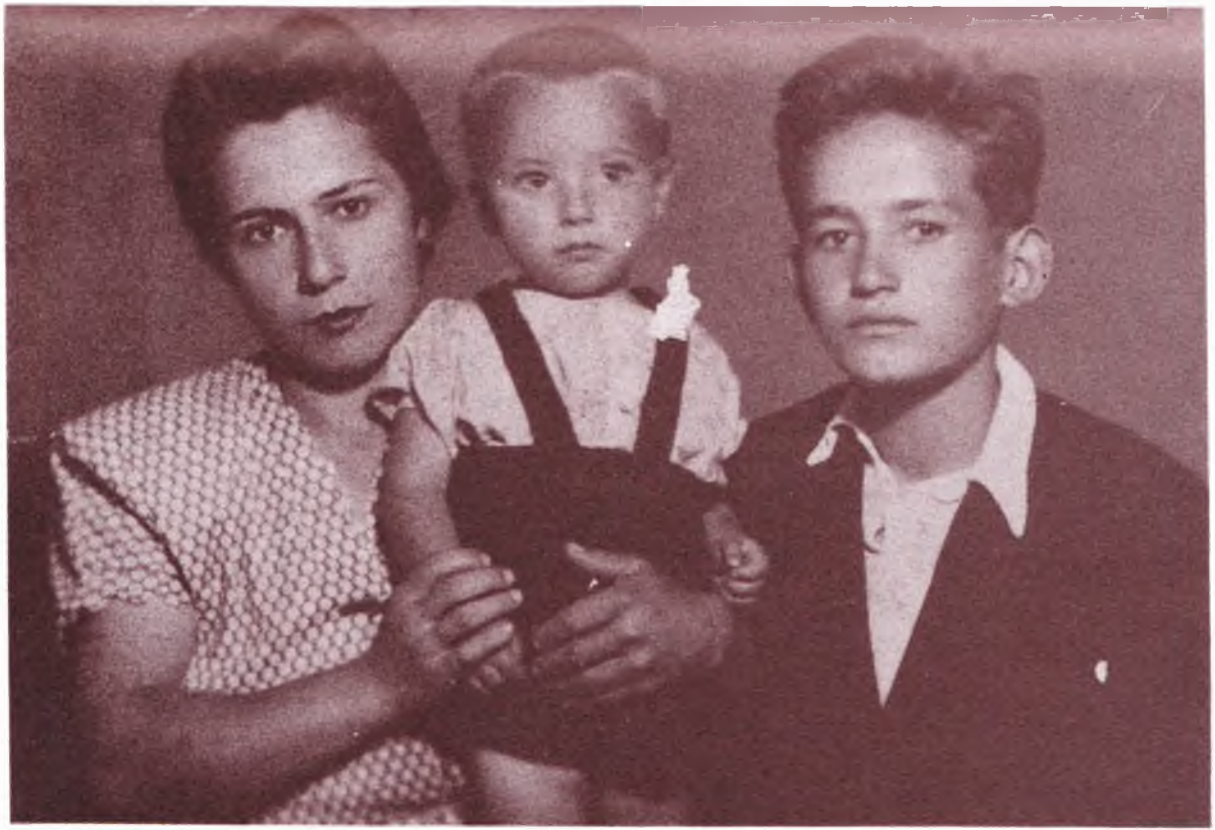
Yararlanılan Kişi, Kurum ve Kuruluşlar *548*

Mahir Çayan'ın Okuduğu Kitap ve Dergiler *549*

Kısaltmalar *551*

İsimler Dizini *553*

İçindekiler *570*

1948 Sonu, Ergün 11 Aylık, Mahir ise 4 Yaşına Basmak Üzere

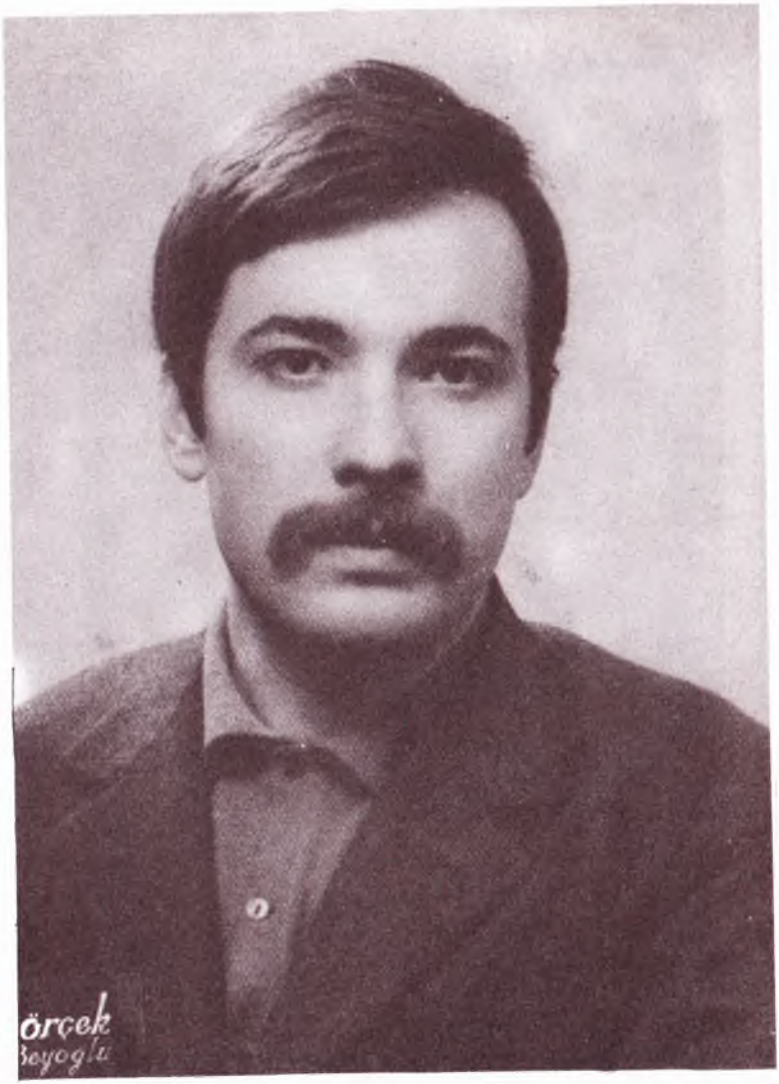
1958 Yılı. Mahir II. Sınıfta Küçük Asker Müsameresinde

1958-59'da Sünnet Resmi. Başı Yüksekte Olan Mahir.

1963 Yazı, Salacak Plajı.

örçek
Beyoğlu

1964 Yılı. Dizlerinden Ameliyat Olduğu Sıra Babasıyla Hastanede.

Soldan itibaren: Mahir Çayan (ikinci), Mehmet Ali Kılıçbay (üçüncü), Banu isimli bir bayan arkadaşları ile SBF'de geleneksel olarak her yıl düzenledikleri İnek Bayramı'nda.

27 Ocak 1967, Yeni Sınav Yönetmeliğini Protesto. (Soldan Birinci Erçin Odman, İkinci Rüstem Sungur, Üçüncü Suat Asutay, Beşinci İlker Ağca, Yedinci Mahir Çayan)

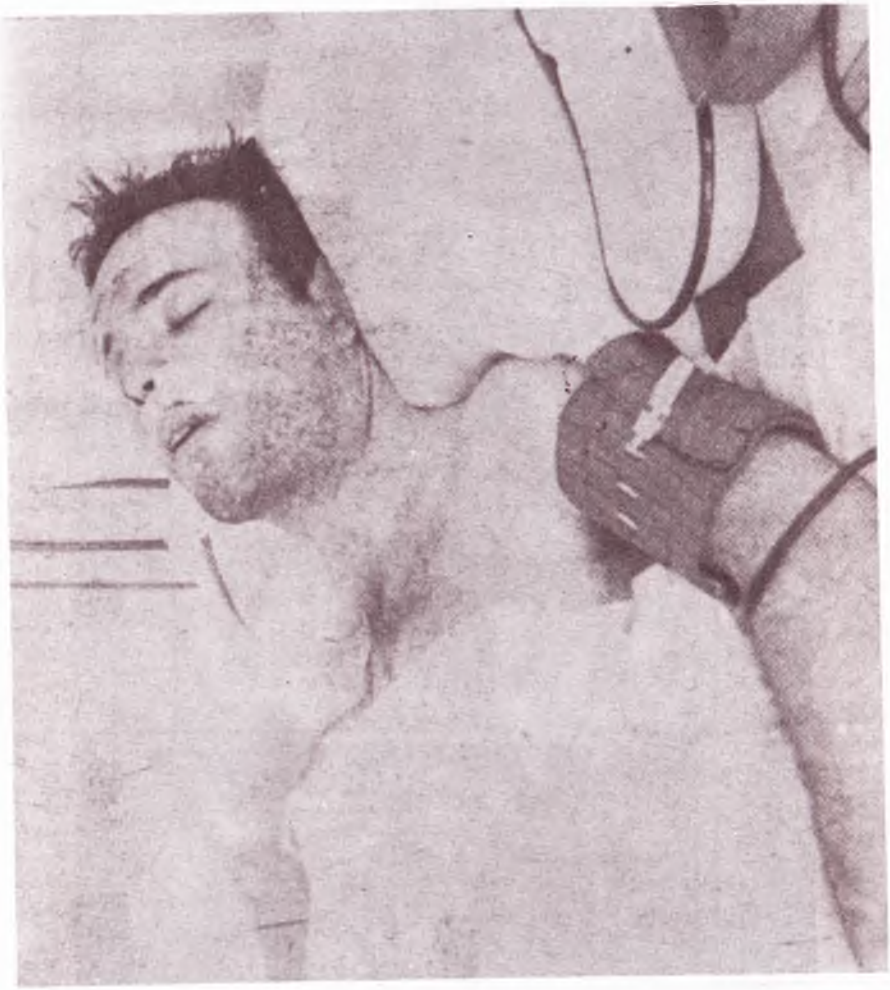
9 Nisan 1969 DTCF Olayları. Soldan itibaren: Yusuf Küpeli, Mahir Çayan (soldan üçüncü), Oral Çalışlar (sağdan birinci).

Öndekiler, sağdan itibaren: Özkan Mert, Yusuf Küpeli, Mahir Çayan, Mehmet Beşli.

Oktay Etiman (Ayaktakilerden soldan birinci). Cenap Nurhat, Şerif Baykut, Sami Tezveren. Ortada oturanla soldan itibaren: Halil İbrahim Ergün, Mahir Çayan, Yusuf Küpeli. Önde oturanlar: Savaş Dizdar (Soldan ikinci).

Cevahir'in Öldüğü Çatışmadan Sonra Numune Hastanesi'nde.

Mahir ve Ergün'ün Dedelerine Gönderdikleri Hatıra Fotoğrafı
Arka Yazı: Kıymetli dedeme, bizi unutmamak üzere bu resimlerimiz hatıra olsun, dede ellerinden öperim, büyükannemin de ellerinden öperim. Kardeşim Ergün de her ikinizin de ellerinden öper, halama da selam edin, ellerinden her ikimiz de öperiz. Torununuz Mahir ve Ergün 12. 4. 1954

1957 Yılı. İlkokul Diplomasıyla.

1963 Yılında Arkadaşlarıyla.

16 Mart 1963 Hürriyet Gazetesi'ni Protesto Yürüyüşü (Sağdan İkinci Mahir)

1960'lı yılların ortaları, Mahir (koltukta oturan) Yusuf Küpeli'yle birlikte bir çay partisinde.

12 Kasım 1966, Amerikalılara Karşı Türk Halkının Başkaldırması Mitinginde.

Mahir Çayan, İlhami Aras, Mustafa Kaçaroğlu, Oral Çalışlar 9 Nisan 1969 DTCF Olaylarında.

SBF Kantininde. (Oturan) Cüneyt Akalın, (sağında) Mehmet Beşli, (solunda) Ziya Öztan ve (arkada oturan) Mahir Çayan.

Ayakta duranlar, soldan itibaren: Mehmet Beşli, Mahir Çayan (üçüncü), önde oturan: Saffet Rüştü Tekin.

Duruşmada Ulaş'la Birlikte.

Mahir, yakalandıktan sonra başına peruk takılarak tanıkların önüne çıkarıldı.

30 Mart 1972 Kızıldere.

1946-1996 dönemi, Türkiye toplumunu derinden sarsan, etkileyen siyasal olaylarla doludur.
Herkesin bir çok şeyi ilk kez yaşayarak öğrendiği, tartıştığı, fiilen katıldığı bu zaman diliminin 1965 - 72 yıllarını biyografik bir çerçeve içinde yansıtmaya çalıştım.
7'den 70'e herkesin ve asker - sivil tüm toplum katmanlarının daha iyi, daha güzel bir ortamda yaşamak için tüm dünyayı fethetmeğe çıktığı bu dönemde bireyler hızla taraf oldular, kendi düşlerini, politikalarını oluşturdular.
Bu nedenle kitap sadece Mahir Çayan'ın değil, dönemin siyasal olaylarının içinde yer alan ve bu olaylardan etkilenen herkesin ve o dönemin öyküsüdür.

Kapak: Yusuf Aslan

ISBN 975-8054-05-8
9 789758 054053

GÖKKUŞAĞI